

नालन्दा - देवनागरी - पालि - ग्रन्थमालाय

विनयपिटके

महावग्गपालि

पधानससोधको

भिक्षु जगदीसकरसपो

बिहारराजकीयेन पालिपकासनमण्डलेन

पकासिता

बु० २५००

वि० २०१३

१९५६

संवच्छरे सुमे पुञ्जे अङ्कतेय्यसहस्सिमे ।
बुद्धनिब्बानपूजाय अय पालि पकासिता ॥

Nālandā Devanāgarī Pāli-Series

THE MAHĀVAGGA

General Editor
BHIKKHU J KASHYAP

PĀLI PUBLICATION BOARD
(BIHAR GOVERNMENT)

B E 2500

1956

V E 2013

**Published on the occasion of the 2500th
anniversary of the Mahāparinirvāṇa
of the Buddha**

GENERAL PREFACE

The teaching of the prophets is generally distorted by the beliefs of the world and the interpretations of the priests. If we wish to ascertain what the founders of great religions taught, we have to get back to the original sources.

Buddhism in all its forms goes back to the life and teaching of the Buddha. While the austerities practised by him till he attained enlightenment appeal to the Hīnayāna, the Pālī, or the Southern school, his life of service and compassion for 45 years after the attainment of enlightenment is the authority for the Mahayāna, the Sanskrit or the Northern school.

The religious quest springs from the consciousness of the imperfection and suffering of the world. The questions which worried Tolstoy in the fiftieth year of his life disturb all thinking men. "What is life? Why should I live? Why should I do anything? Is there any meaning in life that can overcome inevitable death?" Nijinzky summed up the whole problem in his *Diary* when he wrote "The whole life of my wife and of all mankind is death." How can we be saved from the body of this death? This is the problem of religion.

The Buddha traces suffering to selfish desire. Suffering is the result of tension between a living creature's essential impulse to try to make itself into the centre of the universe and its essential dependence on the rest of creation. Craving is that which binds the individual to the creative process. The individual with selfish desire becomes the slave of the universe. We can overcome suffering only if we get rid of *tr̥sna* or *taṇhā*. To attempt to get rid of suffering through the various devices of self-deception is not to cease to suffer but to suffer in a different way.

The Buddha formulates the eight fold path of morality which helps us to eliminate selfish desire and overcome suffering. When the Upanisads declare, "That thou art", *tat tvam asi*, it is not a mere statement of fact. It is a call to action. Make thyself that which thou know thou canst be. Whereas the Hindu mind believes in a permanent element in the individual which can stand firm and unshaken in the midst of change, the Buddhist stresses the dynamic character of the self. No change is possible with an unchanging consciousness. We can achieve the possibilities in us by the exertion of the will rather than by the play of the intellect. Religion is not a creed, but a vital process. It is no use railing against God or destiny when we are ourselves the authors of our disgrace. If few

are chosen, it is because few choose to be chosen. The Buddha laid stress on the creative freedom of man. The Buddha did not encourage dependence on the supernatural. He could not conceive of a being capable of creating a world for the express purpose of its creatures praising him. The ten veramanis or prohibitions or abstinences called *dasasīla* or *dasasīksāpada* which the novices in the path of Buddhism utter are given in these words: "I take upon myself the abstinence, (1) from destroying life, (2) from taking what is not given, (3) from leading an unchaste life, (4) from speaking untruth, (5) from giving myself to intoxicating drugs, (6) from eating at irregular hours, (7) from seeing musical and dancing performances and other shows and pageants, (8) from wearing garlands, perfumes, unguents and other bodily decorations, (9) from using high couches and seats, (10) from accepting gifts of gold and silver." The first five are the Buddhist *pañcasīla*.

Panātipātā veramaṇi sikkhapadaṃ samādiyāmi
 Adinnadāna veramaṇi sikkhapadaṃ samādiyāmi
 Kamesu micchācāra veramaṇi sikkhapadaṃ samādiyāmi
 Musavāda veramaṇi sikkhapadaṃ samādiyāmi
 Sura merayamajja-pamādatthānā
 veramaṇi sikkhapadaṃ samādiyāmi

Conflicts in the world are conflicts in the human soul enlarged. If men were at peace within themselves, the outer conflicts between nations would inevitably cease. By practising the Buddha's *pañcasīla* we will develop patience, courage, love and unselfishness. The Buddha teaches us that even in an age of anxiety and violence, it is possible to gain and maintain inner harmony, which is not at the mercy of outward circumstance.

Nirvāṇam paramaṃ sukham. Nirvāṇa is the highest bliss. It is not a negative state of annihilation but a positive state of joy, consciousness grown from an unhappy to a beatific one. The Buddha does not tell us that man is but a bubble on the turbulent surface of nature and that he has no destiny save to undergo dissolution. The Hindu affirms that man can realise his identity with Brahman, the ground of all being, the Buddhist says that man can live in a transfigured world where *samsāra* and *nirvāṇa* are one. In *Mahā-saccaka Sutta*, the Buddha himself is reported to have described the supreme triumph of reaching the goal of his quest as follows:

"When this knowledge, this insight had arisen within me, my heart was set free from intoxication of lust, set free from the intoxication of becomings, set free from the intoxication of ignorance. In me, thus emancipated, there arose the certainty of that emancipation. And I came to know: 'Rebirth is at an end. The higher life has been fulfilled. What had to be done has been accomplished. After this present life there is no

further for this or that This last insight did I attain to in the last watch of the night Ignorance was beaten down, insight arose, darkness was destroyed, the light came, inasmuch as I was there strenuous, earnest, master of myself " Thus ended the struggle of six long years

The Buddha is said to be a physician Even as the physician strives to restore to health a sick man, the Buddha tries to restore us to our normal condition If our leaders become normal, we may be able to replace the present social order in which division, falsehood and violence prevail, by a new one in which humanity, truth and brotherhood will reign

On the occasion of the 2,500th anniversary of the Buddha's parinirvana, the Government of India decided to publish standard versions in Devanāgarī script of the complete Pāli and the Sanskrit texts of the two schools, Southern and Northern, in the hope that some of the readers of these books may be impelled to love the good, to practise altruism and hold their spirit aloof from the desires and ambitions of the world

S Radhakrishnan

INTRODUCTION

§ 1 THE COUNCILS TIPITAKA COMPILED

At Kusinārā, after the Mahāparinibbāna, the disciples had assembled to pay their last homage to the Master Venerable Mahākassapa, the chief of the congregation, was reminding them of the declaration of the Lord "It is the very nature of all things near and dear to us that we must divide ourselves from them, leave them, and sever ourselves from them" At this, Bhikkhu Subhadda, who had joined the Order in his old age, and hence had no training in the Discipline, attempted to console the monks thus "Do not grieve, brothers, for now we are definitely released from the restraint of the Great Teacher and his too rigid discipline While the Master lived, we were constantly rebuked for failing to observe the hard rules but, now we are at liberty to do as we please, therefore, do not grieve" These shocking words of Subhadda, just after the demise of the Lord, gave rise to the apprehension that there might also be other heretics in the Sangha, who would misinterpret and distort the Doctrine The Venerable Mahākassapa, therefore, addressed the Bhikkhus thus

Come, sirs, let us chant together the Dhamma and the Vinaya, before what is not-Dhamma is spread abroad, and what is Dhamma is put aside, before what is not-Vinaya is spread abroad and what is Vinaya is put aside, before those who argue against the Dhamma become powerful, and those who hold to the Dhamma become weak !

(a) The First Council

The Venerable chose five hundred Arhat Monks to hold a Great Council, to collect and preserve the Word of the Master in pristine purity Rājagaha, the capital city of Magadha, was selected as the venue for the meeting It is recorded that King Ajātasattu, a devout patron of the Buddha, made all arrangements for the significant convention, at the Sattapannī Cave, on the Vebhāra hill According to the Tibetan tradition, however, it is supposed to have taken place at the Nigrodha Cave The account of Asvaghosa locates it at the Indrasala Cave, on the Mount Gijjhakūta None the less, there is no dispute about the fact that it was at Rājagaha that the First Council met

Venerable Mahākassapa, the General President of the Council, with the permission of the Sangha, asked questions on Vinaya to Upālī These questions related to the different offences, the matter, the occasion, the individuals concerned, the principal rules, the amendments to rules and all other details about them Thus, the Vinaya text was agreed upon and settled

Then, again, with the permission of the Sangha, he put questions on the Dhamma to Ānanda. These questions followed the lines adopted for Vinaya—the occasion of the sermons and the person or persons with reference to whom they were preached.

The Commentary, of a much later date, asserts that the Abhidhamma Piṭaka was also included in the collection of the Dhamma. It gives a full list of the names of the books of Pāli Tipiṭaka that is available to us today.

Prof. Oldenberg, however, does not accept the historical authenticity of this Council, on the ground that no reference to it has been made in the Mahāparinibbāna Sutta, though it does mention the remark made by Subhadda. This objection has been amply disproved by scholars, both Eastern and Western.

(b) The Second Council

A century after the passing away of the Buddha, a great controversy arose in the Sangha concerning the interpretation of some Vinaya rules. This necessitated the convention of the Second Council. Leading monks, from distant parts of India, assembled to take part in the Council, held at Vesālī. According to the Dīpavamsa and Samantapāsādikā, this Council was held in the reign of King Kālāsoka, a descendant of Ajātasattu. Buddhaghosa writes that seven hundred Bhikkhus took part in this Council, and that they drew up a new edition, divided in the Piṭakas, Nikāyas, Angas and Dhammakkhanda.

(c) The Third Council

The Third Council was held at Pāṭaliputta, under the patronage of the celebrated Buddhist monarch, Asoka the Great. The necessity of this Council was to expose and refute the various heretical views that had crept into the Sangha, as a result of members of other sects joining the Buddhist Order, attracted by the royal patronage it had been receiving. The Venerable Moggaliputta Tissa, the presiding Elder, restored the true Doctrine, by propounding the Abhidhamma treatise, the Kathāvatthu, which was accepted as a Pakaraṇa of the third Piṭaka. After the Council, Asoka despatched missionaries to the different countries of the world for the propagation of the Noble Doctrine. Mahinda, the son of Asoka, and Sanghamittā, his daughter, were sent to Ceylon, where their mission was a great success. Ceylon became a stronghold of Buddhism, and, even to this day, the tradition of the Pāli Tipiṭaka has been maintained there with all religious zeal.

(d) The Fourth Council

Up till then, the Tipitaka was principally handed down orally from teachers to pupils. There did exist the practice of writing amongst the members of the Sangha, but, most probably, the Scripture was not compiled systematically in the form of books. This was done, for the first time, in Ceylon in 29 B C, during the reign of King Vattagāmanī Abhaya, with all the detailed classifications that are now obtained in the Pālī Tipitaka of the Theravāda School. This is often regarded as the Fourth Council.

(e) The Fifth Council

The Fifth Council, according to orthodox Theravāda tradition, was held at Mandalay, upper Burma, in 1871, under the patronage of King Mindon. At this Council the whole Pālī Tipitaka was revised, re edited and finally engraved on 729 marble slabs, as follows

Vinaya	111 slabs
Sutta	410 slabs
Abhidhamma	208 slabs

(f) The Sixth Council

Now, in this present age, the necessity was felt of bringing out an up-to-date edition of the Tipitaka, thoroughly revised and systematically edited, and printed on the most modern machines. This task was taken up by the Burmese Chattha Sangayana, in Rangoon, which opened on the 17th May, 1954, in the artificially built Rock Cave, specially constructed for the purpose, at some distance from Rangoon. Two thousand and five hundred of the most erudite Bhikkhus, from all parts of the world, took part in chanting the Tipitaka. A modern printing press was also installed in a separate building, and there the approved texts were printed as soon as they had received the sanction of the Sangayana. The Sangāyana concluded on the full-moon day of May, 1956.

§ 2 NEED FOR TIPITAKA IN DEVANĀGARĪ

In Ceylon and Burma, the Tipitaka is available in their own scripts. In Thailand and Cambodia, likewise, several editions of the Tipitaka, in Siamese and Cambodian scripts, were prepared and published from time to time. The Pālī Text Society, London, has completed the publication of a major portion of the Tipitaka in Roman character. But, the entire Tipitaka is still not available in any script of India.

Pāli, the language of the Tipitaka, originally called Māgadhi, was the common spoken language of India more than two thousand years ago, in the same areas where Hindi is spoken at present. It is, therefore, more easily accessible to the Indian scholar than to any one else. If the Tipitaka is made available in Devanāgarī, it would open a vast field of cultural studies to our readers. So far, our difficulty with Pāli had been more of script than of language.

It is with a view to meeting this need that the Government of India and the State Government of Bihar have jointly sanctioned a scheme of editing and publishing the entire Pāli Tipitaka in Devanāgarī script, which will be completed, it is calculated, in 40 volumes, each of 400 pages. This memorable task has been entrusted to the Devanāgarī Tipitaka Publication Department, Nalanda. It aims at presenting a co-ordinated text of the books of the Tipitaka, based on the printed editions, in Roman, Sinhalese, Burmese, and Siamese characters.

The distribution of the books of the Pāli Tipitaka may be understood from the following chart:

Tipitaka		
Vinaya Pitaka	Sutta Pitaka	Abhidhamma Pitaka
1 Mahāvagga	1 Dīghanikāya	1 Dhammasaṅgani
2 Cullavagga	2 Majjhimanikāya	2 Vibhanga
3 Pacittiya	3 Samyuttanikāya	3 Dhātukathā
4 Parājika	4 Anguttaranikāya	4 Puggalapaññatti
5 Parivāra	5 Khuddakanikāya	5 Kathāvatthu
	Khuddakapāṭha	6 Yamaka
	Dhammapada	7 Patthāna
	Udāna	
	Itivuttaka	
	Suttanipāṭa	
	Vimanavatthu	
	Petavatthu	
	Theragāthā	
	Therīgāthā	
	Jātaka	
	Niddesa	
	Paṭisambhūdamagga	
	Apadāna	
	Buddhavamsa, and	
	Carīyāpitaka	

The Vinayapitaka deals with the rules and regulations for the life of the Bhikkhus and for the discipline of the monastery. The Suttapitaka is a collection of the sermons delivered by the Buddha, and also by his Chief Disciples, duly approved by Him. The Abhidhammapitaka expounds technically the psycho-ethical Philosophy of Buddhism.

§ 3 PRESENT EDITION

In the preparation and production of the present Devanāgarī edition of the Mahāvagga, we had the co-operation of two learned Pālī scholars, Dr P V Bapat and Dr P L Vaidya, and the following editions have been used

(i) Roman, by Hermann Oldenberg, 1879, (ii) Sinhalese, by Bentota Saddhātissa Thera, 1922, (iii) Siamese, Mahāmakuta Government Publication, 1926, and (iv) Burmese Chattha Sangāyana Edition, 1954

Punctuation

We have used the following punctuations —comma (,), semi-colon (;), full stop of Nāgarī (।), inverted commas (") to indicate quotations only when preceded by a reporting verb, and single inverted comma (') when there is a quotation within a quotation. Inverted commas have been preceded by a dash. Small similes, occurring in a big sentence, have been, sometimes, put as a parenthesis, between two dashes, as "*Atha kho Brahmā sahaṃpatī—seyyathāpi nāma balavā puriso sammāññitam vā bāham pasāreyya, pasāritam vā bāham sammāññeyya evameva—brahmaloke antarahito bhagavato purato pāturaḥso*" Note of interrogation (?) has been used to indicate that a question is asked. Three dots () indicate that this is a case of Peyyālam. Comma has been used both before and after a noun in the vocative case, as "*Kim nu kho so, Ānanda, dāraḥassa saddo*" A phrase expressing the purpose of an action is preceded by a dash, as "*Uppajjhāyena ussukkam kātabbam—kinhi nu kho saddhuvhārikassa cīvaram uppajjeyyatha*"

Abbreviation

In the foot-notes, the abbreviation रो० stands for the Roman edition, सी० stands for the Sinhalese edition, स्था० for the Siamese edition, and म० for the Burmese edition.

In the margin, the abbreviation 'R' stands for the Roman, and 'B' for the Burmese editions. They indicate that the page number put by its side begins from the line. Reference to the page numbers of the Roman edition will facilitate the identification of references given in the P T S Pālī-English Dictionary, as well as other modern publications of or on Pālī, in which references are made to the books of the Roman edition. Reference to the Burmese Chattha Sangāyana edition was also considered essential, since this is the most up to-date edition prepared by the holders of the orthodox tradition.

Corner-reference

On odd pages of the book, the corner numbers refer to the Chapter, article and paragraph occurring at the end of the page, and on even pages they refer to those occurring at the beginning of the page

Spelling

About the mode of our spelling, it is necessary to note that we have treated the indeclinable particles *va*, *pi*, and *ti* as independent words, as the initial vowels of *eva*, *api* and *iti* are very often dropped in Pāli

The Parasavarna-combination has been observed when occurring in the same word, as Sangha, Kiñci, Pañca, etc. At other places, this combination has been generally avoided, as *evam pi*, *kammam ti*, etc. To show that the other forms are also grammatically valid, we have occasionally used this form also—*evampi*, *kammanti*, etc.

Some Western editors have accepted the same method of spelling, but, in cases where *ti* is preceded by *i* or *pi* by *a*, they have applied the rule of अकं सर्वे दीर्घं and have spelt the indeclinable particles together with the preceding words, as *desesiti* and *tassāpi*. But, in such cases also, we have spelt them separately, as *desesi ti* and *tassā pi*. The lengthening of the preceding vowels before *ti* and *pi* may well be explained by the rule *vyañjanaḍḍharassā* (Moggallāna 1 33), which allows the lengthening of a short vowel, if it precedes a consonant, as — *munī + care = munī care*, *khanti + paramam = khanti paramam*, *jāyati + soko = jāyati soko*, *Gotama + ti = gotamā ti*, *hoti + ti = hoti ti*.

Alternative Reading

In a case where a reading, put in the foot-note, is equally valid and right, we have used it in the text at a different place, putting the previous form in the foot-notes. Here, selection of one form does not mean rejection of the other.

§ 4 PRESENT VOLUME THE MAHĀVAGGA

The Mahāvagga opens with an account of the days in the life of the Buddha immediately after realising the Great Enlightenment under the Bodhi tree, when He sat in the same posture for seven days, enjoying the bliss of deliverance. It gives a full history of the all-sided organisation of the Sangha, and concludes with the Buddha, teaching Upālī, what the 'Unanimity in an Order' (Sanghasāmaggī) is. Let us have a bird's eye-view of these ten chapters.

Chapter I

(Mahākhandhaka)

The Blessed One was sitting in one posture for a week under the Rājāyatana tree, in the bliss of deliverance. Then, two merchants—Tapassu and Bhallika—from Ukkala, approached and offered him gruel and sweets. They became the first two lay-disciples, taking refuge only in two—the Buddha and the Dhamma.

From Rājāyatana, the Blessed One went to the foot of the Ajapāla Banyan tree and took his seat. There, it occurred to him: "The Doctrine that I have found out is deep and difficult to comprehend. Would it be of use if I preach it to others?" Then, Brahmā Sahampati appeared before him, and, with folded hands, entreated him to take compassion on the world and preach the Dhamma.

The Blessed One accepted the prayer of Brahmā and set out for Isipatana Migadāya, Bārāṇasī, to preach his Dhamma to the five monks, who were dwelling there at that time. On the way, an Ājīvaka monk, Upaka, approached him and asked who he was and under whom he led the holy life. To this, the Blessed One replied:

"For me there is no teacher,
One like me does not exist,
In the world with its devas
No one equals me
To turn the Dhamma-wheel
I go to Kāśī's city,
Beating the drum of Deathlessness
In a world that's blind become."

To the five monks, at Isipatana, the Blessed One preached: "Monks, seekers after truth must avoid the two extremes—that of the path of self-indulgence and that of self-mortification. Having avoided these two extremes, the Tathāgata has found out the Middle Way, the Noble Eight-Fold Path of Right View, Right Resolution, Right Speech, Right Action, Right Livelihood, Right Efforts, Right Mindfulness, and Right Concentration.

"Monks, life is a chain of miseries, attachment is the origin of all miseries, complete freedom from attachment is bliss, Nibbāna, and the eight-fold Noble Path is the way to that freedom."

The five monks were converted and were established in sainthood.

Yasa, the son of a merchant of Banaras, saw the void nature of pleasures, renounced home, approached the Buddha and became a Bhikkhu. Four friends of Yasa—Vimala, Subāhu, Punnaji, and Gavampati—as also fifty other companions of his came out and joined him.

Then, the Blessed One addressed the sixty Arhat monks thus: “Go ye, O Bhikkhus, and wander forth for the gain of the many, for the welfare of the many, in compassion for the world, for the good, for the gain, for the welfare of gods and men. Proclaim, O Bhikkhus, the Doctrine glorious, preach ye a life of holiness, perfect and pure.”

From Banaras, the Blessed One started for Uruvela. He sat under a tree in a small jungle. There, thirty friends, called the Bhaddavaggiya, were searching all round the jungle a harlot who had run away with the ornaments of their wives. They saw the Blessed One sitting under the tree and enquired if he had seen a woman pass that way. The Blessed One preached to them that it was better to search one's own self than to search a harlot. They listened to him and became his followers.

At Uruvela, there lived three great Yogi hermits, having knotted hairs, called the Jatilas, Uruvela Kassapa, Nadi Kassapa and Gayā Kassapa. They tried to hold a contest with the Blessed One in Yogic powers, but were defeated and became his followers.

On the Gayāsisa Hill (present Brahmayoni), the Blessed One was dwelling with one thousand follower-monks. He preached the Ādittapariyāya Sutta to them, and they were established in sainthood.

From Gayāsisa, the Blessed One came to Rājagaha and was dwelling at Latthivana. King Bimbisāra heard about it, and, with great royal grandeur and with a large retinue, went to him. He offered the Bamboo Grove Monastery for the use of the Order.

At Rājagaha, the mendicant Sāriputta came across Bhikkhu Assaji, a disciple of the Buddha, and asked him what his Master taught. Assaji said in brief:

“Those things which proceed from a cause, of these the Truth-finder has told the cause,

And that which is their stopping—the great recluse has such a doctrine.”

This opened the eyes of Sāriputta. He rushed up to his friend Moggallāna and informed him about the appearance of the Great Master. They approached Him with devotion and listened to his Doctrine, and were established in sainthood.

The number of candidates coming for Ordination increased day after day. The Blessed One had to lay down the procedure for conferring Pabbajjā and Upasampada. A Bhikkhu had to bring a formal resolution before the Sangha that such and such person was willing to get Ordination under such and such Teacher. It was declared thrice, and the Sangha was asked if it was acceptable to every one. If there was no objection, it was declared that the applicant was admitted into the Order.

At the time, Jivaka Komārabhacca, the famous royal physician of king Bimbisāra, was a great devotee of the Buddha. He was the attending physician of the monks staying in the Veluvana Monastery. It so happened that five diseases became prevalent in Magadha—leprosy, boils, eczema, consumption and epilepsy—and those afflicted approached the royal physician for treatment. But, being busy, he could not accept the cases. Then, they got themselves ordained as monks and lived in the Bamboo-Grove Monastery, and got treatment from the physician, Jivaka. When they were well, they left the Order and went about. This caused annoyance to the physician, and he requested the Master not to let patients, suffering from those diseases, join the Sangha. The Blessed One, therefore, enjoined upon the Bhikkhus to ascertain first if a candidate for Pabbajjā and Upasampadā was suffering from any of the five ailments.

At that time there arose some political disturbances on the frontiers and the king had ordered a battalion to go and meet the insurgents. Some of the soldiers broke away and got themselves ordained. This was brought to the notice of the king, who made a complaint about it to the Buddha. It was, therefore, made a rule to check before-hand if the applicant was a runaway from the army.

The father of the Blessed One, king Suddhodana, the Chief of the Sākya, had sent invitation to him to visit Kapilavatthu. He accepted the invitation and set out for Kapilavatthu. There, princess Yasodharā spoke thus to her son: "Rāhula, this is your father, go and ask him for your inheritance." Then, the child Rāhula approached the Lord and said: "Pleasant is your shadow, recluse, give me my inheritance." The Blessed One caught Rāhula by his finger and took him to the place where he was staying and ordered Sāriputta to admit him into the Order. Then, king Suddhodana approached the Blessed One and said: "Lord, when the Lord renounced home, it had been a great sorrow to us, likewise when Nanda did the same, and it reached its acme when Rāhula did it. It were well, Lord, if the Bhikkhus did not let a child go forth without the parent's consent." The Blessed One accepted this prayer and said: "Bhikkhus, a child who has not his parent's consent should not be ordained."

Chapter II

(Uposatha)

At that time, the Blessed One dwelt on the Mount Gijjhakūta, at Rājagaha. Then, king Bimbisāra approached the Lord and said "Lord, the monks of different sects assemble together on the fourteenth, fifteenth, and eighth days of the month and preach their doctrine. They, thus, become popular and strong. It would be nice if the Bhikkhus too were to do the same."

The Blessed One accepted the suggestion of the royal devotee and ordered the Bhikkhus to assemble on those days and perform Uposatha ceremony. He framed the detailed rules for the procedure of the ceremony. A particular Chapter-House, Simā, was to be legally fixed for holding the Uposatha, in which the monks living within the settled boundaries had to assemble and recite the Pātimokkha rules, 227 in all. Rules were made for the selection of the monk who should lead the recitation of the Pātimokkha. At the end of the recitation he made a general enquiry if any one of the assembly had committed the transgression. If there was one such, he was expected to make a confession of it, after which, he was considered to be pure.

It was made compulsory that the attendance of the monks, living in that particular area, must be cent per cent. Attendance by proxy was allowed, under certain conditions. The attendance of a lunatic Bhikkhu, however, was not compulsory. But, a legal procedure in the Sangha had to be followed to get the Bhikkhu declared a lunatic. Recitation of the Pātimokkha was allowed in an assembly of at least four. If the number was less, they had simply to make a confession of their transgressions amongst themselves and pronounce themselves pure. If there was only one Bhikkhu present, he had to clean and arrange the place where Uposatha was held and wait for the arrival of other Bhikkhus. And, if no one turned up, he had to resolve himself that this was a day of Uposatha for him.

Chapter III

(Vassūpanāyikā)

At that time, the Blessed One dwelt in the Bamboo-Grove Monastery, at Rājagaha. He heard the people complaining "How bad it is for the Bhikkhus to wander about even in the rainy season, trampling upon the crops and grasses, injuring life that is one-facultied, and bringing destruction to many small creatures." He, then, enjoined upon the Bhikkhus to observe the Vassāvāsa, to stay at one place during the rainy months,

The Vassāvāsa began after the full-moon day of the Āsālha month, or a month later. A Bhikkhu was not allowed to leave the place and go away elsewhere during this period. Some urgent conditions, however, were recognised, under which, going out was allowed for a period of one week. If he was away for more than a week, it was regarded as a transgression.

In case of there being a danger from wild animals, or reptiles, or thieves, flood, etc., the Bhikkhu was allowed to break the Vassāvāsa and go away to some other place.

If there was an apprehension of a schism taking place in the order, the Bhikkhu was allowed to break the Vassāvāsa and go to restore goodwill.

Vassāvāsa was not allowed in the hollow of a tree, or in the forks of a tree, or in open place, or in funeral house, or under an umbrella, or in a big jar.

Chapter IV

(Pavāranā)

At that time, the Blessed One dwelt in the Jetavana Monastery, at Sāvattṭhi. Then, a number of Bhikkhus were observing Vassāvāsa in a monastery in Kosala. They settled amongst themselves: "Let us keep a vow of strict silence in the rainy season and manage somehow to carry on without talking to one another, so that there might be no occasion for mutual discord and misunderstanding." And they actually lived like that.

At the end of the rains, they went to Sāvattṭhi to pay their homage to the Lord. The Blessed One heard from them how they had spent the whole Vassāvāsa, keeping vow of silence, and expressed his disapproval of it. He disallowed the Bhikkhus to observe the vow of silence and lead a dumb life, like animals. He said: "Monks, at the end of rains, you should request the Order to point out if they have seen, heard, or even suspected an offence in you, so that, you may be aware of it and try to get rid of it."

The last day of the Vassāvāsa was fixed to perform the ceremony of Pavāranā. Each Bhikkhu, one by one, had to invite the Saṅgha to point out to him if an offence was seen, heard, or even suspected in him, so that he might be aware of it and try to make amends for it.

It was made compulsory that the attendance of the monks, living in the area, must be cent per cent. If a Bhikkhu was ill, he was allowed to send his Pavāranā by proxy. Or, if the Bhikkhu was very ill, the Saṅgha had to come to the bed of the

Bhikkhu and perform the Pavāranā ceremony. Ordinarily, the quorum of an assembly, for the Pavāranā ceremony, was five, but, in special circumstances the Pavāranā was permissible for even two Bhikkhus. If there happened to be only one Bhikkhu present, he had to clean and arrange the place where the Sangha usually met and wait for another to come, and if no one turned up, he had to make a resolution for himself that it was a Pavāraṇa day for him.

Chapter V

Camma (Hides)

In Champā, there lived a merchant's son, named Sona Kotivisa, who was delicate and who had hairs grown in the soles of his feet. He went to Rājagaha and listened to a sermon of the Lord at Mount Gijjhakūta and took Pabbajjā and Upasampadā. He went to a solitary place at Sītavana and devoted himself very ardently to the practice of meditation, walking up and down all the while, so much so, that his feet began to bleed profusely.

The Blessed One knew of it and went to the place. He asked Sona, "What do you think of this, Sona? Were you clever at the music of a stringed lute when formerly you were a householder?"

"Yes, Lord."

"What do you think about this, Sona? When the strings of your lute were too taut, was your lute at that time tuneful and fit for playing upon?"

"No, indeed, Lord."

"What do you think about this, Sona? When the strings of your lute were too slack, was your lute at that time tuneful and fit for playing upon?"

"No, indeed, Lord."

"What do you think about this, Sona? When the strings of your lute were neither too taut nor too slack, but were keyed to an even pitch, was your lute at that time tuneful and fit for playing upon?"

"Yes, Lord."

"Even so, Sona, too much output of energy conduces to restlessness, and, too feeble energy conduces to slothfulness. Therefore, Sona, determine upon evenness in energy and evenness of faculties."

Venerable Sona fulfilled the Path and attained to sainthood.

As the Venerable Sona was so delicate, the Blessed One was pleased to allow him to use sandals with one lining. But, Sona was hesitant to use sandals himself, when the other members of the Order went barefooted. The Lord was, then, pleased to allow the Bhikkhus the use of sandals with one lining.

A Bhikkhu was not allowed to use sandals when elder Bhikkhus were walking barefooted. The use of wooden sandals was disallowed, as it was disturbing and noisy in a peaceful monastery.

The use of cart was allowed to a sick monk. The use of decorative and luxurious beds was disallowed to a Bhikkhu.

Chapter VI

(Bhesajja)

At that time, the Blessed One dwelt in the Jetavana Monastery, at Sāvattṭhi. There, the Bhikkhus had recovered from illness, and, were very weak. The Blessed One thought that he would allow them to take some nourishment, which was not regarded as their normal food. He saw that ghee, butter, oil, honey and molasses, these five were such nourishments, and, therefore, allowed the Bhikkhus to take them even after midday.

The following things were allowed to be used for medicine: tallow from bears, tallow from fish, tallow from alligators, tallow from swine, tallow from donkeys, roots, turmeric, ginger, orris, garlic, black hellebore, khus-khus, nut-grass, astringent decoctions from the nimba tree, from the kutaja, from the pakkava, from nattamāla, nimba leaves, kutaja leaves, cucumber leaves, basil leaves, cotton-tree leaves, vilanga fruits, pepper, black pepper, yellow myrobalan, beleric, emblic, gotha-fruit, resins hingu, hingu-resin, hingu-gum, gum, sea-salt, black salt, rock-salt, culinary-salt, red salt, etc.

Raw flesh and raw blood were allowed as medicine.

The following medicines were allowed for one suffering from troubles in the eyes: ointments, black collyrium, rasa-ointment, sota-ointment, yellow-ochre, lamp-black.

Oil, prepared with a mixture of wine, was also allowed for medicine. Steam-bath was allowed for rheumatic troubles.

At that time, a certain monk was bitten by a snake. The Lord said: "I allow you to give him stool, urine, ashes and mud."

A monk was constipated. "I allow you, monks, to make him drink raw lye."

A certain monk had jaundice. "I allow you, monks, to make him drink a compound of cow's urine and yellow myrobalan."

A monk had a boil "I allow the monk a compress, a piece of cloth for tying over the sore, to sprinkle it with mustard-powder, to make a fumigation, oil for the sore, a linen bandage, etc."

At Banaras, a lady lay devotee, Suppiyā, wanted to prepare meat for a monk, and, that day, it was not available in the market. She, therefore, out of her great devotion, cut off a portion of flesh from her thigh and prepared it for the ailing monk. The Lord heard about it, and disallowed taking human flesh, and also the flesh of elephant, horse, snake, lion, tiger and hyena.

From Banaras, the Blessed One went to Andhakavinda, and from there, back to Rājagaha. From Rājagaha, he went to the village Pataligāma, on the bank of the Ganges. At that time, the city of Pāṭaliputta was under construction. A sermon was preached to the people on the duties of a house-holder. Sunidha and Vassakāra, two chief ministers of Magadha, were in charge of the construction of the city. The gate, by which the lord departed, came to be called Gotama Dvāra.

The Blessed One crossed the Ganges and reached Koṭṭigāma. The courtesan Ambapālī extended him an invitation for a meal at her house. The Lord accepted the invitation.

The Licchavis of Vesālī came to see the Lord. They were very beautiful. The Lord said that they were like the devas.

In Vesālī, the famous general Siha, a disciple of Niganthanātaputta, came to the Blessed One, and was converted.

From Vesālī, the Blessed One went to Bhaddiya, Āpana, Kusinārā, Ātumā, and Sāvatthī.

Chapter VII

(Kathina)

At that time, the Blessed One dwelt in the monastery of Anāthapindika, at Sāvatthī. At the end of the rains, some Bhikkhus from Sāketa came to see him.

"I allow you, Bhikkhus, to make up Kathina robe after the completion of Vassāvāsa. Five things will be allowed to you when the Kathina robes have been made up: going to families for alms without having asked for permission, walking for alms though one may not have the three robes, a group-meal, as many robes as you require, and whatever robe-material accrues there, that will be for you."

The Kathina robe was offered to a Bhikkhu after due procedure in the Sangha.

Chapter VIII

Cīvara (Robes)

Jivaka Komārabhacca was a child, born of the harlot Salavat of Rājagaha, thrown away on the rubbish just after birth, picked up and bred and brought up by prince Abhaya. He went to Taxila and learnt medicine. He cured the chronic headache of the wife of a merchant by only one dose of medicine. He cured the king Bimbisāra of fistula. He executed successful operations on brain and intestines.

Once, Jivaka offered the Lord a pair of costly sheets of clothes, which he had received as a present from the king of Kosala. The Lord accepted the offer and allowed the Bhikkhus to use robes offered by lay devotees. Similarly, the use of blankets was allowed.

Rules regarding proper receipt and distribution of robes were made.

“I allow you, Bhikkhus, six kinds of dyes: dye from roots, dye from stems, dye from bark, dye from leaves, dye from flowers and dye from fruits.”

The Lord saw the rice-field of Magadha, laid out in strips, laid out in lines, laid out in embankments, laid out in squares, and, asked Ānanda that the Bhikkhus should follow the same design in preparing the robes.

A Bhikkhu was allowed to keep only three robes: a double outer cloak, a single upper robe, and a single inner robe.

Sheet, towel, strainer, and some such pieces were allowed.

Naked bath, in the open, was disallowed.

Chapter IX

Campeyya

The chapter deals with the different legal procedures against an offending Bhikkhu, such as—Ukkhepaniya, Tājjanīya, Niyassa, Pabbājaniya, Patīsāranīya.

Chapter X

Kosambaka

At that time, the Blessed One dwelt in the Ghositārāma Monastery, at Kosambi. There, the Bhikkhus had a knotty quarrel amongst themselves. The Lord tried his best to end the differences, and preached the Dīghāvu Jataka to them. But, they did not listen to him. He, therefore, left the monastery and retired to the Pārileyyaka forest. A king of elephants, being tired

of crowded company, had also retired and come to that forest, he saw the Buddha and waited upon him like an attendant

The Lord preached on the Unanimity of Order (Sangha-sāmaggi) to Upālī

§ 5 PARALLEL VINAYAS

(a) The Vinaya of the Mahāyānists

(1) *Vinaya Sūtras*

In the Scripture of the Mahāyānists, there does not exist a distinctly codified Vinaya, as that of the Theravāda. I-tsing has remarked that the Mahāyānists had no Vinaya of their own and that they adopted the same as that of the Hinayānists (I-tsing-Takakusu's translation pp xix, xxii). They have some Sūtras that deal with the Vinaya rules, and, Bunyiu Nanjo supplies a long list of them. The important among them are

i Sūtra, preached by the Buddha on the internal Śīla of the Bodhisattva

ii Sūtra, on the manners concerning the five Śīlas of the Bodhisattva Upāsaka

iii Buddhābhīṣita-mañjuśrī-suddhavinaya-sūtra

iv Bodhisattvacaryānīrdesa

v Bodhisattvabhūmidhara-sūtra

vi Upāsakaśīla-sūtra

vii Munivinayavarā-pariprecchā-sūtra

viii Buddhābhīṣita-karmāvarana-vīśuddhi-sūtra

ix Bodhisattva-prātimokṣa-sūtra

x Suddhavinaya-vaipulya-sūtra

xi Samantabhadra-bodhisattva-sūtra

The Sanskrit versions of these books are lost, but they have been preserved to this day, in their Tibetan and Chinese translations

Besides these, the Śikṣāsamuccaya and the Bodhicaryāvatāra furnish us with many such names. Some of them are

i Bodhisattvacaryānīrdesa, dealing with the duties of a Bodhisattva

ii Bodhisattvapraṭimokṣa, containing many rules of the Prātimokṣa type, mixed up with admonitions, characteristic of the Mahāyāna text. It also contains rules regarding the duties of a disciple towards his Ācārya, Upādhyāya and Saṅgha. In this, there are sermons on Dāna, Kṣamā and the duties of a 'lay' Bodhisattva

iii Bhikṣuvīnaya contains regulations governing the conduct of a monk, e g, rules regarding going out to collect alms, regarding the use of medicines, etc

iv Ākāśagarbha-sūtra concerns with upatti and mūlapatti

It is important to note that, in Mahāyāna, the Vinaya kept in view the conduct not only of the monk but also of the 'lay' Bodhisattva, towards the development of Bodhicitta and fulfilment of the Paramitās. Much stress was laid on perfecting Karuṇā and Maitrī. It was, perhaps, for this reason that a proper Bhikkhu Vinaya could not get an important place in Mahāyāna, as in the Theravāda.

In Mahāyāna Vinaya, there is a place even for a 'royal laity', living in all kingly grandeur. After acquiring firm faith, an adept is to 'take refuge' (Śaranagamana) by uttering Trisārana Formulae and making a confession of his sins (pāpadesanā). Then, he has to perform Puṇyānumodanā, and then Adhyesaṇā, or Yācanā, i e, to entreat the Buddha not to attain Parinirvāna, but to be a light unto innumerable beings.

(ii) *Kṛtyāsaṅgrahapañjikā*

The Kṛtyāsaṅgrahapañjikā furnishes an account of the procedure of Mahāyānic Ordination. It follows the Theravāda procedure so closely that it seems that, at least in this important ceremony, there had been no deviation. It runs roughly as follows:

The Pravrajyā and Upasampada are to be effected by an Ācārya and Upādhyāya. Before the ceremony, he must be asked questions about the restrictions (antarīyikān dharmān). Then he is to take Trisārana, five Śikṣāpadas, and the Upāsaka-samvaras by uttering the formulae thrice, almost the same as in the Theravāda. Then, he formally entreats the Ācārya and Upādhyāya for Ordination, etc.

(iii) *Mūlasarvāstivāda*

In Chinese, the following books bear similarity to our Pāli Mahāvagga:

i Dharmaguptavinaya—deals with Pravrajyā, Upasampadā, Vassivāsa, Pavāranā, Camma, Cīvara, Bhesajja, Kathina.

ii Mahāsāśakavinaya—deals with the ordination ceremony, Uposatha, Pavāranā, etc. This book contains the stories of the origin of Śākyā, of Kāśyapa, of the 5 vows of Bimbisāra, Pañcavaggiya, Yasa, Jātilas, Ādityapariyāya and others.

iii Mahāsāṅghikavinaya

iv Dasādhyāya-sarvāstivādavīnaya

v Mūlasarvāstivāda-nikāya-vīnaya

In Tibetan translation, the Vinaya of the Mulasarvāstivāda is preserved intact. And, it is very much parallel to the Pāli Vinaya. In Pāli, the Vinayapīṭaka has been divided as follows

1	VIBHANGA	1	Bhikkhu-Vibhanga
		11	Bhikkhunī-Vibhanga
2	KHANDHAKA	1	Mahāvagga
		11	Cullavagga

The corresponding division of the Mulasarvāstivāda Vinaya is as follows

1	VIBHANGA	1	Bhikṣu-Vibhanga
		11	Bhikṣunī Vibhanga
2	VINAYA-VASTU	1	Mahāvastu
		11	Ksudrakavastu

From this, it is clear that both the collections are exactly similar, as far as VIBHANGA is concerned. And, from the point of view of subject matters and their treatment, the books of the Khandhaka are very much similar to those of Vinayavastu. The word 'vastu' is not new to the Pāli reader. In Pāli, 'vatthu' is freely used in the sense of 'stories', as, Vimānavatthu, Petavatthu, etc. The chapters of the Pāli Mahāvagga may be compared with those of the Tibetan Mahāvastu thus

	MAHĀVAGGA		MAHĀVASTU
1	Mahākkhandhaka	1	Pravrajyāvastu
2	Uposathakkhandhaka	2	Uposathavastu
3	Vassūpanāyikākkhandhaka	4	Varsāvastu
4	Pavāranākkhandhaka	3	Pravāranāvastu
5	Cammakkhandhaka	5	Carmavastu
6	Bhesajjakkhandhaka	6	Bhaisajjavastu
7	Kathinakkhandhaka	8	Kathina-āsthāna-vastu
8	Civarakkhandhaka	7	Civaravastu
9	Campeyyakkhandhaka	10	Karmavastu
10	Kosambakakkhandhaka	9	Kausambakavastu

The text of the Mulasarvāstivāda Vinaya, found in Sanskrit, at Gilgit, also testifies to the same close similarity with the Pāli Vinaya

(b) Jain Vinaya

In the religious history of India, Jainism comes very close to Buddhism in its general cultural outlook, organising a four-fold Sangha: the Bhikkhu-sangha, Bhikkhunī-sangha, Upāsaka-sangha and Upāsikā-sangha. Jain monachism has a long history of glorious periods as well as days of adversity.

Even during the life-time of the Buddha, the Jains had their well-organised Order of monks and well-established monasteries, Upāsrayas. The Pāli canon records occasional clashes between the monks of Jain and Buddhist Orders. We have also reference to the cordial relations between them, and their going together in the city to collect alms.

The language and general atmosphere of self denial and renunciation of the Buddhist Pāli Tīpīṭaka are very much akin to those of the Jain Ardhamaṅgaḍḍi Āgamas. The Jains do have definite rules and regulations for the guidance of the life of the monks and for the discipline of their monasteries, but, they have not got a separate organised Code of Vinaya, as the Theravāda Buddhists have. The Jain monastic rules are found in texts like Cheda-Sūtras, Niryuktis, Cūṛnis, etc.

For us, the following points in the Jain Vinaya are of importance

1. Unlike the Pāli Vinaya, the Jain Vinaya texts fail, in many cases, to provide us with the background of the formation of a particular rule.

2. Though the Thānanga and other Jain texts make mention of ten different types of Thera, the qualifications of an Āyariya (Pāli-ācariya), the privileges of an Āyariyauvajjhāya (Pāli-ācariyupajjhāya), various types of Āyariya and the Gaṇāvachchedaka, nowhere do we get details regarding their church duties and the legal position they held in church-disputes.

3. Regarding the persons disqualified to enter the monastic Order, it is to be noted that the Thānanga gives but three persons, but, the commentary adds seventeen more to the list. It is interesting to compare it with the 'terasa antarāyikā dhammā' of the Pāli Vinaya.

4. In the Jain texts, we get references to various church-units, such as Gana, Kula, Sambhoga, etc. It is stated that Āyariyauvajjhāya could leave his Gana for five reasons, to wit, if he was unable to maintain moral discipline of the Group, could not wield control over the members of the Gana, was unable to recollect and preach sacred lore in a proper manner and at the proper time, if he was attached to a nun, and lastly if he was unable to continue owing to his friends or relatives leaving the Gana. In this case, the text does not give the actual process of the dismissal of the officer of the Church. The texts of the sūtras and mūlasūtras are not very informative regarding the relation of these church units.

5. About the commission of transgression by the monks, the Bhagavati Sūtra says that it is done either because of pride, or

carelessness, or of bodily pains (āure), or under calamities, or in a place which had a mixed group of heretics, etc

6 The Bhagavati Sūtra and the Thānanga mention the various Pācittiya Dhammas, or atonements that an offender monk has to make

7 The picture changes and assumes a fullness when we come to the Cheda Sūtras. They come very much close to the style and treatment of the Pāli Vinaya. They represent an organised Jain Church with a codified manual of rules of monastic jurisprudence. For instance, a monk of sixty years was called Jīti Thera, one well versed in the Thānanga and the Samavāyanga was treated as Suya Thera, and he who had twenty years of monkhood was designated as Pariyāya Thera. An Upādhyāya had to be a monk of at least three years standing besides having other academic and moral qualifications.

(8) The Āyariyauvajjhāya was of at least 5 years standing, and had the knowledge of the Cheda Sūtras, like, Dāsa, Kappa and Vavahāra. He was expected to show good conduct and earn the confidence of the Order. Similarly, various other rules regarding his misbehaviour and suspension, or even dismissal are to be found for the first time in the Vavahāra Sūtra. Similar details are found regarding Ganāvachchedaka.

(9) The Ācārya was allowed to appoint his successor if the former was seriously ill. But, if the nominee was found unfit, the Sangha could ask him to leave the office.

(10) Those who wanted re entry or those who had come from different sects had to undergo some trial and atonement, something like the Parivasadana of the Pāli Vinaya.

As a rule, children below eight years were not allowed to join the Order. But, the Nisīha Cunni permits admission to a child, if all the members of a family wanted him to join the Order, or if all the relatives of a monk were dead and only a child was left over, or he was an orphan-child, etc.

Eunuchs were not normally allowed entry into the Order.

(c) Vinaya for the Recluse in Hinduism

The structure of Buddhist and Jain religious life was principally based on an organised Order of Monks. This was not the case with Hinduism, in which the guide and preceptor of the religious life was the Brahmin Priest, leading the life of a householder. Retirement and renunciation was allowed to one, only in the latter half of one's life. But, it was not 'joining an organised Order'. It was, on the other hand, to sever all relations from the obligations of society and to lead a sequestered life, depending

on alms, and engaged in religious contemplation. Thus, in Hinduism, there did not exist a codified Vinaya for the recluse.

There were, however, in earliest times, Vaikhānasa Sūtras, by which the life of the hermits was regulated. Members of all Varnas, except the Sūdra, could legally become a hermit. Śaṅkarācārya, on Vedānta Sūtra III, 4 20, speaks of the third Āsrama as Vaikhānasa. The rules of these are given in the Manusmṛti, Gautamadharmasūtra and Baudhāyana Dharmasūtra. The hermit has to observe celibacy and the restraint of the senses, has to avoid unsuitable food, and has to contemplate on the passages of the Upanisads and strive for the knowledge of Brahman.

Gautama, Āpastamba, Baudhāyana, Vasistha, Manu, Yājñavalkya, Agnipurāṇa, Śaṅkhasmṛti, and others dilate upon the characteristics and duties of the ascetic—Yatidharma. The salient features of them are

- (i) In order to qualify himself for Sannyāsa, a person has to perform a sacrifice to Prajāpati.
- (ii) After leaving home, wife, children and possessions, he should dwell outside the village, should be homeless and stay under a tree or in an uninhabited house.
- (iii) He should always wander alone without a companion, as, by so doing, he will be free from attachment and the pangs of separation.
- (iv) He should be pure in character and always devoted to contemplation.
- (v) He should move about avoiding all injury to creatures, practising loving kindness.
- (vi) He should avoid kindling all kinds of fire—śrauta, gṛhya or ordinary.
- (vii) He may enter a village for begging food only once a day. He should not, ordinarily, stay in a village at night.
- (viii) He should beg alms from seven houses, without selecting them beforehand.
- (ix) He should not eat food to satiety, but should eat only as much as is necessary to keep body and soul together.
- (x) He should not hoard or amass possessions.
- (xi) He should wear garment just to cover his private parts and to protect himself from the rigours of the weather.
- (xii) The begging bowl and plate of the ascetic should be made of clay, wood, gourd, or bamboo (Manusmṛti).
- (xiii) He should have his head and beard clean-shaven, and nails cut,

(xiv) He should sleep on a raised ground

(xv) He should observe silence, except when he chants the Mantras of the Vedas

In the Sannyāśasangrahapaddhatī, the marks of an ideal Sannyāsi are said to be the following

Kapālam vrksamūlam kucaīlamasahāyata

Samatā caiva sarvasmīn etanmuktasya laksanam

Or, the signs of a free hermit are begging bowl, dwelling under trees, robe of rags, solitary living, and having an even eye towards all

* * * * *

Institutions of hermits and monks have existed in all ages and countries, their guiding principles being renunciation, self-culture, and dedication to a mission. Their rules and regulations have been framed towards the same ends. Whenever organised on proper lines and patronised on wholesome grounds, they have shown great achievements. It is in view of these considerations that studies in the history of their Vinayas will be fruitful.

Bhikkhu J Kashyap
Lakshmi Narayan Tiwari

महावग्गपालि

१ महाखन्धक		मातिका		पिट्ठका
मातिका		पिट्ठका		
१ बोधिकथा	३	२७ निस्सयपटिप्पस्सद्धिकथा		६७
२ अजपालकथा	४	२८ उपसम्पादेतब्बपञ्चक		"
३ मुचलिन्दकथा	५	२९ उपसम्पादेतब्बछक्क		७१
४ राजायतनकथा	५	३० अञ्जतिथियपुब्बकथा		७३
५ ब्रह्मयाचनकथा	६	३१ पञ्चाबाधवत्थु		७६
६ पञ्चवगियकथा	१०	३२ राजमटवत्थु		७७
७ धम्मचक्कप्पवत्तन	१३	३३ अङ्गुलिमालचोरवत्थु		७८
८ अनत्तपरियायो	१६	३४ कारभेदकचोरवत्थु		"
९ पब्बज्जाकथा	१८	३५ लिखितकचोरवत्थु		७९
१० मारकथा	२३	३६ कसाहतवत्थु		"
११ पब्बज्जूपसम्पदाकथा	२३	३७ लक्खणाहतवत्थु		"
१२ दुतियमारकथा	२४	३८ इणायिकवत्थु		"
१३ भद्वगियवत्थु	२५	३९ दासवत्थु		८०
१४ उरुवेल्पाटिहारियकथा	२५	४० कम्मरभण्डुवत्थु		"
१५ आदित्तपरियायो	३४	४१ उपालिदारकवत्थु		"
१६ बिम्बिसारसमागमकथा	३५	४२ अहिवातकरोगवत्थु		८२
१७ सारिपुत्तमोगल्लानपब्बज्जाकथा	३८	४३ कण्डकवत्थु		"
१८ उपज्झायवत्तकथा	४२	४४ आहुन्दरिकवत्थु		"
१९ सद्धिविहारिकवत्तकथा	४८	४५ निस्सयमुच्चनकथा		८३
२० पणामितकथा	५१	४६ राहुलवत्थु		८६
२१ अत्तिचतुत्थकम्मउपसम्पदा	५३	४७ सिक्खापदकथा		८७
२२ चत्तारो निस्सया	५५	४८ दण्डकम्मवत्थु		"
२३ आचरियवत्तकथा	५६	४९ अनापुच्छावरणवत्थु		८८
२४ अन्तेवासिकवत्तकथा	६२	५० अपलाळनवत्थु		"
२५ पणामना—खमापना	६५	५१ कण्डकसामणेरवत्थु		८९
२६ बालअव्यत्तवत्थु	६७	५२ पण्डकवत्थु		"
		५३ थेय्यसवासकवत्थु		"

मातिका	पिट्टका	मातिका	पिट्टका
५४ तिरच्छानगतवत्थु	९०	१२ विनयपुच्छनकथा	११५
५५ मातुघातकवत्थु	९१	१३ विनयविस्सज्जनकथा	"
५६ पितुघातकवत्थु	"	१४ चोदनाकथा	११६
५७ अरहन्तघातकवत्थु	"	१५ अधम्मकम्मपटिकोसनादि	"
५८ भिक्खुनीदूसकादिवत्थूनि	९२	१६ पतिमोक्खुद्देसकअज्झेसनादि	११७
५९ उमतोव्यज्जनकवत्थु	"	१७ पक्खगणनादिउग्गहणानुजानना	११८
६० अनुपज्झायकादिवत्थूनि	"	१८ पुब्बकरणानुजानना	११९
६१ अपत्तकादिवत्थु	९३	१९ दिसङ्गमिकादिवत्थु	१२०
६२ न-पब्बाजेतब्ब द्वत्तिसवार	९४	२० पारिसुद्धिदानकथा	१२१
६३ अलज्जीनिस्सयवत्थूनि	९५	२१ छन्ददानकथा	१२२
६४ गमिकादिनिस्सयवत्थूनि	९६	२२ जातकादिग्गहणकथा	१२३
६५ गोत्तेन अनुत्सावनानुजानना	"	२३ उम्भत्तकसम्मुति	१२४
• ६६ द्वेउपसम्पदापेक्खवादिवत्थु	"	२४ सङ्खुपोसथादिप्पभेदो	१२५
६७ गम्भवीसूपसम्पदानुजानना	९७	२५ आपत्तिपटिकम्मविधि	१२६
६८ उपसम्पदाविधि	"	२६ आपत्तिआविकरणविधि	१२७
६९ चत्तारो निस्सया	१००	२७ सभागापत्तिपटिकम्मविधि	"
७० चत्तारि अकरणीयानि	"	२८ अनापत्तिपन्नरसक	१२९
७१ आपत्तिया अदस्सने उक्खित्तकयत्थूनि	१०१	२९ वग्गावग्गसज्जिपन्नरसक	१३२
७२ उद्धानगाथा	१०२	३० वेमतिकपन्नरसक	"
२ उपोसथक्खन्धकं		३१ कुक्कुच्चपकतपन्नरसक	१३३
१ सन्निपातानुजानना	१०५	३२ भेदपुरेक्खारपन्नरसक	१३४
२ पातिमोक्खुद्देसानुजानना	१०६	३३ सीमोक्कन्तिकपेय्याल	१३७
३ महाक्कप्पिनवत्थु	१०८	३४ लिङ्गादिदस्सन	१३८
४ सीमानुजानना	१०९	३५ नानासवासकादीहि उपोसथकरण	१३९
५ उपोसथागारकथा	"	३६ न-गन्तब्बवार	१४०
६ उपोसथप्पमुखानुजानना	११०	३७ गन्तब्बवार	१४१
७ अविप्पवाससीमानुजानना	१११	३८ वज्जनीयपुग्गलसन्दस्सना	"
८ सीमासमूहन	११२	३९ उद्धानगाथा	१४२
९ गामसीमादि	११३	३ वस्सूपनायिकक्खन्धकं	
१० उपोसथभेदादि	"	१ वस्सूपनायिकानुजानना	१४५
११ सङ्घित्तेन पातिमोक्खुद्देसादि	११४	२ वस्साने चारिकापटिकेपादि	१४४

पिढुङ्गा

- ३ सत्ताहकरणीयानुजानना
- ४ पञ्चन्न अप्पहिते पि अनुजानना
- ५ सत्तन्न अप्पहिते पि अनुजानना
- ६ पहिते येव अनुजानना
- ७ अन्तराये अनापत्तिवस्सच्छेदवार
- ८ सङ्खमेदे अनापत्तिवस्सच्छेदवार
- ९ वजादीसु वस्सूपगमन
- १० वस्स अनुपगान्तब्बद्धानानि
- ११ अधम्मिककतिका
- १२ पटिस्सवदुक्कटापत्ति
- १३ उद्धानगाथा

४ पवारणाकखन्धकं

१	अफासुकविहारे	१६५
२	पवारणाभेदा	१६८
३	पवारणादानानुज्ञानना	१६९
४	आतकादिगहणकथा	१७०
५	सङ्घपवारणादिप्यभेदा	१७१
६	आपत्तिपटिकम्भविधि	१७३
७	आपत्तिआविकरणविधि	१७४
८	सभागापत्तिपटिकम्भविधि	”
९	अनापत्तिपन्नरसक	१७५
१०	वगावमासब्जिपन्नरसक	१७७
११	वेमतिकपन्नरसक	१७८
१२	कुक्कुच्चपकतपन्नरसक	१७९
१३	भेदपुरेकखारपन्नरसक	१८०
१४	सीमोक्कन्तिकपेय्याल	१८३
१५	दिवसनानत्त	”
१६	लिङ्गादिदस्सन	१८४
१७	नानासवासकादीहि पवारणा	१८५
१८	न-गन्तब्बवार	”
१९	गन्तब्बवार	१८७

२०	वज्रनीयपुमालसन्दस्सना	१८७
२१	द्वेवाचिकादिपवारणा	१८८
२२	पवारणाठपन	१८९
२३	थुल्लच्चयवत्थुकादि	१९०
२४	वत्थुठपनादि	१९३
२५	भण्डनकारकवत्थु	१९४
२६	पवारणासङ्गहो	१९६
२७	उद्दानगाथा	१९७

५ चम्पकखन्धकं

१	सोणकोळिविसवत्यु	१९९
२	सोणस्स पब्बज्जा	२००
३	दिग्गुणादिउपाहनपटिकखेपो	२०४
४	सब्बनीलकादिपटिकखेपो	”
५	ओमुक्कगणङ्गणुपाहनानुजानना	२०६
६	अज्झारामे उपाहनपटिकखेपो	”
७	कट्ठपादुकादिपटिकखेपो	२०७
८	यानादिपटिकखेपो	२१०
९	उच्चासयनमहासयनपटिकखेपो	२११
१०	सब्बचम्मपटिकखेपो	”
११	गिहिर्विकतानुब्बजातादि	२१२
१२	सोणकुटिकणवत्यु	२१३
१३	महाकच्चानस्स पञ्चवरपरिदस्सना	२१४
१४	उद्दानगाथा	२१७

६ भेसज्जकखन्धकं

१	पञ्चभेसज्जकथा	२१८
२	मूलादिभेसज्जकथा	२१९
३	पिलिन्दवच्छवत्थु	२२५
४	गुळादिअनुजानना	२२८
५	अन्तोवुत्थादिपटिक्खेपकथा	२२९
६	उग्गहितपटिग्गहणा	२३०
७	पटिग्गहितादिअनुजानना	२३१

मातिका	पिट्टङ्का	मातिका	पिट्टङ्का
८ सत्थकम्मपटिक्खेपकथा	२३३	९ अनासादोळसक	२७४
९ मनुस्समसपटिक्खेपकथा	"	१० आसादोळसक	२७६
१० हत्थिमसादिपटिक्खेपकथा	२३५	११ करणीयदोळसक	२७७
११ यागुमधुगोळकानुजानना	२३७	१२ अ-पविलायननवक	२७९
१२ तरुणपसन्नमहामत्तवत्थु	२३८	१३ फासुविहारपञ्चक	२८१
१३ बेलढुकञ्चानवत्थु	२४०	१४ पलिबोधपलिबोधकथा	२८२
१४ पाटलिगामवत्थु	२४२	१५ उद्दानगाथा	२८३
१५ सुनीधवस्सकारवत्थु	२४३	८ चीवरक्खन्धकं	
१६ कोटिगामे सच्चकथा	२४५	१ जीवकवत्थु	२८६
१७ अम्बपालीवत्थु	२४६	२ सेट्ठिभरियावत्थु	२८८
१८ लिच्छवीवत्थु	"	३ बिम्बिसारराजवत्थु	२९०
१९ सीहसेनापतिवत्थु	२४८	४ राजगहसेट्ठिवत्थु	२९१
२० कप्पियभूमिअनुजानना	२५३	५ सेट्ठिपुत्तवत्थु	२९२
२१ मेण्डकगहपतिवत्थु	२५४	६ पज्जोतराजवत्थु	२९३
२२ पञ्चगोरसादिअनुजानना	२५७	७ समर्तिसविरेचनकथा	२९६
२३ केणियजटिलवत्थु	२५९	८ वरयाचनाकथा	२९७
२४ रोजमल्लवत्थु	२६०	९ कम्बलानुजाननादिकथा	२९८
२५ वुड्ढुपब्बजितवत्थु	२६२	१० पसुकूलपरियेसनकथा	२९९
२६ फल्लादनीयानुजानना	२६३	११ चीवरपटिगाहकसम्मुतिकथा	३००
२७ सङ्घिकबीजानि	"	१२ भण्डागारसम्मुतिआदिकथा	३००
२८ चतुमहापदेसकथा	"	१३ चीवररजनकथा	३०२
२९ उद्दानगाथा	२६४	१४ छिन्नकचीवरानुजानना	३०३
७ कठिनक्खन्धकं		१५ तिचीवरानुजानना	३०४
१ कठिनानुजानना	२६६	१६ अतिरेकचीवरकथा	३०५
२ आदायसत्तक	२६८	१७ विसाखावत्थु	३०६
३ समादायसत्तक	"	१८ निसीदनादिअनुजानना	३१०
४ आदायछक्क	२६९	१९ पच्छिमविकप्पनुपगचीवरादिकथा	३१२
५ समादायछक्क	२७०	२० सङ्घिकचीवरुप्पादकथा	३१४
६ आदायपन्नरसक	"	२१ उपनन्दसक्यपुत्तवत्थु	३१५
७ समादायपन्नरसकादि	२७२	२२ गिलानवत्थुकथा	३१६
८ विप्पकतसमादायपन्नरसक	"	२३ मतसन्तककथा	३१८

मातिका	पिटृङ्का	मातिका	पिटृङ्का
२४ नमिकपटिकखेपकथा	३१९	२२ अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्म-	
२५ कुसचीरादिपटिकखेपकथा	३२०	पटिप्पस्सद्धिकथा	३५५
२६ सम्बनीलकादिपटिकखेपकथा	३२१	२३ तज्जनीयकम्मविवादकथा	३५६
२७ वस्सवुद्धान अनुप्पन्नचीवरकथा	"	२४ नियस्सकम्मविवादकथा	३५७
२८ सङ्गे भिन्ने चीवरुप्पादकथा	३२३	२५ पब्बाजनीयकम्मविवादकथा	३५८
२९ दुग्गाहितसुग्गाहितादिकथा	"	२६ पटिसारणीयकम्मविवादकथा	"
३० अट्टचीवरमातिका	३२४	२७ अदस्सने उक्खेपनीयकम्मविवादकथा	"
३१ उद्दानगाथा	३२५	२८ अपटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मविवादकथा	३५९
९ चम्पेय्यकखन्धकं		२९ अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्म	
१ कस्सपग्गेत्तभिवुवत्थु	३२७	विवादकथा	"
२ अधम्मेन वग्गादिकम्मकथा	३३०	३० तज्जनीयकम्मपटिप्पस्सद्धिकथा	"
३ अत्तिविपन्नकम्मादिकथा	३३१	३१ नियस्सकम्मपटिप्पस्सद्धिकथा	३६१
४ चतुवग्गकरणादिकथा	३३४	३२ पब्बाजनीयकम्मपटिप्पस्सद्धिकथा	"
५ पारिवासिकादिकथा	३३७	३३ पटिसारणीयकम्मपटिप्पस्सद्धिकथा	३६२
६ द्वे-निस्सारणादिकथा	"	३४ अदस्सने उक्खेपनीयकम्म-	
७ अधम्मकम्मादिकथा	३३९	पटिप्पस्सद्धिकथा	"
८ उपालिपुच्छाकथा	३४१	३५ अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्म-	
९ तज्जनीयकम्मकथा	३४६	पटिप्पस्सद्धिकथा	३६३
१० नियस्सकम्मकथा	३४८	३६ अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्म-	
११ पब्बाजनीयकम्मकथा	३४९	पटिप्पस्सद्धिकथा	"
१२ पटिसारणीयकम्मकथा	"	३७ उद्दानगाथा	३६४
१३ अदस्सने उक्खेपनीयकम्मकथा	"	१० कोसम्बकखन्धकं	
१४ अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मकथा	३५०	१ कोसम्बकविवादकथा	३६८
१५ अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मकथा	"	२ दीघावुवत्थु	३७३
१६ तज्जनीयकम्मपटिप्पस्सद्धिकथा	"	३ बालकल्लोणकगमनकथा	३८१
१७ नियस्सकम्मपटिप्पस्सद्धिकथा	३५३	४ पाचीनवसदायगमनकथा	"
१८ पब्बाजनीयकम्मपटिप्पस्सद्धिकथा	३५४	५ पालिल्लेय्यकगमनकथा	३८३
१९ पटिसारणीयकम्मपटिप्पस्सद्धिकथा	"	६ अट्टारसवत्थुकथा	३८४
२० अदस्सने उक्खेपनीयकम्म-		७ ओसारणानुजानना	३८८
पटिप्पस्सद्धिकथा	"	८ सङ्घसामग्गीकथा	३८८
२१ अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्म		९ उपालिसङ्घसामग्गीपुच्छा	३८९
पटिप्पस्सद्धिकथा	३५५	१० उद्दानगाथा	३९२

THE PĀLI ALPHABET IN DEVANĀGARĪ AND ROMAN CHARACTERS

VOWELS

अ a आ ā इ i ई ī उ u ऊ ū ए e ओ o

CONSONANTS WITH VOWEL "A"

क ka	ख kha	ग ga	घ gha	ङ na
च ca	छ cha	ज ja	झ jha	ञ ña
ट ta	ठ tha	ड da	ढ dha	ण na
त ta	थ tha	द da	ध dha	न na
प pa	फ pha	ब ba	भ bha	म ma
य ya	र ra	ल la	व va	स sa
		ह ha	ळ la	अ am

VOWELS IN COMBINATION

क ka का kā कि kṛ की kī कु ku कू kū के ke को ko
ख kha खा khā खि khṛ खी khī खु khu खू khū खे khe खो kho

CONJUNCT—CONSONANTS

क	क्का	च	च्चा	द	द्वा	ढ	म्बा
कख	क्कहा	चछ	च्छा	ध	ध्या	म्भ	म्भहा
क्य	क्या	ज	ज्या	घ	ध्वा	म्म	म्मा
कृ	kri	ज्ञ	ज्ञ्या	न्त	न्ता	म्य	म्या
क्ल	kla	ट	त्ता	न्तव	न्तवा	म्ह	म्हा
क्व	kva	ठ	त्था	न्थ	न्था	य्य	य्या
ख्य	khya	ड	द्धा	न्द	न्दा	य्ह	य्या
ख्व	khva	ढ	द्धा	न्द्र	न्द्रा	ल्ल	ल्ला
ग	ग्गा	ण्ट	न्ता	न्ध	न्धा	ल्य	ल्या
गघ	ग्गहा	ण्ठ	न्था	न्न	न्ना	ल्ह	ल्हा
ग्य	ग्या	ण्ड	न्दा	न्य	न्या	व्ह	व्या
ग्र	ग्गा	ण्ण	न्ना	न्ह	न्हा	स्त	स्ता
ङ	ङ्का	ण्ह	न्हा	प्प	प्पा	स्त्र	स्त्रा
ङ्ख	ङ्कहा	त	त्ता	प्फ	प्फा	स्न	स्ना
ङ्य	ङ्या	त्य	त्था	प्य	प्या	स्य	स्या
ङ्व	ङ्गहा	त्व	त्वा	प्ल	प्ला	स्स	स्सा
च	च्चा	त्य	त्या	ब्ब	ब्बा	स्म	स्मा
च्छ	च्छा	त्र	त्रा	ब्भ	ब्भहा	स्व	स्वा
ज	ज्या	द्	द्धा	ब्ब्य	ब्ब्या	ह्य	ह्या
ज्ज	ज्या	द्ध	द्धा	ब्र	ब्रा	ह्व	ह्या
ञ	ञ्या	द्य	द्या	म्प	म्पा	ल्ह	ल्हा
ञ्ह	ञ्या	द्र	द्रा	म्फ	म्फा		

$$I=\bar{a}, \quad \bar{f}=1, \quad \bar{f}=1, \quad e=u, \quad s=\bar{u}, \quad v=e, \quad \bar{v}=0$$

१	२	३	४	५	६	७	८	९	०
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0

विनयपिटके
महावग्गो

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स

महावग्गपालि

१ महाखन्धकं

§ १ बोधिकथा

१ तेन समयेन बुद्धो भगवा उरुवेलाय विहरति नज्जा नेरञ्जराय तीरे बोधिरुक्खमूले पठमाभिसम्बुद्धो । अथ खो भगवा बोधिरुक्खमूले सत्ताह एकपल्लङ्केन निसीदि विमुत्तिसुख-पटिसवेदी । अथ खो भगवा रत्तिया पठम याम पटिच्चसमुप्पाद अनुलोमपटिलोम मनसाकासि — “अविज्जापच्चया सङ्खारा, सङ्खारपच्चया विज्जाण, विज्जाणपच्चया नामरूप, नामरूपपच्चया सळायतन, सळायतनपच्चया फस्सो, फस्सपच्चया वेदना, वेदनापच्चया तण्हा, तण्हापच्चया उपादान, उपादानपच्चया भवो, भवपच्चया जाति, जातिपच्चया जरामरण सोकपरिदेव-दुक्खदोमनस्सुपायासा सम्भवन्ति — एवमेतस्स केवलस्स दुक्खक्खन्धस्स समुदयो होति ।

R 1

B 1

“अविज्जाय त्वेव असेसविरागनिरोधा सङ्खारनिरोधो, सङ्खारनिरोधा विज्जाणनिरोधो, विज्जाणनिरोधा नामरूपनिरोधो, नामरूपनिरोधा सळायतननिरोधो, सळायतननिरोधा फस्स-निरोधो, फस्सनिरोधा वेदनानिरोधो, वेदनानिरोधा तण्हानिरोधो, तण्हानिरोधा उपादान-निरोधो, उपादाननिरोधा भवनिरोधो, भवनिरोधा जातिनिरोधो, जातिनिरोधा जरामरण सोकपरिदेवदुक्खदोमनस्सुपायासा निरुज्झन्ति — एवमेतस्स केवलस्स दुक्खक्खन्धस्स निरोधो होती” ति ।

R 2

अथ खो भगवा एतमत्थ विदित्वा ताय वेलाय इम उदान उदानेसि—

“यदा हवे पातुभवन्ति धम्मा

15

आतापिनो ज्ञायतो ब्राह्मणस्स ।

अथस्स कङ्खा वपयन्ति सब्बा

यतो पजानाति सहेतुधम्म” ति ॥

२ अथ खो भगवा रत्तिया मज्झिम याम पटिच्चसमुप्पाद अनुलोमपटिलोम मनसा-कासि—“अविज्जापच्चया सङ्खारा, सङ्खारपच्चया विज्जाण, विज्जाणपच्चया नामरूप पे० एवमेतस्स केवलस्स दुक्खक्खन्धस्स समुदयो होति । पे० निरोधो होती” ति ।

20

अथ खो भगवा एतमत्थ विदित्वा ताय वेलाय इम उदान उदानेसि—

“यदा हवे पातुभवन्ति धम्मा

आतापिनो ज्ञायतो ब्राह्मणस्स ।

अथस्स कङ्खा वपयन्ति सब्बा

5

यतो खय पच्चयान अवेदी” ति ॥

३ अथ खो भगवा रत्तिया पच्छिम याम पटिच्चसमुप्पाद जुल्लोमपटिलोम मनसा-
कासि—“अविज्जापच्चया सङ्खारा, सङ्खारपच्चया विज्जाण, विज्जाणपच्चया नामरूप पे०
एवमेतस्स केवलस्स दुक्खक्खन्धस्स समुदयो होति । पे० निरोधो होती” ति ।

अथ खो भगवा एतमत्थ विदित्वा ताय वेलाय इम उदान उदानेसि—

10

“यदा हवे पातुभवन्ति धम्मा

आतापिनो ज्ञायतो ब्राह्मणस्स ।

विधूपय तिष्ठति मारसेन

सुरियो^१ व ओभासयमन्तल्लिक्ख” ति ॥

बोधिकथा निट्ठिता ।

§ २ अजपालकथा

- ३ ४ अथ खो भगवा सत्ताहस्स अच्चयेन तम्हा समाधिम्हा वुट्ठित्वा बोधिल्लमूल
15 येन अजपालनिग्रोधो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा अजपालनिग्रोधमूले^१ सत्ताह एकपल्लङ्गेन
निसीदि विमुत्तिसुखपटिसवेदी । अथ खो अञ्जतरो हुहुङ्कजातिको^२ ब्राह्मणो येन भगवा
तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवता सद्धिं सम्मोदि, सम्मोदनीय कथ सारणीय^३ वीतिसारेत्वा
3 एकमन्त अट्ठासि । एकमन्त ठितो खो सो ब्राह्मणो भगवन्त एतदवोच—

“कित्तावता नु खो, भो गोतम, ब्राह्मणो होति, कतमे च पन ब्राह्मणकारको
20 धम्मा” ति^४ अथ खो भगवा एतमत्थ विदित्वा ताय वेलाय इम उदान उदानेसि—

“थो ब्राह्मणो बाहितपापधम्मो

निहुहुङ्को^५ निक्कसावो^६ यततो ।

वेदन्तगू वुसितब्रह्मचरियो^७

धम्मेन सो^८ ब्रह्मवाद वदेय्य ।

25

यस्सुस्सदा नत्थि कुहिञ्चि लोके” ति ॥

अजपालकथा निट्ठिता ।

१ सुरियो—म० । २ अजपालनिग्रोधस्वस्सूले—स्या०, रो० । ३ हुहुङ्कजातिको—सी०, रो० ।
४ सारणीय—सी०, स्या० । ५ ब्राह्मणकरणा—सी०, स्या०, रो० । ६ निहुहुङ्को—सी०, निहुहुङ्को-
रो०, नीहुहुको—स्या० । ७ निक्कसावो—रो० । ८ वुसितब्रह्मचरियो—सी०, स्या० । ९ सो ब्राह्मणो—रो० ।

§ ३ मुचलिन्दकथा

५ अथ खो भगवा सत्ताहस्स अच्चयेन तम्हा समाधिम्हा वुद्धित्वा अजपालनिग्रोध-
मूला येन मुचलिन्दो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा मुचलिन्दमूले सत्ताह एकपल्लङ्केन निसीदि
विमुत्तिसुखपटिसवेदी । तेन खो पन समयेन महा अकालमेघो उदपादि, सत्ताहवहलिका
सीतवातदुद्दिनी । अथ खो मुचलिन्दो नागराजा सकभवना निक्खमित्वा भगवतो काय
सत्तक्खत्तु भोगेहि परिक्खपित्वा उपरिसुद्धनि महन्त फण करित्वा अट्ठासि—“मा भगवन्त 5
सीत, मा भगवन्त उण्ह, मा भगवन्त डसमकसवातातपसरीसपसम्फस्सो” ति^१ । अथ खो मुच- B 4
लिन्दो नागराजा सत्ताहस्स अच्चयेन विद्ध विगतवलाहक देव विदित्वा भगवतो काया भोगे
विनिवेठेत्वा^२ सकण्ण पटिसहरित्वा माणवकवण्ण अभिनिम्मिनित्वा भगवतो पुरतो अट्ठासि
पञ्चलिको^३ भगवन्त नमस्समानो । अथ खो भगवा एतमत्थ विदित्वा ताय वेलाय इम
उदान उदानेसि—

10

“सुखो विवेको तुट्ठस्स सुतधम्मस्स पस्सतो ।
अब्बापज्ज^४ सुख लोके पाणभूतेसु सयमो^५ ॥
सुखा विरागता लोके कामान समतिक्रमो ।
अस्मिमानस्स यो विनयो एत वे परम सुख” ति ॥

मुचलिन्दकथा निद्धिता ।

§ ४ राजायतनकथा

६ अथ खो भगवा सत्ताहस्स अच्चयेन तम्हा समाधिम्हा वुद्धित्वा मुचलिन्दमूला 15
येन राजायतन तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा राजायतनमूले सत्ताह एकपल्लङ्केन निसीदि विमुत्ति-
सुखपटिसवेदी । तेन खो पन समयेन तपुस्सभल्लिका^६ वाणिजा उक्कल त देस R 4
अद्धानमग्गपटिपन्ना^७ होन्ति । अथ खो तपुस्सभल्लिकान वाणिजान आतिसालोहिता देवता
तपुस्सभल्लिके वाणिजे एतदवोच—“अय, मारिसा, भगवा राजायतनमूले विहरति पठमाभि-
सम्बुद्धो, गच्छथ त भगवन्त मन्थेन च मधुपिण्डिकाय च पतिमानेथ^८, त वो भविस्सति 20
दीधरत्त हिताय सुखाया” ति । अथ खो तपुस्सभल्लिका वाणिजा मन्थ च मधुपिण्डिक च
आदाय येन भगवा तेनुपसङ्गमिसु, उपसङ्गमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त अट्ठसु ।
एकमन्त ठिता खो तपुस्सभल्लिका वाणिजा भगवन्त एतदवोचु—“पटिगण्हातु^९ नो, मन्ते,
भगवा मन्थ च मधुपिण्डिक च, य अम्हाक अस्स दीधरत्त हिताय सुखाया” ति । अथ खो

१ सिरिसपसम्फस्सो ति-सी०, स्या०, रो० । २ विनीवेठेत्वा-स्या० । ३ अञ्जलिको-स्या०,
रो० । ४ अब्बापज्ज-रो०, अब्बापज्ज-स्या० । ५ सञ्जमो-स्या० । ६ तपस्सुभल्लिका-सी० ।
७ अद्धानमग्गपटिपन्ना-सी०, स्या०, रो० । ८ पटिमानेथ-स्या०, रो० । ९ पटिगण्हातु-सी०,
पटिगण्हातु-रो० ।

B 5 भगवतो एतदहोसि—“न खो तथागता हत्थेसु पटिग्गहन्ति । किम्हि नु खो अह पटि-
ग्गह्ण्य मन्थ च मधुपिण्डक चा” ति^१ अथ खो चत्तारो महाराजानो^२ भगवतो चेतसा
चेतोपरिवितक्कमञ्जाय चतुद्दिसा चत्तारो सेलमये पत्ते भगवतो उपनामेसु—“इध, भन्ते,
भगवा पटिग्गहातु मन्थ च मधुपिण्डक चा” ति । पटिग्गहेसि भगवा पच्चघे सेलमये पत्ते
8 मन्थ च मधुपिण्डक च, पटिग्गहेत्वा च^३ परिभुञ्जि । अथ खो तपुस्सभल्लिका वाणिजा
भगवन्त (ओनीतपत्तपाणि विदित्वा भगवतो पादेसु सिरसा निपतित्वा भगवन्त)^४ एत-
दवोचु—“एते मय, भन्ते, भगवन्त सरण गच्छाम धम्म च, उपासके नो भगवा धारेतु
अज्जतग्गे पाणुपेते सरण गते” ति ।

ते च^५ लोके पठम उपासका अहेसु द्वेवाचिका ।

राजायतनकथा निड्डिता ।

§ ५ ब्रह्मयाचनकथा

10 ७ अथ खो भगवा सत्ताहस्स अच्चयेन तम्हा समाधिम्हा वुट्ठहित्वा राजायतनमूला
येन अजपालनिग्रोधो तेनुपसङ्गमि । तत्र^६ सुद भगवा अजपालनिग्रोधमूले विहरति । अथ खो
भगवतो रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स एव चेतसो परिवितक्को उदपादि—“अधिगतो खो म्याय
धम्मो गम्भीरो दुद्दसो दुरनुबोधो सन्तो पणीतो अतक्कावचरो निपुणो पण्डितवेदनीयो ।
आलयरामा खो पनाय पजा आलयरता आल्यसम्मुदिता । आलयरामाय खो पन पजाय
R 5 15 आलयरताय आल्यसम्मुदिताय दुद्दसं इद ठान यदिद इदप्पच्चयतापटिच्चसमुप्पादो,
इद पि खो ठान सुदुद्दसं यदिद सब्बसङ्खारसमथो सब्बूपधिपटिनिस्सग्गो^७ तण्हक्खयो^८
विरागो निरोधो निब्बान । अह चेव खो पन धम्म देसेय्य, परे च मे न आजानेय्यु, सो
ममस्स किलमथो, सा ममस्स विहेसा” ति । अपिस्सु भगवन्त इमा अनच्छरिया गाथायो
पटिभसु पुब्बे अस्सुतपुब्बा—

20 “किच्छेन मे अधिगत हल दानि पकासितु ।

रागदोसपरेतेहि नाय धम्मो सुसम्बुधो ॥

B 6 पटिसोतगामिं निपुण गम्भीर दुद्दस अणु ।

रागरत्ता न दक्खन्ति^९ तमोखन्धेन आवुटा” ति^{१०} ॥

इति ह भगवतो पटिसञ्चिक्खतो अप्पोस्सुक्कताय चित्त नमति, नो धम्मदेसनाय ।

25 ८ (अथ खो ब्रह्मनो सहम्पतिस्स भगवतो चेतसा चेतोपरिवितक्कमञ्जाय एतदहोसि—
“नस्सति वत भो लोको, विनस्सति वत भो लोको, यत्र हि नाम तथागतस्स अरहतो

१ महाराजा-सी०, स्या० । २ मरम्मपोत्थके नत्थि । ३ () सी० स्या० पोत्थकेसु नत्थि
४ व-रो० । ५ उपसङ्गमित्वा तत्र-रो० । ६ सब्बूपधिपटिनिस्सग्गो-स्या० । ७ तण्हक्खयो-अ० ।
८ दक्खन्ति-सी० । ९ आवुटा-सी० ।

सम्मासम्बुद्धस्स अप्पोस्सुक्कताय चित्तं नमति, नो धम्मदेसनाया” ति ।)अथ खो ब्रह्मा सहम्पति—सेय्यथापि नाम बलवा पुरिसो सम्भिञ्जित वा बाह पसारेय्य, पसारित वा बाह सम्भिञ्जेय्य एवमेव^१—ब्रह्मलोके अन्तरहितो भगवतो पुरतो पातुरहोसि । अथ खो ब्रह्मा सहम्पति एकस्स उत्तरासङ्गं करित्वा दक्खिणजाणुमण्डल^२ पठविय^३ निहन्त्वा येन भगवा तेनञ्जलिं पणामेत्वा भगवन्त एतदवोच—“देसेतु, भन्ते, भगवा धम्म, देसेतु सुगतो धम्म । सन्ति सत्ता ४ अप्परजक्खजातिका, अस्सवन्ता धम्मस्स परिहायन्ति, भविस्सन्ति धम्मस्स अब्जातारो” ति । इदमवोच ब्रह्मा सहम्पति, इदं वत्तान^४ अथापर एतदवोच—

“पातुरहोसि मगधेसु पुब्बे

धम्मो असुद्धो समलेहि चिन्तितो ।

अपापुरेत^५ अमतस्स द्वार

10

सुणन्तु धम्म विमलेनानुबुद्ध ॥

“सेले यथा पब्बतमुद्धनिट्ठितो

यथापि पस्से जनत समन्ततो ।

तथूपम धम्ममय सुमेध

पासादमारुह्य समन्तचक्खु ॥

15

“सोकावतिण्ण जनतमपेतसोको

R 6

अवेक्खस्सु जातिजराभिभूत ।

उट्ठेहि वीर विजितसङ्गाम

B 7

सत्थवाह अनण^६ विचर लोके ।

देसस्सु^७ भगवा धम्म

20

अब्जातारो भविस्सन्ती” ति ॥

एव वुत्ते भगवा ब्रह्मान सहम्पतिं एतदवोच—“मय्ह पि खो, ब्रह्मे, एतदहोसि—‘अधिगतो खो म्याय धम्मो गम्भीरो दुद्दसो दुरनुबोधो सन्तो पणीतो अतक्कावचरो निपुणो पण्डितवेदनीयो । आलयरामा खो पनाय पजा आलयरता आल्यसम्मुदिता । आलयरामाय खो पन पजाय आलयरताय आल्यसम्मुदिताय दुद्दसं इदं ठान यदिदं इदप्पच्चयतापटिच्चसमुप्पादो,²⁵ इदं पि खो ठान सुदुद्दसं यदिदं सब्बसङ्गारसमथो सब्बूपधिपटिनिस्सग्गो तण्हक्कवयो विरागो निरोधो निब्बान । अहं चेव खो पन धम्म देसेय्य, परे च मे न आजानेय्यु, सो ममस्स किलमथो, सा ममस्स विहेसा’ ति । अपिस्सु म, ब्रह्मे, इमा अनच्छरिया गाथायो पटिमसु पुब्बे अस्सुतपुब्बा—

१ एवमेव-सी० । २ दक्खिण जाणुमण्डल-रो० । ३ पठविय-म०, पुथुविय-सी० ।

४ वत्तान-सी०, रो०, स्या० । ५ अवापुरेत-सी० । ६ अणण-म० । ७ देसेतु-रो० ।

‘किच्छेन मे अधिगत हल दानि पकासितु ।
 रागदोसपरेतेहि नाय धम्मो सुसम्बुधो ॥
 पटिसोतगामिं निपुण गम्भीर दुइस अणु ।
 रागरत्ता न दक्खन्ति तमोखन्धेन आवुटा’ ति ॥

5 इति ह मे, ब्रह्मे, पटिसञ्चिक्खतो अप्पोस्सुक्कताय चित्त नमति नो धम्मदेसनाया” ति ।
 दुतिय पि खो ब्रह्मा सहम्पति भगवन्त एतदवोच — “देसेतु, भन्ते, भगवा धम्म, देसेतु
 सुगतो धम्म, सन्ति सत्ता अप्परजक्खजातिका, अस्सवनता धम्मस्स परिहायन्ति, भविस्सन्ति
 धम्मस्स अब्जातारो” ति । इदमवोच ब्रह्मा सहम्पति, इद वत्तान अथापर एतदवोच—

B 8

10

“पातुरहोसि मगधेसु पुब्बे
 धम्मो असुद्धो समलेहि चिन्तितो ।

अपापुरेत अमतस्स द्वार
 सुणन्तु धम्म विमलेनानुबुद्ध ॥

“सेले यथा पब्बतमुद्धनिद्धितो
 यथापि पस्से जनत समन्ततो ।

15

तथूपम धम्ममय सुमेध
 पासादमारुह्य समन्तचक्खु ॥

“सोकावतिण्ण जनतमपेतसोको
 अवेक्खस्सु जातिजरामिभूत ।

20

उट्ठेहि वीर विजितसङ्गाम
 सत्थवाह अनण विचर लोके ॥

देसस्सु भगवा धम्म
 अब्जातारो भविस्सन्ती” ति ॥

दुतिय पि खो भगवा ब्रह्मान सहम्पतिं एतदवोच — “मय्ह पि खो, ब्रह्मे, एतदहोसि—
 ‘अधिगतो खो म्याय धम्मो गम्भीरो दुइसो दुरनुबोधो सन्तो पणीतो अतक्कावचरो निपुणो
 25 पण्डितवेदनीयो । आलयरामा खो पनाय पजा आलयरता आलयसम्मुदिता । आलयरामाय
 खो पन पजाय आलयरताय आलयसम्मुदिताय दुइस इद ठान यदिद इदप्पच्चयतापटिच्चसमु
 प्पादो, इद पि खो ठान सुदुइसं यदिद सब्बसङ्खारसमथो सब्बूपधिपटिनिस्सग्गो तण्हक्खयो
 विरागो निरोधो निब्बान । अह चेव खो पन धम्म देसेय्य, परे च मे न आजानेय्यु, सो
 ममस्स किल्मथो, सा ममस्स विहेसा’ ति । अपिस्सु म, ब्रह्मे, इमा अनच्छरिया गाथायो
 30 पटिभसु पुब्बे अस्सुतपुब्बा—

‘किच्छेन मे अधिगत हल दानि पकासितु ।
 रागदोसपरेतेहि नाय धम्मो सुसम्बुधो ॥
पटिसोतगामि निपुण गम्भीर दुद्वस अणु ।
रागरत्ता न दक्खन्ति तमोखन्धेन आवुटा’ ति ॥

इति ह मे, ब्रह्मे, पटिसञ्चिक्खतो अप्पोस्सुकताय चित्त नमति, नो धम्मदेसनाया” ति । 5 B 9
 ततिय पि खो ब्रह्मा सहम्पति भगवन्त एतदवोच — “देसेतु, भन्ते, भगवा धम्म, देसेतु
 सुगतो धम्म । सन्ति सत्ता अप्परजक्खजातिका, अस्सवनता धम्मस्स परिहायन्ति, भविस्सन्ति
 धम्मस्स अब्जातारो” ति । इदमवोच ब्रह्मा सहम्पति, इद वत्वान अथापर एतदवोच—

“पातुरहोसि मगधेसु पुब्बे
 धम्मो असुद्धो समलेहि चिन्तितो । 10
 अपापुरेत अमतस्स द्वार
 सुणन्तु धम्म विमलेनानुबुद्ध ॥
 “सेले यथा पब्बतमुद्धनिद्धितो
 यथापि पस्से जनत समन्ततो ।
 तथूपम धम्ममय सुमेध 15
 पासादमारुह्य समन्तचक्खु ॥
 “सोकावतिण्ण जनतमपेतसोको
 अवेक्खस्सु जातिजराभिभूत ।
 उद्वेहि वीर विजितसङ्गाम
 सत्थवाह अनण विचर लोके ॥ 20
 देसस्सु भगवा धम्म
 अब्जातारो भविस्सन्ती” ति’ ॥

९ अथ खो भगवा ब्रह्मनो च अज्झेसन विदित्वा सत्तेसु च कारुञ्जत पटिच्च बुद्ध-
 चक्खुना लोक वोलोकेसि^१ । अहसा^२ खो भगवा बुद्धचक्खुना लोक वोलोकेन्तो सत्ते अप्प-
 रजक्खे महारजक्खे तिक्खिन्द्रिये मुदिन्द्रिये स्वाकारे द्वाकारे सुविब्बापये दुविब्बापये, अप्पे- 25
 कच्चे परलोकवज्जभयदस्साविनो^३ विहरन्ते, अप्पेकच्चे न परलोकवज्जभयदस्साविनो विहरन्ते ।
 सेय्यथापि नाम उप्पलिनिय वा पदुमिनिय वा पुण्डरीकिनिय वा अप्पेकच्चानि उप्पलानि वा
 पदुमानि वा पुण्डरीकानि वा उदके जातानि उदके सवद्धानि^४ उदकानुगतानि अन्तोनिमुग्ग-
 पोसीनि, अप्पेकच्चानि उप्पलानि वा पदुमानि वा पुण्डरीकानि वा उदके जातानि उदके सव

B 10

१ सी० स्या० पोत्यकेसु इमा गाथायो न दिस्सन्ति । २ ओलोकेसि-सी० । ३ अहस-रो० ।
 ४ दस्साविने-म० । ५ सवद्धानि-सी० ।
 महावग्गो-२

R 7

ङ्गानि समोदरु ठितानि, अप्पेक्कानि उप्पलानि वा पदुमानि वा पुण्डरीकानि वा उदके जातानि उदके सबङ्गानि उदका अच्चुगम्म ठितानि^१ अनुपलित्तानि उदकेन, एवमेव भगवा बुद्धचक्खुना लोक्क वोलोकेन्तो अहस सत्ते अप्परजक्खे महारजक्खे तिक्खिन्द्रिये सुदिन्द्रिये स्वाकारे द्वाकारे सुविज्जापये दुविज्जापये, अप्पेक्कच्चे परलोकवज्जभयदस्साविनो विहरन्ते, अप्पेक्कच्चे न परलोकवज्जभयदस्साविनो विहरन्ते, दिस्वान ब्रह्मान सहम्पतिं गाथाय अज्झमासि^३—

“अपारुता तेस^१ अमतस्स द्वारा

ये सोतवन्तो पमुञ्चन्तु सद्ध ।

विहिससञ्जी पगुण न भासि

धम्म पणीत मनुजेषु ब्रह्मे” ति ॥

10 अथ खो ब्रह्मा सहम्पति कतावकासो खोप्हि भगवता धम्मदेसनाया ति भगवन्त अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा तत्थेवन्तरधायि ।

ब्रह्मयाचनकथा निद्धिता ।

§ ६ पञ्चवग्नियकथा

१० अथ खो भगवतो एतदहोसि—“कस्स नु खो अह पठम धम्म देसेय्य^२ को इम धम्म खिप्पमेव आजानिस्सती” ति^३ अथ खो भगवतो एतदहोसि—“अय खो आळारो कालामो पण्डितो व्यत्तो^४ मेधावी दीघरत्त अप्परजक्खजातिको, यन्नूनाह आळारस्स कालामस्स
15 पठम धम्म देसेय्य, सो इम धम्म खिप्पमेव आजानिस्सती” ति । अथ खो अन्तरहिता देवता भगवतो आरोचेसि—“सत्ताहकालङ्कतो, भन्ते, आळारो कालामो” ति । भगवतो पि खो आण उदपादि—“सत्ताहकालङ्कतो आळारो कालामो” ति । अथ खो भगवतो एतदहोसि—“महाजानियो खो आळारो कालामो, सचे हि सो इम धम्म सुणेय्य, खिप्पमेव आजानेय्या” ति ।

B 11

20 अथ खो भगवतो एतदहोसि—“कस्स नु खो अह पठम धम्म देसेय्य^२ को इम धम्म खिप्पमेव आजानिस्सती” ति^३ अथ खो भगवतो एतदहोसि—“अय खो उद्दको^५ रामपुत्तो पण्डितो व्यत्तो मेधावी दीघरत्त अप्परजक्खजातिको, यन्नूनाह उद्दकस्स रामपुत्तस्स पठम धम्म देसेय्य, सो इम धम्म खिप्पमेव आजानिस्सती” ति । अथ खो अन्तरहिता देवता भगवतो आरोचेसि—“अभिदोसकालङ्कतो, भन्ते, उद्दको रामपुत्तो” ति । भगवतो पि खो
25 आण उदपादि—“अभिदोसकालङ्कतो उद्दको रामपुत्तो” ति । अथ खो भगवतो एतदहोसि—“महाजानियो खो उद्दको रामपुत्तो, सचे हि सो इम धम्म सुणेय्य, खिप्पमेव आजानेय्या” ति

१ उदका अच्चुगम्म तिष्ठति-सी०, स्या० । २ पञ्चभासि-सी०, म० । ३ ते-स्या० । ४ व्यत्तो-सी, रो० । ५ उद्दको-म० ।

अथ खो भगवतो एतदहोसि—“कस्स नु खो अह पठम धम्म देसेय्य^१ को इमं धम्म खिप्पमेव आजानिस्सती” ति^२ अथ खो भगवतो एतदहोसि—“बहूपकारा^३ खो मे पञ्चवग्निया भिक्खू, ये म पधानपहितत्त उपट्ठहिंसु, यन्नूनाह पञ्चवग्नियान भिक्खून पठम धम्म देसेय्य” ति । अथ खो भगवतो एतदहोसि—“कह नु खो एतरहि पञ्चवग्निया भिक्खू विहरन्ती” ति^४ अहसा खो भगवा दिब्बेन चक्खुना विसुद्धेन अतिकन्तमानुसकेन पञ्चवग्निये^५ भिक्खू बाराणसिय विहरन्ते इसिपतने मिगदाये । अथ खो भगवा उरुवेलाय यथाभिरन्त विहरित्वा येन बाराणसी तेन चारिक पक्कामि ।

११ अहसा खो उपको आजीवको^६ भगवन्त अन्तरा च गय अन्तरा च बोधि अद्धानमगपटिपन्न, दिस्वान भगवन्त एतदवोच—“विप्पसन्नानि खो ते, आवुसो, इन्द्रियानि, परिसुद्धो छविवण्णो परियोदातो । कसि त्व, आवुसो, उद्दिस्स पब्बजितो^७ को वा ते सत्था^८ १० कस्स वा त्व धम्म रोचेसी” ति^९ एव वुत्ते भगवा उपक आजीवक गाथाहि अज्झमासि—

“सब्बाभिभू सब्बविदूहमस्मि सब्बेसु धम्मेषु अनूपलितो ।

सब्बज्जहो तण्हक्खये विमुत्तो सय अभिञ्जाय कमुद्दिसेय्य ॥

न मे आचरियो अत्थि सदिसो मे न विज्जति ।

सदेवकस्मि लोकस्मि नत्थि मे पटिपुग्गलो ॥

अह हि अरहा लोके अह सत्था अनुत्तरो ।

एकोम्हि सम्मासम्बुद्धो सीतिभूतोस्मि निब्बुतो ॥

धम्मचक्क पवत्तेतु गच्छामि कासिन पुर ।

अन्धभूतस्मि^१ लोकस्मि आहञ्छु^२ अमतदुन्दुभि^३ ति^४ ॥

यथा खो त्व, आवुसो, पटिजानासि, अरहसि अनन्तजिनो ति ।

“मादिसा वे जिना होन्ति ये पत्ता आसवक्खय ।

जिता मे पापका धम्मा तस्माहमुपक^५ जिनो” ति ॥

एव वुत्ते उपको आजीवको हुवेय्यावुसो^६ ति वत्वा सीस ओकम्पेत्वा उम्मगा गहेत्वा पक्कामि ।

१२ अथ खो भगवा अनुपुब्बेन चारिक चरमानो येन बाराणसी इसिपतन मिग-^{२५} दायो, येन पञ्चवग्निया भिक्खू तेनुपसङ्गमि । अहससु खो पञ्चवग्निया भिक्खू भगवन्त दूरतो व आगच्छन्त, दिस्वान अब्जमब्ज कतिक^७ सण्ठपेसु—“अय, आवुसो, समणो गौतमो आगच्छति, बाहुल्लिको^८ पधानविम्भन्तो आवत्तो बाहुल्लाय । सो नेव अभिवादेतब्बो, न

१ बहुकारा-सी०, म० । २ आजीविको-रो० । ३ अन्धीभूतस्मि-म० । ४ अहञ्जि-स्या०, आहञ्जि-रो० । ५ अमतदुद्रुभि ति-रो० । ६ उपका-सी० । ७ हुवेय्यपावुसो-सी०, हुपेय्यपावुसो-म०, हुपेय्यावुसो-रो० । ८ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु एत पद न दिस्सति । ९ बाहुल्लिको-सी० ।

पञ्चुद्वातब्बो, नास्स पत्तचीवर पटिग्गहेतब्ब, अपि च खो आसन ठपेतब्ब, सचे सो आकङ्खिस्सति निसीदिस्सती” ति । यथा यथा खो भगवा पञ्चवग्गिये भिक्खू उपसङ्गमति, तथा तथा ते पञ्चवग्गिया भिक्खू नासक्खिसु सकाय कतिकाय सण्ठातु । असण्ठहन्ता भगवन्त पञ्चुग्गन्त्वा एको भगवतो पत्तचीवर पटिग्गहेसि, एको आसन पञ्जापेसि^१, एको पादोदक, 5 एको पादपीठ, एको पादकठलिक उपनिक्खिपि । निसीदि भगवा पञ्जत्ते आसने, निसज्ज खो भगवा पादे पक्खालेसि । अपिस्सु भगवन्त नामेन च आवुसोवादेन च समुदाचरति । एव वुत्ते भगवा पञ्चवग्गिये भिक्खू एतदवोच — “मा, भिक्खवे, तथागत नामेन च आवुसो-वादेन च समुदाचरथ । अरह, भिक्खवे, तथागतो सम्मासम्बुद्धो, ओदहथ, भिक्खवे, सोत, अमत्तमधिगत, अहमनुसासामि, अह धम्म देसेमि । यथानुसिद्ध तथा पटिपज्जमाना न चिर- 10 स्सेव—यस्सत्थाय कुलपुत्ता सम्मदेव अगारस्सा अनगारिय पब्बजन्ति तदनुत्तर—ब्रह्मचरियपरि-योसान दिट्ठे व धम्मे सय अभिञ्जा सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरिस्सथा” ति । एव वुत्ते पञ्च-वग्गिया भिक्खू भगवन्त एतदवोचु^१— “ताय पि खो त्व, आवुसो गोतम, चरियाय,^१ ताय पटि-पदाय, ताय दुक्करकारिकाय नेवज्झगा उत्तरिमनुस्सधम्म अलमरियजाणदस्सनविसेस, कि पन त्व एतरहि, बाहुल्लिको पधानविब्भन्तो आवत्तो बाहुल्लाय, अधिगमिस्ससि उत्तरिमनुस्सधम्म 15 अलमरियजाणदस्सनविसेस” ति^२ एव वुत्ते भगवा पञ्चवग्गिये भिक्खू एतदवोच—“न, भिक्खवे, तथागतो बाहुल्लिको, न पधानविब्भन्तो, न आवत्तो बाहुल्लाय, अरह, भिक्खवे, तथागतो सम्मा-सम्बुद्धो । ओदहथ, भिक्खवे, सोत, अमत्तमधिगत, अहमनुसासामि, अह धम्म देसेमि । यथा-नुसिद्ध तथा पटिपज्जमाना नचिरस्सेव—यस्सत्थाय कुलपुत्ता सम्मदेव अगारस्सा अनगारिय पब्बजन्ति तदनुत्तर—ब्रह्मचरियपरियोसान दिट्ठे व धम्मे सय अभिञ्जा सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज 20 विहरिस्सथा” ति ।

दुतिय पि खो पञ्चवग्गिया भिक्खू भगवन्त एतदवोचु पे० । दुतिय पि खो भगवा पञ्चवग्गिये भिक्खू एतदवोच पे० । ततिय पि खो पञ्चवग्गिया भिक्खू भगवन्त R 10 एतदवोचु—“ताय पि खो त्व, आवुसो गोतम, चरियाय, ताय पटिपदाय, ताय दुक्कर-कारिकाय नेवज्झगा उत्तरिमनुस्सधम्म अलमरियजाणदस्सनविसेस, कि पन त्व एतरहि, B 14 25 बाहुल्लिको पधानविब्भन्तो आवत्तो बाहुल्लाय, अधिगमिस्ससि उत्तरिमनुस्सधम्म अलमरिय-जाणदस्सनविसेस” ति^२ एव वुत्ते भगवा पञ्चवग्गिये भिक्खू एतदवोच—“अभिजानाय मे नो तुम्हे, भिक्खवे, इतो पुब्बे एवरूप भासितमेत” ति^३ नो हेत, भन्ते, ति । अरह, भिक्खवे, तथागतो सम्मासम्बुद्धो, ओदहथ भिक्खवे सोत, अमत्तमधिगत, अहमनुसासामि, अह धम्म देसेमि । यथानुसिद्ध तथा पटिपज्जमाना नचिरस्सेव—यस्सत्थाय कुलपुत्ता सम्मदेव अगारस्सा 30 अनगारिय पब्बजन्ति तदनुत्तर—ब्रह्मचरियपरियोसान दिट्ठे व धम्मे सय अभिञ्जा सच्छिकत्वा

उपसम्पज्ज विहरिस्सथा ति । असक्खि खो भगवा पञ्चवगिये भिक्खू सञ्जापेतु । अथ खो पञ्चवगिया भिक्खू भगवन्त सुस्सूसिसु, सोत ओदहिसु, अब्जाय^१ चित्त उपट्ठापेसु ।

§ ७ धम्मचक्रपवत्तनं

१३ अथ खो भगवा पञ्चवगिये भिक्खू आमन्तेसि — “द्वेमे, भिक्खवे, अन्ता पब्बजितेन न सेवितब्बा । कतमे द्वे^२ यो चय कामेसु कामसुखल्लिकानुयोगो हीनो गम्भो पोथुज्जानिको अनरियो अनत्थसहितो, यो चाय अत्तकिलमथानुयोगो दुक्खो अनरियो^५ अनत्थसहितो । एते खो^३, भिक्खवे, उभो अन्ते अनुपगम्म, मज्झिमा पटिपदा तथागतेन अभिसम्बुद्धा, चक्खुकरणी जाणकरणी उपसमाय अभिञ्जाय सम्बोधाय निब्बानाय सवत्तति । कतमा च सा, भिक्खवे, मज्झिमा पटिपदा तथागतेन अभिसम्बुद्धा, चक्खुकरणी जाणकरणी उपसमाय अभिञ्जाय सम्बोधाय निब्बानाय सवत्तति^४ अयमेव अरियो अट्ठङ्गिको मग्गो, सेय्यथीद^५ — सम्मादिट्ठि, सम्मासङ्कप्पो, सम्मावाचा, सम्माकम्मन्तो, सम्माआजीवो, सम्मावायामो,^{१०} सम्मासति, सम्मासमाधि । अय खो सा, भिक्खवे, मज्झिमा पटिपदा तथागतेन अभिसम्बुद्धा, चक्खुकरणी जाणकरणी उपसमाय अभिञ्जाय सम्बोधाय निब्बानाय सवत्तति ।

१४ “इद खो पन, भिक्खवे, दुक्ख अरियसच्च । जाति पि दुक्खा, जरा पि दुक्खा, व्याधि पि^१ दुक्खो, मरण पि दुक्ख, अप्पियेहि सम्पयोगो दुक्खो, पियेहि विप्पयोगो दुक्खो, य पिच्छ न लभति त पि दुक्ख । सखित्तेन, पञ्चपादानक्खन्धा दुक्खा । 15 B 15

“इद खो पन, भिक्खवे, दुक्खसमुदय^२ अरियसच्च — याय तण्हा पोनोब्भविका^३ नदिरागसहगता^४ तत्रतत्राभिनन्दिनी, सेय्यथीद — कामतण्हा, भवतण्हा, विभवतण्हा ।

“इद खो पन, भिक्खवे, दुक्खनिरोध^५ अरियसच्च — यो तस्सा येव तण्हाय असेस विरागनिरोधो, चागो, पटिनिस्सग्गो, मुत्ति, अनाल्लो ।

“इद खो पन, भिक्खवे, दुक्खनिरोधगामिनी पटिपदा अरियसच्च — अयमेव अरियो^{२०} अट्ठङ्गिको मग्गो, सेय्यथीद — सम्मादिट्ठि, सम्मासङ्कप्पो, सम्मावाचा, सम्माकम्मन्तो, सम्मा आजीवो, सम्मावायामो, सम्मासति, सम्मासमाधि ।

१५ “इद दुक्ख अरियसच्च ति मे, भिक्खवे, पुब्बे अननुस्सुतेसु धम्मेषु चक्खु उदपादि, जाण उदपादि, पब्बा उदपादि, विज्जा उदपादि, आलोको उदपादि । त खो पनिद दुक्ख अरियसच्च परिञ्जेय्य ति मे, भिक्खवे, पुब्बे अननुस्सुतेसु धम्मेषु चक्खु उदपादि,^{२५} जाण उदपादि, पब्बा उदपादि, विज्जा उदपादि, आलोको उदपादि । त खो पनिद दुक्ख R 11

१ अब्जा-म०, रो० । २ इद पदद्वय सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । ३ ते-सी०, स्या० । ४ सेय्यथीद-म० । ५ व्याधीपि-स्या०, व्याधिपि-सी०, रो० । ६ समुदयो-स्या० । ७ पोनो-भविका-सी । ८ नन्दीरागसहगता-म । ९ निरोधो-स्या० ।

अरियसच्च परिञ्जात ति मे, भिक्खवे, पुब्बे अननुस्सुतेसु धम्मेषु चक्खु उदपादि, आण उदपादि, पञ्जा उदपादि, विज्जा उदपादि, आलोको उदपादि ।

“इदं दुक्खसमुदय अरियसच्च ति मे, भिक्खवे, पुब्बे अननुस्सुतेसु धम्मेषु चक्खु उदपादि, आण उदपादि, पञ्जा उदपादि, विज्जा उदपादि, आलोको उदपादि । त खो पनिदं 5 दुक्खसमुदय अरियसच्च पहातब्ब ति मे, भिक्खवे, पुब्बे अननुस्सुतेसु धम्मेषु चक्खु उदपादि, आण उदपादि, पञ्जा उदपादि, विज्जा उदपादि, आलोको उदपादि । त खो पनिदं दुक्खसमुदय अरियसच्च पहीन ति मे, भिक्खवे, पुब्बे अननुस्सुतेसु धम्मेषु चक्खु उदपादि, आण उदपादि, पञ्जा उदपादि, विज्जा उदपादि, आलोको उदपादि ।

“इदं दुक्खनिरोध अरियसच्च ति मे, भिक्खवे, पुब्बे अननुस्सुतेसु धम्मेषु चक्खु 10 उदपादि, आण उदपादि, पञ्जा उदपादि, विज्जा उदपादि, आलोको उदपादि । त खो पनिदं दुक्खनिरोध अरियसच्च सच्छिक्कातब्ब ति मे, भिक्खवे, पुब्बे अननुस्सुतेसु धम्मेषु चक्खु उदपादि, आण उदपादि, पञ्जा उदपादि, विज्जा उदपादि, आलोको उदपादि । त खो पनिदं दुक्खनिरोध अरियसच्च सच्छिक्कत ति मे, भिक्खवे, पुब्बे अननुस्सुतेसु धम्मेषु चक्खु उदपादि, आण उदपादि, पञ्जा उदपादि, विज्जा उदपादि, आलोको उदपादि ।

15 “इदं दुक्खनिरोधगामिनी पटिपदा अरियसच्च ति मे, भिक्खवे, पुब्बे अननुस्सुतेसु धम्मेषु चक्खु उदपादि, आण उदपादि, पञ्जा उदपादि, विज्जा उदपादि, आलोको उदपादि । त खो पनिदं दुक्खनिरोधगामिनी पटिपदा अरियसच्च भावेतब्ब ति मे, भिक्खवे, पुब्बे अननुस्सुतेसु धम्मेषु चक्खु उदपादि, आण उदपादि, पञ्जा उदपादि, विज्जा उदपादि, आलोको उदपादि । त खो पनिदं दुक्खनिरोधगामिनी पटिपदा अरियसच्च भावित ति मे, 20 भिक्खवे, पुब्बे अननुस्सुतेसु धम्मेषु चक्खु उदपादि, आण उदपादि, पञ्जा उदपादि, विज्जा उदपादि, आलोको उदपादि ।

(१६ “यावकीव च मे, भिक्खवे, इमेसु चतूसु^१ अरियसच्चेषु एव तिपरिवट्टं द्वादसाकारं यथाभूतं आणदस्सनं न सुविसुद्धं अहोसि, नेयं तावाह, भिक्खवे, सदेवके लोके समारके सत्तमणब्राह्मणिया पजाय सदेवमनुस्साय अनुत्तरं सम्भासम्बोधिं अभिसम्बुद्धो ति 25 पच्चञ्जासिं । यतो च खो मे, भिक्खवे, इमेसु चतूसु अरियसच्चेषु एव तिपरिवट्टं द्वादसाकारं यथाभूतं आणदस्सनं सुविसुद्धं अहोसि, अथाह, भिक्खवे, सदेवके लोके समारके सत्तमणब्राह्मणिया पजाय सदेवमनुस्साय अनुत्तरं सम्भासम्बोधिं अभिसम्बुद्धो ति पच्चञ्जासिं । आण च पन मे दस्सनं उदपादि—अकुप्पा मे विमुत्ति^२, अयमन्तिमा जाति, नत्थि दानि पुनब्भवो” ति । इदमवोच भगवा, अत्तमना पञ्चवग्गिया भिक्खू भगवतो भासितं 30 अभिनन्दु ति ।

इमस्मिं च पन वेय्याकरणस्मिं भञ्जमाने आयस्सतो कोण्डञ्जस्स विरज वीतमल धम्मचक्खु उदपादि—य किञ्चि समुदयधम्म सञ्च त निरोधधम्म ति ।

१७ पवत्तिते च पन भगवता धम्मचक्के, भुम्मा देवा सद्मनुस्सावेसु — “एत^१ भगवता B 17
 बाराणसिय इसिपतने मिगदाये अनुत्तर धम्मचक्क पवत्तित, अप्पटिवत्तिय समणेन वा ब्राह्मणेन R 12
 वा देवेन वा मारेन वा ब्रह्मना वा केनचि वा लोकस्मिं” ति । भुम्मान देवान सद् सुत्वा चातु- 5
 म्महाराजिका^२ देवा सद्मनुस्सावेसु पे० । चातुम्महाराजिकान देवान सद् सुत्वा ताव
 तिसा देवा पे० । यामा देवा पे० । तुसिता देवा पे० । निम्मानरती देवा
 पे । परनिम्मितवसवत्ती देवा पे० । ब्रह्मकायिका देवा सद्मनुस्सावेसु — “एत
 भगवता बाराणसिय इसिपतने मिगदाये अनुत्तर धम्मचक्क पवत्तित अप्पटिवत्तिय समणेन वा
 ब्राह्मणेन वा देवेन वा मारेन वा ब्रह्मना वा केनचि वा लोकस्मिं” ति । इति ह, तेन खणेन, तेन लयेन^३, 10
 तेन मुहुत्तेन याव ब्रह्मलोका सहो अब्भुगाच्छि^४ । अय च दससहस्सी लोकाधातु सकम्पि सम्पकम्पि
 सम्पवेधि, अप्पमाणो च उळारो ओभासो लोके पातुरहोसि, अतिकम्म देवान देवानुभाव । अथ
 खो भगवा इम उदान उदानेसि — “अञ्जासि वत, भो कोण्डञ्जो, अञ्जासि वत भो
 कोण्डञ्जो” ति । इति हिद आयस्सतो कोण्डञ्जस्स ‘अञ्जाकोण्डञ्जो’^५ त्वेव नाम अहोसि ।

१८ अथ खो आयस्सा अञ्जाकोण्डञ्जो दिट्ठधम्मो पत्तधम्मो विदितधम्मो परियो 15
 ग्गाळ्ठधम्मो तिण्णविचिकिच्छो विगतकथङ्कथो वेसारज्जप्पत्तो अपरप्पच्चयो सत्थुसासने भगवन्त
 एतदवोच — “लभेय्याह, भन्ते, भगवतो सन्तिके पब्बज्ज, लभेय्य उपसम्पद” ति । “एहि
 भिक्खू” ति भगवा अवोच — “स्वाक्खातो धम्मो, चर ब्रह्मचरिय सम्मा दुक्खस्स अन्त
 किरियाया” ति । सा व तस्स आयस्सतो उपसम्पदा अहोसि ।

१९ अथ खो भगवा तदवसेसे भिक्खू धम्मिया कथाय ओवदि अनुसासि । अथ 20
 खो आयस्सतो च वप्पस्स आयस्सतो च भद्दियस्स भगवता धम्मिया कथाय ओवदियमानान
 अनुसासियमानान विरज वीतमल धम्मचक्खु उदपादि — य किञ्चि समुदयधम्म, सञ्च त
 निरोधधम्म ति ।

ते दिट्ठधम्मा पत्तधम्मा विदितधम्मा परियोगाळ्ठधम्मा तिण्णविचिकिच्छा विगतकथ- B 18
 ङ्कथा वेसारज्जप्पत्ता अपरप्पच्चया सत्थुसासने भगवन्त एतदवोचु — “लभेय्याम मय, भन्ते, 25
 भगवतो सन्तिके पब्बज्ज, लभेय्याम उपसम्पद” ति । “एथ भिक्खवो” ति भगवा अवोच —

१ एव-रो० । २ चातुमहाराजिका-म०, रो० । ३ तेन लयेना ति पदद्वय सी०, स्या०
 पोत्थकेसु नत्थि । ४ अब्भुगाच्छि-सी० । ५ अञ्जासि कोण्डञ्जो-म०, अञ्जातकोण्डञ्जो-रो० ।

R 13 “स्वाक्खातो धम्मो, चरथ ब्रह्मचरिय सम्मा दुक्खस्स अन्तकिरियाया” ति । सा व तेस आयस्सन्तान उपसम्पदा अहोसि ।

अथ खो भगवा तदवसेसे भिक्खू नीहारमत्तो धम्मिया कथाय ओवदि अनुसासि । य तयो भिक्खू पिण्डाय चरित्वा आहरन्ति, तेन छब्बग्गो यापेति । अथ खो आयस्सतो च 5 महानामस्स आयस्सतो च अस्सजिस्स भगवता धम्मिया कथाय ओवदियमानान अनुसासियमानान विरज वीतमल धम्मचक्खु उदपादि — य किञ्चि समुदयधम्म, सब्ब त निरोधधम्म ति । ते दिट्ठधम्मा पत्तधम्मा विदितधम्मा परियोगाळ्ढधम्मा तिण्णविचिकिच्छा विगतकथङ्कथा वेसारज्जप्पत्ता अपरप्पच्चया सत्थुसासने भगवन्त एतदवोचु — “लभेय्याम मय, भन्ते, भगवतो सन्तिके पब्बज्ज, लभेय्याम उपसम्पद” ति । “एथ भिक्खवो” ति भगवा अवोच — “स्वाक्खातो 10 धम्मो, चरथ ब्रह्मचरिय सम्मा दुक्खस्स अन्तकिरियाया” ति । सा व तेस आयस्सन्तान उपसम्पदा अहोसि ।

§ ८ अनत्तपरियायो

२० अथ खो भगवा पञ्चवगिये भिक्खू आमन्तेसि — “रूप, भिक्खवे, अनत्ता । रूप च हिद, भिक्खवे, अत्ता अभविस्स, नयिद रूप आबाधाय सवत्तेय्य, लब्भेथ च रूपे — एव मे रूप होतु, एव मे रूप मा अहोसी ति । यस्मा च खो, भिक्खवे, रूप अनत्ता, तस्मा रूप 15 आबाधाय सवत्तति, न च लब्भति रूपे — एव मे रूप होतु, एव मे रूप मा अहोसी ति । वेदना, भिक्खवे, अनत्ता । वेदना च हिद, भिक्खवे, अत्ता अभविस्स, नयिद वेदना आबाधाय वत्तेय्य, लब्भेथ च वेदनाय — एव मे वेदना होतु, एव मे वेदना मा अहोसी ति । यस्मा च खो, भिक्खवे, वेदना अनत्ता, तस्मा वेदना आबाधाय सवत्तति, न च लब्भति वेदनाय — एव मे वेदना होतु, एव मे वेदना मा अहोसी ति । सञ्जा, भिक्खवे, अनत्ता । सञ्जा च हिद, भिक्खवे, 20 अत्ता अभविस्स, नयिद सञ्जा आबाधाय सवत्तेय्य, लब्भेथ च सञ्जाय — एव मे सञ्जा होतु, एव मे सञ्जा मा अहोसी ति । यस्मा च खो, भिक्खवे, सञ्जा अनत्ता, तस्मा सञ्जा आबाधाय सवत्तति, न च लब्भति सञ्जाय — एव मे सञ्जा होतु, एव मे सञ्जा मा अहोसी ति । सङ्खारा, भिक्खवे, अनत्ता । सङ्खारा च हिद, भिक्खवे, अत्ता अभविस्ससु^१, नयिद सङ्खारा आबाधाय सवत्तेय्य, लब्भेथ च सङ्खारेसु — एव मे सङ्खारा होन्तु, एव मे सङ्खारा मा अहेसु ति । 25 यस्मा च खो, भिक्खवे, सङ्खारा अनत्ता, तस्मा सङ्खारा आबाधाय सवत्तन्ति, न च लब्भति सङ्खारेसु — एव मे सङ्खारा होन्तु, एव मे सङ्खारा मा अहेसु ति । विज्जाण, भिक्खवे, अनत्ता । 30 विज्जाण च हिद, भिक्खवे, अत्ता अभविस्स, नयिद विज्जाण आबाधाय सवत्तेय्य, लब्भेथ च विज्जाणे — एव मे विज्जाण होतु, एव मे विज्जाण मा अहोसी ति । यस्मा च खो

भिक्षवे, विज्जाण अनत्ता, तस्मा विज्जाण आबाधाय सत्तति, न च लब्धति विज्जाणे—
एव मे विज्जाण होतु, एव मे विज्जाण मा अहोसी ति ।

२१ त कि मज्जथ, भिक्षवे, रूप निच्च वा अनिच्च वा ति^१ अनिच्च भन्ते । य
पनानिच्च दुक्ख वा त सुख वा ति^२ दुक्ख भन्ते । य पनानिच्च दुक्ख विपरिणामधम्म,
कल्ल नु त समनुपस्सितु—एत मम, एसोहमस्मि, एसो मे अत्ता ति^३ नो हेत भन्ते । वेदना^४
निच्चा वा अनिच्चा वा ति^५ अनिच्चा भन्ते । य पनानिच्च दुक्ख वा त सुख वा ति^६ दुक्ख
भन्ते । य पनानिच्च दुक्ख विपरिणामधम्म, कल्ल नु त समनुपस्सितु—एत मम, एसोह-
मस्मि, एसो मे अत्ता ति^७ नो हेत भन्ते । सज्जा निच्चा वा अनिच्चा वा ति^८ अनिच्चा
भन्ते । य पनानिच्च दुक्ख वा त सुख वा ति^९ दुक्ख भन्ते । य पनानिच्च दुक्ख विपरि-
णामधम्म, कल्ल नु त समनुपस्सितु—एत मम, एसोहमस्मि, एसो मे अत्ता ति^{१०} नो हेत
भन्ते । सङ्गारा निच्चा वा अनिच्चा वा ति^{११} अनिच्चा भन्ते । य पनानिच्च, दुक्ख वा त सुख
वा ति^{१२} दुक्ख भन्ते । य पनानिच्च दुक्ख विपरिणामधम्म, कल्ल नु त समनुपस्सितु—एत
मम, एसोहमस्मि, एसो मे अत्ता ति^{१३} नो हेत भन्ते । विज्जाण निच्च वा अनिच्च वा ति^{१४}
अनिच्च भन्ते । य पनानिच्च, दुक्ख वा त सुख वा ति^{१५} दुक्ख भन्ते । य पनानिच्च दुक्ख
विपरिणामधम्म, कल्ल नु त समनुपस्सितु—एत मम, एसोहमस्मि, एसो मे अत्ता ति^{१६} नो
हेत भन्ते ।

२२ तस्मातिह, भिक्षवे, य किञ्चि रूप अतीतानागतपञ्चुप्पन्ना अज्झत्त वा बहिद्धा
क्खोळारिक वा सुखुमा वा हीन वा पणीत वा य दूरे वा सन्तिके वा, सब्ब रूप—नेत
मम, नेसोहमस्मि, न मेसो अत्ता ति—एवमेत यथाभूत सम्मप्पज्जाय दट्ठब्ब । या काचि
वेदना अतीतानागतपञ्चुप्पन्ना अज्झत्ता^१ वा बहिद्धा वा ओळारिका वा सुखुमा वा हीना वा^{२०}
पणीता वा या दूरे सन्तिके वा, सब्बा वेदना—नेत मम, नेसोहमस्मि, न मेसो अत्ता ति—
एवमेत यथाभूत सम्मप्पज्जाय दट्ठब्ब । या काचि सज्जा अतीतानागतपञ्चुप्पन्ना अज्झत्ता वा
बहिद्धा वा ओळारिका वा सुखुमा वा हीना वा पणीता वा या दूरे सत्तिके वा, सब्बा
सज्जा—नेत मम, नेसोहमस्मि, न मेसो अत्ता ति—एवमेत यथाभूत सम्मप्पज्जाय दट्ठब्ब ।
ये केचि सङ्गारा अतीतानागतपञ्चुप्पन्ना अज्झत्ता वा बहिद्धा वा ओळारिका वा सुखुमा वा^{२५}
हीना वा पणीता वा ये दूरे सन्तिके वा, सब्बे सङ्गारा—नेत मम, नेसोहमस्मि, न मेसो अत्ता
ति—एवमेत यथाभूत सम्मप्पज्जाय दट्ठब्ब । य किञ्चि विज्जाण अतीतानागतपञ्चुप्पन्ना अज्झत्त
वा बहिद्धा वा ओळारिक वा सुखुमा वा हीन वा पणीत वा य दूरे सन्तिके वा, सब्ब
विज्जाण—नेत मम, नेसोहमस्मि, न मेसो अत्ता ति—एवमेत यथाभूत सम्मप्पज्जाय दट्ठब्ब ।

B 20

२३ एव पस्स, भिक्षवे, सुतवा अरियसावको रूपस्मि पि निब्बिन्दति, वेदनाय पि^{३०}

निब्बिन्दति, सञ्जाय पि निब्बिन्दति, सङ्घारेसु पि निब्बिन्दति, विञ्जाणस्मिं पि निब्बिन्दति, निब्बिन्द विरज्जति, विरागा विमुच्चति, विमुत्तस्मि विमुत्तम्ही ति^१ जाण होति, खीणा जाति, वुसित ब्रह्मचरिय, कत करणीय, नापर इत्थत्ताया ति पजानाती ति ।

२४ इदमवोच भगवा । अत्तमना पञ्चवग्गिया भिक्खु भगवतो भासित अभिनन्दु ।

५ इमस्मिं च पन वेय्याकरणस्मिं भञ्जमाने पञ्चवग्गियान भिक्खून् अनुपादाय आसवेहि चित्तानि विमुच्चिसु ।

तेन खो पन समयेन छ लोके अरहन्तो होति ।

पञ्चवग्गियकथा निद्धिता ।

पठमभाणवार^२

§ ९ पब्बज्जाकथा

B 21

R 15

२५ तेन खो पन समयेन बाराणसिय यसो नाम कुलपुत्तो सेट्ठिपुत्तो सुखुमालो होति । तस्स तयो पासादा होन्ति—एको हेमन्तिको, एको गिम्हिको, एको वस्सिको । सो वस्सिके पासादे वस्सिके चत्तारो मासे निप्पुरिसेहि तुरियेहि परिचारियमानो न हेट्ठापासाद^३ ओरोहति । अथ खो यसस्स कुलपुत्तस्स पञ्चहि कामगुणेहि सम्पितस्स समङ्गीभूतस्स^४ परिचारियमानस्स^५ पटिगच्चेव^६ निदा ओक्कमि, परिजनस्सा पि पच्छा निदा ओक्कमि, सम्बरत्तियो च तेलप्पदीपो ज्ञायति । अथ खो यसो कुलपुत्तो पटिगच्चेव पबुज्झित्वा^७ अद्दस सक परिजन सुपन्त—अब्जिस्सा कच्छे वीण, अब्जिस्सा कण्ठे मुदिङ्ग^८, अब्जिस्सा कच्छे^९ आलम्बर^{१०}, 1. अब्ज विकेसिक, अब्ज विम्बेळिक, अब्जा विप्पलपन्तियो, हत्थप्पत्त सुसान मञ्जे । दिस्वानस्स आदीनवो पातुरहोसि, निब्बिदाय चित्त सण्ठासि । अथ खो यसो कुलपुत्तो उदान उदानेसि—“उपहुत वत भो, उपस्सट्ठ वत भो” ति ।

अथ खो यसो कुलपुत्तो सुवण्णपादुकायो आरोहित्वा येन निवेसनद्वार तेनुपसङ्गमि । अमनुस्सा द्वार विवरिंसु—मा यसस्स कुलपुत्तस्स कोचि अन्तराय अकासि अगारस्सा अन- 20 गारिय पब्बज्जाया ति । अथ खो यसो कुलपुत्तो येन नगरद्वार तेनुपसङ्गमि । अमनुस्सा द्वार विवरिंसु—मा यसस्स कुलपुत्तस्स कोचि अन्तराय अकासि अगारस्सा अनगारिय पब्बज्जाया ति । अथ खो यसो कुलपुत्तो येन इसिपतन मिगदायो तेनुपसङ्गमि ।

२६ तेन खो पन समयेन भगवा रत्तिया पच्चससमय पच्चुट्ठाय अज्झोकासे चङ्कमति । अद्दसा खो भगवा यस कुलपुत्त दूरतो व आगच्छन्त, दिस्वान चङ्कमा ओरोहित्वा पब्बत्ते

१ विमुत्तमिति—सी०, स्या०, म० । २ पठमभाणवारो—म० पठमकभाणवारं—सी० । ३ हेट्ठा पासादा—रो० । ४ समङ्गीभूतस्स—सी०, स्या०, रो० । ५ परिचारयमानस्स—सी०, स्या०, म० । ६ पटिगच्चेव—स्या०, म० । ७ पटिबुज्झित्वा—रो० । ८ मुदिङ्ग—रो० । ९ उरे—स्या० । १० आलम्बरं—स्या०, रो० ।

आसने निसीदि । अथ खो यसो कुलपुत्तो भगवतो अविदूरे उदान उदानेसि — “उपहुत वत भो, उपस्सट्ठ वत भो” ति । अथ खो भगवा यस कुलपुत्त एतदवोच — “इद खो, यस, अनुपहुत, इद अनुपस्सट्ठ । एहि यस, निसीद, धम्म ते देसेस्सामी” ति । अथ खो यसो कुलपुत्तो — इद किर अनुपहुत, इद अनुपस्सट्ठ ति हट्ठो उदग्गो सुवण्णपादुकाहि ओरोहित्वा येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नस्स खो यसस्स कुलपुत्तस्स भगवा अनुपुब्बि^१ कथ कथेसि, सेय्यथीद — दानकथ सीलकथ सग्गकथ, कामान आदीनव ओकार सङ्किलेस, नेक्खम्मे आनिसस पकासेसि । यदा भगवा अब्जासि यस कुलपुत्त कल्लचित्त, मुदुचित्त, विनीवरणचित्त, उदग्गचित्त, पसन्नचित्त, अथ या बुद्धान सामुक्कसिका धम्मदेसना त पकासेसि — दुक्ख, समुदय, निरोध, मग्ग । सेय्यथापि नाम सुद्ध वत्थ अपगतकाळक सम्मदेव रजन पटिग्गण्हेय्य, एवमेव यसस्स कुल-¹⁰ पुत्तस्स तस्मिं येव आसने विरज वीतमल धम्मचक्खु उदपादि — य किञ्चि समुदयधम्म, सब्ब त निरोधधम्म ति ।

B 22

R 16

२७ अथ खो यसस्स कुलपुत्तस्स माता पासाद अभिरूहित्वा^२ यस कुलपुत्त अपस्सन्ती येन सेट्ठी^३ गहपति तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा सेट्ठी गहपति एतदवोच — “पुत्तो ते, गहपति, यसो न दिस्सती” ति । अथ खो सेट्ठी गहपति चतुद्दिसा अस्सदूते उय्योजेत्वा साम येव येन¹⁵ इसिपतन मिगदायो तेनुपसङ्गमि । अहसा खो सेट्ठी गहपति सुवण्णपादुकान निक्खेप, दिस्वान त येव^४ अनुगमासि^५ । अहसा खो भगवा सेट्ठी गहपति दूरतो व आगच्छन्त, दिस्वान भगवतो एतदहोसि — “यच्चूनाह तथारूप इद्धामिसङ्गार अभिसङ्गारेय्य^६ यथा सेट्ठी गहपति इध निसिन्नो इध निसिन्न यस कुलपुत्त न पस्सेय्या” ति । अथ खो भगवा तथारूप इद्धामिसङ्गार अभिसङ्गारेसि^७ । अथ खो सेट्ठी गहपति येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भग-²⁰ वन्त एतदवोच — “अपि, भन्ते, भगवा यस कुलपुत्त पस्सेय्या” ति^८ ।

तेन हि, गहपति, निसीद, अप्पेव नाम इध निसिन्नो इध निसिन्न यस कुलपुत्त पस्सेय्यासी ति । अथ खो सेट्ठी गहपति — इधेव किराह निसिन्नो इध निसिन्न यस कुलपुत्त पस्सिस्सामी ति हट्ठो उदग्गो भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नस्स खो सेट्ठिस्स गहपतिस्स भगवा अनुपुब्बि कथ कथेसि, सेय्यथीद — दानकथ सीलकथ²⁵ सग्गकथ, कामान आदीनव ओकार सङ्किलेस, नेक्खम्मे आनिसस पकासेसि । यदा भगवा अब्जासि सेट्ठी गहपति कल्लचित्त, मुदुचित्त, विनीवरणचित्त, उदग्गचित्त, पसन्नचित्त, अथ या बुद्धान सामुक्कसिका धम्मदेसना, त पकासेसि — दुक्ख, समुदय, निरोध, मग्ग । सेय्यथापि नाम सुद्ध वत्थ अपगतकाळक सम्मदेव रजन पटिग्गण्हेय्य एवमेव सेट्ठिस्स गहपतिस्स

B 23

१ अनुपुब्बीकथ-सी० । अनुपुब्बिकथ-रो० । २ अभिरूहित्वा-रो० । ३ सेट्ठी-सी०, रो०, म० । ४ तब्बेव-सी०, स्या० । ५ अनुगमा-सी०, स्या० । ६ अभिसङ्गारेय्य-रो० । ७ अभिसङ्गासि-सी०, अभिसङ्गारेसि रो० ।

तस्मिं येव आसने विरज वीतमल धम्मचक्खु उदपादि—य किञ्चि समुदयधम्म, सब्ब त निरोधधम्म ति । अथ खो सेट्ठी गहपति दिट्ठधम्मो पत्तधम्मो विदितधम्मो परियोगाब्बधम्मो तिण्णविचिकिच्छो विगतक्कथो वेसारज्जप्पत्तो अपरप्पच्चयो सत्थुसासने भगवन्त एतदवोच—
 “अभिकन्त, भन्ते, अभिकन्त, भन्ते, सेय्यथापि, भन्ते, निकुज्जित वा उक्कुज्जेय्य, पटिच्छन्न
 5 वा विवरेय्य, मूळहस्स वा मग्ग आचिकवेय्य, अन्धकारे वा तेलपज्जोत धारेय्य—चक्खुमन्तो
 रूपानि दक्खिन्ती^१ ति—एवमेव भगवता अनेकपरियायेन धम्मो पकासितो । एसाह, भन्ते,
 भगवन्त सरण गच्छामि, धम्म च, भिक्खुसङ्घ च । उपासक म भगवा धारेतु अज्जतग्गे
 पाणुपेत सरण गत” ति । सो व लोके पठम उपासको अहोसि तेवाचिको ।

R 17

२८ अथ खो यसस्स कुलपुत्तस्स पितुनो धम्मे देसियमाने यथादिट्ठ यथाविदित
 10 भूमि पच्चवेक्खन्तस्स अनुपादाय आसवेहि चित्त विमुच्चि । अथ खो भगवतो एतदहोसि—
 “यसस्स खो कुलपुत्तस्स पितुनो धम्मे देसियमाने यथादिट्ठ यथाविदित भूमि पच्चवेक्खन्तस्स
 अनुपादाय आसवेहि चित्त विमुत्त । अभब्बो खो यसो कुलपुत्तो हीनायावत्तित्वा कामे परि-
 भुञ्जितु, सेय्यथापि पुब्बे आगारिकभूतो^२, यन्नूनाह त इद्धाभिसङ्गार पटिप्पस्सम्भेय्य” ति ।
 अथ खो भगवा त इद्धाभिसङ्गार पटिप्पस्सम्भेसि । अहसा खो सेट्ठी गहपति यस कुलपुत्त
 15 निसिन्न, दिस्वान यस कुलपुत्त एतदवोच—“माता ते तात, यस, परिदेवसोकसमापन्ना^३,
 देहि मातुया जीवित” ति ।

अथ खो यसो कुलपुत्तो भगवन्त उल्लोकेसि । अथ खो भगवा सेट्ठी गहपति एत-
 दवोच—“त कि मज्जसि, गहपति, यसस्स^४ कुलपुत्तस्स^५ सेखेन^६ आणेन सेखेन दस्सनेन धम्मो
 B 24 दिट्ठो विदितो^७ सेय्यथापि तया^८ तस्स यथादिट्ठ यथाविदित भूमि पच्चवेक्खन्तस्स अनुपादाय
 20 आसवेहि चित्त विमुत्त । भब्बो नु खो यसो^९, गहपति, हीनायावत्तित्वा कामे परिभुञ्जितु
 सेय्यथापि पुब्बे आगारिकभूतो” ति^{१०} नो हेत भन्ते । यसस्स खो, गहपति, कुलपुत्तस्स सेखेन
 आणेन सेखेन दस्सनेन धम्मो दिट्ठो विदितो सेय्यथापि तया । तस्स यथादिट्ठ यथाविदित
 भूमि पच्चवेक्खन्तस्स अनुपादाय आसवेहि चित्त विमुत्त । अभब्बो खो, गहपति, यसो कुल-
 पुत्तो हीनायावत्तित्वा कामे परिभुञ्जितु सेय्यथापि पुब्बे आगारिकभूतो ति । लाभा, भन्ते,
 25 यसस्स कुलपुत्तस्स, सुलद्ध, भन्ते, यसस्स कुलपुत्तस्स, यथा यसस्स कुलपुत्तस्स अनुपादाय
 आसवेहि चित्त विमुत्त । अधिवासेतु मे, भन्ते, भगवा अज्जतनाय भत्त यसेन कुलपुत्तेन
 पच्छासमणेना ति । अधिवासेसि भगवा तुण्हीभावेन^{११} । अथ खो सेट्ठी गहपति भगवतो अधि-
 वासन विदित्वा उट्ठायासना भगवन्त अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्था पक्कामि । अथ खो यसो

१ दक्खिन्ती ति—स्या०, म० । २ अगारिकभूतो—सी०, रो०, म० । ३ परिदेवि सोकसमापन्ना—
 स्या०, परिदेवसोक्कसम्पन्ना—रा० । ४ यसस्स—म० । ५ सी०, म०, रो० पो थक्केसु नत्थि । ६ सेक्खेन—
 म० । ७ सी०, स्या०, रो० पोत्थक्केसु नत्थि । ८ सो—म०, सी० । ९ तुण्हीभावेन—रो० ।

कुलपुत्रो अचिरपक्वन्ते^१ सेट्ठिहि गहपतिहि भगवन्त एतदवोच — “लभेय्याह, भन्ते, भगवतो सन्तिके पञ्चज्ज, लभेय्य उपसम्पद” ति । “एहि भिक्खू” ति भगवा अवोच — “स्वाक्खातो धम्मो, चर ब्रह्मचरिय सम्मा दुक्खस्स अन्तकिरियाया” ति । सा व तस्स आयस्सतो उपसम्पदा अहोसि । तेन खो पन समयेन सत्त लोके अरहन्तो होन्ति ।

R 18

यसपञ्चजा निडिता ।

२९ अथ खो भगवा पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवर आदाय आयस्सता यसेन^६ पच्छासमणेन येन सेट्ठिस्स गहपतिस्स निवेसन तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा पञ्चजे आसने निसीदि । अथ खो आयस्सतो यसस्स माता च पुराणदुतियिका च येन भगवा तेनुपसङ्कमिस्सु, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदिसु । तास भगवा अनुपुब्बि कथ कथेसि, सेय्यथीद — दानकथ सीलकथ सगगकथ, कामान आदीनव ओकार सङ्किलेस, नेक्खम्मे आनिसस पकासेसि । यदा ता भगवा अब्जासि कल्लचित्ता, मुदुचित्ता, विनीवरणचित्ता,^{१०} उदग्गचित्ता, पसन्नचित्ता, अथ या बुद्धान सामुक्कसिका धम्मदेसना त पकासेसि — दुक्ख, समुदय, निरोध, मग्ग । सेय्यथापि नाम सुद्ध वत्थ अपगतकाळक सम्मदेव रजन पटिग्गण्हेय्य, एवमेव तास तस्सि येव आसने विरज वीतमल धम्मचक्खु उदपादि — य किञ्चि समुदयधम्म, सब्ब त निरोधधम्म ति । ता दिट्ठधम्मा पत्तधम्मा विदितधम्मा परियोगाब्बधम्मा तिण्ण विचिकिच्छा विगतकथङ्कथा वेसारज्जप्पत्ता अपरप्पच्चया सत्थुसासने भगवन्त एतदवोचु —^{१५} “अभिक्कन्त, भन्ते, अभिक्कन्त, भन्ते, पे० धम्मो पकासितो । एता मय, भन्ते, भगवन्ते सरण गच्छाम, धम्म च, भिक्खुसङ्घ च । उपासिकायो नो भगवा धारेतु अज्जतग्गे पाणुपेता सरण गता” ति । ता व लोके पठम उपासिका अहेसु तेवाचिका ।

B 26

अथ खो आयस्सतो यसस्स माता च पिता च पुराणदुतियिका च भगवन्त च आयस्सन्त च यस पणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन^१ सहत्था सन्तप्पेत्वा सम्पवारेत्वा, भगवन्त भुत्तावि ओनीत-^{२०} पत्तपाणिं, एकमन्त निसीदिसु । अथ खो भगवा आयस्सतो यसस्स मातर च पितर च पुराणदुतियिक च धम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा समुत्तेजेत्वा सम्पहसेत्वा उट्ठायासना पक्कामि ।

३० अस्सोसु खो आयस्सतो यसस्स चत्तारो गिहिसहायका बाराणसिय सेट्ठानुसेट्ठीन कुलान पुत्ता — विमलो, सुबाहु, पुण्णजि, गवम्पति — यसो किर कुलपुत्रो केसमस्सु ओहारेत्वा कासायानि वत्थानि अच्छादेत्वा अगारस्सा अनगारिय पञ्चजितो ति । सुत्वान नेस एतदहोसि —^{२५} “न हि नून सो ओरको धम्मविनयो, न सा ओरका पञ्चजा, यत्थ यसो कुलपुत्रो केसमस्सु ओहारेत्वा कासायानि वत्थानि अच्छादेत्वा अगारस्सा अनगारिय पञ्चजितो” ति । ते चत्तारो जना^१ येनायस्सा यसो तेनुपसङ्कमिस्सु, उपसङ्कमित्वा आयस्सन्त यस अभिवादेत्वा एकमन्त अट्ठसु ।

R 19

१ अचिरपक्वन्ते—रो०, स्या० । २ खादनीयेन भोजनीयेन—रो० । ३ सी०, स्या०, म० पौत्थकेसु नत्थि ।

अथ खो आयस्सा यसो ते चत्तारो गिहिसहायके आदाय येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमि-
 मित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो आयस्सा यसो भग-
 वन्त एतदवोच — “इमे मे, भन्ते, चत्तारो गिहिसहायका बाराणसिय सैट्ठानुसेट्ठीन कुलान
 पुत्ता — विमलो, सुबाहु, पुण्णजि, गवम्पति । इमे चत्तारो भगवा ओवदतु अनुसासतू” ति ।
 ५ तेस भगवा अनुपुब्बि कथ कथेसि, सेय्यथीद — दानकथ सीलकथ पे० य किञ्चि समु-
 दयधम्म, सब्ब त निरोधधम्म ति । ते दिट्ठधम्मा पत्तधम्मा विदितधम्मा परियोगाब्धधम्मा
 तिण्णविचिकिच्छा विगतकथङ्कथा वेसारज्जप्पत्ता अपरप्पच्चया सत्थुसासने भगवन्त एत-
 दवोचु — “लभेय्याम मय, भन्ते, भगवतो सन्तिके पब्बज्ज, लभेय्याम उपसम्पद” ति । “एथ
 भिक्खवो” ति भगवा अवोच — “स्वाक्खातो धम्मो, चरथ ब्रह्मचरिय सम्मा दुक्खस्स अन्तकिरि-
 १० याया” ति । सा व तेस आयस्सन्तान उपसम्पदा अहोसि । अथ खो भगवा ते भिक्खू धम्मिया
 कथाय ओवदि अनुसासि । तेस भगवता धम्मिया कथाय ओवदियमानान अनुसासियमानान
 अनुपादाय आसवेहि चित्तानि विमुच्चिसु । तेन खो पन समयेन एकादस लोके अरहन्तो होन्ति ।

चतुगिहिसहायकपब्बज्जा निह्तिता ।

R 20 ३१ अस्सोसु खो जायस्सतो यसस्स पब्बासमत्ता गिहिसहायका जानपदा^१ पुब्बानु-
 पुब्बकान कुलान पुत्ता — यसो किर कुलपुत्तो केसमस्सु ओहारेत्वा कासायानि वत्थानि
 १५ अच्छादेत्वा अगारस्सा अनगारिय पब्बजितो ति । सुत्वान नेस एतदहोसि — “न हि नून सो
 ओरको धम्मविनयो, न सा ओरका पब्बज्जा, यत्थ यसो कुलपुत्तो केसमस्सु ओहारेत्वा
 कासायानि वत्थानि अच्छादेत्वा अगारस्सा अनगारिय पब्बजितो” ति । ते येनायस्सा यसो
 तेनुपसङ्गमिसु, उपसङ्गमित्वा आयस्सन्त यस अभिवादेत्वा एकमन्त अट्ठसु । अथ खो आयस्सा
 B 27 यसो ते पब्बासमत्ते गिहिसहायके आदाय येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्त
 २० अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो आयस्सा यसो भगवन्त एतदवोच —
 “इमे मे, भन्ते, पब्बासमत्ता गिहिसहायका जानपदा पुब्बानुपुब्बकान कुलान पुत्ता । इमे
 भगवा ओवदतु अनुसासतू” ति । तेस भगवा अनुपुब्बि कथ कथेसि, सेय्यथीद — दानकथ
 पे० य किञ्चि समुदयधम्म, सब्ब त निरोधधम्म ति । ते दिट्ठधम्मा पत्तधम्मा
 विदितधम्मा परियोगाब्धधम्मा तिण्णविचिकिच्छा विगतकथङ्कथा वेसारज्जप्पत्ता अपर
 २५ प्पच्चया सत्थुसासने भगवन्त एतदवोचु — “लभेय्याम मय, भन्ते, भगवतो सन्तिके पब्बज्ज,
 लभेय्याम उपसम्पद” ति । “एथ भिक्खवो” ति भगवा अवोच — “स्वाक्खातो धम्मो, चरथ
 ब्रह्मचरिय सम्मा दुक्खस्स अन्तकिरियाया” ति । सा व तेस आयस्सन्तान उपसम्पदा अहोसि ।
 अथ खो भगवा ते भिक्खू धम्मिया कथाय ओवदि अनुसासि । तेस भगवता धम्मिया

कथाय ओवदियमानान अनुसासियमानान अनुपादाय आसवेहि चित्तानि विमुच्चिसु । तेन खो पन समयेन एकसट्ठि लोके अरहन्तो होन्ति ।

पञ्चासगिहिसहायकपब्बज्जा निट्ठिता ।

§ १० मारकथा

३० अथ खो भगवा ते भिक्खू आमन्तेसि — “मुत्ताह, भिक्खवे, सब्बपासेहि, ये दिब्बा ये च मानुसा । तुम्हे पि, भिक्खवे, मुत्ता सब्बपासेहि, ये दिब्बा ये च मानुसा ।
चरथ, भिक्खवे, चारिक बहुजनहिताय बहुजनसुखाय लोकानुकम्पाय अत्थाय हिताय सुखाय^५
देवमनुस्सान । मा एकेन द्वे अगमित्थ । देसेथ, भिक्खवे, धम्म आदिकल्याण मज्जेकल्याण
परियोसानकल्याण सात्थ सब्बज्जन केवलपरिपुण्ण परिसुद्ध ब्रह्मचरिय पकासेथ । सत्ति सत्ता
अप्परजक्खजातिका, अस्सवन्ता धम्मस्स परिहायन्ति, भविस्सन्ति धम्मस्स अब्जातारो ।
अह पि, भिक्खवे, येन उरुवेला सेनानिगमो^१ तेनुपसङ्कमिस्सामि धम्मदेसनाया” ति ।

R 21

B 28

(३३ अथ खो मारो पापिमा येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त गाथाय^{१०}
अज्झमासि—

“बद्धोसि सब्बपासेहि ये दिब्बा ये च मानुसा ।
महाबन्धनबद्धोसि न मे समणमोक्खसी” ति ॥
मुत्ताह^२ सब्बपासेहि ये दिब्बा ये च मानुसा ।
महाबन्धनमुत्तोम्हि निहतो त्वमसि अन्तका ति ॥
अन्तलिक्खचरो^३ पासो ख्वाय चरति मानसो ।
तेन त बाधयिस्सामि^४ न मे समण मोक्खसी ति ॥
रूपा सद्दा रसा गन्धा फोट्टब्बा च मनोरमा ।
एत्थ मे विगतो छन्दो निहतो त्वमसि अन्तका ति ॥

15

अथ खो मारो पापिमा—जानाति म भगवा, जानाति म सुगतो ति दुक्खी^{२०}
दुम्मनो तत्थेवन्तरधायी ति ।

मारकथा निट्ठिता ।

§ ११ पब्बज्जूपसम्पदाकथा

३४ तेन खो पन समयेन भिक्खू नानादिसा नानाजनपदा पब्बज्जापेक्खे^१ च उप-
सम्पदापेक्खे च आनेन्ति — भगवा ने पब्बाजेस्सति उपसम्पादेस्सती ति । तत्थ भिक्खू चेव
किल्मन्ति पब्बज्जापेक्खा च उपसम्पदापेक्खा च । अथ खो भगवतो रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स

१ सेनानिगमो—सी० । २ मुत्तोह—सी०, स्या० । ३ अन्तलिक्खचरो—सी० । ४ बाधयि
स्सामि—स्या० । ५ पब्बज्जापेक्खे—सी० ।

- एव चेतसो परिवितक्को उदपादि—“एतरहि खो भिक्खू नानादिसा नानाजनपदा पब्बज्जापेक्खे
 B 29 च उपसम्पदापेक्खे च आनेन्ति—भगवा ने पब्बाजेस्सति उपसम्पादेस्सती ति । तत्थ भिक्खू
 चैव किल्मन्ति पब्बज्जापेक्खा च उपसम्पदापेक्खा च । यच्चूनाह भिक्खून अनुजानेय्य—
 तुम्हे व दानि, भिक्खवे, तासु तासु दिसासु तेसु तेसु जनपदेसु पब्बाजेथ उपसम्पादेथा” ति ।
 5 अथ खो भगवा सायण्हसमय पटिसल्लाना वुट्ठितो एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घ
 R 22 सन्निपातापेत्वा धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—“इध मय्ह, भिक्खवे, रहोगतस्स पटि
 सल्लीनस्स एव चेतसो परिवितक्को उदपादि—‘एतरहि खो भिक्खू पे० तुम्हे व दानि,
 भिक्खवे, तासु तासु दिसासु तेसु तेसु जनपदेसु पब्बाजेथ उपसम्पादेथा’ ति ।

“अनुजानामि, भिक्खवे, तुम्हे व दानि तासु तासु दिसासु तेसु तेसु जनपदेसु पब्बाजेथ
 10 उपसम्पादेथा ति । एव च पन, भिक्खवे, पब्बाजेतब्बो उपसम्पादेतब्बो—पठम केसमस्सु
 ओहारापेत्वा, कासायानि वत्थानि अच्छादापेत्वा, एकस् उत्तरासङ्ग कारापेत्वा, भिक्खून
 पादे वन्दापेत्वा, उक्कुटिक निसीदापेत्वा, अज्जलि पगण्हापेत्वा, एव वदेही ति वत्तब्बो—बुद्ध
 सरण गच्छामि, धम्म सरण गच्छामि, सङ्घ सरण गच्छामि, दुतिय पि बुद्ध सरण गच्छामि,
 दुतिय पि धम्म सरण गच्छामि, दुतिय पि सङ्घ सरण गच्छामि, ततिय पि बुद्ध सरण
 15 गच्छामि, ततिय पि धम्म सरण गच्छामि, ततिय पि सङ्घ सरण गच्छामी” ति ।

“अनुजानामि, भिक्खवे, इमेहि तीहि सरणगमनेहि^१ पब्बज्ज उपसम्पद” ति ।

तीहि सरणगमनेहि उपसम्पदाकथा निट्ठिता ।

§ १२ दुतियमारकथा

- (३५ अथ खो भगवा वस्सवुट्ठो^२ भिक्खू आमन्तेसि—“मय्ह खो, भिक्खवे, योनिसो
 मनसिकारा योनिसो सम्मप्पधाना अनुत्तरा विमुत्ति अनुप्पत्ता, अनुत्तरा विमुत्ति सच्छिकता ।
 B 30 तुम्हे पि, भिक्खवे, योनिसो मनसिकारा योनिसो सम्मप्पधाना अनुत्तर विमुत्ति अनुपापुण्णाय,
 20 अनुत्तर विमुत्ति सच्छिकरोथा” ति । अथ खो मारो पापिमा येन भगवा तेनुपसङ्गमि,
 उपसङ्गमित्वा भगवन्त गाथाय अज्झमासि—

“बद्धोसि मारपासेहि ये दिब्बा ये च मानुसा ।

महाबन्धनबद्धोसि^३ न मे समण मोक्खसी” ति ॥

मुत्ताह मारपासेहि ये दिब्बा ये च मानुसा ।

25 महाबन्धनमुत्तोम्हि निहतो त्वमसि अन्तका ति ॥

अथ खो मारो पापिमा—जानाति म भगवा, जानाति म सुगतो ति दुक्खी दुम्मनो
 तत्थेवन्तरघायि ।

दुतियमारकथा निट्ठिता ।

१ सरणगमनेहि—सी० । २ वस्स वुत्थो—सी०, स्या०, रो० । ३ मारबन्धनबद्धोसि—सी०, स्या० ।

§ १३ भद्वगियवत्थु

३६ अथ खो भगवा बाराणसिय यथाभिरन्त^१ विहरित्वा येन उरुवेला तेन चारिक पक्कामि । अथ खो भगवा मग्गा ओक्कम्म येन अब्जतरो वनसण्डो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा त वनसण्ड अज्झोगाहेत्वा अब्जतरस्मि रुक्खमूले निसीदि । तेन खो पन समयेन तिसमत्ता भद्वगिया सहायका सपजापतिका तस्मि येव वनसण्डे परिचारेन्ति । एकस्स पजापति नाहोसि, तस्सत्थाय वेसी जानीता अहोसि । अथ खो सा वेसी तेसु पमत्तेसु परिचारेन्तेसु^५ भण्ड आदाय पलायित्थ । अथ खो ते सहायका सहायकस्स वेय्यावच्च करोन्ता, त इत्थि गवेसन्ता, त वनसण्ड आहिण्डन्ता अद्दससु भगवन्त अब्जतरस्मि रुक्खमूले निसिन्ना । दिस्वान येन भगवा तेनुपसङ्कमिसु, उपसङ्कमित्वा भगवन्त एतदवोचु — “अपि, भन्ते, भगवा एक इत्थि पस्सेय्या” ति^२ कि पन वो, कुमारा, इत्थिया ति^३ इध मय, भन्ते, तिसमत्ता भद्वगिया सहायका सपजापतिका इमस्मि वनसण्डे परिचारिम्हा^४ । एकस्स पजापति नाहोसि, तस्सत्थाय^{१०} वेसी आनीता अहोसि । अथ खो सा, भन्ते, वेसी अम्हेसु पमत्तेसु परिचारेन्तेसु भण्ड आदाय पलायित्थ । ते^१ मय, भन्ते, सहायका सहायकस्स वेय्यावच्च करोन्ता, त इत्थि गवेसन्ता, इम वनसण्ड आहिण्डामा ति । त कि मब्बथ वो, कुमारा, कतम नु खो तुम्हाक वर — य वा तुम्हे इत्थि गवेसेय्याथ, य वा अत्तान गवेसेय्याथा ति^२ एतदेव, भन्ते, अम्हाक वर य मय अत्तान गवेसेय्यामा ति । तेन हि वो, कुमारा, निसीदथ, धम्म वो देसेस्सामी^{१५} ति । एव भन्ते ति खो ते भद्वगिया सहायका भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदिसु । तेस-भगवा अनुपुब्बि कथ कथेसि, सेय्यथीद-दानकथ सीलकथ पे० य किञ्चि समुदयधम्म, सब्ब त निरोधधम्म ति । ते दिट्ठधम्मा पत्तधम्मा विदितधम्मा परियोगाब्बधम्मा तिण्णविचिकिच्छा विगतकथङ्कथा वेसारज्जप्पत्ता अपरप्पच्चया सत्थुसासने भगवन्त एत-^{२४} दवोचु — “लभेय्याम मय, भन्ते, भगवतो सन्तिके पब्बज्ज, लभेय्याम उपसम्पद” ति । “एथ^{२०} भिक्खवो” ति भगवा अवोच — “स्वाक्खातो धम्मो, चरथ ब्रह्मचरिय सम्मा दुक्खस्स अन्त किरियाया” ति । सा व तेस आयस्सन्तान उपसम्पदा अहोसि ।

भद्वगियसहायकान वत्थु निड्ढित ।

दुतियभाणवार^१

§ १४ उरुवेलपाटिहारिकथा

३७ अथ खो भगवा अनुपुब्बेन चारिक चरमानो येन उरुवेला तदवसरि । तेन खो पन समयेन उरुवेलाय तयो जटिला पटिवसन्ति — उरुवेलकस्सपो, नदीकस्सपो, गया

१ यथाभिरन्त-सी० । २ परिचारयिम्हा-स्या०, रो० । ३ तेन-स्या०, रो० । ४ देसिस्सामी ति-सी० । ५ दुतियकभाणवारं-रो०, सी० ।

B 32 कस्सपो ति । तेषु उरुवेलकस्सपो जटिलो पञ्चन्न जटिलसतान नायको होति, विनायको अग्गो पमुखो पामोक्खो । नदीकस्सपो जटिलो तिण्ण जटिलसतान नायको होति, विनायको अग्गो पमुखो पामोक्खो । गयाकस्सपो जटिलो द्विन्न जटिलसतान नायको होति, विनायको अग्गो पमुखो पामोक्खो । अथ खो भग्गो येन उरुवेलकस्सपस्स जटिलस्स अस्समो तेनुप-
 5 सङ्गमि, उपसङ्गमित्वा उरुवेलकस्सप जटिल एतदवोच — “सचे ते, कस्सप, अगरु, वसेय्याम एकरत्त^१ अग्यागारे” ति^२ न खो मे, महासमण, गरु, अपि च खो^३ चण्डेत्थ नागराजा इद्धिमा आसिविसो^४ घोरविसो, सो त मा विहेठेसी ति । दुतिय पि खो भग्गो उरुवेलकस्सप जटिल एतदवोच — “सचे ते, कस्सप, अगरु, वसेय्याम एकरत्त अग्यागारे” ति^५ न खो मे, महा-
 10 समण, गरु पे० विहेठेसी ति । ततिय पि खो भग्गो उरुवेलकस्सप जटिल एतदवोच —
 “सचे ते, कस्सप, अगरु पे० अग्यागारे” ति^६ न खो मे, महासमण, गरु पे०
 विहेठेसी ति । अप्पेव म न विहेठेय्य, इद्ध त्व, कस्सप, अनुजानाहि अग्यागार ति ।
 विहर, महासमण, यथासुख ति । अथ खो भग्गो अग्यागार पविसित्वा तिणसन्थरक पञ्जा-
 पेट्वा निसीदि पल्लङ्क आभुजित्वा उज्जु काय पणिधाय परिमुख सति उपट्टपेट्वा^७ । अहसा खो
 सो नागो भगवन्त पविट्ठ, दिस्वान दुक्खी दुम्मनो पधूपासि^८ ।

R 25 15 ३८ अथ खो भगवतो एतदहोसि — “यन्नूनाह इमस्स नागस्स अनुपहच्च छवि च चम्म च मस च न्हारु^९ च अट्ठि च अट्ठिमिञ्ज च तेजसा तेज परियादियेय्य” ति । अथ खो
 भग्गो तथारूप इद्धामिसङ्गार अभिसङ्गरित्वा पधूपासि । अथ खो सो नागो मक्खु
 असहमानो पज्जलि । भग्गो पि तेजोधातु समापज्जित्वा पज्जलि । उभिन्न सजोतिभूतान
 अग्यागार आदित्त विय होति सम्पज्जलित सजोतिभूत । अथ खो ते जटिला अग्यागार
 20 परिवारेत्वा एव आहसु — “अभिरूपो वत भो महासमणो नागेन विहेठियती” ति । अथ खो
 B 33 भग्गो तस्सा रत्तिया अच्चेयेन तस्स नागस्स अनुपहच्च छवि च चम्म च मस च न्हारु च
 अट्ठि च अट्ठिमिञ्ज च तेजसा तेज परियादियित्वा पत्ते पक्खिपित्वा उरुवेलकस्सपस्स जटिलस्स
 दस्सेसि — अय ते, कस्सप, नागो परियादिन्नो अस्स तेजसा तेजो ति । अथ खो उरुवेलकस्स-
 पस्स जटिलस्स एतदहोसि — “महिद्धिको खो महासमणो महानुभावो, यत्र हि नाम चण्डस्स
 25 नागराजस्स इद्धिमतो आसिविसस्स घोरविसस्स तेजसा तेज परियादियिस्सति, न त्वेव च
 खो अरहा यथा अह” ति ।

३९ नेरञ्जराय भग्गो उरुवेलकस्सप जटिल अवोच ।

सचे ते कस्सप अगरु विहरेसु अज्जुण्हो^१ अगिसालम्ही^२ ति ॥

१ एकरत्ति-सी०, स्या० । २ म, सी०, रो पोत्थकेसु नत्थि । ३ आसीविसो-स्या० ।
 ४ उपट्टापेट्वा-रो० । ५ पधूपायि-सी० म० । ६ न्हारु-सी० । ७ परियादिय्य-स्या० । ८ विहेठि
 स्सत्ती ति-रो० । ९ अज्जण्हो म० । १० अगिसरणम्ही ति-सी०, स्या० ।

न खो मे महासमण गरु फासुकामो व त निगारेमि ।
 चण्डेत्थ नागराजा इद्धिमा आसिविसो घोरविसो सो त मा विहेठेसी ति ॥
 अप्पेव म न विहेठेय्य इद्ध त्व कस्सप अनुजानाहि अग्यागार ति ।
 दिन्न ति न विदिग्गा अभीतो^१ पाविसि भयमतीतो ॥
 दिस्वा इसि पविट्ठ अहिनागो दुम्मनो पधूपासि । 5
 सुमनमनसो^२ अधिमनो^३ मनुस्सनागो पि तत्थ पधूपासि ॥
 मक्ख च असहमानो अहिनागो पावको व पज्जलि ।
 तेजोधातुसु कुसलो^४ मनुस्सनागो पि तत्थ पज्जलि ॥
 उभिन्न सजोतिभूतान^५ अग्यागार^६ उदिच्छरे^७ जटिल ।
 अभिरूपो वत भो महासमणो नागेन विहेठियती ति^८ भणन्ति ॥ 10
 अथ रत्तिया^९ अच्चयेन अहिनागस्स अच्चियो न होन्ति^{१०} ।
 इद्धिमतो पन ठिता^{११} अनेकवण्णा अच्चियो होन्ति ॥
 नील^{१२} अथ लोहितिका^{१३} मज्जेट्ठा^{१४} पीतका^{१५} फलिकण्णायो ।
 अङ्गीरसस्स^{१६} काये अनेकवण्णा अच्चियो होन्ति ॥
 पत्तम्हि ओदहित्वा अहिनाग ब्राह्मणस्स दस्सेसि । 15
 अय ते कस्सप नागो परियादिन्नो^{१७} अस्स तेजसा तेजो ति ॥

अथ खो उरुवेलकस्सपो जटिलो भगवतो इमिना इद्धिपाटिहारियेन अभिप्पसन्नो
 भगवन्त एतदवोच — “इधेव, महासमण, विहर, अह ते उपट्ठामि धुवमत्तेना” ति । R 26

पठम पाटिहारिय ।

४० अथ खो भगवा उरुवेलकस्सपस्स जटिलस्स अस्समस्स अविदूरे अञ्जतरस्सि
 वनसण्डे विहासि । अथ खो चत्तारो महाराजानो अभिक्कन्ताय रत्तिया अभिक्कन्तवण्णा^{२०}
 केवलकप्प वनसण्ड ओभासेत्वा येन भगवा तेनुपसङ्कमिसु, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा
 चतुद्दिसा अट्ठसु सेय्यथापि महन्ता अभिक्खन्धा । अथ खो उरुवेलकस्सपो जटिलो तस्सा
 रत्तिया अच्चयेन येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त एतदवोच — “कालो, महा
 समण, निद्धित भत्त । के नु खो ते, महासमण, अभिक्कन्ताय रत्तिया अभिक्कन्तवण्णा केवल-
 कप्प वनसण्ड ओभासेत्वा येन त्व तेनुपसङ्कमिसु, उपसङ्कमित्वा त अभिवादेत्वा चतुद्दिसा 25 B 35

१ असम्भीतो-सी, रो० । २ सुमनमानसो-स्या०, सुमानसो-रो० । ३ न विमनो-स्या०,
 अविमनो-रो० । ४ तेजोधातुकुसलो-स्या० । ५ सजोतिभूतान-स्या० । ६ अग्यागार आदित्त होति
 सम्पज्जलित सजोतिभूत-म० । ७ उदिच्छरे-म० । ८ नागे न विहेठिस्सती ति-रो० । ९ अथ खो
 तस्सा रत्तिया-रो०, अथ तस्सा रत्तिया-म० । १० हता नागस्स अच्चियो होन्ति-रो०, म० । ११ पनु
 ठिता-सी० । १२ नीलका-सी० । १३ लोहितका-स्या० । १४ मज्जेट्ठा-म० । १५ पीतिका-सी० ।
 १६ अङ्गीरमस्म-स्या०, रो० । १७ परियादिण्णो-सी० ।

अट्ठसु सेय्यथापि महन्ता जग्गिक्खन्धा” ति ^१ एते खो, कस्सप, चत्तारो महाराजानो येनाह तेनुपसङ्कमिंसु धम्मस्सवनाया ^१ ति । अथ खो उरुवेलकस्सपस्स जटिलस्स एतदहोसि — “महिद्धिको खो महासमणो महानुभावो, यत्र हि नाम चत्तारो पि महाराजानो उपसङ्कमिस्सन्ति धम्मस्सवनाय, न त्वेव च खो अरहा यथा अह” ति । अथ खो भगवा उरुवेलकस्सपस्स ^५ जटिलस्स भत्त भुञ्जित्वा तस्मिं येव वनसण्डे विहासि ।

दुतिय पाटिहारिय ^१ ।

४१ अथ खो सक्को देवानमिन्दो अभिक्कन्ताय रत्तिया अभिक्कन्तवण्णो ^१ केवलकप्प वनसण्ड ओभासेत्वा येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त अट्ठासि सेय्यथापि महाजग्गिक्खन्धो, पुरिमाहि वण्णनिभाहि अभिक्कन्ततरो च पणीततरो च । अथ खो उरुवेलकस्सपो जटिलो तस्सा रत्तिया अच्चयेन येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा ^{१०} भगवन्त एतदवोच — “कालो, महासमण, निट्ठित भत्त । को नु खो सो, महासमण, अभिक्कन्ताय रत्तिया अभिक्कन्तवण्णो केवलकप्प वनसण्ड ओभासेत्वा येन त्व तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा त अभिवादेत्वा एकमन्त अट्ठासि सेय्यथापि महाजग्गिक्खन्धो, पुरिमाहि वण्णनिभाहि अभिक्कन्ततरो च पणीततरो चा” ति ^२ एसो खो, कस्सप, सक्को देवानमिन्दो येनाह तेनुपसङ्कमि धम्मस्सवनाया ति । अथ खो उरुवेलकस्सपस्स जटिलस्स एतदहोसि — “महिद्धिको खो ^{R 27} १५ महासमणो महानुभावो, यत्र हि नाम सक्को पि देवानमिन्दो उपसङ्कमिस्सति धम्मस्सवनाय, न त्वेव च खो अरहा यथा अह” ति । अथ खो भगवा उरुवेलकस्सपस्स जटिलस्स भत्त भुञ्जित्वा तस्मिं येव वनसण्डे विहासि ।

ततिय पाटिहारिय ^१ ।

४२ अथ खो ब्रह्मा सहम्पति अभिक्कन्ताय रत्तिया अभिक्कन्तवण्णो केवलकप्प ^{B 36} वनसण्ड ओभासेत्वा येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त ^{२०} अट्ठासि सेय्यथापि महाजग्गिक्खन्धो, पुरिमाहि वण्णनिभाहि अभिक्कन्ततरो च पणीततरो च । अथ खो उरुवेलकस्सपो जटिलो तस्सा रत्तिया अच्चयेन येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त एतदवोच — “कालो, महासमण, निट्ठित भत्त । को नु खो सो, महासमण, अभिक्कन्ताय रत्तिया अभिक्कन्तवण्णो केवलकप्प वनसण्ड ओभासेत्वा येन त्व तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा त अभिवादेत्वा एकमन्त अट्ठासि सेय्यथापि महाजग्गिक्खन्धो, पुरिमाहि वण्ण ^{२५} निभाहि अभिक्कन्ततरो च पणीततरो चा” ति ^२ एसो खो, कस्सप, ब्रह्मा सहम्पति येनाह तेनुपसङ्कमि धम्मस्सवनाया ति । अथ खो उरुवेलकस्सपस्स जटिलस्स एतदहोसि — “महिद्धिको खो महासमणो महानुभावो, यत्र हि नाम ब्रह्मा पि सहम्पति उपसङ्कमिस्सति धम्मस्सवनाय,

१ धम्मस्सवनाया-सी०, रो० । २ दुतियकपाटिहारिय-रो० । ३ अभिक्कन्तवण्णा-सी०, रो । ४ ततियकपाटिहारिय-रो० ।

न त्वेव च खो अरहा यथा अह” ति । अथ खो भगवा उरुवेलकस्सपस्स जटिलस्स भत्त भुञ्जित्वा तस्मिं येव वनसण्डे विहासि ।

चतुर्थ पाटिहारिय ।

४३ तेन खो पन समयेन उरुवेलकस्सपस्स जटिलस्स महायञ्जो पञ्चुपट्ठितो होति, केवलकप्पा च अङ्गमगधा पट्टत खादनीय भोजनीय^१ आदाय अभिक्कमितुकामा होति । अथ खो उरुवेलकस्सपस्स जटिलस्स एतदहोसि — “एतरहि खो मे महायञ्जो पञ्चुपट्ठितो, केवल- 5 कप्पा च अङ्गमगधा पट्टत खादनीय भोजनीय आदाय अभिक्कमिस्सन्ति । सचे महासमणो महाजनकाये इद्धिपाटिहारिय करिस्सति, महासमणस्स लभसक्कारो अभिवड्ढिस्सति, मम लभसक्कारो परिहायिस्सति । अहो नून महासमणो स्वातनाय नागच्छेय्या” ति । अथ खो भगवा उरुवेलकस्सपस्स जटिलस्स चेतसा चेतोपरिवितक्क अञ्जाय उत्तरकुरु गन्त्वा ततो 10 R 28 पिण्डपात आहरित्वा अनोतत्तदहे परिभुञ्जित्वा तत्थेव दिवाविहार अकासि । अथ खो उरुवेलकस्सपो जटिलो तस्सा रत्तिया अच्चयेन येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त B 37 एतदवोच — “कालो, महासमण, निट्ठित भत्त । किं नु खो, महासमण, हिंय्यो^२ नागमासि^३ अपि च मय त सराम — किं नु खो महासमणो नागच्छती ति^४ खादनीयस्स च भोजनीयस्स च ते पटिविसो^५ ठपितो” ति । ननु ते, कस्सप, एतदहोसि — “एतरहि खो मे महायञ्जो पञ्चुपट्ठितो पे० स्वातनाय नागच्छेय्या” ति । सो खो अह, कस्सप, तव चेतसा चेतो 15 परिवितक्क अञ्जाय उत्तरकुरु गन्त्वा ततो पिण्डपात आहरित्वा अनोतत्तदहे परिभुञ्जित्वा तत्थेव दिवाविहार अकासि ति । अथ खो उरुवेलकस्सपस्स जटिलस्स एतदहोसि — “महि-
द्धिको खो महासमणो महानुभावो, यत्र हि नाम चेतसा पि चित्तं पजानिस्सति, न त्वेव च खो अरहा यथा अह” ति । अथ खो भगवा उरुवेलकस्सपस्स जटिलस्स भत्त भुञ्जित्वा^६ तस्मिं येव वनसण्डे विहासि । 20

पञ्चम पाटिहारिय ।

४४ तेन खो पन समयेन भगवतो पसुकूल उप्पन्न होति । अथ खो भगवतो एतदहोसि — “कथं नु खो अह पसुकूल धोवेय्य” ति^१ अथ खो सक्को देवानमिन्दो भगवतो चेतसा चेतोपरिवितक्क अञ्जाय पाणिना पोक्खरणि खनित्वा^२ भगवन्त एतदवोच — “इध, भन्ते, भगवा पसुकूल धोयतू” ति । अथ खो भगवतो एतदहोसि — “किं हि नु खो अह पसुकूल परिमद्देय्य” ति^३ अथ खो सक्को देवानमिन्दो भगवतो चेतसा चेतोपरिवितक्क अञ्जाय 25 महति सिल उपनिक्खिपि — इध, भन्ते, भगवा पसुकूल परिमद्दतू ति । अथ खो भगवतो एतदहोसि — “किं हि नु खो अह आलम्बित्वा उत्तरेय्य” ति^४ अथ खो ककुधे अधिवत्था

१ खादनीय भोजनीय-रो० । २ हीय्यो-सी० । ३ पटिविसो-स्य०, रो०, पटिवीसो-म० ।

४ परिभुञ्जित्वा-रो० । ५ खणित्वा-म० ।

- B 38 देवता भगवतो चेतसा चेतोपरिवितक्क अञ्जाय साख ओनामेसि—इध, भन्ते, भगवा
 R 29 आलम्बित्वा उत्तरतू ति । अथ खो भगवतो एतदहोसि—“किम्हि नु खो अह पसुकूल
 विस्सज्जेय्य” ति १ अथ खो सक्को देवानमिन्दो भगवतो चेतसा चेतोपरिवितक्क अञ्जाय
 महति सिल उपनिक्खपि—इध, भन्ते, भगवा पसुकूल विस्सज्जेतू ति । अथ खो उरुवेलकस्सपो
 5 जटिलो तस्सा रत्तिया अच्चयेन येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्त एतदवोच—
 “कालो, महासमण, निट्ठित भत्त । कि नु खो, महासमण, नाय पुब्बे इध पोक्खरणी, साय
 इध पोक्खरणी । नयिमा सिला पुब्बे उपनिक्खत्ता । केनिमा सिला उपनिक्खत्ता १
 नयिमस्स ककुधस्स पुब्बे साखा ओनता, साय साखा ओनता” ति । इध मे, कस्सप, पसुकूल
 उप्पन्न अहोसि । तस्स मय्ह, कस्सप, एतदहोसि—“कत्थ नु खो अह पसुकूल धोवेय्य” ति १
 10 अथ खो, कस्सप, सक्को देवानमिन्दो मम चेतसा चेतोपरिवितक्क पे० पसुकूल धोवतू
 ति । साय अमनुस्सेन पाणिना खनिता^१ पोक्खरणी । तस्स मय्ह, कस्सप, एतदहोसि—“किम्हि
 नु खो अह पसुकूल परिमद्देय्य” ति १ अथ खो, कस्सप, सक्को देवानमिन्दो मम चेतसा
 चेतोपरिवितक्क अञ्जाय महति सिल उपनिक्खपि—इध, भन्ते, भगवा पसुकूल परिमद्दतू
 ति । साय अमनुस्सेन उपनिक्खत्ता^१ सिला । तस्स मय्ह, कस्सप, एतदहोसि—“किम्हि नु खो
 15 अह आलम्बित्वा उत्तरेय्य” ति १ अथ खो, कस्सप, ककुधे अधिवत्था देवता मम चेतसा चेतो-
 परिवितक्क अञ्जाय साख ओनामेसि—इध, भन्ते, भगवा आलम्बित्वा उत्तरतू ति । स्वाय
 आहरहत्थो ककुधो । तस्स मय्ह, कस्सप, एतदहोसि—“किम्हि नु खो अह पसुकूल विस्स-
 ज्जेय्य” ति १ अथ खो, कस्सप, सक्को देवानमिन्दो मम चेतसा चेतोपरिवितक्क अञ्जाय महति
 सिल उपनिक्खपि—इध, भन्ते, भगवा पसुकूल विस्सज्जेतू ति । साय अमनुस्सेन उपनिक्खत्ता
 20 सिला ति । अथ खो उरुवेलकस्सपस्स जटिलस्स एतदहोसि—“महिद्धिको खो महासमणो
 महानुभावो, यत्र हि नाम सक्को पि देवानमिन्दो वेय्यावच्च करिस्सति न त्वेव च खो अरहा
 यथा अह” ति । अथ खो भगवा उरुवेलकस्सपस्स जटिलस्स भत्त भुञ्जित्वा तस्मि येव
 वनसण्डे विहासि ।)
- B 39 अथ खो उरुवेलकस्सपो जटिलो तस्सा रत्तिया अच्चयेन येन भगवा तेनुपसङ्गमि,
 R 30 25 उपसङ्गमित्वा भगवतो काल आरोचेसि—“कालो, महासमण, निट्ठित भत्त” ति । गच्छ त्व,
 कस्सप, आयामह ति उरुवेलकस्सप जटिल उय्योजेत्वा याय जम्बुया ‘जम्बुदीपो’ पञ्जा-
 यति, ततो फल गहेत्वा पठमतर आगन्त्वा अग्यागारे निसीदि । अइसा खो उरुवेलकस्सपो
 जटिलो भगवन्त अग्यागारे निसिन्न, दिस्वान भगवन्त एतदवोच—“कतमेन त्व, महासमण,
 मग्गेन आगतो १ अह तया पठमतर पक्कन्तो, सो त्व पठमतर आगन्त्वा अग्यागारे निसिन्नो”
 30 ति । इधाह, कस्सप, त उय्योजेत्वा याय जम्बुया^१ ‘जम्बुदीपो’ पञ्जायति, ततो फल गहेत्वा
 पठमतर आगन्त्वा अग्यागारे निसिन्नो । इद खो, कस्सप, जम्बुफल वण्णसम्पन्न गन्धसम्पन्न

रससम्पन्न । सचे आकङ्क्षसि परिभुञ्जाति । अल, महासमण, त्व येवेत अरहसि^१, त्व येवेत परिभुञ्जाहीति । अथ खो उरुवेलकस्सपस्स जटिलस्स एतदहोसि — “महिद्धिको खो महासमणो महानुभावो, यत्र हि नाम म पठमतर उय्योजेत्वा याय जम्बुया ‘जम्बुदीपो’ पञ्जायति, ततो फल गहेत्वा पठमतर आगन्त्वा अग्यागारे निसीदिस्सति, न त्वेव च खो अरहा यथा अह” ति । अथो खो भगवा उरुवेलकस्सपस्स जटिलस्स भत्त भुञ्जित्वा तस्मिं येव वनसण्डे विहासि ।^५

४५ अथ खो उरुवेलकस्सपो जटिलो तस्सा रत्तिया अच्चयेन येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवतो काल आरोचेसि — “कालो, महासमण, निवृत्त भत्त” ति । गच्छ त्व, कस्सप, आयामह ति उरुवेलकस्सप जटिल उय्योजेत्वा याय जम्बुया ‘जम्बुदीपो’ पञ्जायति, तस्सा अविदूरे अम्बो पे० तस्सा अविदूरे आमलकी पे० तस्सा अविदूरे हरीतकी^२

पे० तावतिस गन्त्वा पारिच्छत्तकपुप्फ गहेत्वा पठमतर आगन्त्वा अग्यागारे निसीदि ।^{१०} अद्दसा खो उरुवेलकस्सपो जटिलो भगवन्त अग्यागारे निसिन्न, दिस्वान भगवन्त एतदवोच — “कतमेन त्व, महासमण, मग्गेन आगतो^३ अह तथा पठमतर पक्कन्तो, सो त्व पठमतर आगन्त्वा अग्यागारे निसिन्नो” ति । इधाह, कस्सप, त उय्योजेत्वा तावतिस गन्त्वा पारिच्छत्तकपुप्फ गहेत्वा पठमतर आगन्त्वा अग्यागारे निसिन्नो । इद खो, कस्सप, पारिच्छत्तकपुप्फ वण्णसम्पन्न गन्धसम्पन्न ति । सचे आकङ्क्षसि गण्हा ति । अल, महासमण, त्व येवेत अरहसि, त्व येवेत^{१५} गण्हा ति^३ । अथ खो उरुवेलकस्सपस्स जटिलस्स एतदहोसि — “महिद्धिको खो महासमणो महानुभावो, यत्र हि नाम म पठमतर उय्योजेत्वा तावतिस गन्त्वा पारिच्छत्तकपुप्फ गहेत्वा पठमतर आगन्त्वा अग्यागारे निसीदिस्सति, न त्वेव च खो अरहा यथा अह” ति ।

B 40

R 31

४६ तेन खो पन समयेन ते जटिला अग्नि परिचरितुकामा न सक्कोन्ति कट्टानि फालेतु^४ । अथ खो तेस जटिलान एतदहोसि — “निस्ससय खो महासमणस्स इद्धानुभावो,^{२०} यथा मय न सक्कोम कट्टानि फालेतु” ति । अथ खो भगवा उरुवेलकस्सप जटिल एतदवोच — “फालियन्तु, कस्सप, कट्टानी” ति । फालियन्तु, महासमणा ति । सकिदेव पञ्चकट्टसतानि फालियिस्सु । अथ खो उरुवेलकस्सपस्स जटिलस्स एतदहोसि — “महिद्धिको खो महासमणो महानुभावो, यत्र हि नाम कट्टानि पि फालियिस्सन्ति^५, न त्वेव च खो अरहा यथा अह” ति ।

४७ तेन खो पन समयेन ते जटिला अग्नि परिचरितुकामा न सक्कोन्ति अग्नि^{२५} उज्जलेतु^६ । अथ खो तेस जटिलान एतदहोसि — “निस्ससय खो महासमणस्स इद्धानुभावो, यथा मय न सक्कोम अग्नि उज्जलेतु” ति । अथ खो भगवा उरुवेलकस्सप जटिल एतदवोच — “उज्जलियन्तु^७, कस्सप, अग्नी” ति । उज्जलियन्तु, महासमणा ति । सकिदेव पञ्च अग्निसतानि

१ आहरसि-सी० स्या०, त्व येव त अरहसि-ज० । २ हरीतकी-सी० । ३ ‘सचे आकङ्क्षसि येवेत गण्हा’ ति पाठो सी०, स्या० पोत्थकेसु नात्य । ४ फलेतु-सी० । ५ न फालियिस्सन्ति-सी० । ६ जालेतु-सी० । ७ उज्जालीयन्तु-सी० ।

उज्जलिंसु^१ । अथ खो उरुवेल्कस्सपस्स जटिलस्स एतदहोसि — “महिद्धिको खो महासमणो महानुभावो, यत्र हि नाम अग्गी पि उज्जलियिस्सन्ति^२, न त्वेव च खो अरहा यथा अह” ति ।

४८ तेन खो पन समयेन ते जटिला अग्गि परिचरित्वा न सक्कोन्ति अग्गि विज्झापेतु । अथ खो तेस जटिलान एतदहोसि — “निस्ससय खो महासमणस्स इद्वानुभावो, यथा
B 41 ५ मय न सक्कोम अग्गि विज्झापेतु” ति । अथ खो भगवा उरुवेल्कस्सप जटिल एतदवोच —
“विज्झायन्तु, कस्सप, अग्गी” ति । विज्झायन्तु, महासमणा ति । सकिदेव पञ्च अग्गिस्तानि विज्झायिसु । अथ खो उरुवेल्कस्सपस्स जटिलस्स एतदहोसि — “महिद्धिको खो महासमणो महानुभावो, यत्र हि नाम अग्गी पि विज्झायिस्सन्ति^३, न त्वेव च खो अरहा यथा अह” ति ।

४९ तेन खो पन समयेन ते जटिला सीतासु हेमन्तिकासु रत्तीसु अन्तरट्टकासु
10 हिमपातसमये नज्जा नेरञ्जराय उम्मुज्जन्ति पि, निम्मुज्जन्ति पि, उम्मुज्जननिम्मुज्जन^४ पि करोन्ति ।
अथ खो भगवा पञ्चमत्तानि मन्दासुखिसतानि अभिनिम्भिनि, यत्थ ते जटिला उत्तरित्वा
R 32 विसीवेसु^५ । अथ खो तेस जटिलान एतदहोसि — “निस्ससय खो महासमणस्स इद्वानुभावो,
यथयिमा^६ मन्दासुखियो निम्मिता” ति । अथ खो उरुवेल्कस्सपस्स जटिलस्स एतदहोसि —
‘महिद्धिको खो महासमणो महानुभावो, यत्र हि नाम ताव बहू मन्दासुखियो पि अभि
15 निम्भिनिस्सति, न त्वेव च खो अरहा यथा अह” ति ।

५० तेन खो पन समयेन महाअकालमेघो पावस्सि, महाउदकवाहको सञ्जायि । यस्सि पदेसे भगवा विहरति, सो पदेसो उदकेन ओत्थटो^७ होति । अथ खो भगवतो एतदहोसि —
“यच्चूनाह समन्ता उदक उस्सारेत्वा^८ मज्झे रेणुहताय भूमिया चङ्कमेय्य” ति । अथ खे भगवा समन्ता उदक उस्सारेत्वा मज्झे रेणुहताय भूमिया चङ्कमि । अथ खो उरुवेल्कस्सपो
20 जटिलो — मा हेव खो महासमणो उदकेन वूळ्हो^९ अहोसी ति नावाय सम्बहुलेहि जटिलेहि सद्धि यस्सि पदेसे भगवा विहरति त पदेस अगमासि । जह्सा खो उरुवेल्कस्सपो जटिलो भगवन्त समन्ता उदक उस्सारेत्वा मज्झे रेणुहताय भूमिया चङ्कमन्त, दिस्वान भगवन्त एत-
दवोच — “इद^१ नु त्व, महासमणा” ति^{१०} अयमहमस्सि^{११}, कस्सपा ति भगवा वेहास अब्भु-
गन्त्वा नावाय पच्चुट्ठासि । अथ खो उरुवेल्कस्सपस्स जटिलस्स एतदहोसि — “महिद्धिको
25 खो महासमणो महानुभावो, यत्र हि नाम उदक पि न पयाहिस्सति^{१२}, न त्वेव च खो अरहा यथा अह” ति ।

B 42

५१ अथ खो भगवतो एतदहोसि — ‘चिर पि खो इमस्स मोघपुरिसस्स एव

१ उज्जलिंसु-म० । २ न उज्जलियिस्सन्ति-सी० । ३ न विज्झायिस्सन्ति-सी० । ४ उम्मुज्जनिमुज्ज पि सी०, स्या०, रो० । ५ विसिब्बेसु-स्या०, रो०, म० । ६ यथा यिमा-सी० यथा हिमा-रो० । ७ न ओत्थटो-म०, ओत्थतो-स्या०, अनुओत्थटो-रो० । ८ उस्सारेत्वा-स्या० सी० । ९ वूळ्हो-स्या०, रो० । १० इध-स्या०, रो० । ११ आम अहमस्सि-स्या० । १२ नप्पवाहिस्सति-स्या०, न पवहिस्सति-रो०, नप्पसहिस्सति-सी० ।

भविस्सति — ‘महिद्धिको खो महासमणो महानुभावो, न त्वेव च खो अरहा यथा अह’ ति, यन्नूनाह इम जटिल सवेजेय्य” ति । अथ खो भगवा उरुवेलकस्सप जटिल एतदवोच — “नेव च खो त्व, कस्सप, अरहा, ना पि अरहत्तमगासमापन्नो । सा पि ते पटिपदा नत्थि, याय त्व अरहा वा अस्ससि, अरहत्तमगा वा समापन्नो” ति । अथ खो उरुवेलकस्सपो जटिलो भगवतो पादेसु सिरसा निपतित्वा भगवन्त एतदवोच — “लभेय्याह, भन्ते, भगवतो सन्तिके पब्बज्ज, लभेय्य^५ उपसम्पद” ति । त्व खोसि, कस्सप, पच्चन्न जटिलसतान नायको विनायको अगो पमुखो पामोक्खो । ते पि ताव अपलोकेहि, यथा ते मज्झिस्सन्ति तथा करिस्सन्ती ति । अथ खो उरुवेलकस्सपो जटिलो येन ते जटिला तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा ते जटिले एतदवोच — “इच्छामह, भो, महासमणे ब्रह्मचरिय चरितु, यथा भवन्तो मज्जन्ति तथा करोन्तू” ति । R 33
चिरपटिका मय, भो, महासमणे अभिप्पसन्ना, सचे भव महासमणे ब्रह्मचरिय चरिस्सति,¹⁰ सब्बेव मय महासमणे ब्रह्मचरिय चरिस्सामा ति । अथ खो ते जटिला केसमिस्स जटामिस्स खारिकाजमिस्स अग्गिहुत्तमिस्स^१ उदके पवाहेत्वा येन भगवा तेनुपसङ्गमिस्सु, उपसङ्गमित्वा भगवतो पादेसु सिरसा निपतित्वा भगवन्त एतदवोच — “लभेय्याम मय, भन्ते, भगवतो सन्तिके पब्बज्ज, लभेय्याम उपसम्पद” ति । “एथ भिक्खवो” ति भगवा अवोच — “स्वाक्खातो धम्मो, चरथ ब्रह्मचरिय सम्मा दुक्खस्स अन्तकिरियाया” ति । सा व तेस आयस्सन्तान¹⁵ उपसम्पदा अहोसि ।

५२ अहसा खो नदीकस्सपो जटिलो केसमिस्स जटामिस्स खारिकाजमिस्स अग्गिहुत्तमिस्स उदके बुद्ध्यमाने, दिस्वानस्स एतदहोसि — “मा हेव मे भातुनो उपसग्गो^१ अहोसी” ति । जटिले पाहेसि—गच्छथ मे भातर जानाथा ति । साम च तीहि जटिलसतेहि सद्धि येनायस्सा उरुवेलकस्सपो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्सन्त उरुवेलकस्सप एतदवोच —²⁰ “इद नु खो, कस्सप, सेय्यो” ति^२ आमावुसो, इद सेय्यो ति । अथ खो ते जटिला केसमिस्स जटामिस्स खारिकाजमिस्स अग्गिहुत्तमिस्स उदके पवाहेत्वा येन भगवा तेनुपसङ्गमिस्सु, उपसङ्गमित्वा भगवतो पादेसु सिरसा निपतित्वा भगवन्त एतदवोच — “लभेय्याम मय, भन्ते, भगवतो सन्तिके पब्बज्ज, लभेय्याम उपसम्पद” ति । “एथ भिक्खवो” ति भगवा अवोच — “स्वाक्खातो धम्मो, चरथ ब्रह्मचरिय सम्मा दुक्खस्स अन्तकिरियाया” ति । सा व तेस आय-²⁵ सन्तान उपसम्पदा अहोसि ।

५३ अहसा खो गयाकस्सपो जटिलो केसमिस्स जटामिस्स खारिकाजमिस्स अग्गिहुत्तमिस्स उदके बुद्ध्यमाने, दिस्वानस्स एतदहोसि — “मा हेव मे भातून उपसग्गो अहोसी” ति । जटिले पाहेसि—गच्छथ मे भातरो जानाथा ति । साम च द्वीहि जटिलसतेहि सद्धि येनायस्सा उरुवेलकस्सपो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्सन्त उरुवेलकस्सप एतदवोच —³⁰

१ अग्गिहुत्तमिस्स—म० । २ उपसग्गो—सी० ।

R 34 “इदं नु खो, कस्सप, सेय्यो” ति^१ आमामुसो, इदं सेय्यो ति । अथ खो ते जटिल्ल केस-
मिस्स पे० सा व तेस आयस्सन्तान उपसम्पदा अहोसि ।

भगवतो अधिद्धानेन पञ्च कट्टसतानि न फालियिस्सु, फालियिस्सु, अग्गी न उज्जल्लिस्सु,
उज्जल्लिस्सु, न विज्झायिस्सु, विज्झायिस्सु, पञ्चमन्दामुखिसतानि अभिनिम्मिनि । एतेन नयेन
५ अङ्गुल्लुपाटिहारियसहस्सानि होन्ति ।

§ १५ आदित्तपरियायो

५४ अथ खो भगवा उरुवेलाय यथाभिरन्त विहरित्वा येन गयासीस तेन चारिक^१
पक्कामि महता भिक्खुसङ्घेन सद्धि भिक्खुसहस्सेन सब्बेहेव पुराणजटिलेहि । तत्र सुद भगवा
B 44 गयाय विहरति गयासीसे सद्धि भिक्खुसहस्सेन । तत्र खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि — “सब्ब,
भिक्खवे, आदित्त । किं च, भिक्खवे, सब्ब आदित्त^२ चक्खु आदित्त, रूपा आदिच्चा, चक्खु-
10 विज्जाण आदित्त, चक्खुसम्पस्सो आदित्तो, यदिदं^३ चक्खुसम्पस्सपच्चया उपपज्जति वेदयित
सुख वा दुक्ख वा अदुक्खमसुख वा त पि आदित्त । केन आदित्त^२ रागग्गिना दोसग्गिना
मोहग्गिना आदित्त, जातिया जराय मरणेन सोकेहि परिदेवेहि दुक्खेहि दोमनस्सेहि उपाया-
सेहि आदित्त ति वदामि । सोतं आदित्तं, सद्दा आदिच्चा, सोतविज्जाण आदित्त पे०
उपायासेहि आदित्त ति वदामि । घान आदित्त, गन्धा आदिच्चा, घानविज्जाण आदित्त
15 पे० उपायासेहि आदित्त ति वदामि । जिह्वा आदिच्चा, रसा आदिच्चा, जिह्वा-
विज्जाण आदित्त पे० उपायासेहि आदित्त ति वदामि । कायो आदित्तो, फोड्डब्बा
आदिच्चा, कायविज्जाण आदित्त पे० उपायासेहि आदित्त ति वदामि । मनो आदित्तो,
धम्मा आदिच्चा, मनोविज्जाण आदित्त पे० उपायासेहि आदित्त ति वदामि ।

B 45 एव पस्स, भिक्खवे, सुतवा अरियसावको चक्खुस्सिं पि निब्बिन्दति, रूपेसु पि
20 निब्बिन्दति, चक्खुविज्जाणे पि निब्बिन्दति, चक्खुसम्पस्से पि निब्बिन्दति, यदिदं चक्खु-
सम्पस्सपच्चया उपपज्जति वेदयित सुख वा दुक्ख वा अदुक्खमसुख वा, तस्सिं पि निब्बिन्दति ।
R 35 सोतस्सिं पि निब्बिन्दति, सद्देसु पि निब्बिन्दति पे० घानस्सिं पि निब्बिन्दति, गन्धेसु
पि निब्बिन्दति पे० जिह्वाय पि निब्बिन्दति, रसेसु पि निब्बिन्दति पे०
कायस्सिं पि निब्बिन्दति, फोड्डब्बेसु पि निब्बिन्दति पे० मनस्सिं पि निब्बिन्दति,
25 धम्मेसु पि निब्बिन्दति, मनोविज्जाणे पि निब्बिन्दति, मनोसम्पस्से पि निब्बिन्दति, यदिदं
मनोसम्पस्सपच्चया उपपज्जति वेदयित सुख वा दुक्ख वा अदुक्खमसुख वा तस्सिं पि निब्बि-
न्दति, निब्बिन्द विरज्जति, विरागा विमुच्चति, विमुत्तस्सिं विमुत्तन्ही^३ ति जाण होति । खीणा

१ सी०, म० पोत्थकेसु नत्थि । २ यम्पिद-सी०, स्या०, यमिद-म० । ३ विमुत्तमिति-
सी०, स्या०, म० ।

जाति, वुसित ब्रह्मचरिय, कत करणीय, नापर इत्थत्ताया ति पजानाती ति । इमस्मि च पन वेय्याकरणस्मि भञ्जमाने तस्स भिक्खुसहस्सस्स अनुपादाय आसवेहि चित्तानि विमुच्चिसु ।

आदित्तपरियायो निट्ठितो ।

उरुवेलपाटिहारिय, ततियभाणवार^१ निट्ठित ।

§ १६ बिम्बिसारसमागमकथा

५५ अथ खो भगवा गयासीसे यथाभिरन्त विहरित्वा येन राजगह तेन चारिक पक्कामि, महता भिक्खुसङ्घेन सद्धि भिक्खुसहस्सेन सब्बेहेव पुराणजटिलेहि । अथ खो भगवा अनुपुब्बेन चारिक चरमानो येन राजगह तदवसरि । तत्र सुद भगवा राजगहे विहरति^५ लट्ठिवनुय्याने^१ सुप्पतिट्ठे चेतिये । जस्सोसि खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो – समणो खलु भो गोतमो सक्क्यपुत्तो सक्क्यकुल पब्बजितो राजगह अनुप्पत्तो राजगहे विहरति लट्ठिवनुय्याने सुप्पतिट्ठे चेतिये । त खो पन भगवन्त गोतम एव कल्याणो कित्तिसद्धो अब्भुगतो—

इति पि सो भगवा अरह सम्मासम्बुद्धो विज्जाचरणसम्पन्नो सुगतो लोकविदू अनु-
त्तरो पुरिसदम्भसारथि^२ सत्था देवमनुस्सान बुद्धो भगवा ति ।

10

सो इम लोक सदेवक समारक सन्नहक सस्समणब्राह्मणिं पज सदेवमनुस्स सय अभिञ्जा
— सच्छिक्त्वा पवेदेति । सो धम्म देसेति आदिकल्याण मज्झेकल्याण परियोसानकल्याण सात्थ
सव्यञ्जन^३ केवलपरिपुण्ण परिसुद्ध ब्रह्मचरिय पकासेति । साधु खो पन तथारूपान अरहत
दस्सन होती ति ।

B 46

अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो द्वादसनहुतेहि मागधिकेहि ब्राह्मण-¹⁵
गहपतिकेहि परिवुतो येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त
निसीदि । ते पि खो द्वादसनहुता मागधिका ब्राह्मणगहपतिका अप्पेकच्चे भगवन्त अभिवादेत्वा
एकमन्त निसीदिसु, अप्पेकच्चे भगवता सद्धि सम्मोदिसु, सम्मोदनीय कथ सारणीय^४ वीति-
सारेत्वा एकमन्त निसीदिसु, अप्पेकच्चे येन भगवा तेनज्जलि पणामेत्वा एकमन्त निसीदिसु,
अप्पेकच्चे भगवतो सन्तिके नामगोत्त सावेत्वा एकमन्त निसीदिसु, अप्पेकच्चे तुण्हीभूता^५ एक-²⁰
मन्त निसीदिसु । अथ खो तेस द्वादसनहुतान मागधिकान ब्राह्मणगहपतिकान एतदहोसि —
“कि नु खो महासमणो उरुवेलकस्सपे ब्रह्मचरिय चरति, उदाहु उरुवेलकस्सपो महासमणे
ब्रह्मचरिय चरती” ति^६ अथ खो भगवा तेस द्वादसनहुतान मागधिकान ब्राह्मणगहपतिकान
चेतसा चेतोपरिवितक्कमञ्जाय आयसन्त उरुवेलकस्सप गाथाय अज्झमासि—

R. 36

१ ततियकभाणवारं—रो०, सी० । २ लट्ठिवने—म०, सी० । ३ पुरिसदम्भसारथी—सी० ।

४ सव्यञ्जन—रो०, सी० । ५ साराणीय—सी०, स्या० । ६ तुण्हीभूता—रो० ।

“किमेव दिस्वा उरुवेलवासि^१
 पहासि अग्गि किसको वदानो ।
 पुच्छामि त, कस्सप, एतमत्थ
 कथ पहीन तव अग्गिहुत्त ति ^२” ॥
 ५ रूपे च सद्दे च अथो रसे च
 कामित्थियो चाभिवदन्ति यज्जा ।
 एत मल ति उपधीसु जत्वा
 तस्मा न यिट्ठे न हुते अरज्जि ति ॥
 एत्थेव^३ ते मनो न रमित्थ (कस्सपा ति — भगवा)
 १० रूपेसु सद्देसु अथो रसेसु ।
 अथ को चरहि देवमनुस्सलोके
 रतो मनो, कस्सप, ब्रूहि मेत ति ॥
 B ४७ दिस्वा पद सन्तमनूपधीक
 अकिञ्चन कामभवे असत्त ।
 १५ अनज्जथाभाविमनज्जनेय्य
 तस्मा न यिट्ठे न हुते अरज्जि ति ॥

५६ अथ खो आयस्सा उरुवेलकस्सपो उट्ठायासना एकस उत्तरासङ्ग करित्वा भग-
 वतो पादेसु सिरसा निपतित्वा भगवन्त एतदवोच — “सत्था मे, भन्ते, भगवा, सावकोहमस्सि,
 सत्था मे, भन्ते, भगवा, सावकोहमस्सी” ति । अथ खो तेस द्वादसनहुतान मागधिकान ब्राह्मण-
 २० गहपतिकान एतदहोसि — “उरुवेलकस्सपो महासमणे ब्रह्मचरिय चरती” ति । अथ खो
 R ३७ भगवा तेस द्वादसनहुतान मागधिकान ब्राह्मणगहपतिकान चेतसा चेतोपरिवितक्कमज्जाय अनु-
 पुब्बि कथ कथेसि, सेय्यथीद^१ — दानकथ सीलकथ समगकथ पे० सामुक्कसिका
 धम्मदेसना, त पकासेसि — दुक्ख, समुदय, निरोध, मग्ग । सेय्यथापि नाम सुद्ध वत्थ अप-
 गतकाळक सम्मदेव रजन पटिगण्हेय्य, एवमेव एकादसनहुतान मागधिकान ब्राह्मणगहपति-
 २५ कान बिम्बिसारप्पमुखान तस्मिं येव आसने विरज वीतमल धम्मचक्खु उदपादि — य किञ्चि
 समुदयधम्म, सब्ब त निरोधधम्म ति । एकनहुत्त उपासकत्त पटिवेदेसि ।

५७ अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो दिट्ठधम्मो पत्तधम्मो विदितधम्मो
 परियोगाळ्हधम्मो तिण्णविचिकिच्छो विगतकथङ्कथो वेसारज्जप्पत्तो अपरप्पच्चयो सत्थुसासने
 भगवन्त एतदवोच — “पुब्बे मे, भन्ते, कुमारस्स सतो पञ्च अस्सासका अहेसु, ते मे एतरहि
 ३० समिद्धा । पुब्बे मे, भन्ते, कुमारस्स सतो एतदहोसि — ‘अहो वत म रज्जे अभिसिञ्चेय्यु’ ति,

अय खो मे, भन्ते, पठमो अस्सासको अहोसि, सो मे एतरहि समिद्धो । 'तस्स च मे विजित अरह सम्पासम्बुद्धो ओक्कमेय्या' ति, अय खो मे, भन्ते, दुतियो अस्सासको अहोसि, सो मे एतरहि समिद्धो । 'त चाह भगवन्त पयिरुपासेय्य' ति, अय खो मे, भन्ते, ततियो अस्सासको अहोसि, सो मे एतरहि समिद्धो । 'सो च मे भगवा धम्म देसेय्या' ति, अय खो मे, भन्ते, चतुत्थो अस्सासको अहोसि, सो मे एतरहि समिद्धो । 'तस्स चाह भगवतो धम्म आज्ञा-^५ नेय्य' ति, अय खो मे, भन्ते, पञ्चमो अस्सासको अहोसि, सो मे एतरहि समिद्धो । पुब्बे मे, भन्ते, कुमारस्स सतो इमे पञ्च अस्सासका अहेसु, ते मे एतरहि समिद्धा । अभिक्कन्त, भन्ते, अभिक्कन्त, भन्ते, सेय्यथापि, भन्ते, निक्कुज्जित वा उक्कुज्जेय्य, पटिच्छन्न वा विवरेय्य, मूळ्हस्स वा मग्ग आचिकवेय्य, अन्धकारे वा तेलपज्जोत धारेय्य चक्खुमन्तो रूपानि दक्खि-
न्ती ति^१—एवमेव भगवता अनेकपरियायेन धम्मो पकासितो । एसाह, भन्ते, भगवन्त सरण^{१०}
गच्छामि, धम्म च, भिक्खुसङ्घ च । उपासक म, भन्ते, भगवा धारेतु पे० स्वातनाय भत्त
सद्धि भिक्खुसङ्घेना ति । अधिवासेसि भगवा तुण्हीमावेन । अथ खो राजा मागधो सेनियो
बिम्बिसारो भगवतो अधिवासन विदित्वा उट्ठयासना भगवन्त अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा
पक्कामि । अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो तस्सा रत्तिया अच्चयेन पणीत खादनीय^१
भोजनीय^१ पटियादापेत्वा भगवतो काल आरोचापेसि—“कालो, भन्ते, निट्ठित भत्त” ति । ^{१५}

B 48

R 38

५८ अथ खो भगवा पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय राजगह पाविसि
महता भिक्खुसङ्घेन सद्धिं भिक्खुसहस्सेन सब्बेहेव पुराणजटिलेहि । तेन खो पन समयेन
‘सक्को देवानमिन्दो माणवकवण्ण अभिनिम्भित्वा बुद्धप्पमुखस्स’ भिक्खुसङ्घस्स पुरतो पुरतो
गच्छति इमा गाथायो गायमानो^१—

दन्तो दन्तेहि सह पुराणजटिलेहि विप्पमुत्तो विप्पमुत्तेहि ।

20

सिङ्गीनिक्खसुवण्णो^६ राजगह पाविसि भगवा ॥

मुत्तो मुत्तेहि सह^९ पुराणजटिलेहि विप्पमुत्तो विप्पमुत्तेहि ।

सिङ्गीनिक्खसुवण्णो राजगह पाविसि भगवा ॥

तिण्णो तिण्णेहि^७ सह पुराणजटिलेहि विप्पमुत्तो विप्पमुत्तेहि ।

B 49

सिङ्गीनिक्खसुवण्णो राजगह पाविसि भगवा ॥

25

सन्तो सन्तेहि^१ सह पुराणजटिलेहि विप्पमुत्तो विप्पमुत्तेहि ।

सिङ्गीनिक्खसुवण्णो राजगह पाविसि भगवा^१ ॥

१ दक्खन्ती ति—स्या०, म० । २ खादनिय—रो० । ३ भोजनिय—रो० । ४ बुद्धप्पमुखस्स—सी०, रो० । ५ गीयमानो—रो० । ६ सिङ्गीनिक्खसुवण्णो—म०, सी० । ७ सन्तो सन्तेहि सह—सी० । ८ मुत्तो मुत्तेहि—सी० । ९ तिण्णो तिण्णेहि—सी० । १० ‘सन्तो पाविसि भगवा’ ति पाठो रो० पोत्थके नत्थि ।

दसवासो दसबलो दसधम्मविदू दसभि चुपेतो ।

सो दससतपरिवारो राजगह पाविसि भगवा ति ॥

मनुस्सा सक्क देवानमिन्द पस्सित्वा एव आहसु — “अभिरूपो वताय माणवको, दस्स-
नीयो वताय माणवको, पासादिको वताय माणवको । कस्स नु खो अय माणवको” ति ?
५ एव वुत्ते सक्को देवानमिन्दो ते मनुस्से गाथाय अज्झभासि —

“थो धीरो सब्बधि दन्तो सुद्धो^१ अप्पटिपुमालो ।

अरह सुगतो लोके तस्साह परिचारको” ति ॥

५९ अथ खो भगवा येन रज्जो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स निवेसन तेनुप-
सङ्कमि, उपसङ्कमित्वा पज्जत्ते आसने निसीदि सद्धि भिक्खुसङ्घेन । अथ खो राजा मागधो
10 सेनियो बिम्बिसारो बुद्धप्पमुख भिक्खुसङ्घ पणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन सहत्था सन्तप्पेत्वा
R 39 सम्पवारेत्वा भगवन्त भुत्तावि ओनीतपत्तपाणि एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नस्स खो
रज्जो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स एतदहोसि — “कत्थ नु खो भगवा विहरेय्य^२ य
अस्स गामतो नेव अविदूरे^३ न च अच्चासन्ने, गमनागमनसम्पन्न, अत्थिकान^४ अत्थिकान मनु-
स्सान अभिक्कमनीय, दिवा अप्पाकिण्ण^५, रत्ति अप्पसह् अप्पनिग्घोस विजनवात, मनुस्सराह-
15 सेय्यक, पटिसल्लानसारुप्प” ति । अथ खो रज्जो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स एतद-
B 50 होसि — “इद खो अम्हाक वेळुवन उय्यान गामतो नेव अविदूरे पे० पटिसल्लानसारुप्प ।
यन्नूनाह वेळुवन उय्यान बुद्धप्पमुखस्स भिक्खुसङ्घस्स ददेय्य” ति । अथ खो राजा मागधो
सेनियो बिम्बिसारो सोवण्णमय भिक्कार^६ गहेत्वा भगवतो ओणोजेसि^७ — “एताह, भन्ते, वेळुवन
उय्यान बुद्धप्पमुखस्स भिक्खुसङ्घस्स दग्गी” ति । पटिगहेसि भगवा आराम । अथ खो भगवा
20 राजान मागध सेनिय बिम्बिसार धम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा समुत्तेजेत्वा सम्प-
हसेत्वा उट्ठयासना पक्कामि । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथ
क्त्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, आराम” ति ।

बिम्बिसारसमागमकथा निट्ठिता ।

§ १७ सारिपुत्तमोग्गल्लानपब्बज्जाकथा

६० तेन खो पन समयेन सज्जयो^१ परिब्बाजको राजगहे पटिवसति महत्तिया परि-
ब्बाजकपरिसाय सद्धि अट्ठुतेय्येहि परिब्बाजकसतेहि । तेन खो पन समयेन सारिपुत्तमोग्ग-
25 ल्लाना सज्जये परिब्बाजके ब्रह्मचरिय चरन्ति । तेहि कतिका कता होति — यो पठम अमत
अधिगच्छति, सो इतरस्स^२ आरोचेत्तू ति । अथ खो आयस्सा अम्सजि पुब्बण्हसमय निवासेत्वा
पत्तवीवरमादाय राजगह पिण्डाय पाविसि पासादिकेन अभिक्कन्तेन पटिक्कन्तेन आलोकितेन

१ बुद्धो-रो० । २ अतिदूरे-सी०, स्या०, म० । ३ अट्ठिकान-सी० । ४ अप्पकिण्ण-सी०,
स्या० । ५ भिक्कार-स्या० । ६ ओनोजेसि-रो० । ७ सज्जयो-म० । ८ रो० पोत्थके नत्थि ।

विलोकितेन^१ सम्मिञ्चितेन^२ पसारितेन, ओक्खित्तचक्खु इरियापथसम्पन्नो । अहसा खो सारिपुत्तो परिब्बाजको आयस्सन्त अस्सजि राजगहे पिण्डाय चरन्त पासादिकेन अभिक्कन्तेन पे० ओक्खित्तचक्खु इरियापथसम्पन्न । दिस्वानम्स एतदहोसि — “ये वत लोके अरहन्तो वा अरहत्त-मग्ग वा समापन्ना, अय तेस भिक्खु^३ अब्जतरो । यन्नूनाह इम भिक्खु उपसङ्कमित्वा पुच्छेय्य — ‘कसि त्व, आवुसो, उद्दिस्स पब्बजितो, को वा ते सत्था, कस्स वा त्व धम्म रोचेसी’” ति^४ २५
अथ खो सारिपुत्तस्स परिब्बाजकस्स एतदहोसि — “अकालो खो इम भिक्खु पुच्छित्तु, अन्तर-घर पविट्ठो पिण्डाय चरति । यन्नूनाह इम भिक्खु पिट्ठितो पिट्ठितो अनुबन्धेय्य, अत्थिकेहि उपब्बात मग्ग” ति । अथ खो आयस्सा अस्सजि राजगहे पिण्डाय चरित्वा पिण्डपात आदाय पटिक्कमि । अथ खो सारिपुत्तो पि परिब्बाजको येनायस्सा अस्सजि तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा आयस्सता अस्सजिना सद्धिं सम्मोदि, सम्मोदनीय कथ सारणीय वीतिसारेत्वा एकमन्त^{१०} अट्ठासि । एकमन्त ठितो खो सारिपुत्तो परिब्बाजको आयस्सन्त अस्सजि एतदवोच — “विप्प-सन्नानि खो ते, आवुसो, इन्द्रियानि, परिसुद्धो छविवण्णो परियोदातो । कसि त्व, आवुसो, उद्दिस्स पब्बजितो, को वा ते सत्था, कस्स वा त्व धम्म रोचेसी” ति^२ अत्थावुसो, महासमणो सक्यपुत्तो सक्यकुला पब्बजितो, ताह भगवन्त उद्दिस्स पब्बजितो, सो च मे भगवा सत्था, तस्स चाह भगवतो धम्म रोचेमी ति । किवादी पनायस्सतो सत्था, किमक्खायी ति^३ अह खो, १५
आवुसो, नवो अचिरपब्बजितो, अधुनागतो इम धम्मविनय, न ताह सक्कोमि वित्थारेन धम्म देसेतु, अपि च ते सद्धित्तेन अत्थ वक्खामी ति । अथ खो सारिपुत्तो परिब्बाजको आयस्सन्त अस्सजि एतदवोच — “होतु आवुसो—

R 40,

B 51

“अप्प वा बहु वा भासस्सु अत्थ येव मे ब्रूहि ।

अत्थेनेव मे अत्थो किं काहसि व्यञ्जन^४ बहु” ति ॥

20

अथ खो आयस्सा अस्सजि सारिपुत्तस्स परिब्बाजकस्स इम धम्मपरियाय अभासि —

“ये धम्मा हेतुप्पमवा तेस हेतु तथागतो आह ।

तेसं च यो निरोधो एववादी^५ महासमणो” ति ॥

अथ खो सारिपुत्तस्स परिब्बाजकस्स इम धम्मपरियाय सुत्वा विरज वीतमल धम्म-चक्खु उदपादि — य किञ्चि समुदयधम्म, सब्ब त निरोधधम्म ति ।

25

एसेव धम्मो यदि तावदेव पच्चव्यत्थ^६ पदमसोक ।

B 52

अदिट्ठ अब्भतीत^६ बहुकेहि कप्पनहुतेही ति ॥

६१ अथ खो सारिपुत्तो परिब्बाजको येन मोगल्लानो परिब्बाजको तेनुपसङ्कमि । अहसा खो मोगल्लानो परिब्बाजको सारिपुत्त परिब्बाजक दूरतो व आगच्छन्त, दिस्वान

१ सम्मिञ्चितेन-म० । २ भिक्खुन-रो० । ३ व्यञ्जन-सी०, रो० । ४ एव वादी-सी० । ५ पच्चव्यत्था-रो०, पच्चव्यत्था-सी०, स्या० । ६ अब्भतित-रो० ।

- R 41 सारिपुत्त परिब्बाजक एतदवोच — “विप्पसन्नानि खो ते, आवुसो, इन्द्रियानि, परिसुद्धो छविवण्णो परियोदातो । कच्चि नु त्व, आवुसो, अमत अधिगतो” ति ? आमावुसो, अमत अधिगतो ति । यथा कथ पन त्व, आवुसो, अमत अधिगतो ति ? इधाह, आवुसो, अहस अस्सजि भिक्खु राजगहे पिण्डाय चरन्त पासादिकेन अभिक्कन्तेन पे० इरिया-
 5 पथसम्पन्न । दिस्वान मे एतदहोसि — “थे वत लोके अरहन्तो वा अरहत्तमग्ग वा समापन्ना, अय तेस भिक्खु अब्जतरो । यन्नूनाह इम भिक्खु उपसङ्कमित्वा पुच्छेय्य — ‘कसि त्व, आवुसो पे० धम्म रोचेसी’” ति । तस्स मय्ह, आवुसो, एतदहोसि — “अकालो खो इम भिक्खु पुच्छित्तु पे० अत्थिकेहि उपब्जात मग्ग” ति । अथ खो, आवुसो, अस्सजि भिक्खु राजगहे पिण्डाय चरित्वा पिण्डपात आदाय पटिक्कमि । अथ ख्वाह, आवुसो, येन
 10 अस्सजि भिक्खु तेनुपसङ्कर्मि, उपसङ्कमित्वा अम्सजिना भिक्खुना सद्धि सम्मोदिं, सम्मोदनीय कथ सारणीय वीतिसारेत्वा एकमन्त अट्ठासि । एकमन्त ठितो खो अह, आवुसो, अस्सजि भिक्खु एतदवोच — “विप्पसन्नानि खो ते, आवुसो, इन्द्रियानि, परिसुद्धो छविवण्णो परियोदातो । कसि त्व, आवुसो, पे० धम्म रोचेसी” ति ? अत्थावुसो, महासमणो
 B 53 सकयपुत्तो सकयकुल पब्बजितो, ताह भगवन्त उद्दिस्स पब्बजितो पे० कि काहसि
 15 व्यञ्जन बहु ति । अथ खो, आवुसो, अस्सजि भिक्खु इम धम्मपरियाय अभासि —

“थे धम्मा हेतुप्पभवा तेस हेतु तथागतो आह ।

तेसं च यो निरोधो एववादी महासमणो” ति ॥

- R 42 अथ खो मोग्गल्लानस्स परिब्बाजकस्स इम धम्मपरियाय सुत्वा विरज वीतमल धम्म-
 चक्खु उदपादि—य किञ्चि समुदयधम्म, सब्ब त निरोधधम्म ति ।
 20 एसेव धम्मो यदि तावदेव पच्चव्यत्थ पदमसोक ।
 अदिट्ठ अब्भतीत बहुकेहि कप्पनहुतेही ति ॥

- ६२ अथ खो मोग्गल्लानो परिब्बाजको सारिपुत्त परिब्बाजक एतदवोच — “गच्छाम मय, आवुसो, भगवतो सन्तिके, सो नो भगवा सत्था” ति । इमानि खो, आवुसो, अब्हुतेय्यानि परिब्बाजकसतानि अम्हे निस्साय अम्हे सम्पस्सन्ता इध विहरन्ति, ते पि ताव अपलोकेम^१ ।
 25 यथा ते मब्बिस्सन्ति, तथा करिस्सन्ती ति । अथ खो सारिपुत्तमोग्गल्लाना येन ते परिब्बाजका तेनुपसङ्कर्मिसु, उपसङ्कमित्वा ते परिब्बाजके एतदवोचु — “गच्छाम मय, आवुसो, भगवतो सन्तिके, सो नो भगवा सत्था” ति । मय आयस्सन्ते निस्साय आयस्सन्ते सम्पस्सन्ता इध विहराम, सचे आयस्सन्ता महासमणे ब्रह्मचरिय चरिस्सन्ति, सब्बेव मय महासमणे ब्रह्मचरिय चरिस्सामा ति । अथ खो सारिपुत्तमोग्गल्लाना येन सज्जयो परिब्बाजको तेनुपसङ्कर्मिसु, उपसङ्क-
 30 मित्वा सज्जय परिब्बाजक एतदवोचु — “गच्छाम मय, आवुसो, भगवतो सन्तिके, सो नो भगवा

सत्था” ति । अल, आवुसो, मा अगमित्थ, सब्बेव तयो इम गण परिहरिस्सामा ति । दुतिय पि खो सारिपुत्तमोगल्लाना पे० परिहरिस्सामा ति । ततिय पि खो सारिपुत्तमोगल्लाना सञ्जय परिब्बाजक एतदवोचु — “गच्छाम मय, आवुसो पे० सब्बेव तयो इम गण परिहरिस्सामा” ति । अथ खो सारिपुत्तमोगल्लाना तानि अङ्गुतेय्यानि परिब्बाजकसतानि आदाय येन वेळुग्न तेनुपसङ्गमिंसु । सञ्जयस्स पन परिब्बाजकस्स तत्थेव उण्ह लोहित मुखतो उमगच्छि^१ । 5

B 54

अहसा खो भगवा सारिपुत्तमोगल्लाने दूरतो व आगच्छन्ते, दिस्वान भिक्खू आमन्तेसि — “एते, भिक्खवे, द्वे सहायका^२ आगच्छन्ति, कोलितो उपतिस्सो च । एत मे सावकयुग भविस्सति अगग भद्दयुग” ति ।

गम्भीरे जाणविसये अनुत्तरे उपधिसङ्गये ।

विमुत्ते अप्पत्ते^३ वेळुग्न अथ ने सत्था ब्याकासि ॥

10

एते द्वे सहायका आगच्छन्ति कोलितो उपतिस्सो च ।

एत मे सावकयुग भविस्सति अगग भद्दयुग ति ॥

अथ खो सारिपुत्तमोगल्लाना येन भगवा तेनुपसङ्गमिंसु, उपसङ्गमित्वा भगवतो पादेसु सिरसा निपतित्वा भगवन्त एतदवोचु — “लभेय्याम मय, भन्ते, भगवतो सन्तिके पब्बज्ज, लभेय्याम उपसम्पद” ति । “एथ भिक्खवो” ति भगवा अबोच — “स्वाक्खातो धम्मो, चरथ^४ ब्रह्मचरिय सम्मा दुक्खस्स अन्तकिरियाया” ति । सा व तेस आयस्सन्तान उपसम्पदा अहोसि ।

R 43

अभिञ्जातानं पब्बज्जा

६३ तेन खो पन समयेन अभिञ्जाता अभिञ्जाता मागधिका^५ कुलपुत्ता भगवति ब्रह्मचरिय चरन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति^६ विपाचेन्ति — अपुत्तकताय पटिपन्नो समणो गोतमो, वेधव्याय^७ पटिपन्नो समणो गोतमो, कुलपच्छेदाय^८ पटिपन्नो समणो गोतमो, इदानी अनेन^९ जटिलसहस्स पब्बाजित, इमानि च अङ्गुतेय्यानि परिब्बाजकसतानि सङ्गेय्यानि^{१०} पब्बाजितानि । इमे च अभिञ्जाता अभिञ्जाता मागधिका कुलपुत्ता समणो गोतमे ब्रह्म चरिय चरन्ती ति । अपिस्सु भिक्खू दिस्वा इमाय गाथाय चोदेन्ति —

B 55

“आगतो खो महासमणो मागधान^{११} गिरिब्वज ।

सब्बे सङ्गये^{१२} नेत्वान कसु दानि नयिस्सती” ति ॥

अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खियन्तान विपाचेन्तान । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, सो सद्दो चिर भविस्सति, सत्ताह-

१ उमगच्छि-स्या०, रो० । २ सहाया-सी०, स्या० । ३ अनुप्पत्ते-रो० । ४ मागधिका-सी० ।

५ खियन्ति-सी०, स्या०, रो० । ६ वेधव्याय-रो० । ७ कुलपच्छेदाय-सी० । ८ तेन-सी०, स्या० ।

९ सङ्गयानि-स्या०, रो०, सङ्गयानि-म० । १० मगधान-रो० । ११ सङ्गेय्यके नेत्वा-सी० ।

महावग्गो-६

मेव भविस्सति, सत्ताहस्स अच्चयेन अन्तरधायिस्सति । तेन हि, भिक्खवे, ये तुम्हे इमाय गाथाय चोदेन्ति—

“आगतो खो महासमणो मागधान गिरिब्बज ।

सब्बे सज्जये नेत्वान कसु दानि नयिस्सती” ति ॥

5 ते तुम्हे इमाय गाथाय पटिचोदेथ—

“नयन्ति वे महावीरा सद्धम्मेन तथागता ।

धम्मेन नीयमानान^१ का उसूया^२ विजानत” ति ॥

तेन खो पन समयेन मनुस्सा भिक्खू दिस्वा इमाय गाथाय चोदेन्ति—

“आगतो खो महासमणो मागधान गिरिब्बज ।

10 सब्बे सज्जये नेत्वान कसु दानि नयिस्सती” ति ॥

भिक्खू ते मनुस्से इमाय गाथाय पटिचोदेन्ति—

“नयन्ति वे महावीरा सद्धम्मेन तथागता ।

धम्मेन नीयमानान का उसूया विजानत” ति ॥

R 44 मनुस्सा^३ धम्मेन किर समणा सक्कपुत्तिया नेन्ति नो अधम्मेना ति सत्ताहमेव सो

15 सद्दो अहोसि, सत्ताहस्स अच्चयेन अन्तरधायि ।

सारिपुत्तमोग्गल्लानपब्बज्जाकथा निद्धिता ।

चतुत्थमाणवार^४ निद्धित ।

§ १८ उपज्झायवत्तकथा

B 56

६४ तेन खो पन समयेन भिक्खू अनुपज्झायका अनाचरियका^५ अनोवदियमाना अननुसासियमाना दुब्बिवत्था दुप्पारुता अनाकप्पसम्पन्ना पिण्डाय चरन्ति, मनुस्सान^६ भुञ्जमानान, उपरिभोजने पि उत्तिट्ठपत्त उपनामेन्ति, उपरिखादनीये पि उत्तिट्ठपत्त उपनामेन्ति, उपरि-सायनीये^७ पि उत्तिट्ठपत्त उपनामेन्ति, उपरिपानीये^८ पि उत्तिट्ठपत्त उपनामेन्ति, साम सूप पि 20 ओदन पि विञ्जापेत्वा भुञ्जन्ति, भत्तगो पि उच्चासद्दा महासद्दा विहरन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—कथ हि नाम समणा सक्कपुत्तिया दुब्बिवत्था दुप्पारुता अनाकप्पसम्पन्ना पिण्डाय चरिस्सन्ति, मनुस्सान भुञ्जमानान, उपरिभोजने पि उत्तिट्ठपत्त उपनामेस्सन्ति, उपरिखादनीये पि उत्तिट्ठपत्त उपनामेस्सन्ति, उपरिसायनीये पि उत्तिट्ठपत्त उपनामेस्सन्ति,

१ नयमानान—सी०, रो०, म० । २ उसूया—सी०, स्या०, रो० । ३ मनुस्सा एवमाहसु-स्या० । ४ चतुत्थमाणवार—रो०, सी०, चतुत्थमाणवारो—म० । ५ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेषु नत्थि । ६ ते मनुस्सान—रो० । ७ उपरि सायनिये—रो० । ८ उपरि पानिये—रो० ।

उपरिपानीये पि उत्तिट्ठपत्त उपनामेस्सन्ति, साम सूप पि ओदन पि विज्जापेत्वा भुञ्जिस्सन्ति, भत्तग्गे पि उच्चासद्दा महासद्दा विहरिस्सन्ति सेय्यथापि ब्राह्मणा ब्राह्मणभोजने ति ।

अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खिय्यन्तान विपाचेन्तान । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपा चेन्ति—कथ हि नाम भिक्खू दुन्निवत्था दुप्पारुता अनाकप्पसम्पन्ना पिण्डाय चरिस्सन्ति,^५ मनुस्सान भुञ्जमानान, उपरिभोजने पि उत्तिट्ठपत्त उपनामेस्सन्ति, उपरिखादनीये पि उत्तिट्ठपत्त उपनामेस्सन्ति, उपरिसायनीये पि उत्तिट्ठपत्त उपनामेस्सन्ति, उपरिपानीये पि उत्तिट्ठपत्त उपनामेस्सन्ति, साम सूप पि ओदन पि विज्जापेत्वा भुञ्जिस्सन्ति, भत्तग्गे पि उच्चासद्दा महासद्दा विहरिस्सन्ती ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्निपातापेत्वा भिक्खू^{१०} पटिपुच्छि—“सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खू दुन्निवत्था पे० उच्चासद्दा महासद्दा विहरन्ती” ति ? सच्च भगवा ति । विगरहि बुद्धो भगवा—“अननुच्छविक^१, भिक्खवे, तेस मोघपुरिसान अननुलोमिक अप्पटिरूप^२ अस्सामणक अकप्पिय अकरणीय । कथ हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा दुन्निवत्था पे० उच्चासद्दा महासद्दा विहरिस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्प-सन्नान वा पसादाय, पसन्नान वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेत,^३ भिक्खवे, अप्पसन्नान चैव^{१५} अप्पसादाय, पसन्नान च एकच्चान अञ्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेक-परियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय^४ दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय^५ सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय^६ अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धृतस्स^७ पासादिकस्स अपचयस्स^८ वीरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा भिक्खून तदनु-च्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—

R 45

B 57

20

६५ “अनुजानामि, भिक्खवे, उपज्झाय । उपज्झायो, भिक्खवे, सद्धिविहारिकम्हि पुत्तचित्त उपट्ठपेस्सति,^९ सद्धिविहारिको उपज्झायम्हि पितुचित्त उपट्ठपेस्सति । एव ते अञ्ज-मञ्ज सगारवा सप्पतिस्सा^{१०} सभागवुत्तिनो^{११} विहरन्ता इमस्मिं धम्मविनये बुद्धिं^{१२} विरुद्धिं^{१३} वेपुल्ल आपज्जिस्सन्ति । एव च पन, भिक्खवे, उपज्झायो गहेतब्बो—एकस् उत्तरासङ्ग करित्वा पादे वन्दित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलिं पगहेत्वा एवमस्स वचनीयो—‘उपज्झायो मे, भन्ते,^{१४} होहि, उपज्झायो मे, भन्ते, होहि, उपज्झायो मे, भन्ते, होही’ ति । साहू ति वा लहू ति वा ओपायिक ति वा पतिरूप^{१५} ति वा पासादिकेन सम्पादेही ति वा कायेन विज्जापेति, वाचाय

१ अननुच्छविय-रो०, सी० । २ अप्पटिरूप-सी०, म० । ३ खो त-रो० । ४ दुभरताय-सी० । ५ असन्तुट्ठिता-सी० रो०, असन्तुट्ठिताय-स्या० । ६ सुपोसताय-सी० । ७ धृतस्स-स्या० । ८ अप्पचयस्स-स्या० । ९ उपट्ठपेस्सति-सी०, रो० । १० सप्पतिस्सवा-सी० । ११ सभाग वुत्तिका-स्या० । १२ बुद्धि-सी० । १३ विरुद्धि-स्या०, सी०, रो० । १४ पटिरूप-रो०, स्या० ।

R 46 विञ्जापेति, कायेन वाचाय विञ्जापेति, गहितो होति उपज्झायो, न कायेन विञ्जापेति,
न वाचाय विञ्जापेति, न कायेन वाचाय विञ्जापेति, न गहितो होति उपज्झायो ।

B 58 ६६ “सद्धिविहारिकेन, भिक्खवे, उपज्झायम्हि सम्मा वत्तितब्ब । तत्राय सम्मावत्तना—

“कालस्सेव बुद्धाय^१ उपाहना ओमुञ्चित्वा एकस उत्तरासङ्ग करित्वा दन्तकट्ट दातब्ब,
5 मुखोदक दातब्ब, आसन पञ्जापेतब्ब^२ । सचे यागु होति, भाजन धोवित्वा यागु उपनामे-
तब्बा । यागु पीतस्स^३ उदक दत्वा भाजन पटिगहेत्वा नीच कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन^४
धोवित्वा पटिसामेतब्ब । उपज्झायम्हि बुद्धिं आसन उद्धरितब्ब । सचे सो देसो उक्कापो
होति, सो देसो सम्मज्जितब्बो ।

“सचे उपज्झायो गाम पविसितुकामो होति, निवासन दातब्ब, पटिनिवासन पटि-
10 गहेतब्ब, कायबन्धन दातब्ब, सगुण कत्वा सङ्घाटियो दातब्बा, धोवित्वा पत्तो सउदको
दातब्बो । सचे उपज्झायो पच्छासमण आकङ्खति, तिमण्डल पटिच्छादेन्तेन परिमण्डल
निवासेत्वा कायबन्धन बन्धित्वा सगुण कत्वा सङ्घाटियो पारुपित्वा गण्ठिक पटिमुञ्चित्वा
धोवित्वा पत्त गहेत्वा उपज्झायस्स पच्छासमणेन होतब्ब । नातिदूरे गन्तब्ब, नाच्चासन्ने
गन्तब्ब, पत्तपरियापन्न पटिगहेतब्ब । न उपज्झायस्स भणमानस्स अन्तरन्तरा कथा ओपाते-
15 तब्बा । उपज्झायो आपत्तिसामन्ता भणमानो निवारेतब्बो ।

“निवत्तन्तेन पठमतर आगन्त्वा आसन पञ्जापेतब्ब, पादोदक पादपीठ पादकथलिक^५
उपनिक्खपितब्ब, पच्चुगन्त्वा पत्तचीवर पटिगहेतब्ब, पटिनिवासन दातब्ब, निवासन पटि-
गहेतब्ब । सचे चीवर सिन्न होति, मुहुत्त उण्हे ओतापेतब्ब, न च उण्हे चीवर निदहितब्ब^६,
चीवर सद्धरितब्ब,^७ चीवर सद्धरन्तेन चतुरङ्गुल कण्ण उस्सादेत्वा^८ चीवर सद्धरितब्ब — मा
20 मज्जे भज्जे अहोसी ति । ओभोगे कायबन्धन कातब्ब ।

“सचे पिण्डपातो होति, उपज्झायो च मुञ्जितुकामो होति, उदक दत्वा पिण्डपातो
उपनामेतब्बो । उपज्झायो पानीयेन^९ पुच्छित्तब्बो । भुत्ताविस्स उदक दत्वा पत्त पटिगहेत्वा
B 59 नीच कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन धोवित्वा बोदक कत्वा मुहुत्त उण्हे ओतापेतब्बो, न च
उण्हे पत्तो निदहितब्बो । पत्तचीवर निक्खपितब्ब । पत्त निक्खपन्तेन एकेन हत्थेन पत्त
R 47 25 गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्ठामच्च वा हेट्ठापीठ वा परामसित्वा पत्तो निक्खपितब्बो । न च
अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खपितब्बो । चीवर निक्खपन्तेन एकेन हत्थेन चीवर गहेत्वा
एकेन हत्थेन चीवरवस वा चीवररज्जु वा पमज्जित्वा पारतो अन्त ओरतो भोग कत्वा चीवर

१ उट्ठाय स्या०, रो० । २ पञ्जपेतब्ब—म० । ३ यागुपीतस्स—सी० । ४ अपरिघसन्तेन—
सी०, स्या०, रो० । ५ पादकठलिक—सी० । ६ निद्वहितब्ब—सी० । ७ सह्रितब्ब—स्या०, रो० ।
८ उस्सारेत्वा—रो०, म० । ९ पानियेन—रो० ।

निक्खिपितब्ब । उपज्झायमिह वुट्ठिते आसन उद्धरितब्ब, पादोदक पादपीठ पादकथलिक पटिसामेतब्ब । सचे सो देसो उक्कापो होति, सो देसो सम्मज्जितब्बो ।

“सचे उपज्झायो नहायितुकामो^१ होति, नहान पटियादेतब्ब । सचे सीतेन अत्थो होति, सीत पटियादेतब्ब । सचे उण्हेन अत्थो होति, उण्ह पटियादेतब्ब ।

“सचे उपज्झायो जन्ताघर पविसितुकामो होति, चुण्ण सन्नेतब्ब, मत्तिका तेमेतब्बा,^५ जन्ताघरपीठ आदाय उपज्झायस्स पिट्ठितो पिट्ठितो गन्त्वा जन्ताघरपीठ दत्त्वा चीवर पटिमाहेत्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब, चुण्ण दातब्ब, मत्तिका दातब्बा । सचे उस्सहति, जन्ताघर पविसितब्ब । जन्ताघर पविसन्तेन मत्तिकाय मुख मक्खेत्वा पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघर पविसितब्ब । न थेरे भिक्खू अनुपखज्ज निसीदितब्ब । न नवा भिक्खू आसनेन पटिमाहेत्वा^१ । जन्ताघरे उपज्झायस्स परिकम्म कातब्ब । जन्ताघरा निक्खमन्तेन जन्ताघर-^{१०} पीठ आदाय पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघरा निक्खमितब्ब ।

“उदके पि उपज्झायस्स परिकम्म कातब्ब । नहातेन पठमतर उत्तरित्वा अत्तनो गत्त बोदक कत्वा निवासेत्वा उपज्झायस्स गत्ततो उदक पमज्जितब्ब, निवासन दातब्ब, सङ्घाटि दातब्बा, जन्ताघरपीठ आदाय पठमतर आगन्त्वा आसन पञ्जापेतब्ब^१, पादोदक पादपीठ पादकथलिक उपनिक्खिपितब्ब, उपज्झायो पानीयेन पुच्छितब्बो । सचे उद्दिसापेतुकामो होति,^{१५} उद्दिसापेतब्बो^१ । सचे परिपुच्छितुकामो होति, परिपुच्छितब्बो ।

“यस्मिं विहारे उपज्झायो विहरति, सचे सो विहारो उक्कापो होति, सचे उस्सहति, सोधेतब्बो । विहार सोधेन्तेन पठम पत्तचीर नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब । निसीदन-^{B 60} पच्चत्थरण नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब । भिसिबिम्बोहन^१ नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब । मञ्चो नीच कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन, असघट्टन्तेन^१ कवाटपिट्ठ^१, नीहरित्वा एकमन्त^{२०} निक्खिपितब्बो । पीठ नीच कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन, असघट्टन्तेन कवाटपिट्ठ, नीहरित्वा^{R 48} एकमन्त निक्खिपितब्ब । मञ्चपटिपादका नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्बा । खेळमल्लको नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्बो । अपस्सेनफलक नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब । भुम्मत्थरण^१ यथापञ्चत्त सल्लक्खेत्वा नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब । सचे विहारे सन्ता नक होति, उल्लोका पठम ओहारेतब्ब, आलोकसन्धिकणभागा पमज्जितब्बा । सचे गेरुक्-^{२५} परिकम्मकता भित्ति कण्णकिता होति, चोळक तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितब्बा । सचे काळवण्णकता भूमि कण्णकिता होति, चोळक तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितब्बा । सचे अकता होति भूमि, उदकेन परिप्पोसित्वा^१ सम्मज्जितब्बा – मा विहारो रजेन उहब्बी^१ ति । सङ्कार विचि-
नित्वा एकमन्त छड्ढेतब्ब ।

१ नहायितुकामो-रो० । २ पटिमाहितब्बा-म० । ३ पञ्जापेतब्ब-म० । ४ उद्दिसितब्बो-म० । ५ भिसिबिम्बोहन-म० । ६ असघट्टे तेन-म० । ७ कवाटपीठ-सी० । ८ भुम्मत्थरण-म० । ९ परिप्पोसेत्वा-स्या०, सी०, परिप्पोसित्वा-रो० । १० उहब्बी-म० ।

“भुम्मत्थरण ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा^१ अतिहरित्वा यथापञ्जत्त पञ्जापेतब्ब । मञ्चपटिपादका ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने^२ ठपेतब्बा । मञ्चो ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीच कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन, असघट्टन्तेन कवाटपिट्ठ, अतिहरित्वा यथापञ्जत्त पञ्जापेतब्बो । पीठ ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीच कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन, असघट्टन्तेन कवाटपिट्ठ, अतिहरित्वा यथापञ्जत्त पञ्जापेतब्ब । भिसिबिम्बोहन ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्जत्त पञ्जापेतब्ब । निसीदनपच्चत्थरण ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्जत्त पञ्जापेतब्ब । खेळमल्लको ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बो । अपस्सेनफलक ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्ब । पत्तचीवर निक्खिपितब्ब । पत्त निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन पत्त गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्ठमञ्च वा हेट्ठापीठ वा परामसित्वा पत्तो निक्खिपितब्बो । न च अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खिपितब्बो । चीवर निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन चीवर गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवस वा चीवररज्जु वा पमज्जित्वा पारतो अन्त ओरतो भोग कत्वा चीवर निक्खिपितब्ब ।

“सचे पुरत्थिमा सरजा वाता वायन्ति, पुरत्थिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे पच्छिमा सरजा वाता वायन्ति, पच्छिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे उत्तरा सरजा वाता वायन्ति, उत्तरा वातपाना थकेतब्बा । सचे दक्खिणा सरजा वाता वायन्ति, दक्खिणा वातपाना थकेतब्बा । सचे सीतकालो होति, दिवा वातपाना विवरितब्बा, रत्ति थकेतब्बा । सचे उण्हकालो होति, दिवा वातपाना थकेतब्बा, रत्ति विवरितब्बा ।

“सचे परिवेण उक्काप होति, परिवेण सम्मज्जितब्ब । सचे कोट्टको उक्कापो होति, कोट्टको सम्मज्जितब्बो । सचे उपट्टानसाला उक्कापा होति, उपट्टानसाला सम्मज्जितब्बा । सचे अग्निसाला उक्कापा होति, अग्निसाला सम्मज्जितब्बा । सचे वच्चकुटी^३ उक्कापा होति, वच्चकुटी सम्मज्जितब्बा । सचे पानीय न होति, पानीय उपट्टापेतब्ब । सचे परिभोजनीय न होति, परिभोजनीय उपट्टापेतब्ब । सचे आचमनकुम्भिया उदक न होति, आचमनकुम्भिया उदक आसिञ्चितब्ब ।

“सचे उपज्झायस्स अनभिरति उप्पन्ना होति, सद्धिविहारिकेन वूपकासेतब्बा^४, वूपकासापेतब्बा^५, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे उपज्झायस्स कुक्कुच्च उप्पन्न होति, सद्धिविहारिकेन विनोदेतब्ब, विनोदापेतब्ब, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे उपज्झायस्स दिट्ठिगत उप्पन्न होति, सद्धिविहारिकेन विवेचेतब्ब, विवेचापेतब्ब, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे उपज्झायो गरुधम्म अज्झापन्नो होति परिवासारहो, सद्धिविहारिकेन उस्सुक्क कातब्ब —

१ पप्फोटेत्वा-स्या०, पप्फोटेत्वा-रो० । २ यथाठाने-रो० । ३ वच्चकुटि-सी, म० ।

४ वूपकासेतब्बो-सी०, स्या, म० । ५ वूपकासापेतब्बो-सी०, स्या०, म० ।

किन्ति नु खो सङ्घो उपज्झायस्स परिवास ददेय्या ति । सचे उपज्झायो मूलाय पटिकस्स-
नारहो होति, सद्धिविहारिकेन उस्सुक्क कातब्ब—किन्ति नु खो सङ्घो उपज्झाय मूलाय
पटिकस्सेय्या ति । सचे उपज्झायो मानत्तारहो होति, सद्धिविहारिकेन उस्सुक्क कातब्ब—
किन्ति नु खो सङ्घो उपज्झायस्स मानत्त ददेय्या ति । सचे उपज्झायो अब्भानारहो होति,
सद्धिविहारिकेन उस्सुक्क कातब्ब—किन्ति नु खो सङ्घो उपज्झाय अब्भेय्या ति । सचे 5
सङ्घो उपज्झायस्स कम्म कत्तुकामो होति तज्जनीय वा नियस्स^१ वा पब्बाजनीय वा
पटिसारणीय वा उक्खेपनीय वा, सद्धिविहारिकेन उस्सुक्क कातब्ब—किन्ति नु खो सङ्घो
उपज्झायस्स कम्म न ऋरेय्य लहुकाय वा परिणामेय्या ति । कत वा पनस्स होति सङ्घेन
कम्म तज्जनीय वा नियस्स वा पब्बाजनीय वा पटिसारणीय वा उक्खेपनीय वा, सद्धि-
विहारिकेन उस्सुक्क कातब्ब—किन्ति नु खो उपज्झायो सम्मा वत्तेय्य, लोम पातेय्य, नेत्थार^{१०}
वत्तेय्य, सङ्घो त कम्म पटिप्पस्समेय्या ति ।

B 62

“सचे उपज्झायस्स चीवर धोवितब्ब होति, सद्धिविहारिकेन धोवितब्ब, उस्सुक्क वा
कातब्ब—किन्ति नु खो उपज्झायस्स चीवर धोवियेथा^१ ति । सचे उपज्झायस्स चीवर
कातब्ब होति, सद्धिविहारिकेन कातब्ब, उस्सुक्क वा कातब्ब—किन्ति नु खो उपज्झायस्स
चीवर करियेथा^१ ति । सचे उपज्झायस्स रजन पचित्तब्ब होति, सद्धिविहारिकेन पचित्तब्ब, 15
उस्सुक्क वा कातब्ब—किन्ति नु खो उपज्झायस्स रजन पचियेथा^१ ति । सचे उपज्झायस्स
चीवर रजितत्तब्ब^१ होति, सद्धिविहारिकेन रजितत्तब्ब, उस्सुक्क वा कातब्ब—किन्ति नु खो
उपज्झायस्स चीवर रजियेथा^१ ति । चीवर रजन्तेन^१ साधुक सम्परिवत्तक सम्परिवत्तक रजितत्तब्ब,
न च अच्छिन्ने थेवे पक्कमितत्तब्ब ।

R 50

“न उपज्झाय अनापुच्छा एकच्चस्स पत्तो दातब्बो, न एकच्चस्स पत्तो पटिगहेतब्बो, न 20
एकच्चस्स चीवर दातत्तब्ब, न एकच्चस्स चीवर पटिगहेतत्तब्ब, न एकच्चस्स परिकस्वारो दातब्बो,
न एकच्चस्स परिकस्वारो पटिगहेतत्तब्बो, न एकच्चस्स केसा छेदेतत्तब्बा^१, न एकच्चेन केसा
छेदापेतत्तब्बा, न एकच्चस्स परिकम्म कातत्तब्ब, न एकच्चेन परिकम्म कारापेतत्तब्ब, न एकच्चस्स
वेय्यावच्चो कातत्तब्बो, न एकच्चेन वेय्यावच्चो कारापेतत्तब्बो, न एकच्चस्स पच्छासमणेन होतत्तब्ब,
न एकच्चो पच्छासमणो आदातत्तब्बो, न एकच्चस्स पिण्डपातो नीहरितत्तब्बो, न एकच्चेन 25
पिण्डपातो नीहरापेतत्तब्बो, न उपज्झाय अनापुच्छा गामो पविसितत्तब्बो, न सुसान गन्तत्तब्ब,
न दिसा पक्कमितत्तब्बा । सचे उपज्झायो गिलानो होति, यावजीव उपट्ठातत्तब्बो, बुद्धानमस्स^१
आगमेतत्तब्ब ति ।

B 63

उपज्झायवत्त निट्ठित ।

१ निस्सय—रो० । २ धोवीयेथा—सी० । ३ करीयेथा—सी० । ४ पचीयेथा—सी० । ५ रजे
तत्तब्ब—सी०, स्या । ६ रजियेथा—सी० । ७ रजन्तेन—सी०, स्या० । ८ छेदातत्तब्बा—रो०, छेतत्तब्बा—
सी० । ९ बुद्धानस्स—रो०, स्या० ।

§ १९ सद्धिविहारिकवत्तकथा

६७ “उपज्झायेन, भिक्खवे, सद्धिविहारिकम्हि सम्मा वत्तितब्ब । तत्राय सम्मावत्तना —

“उपज्झायेन, भिक्खवे, सद्धिविहारिको सङ्गहेतब्बो अनुगहेतब्बो उद्देसेन परिपुच्छाय ओवादेन अनुसासनिया । सचे उपज्झायस्स पत्तो होति, सद्धिविहारिकस्स पत्तो न होति, उपज्झायेन सद्धिविहारिकस्स पत्तो दातब्बो, उस्सुक्क वा कातब्ब — किन्ति नु खो सद्धिविहारिकस्स पत्तो उप्पज्जियेथा^१ ति । सचे उपज्झायस्स चीवर होति, सद्धिविहारिकस्स चीवर न होति, उपज्झायेन सद्धिविहारिकस्स चीवर दातब्ब, उस्सुक्क वा कातब्ब — किन्ति नु खो सद्धिविहारिकस्स चीवर उप्पज्जियेथा ति । सचे उपज्झायस्स परिक्रारो होति, सद्धिविहारिकस्स परिक्रारो न होति, उपज्झायेन सद्धिविहारिकस्स परिक्रारो दातब्बो, उस्सुक्क वा कातब्ब — किन्ति नु खो सद्धिविहारिकस्स परिक्रारो उप्पज्जियेथा ति ।

R 51

10 “सचे सद्धिविहारिको गिलानो होति, कालस्सेव उद्वाय^२ दन्तकट्ट दातब्ब, मुखोदक दातब्ब, आसन पञ्जापेतब्ब । सचे यागु होति, भाजन धोवित्वा यागु उपनामेतब्बा । यागु पीतस्स उदक दत्वा भाजन पटिगहेत्वा नीच कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन धोवित्वा पटिसामेतब्ब । सद्धिविहारिकम्हि वुट्ठिते आसन उद्धरितब्ब । सचे सो देसो उक्कापो होति, सो देसो सम्मज्जितब्बो ।

B 64

15 “सचे सद्धिविहारिको गाम पविसितुकामो होति, निवासन दातब्ब, पटिनिवासन पटिगहेतब्ब, कायबन्धन दातब्ब, सगुण कत्वा सङ्घाटियो दातब्बा, धोवित्वा पत्तो सउदको दातब्बो । एत्तावता निगत्तिस्सती ति आसन पञ्जापेतब्ब, पादोदक पादपीठ पादकथलिक उपनिक्खपितब्ब, पच्चुमान्त्या पत्तचीवर पटिगहेतब्ब, पटिनिवासन दातब्ब, निवासन पटिगहेतब्ब । सचे चीवर सिन्न होति, मुहुत्त उण्हे ओतापेतब्ब, न च उण्हे चीवर निदहि-
20 तब्ब, चीवर सङ्घरितब्ब, चीवर सङ्घरन्तेन चतुरङ्गुल कण्ण उस्सादेत्वा चीवर सङ्घरितब्ब — मा मज्झे भङ्गो अहोसी ति । ओभोगे कायबन्धन कातब्ब ।

“सचे पिण्डपातो होति, सद्धिविहारिको च भुञ्जितुकामो होति, उदक दत्वा पिण्डपातो उपनामेतब्बो । सद्धिविहारिको पानीयेन पुच्छितब्बो । भुत्ताविस्स उदक दत्वा पत्त पटिगहेत्वा नीच कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन धोवित्वा वोदक कत्वा मुहुत्त उण्हे ओतापेतब्बो, न च
25 उण्हे पत्तो निदहितब्बो । पत्तचीवर निक्खपितब्ब । पत्त निक्खपन्तेन एकेन हत्थेन पत्त गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्ठामच्च वा हेट्ठापीठ वा परामसित्वा पत्तो निक्खपितब्बो । न च अनन्तर-हिताय भूमिया पत्तो निक्खपितब्बो । चीवर निक्खपन्तेन एकेन हत्थेन चीवर गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवस वा चीवररज्जु वा पमज्जित्वा पारतो अन्त ओरतो भोग कत्वा चीवरं निक्ख-

पितव्व । सद्धिविहारिकम्हि उद्धिते आसन उद्धरितव्व, पादोदक पादपीठ पादकथलिक पटि-
सामेतव्व । सचे सो देसो उक्कापो होति, सो देसो सम्मज्जितव्वो ।

“सचे सद्धिविहारिको नहायितुकामो होति, नहान पटियादेतव्व । सचे सीतेन
अत्थो होति, सीत पटियादेतव्व । सचे उण्हेन अत्थो होति, उण्ह पटियादेतव्व ।

R 52

“सचे सद्धिविहारिको जन्ताघर पविसितुकामो होति, चुण्ण सन्नेतव्व, मत्तिका 5
तेमेतव्वा, जन्ताघरपीठ आदाय गन्त्वा जन्ताघरपीठ दत्वा चीवर पटिगाहेत्वा एकमन्त
निक्खिपितव्व, चुण्ण दातव्व, मत्तिका दातव्वा । सचे उस्सहति, जन्ताघर पविसितव्व ।
जन्ताघर पविसन्तेन मत्तिकाय मुख मक्खेत्वा पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघर
पविसितव्व । न थेरे भिक्खू अनुपखज्ज निसीदितव्व । न नवा भिक्खू आसनेन पटिगाहे-
तव्वा^१ । जन्ताघरे सद्धिविहारिकस्स परिकम्म कातव्व । जन्ताघरा निक्खमन्तेन जन्ताघर-10
पीठ आदाय पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघरा निक्खमितव्व ।

“उदके पि सद्धिविहारिकस्स परिकम्म कातव्व । नहातेन पठमतर उत्तरित्वा अत्तनो
गत्त वोदक कत्वा निवासेत्वा सद्धिविहारिकस्स गत्ततो उदक पमज्जितव्व, निवासन दातव्व,
सङ्घाटि दातव्वा । जन्ताघरपीठ आदाय पठमतर आगन्त्वा आसन पञ्जापेतव्व, पादोदक
पादपीठ पादकथलिक उपनिक्खिपितव्व । सद्धिविहारिको पानीयेन पुच्छितव्वो ।

B 65

“यस्मि विहारे सद्धिविहारिको विहरति, सचे सो विहारो उक्कापो होति, सचे
उस्सहति, सोधेतव्वो । विहार सोधेन्तेन पठम पत्तचीवर नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितव्व,
निसीदनपञ्चत्थरण नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितव्व, भिसिबिम्बोहन नीहरित्वा एकमन्त
निक्खिपितव्व, मञ्चो नीच कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन, असङ्घट्टन्तेन कवाटपिट्ठ,
नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितव्व, मञ्चपटिपादका नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितव्वा, 20
खेळमल्लको नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितव्वो, अपस्सेनफलक नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपि-
तव्व, भुम्मत्थरण यथापञ्जत्त सल्लक्खेत्वा नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितव्व । सचे
विहारे सन्तानक होति, उल्लोका पठम ओहारेतव्व, आलोकसन्धिकण्णभागा पमज्जितव्वा ।
सचे गेरुपरिकम्मकता भित्ति कण्णकिता होति, चोळक तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितव्वा ।
सचे काळवण्णकता भूमि कण्णकिता होति, चोळक तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितव्वा । सचे 25
अकता होति भूमि, उदकेन परिप्फोसित्वा सम्मज्जितव्वा — मा विहारो रजेन ऊहञ्जी ति ।
सङ्कार विचिणित्वा एकमन्त छड्ढेतव्व ।

“भुम्मत्थरण ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्जत्त पञ्जापेतव्व ।
मञ्चपटिपादका ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतव्वा । मञ्चो ओतापेत्वा
सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीच कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन, असङ्घट्टन्तेन कवाटपिट्ठ, अति- 30

B 66

हरित्वा यथापञ्चत्त पञ्चापेतब्बो । पीठ ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीच कत्वा साधुक
अप्पटिघसन्तेन, असङ्घट्टन्तेन कवाटपिट्ठ, अतिहरित्वा यथापञ्चत्त पञ्चापेतब्ब । भिसिबिम्बो-
हन ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्चत्त पञ्चापेतब्ब । निसीदनपच्चत्थ-
रण ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्चत्त पञ्चापेतब्ब । खेळमल्लको
5 ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बो । अपस्सेनफलक ओतापेत्वा पमज्जित्वा
अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्ब । पत्तचीवर निक्खिपितब्ब । पत्त निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन
पत्त गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्ठामच्च वा हेट्ठापीठ वा परामसित्वा पत्तो निक्खिपितब्बो । न च
अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खिपितब्बो । चीवर निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन चीवर
गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवस वा चीवररज्जु वा पमज्जित्वा पारतो अन्त ओरतो भोग कत्वा
10 चीवर निक्खिपितब्ब ।

“सचे पुरत्थिमा सरजा वाता वायन्ति, पुरत्थिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे पच्छिमा
सरजा वाता वायन्ति, पच्छिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे उत्तरा सरजा वाता वायन्ति,
उत्तरा वातपाना थकेतब्बा । सचे दक्खिणा सरजा वाता वायन्ति, दक्खिणा वातपाना थके-
तब्बा । सचे सीतकालो होति, दिवा वातपाना विवरितब्बा, रत्ति थकेतब्बा । सचे उण्ह-
15 कालो होति, दिवा वातपाना थकेतब्बा, रत्ति विवरितब्बा ।

“सचे परिवेण उक्काप होति, परिवेण सम्मज्जितब्ब । सचे कोट्टको उक्कापो होति,
कोट्टको सम्मज्जितब्बो । सचे उपट्ठानसाला उक्कापा होति, उपट्ठानसाला सम्मज्जितब्बा । सचे
अगिसाला उक्कापा होति, अगिसाला सम्मज्जितब्बा । सचे वच्चकुटी उक्कापा होति, वच्चकुटी
सम्मज्जितब्बा । सचे पानीय न होति, पानीय उपट्ठापेतब्ब । सचे परिभोजनीय न होति,
20 परिभोजनीय उपट्ठापेतब्ब । सचे आचमनकुम्भिया उदक न होति, आचमनकुम्भिया उदक
आसिञ्चितब्ब ।

B 67

“सचे सद्धिविहारिकस्स अनभिरति उप्पन्ना होति, उपज्झायेन वूपकासेतब्बा,^१
वूपकासापेतब्बा, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे सद्धिविहारिकस्स कुक्कुच्च उप्पन्न होति,
उपज्झायेन विनोदेतब्ब, विनोदापेतब्ब, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे सद्धिविहारिकस्स
25 दिट्ठिगत उप्पन्न होति, उपज्झायेन विवेचेतब्ब, विवेचापेतब्ब, धम्मकथा वास्स कातब्बा ।
सचे सद्धिविहारिको गरुधम्म अज्झापन्नो होति परिवासारहो, उपज्झायेन उस्सुक्क कातब्ब —
किन्ति नु खो सद्धो सद्धिविहारिकस्स परिवास ददेय्या ति । सचे सद्धिविहारिको मूलाय
पटिकस्सनारहो होति, उपज्झायेन उस्सुक्क कातब्ब — किन्ति नु खो सद्धो सद्धिविहारिक
मूलाय पटिकस्सेय्या ति । सचे सद्धिविहारिको मानत्तारहो होति, उपज्झायेन उस्सुक्क
30 कातब्ब — किन्ति नु खो सद्धो सद्धिविहारिकस्स मानत्त ददेय्या ति । सचे सद्धिविहारिको

१ वूपकासेतब्बो-सी०, स्या०, म० ।

अब्भमानारहो होति, उपज्झायेन उस्सुक्क कातब्ब—किन्ति नु खो सद्धो सद्धिविहारिक
अब्भमेय्या ति । सचे सद्धो सद्धिविहारिकस्स कम्म कत्तुकामो होति, तज्जनीय वा नियस्स^१
वा पब्बाजनीय^२ वा पटिसारणीय^३ वा उक्खेपनीय^४ वा, उपज्झायेन उस्सुक्क कातब्ब—किन्ति
नु खो सद्धो सद्धिविहारिकस्स कम्म न करेय्य, लहुकाय वा परिणामेय्या ति । कत वा
पनस्स होति सद्धेन कम्म, तज्जनीय वा नियस्स वा पब्बाजनीय वा पटिसारणीय वा उक्खे
पनीय वा, उपज्झायेन उस्सुक्क कातब्ब—किन्ति नु खो सद्धिविहारिको सम्मा वत्तेय्य, लोम
पातेय्य, नेत्थार वत्तेय्य, सद्धो त कम्म पटिप्पस्समेय्या ति ।

R 53

“सचे सद्धिविहारिकस्स चीवर धोवितब्ब होति, उपज्झायेन आचिक्खितब्ब एव
धोवेय्यासी ति, उस्सुक्क वा कातब्ब—किन्ति नु खो सद्धिविहारिकस्स चीवर धोवियेथा ति ।
सचे सद्धिविहारिकस्स चीवर कातब्ब होति, उपज्झायेन आचिक्खितब्ब एव करेय्यासी ति,^{१०}
उस्सुक्क वा कातब्ब—किन्ति नु खो सद्धिविहारिकस्स चीवर करियेथा^५ ति । सचे सद्धि-
विहारिकस्स रजन पचित्तब्ब होति, उपज्झायेन आचिक्खितब्ब एव पचेय्यासी ति, उस्सुक्क
वा कातब्ब—किन्ति नु खो सद्धिविहारिकस्स रजन पचियेथा^६ ति । सचे सद्धिविहारिकस्स
चीवर रजितब्ब^७ होति, उपज्झायेन आचिक्खितब्ब, एव रजेय्यासी ति, उस्सुक्क वा कातब्ब—
किन्ति नु खो सद्धिविहारिकस्स चीवर रजियेथा ति । चीवर रजन्तेन^८ साधुक सम्परिवत्तक^{१५}
सम्परिवत्तक रजितब्ब । न च अच्छिन्ने थेवे पक्कमितब्ब । सचे सद्धिविहारिको गिलानो
होति, यावजीव उपट्ठातब्बो, वुट्ठानमस्स^९ आगमेतब्ब” ति ।

सद्धिविहारिकवत्त निट्ठित ।

§ २० पणामितकथा

६८ तेन खो पन समयेन सद्धिविहारिका उपज्झायेसु न सम्मा वत्तन्ति । ये ते
भिक्षू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—कथ हि नाम सद्धि-
विहारिका उपज्झायेसु न सम्मा वत्तिस्सन्ती ति । अथ खो ते भिक्षू भगवतो एतमत्थ^{२०}
आरोचेसु पे० सच्च किर, भिक्षवे, सद्धिविहारिका उपज्झायेसु न सम्मा वत्तन्ती
ति^१ सच्च भगवा ति । विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम, भिक्षवे, सद्धि-
विहारिका उपज्झायेसु न सम्मा वत्तिस्सन्ती ति । विगरहित्वा धम्मि कथ कत्वा भिक्षू
आमन्तेसि—“न, भिक्षवे, सद्धिविहारिकेन उपज्झायम्हि न सम्मा वत्तितब्ब । यो न सम्मा
वत्तेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति । नेव सम्मा वत्तन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनु-^{२५}
जानामि, भिक्षवे, असम्मावत्तन्त पणामेतु । एव च पन, भिक्षवे, पणामेतब्बो—पणामेमि

B 68

R 54

१ निस्सय-रो० । २ पब्बाजनीय-रो० । ३ पटिसारणीय-रो० । ४ उक्खेपनीय-रो० ।
५ करियेथा-सी० । ६ पचियेथा-सी० । ७ रजेतब्ब-सी०, स्या० । ८ रजन्तेन-स्या० । ९ वुट्ठा
नस्स-स्या०, रो० ।

त ति वा, मायिध पटिक्कमी ति वा, नीहर ते पत्तचीवर ति वा, नाह तया उपट्ठातब्बो ति वा, कायेन विञ्जापेति, वाचाय विञ्जापेति, कायेन वाचाय विञ्जापेति, पणामितो होति सद्धिविहारिको, न कायेन विञ्जापेति, न वाचाय विञ्जापेति, न कायेन वाचाय विञ्जापेति, न पणामितो होति सद्धिविहारिको ति ।

5 तेन खो पन समयेन सद्धिविहारिका पणामिता न खमापेन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, खमापेतु ति । नेव खमापेन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, पणामितेन न खमापेतब्बो । यो न खमापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

तेन खो पन समयेन उपज्झाया खमापियमाना न खमन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, खमितु ति । नेव खमन्ति । सद्धिविहारिका पक्कमन्ति 10 पि विब्भमन्ति पि तिथियेसु पि सङ्कमन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, खमापियमानेन न खमितब्ब । यो न खमेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

तेन खो पन समयेन उपज्झाया सम्मावत्तन्त पणामेन्ति, असम्मावत्तन्त न पणामेन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, सम्मावत्तन्तो पणामेतब्बो । यो पणामेय्य, B 69 आपत्ति दुक्कटस्स । न च, भिक्खवे, असम्मावत्तन्तो न पणामेतब्बो । यो न पणामेय्य, 15 आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतो सद्धिविहारिको पणामेतब्बो । उपज्झायम्हि नाधिमत्त पेम होति, नाधिमत्तो पसादो होति, नाधिमत्ता हिरी^१ होति, नाधिमत्तो गारवो होति, नाधिमत्ता भावना होति—इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतो सद्धिविहारिको पणामेतब्बो ।

20 पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतो सद्धिविहारिको न पणामेतब्बो । उपज्झायम्हि अधिमत्त पेम होति, अधिमत्तो पसादो होति, अधिमत्ता हिरी होति, अधिमत्तो गारवो होति, अधिमत्ता भावना होति—इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतो सद्धिविहारिको न पणामेतब्बो ।

पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतो सद्धिविहारिको अल पणामेतु । उपज्झायम्हि R 55 25 नाधिमत्त पेम होति पे० नाधिमत्ता भावना होति—इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतो सद्धिविहारिको अल पणामेतु ।

पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतो सद्धिविहारिको नाल पणामेतु । उपज्झायम्हि अधिमत्त पेम होति, अधिमत्तो पसादो होति, अधिमत्ता हिरी होति, अधिमत्तो गारवो होति, अधिमत्ता भावना होति—इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतो सद्धिविहारिको नाल 30 पणामेतु ।

पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागत सद्धिविहारिक अप्पणामेन्तो^१ उपज्झायो सातिसारो होति, पणामेन्तो अनतिसारो होति । उपज्झायमिह नाधिमत्त पेम होति पे० नाधिमत्ता भावना होति—इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागत सद्धिविहारिक अप्पणामेन्तो उपज्झायो सातिसारो होति, पणामेन्तो अनतिसारो होति । B 70

पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागत सद्धिविहारिक पणामेन्तो उपज्झायो सातिसारो^५ होति, अप्पणामेन्तो अनतिसारो होति । उपज्झायमिह अधिमत्त पेम होति पे० अधिमत्ता भावना होति—इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागत सद्धिविहारिक पणामेन्तो उपज्झायो सातिसारो होति, अप्पणामेन्तो अनतिसारो होती ति ।

§ २१ अत्तिचतुत्थककम्मउपसम्पदा

६९ तेन खो पन समयेन अब्जतरो ब्राह्मणो (राधो नाम)^१ भिक्खू उपसङ्गमित्वा पब्बज्ज याचि । त भिक्खू न इच्छिस्सु पब्बाजेतु । सो भिक्खूसु पब्बज्ज अलभमानो किसो^{१०} अहोसि लखो दुब्बण्णो उप्पण्डुप्पण्डुकजातो धमनिसन्थतगत्तो । अहसा^१ खो भगवा त ब्राह्मण किस लख दुब्बण्ण उप्पण्डुप्पण्डुकजात धमनिसन्थतगत्त, दिस्वान भिक्खू आमन्तेसि—“किं नु खो सो, भिक्खवे, ब्राह्मणो किसो लखो दुब्बण्णो उप्पण्डुप्पण्डुकजातो धमनिसन्थतगत्तो” ति^२ एसो, भन्ते, ब्राह्मणो भिक्खू उपसङ्गमित्वा पब्बज्ज याचि । त भिक्खू न इच्छिस्सु पब्बाजेतु । सो भिक्खूसु पब्बज्ज अलभमानो किसो लखो दुब्बण्णो^{१५} उप्पण्डुप्पण्डुकजातो धमनिसन्थतगत्तो ति । अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि—“को नु खो, भिक्खवे, तस्स ब्राह्मणस्स अधिकार सरती” ति^२ एव वुत्ते आयस्सा सारिपुत्तो भगवन्त एतदवोच—“अह खो, भन्ते, तस्स ब्राह्मणस्स अधिकार सरामी” ति । किं पन त्व, सारिपुत्त, तस्स ब्राह्मणस्स अधिकार सरसी ति^२ इध मे, भन्ते, सो ब्राह्मणो राजगहे पिण्डाय चरन्तस्स कटच्छुभिक्ख^५ दापेसि । इम^५ खो अह, भन्ते, तस्स ब्राह्मणस्स अधिकार सरामी^{२०} R 56 ति । साधु साधु, सारिपुत्त, कतञ्जुनो हि, सारिपुत्त, सप्पुरिसा कतवेदिनो । तेन हि त्व, सारिपुत्त, त ब्राह्मण पब्बाजेहि उपसम्पादेही ति । कथाह, भन्ते, त ब्राह्मण पब्बाजेमि उपसम्पादेमी ति^२ अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—“या सा, भिक्खवे, मया तीहि सरणगमनेहि उपसम्पदा अनुब्जाता, ताह अज्जतग्गे पटिक्खिपामि । अनुजानामि, भिक्खवे, अत्तिचतुत्थेन कम्मेन उपसम्पादेतु^५ । एव^{२५} B 71 च पन, भिक्खवे, उपसम्पादेतब्बो । व्यत्तेन^५ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—

७० “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो इत्थन्नामस्स आयस्सतो उप-

१ अपणामेन्तो-सी०, रो० । २ सी० पोत्थके येव अत्थि । ३ अहस-रो० । ४ एक कटच्छु भिक्ख-स्या० । ५ इद-स्या० । ६ उपसम्पद-सी०, स्या० । ७ व्यत्तेन-सी०, रो० ।

सम्पदापेक्खो^१ । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नाम उपसम्पादेय्य इत्थन्नामेन उपज्झायेन । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो इत्थन्नामस्स आयस्सतो उपसम्पदापेक्खो । सङ्घो इत्थन्नाम उपसम्पादेति इत्थन्नामेन उपज्झायेन । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स उपसम्पदा इत्थन्नामेन उपज्झायेन, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतिय पि एतमत्थ वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो इत्थन्नामस्स आयस्सतो उपसम्पदापेक्खो । सङ्घो इत्थन्नाम उपसम्पादेति इत्थन्नामेन उपज्झायेन । यस्सा यस्सतो खमति इत्थन्नामस्स उपसम्पदा इत्थन्नामेन उपज्झायेन, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

10 “ततिय पि एतमत्थ वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो इत्थन्नामस्स आयस्सतो उपसम्पदापेक्खो । सङ्घो इत्थन्नाम उपसम्पादेति इत्थन्नामेन उपज्झायेन । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स उपसम्पदा इत्थन्नामेन उपज्झायेन, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“उपसम्पन्नो सङ्घेन इत्थन्नामो इत्थन्नामेन उपज्झायेन । खमति सङ्घस्स, तस्मा 15 तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

७१ तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु उपसम्पन्नसमनन्तरा अनाचार आचरति । भिक्खू एवमाहसु — “मा, आवुसो, एवरूप अकासि, नेत कप्पती” ति । सो एव आह — “नेवाह आयस्सन्ते याचि उपसम्पादेथ म ति । किस्स म तुम्हे अयाचिता उपसम्पादित्था” ति^२ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, अयाचितेन उपसम्पादेतब्बो । B 72, 20 यो उपसम्पादेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, याचितेन उपसम्पादेतु । एव च पन, भिक्खवे, याचितब्बो । तेन उपसम्पदापेक्खेन सङ्घ उपसङ्गमित्वा एकसं उत्तरासङ्ग करित्वा भिक्खून पादे वन्दित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलिं पगाहेत्वा एवमस्स वचनीयो — “सङ्घ, भन्ते, उपसम्पद याचामि, उल्लम्पतु म, भन्ते, सङ्घो अनुकम्प उपादाया” ति । दुतिय पि याचितब्बो । ततिय पि याचितब्बो । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—

25 ७२ “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो इत्थन्नामस्स आयस्सतो उपसम्पदापेक्खो । इत्थन्नामो सङ्घ उपसम्पद याचति इत्थन्नामेन उपज्झायेन । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नाम उपसम्पादेय्य इत्थन्नामेन उपज्झायेन । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो इत्थन्नामस्स आयस्सतो उपसम्पदापेक्खो । इत्थन्नामो सङ्घ उपसम्पद याचति इत्थन्नामेन उपज्झायेन । सङ्घो इत्थन्नाम उपसम्पादेति

इत्थन्नामेन उपज्झायेन । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स उपसम्पदा इत्थन्नामेन उप
ज्झायेन, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य । दुतिय पि एतमत्थ वदामि पे०
ततिय पि एतमत्थ वदामि पे० ।

“उपसम्पन्नो सङ्घेन इत्थन्नामो इत्थन्नामेन उपज्झायेन । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही,
एवमेत धारयामी” ति ।

§ २२ चत्तारो निस्सया

७३ तेन खो पन समयेन राजगहे पणीतान भत्तान भत्तपटिपाटि अट्ठिता^१ होति ।
अथ खो अब्जतरस्स ब्राह्मणस्स एतदहोसि — “इमे खो समणा सक्खपुत्तिया सुखसीला सुख-
समाचारा, सुभोजनानि भुञ्जित्वा निवातेसु^२ सयनेसु सयन्ति । यन्नूनाह समणेषु सक्खपुत्तियेसु
पब्बजेय्य” ति । अथ खो सो ब्राह्मणो भिक्खू उपसङ्कमित्वा पब्बज्ज याचि । त भिक्खू
पब्बज्जेसु उपसम्पादेसु । तस्मि पब्बजिते भत्तपटिपाटि खीयित्थ । भिक्खू एव आहसु —¹⁰
“एहि दानि, आवुसो, पिण्डाय चरिस्सामी” ति । सो एव आह — “नाह, आवुसो, एत-
ङ्कारणा पब्बजितो पिण्डाय चरिस्सामी ति । सचे मे दस्सथ भुञ्जिस्सामि, नो चे मे दस्सथ
विब्भमिस्सामी” ति । कि पन त्व, आवुसो, उदरस्स कारणा पब्बजितो ति^३ एव, आवुसो,
ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा, ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम भिक्खु
एव स्वाक्खाते धम्मविनये उदरस्स कारणा पब्बजिस्सती ति । ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ¹⁵
आरोचेसु । सच्च किर त्व, भिक्खु, उदरस्स कारणा पब्बजितो ति^४ सच्च भगवा ति । विगरहि
बुद्धो भगवा — “कथ हि नाम त्व, मोघपुरिस, एव स्वाक्खाते धम्मविनये उदरस्स कारणा
पब्बजिस्ससि । नेत, मोघपुरिस, अप्पसन्नान वा पसादाय पसन्नान वा भिय्योभावाय”

B 73

R 58

पे० विगरहित्वा धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, उप-
सम्पादेन्तेन चत्तारो निस्सये आचिक्खित्तु — पिण्डियालोपभोजन निस्साय पब्बज्जा, तत्थ ते²⁰
यावजीव उस्साहो करणीयो, अतिरेकलभो — सङ्घभत्त, उद्देसभत्त, निमन्तन, सल्लकभत्त,
पक्खिक, उपोसधिक, पाटिपदिक । पसुकूलचीवर निस्साय पब्बज्जा, तत्थ ते यावजीव
उस्साहो करणीयो, अतिरेकलभो — खोम, कप्पासिक, कोसेय्य, कम्बल, साण, भङ्ग ।
रुक्खमूलसेनासन निस्साय पब्बज्जा, तत्थ ते यावजीव उस्साहो करणीयो, अतिरेकलभो —
विहारो, अङ्गयोगो, पासादो, हम्मिय, गुहा । पूतिमुत्तभेसज्ज निस्साय पब्बज्जा, तत्थ ते²⁵
यावजीव उस्साहो करणीयो, अतिरेकलभो — सप्पि, नवनीत, तेल, मधु, फाणित ति ।

उपज्झायवत्तमाणवार निट्ठित पञ्चम ।

§ २३ आचरियवत्तकथा

७४ तेन खो पन समयेन अब्जतरो माणवको भिक्खू उपसङ्कमित्वा पब्बज्ज याचि । तस्स भिक्खू पटिकच्चेव^१ निस्सये आचिक्खित्तु । सो एव आह — “सचे मे, भन्ते, पब्बजिते निस्सये आचिक्खेय्याथ, अभिरमेय्यामह^२ । न दानाह, भन्ते, पब्बजिस्सामि, जेगुच्छा मे निस्सया पटिकूला” ति । भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेत्तु । न, भिक्खवे, पटिकच्चेव
B 74 5 निस्सया आचिक्खित्तब्बा । यो आचिक्खेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, उपसम्पन्नसमनन्तरा निस्सये आचिक्खित्तु ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू दुवग्गेन पि तिवग्गेन पि^३ गणेन उपसम्पादेन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेत्तु । न, भिक्खवे, ऊनदसवग्गेन गणेन उपसम्पादेत्तब्बो । यो उप-
सम्पादेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, दसवग्गेन वा अतिरेकदसवग्गेन वा
R 59 10 गणेन उपसम्पादेत्तु ति ।

७५ तेन खो पन समयेन भिक्खू एकवस्सा पि दुवस्सा पि सद्धिविहारिक उप-
सम्पादेन्ति । जायस्सा पि उपसेनो वज्जन्तपुत्तो एकवस्सो सद्धिविहारिक उपसम्पादेसि^४ । सो
वस्सवुट्ठो^५ दुवस्सो एकवस्स सद्धिविहारिक आदाय येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा
भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । आचिण्ण खो पनेत बुद्धान भगवन्तान आगन्तु-
15 केहि भिक्खूहि सद्धि पटिसम्भोदितु । अथ खो भगवा आयस्सन्त उपसेन वज्जन्तपुत्त एत-
दवोच — “कच्चि, भिक्खु^६, खमनीय, कच्चि यापनीय, कच्चि त्व^७ अप्पकिलमथेन अद्धान आग-
तो”ति^८ खमनीय, भगवा, यापनीय, भगवा । अप्पकिलमथेन मय, भन्ते, अद्धान आगता ति ।
जानन्ता पि तथागता पुच्छन्ति, जानन्ता पि न पुच्छन्ति, काल विदित्वा पुच्छन्ति, काल
विदित्वा न पुच्छन्ति, अत्थसहित तथागता पुच्छन्ति, नो अनत्थसहित । अनत्थसहिते सेतु-
20 घातो तथागतान । द्वीहि आकारेहि बुद्धा भगवन्तो भिक्खू पटिपुच्छन्ति — धम्म वा देसे
स्साम, सावकान वा सिक्खापद पज्जापेस्सामा ति । अथ खो भगवा आयस्सन्त उपसेन
वज्जन्तपुत्त एतदवोच — “कति वस्सोसि त्व, भिक्खू” ति^९ दुवस्सोह, भगवा, ति । अय पन
भिक्खु कतिवस्सो ति^{१०} एकवस्सो, भगवा, ति । कि ताय भिक्खु होती ति^{११} सद्धिविहारिको
मे, भगवा, ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविक^{१२}, मोघपुरिस, अननुलोमिक अप्पटि-
25 रूप^{१३} अस्सामणक अकप्पिय अकरणीय । कथ हि नाम त्व, मोघपुरिस, अब्जेहि ओवदियो
अनुसासियो अब्ज ओवदितु अनुसासितु मज्जिस्ससि । अतिलहु खो त्व, मोघपुरिस, बाहु-
छाय आवत्तो, यदिद गणबन्धिक । नेत, मोघपुरिस, अप्पसन्नान वा पसादाय पसन्नान वा
B 75

१ पटिकच्चेव-सी०, रो० । २ अभिरमेय्य स्वाह-रो०, अभिरमेय्यन्नाह-सी । ३ तिवग्गेन पि चतुवग्गेन पि-स्या० । ४ उपसम्पादेति-म० । ५ वस्स वुत्थो-सी०, स्या०, रो० । ६ भिक्खवे-स्या० । ७ कच्चित्थ-सी०, स्या०, रो० । ८ अननुच्छविय-सी०, रो० । ९ अप्पतिरूप-सी०, स्या०, म० ।

भिय्योभावाय” पे० विगरहित्वा धर्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, ऊनदसवस्सेन उपसम्पादेतब्बो । यो उपसम्पादेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, दसवस्सेन वा अतिरेकदसवस्सेन वा उपसम्पादेतु” ति ।

७६ तेन खो पन समयेन भिक्खू — दसवस्सम्हा^१ दसवस्सम्हा ति — बाला अब्यत्ता उपसम्पादेन्ति । दिस्सन्ति उपज्झाया बाला, सद्धिविहारिका पण्डिता । दिस्सन्ति उपज्झाया^५ अब्यत्ता, सद्धिविहारिका ब्यत्ता । दिस्सन्ति उपज्झाया अप्पस्सुता, सद्धिविहारिका बहु स्सुता । दिस्सन्ति उपज्झाया दुप्पज्जा, सद्धिविहारिका पज्जवन्तो । अज्जतरो पि अज्ज-
तित्थियपुब्बो उपज्झायेन सहधम्मिक वुच्चमानो उपज्झायस्स वाद आरोपेत्वा त येव तित्था-
यतन सङ्गमि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथ
हि नाम भिक्खू — दसवस्सम्हा दसवस्सम्हा ति — बाला अब्यत्ता उपसम्पादेस्सन्ति^१ । दिस्सन्ति^{१०}
उपज्झाया बाला पे० सद्धिविहारिका पज्जवन्तो ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो
एतमत्थ आरोचेसु । सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खू — दसवस्सम्हा दसवस्सम्हा ति — बाला अब्यत्ता
उपसम्पादेन्ति । दिस्सन्ति उपज्झाया बाला पे० सद्धिविहारिका पज्जवन्तो ति^२ सच्च
भगवा । विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा — दसवस्सम्हा
दसवस्सम्हा ति — बाला अब्यत्ता उपसम्पादेस्सन्ति । दिस्सन्ति उपज्झाया बाला पे०^{१५}
सद्धिविहारिका पज्जवन्तो । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० विगरहित्वा
धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, बालेन अब्यत्तेन उपसम्पादेतब्बो । यो
उपसम्पादेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन दस-
वस्सेन वा अतिरेकदसवस्सेन वा उपसम्पादेतु” ति ।

R 60

७७ तेन खो पन समयेन भिक्खू उपज्झायेसु पक्कन्तेसु पि विब्भन्तेसु पि^१ काल-^{२०} B 76
क्कतेसु^२ पि पक्खसङ्कन्तेसु पि अनाचरियका अनोवदियमाना अननुसासियमाना दुन्निवत्था
दुप्पास्ता अनाकप्पसम्पन्ना पिण्डाय चरन्ति, मनुस्सान भुज्जमानान उपरिभोजने पि उत्तिट्ठ-
पत्त उपनामेन्ति, उपरिखादनीये पि — उपरिसायनीये पि — उपरिपानीये पि उत्तिट्ठपत्त उप-
नामेन्ति, साम सूप पि ओदन पि विज्जापेत्वा भुज्जन्ति, भत्तग्गे पि उच्चासद्दा महासद्दा विह-
रन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम समणा सक्क्यपुत्तिया दुन्नि-^{२५}
वत्था दुप्पास्ता अनाकप्पसम्पन्ना पिण्डाय चरिस्सन्ति, मनुस्सान भुज्जमानान उपरिभोजने पि
उत्तिट्ठपत्त उपनामेस्सन्ति, उपरिखादनीये पि — उपरिसायनीये पि — उपरिपानीये पि उत्तिट्ठपत्त
उपनामेस्सन्ति, साम सूप पि ओदन पि विज्जापेत्वा भुज्जिस्सन्ति, भत्तग्गे पि उच्चासद्दा
महासद्दा विहरिस्सन्ति, सेय्यथापि ब्राह्मणा ब्राह्मणभोजने ति । अस्सोसु खो भिक्खू तेस

— १ दसवस्सम्हा—म०, रो० । २ उपसम्पादेति—स्या० । ३ पक्कमन्तेसु पि विब्भमन्तेसु पि—
स्या० । ४ कालकतेसु—सी०, स्या० ।

मनुस्सान उज्झायन्तान खियन्तान^१ विपाचेन्तान । जथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । सच्च किर, भिक्खवे पे० सच्च, भगवा, ति पे० विगरहित्वा धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

“अनुजानामि, भिक्खवे, आचरिय । आचरियो, भिक्खवे, अन्तेवासिकम्हि पुत्तचित्त
५ उपट्ठापेस्सति, अन्तेवासिको आचरियम्हि पितुचित्त उपट्ठापेस्सति । एव ते अब्जमब्ज स
गारवा सप्पतिस्सा^२ सभागवुत्तिनो^३ विहरन्ता इमस्मि धम्मविनये वुद्धि विरुब्धि वेपुल्ल आपज्जि-
स्सन्ति । अनुजानामि, भिक्खवे, दसवस्सानि^४ निस्साय वत्थु, दसवस्सेन निस्सय दातु ।
एव च पन, भिक्खवे, आचरियो गहेतब्बो । एकस उत्तरासङ्ग करित्वा पादे वन्दिता उक्कुटिक
निसीदित्वा अञ्जलि पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘आचरियो मे, भन्ते, होहि, आयस्सतो
१० निस्साय वच्छामि, आचरियो मे, भन्ते, होहि, आयस्सतो निस्साय वच्छामि, आचरियो
R 61 मे, भन्ते, होहि, आयस्सतो निस्साय वच्छामी’ ति । साहू ति वा लहू ति वा ओपायिक
ति वा पतिरूप ति वा पासादिकेन सम्पादेही ति वा कायेन विज्जापेति, वाचाय विज्जा-
पेति, कायेन वाचाय विज्जापेति, गहितो होति आचरियो, न कायेन विज्जापेति, न वाचाय
विज्जापेति, न कायेन वाचाय विज्जापेति, न गहितो होति आचरियो ।

B 77 15 ७८ “अन्तेवासिकेन, भिक्खवे, आचरियम्हि सम्मा वत्तितब्ब । तत्राय सम्मावत्तना—

“कालस्सेव वुट्ठाय उपाहना^५ ओमुच्चित्वा एकस उत्तरासङ्ग करित्वा दन्तकट्ट दातब्ब,
मुखोदक दातब्ब, आसन पज्जापेतब्ब । सचे यागु होति, भाजन धोवित्वा यागु उपनामे
तब्बा । यागु पीतस्स उदक दत्वा भाजन पटिग्गहेत्वा नीच कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन
धोवित्वा पटिसामेतब्ब । आचरियम्हि वुट्ठिते आसन उद्धरितब्ब । सचे सो देसो उक्कपो
२० होति, सो देसो सम्मज्जितब्बो ।

“सचे आचरियो गाम पविसितुकामो होति, निवासन दातब्ब, पटिनिवासन
पटिग्गहेतब्ब, कायबन्धन दातब्ब, सगुण कत्वा सङ्घाटियो दातब्बा, धोवित्वा पत्तो सउदको
दातब्बो । सचे आचरियो पच्छासमण आकङ्खति, तिमण्डल पटिच्छादेन्तेन परिमण्डल
निवासेत्वा कायबन्धन बन्धित्वा सगुण कत्वा सङ्घाटियो पारुपित्वा गण्ठक पटिमुच्चित्वा
२५ धोवित्वा पत्त गहेत्वा आचरियस्स पच्छासमणेन होतब्ब । नातिदूरे गन्तब्ब, नाच्चासन्ने
गन्तब्ब, पत्तपरियापन्न पटिग्गहेतब्ब । न आचरियस्स भणमानस्स अन्तरन्तरा कथा
ओपातेतब्बा । आचरियो आपत्तिसामन्ता भणमानो निवारेतब्बो ।

“निवत्तन्तेन पठमतर आगन्त्वा आसन पज्जापेतब्ब, पादोदक पादपीठ पादकथलिक^६
उपनिक्खपितब्ब, पच्चुगगन्त्वा पत्तचीवर पटिग्गहेतब्ब, पटिनिवासन दातब्ब, निवासन

१ खीयन्तान-सी०, स्या०, रो० । २ सप्पतिस्सवा-सी० । ३ सभागवुत्तिका-स्या० ।
४ दसवस्स-सी०, स्या०, म० । ५ उपाहन-म० । ६ पादकठलिक-सी० ।

पटिग्गहेतव्व । सचे चीवर सिन्न होति, मुहुत्त उण्हे ओतापेतव्व, न च उण्हे चीवर निदहि-
तव्व^१ । चीवर सङ्घरितव्व^२ । चीवर सङ्घरन्तेन चतुरङ्गुल कण्ण उस्सादेत्वा चीवर सङ्घरितव्व —
मा मज्झे भङ्गो अहोसी ति । ओभोगे कायबन्धन कातव्व ।

“सचे पिण्डपातो होति, आचरियो च भुञ्जितुकामो होति, उदक दत्वा पिण्डपातो
उपनामेतव्वो । आचरियो पानीयेन पुच्छितव्वो । भुत्ताविस्स उदक दत्वा पत्त पटिग्गहेत्वा^५
नीच कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन धोवित्वा वोदक कत्वा मुहुत्त उण्हे ओतापेतव्वो, न च
उण्हे पत्तो निदहितव्वो । पत्तचीवर निक्खिपितव्व । पत्त निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन पत्त
गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्टामञ्च वा हेट्टापीठ वा परामसित्वा पत्तो निक्खिपितव्वो । न च
अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खिपितव्वो । चीवर निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन चीवर गहेत्वा B 78
एकेन हत्थेन चीवरवस वा चीवररज्जु वा पमज्जित्वा पारतो अन्त ओरतो भोग कत्वा चीवर^{१०}
निक्खिपितव्व । आचरियम्हि वुट्ठिते आसन उद्धरितव्व, पादोदक पादपीठ पादकथलिक
पटिसामेतव्व । सचे सो देसो उक्कापो होति, सो देसो सम्मज्जितव्वो ।

“सचे आचरियो नहायितुकामो होति, नहान पटियादेतव्व । सचे सीतेन अत्थो
होति, सीत पटियादेतव्व । सचे उण्हेन अत्थो होति, उण्ह पटियादेतव्व ।

“सचे आचरियो जन्ताघर पविसितुकामो होति, चुण्ण सन्नेतव्व, मत्तिका तेमेतव्वा,^{१५}
जन्ताघरपीठ आदाय आचरियस्स पिट्ठितो पिट्ठितो गन्त्वा जन्ताघरपीठ दत्वा चीवर पटिग्गहेत्वा
एकमन्त निक्खिपितव्व, चुण्ण दातव्व, मत्तिका दातव्वा । सचे उस्सहति, जन्ताघर पवि-
सितव्व । जन्ताघर पविसन्तेन मत्तिकाय मुख मक्खेत्वा पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा
जन्ताघर पविसितव्व । न थेरे भिक्खू अनुपखज्ज^३ निसीदितव्व । न नवा भिक्खू आसनेन
पटिग्गहेतव्वा^४ । जन्ताघरे आचरियस्स परिकम्म कातव्व । जन्ताघरा निक्खमन्तेन जन्ताघर-^{२०}
पीठ आदाय पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघरा निक्खमितव्व ।

“उदके पि आचरियस्स परिकम्म कातव्व । नहातेन पठमतर उत्तरित्वा अत्तनो गत्त
वोदक कत्वा निवासेत्वा आचरियस्स गत्ततो उदक पमज्जितव्व, निवासन दातव्व, सङ्घाटि
दातव्वा, जन्ताघरपीठ आदाय पठमतर आगन्त्वा आसन पञ्जापेतव्व, पादोदक पादपीठ
पादकथलिक उपनिक्खिपितव्व । आचरियो पानीयेन पुच्छितव्वो । सचे उद्दिसापेतुकामो^{२५}
होति, उद्दिसापेतव्वो । सचे परिपुच्छितुकामो होति, परिपुच्छितव्वो ।

“यस्मि विहारे आचरियो विहरति, सचे सो विहारो उक्कापो होति, सचे उस्सहति,
सोधेतव्वो । विहार सोधेन्तेन पठम पत्तचीवर नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितव्व, निसीदन
पच्चत्थरण नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितव्व, भिसिबिम्बोहन नीहरित्वा एकमन्त निक्खि-
पितव्व, मञ्चो नीच कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन, असङ्घट्टन्तेन कवाटपिट्ठ, नीहरित्वा^{३०}

B 79 एकमन्त निक्खिपितब्बो, पीठ नीच कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन, असङ्खट्टन्तेन कवाटपिट्ठ, नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब, मञ्चपटिपादका नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्बा, खेळमल्लको नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्बो, अपस्सेनफलक नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब, भुम्मत्थरण यथापञ्जत्त सल्लखेत्वा नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब । सचे विहारे सन्तानक होति, उल्लोका पठम ओहारेतब्ब, आलोकसन्धिकणभागा पमज्जितब्बा । सचे गेरुकपरिकम्मकता भित्ति कण्णकिता होति, चोळक तेमेत्वा पीठेत्वा पमज्जितब्बा । सचे काळवण्णकता भूमि कण्णकिता होति, चोळक तेमेत्वा पीठेत्वा पमज्जितब्बा । सचे अकता होति भूमि, उदकेन परिप्फोसित्वा सम्मज्जितब्बा — मा विहारो रजेन ऊहञ्जी ति । सङ्कार विचिनित्वा एकमन्त छड्डेतब्ब ।

10 “भुम्मत्थरण ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेट्वा अतिहरित्वा यथापञ्जत्त पञ्जापेतब्ब । मञ्चपटिपादका ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बा । मञ्चो ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेट्वा नीच कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन, असङ्खट्टन्तेन कवाटपिट्ठ, अतिहरित्वा यथापञ्जत्त पञ्जापेतब्बो । पीठ ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेट्वा नीच कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन, असङ्खट्टन्तेन कवाटपिट्ठ, अतिहरित्वा यथापञ्जत्त पञ्जापेतब्ब । भिसिबिम्बो-
15 हन ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेट्वा अतिहरित्वा यथापञ्जत्त पञ्जापेतब्ब । निसीदनपच्चत्थरण ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेट्वा अतिहरित्वा यथापञ्जत्त पञ्जापेतब्ब । खेळमल्लको ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बो । अपस्सेनफलक ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्ब । पत्तचीवर निक्खिपितब्ब । पत्त निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन पत्त गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्टामञ्च वा हेट्टापीठ वा परामसित्वा पत्तो निक्खिपितब्बो । न च अन-
20 न्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खिपितब्बो । चीवर निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन चीवर गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवस वा चीवररज्जु वा पमज्जित्वा पारतो अन्त ओरतो भोग कत्वा चीवर निक्खिपितब्ब ।

“सचे पुरत्थिमा सरजा वाता वायन्ति, पुरत्थिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे पच्छिमा सरजा वाता वायन्ति, पच्छिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे उत्तरा सरजा वाता वायन्ति,
B 80 25 उत्तरा वातपाना थकेतब्बा । सचे दक्खिणा सरजा वाता वायन्ति, दक्खिणा वातपाना थकेतब्बा । सचे सीतकालो होति, दिवा वातपाना विवरितब्बा, रत्ति थकेतब्बा । सचे उण्हकालो होति, दिवा वातपाना थकेतब्बा, रत्ति विवरितब्बा ।

“सचे परिवेण उक्काप होति, परिवेण सम्मज्जितब्ब । सचे कोट्टको उक्कापो होति, कोट्टको सम्मज्जितब्बो । सचे उपट्टानसाला उक्कापा होति, उपट्टानसाला सम्मज्जितब्बा । सचे
30 अगिसाला उक्कापा होति, अगिसाला सम्मज्जितब्बा । सचे वच्चकुटी उक्कापा होति, वच्चकुटी सम्मज्जितब्बा । सचे पानीय न होति, पानीय^१ उपट्टापेतब्ब । सचे परिमोजनीय न होति,

परिभोजनीय उपट्ठापेतब्ब । सचे आचमनकुम्भिया उदक न होति, आचमनकुम्भिया उदक आसिञ्चितब्ब ।

“सचे आचरियस्स अनभिरति उप्पन्ना होति, अन्तेवासिकेन वूपकासेतब्बा, वूपकासापेतब्बा, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे आचरियस्स कुक्कुच्च उप्पन्न होति, अन्तेवासिकेन विनोदेतब्ब, विनोदापेतब्ब, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे आचरियस्स दिट्ठिगत^५ उप्पन्न होति, अन्तेवासिकेन विवेचेतब्ब, विवेचापेतब्ब, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे आचरियो गरुधम्म अज्झापन्नो होति परिवासारहो, अन्तेवासिकेन उस्सुक्क कातब्ब — किं ति नु खो सङ्घो आचरियस्स परिवास ददेय्या ति । सचे आचरियो मूलाय पटिकस्सनारहो होति, अन्तेवासिकेन उस्सुक्क कातब्ब — किं ति नु खो सङ्घो आचरिय मूलाय पटिकस्सेय्या ति । सचे आचरियो मानत्तारहो होति, अन्तेवासिकेन उस्सुक्क कातब्ब — किं ति नु खो सङ्घो आचरियस्स मानत्त ददेय्या ति । सचे आचरियो अब्भानारहो होति, अन्तेवासिकेन उस्सुक्क कातब्ब — किं ति नु खो सङ्घो आचरिय अब्भेय्या ति । सचे सङ्घो आचरियस्स कम्म कत्तुकामो होति, तज्जनीय वा नियस्स वा पब्बाजनीय वा पटिसारणीय वा उक्खेपनीय वा, अन्तेवासिकेन उस्सुक्क कातब्ब — किं ति नु खो सङ्घो आचरियस्स कम्म न करेय्य, लहुकाय वा परिणामेय्या ति । कत्त वा पनस्स होति सङ्घेन कम्म, तज्जनीय वा नियस्स वा पब्बा-^{१५} जनीय वा पटिसारणीय वा उक्खेपनीय वा, अन्तेवासिकेन उस्सुक्क कातब्ब — किं ति नु खो आचरियो सम्मा वत्तेय्य, लोम पातेय्य, नेत्थार वत्तेय्य, सङ्घो त कम्म पटिप्पस्सम्भेय्या ति ।

B 81

“सचे आचरियस्स चीवर धोवितब्ब होति, अन्तेवासिकेन धोवितब्ब, उस्सुक्क वा कातब्ब — किं ति नु खो आचरियस्स चीवर धोवियेथा ति । सचे आचरियस्स चीवर कातब्ब होति, अन्तेवासिकेन कातब्ब, उस्सुक्क वा कातब्ब — किं ति नु खो आचरियस्स चीवर करि-^{२०} येथा^१ ति । सचे आचरियस्स रजन पचितब्ब होति, अन्तेवासिकेन पचितब्ब, उस्सुक्क वा कातब्ब — किं ति नु खो आचरियस्स रजन पचियेथा ति । सचे आचरियस्स चीवर रजितब्ब^२ होति, अन्तेवासिकेन रजितब्ब, उस्सुक्क वा कातब्ब — किं ति नु खो आचरियस्स चीवर रजियेथा ति । चीवर रजन्तेन^३ साधुक सम्परिवत्तक सम्परिवत्तक रजितब्ब, न च अच्छिन्ने थेवे पक्कमितब्ब ।

25

“न आचरिय अनापुच्छा एकच्चस्स पत्तो दातब्बो, न एकच्चस्स पत्तो पटिगहेतब्बो, न एकच्चस्स चीवर दातब्ब, न एकच्चस्स चीवर पटिगहेतब्ब, न एकच्चस्स परिक्वारो दातब्बो, न एकच्चस्स परिक्वारो पटिगहेतब्बो, न एकच्चस्स केसा छेदेतब्बा^४, न एकच्चेन केसा छेदापेतब्बा, न एकच्चस्स परिकम्म कातब्ब, न एकच्चेन परिकम्म कारापेतब्ब, न एकच्चस्स वेय्यावच्चो कातब्बो, न एकच्चेन वेय्यावच्चो कारापेतब्बो, न एकच्चस्स पच्छासमणेन^{३०}

१ वरीयेथा-सी० । २ रजेतब्ब-स्या०, सी० । ३ रजेन्तेन-स्या० । ४ छेतब्बा-सी० ।

होतब्ब, न एकच्चो पच्छासमणो आदातब्बो, न एकच्चस्स पिण्डपातो नीहरितब्बो, न एकच्चेन पिण्डपातो नीहरापेतब्बो । न आचरिय अनापुच्छा गामो पविसितब्बो, न सुसान गन्तब्ब, न दिसा पक्कमितब्बा । सचे आचरियो गिलानो होति, यावजीव उपट्ठातब्बो, बुद्धानमस्स आगमेतब्ब ति ।

आचरियवत्त निट्ठित ।

§ २४ अन्तेवासिकवत्तकथा

5 ७९ “आचरियेन, भिक्खवे, अन्तेवासिकमिह सम्मा वत्तितब्ब । तत्राय सम्मावत्तना—
B 82 “आचरियेन, भिक्खवे, अन्तेवासिको सङ्गहेतब्बो अनुगहेतब्बो उद्देसेन परिपुच्छाय ओवादेन अनुसासनिया । सचे आचरियस्स पत्तो होति, अन्तेवासिकस्स पत्तो न होति, आचरियेन अन्तेवासिकस्स पत्तो दातब्बो, उस्सुक्क वा कातब्ब — कि ति नु खो अन्ते-
वासिकस्स पत्तो उप्पज्जियेथा ति । सचे आचरियस्स चीवर होति, अन्तेवासिकस्स चीवर न
10 होति, आचरियेन अन्तेवासिकस्स चीवर दातब्ब, उस्सुक्क वा कातब्ब — कि ति नु खो अन्तेवासिकस्स चीवर उप्पज्जियेथा ति । सचे आचरियस्स परिक्रारो होति, अन्तेवासिकस्स परिक्रारो न होति, आचरियेन अन्तेवासिकस्स परिक्रारो दातब्बो, उस्सुक्क वा कातब्ब —
कि ति नु खो अन्तेवासिकस्स परिक्रारो उप्पज्जियेथा ति ।

“सचे अन्तेवासिको गिलानो होति, कालस्सेव बुद्ध्य दन्तकट्ट दातब्ब, मुखोदक
15 दातब्ब, आसन पञ्जापेतब्ब । सचे यागु होति, भाजन धोवित्वा यागु उपनामेतब्बा । यागु पीतस्स उदक दत्वा भाजन पटिगहेत्वा नीच कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन धोवित्वा पटिसामेतब्ब । अन्तेवासिकमिह बुद्धिते आसन उद्धरितब्ब । सचे सो देसो उक्कापो होति, सो देसो सम्मज्जितब्बो ।

“सचे अन्तेवासिको गाम पविसितुकामो होति, निवासन दातब्ब, पटिनिवासन पटि-
20 गहेतब्ब, कायबन्धन दातब्ब, सगुण कत्वा सङ्घाटियो दातब्बा, धोवित्वा पत्तो सउदको दातब्बो । एत्तावता निवत्तिस्सती ति आसन पञ्जापेतब्ब, पादोदक पादपीठ पादकथलिक उपनिक्खपितब्ब, पच्चुग्गन्त्वा पत्तचीवर पटिगहेतब्ब, पटिनिवासन दातब्ब, निवासन पटि-
गहेतब्ब । सचे चीवर सिन्न होति, मुहुत्त उण्हे ओतापेतब्ब, न च उण्हे चीवर निदहि-
तब्ब । चीवर सङ्घरितब्ब । चीवर सङ्घरन्तेन चतुरङ्गुल कण्ण उस्सादेत्वा चीवर सङ्घरितब्ब —
25 मा मज्झे भङ्गो अहोसी ति । ओमोगे कायबन्धन कातब्ब ।

“सचे पिण्डपातो होति, अन्तेवासिको च भुञ्जितुकामो होति, उदक दत्वा पिण्ड-
पातो उपनामेतब्बो । अन्तेवासिको पानीयेन पुच्छितब्बो । भुत्ताविस्स उदक दत्वा पत्त पटि-
B 83 गहेत्वा नीच कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन धोवित्वा वोदक कत्वा मुहुत्त उण्हे ओतापेतब्बो, न च उण्हे पत्तो निदहितब्बो । पत्तचीवर निक्खपितब्ब । पत्त निक्खपन्तेन एकेन हत्थेन

पत्त गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्टामञ्च वा हेट्टापीठ वा परामसित्वा पत्तो निक्खिपितब्बो । न च अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खिपितब्बो । चीवर निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन चीवर गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवस वा चीवररज्जु वा पमज्जित्वा पारतो अन्त ओरतो भोग कत्वा चीवर निक्खिपितब्ब । अन्तेवासिकग्घि वुट्ठिते आसन उद्धरितब्ब, पादोदक पादपीठ पाद-
कथलिक पटिसामेतब्ब । सचे सो देसो उक्कापो होति, सो देसो सम्मज्जितब्बो । 5

“सचे अन्तेवासिको नहायितुकामो होति, नहान पटियादेतब्ब । सचे सीतेन अत्थो होति, सीत पटियादेतब्ब । सचे उण्हेन अत्थो होति, उण्ह पटियादेतब्ब ।

“सचे अन्तेवासिको जन्ताघर पविसितुकामो होति, चुण्ण सन्नेतब्ब, मत्तिका तेमेतब्बा, जन्ताघरपीठ आदाय गन्त्वा जन्ताघरपीठ दत्वा चीवर पटिगहेत्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब, चुण्ण दातब्ब, मत्तिका दातब्बा । सचे उस्सहति, जन्ताघर पविसितब्ब । 10
जन्ताघर पविसन्तेन मत्तिकाय मुख मक्खेत्वा पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघर पविसितब्ब । न च थेरे भिक्खू अनुपखज्ज निसीदितब्ब, न नवा भिक्खू आसनेन पटिबाहेतब्बा । जन्ताघरे अन्तेवासिकस्स परिकम्म कातब्ब । जन्ताघरा निक्खमन्तेन जन्ता-
घरपीठ आदाय पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघरा निक्खमितब्ब ।

“उदके पि अन्तेवासिकस्स परिकम्म कातब्ब । नहातेन पठमतर उत्तरित्वा अत्तनो गत्त 15
वोदक कत्वा निवासेत्वा अन्तेवासिकस्स गत्ततो उदक पमज्जितब्ब, निवासन दातब्ब,
सङ्खाटि दातब्बा, जन्ताघरपीठ आदाय पठमतर आगन्त्वा आसन पञ्जापेतब्ब, पादोदक
पादपीठ पादकथलिक उपनिक्खिपितब्ब । अन्तेवासिको पानीयेन पुच्छितब्बो ।

“यस्मिं विहारे अन्तेवासिको विहरति, सचे सो विहारो उक्कापो होति, सचे उस्सहति,
सोधेतब्बो । विहार सोधेन्तेन पठम पत्तचीवर नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब, निसीदनपच्च 20
त्थरण नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब, भिसिबिम्बोहन नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब,
मञ्चो नीच कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन, असङ्खटन्तेन कवाटपिट्ठ, नीहरित्वा एकमन्त निक्खि-
पितब्बो, पीठ नीच कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन, असङ्खटन्तेन कवाटपिट्ठ, नीहरित्वा एकमन्त
निक्खिपितब्ब, मञ्चपटिपादका नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्बा, खेळमल्लको नीहरित्वा एक-
मन्त निक्खिपितब्बो, अपस्सेनफलक नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब, भुम्मत्थरण यथा-25
पञ्चत्त सल्लक्खेत्वा नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब । सचे विहारे सन्तानक होति, उल्लोका
पठम ओहारेतब्ब^१, आलोकसन्धिकण्णभागा पमज्जितब्बा । सचे गेरुकपरिकम्मकता भित्ति
कण्णकिता होति, चोळक तेमेत्वा पीठेत्वा पमज्जितब्बा । सचे काळवण्णकता भूमि कण्णकिता
होति, चोळक तेमेत्वा पीठेत्वा पमज्जितब्बा । सचे अकता होति भूमि, उदकेन परिप्फोसित्वा
सम्मज्जितब्बा — मा विहारो रजेन ऊहञ्जी^२ ति । सङ्कार विचिनित्वा एकमन्त छुट्ठेतब्ब । 30

B 84

“भुम्मत्थरण ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा जतिहरित्वा यथापञ्जत्त पञ्जापेतब्ब । मञ्चपट्टिपादका ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बो । मञ्चो ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीच कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन, असङ्खट्टन्तेन कवाटपिट्ठ, अतिहरित्वा यथापञ्जत्त पञ्जापेतब्बो । पीठ ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीच कत्वा साधुक अप्पटि-
 ५ घसन्तेन, असङ्खट्टन्तेन कगाटपिट्ठ, अतिहरित्वा यथापञ्जत्त पञ्जापेतब्ब । भिसिबिम्बोहन ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्जत्त पञ्जापेतब्ब । निसीदनपच्चत्थरण ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्जत्त पञ्जापेतब्ब । खेळमल्लको ओतापेत्वा पमज्जित्वा जतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बो । अपस्सेनफलं ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्ब । पत्तचीवर निक्खिपितब्ब । पत्त निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन पत्त गहेत्वा
 १० एकेन हत्थेन हेट्ठमञ्च वा हेट्ठापीठ वा परामसित्वा पत्तो निक्खिपितब्बो । न च अनन्तर-हिताय भूमिया पत्तो निक्खिपितब्बो । चीवर निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन चीवर गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवस वा चीवररज्जु वा पमज्जित्वा पारतो अन्त ओरतो भोग कत्वा चीवर निक्खिपितब्ब ।

B 85

“सचे पुरत्थिमा सरजा वाता वायन्ति, पुरत्थिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे पच्छिमा
 १५ सरजा वाता वायन्ति, पच्छिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे उत्तरा सरजा वाता वायन्ति, उत्तरा वातपाना थकेतब्बा । सचे दक्खिणा सरजा वाता वायन्ति, दक्खिणा वातपाना थकेतब्बा । सचे सीतकालो होति, दिवा वातपाना विवरितब्बा, रत्तिं थकेतब्बा । सचे उण्हकालो होति, दिवा वातपाना थकेतब्बा, रत्तिं विवरितब्बा ।

“सचे परिवेण उक्काप होति, परिवेण सम्मज्जितब्ब । सचे कोट्ठको उक्कापो होति,
 २० कोट्ठको सम्मज्जितब्बो । सचे उपट्ठानसाल उक्कापो होति, उपट्ठानसाल सम्मज्जितब्बा । सचे अग्निसाल उक्कापा होति, अग्निसाल सम्मज्जितब्बा । सचे वच्चकुटी उक्कापा होति, वच्चकुटी सम्मज्जितब्बा । सचे पानीय न होति, पानीय उपट्ठापेतब्ब । सचे परिभोजनीय न होति, परिभोजनीय उपट्ठापेतब्ब । सचे आचमनकुम्भिया उदक न होति, आचमन-कुम्भिया उदक आसिञ्चितब्ब ।

25

“सचे अन्तेवासिकस्स अनभिरति उप्पन्ना होति, आचरियेन वूपकासेतब्बा, वूप-कासापेतब्बा, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे अन्तेवासिकस्स कुक्कुच्च उप्पन्न होति, आच-रियेन विनोदेतब्ब, विनोदापेतब्ब, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे अन्तेवासिकस्स दिट्ठि-गत उप्पन्न होति, आचरियेन विवेचेतब्ब, विवेचापेतब्ब, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे अन्तेवासिको गरुधम्म अज्झापन्नो होति परिवासारहो, आचरियेन उस्सुक्क कातब्ब — कि ति
 ३० नु खो सङ्घो, अन्तेवासिकस्स परिवास ददेय्या ति । सचे अन्तेवासिको मूलाय पटिकस्सना-रहो होति, आचरियेन उस्सुक्क कातब्ब — कि ति नु खो सङ्घो अन्तेवासिक मूलाय पटि-

तेन खो पन समयेन अन्तेवासिका पणामिता न खमापेन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, खमापेतु ति । नेव खमापेन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, पणामितेन न खमापेतब्बो । यो न खमापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

तेन खो पन समयेन आचरिया खमापियमाना न खमन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, खमितु ति । नेव खमन्ति । अन्तेवासिका पक्कमन्ति पि विब्भमन्ति पि तित्थियेसु पि सङ्कमन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, खमापियमानेन न खमितब्ब । यो न खमेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

तेन खो पन समयेन आचरिया सम्मावत्तन्त पणामेन्ति, असम्मावत्तन्त न पणामेन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, सम्मावत्तन्तो पणामेतब्बो । यो पणामेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । न च, भिक्खवे, असम्मावत्तन्तो न पणामेतब्बो । यो न पणामेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स ।

८१ पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतो अन्तेवासिको पणामेतब्बो । आचरियम्हि नाधिमत्त पेम होति, नाधिमत्तो पसादो होति, नाधिमत्ता हिरी^१ होति, नाधिमत्तो गारवो होति, नाधिमत्ता भावना होति—इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतो अन्तेवासिको 15 पणामेतब्बो ।

पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतो अन्तेवासिको न पणामेतब्बो । आचरियम्हि नाधिमत्त पेम होति, नाधिमत्तो पसादो होति, नाधिमत्ता हिरी होति, नाधिमत्तो गारवो होति, नाधिमत्ता भावना होति—इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतो अन्तेवासिको न पणामेतब्बो ।

B 88 20 पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतो अन्तेवासिको अल पणामेतु । आचरियम्हि नाधिमत्त पेम होति, नाधिमत्तो पसादो होति, नाधिमत्ता हिरी होति, नाधिमत्तो गारवो होति, नाधिमत्ता भावना होति—इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतो अन्तेवासिको अल पणामेतु ।

पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतो अन्तेवासिको नाल पणामेतु । आचरियम्हि नाधिमत्त पेम होति, नाधिमत्तो पसादो होति, नाधिमत्ता हिरी होति, नाधिमत्तो गारवो होति, नाधिमत्ता 25 भावना होति—इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतो अन्तेवासिको नाल पणामेतु ।

पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागत अन्तेवासिक अप्पणामेन्तो^२ आचरियो सातिसारो होति, पणामेन्तो अनतिसारो होति । आचरियम्हि नाधिमत्त पेम होति, नाधिमत्तो पसादो होति, नाधिमत्ता हिरी होति, नाधिमत्तो गारवो होति, नाधिमत्ता भावना होति—इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागत अन्तेवासिक अप्पणामेन्तो आचरियो सातिसारो होति, 30 पणामेन्तो अनतिसारो होति ।

१ हिमि-सी० । २ अपणामेन्तो-सी० ।

पञ्चहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागत अन्तेवासिक पणामेन्तो आचरियो सातिसारो होति, अप्पणामेन्तो अनतिसारो होति । आचरियमिहि अधिमत्त पेम होति, अधिमत्तो पसादो होति, अधिमत्ता हिरी होति, अधिमत्तो गारवो होति, अधिमत्ता भावना होति— इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागत अन्तेवासिक पणामेन्तो आचरियो सातिसारो होति, अप्पणामेन्तो अनतिसारो होती ति ।

5

§ २६ बालअव्यत्तवत्थु

८२ तेन खो पन समयेन भिक्खू, दसवस्समह दसवस्समहा ति, बाला अव्यत्ता निस्सय देति । दिस्सन्ति आचरिया बाला, अन्तेवासिका पण्डिता । दिस्सन्ति आचरिया अव्यत्ता, अन्तेवासिका व्यत्ता । दिस्सन्ति आचरिया अप्पस्सुता, अन्तेवासिका बहुस्सुता । दिस्सन्ति आचरिया दुप्पञ्जा, अन्तेवासिका पब्बवन्तो । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति— “कथ हि नाम भिक्खू, दसवस्समह दसवस्समहा ति, बाला अव्यत्ता निस्सय दस्सन्ति । दिस्सन्ति आचरिया बाला पे० अन्तेवासिका पब्बवन्तो” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खू, दसवस्समह दस वस्समहा ति, बाला अव्यत्ता निस्सय देन्ति पे० पब्बवन्तो ति^१ सच्च भगवा । विगरहि बुद्धो भगवा पे० विगरहित्वा धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि— “न, भिक्खवे, बालेन अव्यत्तेन निस्सयो दातब्बो । यो ददेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, 15 व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन दसवस्सेन वा अतिरेकदसवस्सेन वा निस्सय दातु” ति ।

B 89

R 62

§ २७ निस्सयपटिप्पस्सद्धिकथा

८३ तेन खो पन समयेन भिक्खू आचरियपज्जायेसु पक्कन्तेसु पि विब्भन्तेसु^१ पि कालङ्कतेसु^२ पि पक्खसङ्कन्तेसु पि निस्सयपटिप्पस्सद्धियो न जानन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

पञ्चिमा, भिक्खवे, निस्सयपटिप्पस्सद्धियो उपज्जायमहा—उपज्जायो पक्कन्तो वा 20 होति, विब्भन्तो वा, कालङ्कतो वा, पक्खसङ्कन्तो वा, आणत्ति येव पञ्चमी । इमा खो, भिक्खवे, पञ्च निस्सयपटिप्पस्सद्धियो उपज्जायमहा । छयिमा, भिक्खवे, निस्सयपटिप्पस्सद्धियो आचरियमहा—आचरियो पक्कन्तो वा होति, विब्भन्तो वा, कालङ्कतो वा, पक्खसङ्कन्तो वा, आणत्ति येव पञ्चमी, उपज्जायेन वा समोधानगतो^३ होति । इमा खो, भिक्खवे, छनिस्सय-पटिप्पस्सद्धियो आचरियमहा ।

25

§ २८ उपसम्पादेतब्बपञ्चकं

८४ (१) पञ्चहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतेन भिक्खुना न उपसम्पादेतब्ब, न निस्सयो दातब्बो, न सामणोरो उपट्ठापेतब्बो । न असेखेन^४ सीलक्खन्धेन समन्नागतो

B 90

१ विब्भन्तेसु—रो० । २ कालङ्कतेसु—स्या० । ३ समोधान गतो—रो० । ४ असेखेन—म० ।

होति, न असेखेन समाधिकखन्धेन समन्नागतो होति, न असेखेन पञ्चाक्खन्धेन समन्नागतो होति, न असेखेन विमुत्तिक्खन्धेन समन्नागतो होति, न असेखेन विमुत्तिजाणदस्सनक्खन्धेन समन्नागतो होति—इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतेन भिक्खुना न उपसम्पादेतब्ब, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो ।

5 (२) पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतेन भिक्खुना उपसम्पादेतब्ब, निस्सयो दातब्बो, सामणेरो उपट्ठापेतब्बो । असेखेन सीलक्खन्धेन समन्नागतो होति, असेखेन समाधिक्खन्धेन समन्नागतो होति, असेखेन पञ्चाक्खन्धेन समन्नागतो होति, असेखेन विमुत्तिक्खन्धेन समन्नागतो होति, असेखेन विमुत्तिज्जाणदस्सनक्खन्धेन समन्नागतो होति —
R 63 इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतेन भिक्खुना उपसम्पादेतब्ब, निस्सयो दातब्बो,
10 सामणेरो उपट्ठापेतब्बो ।

(३) अपरोहं पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतेन भिक्खुना न उपसम्पादेतब्बं, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो । अत्तना न असेखेन सीलक्खन्धेन समन्नागतो होति, न पर असेखे सीलक्खन्धे समादपेता, अत्तना न असेखेन समाधिक्खन्धेन समन्नागतो होति, न पर असेखे समाधिक्खन्धे समादपेता, अत्तना न असेखेन पञ्जाक्खन्धेन समन्नागतो होति, न पर असेखे पञ्जाक्खन्धे समादपेता, अत्तना न असेखेन विमुत्तिक्खन्धेन समन्नागतो होति, न पर असेखे विमुत्तिक्खन्धे समादपेता, अत्तना न असेखेन विमुत्ति-
ज्जाणदस्सनक्खन्धेन समन्नागतो होति, न पर असेखे विमुत्तिज्जाणदस्सनक्खन्धे समादपेता — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतेन भिक्खुना न उपसम्पादेतब्बं, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो ।

B 91 20 (४) पञ्चहिं, भिक्खवे, अज्जेहिं समन्नागतेन भिक्खुना उपसम्पादेतब्ब, निस्सयो दातब्बो, सामणेरो उपट्ठापेतब्बो । अत्तना असेखेन सीलक्खन्धेन समन्नागतो होति, पर असेखे सीलक्खन्धे समादपेता, अत्तना असेखेन समाधिक्खन्धेन समन्नागतो होति, पर असेखे समाधिक्खन्धे समादपेता, अत्तना असेखेन पब्बाक्खन्धेन समन्नागतो होति, पर असेखे पब्बाक्खन्धे समादपेता, अत्तना असेखेन विमुत्तिक्खन्धेन समन्नागतो होति, पर
25 असेखे विमुत्तिक्खन्धे समादपेता, अत्तना असेखेन विमुत्तिजाणदस्सनक्खन्धेन समन्नागतो होति, पर असेखे विमुत्तिजाणदस्सनक्खन्धे समादपेता — इमेहिं खो, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहिं समन्नागतेन भिक्खुना उपसम्पादेतब्ब, निस्सयो दातब्बो, सामणेरो उपट्ठापेतब्बो ।

(५) अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतेन भिक्खुना न उपसम्पादेतब्ब,
न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो । अस्सद्धो होति, अहिरिको होति, अनोत्तप्पी^१
होति, कुसीतो होति, मुट्ठस्सति होति— इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतेन
भिक्खुना न उपसम्पादेतब्ब, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो ।

१ अनोत्तापी-सी०, स्या० ।

(६) पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतेन भिक्खुना उपसम्पादेतब्ब, निस्सयो दातब्बो, सामणेरो उपट्ठापेतब्बो । सद्धो होति, हिरिमा होति, ओत्तप्पी होति, आरद्धविरियो होति, उपट्ठितसति होति—इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतेन भिक्खुना उपसम्पादेतब्ब, निस्सयो दातब्बो, सामणेरो उपट्ठापेतब्बो ।

(७) अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतेन भिक्खुना न उपसम्पादेतब्ब, ६ न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो । अधिसीले सीलविपन्नो होति, अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति, अप्पस्सुतो होति, दुप्पब्बो होति—इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतेन भिक्खुना न उपसम्पादेतब्ब, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो ।

(८) पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतेन भिक्खुना उपसम्पादेतब्ब, निस्सयो 10 R 64 दातब्बो, सामणेरो उपट्ठापेतब्बो । न अधिसीले सीलविपन्नो होति, न अज्झाचारे आचार- B 92 विपन्नो होति, न अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति, बहुस्सुतो होति, पब्बवा होति—इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतेन भिक्खुना उपसम्पादेतब्ब, निस्सयो दातब्बो, सामणेरो उपट्ठापेतब्बो ।

(९) अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतेन भिक्खुना न उपसम्पादेतब्ब, 15 न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो । न पटिबलो होति अन्तेवासिं वा सद्धि-विहारि वा गिलान उपट्ठातु वा उपट्ठापेतु वा, उप्पन्न अनभिरतिं वूपकासेतु वा वूपकासापेतु वा, उप्पन्न कुक्कुच्च धम्मतो विनोदेतु वा विनोदापेतु वा, आपत्तिं न जानाति, आपत्तिया बुद्धान न जानाति—इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतेन भिक्खुना न उपसम्पादेतब्ब, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो । 20

(१०) पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतेन भिक्खुना उपसम्पादेतब्ब, निस्सयो दातब्बो, सामणेरो उपट्ठापेतब्बो । पटिबलो होति अन्तेवासिं वा सद्धिविहारि वा गिलान उपट्ठातु वा उपट्ठापेतु वा, उप्पन्न अनभिरतिं वूपकासेतु वा वूपकासापेतु वा, उप्पन्न कुक्कुच्च धम्मतो विनोदेतु वा विनोदापेतु वा, आपत्तिं जानाति, आपत्तिया बुद्धान जानाति—इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतेन भिक्खुना उपसम्पादेतब्ब, निस्सयो दातब्बो, सामणेरो 25 उपट्ठापेतब्बो ।

(११) अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतेन भिक्खुना न उपसम्पादेतब्ब, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो । न पटिबलो होति अन्तेवासिं वा सद्धि-विहारिं वा अभिसमाचारिकाय^१ सिक्खाय सिक्खापेतु, आदिब्रह्मचरिकाय^२ सिक्खाय विनेतु, अभिधम्मे विनेतु, अभिविनये विनेतु, उप्पन्न दिट्ठिगत धम्मतो विवेचेतु^३—इमेहि खो, 30

१ अभिसमाचारिकाय—सी० । २ आदिब्रह्मचरिकाय—रो०, सी० । ३ विवेचेतु विवेचापेतु—स्या०, रो० ।

भिक्षवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतेन भिक्षुना न उपसम्पादेतब्ब, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो ।

- B 93 (१२) पञ्चहि, भिक्षवे, अङ्गेहि समन्नागतेन भिक्षुना उपसम्पादेतब्ब, निस्सयो दातब्बो, सामणेरो उपट्ठापेतब्बो । पटिबलो होति अन्तेवासि वा सद्धिविहारि वा अभिसमा-
 5 चारिकाय सिक्खाय सिक्खापेतु, आदिब्रह्मचरिकाय सिक्खाय विनेतु, अभिधम्मे विनेतु,
 R 65 अमिविनये विनेतु, उप्पन्न दिट्ठिगत धम्मतो विवेचेतु—इमेहि खो, भिक्षवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतेन भिक्षुना उपसम्पादेतब्ब, निस्सयो दातब्बो, सामणेरो उपट्ठापेतब्बो ।

(१३) अपरेहि पि, भिक्षवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतेन भिक्षुना न उपसम्पादेतब्ब, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो । आपत्तिं न जानाति, अनापत्तिं न जानाति,
 10 लहुक आपत्तिं न जानाति, गरुक आपत्तिं न जानाति, उभयानि खो पनस्स पातिमोक्खानि वित्थारेन न स्वागतानि होन्ति न सुविभत्तानि न सुप्पवत्तीनि न सुविनिच्छित्तानि सुत्तसो अनुब्यञ्जनसो—इमेहि खो, भिक्षवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतेन भिक्षुना न उपसम्पादेतब्ब, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो ।

(१४) पञ्चहि, भिक्षवे, अङ्गेहि समन्नागतेन भिक्षुना उपसम्पादेतब्ब, निस्सयो
 15 दातब्बो, सामणेरो उपट्ठापेतब्बो । आपत्तिं जानाति, अनापत्तिं जानाति, लहुक आपत्तिं जानाति, गरुक आपत्तिं जानाति, उभयानि खो पनस्स पातिमोक्खानि वित्थारेन स्वागतानि होन्ति सुविभत्तानि सुप्पवत्तीनि सुविनिच्छित्तानि सुत्तसो अनुब्यञ्जनसो—इमेहि खो, भिक्षवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतेन भिक्षुना उपसम्पादेतब्ब, निस्सयो दातब्बो, सामणेरो उपट्ठापेतब्बो ।

20 (१५) अपरेहि पि, भिक्षवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतेन भिक्षुना न उपसम्पादेतब्ब, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो । आपत्तिं न जानाति, अनापत्तिं न जानाति, लहुक आपत्तिं न जानाति, गरुक आपत्तिं न जानाति, ऊनदसवस्सो होति—इमेहि खो, भिक्षवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतेन भिक्षुना न उपसम्पादेतब्ब, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो ।

- 25 (१६) पञ्चहि, भिक्षवे, अङ्गेहि समन्नागतेन भिक्षुना उपसम्पादेतब्ब, निस्सयो दातब्बो, सामणेरो उपट्ठापेतब्बो । आपत्तिं जानाति, अनापत्तिं जानाति, लहुक आपत्तिं जानाति, गरुक आपत्तिं जानाति, दसवस्सो वा होति अतिरेकदसवस्सो वा—इमेहि खो, भिक्षवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतेन भिक्षुना उपसम्पादेतब्ब, निस्सयो दातब्बो, सामणेरो उपट्ठापेतब्बो ति ।
 B 94

उपसम्पादेतब्बपञ्चकसोळसवार निट्ठित ।

§ २९ उपसम्पादेतब्बच्छकं

८५ (१) छहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतेन भिक्खुना न उपसम्पादेतब्ब, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो । न असेखेन सीलक्खन्धेन समन्नागतो होति, न असेखेन समाधिकक्खन्धेन समन्नागतो होति, न असेखेन पञ्चाक्खन्धेन समन्नागतो होति, न असेखेन विमुत्तिक्खन्धेन समन्नागतो होति, न असेखेन विमुत्तिजाणदस्सनक्खन्धेन समन्नागतो होति, ऊनदसवस्सो होति — इमेहि खो, भिक्खवे, छहङ्गेहि समन्नागतेन भिक्खुना न उपसम्पादेतब्ब, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो ।

(२) छहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतेन भिक्खुना उपसम्पादेतब्ब, निस्सयो दातब्बो, सामणेरो उपट्ठापेतब्बो । असेखेन सीलक्खन्धेन समन्नागतो होति, असेखेन समाधिक्खन्धेन समन्नागतो होति, असेखेन पञ्चाक्खन्धेन समन्नागतो होति, असेखेन विमुत्तिक्खन्धेन समन्नागतो होति, असेखेन विमुत्तिजाणदस्सनक्खन्धेन समन्नागतो होति, दसवस्सो 10 वा होति अतिरेकदसवस्सो वा — इमेहि खो, भिक्खवे, छहङ्गेहि समन्नागतेन भिक्खुना उपसम्पादेतब्ब, निस्सयो दातब्बो, सामणेरो उपट्ठापेतब्बो ।

(३) अपरेहि पि, भिक्खवे, छहङ्गेहि समन्नागतेन भिक्खुना न उपसम्पादेतब्ब, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो । अत्तना न असेखेन सीलक्खन्धेन समन्नागतो होति, न पर असेखे सीलक्खन्धे समादपेता, अत्तना न असेखेन समाधिकक्खन्धेन समन्नागतो 15 B 95 होति, न पर असेखे समाधिकक्खन्धे समादपेता, अत्तना न असेखेन पञ्चाक्खन्धेन समन्नागतो होति, न पर असेखे पञ्चाक्खन्धे समादपेता, अत्तना न असेखेन विमुत्तिक्खन्धेन समन्नागतो होति, न पर असेखे विमुत्तिक्खन्धे समादपेता, अत्तना न असेखेन विमुत्तिजाणदस्सनक्खन्धेन समन्नागतो होति, न पर असेखे विमुत्तिजाणदस्सनक्खन्धे समादपेता, ऊनदसवस्सो होति — इमेहि खो, भिक्खवे, छहङ्गेहि समन्नागतेन भिक्खुना न उपसम्पादेतब्ब, 20 न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो ।

(४) छहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतेन भिक्खुना उपसम्पादेतब्ब, निस्सयो दातब्बो, सामणेरो उपट्ठापेतब्बो । अत्तना असेखेन सीलक्खन्धेन समन्नागतो होति, पर असेखे सीलक्खन्धे समादपेता पे० पर असेखे विमुत्तिजाणदस्सनक्खन्धे समादपेता, दसवस्सो वा होति अतिरेकदसवस्सो वा—इमेहि खो, भिक्खवे, छहज्जेहि समन्नागतेन²⁵ भिक्खुना उपसम्पादेतब्ब, निस्सयो दातब्बो, सामणेरो उपट्ठापेतब्बो ।

(५) अपरेहि पि, भिक्खवे, छहज्जेहि समन्नागतेन भिक्खुना न उपसम्पादेतब्ब, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो । अस्सद्धो होति, अहिरिको होति, अनोत्तप्पी होति, कुसीतो होति, मुट्ठस्सति होति, उन्नदसवस्सो होति — इमेहि खो, भिक्खवे, छहज्जेहि समन्नागतेन भिक्खुना न उपसम्पादेतब्ब, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो ।³⁰

R 67 (६) छहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतेन भिक्खुना उपसम्पादेतब्ब, निस्सयो दातब्बो, सामणेरो उपट्ठापेतब्बो । सद्धो होति, हिरिमा होति, ओत्तप्पी होति, आरद्ध-
B 96 विरियो होति, उपट्ठितस्सति^१ होति, दसवस्सो वा होति अतिरेकदसवस्सो वा — इमेहि खो, भिक्खवे, छहज्जेहि समन्नागतेन भिक्खुना उपसम्पादेतब्ब, निस्सयो दातब्बो, सामणेरो
५ उपट्ठापेतब्बो ।

(७) अपरेहि पि, भिक्खवे, छहज्जेहि समन्नागतेन भिक्खुना न उपसम्पादेतब्ब, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो । अधिसीले सीलविपन्नो होति, अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति, अप्पस्सुतो होति, दुप्पब्बो होति, ऊनदसवस्सो होति — इमेहि खो, भिक्खवे, छहज्जेहि समन्नागतेन भिक्खुना न उपसम्पादेतब्ब,
10 न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो ।

(८) छहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतेन भिक्खुना उपसम्पादेतब्ब, निस्सयो दातब्बो, सामणेरो उपट्ठापेतब्बो । न अधिसीले सीलविपन्नो होति, न अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, न अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति, बहुस्सुतो होति, पब्बवा होति, दसवस्सो वा होति अतिरेकदसवस्सो वा — इमेहि खो, भिक्खवे, छहज्जेहि समन्नागतेन
15 भिक्खुना उपसम्पादेतब्ब, निस्सयो दातब्बो, सामणेरो उपट्ठापेतब्बो ।

(९) अपरेहि पि, भिक्खवे, छहज्जेहि समन्नागतेन भिक्खुना न उपसम्पादेतब्ब, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो । न पटिबलो होति अन्तेवासिं वा सद्धिविहारि वा गिलान उपट्ठातु वा उपट्ठापेतु वा, उप्पन्न अनभिरति वूपकासेतु वा वूपकासापेतु वा, उप्पन्न कुक्कुच्च धम्मतो विनोदेतु,^२ आपत्तिं न जानाति, आपत्तिया वुट्ठान न जानाति, ऊनदसवस्सो
20 होति — इमेहि खो, भिक्खवे, छहज्जेहि समन्नागतेन भिक्खुना न उपसम्पादेतब्ब, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो ।

(१०) छहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतेन भिक्खुना उपसम्पादेतब्ब, निस्सयो दातब्बो, सामणेरो उपट्ठापेतब्बो । पटिबलो होति अन्तेवासिं वा सद्धिविहारि वा गिलान उपट्ठातु वा उपट्ठापेतु वा, उप्पन्न अनभिरतिं वूपकासेतु वा वूपकासापेतु वा, उप्पन्न
B 97 25 कुक्कुच्च धम्मतो विनोदेतु, आपत्तिं जानाति, आपत्तिया वुट्ठान जानाति, दसवस्सो वा होति अतिरेकदसवस्सो वा — इमेहि खो, भिक्खवे, छहज्जेहि समन्नागतेन भिक्खुना उपसम्पादेतब्ब, निस्सयो दातब्बो, सामणेरो उपट्ठापेतब्बो ।

R 68 (११) अपरेहि पि, भिक्खवे, छहज्जेहि समन्नागतेन भिक्खुना न उपसम्पादेतब्ब, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो । न पटिबलो होति अन्तेवासिं वा सद्धिविहारि
30 वा अभिसमाचारिकाय सिक्खाय सिक्खापेतु, आदिब्रह्मचारिकाय सिक्खाय विनेतु, अभिधम्मो

१, उपट्ठित सति—सी०, रो० । २ विनोदापेतु—इति पि सी०, स्या०, रो० पोत्यकेषु लब्धमिति ।

विनेतु, अभिविनये विनेतु, उप्पन्न दिट्ठिगत धम्मतो विवेचेतु, ऊनदसवस्सो होति — इमेहि खो, भिक्खवे, छहज्जेहि समन्नागतेन भिक्खुना न उपसम्पादेतब्ब, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो ।

(१२) छहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतेन भिक्खुना उपसम्पादेतब्ब, निस्सयो दातब्बो, सामणेरो उपट्ठापेतब्बो । पटिबलो होति अन्तेयासिं वा सद्धिविहारिं वा अभिसमा-^१चारिकाय सिक्खाय सिक्खापेतु पे० उप्पन्न दिट्ठिगत धम्मतो विवेचेतु, दसवस्सो वा होति अतिरेकदसवस्सो वा — इमेहि खो, भिक्खवे, छहज्जेहि समन्नागतेन भिक्खुना उपसम्पादेतब्ब, निस्सयो दातब्बो, सामणेरो उपट्ठापेतब्बो ।

(१३) अपरेहि पि, भिक्खवे, छहज्जेहि समन्नागतेन भिक्खुना न उपसम्पादेतब्ब, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो । आपत्तिं न जानाति, अनापत्तिं न जानाति,^{१०} लहुक आपत्तिं न जानाति, गरूक आपत्तिं न जानाति, उभयानि खो पनस्स पातिमोक्खानि वित्थारेन न स्वागतानि होन्ति न सुविभत्तानि न सुप्पवत्तीनि न सुविनिच्छित्तानि सुत्तसो^१ अनुव्यञ्जनसो^२, ऊनदसवस्सो होति — इमेहि खो, भिक्खवे, छहज्जेहि समन्नागतेन भिक्खुना न उपसम्पादेतब्ब, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो ।

(१४) छहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतेन भिक्खुना उपसम्पादेतब्ब, निस्सयो^{१५} दातब्बो, सामणेरो उपट्ठापेतब्बो । आपत्तिं जानाति, अनापत्तिं जानाति, लहुक आपत्तिं जानाति, गरूक आपत्तिं जानाति, उभयानि खो पनस्स पातिमोक्खानि वित्थारेन स्वागतानि होन्ति सुविभत्तानि सुप्पवत्तीनि सुविनिच्छित्तानि सुत्तसो अनुव्यञ्जनसो, दसवस्सो वा होति अतिरेकदसवस्सो वा — इमेहि खो, भिक्खवे, छहज्जेहि समन्नागतेन भिक्खुना उपसम्पादेतब्ब, निस्सयो दातब्बो, सामणेरो उपट्ठापेतब्बो ति ।

20

उपसम्पादेतब्बञ्चकुइसवार निट्ठित ।

§ ३० अञ्जतिथियपुब्बकथा

८६ तेन खा पन समयेन यो सो अञ्जतिथियपुब्बो उपज्झायेन सहधम्मिक बुच्चमानो उपज्झायस्स वाद आरोपेत्वा त येव तित्थायतन सङ्गमि । सो पुन पञ्चागन्त्वा भिक्खू उपसम्पद याचि । भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । यो सो, भिक्खवे, अञ्जतिथियपुब्बो उपज्झायेन सहधम्मिक बुच्चमानो उपज्झायस्स वाद आरोपेत्वा त येव तित्थायतन सङ्गन्तो, सो आगतो न उपसम्पादेतब्बो । यो, भिक्खवे, अञ्जो पि अञ्जतिथिय-^{२५}पुब्बो इमस्सि धम्मविनये आकङ्खति पब्बज्ज, आकङ्खति उपसम्पद, तस्स चत्तारो मासे परिवासो दातब्बो । एव च पन, भिक्खवे, दातब्बो — पठम केसमस्सु ओहारापेत्वा कासायानि वत्थानि अच्छादापेत्वा एकस्स उत्तरासङ्ग कारापेत्वा भिक्खून पादे वन्दापेत्वा

R 69

उक्कुटिक निसीदापेत्वा अञ्जलि पग्गण्हापेत्वा एउ वदेही ति वत्तब्बो — “बुद्ध सरण गच्छामि, धम्म सरण गच्छामि, सङ्घ सरण गच्छामि, दुतिय पि बुद्ध सरण गच्छामि, दुतिय पि धम्म सरण गच्छामि, दुतिय पि सङ्घ सरण गच्छामि, ततिय पि बुद्ध सरण गच्छामि, ततिय पि धम्म सरण गच्छामि, ततिय पि सङ्घ सरण गच्छामी” ति ।

5 तेन, भिक्खवे, अञ्जतिस्थियपुब्बेन सङ्घ उपसङ्गमित्वा एकस्स उत्तरासङ्ग ऋरित्वा भिक्खून पादे वन्दित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलि पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो — “अह, भन्ते, इत्थन्नामो अञ्जतिस्थियपुब्बो इमस्मिं धम्मविनये आकङ्खामि उपसम्पद । सोह, भन्ते, सङ्घ चत्तारो मासे परिवास याचामी” ति । दुतिय पि याचितब्बो । ततिय पि याचितब्बो । व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो —

B 99 10 “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो अञ्जतिस्थियपुब्बो इमस्मिं धम्मविनये आकङ्खति उपसम्पद । सो सङ्घ चत्तारो मासे परिवास याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल सङ्घो इत्थन्नामस्स अञ्जतिस्थियपुब्बस्स चत्तारो मासे परिवासं ददेय्य । एसा जति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो अञ्जतिस्थियपुब्बो इमस्मिं धम्मविनये आकङ्खति उपसम्पद । सो सङ्घ चत्तारो मासे परिवास याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स 15 अञ्जतिस्थियपुब्बस्स चत्तारो मासे परिवास देति । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स अञ्जतिस्थियपुब्बस्स चत्तारो मासे परिवासस्स दान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

R 70 “दिन्नो सङ्घेन इत्थन्नामस्स अञ्जतिस्थियपुब्बस्स चत्तारो मासे परिवासो । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

८७ एव खो, भिक्खवे, अञ्जतिस्थियपुब्बो आराधको होति, एव अनाराधको । 20 कथ च, भिक्खवे, अञ्जतिस्थियपुब्बो अनाराधको होति ? इध, भिक्खवे, अञ्जतिस्थियपुब्बो अतिकालेन गाम पविसति, अतिदिवा पटिक्कमति । एव पि, भिक्खवे, अञ्जतिस्थियपुब्बो अनाराधको होति ।

पुन च पर, भिक्खवे, अञ्जतिस्थियपुब्बो वेसियागोचरो^१ वा होति, विधवागोचरो^२ वा होति, थुल्लकुमारिकागोचरो^३ वा होति, पण्डकगोचरो वा होति, भिक्खुनीगोचरो वा 25 होति । एव पि, भिक्खवे, अञ्जतिस्थियपुब्बो अनाराधको होति ।

पुन च पर, भिक्खवे, अञ्जतिस्थियपुब्बो यानि तानि सब्रह्मचारीन उच्चावचानि करणीयानि^४, तत्थ न दक्खो होति, न अनलसो, न तत्तुपायाय वीमसाय समन्नागतो, न अल कातु, न अल सविधातु । एव पि, भिक्खवे, अञ्जतिस्थियपुब्बो अनाराधको होति ।

B 100 पुन च पर, भिक्खवे, अञ्जतिस्थियपुब्बो न तिब्बच्छन्दो होति उद्देसे, परि-

१ वेसियगोचरो-स्या० । २ विधवागोचरो-सी०, स्या० । ३ थुल्लकुमारिकागोचरो-सी०, स्या०, रो० । ४ किङ्करणीयानि-सी०, स्या० ।

पुच्छाय, अधिसीले, अधिचित्ते, अधिपञ्जाय । एव पि, भिक्खवे, अञ्जतिस्थियपुब्बो अनाराधको होति ।

✓ पुन च पर, भिक्खवे, अञ्जतिस्थियपुब्बो यस्स तित्थायतना सङ्कन्तो होति, तस्स सत्थुनो तस्स दिट्ठिया तस्स खन्तिया तस्स रुचिया तस्स आदायस्स अवण्णे भञ्जमाने कुपितो होति अनत्तमनो अनभिरद्धो, बुद्धस्स वा धम्मस्स वा सङ्घस्स वा अवण्णे भञ्जमाने अत्तमनो होति उदग्गो अभिरद्धो । यस्स वा पन तित्थायतना सङ्कन्तो होति, तस्स सत्थुनो तस्स दिट्ठिया तस्स खन्तिया तस्स रुचिया तस्स आदायस्स वण्णे भञ्जमाने अत्तमनो होति उदग्गो अभिरद्धो, बुद्धस्स वा धम्मस्स वा सङ्घस्स वा वण्णे भञ्जमाने कुपितो होति अनत्तमनो अनभिरद्धो । इद, भिक्खवे, सङ्घातनिक अञ्जतिस्थियपुब्बस्स अनाराधनीयस्मि । एव पि खो, भिक्खवे, अञ्जतिस्थियपुब्बो अनाराधको होति । एव 10 अनाराधको खो, भिक्खवे, अञ्जतिस्थियपुब्बो आगतो न उपसम्पादेतब्बो ।

कथ च, भिक्खवे, अञ्जतिस्थियपुब्बो आराधको होति ? इध, भिक्खवे, अञ्जतिस्थियपुब्बो नातिकालेन गाम पविसति नातिदिवा पटिक्कमति । एव पि, भिक्खवे, अञ्जतिस्थियपुब्बो आराधको होति ।

पुन च पर, भिक्खवे, अञ्जतिस्थियपुब्बो न वेसियागोचरो होति, न विधवागोचरो 15 होति, न थुल्लकुमारिकागोचरो होति, न पण्डकगोचरो होति, न भिक्खुनीगोचरो होति । एव पि, भिक्खवे, अञ्जतिस्थियपुब्बो आराधको होति ।

R 71

पुन च पर, भिक्खवे, अञ्जतिस्थियपुब्बो यानि तानि सब्रह्मचारीन उच्चावचानि करणीयानि, तत्थ दक्खो होति, अनलसो, तत्रुपायाय वीमसाय समन्नागतो, अल कातु, अल सविधातु । एव पि, भिक्खवे, अञ्जतिस्थियपुब्बो आराधको होति । 20

पुन च पर, भिक्खवे, अञ्जतिस्थियपुब्बो तिब्बच्छन्दो होति उद्देसे, परिपुच्छाय, अधिसीले, अधिचित्ते, अधिपञ्जाय । एव पि, भिक्खवे, अञ्जतिस्थियपुब्बो आराधको होति ।

पुन च पर, भिक्खवे, अञ्जतिस्थियपुब्बो यस्स तित्थायतना सङ्कन्तो होति, तस्स सत्थुनो तस्स दिट्ठिया तस्स खन्तिया तस्स रुचिया तस्स आदायस्स अवण्णे भञ्जमाने अत्तमनो 25 होति उदग्गो अभिरद्धो, बुद्धस्स वा धम्मस्स वा सङ्घस्स वा अवण्णे भञ्जमाने कुपितो होति अनत्तमनो अनभिरद्धो । यस्स वा पन तित्थायतना सङ्कन्तो होति, तस्स सत्थुनो तस्स दिट्ठिया तस्स खन्तिया तस्स रुचिया तस्स आदायस्स वण्णे भञ्जमाने कुपितो होति अनत्तमनो अनभिरद्धो, बुद्धस्स वा धम्मस्स वा सङ्घस्स वा वण्णे भञ्जमाने अत्तमनो होति उदग्गो अभिरद्धो । इद, भिक्खवे, सङ्घातनिक अञ्जतिस्थियपुब्बस्स आराधनीयस्मि । एव खो, भिक्खवे, अञ्ज- 30 तिस्थियपुब्बो आराधको होति । एव आराधको खो, भिक्खवे, अञ्जतिस्थियपुब्बो आगतो

B 101

उपसम्पादेतब्बो । सचे, भिक्खवे, अञ्जतिस्थियपुब्बो नग्गो आगच्छति, उपज्झायमूलक चीवर परियेसितब्ब । सचे अच्छिन्नकेसो आगच्छति, सङ्खो अपलोकेतब्बो भण्डुकम्माय । ये ते, भिक्खवे, अग्गिका जटिलका, ते आगता उपसम्पादेतब्बा, न तेस परिवासो दातब्बो । त किस्स हेतु^१ कम्मवादिनो एते, भिक्खवे, किरियवादिनो । सचे, भिक्खवे, जातिया साकियो अञ्ज-
५ तिस्थियपुब्बो आगच्छति, सो आगतो उपसम्पादेतब्बो, न तस्स परिवासो दातब्बो । इमाह, भिक्खवे, जातीन आवेणिक^१ परिहार दम्मी ति ।

अञ्जतिस्थियपुब्बकथा निद्धिता ।

सत्तमभाणवार ।

§ ३१ पञ्चाबाधवत्थु

८८ तेन खो पन समयेन मग्गेषु पञ्च आबाधा उस्सत्ता होन्ति — कुट्ट, गण्डो, किलासो, सोसो, अपमारो । मनुस्सा पञ्चहि आबाधेहि फुट्ठा जीवक कोमारभच्च उपसङ्कमित्वा एव वदन्ति — “साधु नो, आचरिय, तिकिच्छाही” ति । अह ख्वय्या^१, बहुकिच्चो बहुकरणीयो,
R 72 10 राजा च मे माग्गो सेनियो बिम्बिसारो उपट्ठातब्बो इत्थागारञ्च बुद्धपमुखो च भिक्खुसङ्खो,
B 102 नाह सक्कोमि तिकिच्छित्तु ति । सब्ब सापतेय्यञ्च ते, आचरिय, होतु, मयञ्च ते दासा, साधु, नो, आचरिय, तिकिच्छाही ति । अह ख्वय्या, बहुकिच्चो बहुकरणीयो पे० भिक्खु-
सङ्खो, नाह सक्कोमि तिकिच्छित्तु ति । अथ खो तेस मनुस्सान एतदहोसि — “इमे खो समणा सक्कपुत्तिया सुखसीला सुखसमाचारा, सुभोजनानि भुञ्जित्वा निवातेसु^३ सयनेसु सयन्ति ।
15 यन्नून मय समणेषु सक्कपुत्तियेषु पब्बजेय्याम । तत्थ भिक्खू चेव उपट्ठहिस्सन्ति, जीवको च कोमारभच्चो तिकिच्छिस्सती ति । अथ खो ते मनुस्सा भिक्खू उपसङ्कमित्वा पब्बज्ज याचिंसु ।
ते भिक्खू पब्बाजेसु, उपसम्पादेसु । ते भिक्खू चेव उपट्ठहिंसु जीवको च कोमारभच्चो तिकिच्छि ।
तेन खो पन समयेन भिक्खू बहू गिलाने भिक्खू उपट्ठहन्ता याचनबहुला विञ्जत्तिबहुला
विहरन्ति — गिलानभत्त देथ, गिलानुपट्ठाकभत्त देथ, गिलानभेसज्ज देथा ति । जीवको पि
20 कोमारभच्चो बहू गिलाने भिक्खू तिकिच्छन्तो अञ्जतर राजकिच्च परिहापेसि ।

८९ अञ्जतरो पि पुरिसो पञ्चहि आबाधेहि फुट्ठो जीवक कोमारभच्च उपसङ्कमित्वा एतदवोच — “साधु म, आचरिय, तिकिच्छाही” ति । अह ख्वय्य^१, बहुकिच्चो पे० भिक्खुसङ्खो, नाह सक्कोमि तिकिच्छित्तु ति । सब्ब सापतेय्यञ्च ते, आचरिय, होतु, अह च ते दासो, साधु म, आचरिय, तिकिच्छाही ति । अह ख्वय्य, बहुकिच्चो पे० नाह सक्कोमि
25 तिकिच्छित्तु ति । अथ खो तस्स पुरिसस्स एतदहोसि — “इमे खो समणा सक्कपुत्तिया

१ आवेणिय-रो० । २ ख्वय्यो-म०, खोय्यो-रो० । ३ निवातेसु-स्या० । ४ ख्वय्यो-म०, सी०, रो० ।

सुखसीला सुखसमाचारा, सुभोजनानि भुञ्जित्वा निवातेसु सयनेसु सयन्ति । यच्चूनाह समणेसु सक्कपुत्तियेसु पब्बजेय्य । तत्थ भिक्खू चेव उपट्ठहिस्सन्ति, जीवको च कोमारभच्चो तिकिच्छिस्सति । सोह अरोगो विब्भमिस्सामी” ति । अथ खो सो पुरिसो भिक्खू उपसङ्कमित्वा पब्बज्ज याचि । त भिक्खू पब्बाजेसु, उपसम्पादेसु । त भिक्खू चेव उपट्ठहिस्सु, जीवको च कोमारभच्चो तिकिच्छि । सो अरोगो विब्भमि । अइसा खो जीवको कोमारभच्चो त पुरिस⁵ विब्भन्त^१, दिस्वान त पुरिस एतदवोच — “ननु त्व, अय्य, भिक्खूसु पब्बजितो अहोसी” ति^२ एव, आचरिया, ति । किस्स पन त्व, अय्य, एवरूप अकासी ति^२ अथ खो सो जीवकस्स कोमारभच्चस्स एतमत्थ आरोचेसि । जीवको कोमारभच्चो उज्झायति खिय्यति विपाचेति — “कथ हि नाम भदन्ता^३ पञ्चहि जाबाधेहि फुट्ट पब्बाजेस्सन्ती” ति । अथ खो जीवको कोमारभच्चो येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त¹⁰ निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो जीवको कोमारभच्चो भगवन्त एतदवोच — “साधु, भन्ते, अय्या पञ्चहि जाबाधेहि फुट्ट न पब्बाजेय्यु” ति । अथ खो भगवा जीवक कोमारभच्च धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहसेसि । अथ खो जीवको कोमारभच्चो भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समादपितो समुत्तेजितो सम्पहसितो उट्ठायासना भगवन्त अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा पक्कामि । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे¹⁵ धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, पञ्चहि जाबाधेहि फुट्टो पब्बाजेतब्बो । यो पब्बाजेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

§ ३२ राजभटवत्थु

९० तेन खो पन समयेन रज्जो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स पच्चन्तो कुपितो होति । अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो सेनानायके महामत्ता आणापेसि — “गच्छथ, भणे, पच्चन्त उच्चिन्था” ति । एव, देवा, ति खो सेनानायका महामत्ता रज्जो मागधस्स²⁰ सेनियस्स बिम्बिसारस्स पच्चस्सोसु । अथ खो अभिज्जातान अभिज्जातान योधान एतद होसि — “मय खो युद्धाभिनिदिनो गच्छन्ता पाप च कम्म करोम, बहु च अपुञ्ज पसवाम । केन नु खो मय उपायेन पापा च विरमेय्याम कल्याण च करेय्यामा” ति^२ अथ खो तेस योधान एतदहोसि — “इमे खो समणा सक्कपुत्तिया धम्मचारिनो समचारिनो ब्रह्मचारिनो सच्च-^{B 104} वादिनो सीलवन्तो कल्याणधम्मा । सचे खो मय समणेसु सक्कपुत्तियेसु पब्बजेय्याम, एव मय²⁵ पापा च विरमेय्याम कल्याण च करेय्यामा” ति । अथ खो ते योधा भिक्खू उपसङ्कमित्वा पब्बज्ज याचिसु । ते भिक्खू पब्बाजेसु, उपसम्पादेसु । सेनानायका महामत्ता राजभटे पुच्छिसु — “कि नु खो, भणे, इत्थन्नामो च इत्थन्नामो च योधा न दिस्सन्ती” ति^२ इत्थन्नामो च इत्थन्नामो च, सामि, योधा भिक्खूसु पब्बजिता ति । सेनानायका महामत्ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति^{R 74}

विपाचेन्ति — “कथं हि नाम समणा सक्कपुत्तिया राजभट पब्बाजेस्सन्ती” ति । सेनानायका महामत्ता रब्बो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स एतमत्थ आरोचेसु । अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो वोहारिके महामत्ते पुच्छि — “यो, भणे, राजभट पब्बाजेति, किं सो पस वती” ति ।^१ उपज्झायस्स, देव, सीस छेत्तब्ब, अनुस्सावक्कस्स^२ जिह्वा उद्धरितब्बा, गणस्स^५ उपङ्कुफासुका भञ्जितब्बा ति । अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो येन भगवा तेनु-पसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो भगवन्त एतदवोच — “सन्ति, भन्ते, राजानो अस्सद्वा अप्पसन्ना । ते अप्पमत्तकेन पि भिक्खू विहेठेय्यु । साधु, भन्ते, अय्या राजभट न पब्बाजेय्यु” ति । अथ खो भगवा राजान मागध सेनिय बिम्बिसार धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि^{१०} सम्पहसेसि । अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समादपितो समुत्तेजितो सम्पहसितो उट्ठायासना भगवन्त अभिवादेत्वा पदम्बिण कत्वा पक्कामि । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, राजभटो पब्बाजेतब्बो । यो पब्बाजेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

§ ३३ अङ्गुलिमालचोरवत्थु

९१ तेन खो पन समयेन चोरो अङ्गुलिमालो भिक्खूसु पब्बजितो होति । मनुस्सा^{१५} पस्सित्वा उब्बिज्जन्ति पि, उत्तसन्ति पि, पलायन्ति पि, अब्जेन पि गच्छन्ति, अब्जेन पि मुखं करोन्ति, द्वारं पि थकेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम समणा सक्कपुत्तिया धजबन्ध^३ चोर पब्बाजेस्सन्ती” ति । अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खिय्यन्तान विपाचेन्तान । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, धजबन्धो चोरो पब्बाजेतब्बो । यो पब्बाजेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

§ ३४ कारभेदकचोरवत्थु

R 75 20 ९२ तेन खो पन समयेन रब्बा मागधेन सेनियेन बिम्बिसारेन अनुज्जात होति — “ये समणेसु सक्कपुत्तियेसु पब्बजन्ति, न ते लब्भा किञ्चि कातु, स्वाक्खातो धम्मो, चरन्तु ब्रह्मचरिय सम्मा दुक्खस्स अन्तकिरियाया” ति । तेन खो पन समयेन अब्जतरो पुरिसो चोरिक कत्वा काराय बद्धो होति । सो कारं भिन्दित्वा पलायित्वा भिक्खूसु पब्बजितो होति । मनुस्सा पस्सित्वा एव आहसु — “अयं सो कारभेदको चोरो । हन्द, न नेमा” ति । एकच्चे एव आहसु —^{२५} “माय्या^३, एव अवचुत्थ । अनुज्जात रब्बा मागधेन सेनियेन बिम्बिसारेन — ये समणेसु सक्कपुत्तियेसु पब्बजन्ति, न ते लब्भा किञ्चि कातु, स्वाक्खातो धम्मो, चरन्तु ब्रह्मचरिय सम्मा दुक्खस्स अन्तकिरियाया ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “अभयूवरा इमे समणा सक्कपुत्तिया, न यिमे लब्भा किञ्चि कातु । कथं हि नाम समणा सक्कपुत्तिया कार-

भेदक चोर पब्बाजेस्सन्ती” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, कारभेदको चोरो पब्बाजेतब्बो । यो पब्बाजेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

§ ३५ लिखितकचोरवत्थु

९३ तेन खो पन समयेन अब्जतरो पुरिसो चोरिक कत्वा पलायित्वा भिक्खूसु पब्बजितो होति । सो च रब्बो अन्तेपुरे लिखितो होति — यत्थ पस्सितब्बो^१ तत्थ हन्तब्बो ति । मनुस्सा पस्सित्वा एव आहसु — “अय सो लिखितको चोरो । हन्द, न हनामा” ति ।^६ एकच्चे एव आहसु — “माय्या, एव अवचुत्थ । अनुब्जात रब्बा पे० अन्तकिरियाया” ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “अभयूवरा इमे समणा सक्कपुत्तिया, न यिमे लब्भा किञ्चि कातु । कथ हि नाम समणा सक्कपुत्तिया लिखितक चोर पब्बाजेस्सन्ती” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, लिखितको चोरो पब्बाजेतब्बो । यो पब्बाजेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

B 106

10

§ ३६ कसाहतवत्थु

९४ तेन खो पन समयेन अब्जतरो पुरिसो कसाहतो कतदण्डकम्मो भिक्खूसु पब्बजितो होति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम समणा सक्कपुत्तिया कसाहत कतदण्डकम्म पब्बाजेस्सन्ती” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, कसाहतो कतदण्डकम्मो पब्बाजेतब्बो । यो पब्बाजेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

§ ३७ लक्खणाहतवत्थु

९५ तेन खो पन समयेन अब्जतरो पुरिसो लक्खणाहतो कतदण्डकम्मो भिक्खूसु^{१५} पब्बजितो होति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम समणा सक्कपुत्तिया लक्खणाहत कतदण्डकम्म पब्बाजेस्सन्ती” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, लक्खणाहतो कतदण्डकम्मो पब्बाजेतब्बो । यो पब्बाजेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

R 76

§ ३८ इणायिकवत्थु

९६ तेन खो पन समयेन अब्जतरो पुरिसो इणायिको पलायित्वा भिक्खूसु पब्बजितो होति । धनिया पस्सित्वा एव आहसु — “अय सो अम्हाक इणायिको । हन्द, न नेमा”^{२०} ति । एकच्चे एव आहसु — “माय्या, एव अवचुत्थ । अनुब्जात रब्बा मागधेन सेनियेन बिम्बिसारेन — ये समणेसु सक्कपुत्तियेसु पब्बजन्ति, न ते लब्भा किञ्चि कातु, स्वाक्खातो धम्मो, चरन्तु ब्रह्मचरिय सम्मा दुक्खस्स अन्तकिरियाया ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “अभयूवरा इमे समणा सक्कपुत्तिया । न यिमे लब्भा किञ्चि कातु । कथ हि नाम समणा सक्कपुत्तिया इणायिक पब्बाजेस्सन्ती” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे,^{२५} इणायिको पब्बाजेतब्बो । यो पब्बाजेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

B 107

§ ३९ दासवत्थु

९७ तेन खो पन समयेन अब्जतरो दासो पलायित्वा भिक्खूसु पब्बजितो होति । अय्यका^१ पस्सित्वा एव आहसु — “अय सो अम्हाक दासो । हन्द, न नेमा” ति । एकच्चे एव आहसु — “माय्या, एव पे० अन्तकिरियाया” ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “अभयूवरा इमे समणा सक्कपुत्तिया, न यिमे लब्भा किञ्चि कातु । कथ हि^२ नाम समणा सक्कपुत्तिया दास पब्बाजेस्स ती” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, दासो पब्बाजेतब्बो । यो पब्बाजेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

§ ४० कम्मरभण्डुवत्थु

९८ तेन खो पन समयेन अब्जतरो कम्मरभण्डु मातापितूहि सद्धि भण्डित्वा आराम गन्त्वा भिक्खूसु पब्बजितो होति । अथ खो तस्स कम्मरभण्डुस्स मातापितरो त कम्मरभण्डु विचिन्ता आराम गन्त्वा भिक्खू पुच्छिसु — “अपि, भन्ते, एवरूप दारक पस्सेय्याथा” ति^३ १० भिक्खू अजानन्ता येव^४ आहसु — “न जानामा” ति, अपस्सन्ता येव आहसु — “न पस्सामा” ति । अथ खो तस्स कम्मरभण्डुस्स मातापितरो त कम्मरभण्डु विचिन्ता भिक्खूसु पब्ब ११ जित दिस्वा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “अलज्जिनो इमे समणा सक्कपुत्तिया, दुस्सीला मुसावादिनो । जानन्ता येव^५ आहसु — न जानामा ति, पस्सन्ता येव^६ आहसु — न पस्सा- १२ मा ति । अय दारको भिक्खूसु पब्बजितो” ति । अस्सोसु खो भिक्खू तस्स कम्मरभण्डुस्स १३ मातापितुन्न^७ उज्झायन्तान खिय्यन्तान विपाचेन्तान । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, सद्ध अपलोकेतु भण्डुकम्माया ति ।

§ ४१ उपालिदारकवत्थु

९९ तेन खो पन समयेन राजगहे सत्तरसवग्गिया दारका सहायका होन्ति । उपालि दारको तेस पामोक्खो होति । अथ खो उपालिस्स मातापितुन्न एतदहोसि — “केन नु खो उपायेन उपालि अम्हाक अच्चयेन सुख च जीवेय्य, न च किलमेय्या” ति^८ अथ खो उपा- २० लिस्स मातापितुन्न एतदहोसि — “सचे खो उपालि लेख सिक्खेय्य, एव खो उपालि अम्हाक अच्चयेन सुख च जीवेय्य, न च किलमेय्या” ति । अथ खो उपालिस्स मातापितुन्न एतद- २१ होसि — “सचे खो उपालि लेख सिक्खिस्सति, अङ्गुलियो दुक्खा भविस्सन्ति । सचे खो उपालि गणन सिक्खेय्य, एव खो उपालि अम्हाक अच्चयेन सुख च जीवेय्य, न च किल- २२ मेय्या” ति । अथ खो उपालिस्स मातापितुन्न एतदहोसि — “सचे खो उपालि गणन सिक्खि- २३ स्सति, उरस्स दुक्खो भविस्सति । सचे खो उपालि रूप सिक्खेय्य, एव खो उपालि अम्हाक अच्चयेन सुख च जीवेय्य, न च किलमेय्या” ति । अथ खो उपालिस्स मातापितुन्न एतद-

१ अय्यिका-रो०, स्या०, अयिरका-सी० । २ अजानयेव-सी०, रो०, म० । ३ जानयेव-सी०, रो०, म० । ४ पस्सयेव-सी०, रो०, म० । ५ मातापितुन्न-म०, स्या० ।

होसि—“सचे खो उपालि रूप सिक्खिस्सति, अक्खीनि दुक्खानि^१ भविस्सन्ति । इमे खो समणा सक्कपुत्तिया सुखसीला सुखसमाचारा, सुभोजनानि भुञ्जित्वा निवातेसु सयनेसु सयन्ति । सचे खो उपालि समणेसु सक्कपुत्तियेसु पब्बजेय्य, एव खो उपालि अम्हाक अच्चयेन सुख च जीवेय्य, न च किलमेय्या”ति ।

अस्सोसि खो उपालि दारको मातापितुन्न इम कथासल्लाप । अथ खो उपालि दारको^५ येन ते दारका तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा ते दारके एतदवोच—“एथ मय, अय्या, समणेसु सक्कपुत्तियेसु पब्बजिस्सामा” ति । सचे खो त्व, अय्य, पब्बजिस्ससि, एव मय पि पब्बजिस्सामा ति । अथ खो ते दारका एकमेकस्स मातापितरो उपसङ्गमित्वा एतदवोचु—“अनुजानाथ म अगारस्सा अनगारिय पब्बज्जाया” ति ।

अथ खो तेस दारकान मातपितरो—सब्बे पिमे दारका समानच्छन्दा कल्याणाधि^{१०} R 78 प्पाया ति—अनुजानिंसु । ते भिक्खू उपसङ्गमित्वा पब्बज्ज याचिंसु । ते भिक्खू पब्बजेसु उपसम्पादेसु । ते रत्तिया पच्चूससमय पच्चुट्ठाया रोदन्ति—“यागु देथ, भत्त देथ, खादनीय देथा” ति । भिक्खू एव आहसु—“आगमेथ, आवुसो, याव रत्ति^१ विभायति । सचे यागु भविस्सति पिविस्सथ, सचे भत्त भविस्सति भुञ्जिस्सथ, सचे खादनीय भविस्सति खादिस्सथ, नो चे भविस्सति यागु^१ वा भत्त वा खादनीय वा, पिण्डाय चरित्वा भुञ्जिस्सथा” ति । एव पि खो^{१५} B 101 ते भिक्खू भिक्खूहि वुच्चमाना रोदन्तेव^१ “यागु देथ, भत्त देथ, खादनीय देथा” ति, सेनासन ऊहदन्ति पि^१ उम्भिहन्ति पि ।

अस्सोसि खो भगवा रत्तिया पच्चूससमय पच्चुट्ठाया दारकसह । सुत्वान आयसन्त आनन्द आमन्तेसि—“कि नु खो सो, आनन्द, दारकस्स सहो” ति^२ अथ खो आयस्सा आनन्दो भगवतो एतमत्थ आरोचेसि । सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खू जान ऊनवीसतिवस्स पुगल उप-^{२०} सम्पादेन्ती ति^२ सच्च, भगवा ति । विगरहि बुद्धो भगवा—“कथ हि नाम ते, भिक्खवे, मोघ पुरिसा जान ऊनवीसतिवस्स पुगल उपसम्पादेस्सन्ति । ऊनवीसतिवस्सो, भिक्खवे, पुगलो अक्खमो होति सीतस्स उण्हस्स जिघच्छाय पिपासाय डसमकसवातातपसिरिसपसम्फस्सान^१ दुरुत्तान दुरागतान वचनपथान उप्पन्नान सारीरिकान वेदनान दुक्खान तिब्बान खरान कट्टकान असातान अमनापान पाणहरान अनधिवासकजातिको होति । वीसतिवस्सो व^१ खो, भिक्खवे,^{२५} पुगलो खमो होति सीतस्स उण्हस्स पे० पाणहरान अधिवासकजातिको होति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय, पसन्नान वा भिय्योभावाय पे० विगरहित्वा धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—“न, भिक्खवे, जान ऊनवीसतिवस्सो पुगलो उपसम्पादेतब्बो । यो उपसम्पादेय्य, यथाधम्मो कारेतब्बो” ति ।

१ दुक्खा—सी०, म०, रो० । २ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ३ यागु—म । ४ रोदन्तियेव—म० । ५ ऊहन्ति पि—रो० । ६ °सरीसप° म० । ७ च—स्या०, रो० पोत्थके नत्थि ।

§ ४२ अहिवातकरोगवत्थु

१०० तेन खो पन समयेन अब्जतर कुल अहिवातकरोगेन कालङ्कत होति । तस्स पितापुत्तका सेसा होन्ति । ते भिक्खूसु पब्बजित्वा एकतो व पिण्डाय चरति । अथ खो सो दारको पितुनो भिक्खाय दिन्नाय उपधावित्वा एतदवोच — “मय्ह पि, तात, देहि, मय्ह पि, तात, देही” ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “अब्रह्मचारिनो इमे समणा सक्कपुत्तिया । अय पि दारको भिक्खुनिया जातो” ति । अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खिय्यन्तान विपाचेन्तान । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, ऊनपन्नरसवस्सो दारको पब्बाजेतब्बो । यो पब्बाजेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

तेन खो पन समयेन आयसतो आनन्दस्स उपट्ठाककुल सद्ध पसन्न अहिवातकरोगेन कालङ्कत होति, द्वे च दारका सेसा होति । ते पोरणकेन आचिण्णकप्पेन भिक्खू पस्सित्वा उपधावन्ति । भिक्खू अपसादेन्ति । ते भिक्खूहि अपसादियमाना रोदन्ति । अथ खो आयसतो आनन्दस्स एतदहोसि — “भगवता पब्बज्ज ‘न ऊनपन्नरसवस्सो दारको पब्बाजेतब्बो’ ति । इमे च दारका ऊनपन्नरसवस्सा । केन नु खो उपायेन इमे दारका न विनस्सेय्यु” ति । अथ खो आयस्सा आनन्दो भगवतो एतमत्थ आरोचेसि । उस्सहन्ति पन ते, आनन्द, दारका काके उड्डुपेतु ति^१ उस्सहन्ति, भगवा ति । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, ऊनपन्नरसवस्सं दारक काकुड्डेपक^२ पब्बाजेतु” ति ।

§ ४३ कण्डकवत्थु

१०१ तेन खो पन समयेन आयसतो उपनन्दस्स सक्कपुत्तस्स द्वे सामणेरा होन्ति — कण्डको च महको च । ते अब्जमब्ज दूसेसु । भिक्खू उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम सामणेरा एवरूप अनाचार आचरिस्सन्ती” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, एकेन द्वे सामणेरा उपट्ठापेतब्बा । यो उपट्ठापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

§ ४४ आहुन्दरिकवत्थु

१०२ तेन खो पन समयेन भगवा तत्थेव राजगहे वस्स वसि, तत्थ हेमन्त, तत्थ गिम्ह । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “आहुन्दरिका समणान सक्कपुत्तियान दिसा अन्धकारा, न इमेस दिसा पक्खायन्ती” ति । अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खिय्यन्तान विपाचेन्तान । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अथ खो भगवा आयस्सन्त आनन्द आमन्तेसि — “गच्छानन्द, अवापुरण^३ आदाय अनुपरिवेणिय भिक्खून आरोचेहि — “इच्छतावुसो भगवा दक्खिणागिरि चारिक पक्कमितु । यस्साय-

१ उड्डेपेतुत्ति-स्या०, उड्डेपेतुन्ति-रो० । २ काकुड्डेपक-रो० । ३ अपापुरण-रो० ।

स्ततो अत्थो, सो आगच्छतू” ति । एव, भन्ते, ति खो आयस्सा आनन्दो भगवतो पटिस्सुत्वा^१
 अवापुरण आदाय अनुपरिवेणिय भिक्खून् आरोचेसि — “इच्छतावुसो भगवा दक्खिणागिरिं
 चारिक पक्कमितु । यस्सायस्सतो अत्थो, सो आगच्छतू” ति । भिक्खू एव आहसु — “भगवता,
 आवुसो आनन्द, पञ्चत्त दस वस्सानि निम्साय वत्थु, दसवस्सेन निस्सय दातु । तत्थ च नो
 गन्तब्ब भविस्सति, निस्सयो च गहेतब्बो भविस्सति, इत्तरो च वासो भविस्सति, पुन च^५
 पञ्चागन्तब्ब भविस्सति, पुन च निस्सयो गहेतब्बो भविस्सति । सचे अम्हाक आचरियु-
 पज्झाया गमिस्सन्ति, मय पि गमिस्साम, नो चे अम्हाक आचरियुपज्झाया गमिस्सन्ति, मय पि
 न गमिस्साम । लहुचित्तकता नो, आवुसो आनन्द, पञ्चायिस्सती” ति । अथ खो भगवा
 ओगणेन भिक्खुसङ्घेन दक्खिणागिरिं चारिक पक्कामि ।

§ ४५ निस्सयमुच्चनकथा

१०३ अथ खो भगवा दक्खिणागिरिस्सि यथाभिरन्त विहरित्वा पुनदेव राजगह^{१०}
 पञ्चागच्छि । अथ खो भगवा आयस्सन्त आनन्द आमन्तेसि — “किं नु खो, आनन्द, तथागतो
 ओगणेन भिक्खुसङ्घेन दक्खिणागिरिं चारिक पक्कन्तो” ति^१ अथ खो आयस्सा आनन्दो
 भगवतो एतमत्थ आरोचेसि । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं
 कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन पञ्च वस्सानि
 निस्साय वत्थु, अब्यत्तेन यावजीव ।

15

(१) “पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतेन भिक्खुना न अनिस्सितेन वत्थब्ब । न
 असेखेन सीलक्खन्धेन समन्नागतो होति पे० न असेखेन विमुत्तिजाणदस्सनक्खन्धेन
 समन्नागतो होति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतेन भिक्खुना न अनिस्सितेन
 वत्थब्ब ।

(२) “पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतेन भिक्खुना अनिस्सितेन वत्थब्ब ।^{२०} B 112
 असेखेन सीलक्खन्धेन समन्नागतो होति पे० असेखेन विमुत्तिजाणदस्सनक्खन्धेन
 समन्नागतो होति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतेन भिक्खुना अनिस्सितेन
 वत्थब्ब ।

(३) “अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतेन भिक्खुना न अनिस्सितेन
 वत्थब्ब । अस्सद्धो होति, अहिरिको होति, अनोत्तप्पी^३ होति, कुसीतो होति, मुट्ठस्सति^{२५}
 होति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतेन भिक्खुना न अनिस्सितेन वत्थब्ब ।

(४) “पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतेन भिक्खुना अनिस्सितेन वत्थब्ब ।
 सद्धो होति, हिरिमा होति, ओत्तप्पी होति, आरद्धवीरियो होति, उपट्ठितस्सति होति —
 इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतेन भिक्खुना अनिस्सितेन वत्थब्ब ।

R ६1

(५) “अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतेन भिक्खुना न अनिस्सितेन वत्थब्ब । अधिसीले सीलविपन्नो होति, अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, अतिदिट्ठिया दिट्ठि-
विपन्नो होति, अप्पस्सुतो होति, दुप्पब्बो होति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्ना-
गतेन भिक्खुना न अनिस्सितेन वत्थब्ब ।

5 (६) “पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतेन भिक्खुना अनिस्सितेन वत्थब्ब । न
अधिसीले सीलविपन्नो होति, न अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, न अतिदिट्ठिया दिट्ठि-
विपन्नो होति, बहुस्सुतो होति, पब्बवा होति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्ना
गतेन भिक्खुना अनिस्सितेन वत्थब्ब ।

(७) “अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतेन भिक्खुना न अनिस्सितेन
10 वत्थब्ब । आपत्तिं न जानाति, अनापत्तिं न जानाति, लहुक आपत्तिं न जानाति, गरुक्
आपत्तिं न जानाति, उभयानि खो पनस्स पातिमोक्खानि वित्थारेन न स्वागतानि होन्ति न
सुविभत्तानि न सुप्पवत्तीनि न सुविनिच्छित्तानि सुत्तसो अनुव्यञ्जनसो — इमेहि खो, भिक्खवे,
पञ्चहङ्गेहि समन्नागतेन भिक्खुना न अनिस्सितेन वत्थब्ब ।

B 113

(८) “पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतेन भिक्खुना अनिस्सितेन वत्थब्ब ।
15 आपत्तिं जानाति, अनापत्तिं जानाति, लहुक आपत्तिं जानाति, गरुक् आपत्तिं जानाति,
उभयानि खो पनस्स पातिमोक्खानि वित्थारेन स्वागतानि होन्ति सुविभत्तानि सुप्पवत्तीनि
सुविनिच्छित्तानि सुत्तसो अनुव्यञ्जनसो — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतेन
भिक्खुना अनिस्सितेन वत्थब्ब ।

(९) “अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतेन भिक्खुना न अनिस्सितेन
20 वत्थब्ब । आपत्तिं न जानाति, अनापत्तिं न जानाति, लहुक आपत्तिं न जानाति, गरुक्
आपत्तिं न जानाति, ऊनपञ्चवम्सो होति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतेन
भिक्खुना न अनिस्सितेन वत्थब्ब ।

(१०) “पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतेन भिक्खुना अनिस्सितेन वत्थब्ब ।
आपत्तिं जानाति, अनापत्तिं जानाति, लहुक आपत्तिं जानाति, गरुक् आपत्तिं जानाति,
25 पञ्चवम्सो वा होति अतिरेकपञ्चवम्सो वा — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतेन
भिक्खुना अनिस्सितेन वत्थब्ब ।

पञ्चकदसवार निट्ठित्ति ।

१०४ (१) “छहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतेन भिक्खुना न अनिस्सितेन
वत्थब्ब । न असेखेन सीलक्खन्धेन समन्नागतो होति, न असेखेन समाधिक्खन्धेन, न
असेखेन पञ्चाक्खन्धेन, न असेखेन विमुत्तिक्खन्धेन, न असेखेन विमुत्तिजाणदस्सनक्खन्धेन

समन्नागतो होति, ऊनपञ्चवस्सो होति — इमेहि खो, भिक्खवे, छहज्जेहि समन्नागतेन भिक्खुना न अनिस्सितेन वत्थब्ब ।

(२) “छहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतेन भिक्खुना अनिस्सितेन वत्थब्ब । असेखेन सीलक्खन्धेन समन्नागतो होति, असेखेन समाधिक्खन्धेन, असेखेन पञ्जाक्खन्धेन, असेखेन विमुत्तिक्खन्धेन, असेखेन विमुत्तिजाणदस्सनक्खन्धेन समन्नागतो होति, पञ्चवस्सो ५ वा होति अतिरेकपञ्चवस्सो वा — इमेहि खो, भिक्खवे, छहज्जेहि समन्नागतेन भिक्खुना अनिस्सितेन वत्थब्ब ।

(३) “अपरेहि पि, भिक्खवे, छहज्जेहि समन्नागतेन भिक्खुना न अनिस्सितेन वत्थब्ब । अस्सद्धो होति, अहिरिको होति, अनोत्तप्पी होति, कुसीतो होति, मुट्ठस्सति होति, ऊनपञ्चवस्सो होति — इमेहि खो, भिक्खवे, छहज्जेहि समन्नागतेन भिक्खुना न अनिस्सितेन 10 वत्थब्ब ।

(४) “छहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतेन भिक्खुना अनिस्सितेन वत्थब्ब । सद्धो होति, हिरिमा होति, ओत्तप्पी होति, आरद्धवीरियो होति, उपट्ठितस्सति होति, पञ्चवस्सो वा होति अतिरेकपञ्चवस्सो वा — इमेहि खो, भिक्खवे, छहज्जेहि समन्नागतेन भिक्खुना अनिस्सितेन वत्थब्ब । 15

(५) “अपरेहि पि, भिक्खवे, छहज्जेहि समन्नागतेन भिक्खुना न अनिस्सितेन वत्थब्ब । अधिसीले सीलविपन्नो होति, अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति, अप्पस्सुतो होति, दुप्पज्जो होति, ऊनपञ्चवस्सो होति — इमेहि खो, भिक्खवे, छहज्जेहि समन्नागतेन भिक्खुना न अनिस्सितेन वत्थब्ब ।

(६) “छहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतेन भिक्खुना अनिस्सितेन वत्थब्ब । न 20 अधिसीले सीलविपन्नो होति, न अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, न अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति, बहुस्सुतो होति, पञ्जवा होति, पञ्चवस्सो वा होति अतिरेकपञ्चवस्सो वा — इमेहि खो, भिक्खवे, छहज्जेहि समन्नागतेन भिक्खुना अनिस्सितेन वत्थब्ब ।

(७) “अपरेहि पि, भिक्खवे, छहज्जेहि समन्नागतेन भिक्खुना न अनिस्सितेन वत्थब्ब । आपत्तिं न जानाति, अनापत्तिं न जानाति, लहुक आपत्तिं न जानाति, गरुक आपत्तिं 25 न जानाति, उभयानि खो पनस्स पातिमोक्खानि वित्थारेन न स्वागतानि होन्ति न सुविभत्तानि न सुप्पवत्तीनि न सुविनिच्छित्तानि सुत्तसो अनुब्यञ्जनसो, ऊनपञ्चवस्सो होति — इमेहि खो, भिक्खवे, छहज्जेहि समन्नागतेन भिक्खुना न अनिस्सितेन वत्थब्ब ।

(८) “छहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतेन भिक्खुना अनिस्सितेन वत्थब्ब । आपत्तिं जानाति, अनापत्तिं जानाति, लहुक आपत्तिं जानाति, गरुक आपत्तिं जानाति, 30 उभयानि खो पनस्स पातिमोक्खानि वित्थारेन स्वागतानि होन्ति सुविभत्तानि सुप्पवत्तीनि

B 115

सुविनिच्छितानि सुत्तसो अनुव्यञ्जनसो, पञ्चवस्सो वा होति अतिरेकपञ्चवस्सो वा—इमेहि खो, भिक्खवे, छहज्जेहि समन्नागतेन भिक्खुना अनिस्सितेन वत्थब्ब” ति ।

अभयूवरभाणवार निवृत्त अट्टम ।

§ ४६ राहुलवत्थु

R 82

१०५ अथ खो भगवा राजगहे यथाभिरन्त विहरित्वा येन कपिलवत्थु तेन चारिक पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिक चरमानो येन कपिलवत्थु तदवसरि । तत्र सुद भगवा सक्केसु ५ विहरति कपिलवत्थुस्मिं निग्रोधारामे । अथ खो भगवा पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवर आदाय येन सुद्धोदनस्स सक्कस्स निवेसन तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा पब्बत्ते आसने निसीदि । अथ खो राहुलमाता देवी राहुल कुमार एतदवोच — “एसो ते, राहुल, पिता । गच्छस्सु^१, दायज्ज याचाही” ति । अथ खो राहुलो कुमारो येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवतो पुरतो अट्ठासि—सुखा ते, समण, ठाया ति । अथ खो भगवा उट्ठायासना पक्कामि । अथ खो राहुलो १० कुमारो भगवन्त पिट्ठितो पिट्ठितो अनुबन्धि—दायज्ज मे, समण, देहि, दायज्ज मे, समण, देही ति । अथ खो भगवा आयस्सन्त सारिपुत्त आमन्तेसि—“तेन हि त्व, सारिपुत्त, राहुल कुमार पब्बाजेही” ति । कथाह, भन्ते, राहुल कुमार पब्बाजेमी ति ? अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—“अनुजानामि, भिक्खवे, तीहि सरणगमनेहि सामणेरपब्बज्ज । एव च पन, भिक्खवे, पब्बाजेतब्बो—

१५ पठम केसमस्सु ओहारापेत्वा कासायानि वत्थानि अच्छादापेत्वा एकस उत्तरासङ्ग कारापेत्वा भिक्खून पादे वन्दापेत्वा उक्कुटिक निसीदापेत्वा अञ्जलि पगण्हापेत्वा एव वदेही ति वत्तब्बो—बुद्ध सरण गच्छामि, धम्म सरण गच्छामि, सङ्घ सरण गच्छामि, दुतिय पि बुद्ध सरण गच्छामि, दुतिय पि धम्म सरण गच्छामि, दुतिय पि सङ्घ सरण गच्छामि, २० ततिय पि बुद्ध सरण गच्छामि, ततिय पि धम्म सरण गच्छामि, ततिय पि सङ्घ सरण गच्छामी ति । अनुजानामि, भिक्खवे, इमेहि तीहि सरणगमनेहि सामणेरपब्बज्ज ति । अथ खो आयस्सा सारिपुत्तो राहुल कुमार पब्बाजेसि ।

B 116

अथ खो सुद्धोदनो सक्को येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो सुद्धोदनो सक्को भगवन्त एतदवोच— “एकाह, भन्ते, भगवन्त वर याचामी” ति । अतिकन्तवरा खो, गोतम, तथागता ति । य च, २५ भन्ते, कप्पति, य च अनवज्ज ति । त वदेहि, गोतमा, ति । भगवति मे, भन्ते, पब्बजिते अनप्पक दुक्ख अहोसि, तथा नन्दे, अधिमत्त राहुले । पुत्तपेम, भन्ते, छविं छिन्दति, छवि छेत्वा चम्म छिन्दति, चम्म छेत्वा मस छिन्दति, मस छेत्वा न्हारु छिन्दति, न्हारु छेत्वा

R 83

अट्ठि छिन्दति, अट्ठि छेत्वा अट्ठिमिञ्ज आहच्च तिट्ठति । साधु, भन्ते, अय्या अननुञ्जात मातापितूहि पुत्त न पब्बाजेय्यु ति । अथ खो भगवा सुद्धोदन सक्क धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहसेसि । अथ खो सुद्धोदनो सक्को भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समादपितो समुत्तेजितो सम्पहसितो उट्ठयासना भगवन्त अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा पक्कामि । अथ खो भगवा एतस्सि निदाने एतस्सि पकरणे धम्मि कथ कत्वा भिक्खू^५ आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, अननुञ्जातो मातापितूहि पुत्तो पब्बाजेतब्बो । यो पब्बाजेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

अथ खो भगवा ऋषिलग्न्युस्सि यथाभिरन्त विहरित्वा येन सावत्थि^१ तेन चारिक पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिक चरमानो येन सावत्थि तदवसरि । तत्र सुद भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्सतो सारिपुत्तस्स^{१०} उपट्ठाककुल आयस्सतो सारिपुत्तस्स सन्तिके दारक पाहेसि — इम दारक थेरो पब्बाजेतु ति । अथ खो आयस्सतो सारिपुत्तस्स एतदहोसि — “भगवता पब्बत्त ‘न एकेन द्वे सामणेरा उपट्ठापेतब्बा’ ति । अय च मे राहुलो सामणेरो । कथ नु खो मया पटिपज्जितब्ब” ति^२ भगवतो एतमत्थ आरोचेसि । अनुजानामि, भिक्खवे, ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन एकेन द्वे सामणेरे उपट्ठापेतु, यावतके वा पन उस्सहति ओवदितु अनुसासितु तावतके उपट्ठापेतु ति । 15 B 117

§ ४७ सिक्खापदकथा

१०६ अथ खो सामणेरान एतदहोसि — “कति नु खो अम्हाक सिक्खापदानि, कत्थ च अम्हेहि सिक्खितब्ब” ति^३ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, सामणेरान दस सिक्खापदानि, तेसु च सामणेरेहि सिक्खितु —

पाणातिपाता वेरमणी, अदिच्चादाना वेरमणी, अब्रह्मचरिया वेरमणी, मुसावादा वेरमणी, सुरामेरयमज्जपमादट्ठाना वेरमणी, विकालभोजना वेरमणी, नच्चगीतवादितविसूकदस्सना^{२०} वेरमणी, मालागन्धविलेपनधारणमण्डनविभूसनट्ठाना वेरमणी, उच्चासयनमहासयना वेरमणी, जातरूपरजतपटिगहणा वेरमणी । अनुजानामि, भिक्खवे, सामणेरान इमानि दस सिक्खापदानि, इमेसु च सामणेरेहि सिक्खितु ति । R 84

§ ४८ दण्डकम्मवत्थु

१०७ तेन खो पन समयेन सामणेरा भिक्खूसु अगारवा अप्पत्तिस्सा^१ असभागवुत्तिका^२ विहरन्ति । भिक्खू उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम सामणेरा^{२५} भिक्खूसु अगारवा अप्पत्तिस्सा असभागवुत्तिका^३ विहरिस्सन्ती” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स सामणेरस्स दण्डकम्म कातु । भिक्खून

अलाभाय परिसक्कति, भिक्खून् अनत्थाय परिसक्कति, भिक्खून् अनावासाय^१ परिसक्कति, भिक्खू अक्कोसति परिभासति, भिक्खू भिक्खूहि भेदेति—अनुजानामि, भिक्खवे, इमेहि पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स सामणेस्स दण्डकम्म कातु ति ।

अथ खो भिक्खून् एतदहोसि—“किं नु खो दण्डकम्म कातब्ब” ति^२ भगवतो एत
५ मत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, आवरण कातु ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू सामणेरान सब्ब सङ्घाराम आवरण करोन्ति । सामणेरा
B 118 आराम पविसितु अलभमाना पक्कमन्ति पि, विब्भमन्ति पि, तिथियेसु पि सक्कमन्ति । भगवतो
एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, सब्बो सङ्घारामो आवरण कातब्बो । यो करेय्य, आपत्ति
दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, यत्थ वा वसति, यत्थ वा पटिक्कमति, तत्थ आवरण
10 कातु ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू सामणेरान मुखद्वारिक^३ आहार आवरण करोन्ति ।
मनुस्सा यागुपान पि सङ्घभत्त पि करोन्ता सामणेरे एव वदेन्ति—“एथ, भन्ते, यागु पिवथ,
एथ, भन्ते, भत्त भुञ्जथा” ति । सामणेरा एव वदेन्ति^४—“नावुसो, लब्भा । भिक्खूहि आव-
रण कत्” ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—“कथं हि नाम भदन्ता^५ सामणे-
15 रान मुखद्वारिक आहार आवरण करिस्सन्ती” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे,
मुखद्वारिको आहारो आवरण कातब्बो । यो करेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

दण्डकम्मवत्थु निट्ठि ।

§ ४९ अनापुच्छावरणवत्थु

R 85 १०८ तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उपज्झाये अनापुच्छा सामणेरान
आवरण करोन्ति । उपज्झाया गवेसन्ति—कथं नु खो अम्हाक सामणेरा न दिस्सन्ती ति ।
भिक्खू एवमाहसु—“छब्बग्गियेहि, आवुसो, भिक्खूहि आवरण कत्” ति । उपज्झाया उज्झा
20 यन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—“कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू अम्हे अनापुच्छा अम्हाक
सामणेरान आवरण करिस्सन्ती” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, उपज्झाये
अनापुच्छा आवरण कातब्ब । यो करेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

§ ५० अपलाळनवत्थु

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू थेरान भिक्खून् सामणेरे अपलाळेन्ति । थेरा
B 119 साम दन्तकट्ट पि मुखोदक पि गण्हन्ता किलमन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे,
25 अब्जस्स परिसा अपलाळेत्तब्बा । यो अपलाळेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

१ अवासाय—म०, सी०, रो० । २ मुखद्वारिक—रो० । ३ वदन्ति—रो० । ४ भदन्ता—रो० ।

§ ५१ कण्डकसामणेरवत्थु

तेन खो पन समयेन आयस्सतो उपनन्दस्स सक्कपुत्तस्स कण्डको नाम सामणेरो कण्डकि नाम भिक्खुनि दूसेसि । भिक्खू उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम सामणेरो एवरूप अनाचार आचरिस्सती” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, दसहज्जेहि समन्नागत सामणेर नासेतु । पाणातिपाती होति, अदिन्नादायी होति, अब्रह्मचारी होति, मुसावादी होति, मज्जपायी होति, बुद्धस्स अवण्ण भासति, धम्मस्स अवण्ण ५ भासति, सङ्घस्स अवण्ण भासति, मिच्छादिट्ठिको होति, भिक्खूनीदूसको^१ होति — अनुजानामि, भिक्खवे, इमेहि दसहज्जेहि समन्नागत सामणेर नासेतु ति ।

§ ५२ पण्डकवत्थु

१०९ तेन खो पन समयेन अब्जतरो पण्डको भिक्खूसु पब्बजितो होति । सो दहरे दहरे भिक्खू उपसङ्कमित्वा एव वदेति — “एथ, म आयस्सन्तो दूसेथा” ति । भिक्खू अपसादेन्ति — “नस्स, पण्डक, विनस्स, पण्डक, को तया अत्थो” ति । सो भिक्खूहि अपसादितो १० महन्ते महन्ते मोल्लिगल्ले^२ सामणेरे उपसङ्कमित्वा एव वदेति — “एथ, म आयस्सन्तो^३ दूसेथा” ति । सामणेरा अपसादेन्ति — “नस्स, पण्डक, विनस्स, पण्डक, को तया अत्थो” ति । सो सामणेरेहि अपसादितो हत्थिमण्डे अस्समण्डे उपसङ्कमित्वा एव वदेति — “एथ, म, आवुसो, १५ दूसेथा” ति । हत्थिमण्डा अस्समण्डा दूसेसु । ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “पण्डका इमे समणा सक्कपुत्तिया । ये पि इमेस न पण्डका, ते पि इमे पण्डके दूसेन्ति । १६ एव इमे सब्बे व अब्रह्मचारिनो” ति । अस्सोसु खो भिक्खू तेस हत्थिमण्डान अस्समण्डान उज्झायन्तान खिय्यन्तान विपाचेन्तान । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । पण्डको, भिक्खवे, अनुपसम्पन्नो न उपसम्पादेतब्बो, उपसम्पन्नो नासेतब्बो ति ।

(न-उपसम्पादेतब्ब-वार ?)

§ ५३ थेय्यसंवासकवत्थु

११० तेन खो पन समयेन अब्जतरो पुराणकुलपुत्तो खीणकोलब्बो सुखुमालो १२० होति । अथ खो तस्स पुराणकुलपुत्तस्स खीणकोलब्बस्स एतदहोसि — “अह खो सुखुमालो, २० न पटिबलो अनधिगत वा भोग अधिगन्तु, अधिगत वा भोग फातिं कातु^४ । केन नु खो अह उपायेन सुख च जीवेय्य, न च किलमेय्य” ति^१ । अथ खो तस्स पुराणकुलपुत्तस्स खीणकोलब्बस्स एतदहोसि — “इमे खो समणा सक्कपुत्तिया सुखसीला सुखसमाचारा, सुभोजनानि भुञ्जित्वा निवातेसु सयनेसु सयन्ति । यच्चूनाह साम पत्तचीवर पटियादेत्वा केसमस्सु ओहा- २५ रेत्वा कासायानि वत्थानि अच्छादेत्वा आराम गन्त्वा भिक्खूहि सद्धि सवसेय्य” ति । अथ २५

१ भिक्खुनिदूसको-म० । २ मोल्लिगल्ले-स्या०, रो०, मुनिगल्ले-सी० । ३ आवुसो-म०, रो० ।

४ फातिकातु-सी०, रो०, धातिं कातु-स्या० ।

खो सो पुराणकुलपुत्तो खीणकोलब्बो साम पत्तचीउर पटियादेत्वा केसमस्सु ओहारेत्वा कासा-
यानि वत्थानि अच्छादेत्वा आराम गन्त्वा भिक्खू अभिवादेति । भिक्खू एवमाहसु—
“कतिवस्सो सि त्व, आवुसो” ति ? कि एत, आवुसो, कतिवस्सो नामा ति ? को पन ते,
आवुसो, उपज्झायो ति ? कि एत, आवुसो, उपज्झायो नामा ति ? भिक्खू आयसन्त उपाळिं
५ एतदवोचु—“इद्धावुसो उपाळि, इम पब्बजित अनुयुज्जाही” ति । अथ खो सो पुराणकुलपुत्तो
खीणकोलब्बो आयसता उपालिना अनुयुज्जियमानो^१ एतमत्थ आरोचेसि । आयस्सा उपालि
भिक्खून एतमत्थ आरोचेसि । भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । थेय्यसवासको, भिक्खवे,
अनुपसम्पन्नो न उपसम्पादेतब्बो, उपसम्पन्नो नासेतब्बो ति । तिथियपक्कन्तको, भिक्खवे,
अनुपसम्पन्नो न उपसम्पादेतब्बो, उपसम्पन्नो नासेतब्बो ति ।

(न-उपसम्पादेतब्ब-वार २-३)

§ ५४ तिरच्छानगतवत्थु

R 87 10 १११ तेन खो पन समयेन अञ्जतरो नागो नागयोनिया अट्ठीयति^२ हरायति जिगु-
च्छति । अथ खो तस्स नागस्स एतदहोसि—“केन नु खो अह उपायेन नागयोनिया च
परिमुच्चेय्य खिप्प च मनुस्सत्त पटिलभेय्य” ति । अथ खो तस्स नागस्स एतदहोसि—“इमे
B 121 खो समणा सक्कपुत्तिया धम्मचारिनो समचारिनो ब्रह्मचारिनो सच्चवादिनो सीलवन्तो कल्याण-
धम्मा । सचे खो अह समणेषु सक्कपुत्तियेषु पब्बजेय्य, एवाह नागयोनिया च परिमुच्चेय्य,
15 खिप्प च मनुस्सत्त पटिलभेय्य” ति । अथ खो सो नागो माणवकवण्णेन भिक्खू उपसङ्क-
मित्वा पब्बज्ज याचि । त भिक्खू पब्बाजेषु, उपसम्पादेसु ।

तेन खो पन समयेन सो नागो अञ्जतरेन भिक्खुना सद्धि पच्चन्तिमे विहारे पटि
वसति । अथ खो सो भिक्खु रत्तिया पच्चूससमय पच्चुट्ठाय अज्झोकासे चङ्कमति । अथ खो
सो नागो तस्स भिक्खुनो निक्खन्ते विस्सट्ठो निद् ओक्कमि । सब्बो विहारो अहिना पुण्णो,
20 वातपानेहि भोगा निक्खन्ता होन्ति । अथ खो सो भिक्खु विहार पविसिस्सामी ति कवाट
पणामेन्तो अहस सब्ब विहार अहिना पुण्ण, वातपानेहि भोगे निक्खन्ते, दिस्वान भीतो
विस्सर अकासि । भिक्खू उपधावित्वा त भिक्खु एतदवोचु—“किस्स त्व, आवुसो, विस्सर
अकासी” ति ? अय, आवुसो, सब्बो विहारो अहिना पुण्णो, वातपानेहि भोगा निक्खन्ता ति ।
अथ खो सो नागो तेन सद्देन पटिबुज्झित्वा सके आसने निसीदि । भिक्खू एव आहसु—
25 “कोसि त्व, आवुसो” ति ? अह, भन्ते, नागो ति । किस्स पन त्व, आवुसो, एवरूप अकासी
ति ? अथ खो सो नागो भिक्खून एतमत्थ आरोचेसि । भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।
अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्निपातापेत्वा त नाग एतदवोच—
“तुम्हे स्खत्थ नागा अविरुद्धिधम्मा इमस्मिं धम्मविनये । गच्छ त्व, नाग, तत्थेव चातुद्दसे

पन्नरसे अट्टमिया च पक्खस्स उपोसथ उपवस, एव त्व नागयोनिया च परिमुच्चिस्ससि, खिप्प च मनुस्सत्त पटिलभिस्ससी” ति । अथ खो सो नागो अविरुब्धिधम्मो किराह इमस्सि धम्म-
विनये ति दुक्खी दुम्मनो अस्सूनि पवत्तयमानो विस्सर करित्वा^१ पक्कामि । अथ खो भगवा
भिक्षू आमन्तेसि — “द्वेमे, भिक्षवे, पच्चया नागस्स सभावपातुकम्माय । यदा च सजातिया
मेथुन धम्म पटिसेवति, यदा च विस्सट्ठो निद् ओक्कमति — इमे खो, भिक्षवे, द्वे पच्चया^५
नागस्स सभावपातुकम्माय । तिरच्छानगतो, भिक्षवे, अनुपसम्पन्नो न उपसम्पादेतब्बो,
उपसम्पन्नो नासेतब्बो” ति ।

R 88

(न-उपसम्पादेतब्ब-वार ४)

§ ५५ मातुघातकवत्थु

११२ तेन खो पन समयेन अब्जतरो माणवको मातर जीविता वोरोपेसि । सो तेन
पापकेन कम्मेन अट्टीयति हरायति जिगुच्छति । अथ खो तस्स माणवकस्स एतदहोसि —
“केन नु खो अह उपायेन इमस्स पापकस्स कम्मस्स निक्खन्ति करेय्य” ति^१ अथ खो तस्स^{१०}
माणवकस्स एतदहोसि — “इमे खो समणा सक्कपुत्तिया धम्मचारिनो समचारिनो ब्रह्मचारिनो
सच्चवादिनो सीलवन्तो कल्याणधम्मा । सचे खो अह समणेषु सक्कपुत्तियेषु पब्बजेय्य, एवाह
इमस्स पापकस्स कम्मस्स निक्खन्ति करेय्य” ति । अथ खो सो माणवको भिक्षू उपसङ्कमित्वा
पब्बज्ज याचि । भिक्षू आयस्सन्त उपालिं एतदवोचु — “पुब्बे पि खो, आवुसो उपालि, नागो
माणवकवण्णेन भिक्षूसु पब्बजितो । इद्धावुसो उपालि, इम माणवक अनुयुञ्जाही” ति । अथ^{१०}
खो सो माणवको आयस्सता उपालिना अनुयुञ्जियमानो एतमत्थ आरोचेसि । आयस्सा उपालि
भिक्षून् एतमत्थ आरोचेसि । भिक्षू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । मातुघातको, भिक्षवे,
अनुपसम्पन्नो न उपसम्पादेतब्बो, उपसम्पन्नो नासेतब्बो ति ।

B 122

(न-उपसम्पादेतब्ब-वार ५)

§ ५६ पितुघातकवत्थु

११३ तेन खो पन समयेन अब्जतरो माणवको पितर जीविता वोरोपेसि । सो तेन
पापकेन कम्मेन अट्टीयति हरायति जिगुच्छति पे० भिक्षू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।^{२०}
पितुघातको, भिक्षवे, अनुपसम्पन्नो न उपसम्पादेतब्बो, उपसम्पन्नो नासेतब्बो ति ।

(न उपसम्पादेतब्ब वार ६)

§ ५७ अरहन्तघातकवत्थु

११४ तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्षू साकेता सावर्त्थि अद्धानमग्गपटिपन्ना
होन्ति । अन्तरामग्गे चोरा निक्खमित्वा एकच्चे भिक्षू अच्छिन्दिसु, एकच्चे भिक्षू हर्निसु ।

B 123

सावत्थिया राजभटा निक्खमित्वा एकच्चे चोरे अग्गहेसु, एकच्चे चोरा पलायिसु । ये ते पलायिसु ते भिक्खूसु पब्बजिसु, ये ते गहिता ते वधाय ओनीयन्ति^१ । अद्दससु खो ते पब्बजिता^२ ते चोरे वधाय ओनीयमाने, दिस्वान एवमाहसु — “साधु खो मय पलायिम्हा, सचज्ज^३ मय गहेय्याम^४, मय पि एवमेव हज्जेय्यामा” ति । भिक्खू एवमाहसु — “किं पन तुम्हे,
 ५ आवुसो, अकत्था” ति^५ अथ खो ते पब्बजिता भिक्खून् एतमत्थ आरोचेसु । भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अरहन्तो एते, भिक्खवे, भिक्खू । अरहन्तघातको, भिक्खवे, अनुपसम्पन्नो न उपसम्पादेतब्बो, उपसम्पन्नो नासेतब्बो ति ।

(न-उपसम्पादेतब्ब-वार ७)

§ ५८ भिक्खुनीदूसकादिवत्थूनि

११५ तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खुनियो साकेता सावत्थि अद्धानमगपटि पन्ना होन्ति । अन्तरामग्गे चोरा निक्खमित्वा एकच्चा भिक्खुनियो अच्छिन्दिसु, एकच्चा
 १० भिक्खुनियो दूसेसु । सावत्थिया राजभटा निक्खमित्वा एकच्चे चोरे अग्गहेसु षे० भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । भिक्खुनीदूसको, भिक्खवे, अनुपसम्पन्नो न उपसम्पादेतब्बो, उपसम्पन्नो नासेतब्बो ति ।

सङ्खभेदको, भिक्खवे, अनुपसम्पन्नो न उपसम्पादेतब्बो, उपसम्पन्नो नासेतब्बो ति । लोहितुप्पादको, भिक्खवे, अनुपसम्पन्नो न उपसम्पादेतब्बो, उपसम्पन्नो नासेतब्बो ति ।

(न-उपसम्पादेतब्ब-वार ८-१०)

§ ५९ उभतोव्यञ्जनकवत्थू

B 124 15 ११६ तेन खो पन समयेन अब्जतरो उभतोव्यञ्जनको भिक्खूसु पब्बजितो होति । सो करोति पि कारापेति पि । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । उभतोव्यञ्जनको, भिक्खवे, अनुपसम्पन्नो न उपसम्पादेतब्बो, उपसम्पन्नो नासेतब्बो ति ।

(न-उपसम्पादेतब्ब-वार ११)

§ ६० अनुपज्झायकादिवत्थूनि

११७ तेन खो पन समयेन भिक्खू अनुपज्झायक उपसम्पादेन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, अनुपज्झायको उपसम्पादेतब्बो । यो उपसम्पादेय्य, आपत्ति
 २० दुक्कटस्सा ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू सङ्खेन उपज्झायेन उपसम्पादेन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, सङ्खेन उपज्झायेन उपसम्पादेतब्बो । यो उपसम्पादेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

१ ओनिग्यन्ति—म० । २ पलायित्वा पब्बजिता—म० । ३ सचा च—रो० । ४ गण्हेय्याम—सी०, गण्हेय्याम—म० ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू गणेन उपज्झायेन उपसम्पादेन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, गणेन उपज्झायेन उपसम्पादेतब्बो । यो उपसम्पादेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू पण्डकुपज्झायेन उपसम्पादेन्ति पे० श्रेय्यसवासकु-
पज्झायेन उपसम्पादेन्ति पे० तिथियपक्कन्तकुपज्झायेन उपसम्पादेन्ति पे० 5
तिरच्छानगतुपज्झायेन उपसम्पादेन्ति पे० मातुघातकुपज्झायेन उपसम्पादेन्ति
पे० पितुघातकुपज्झायेन उपसम्पादेन्ति पे० अरहन्तघातकुपज्झायेन उपसम्पा-
देन्ति पे० भिक्खुनीदूसकुपज्झायेन उपसम्पादेन्ति पे० सङ्खभेदकुपज्झायेन
उपसम्पादेन्ति पे० लोहितुप्पादकुपज्झायेन उपसम्पादेन्ति पे० उभतोव्यञ्जन-
कुपज्झायेन उपसम्पादेन्ति पे० भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, पण्डकु- 10
पज्झायेन उपसम्पादेतब्बो पे० न, भिक्खवे, श्रेय्यसवासकुपज्झायेन उपसम्पादेतब्बो
पे० न, भिक्खवे, तिथियपक्कन्तकुपज्झायेन उपसम्पादेतब्बो पे० न, भिक्खवे,
तिरच्छानगतुपज्झायेन उपसम्पादेतब्बो पे० न, भिक्खवे, मातुघातकुपज्झायेन उप- R 90
सम्पादेतब्बो पे० न, भिक्खवे, पितुघातकुपज्झायेन उपसम्पादेतब्बो पे० न,
भिक्खवे, अरहन्तघातकुपज्झायेन उपसम्पादेतब्बो पे० न, भिक्खवे, भिक्खुनीदूस- 15
कुपज्झायेन उपसम्पादेतब्बो पे० न, भिक्खवे, सङ्खभेदकुपज्झायेन उपसम्पादेतब्बो B 120
पे० न, भिक्खवे, लोहितुप्पादकुपज्झायेन उपसम्पादेतब्बो पे० न, भिक्खवे,
उभतोव्यञ्जनकुपज्झायेन उपसम्पादेतब्बो । यो उपसम्पादेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

(न-उपसम्पादेतब्ब-वार १२-१५)

§ ६१ अपत्तकादिवत्थु

११८ तेन खो पन समयेन भिक्खू अपत्तक उपसम्पादेन्ति । हत्थेसु पिण्डाय चरन्ति ।
मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि तिथिया ति । भगवतो एतमत्थ 20
आरोचेसु । न, भिक्खवे, अपत्तको उपसम्पादेतब्बो । यो उपसम्पादेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू अचीवरक उपसम्पादेन्ति । नग्गा पिण्डाय चरन्ति ।
मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि तिथिया ति । भगवतो एतमत्थ
आरोचेसु । न, भिक्खवे, अचीवरको उपसम्पादेतब्बो । यो उपसम्पादेय्य, आपत्ति दुक्कटस्साति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू अपत्तचीवरक उपसम्पादेन्ति । नग्गा हत्थेसु पिण्डाय 25
चरन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि तिथिया ति । भगवतो
एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, अपत्तचीवरको उपसम्पादेतब्बो । यो उपसम्पादेय्य, आपत्ति
दुक्कटस्सा ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू याचितकेन पत्तेन उपसम्पादेन्ति । उपसम्पन्ने पत्त पटि-

हरन्ति । हत्थेसु पिण्डाय चरन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि तिथिया ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, याचितकेन पत्तेन उपसम्पादेतब्बो । यो उपसम्पादेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू याचितकेन चीवरेन उपसम्पादेन्ति । उपसम्पन्ने चीवर
५ पटिहरन्ति । नग्गा पिण्डाय चरन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि
तिथिया ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, याचितकेन चीवरेन उपसम्पा-
देतब्बो । यो उपसम्पादेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

B 126

तेन खो पन समयेन भिक्खू याचितकेन पत्तचीवरेन उपसम्पादेन्ति । उपसम्पन्ने पत्त
R 91 चीवर पटिहरन्ति । नग्गा हत्थेसु पिण्डाय चरन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपा-
१० चेन्ति—सेय्यथापि तिथिया ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, याचितकेन
पत्तचीवरेन उपसम्पादेतब्बो । यो उपसम्पादेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

(न-उपसम्पादेतब्ब-वार १६-२१)

न-उपसम्पादेतब्बेकवीसति-वार निद्वित ।

§ ६२ न-पब्बाजेतब्ब-द्वत्तिसवारं

११९ तेन खो पन समयेन भिक्खू हत्थच्छिन्न पब्बाजेन्ति पे० पादच्छिन्न
पब्बाजेन्ति पे० हत्थपादच्छिन्न पब्बाजेन्ति पे० कण्णच्छिन्न पब्बाजेन्ति
पे० नासच्छिन्न पब्बाजेन्ति पे० कण्णनासच्छिन्न पब्बाजेन्ति पे०
१५ अङ्गुलिच्छिन्न पब्बाजेन्ति पे० अळच्छिन्न पब्बाजेन्ति पे० कण्ठरच्छिन्न
पब्बाजेन्ति पे० फणहत्थक पब्बाजेन्ति पे० खुज्ज पब्बाजेन्ति पे०
वामन पब्बाजेन्ति पे० गलगण्ड पब्बाजेन्ति पे० लक्खणाहत पब्बाजेन्ति
पे० कसाहत पब्बाजेन्ति पे० लिखितक पब्बाजेन्ति पे० सीपदि
पब्बाजेन्ति पे० पापरोर्गि पब्बाजेन्ति पे० परिसदूसक पब्बाजेन्ति पे०
२० काण पब्बाजेन्ति पे० कुर्णि पब्बाजेन्ति पे० खज्ज पब्बाजेन्ति पे०
पक्खहत पब्बाजेन्ति पे० छिन्निरियापथ पब्बाजेन्ति पे० जरादुब्बल पब्बा-
जेन्ति पे० अन्ध पब्बाजेन्ति पे० मूग पब्बाजेन्ति पे० बधिर पब्बा-
जेन्ति पे० अन्धमूग पब्बाजेन्ति पे० अन्धबधिर पब्बाजेन्ति पे०
मूगबधिर पब्बाजेन्ति पे० अन्धमूगबधिर पब्बाजेन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।
२५ न, भिक्खवे, हत्थच्छिन्नो पब्बाजेतब्बो पे० न, भिक्खवे, पादच्छिन्नो पब्बाजेतब्बो
पे० न, भिक्खवे, हत्थपादच्छिन्नो पब्बाजेतब्बो पे० न, भिक्खवे, कण्ण-
च्छिन्नो पब्बाजेतब्बो पे० न, भिक्खवे, नासच्छिन्नो पब्बाजेतब्बो पे० न,

भिक्षवे, कण्णनासच्छिन्नो पब्बाजेतब्बो पे० न, भिक्षवे, अङ्गुलिच्छिन्नो पब्बाजेतब्बो पे० न, भिक्षवे, अठच्छिन्नो पब्बाजेतब्बो पे० न, भिक्षवे, कण्डरच्छिन्नो पब्बाजेतब्बो पे० न, भिक्षवे, फण्हत्थको पब्बाजेतब्बो पे० न, भिक्षवे, खुज्जो पब्बाजेतब्बो पे० न, भिक्षवे, वामनो पब्बाजेतब्बो पे० न, भिक्षवे, गलगण्डी पब्बाजेतब्बो पे० न, भिक्षवे, लक्खणाहतो पब्बाजेतब्बो पे० ५ B 127 न, भिक्षवे, कसाहतो पब्बाजेतब्बो पे० न, भिक्षवे, लिखितको पब्बाजेतब्बो पे० न, भिक्षवे, सीपदी पब्बाजेतब्बो पे० न, भिक्षवे, पापरोगी पब्बाजेतब्बो पे० न, भिक्षवे, परिसदूसको पब्बाजेतब्बो पे० न, भिक्षवे, काणो पब्बाजेतब्बो पे० न, भिक्षवे, कुणी पब्बाजेतब्बो पे० न, भिक्षवे, खज्जो पब्बाजेतब्बो पे० न, भिक्षवे, पक्खहतो पब्बाजेतब्बो पे० न, भिक्षवे, 10 छिन्निरियापथो पब्बाजेतब्बो पे० न, भिक्षवे, जरादुब्बलो पब्बाजेतब्बो पे० न, भिक्षवे, अन्धो पब्बाजेतब्बो पे० न, भिक्षवे, मूगो पब्बाजेतब्बो पे० न, भिक्षवे, बधिरो पब्बाजेतब्बो पे० न, भिक्षवे, अन्धमूगो पब्बाजेतब्बो पे० न, भिक्षवे, अन्धबधिरो पब्बाजेतब्बो पे० न, भिक्षवे, मूगबधिरो पब्बाजेतब्बो पे० न, भिक्षवे, अन्धमूगबधिरो पब्बाजेतब्बो । यो पब्बाजेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति । 15

न-पब्बाजेतब्ब-द्वत्तिसवार निट्ठित ।

दायज्जभाणवार निट्ठित नवम ।

§ ६३ अलज्जीनिस्सयवत्थूनि

१०० तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्षू अलज्जीन निस्सय देन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्षवे, अलज्जीन निस्सयो दातब्बो । यो ददेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्षू अलज्जीन^१ निस्साय वसन्ति । ते पि न चिरस्सेव अलज्जिनो होन्ति पापभिक्षू^२ । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्षवे, अलज्जीन^{२०} निस्साय वत्थब्ब । यो वसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

अथ खो भिक्षून् एतद्दोसि — “भगवता पञ्चत्त ‘न अलज्जीन निस्सयो दातब्बो, न अलज्जीन निस्साय वत्थब्ब’ ति । कथं नु खो मय जानेय्याम लज्जि वा अलज्जि वा” ति ? भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्षवे, चतूहपञ्चाह आगमेतु याव भिक्षु-सभागत जानामी ति ।

§ ६४ गमिकादिनिस्सयवत्थूनि

B 128

R 92

१२१ तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु कोसलेसु जनपदे^१ अद्धानमग्गपटि-
पन्नो होति । अथ खो तस्स भिक्खुनो एतदहोसि — “भगवता पञ्चत्त ‘न अनिस्सितेन वत्थब्ब’
ति । अहं चम्हि निस्सयकरणीयो अद्धानमग्गपटिपन्नो, कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब” ति^२
भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, अद्धानमग्गपटिपन्नेन भिक्खुना निस्सय
५ अलभमानेन अनिस्सितेन वत्थु ति ।

तेन खो पन समयेन द्वे भिक्खू कोसलेसु जनपदे अद्धानमग्गपटिपन्ना होन्ति । ते
अञ्जतर आवास उपगच्छिस्सु । तत्थ एको भिक्खु गिलानो होति । अथ खो तस्स गिला-
नस्स भिक्खुनो एतदहोसि — “भगवता पञ्चत्त ‘न अनिस्सितेन वत्थब्ब’ ति । अहं चम्हि
निस्सयकरणीयो गिलानो, कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब” ति^३ भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।
१० अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन भिक्खुना निस्सय अलभमानेन अनिस्सितेन वत्थु ति ।

अथ खो तस्स गिलानुपट्ठाकस्स भिक्खुनो एतदहोसि — “भगवता पञ्चत्त ‘न अनि-
स्सितेन वत्थब्ब’ ति । अहं चम्हि निस्सयकरणीयो, जयं च भिक्खु गिलानो, कथं नु खो मया
पटिपज्जितब्ब” ति^४ भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानुपट्ठाकेन
भिक्खुना निस्सय अलभमानेन याचियमानेन अनिस्सितेन वत्थु ति ।

१५ तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु अरञ्जे विहरति । तस्स च तस्मिं सेनासने
फासु होति । अथ खो तस्स भिक्खुनो एतदहोसि — “भगवता पञ्चत्त ‘न अनिस्सितेन वत्थब्ब’
ति । अहं चम्हि निस्सयकरणीयो अरञ्जे विहरामि, मय्हं च इमस्मिं सेनासने फासु होति,
कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब” ति^५ भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे,
आरब्धिकेन भिक्खुना फासुविहारं सल्लक्खेन्तेन निस्सय अलभमानेन अनिस्सितेन वत्थु —
२० यदा पटिरूपो^६ निस्सयदायको आगच्छिस्सति, तदा तस्स निस्साय वसिस्सामी ति ।

§ ६५ गोत्तेन, अनुस्सावनानुजानना

B 129

R 93

१२२ तेन खो पन समयेन आयस्सतो महाक्खप्पस्स उपसम्पदापेक्खो होति । अथ
खो आयस्सा महाक्खप्पो आयस्सतो आनन्दस्स सन्तिके वूत्त पाहेसि — आगच्छतु आनन्दो
इमं अनुस्सावेस्सतू ति^१ । आयस्सा आनन्दो एवमाह — “नाहं उत्सहामि थेरस्स नाम गहेतु,
गहं मे थेरो” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, गोत्तेन पि अनु-
२५ स्सावेतु ति ।

§ ६६ द्वेउपसम्पदापेक्खादिवत्थु

१२३ तेन खो पन समयेन आयस्सतो महाक्खप्पस्स द्वे उपसम्पदापेक्खा होन्ति ।

१ जनपदेसु-सी०, स्या०, रो० । २ पटिरूपो-म०, सी० । ३ अनुस्सावेस्सती ति-स्या०, रो० ।

ते विवदन्ति—अहं पठम उपसम्पज्जिस्सामि, अहं पठम उपसम्पज्जिस्सामी ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, द्वे एकानुस्सावने कातु ति ।

तेन खो पन समयेन सम्बहुलान् थेरान् उपसम्पदापेक्खा होन्ति । ते विवदन्ति—अहं पठम उपसम्पज्जिस्सामि, अहं पठम उपसम्पज्जिस्सामी ति । थेरा एव आहसु—“हन्द, मय, आनुसो, सम्बेव एकानुस्सावने करोमा” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । अनुजानामि, ६ भिक्खवे, द्वे तयो एकानुस्सावने कातु, त च खो एकेन उपज्झायेन, न त्वेव नानुपज्झायेना ति ।

§ ६७ गम्भवीसूपसम्पदानुजानना

१२४ तेन खो पन समयेन आयस्सा कुमारकस्सपो गम्भवीसो उपसम्पन्नो अहोसि । अथ खो आयस्सतो कुमारकस्सपस्स एतदहोसि—“भगवता पब्बत्तं ‘न ऊनवीसतिवस्सो पुगलो उपसम्पादेतब्बो’ ति । अहं चम्हि गम्भवीसो उपसम्पन्नो । उपसम्पन्नो नु खोम्हि, ननु खो 10 उपसम्पन्नो” ति १ भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । य, भिक्खवे, मातुकुच्छिसि पठम चित्तं उप्पन्नं, पठम विज्जाणं पातुभूतं, तदुपादाय सा वस्स जाति । अनुजानामि, भिक्खवे, गम्भवीस उपसम्पादेतु ति ।

§ ६८ उपसम्पदाविधि

१२५ तेन खो पन समयेन उपसम्पन्ना दिस्सन्ति कुट्टिका पि गण्डिका पि किला १३० सिका पि सोसिका पि अपमारिका पि । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, 15 उपसम्पादेन्तेन तेरसं १ अन्तरायिके धम्मे पुच्छितु । एव च पन, भिक्खवे, पुच्छितब्बो—

“सन्ति ते एवरूपा आबाधा—कुट्टं, गण्डो, किलासो, सोसो, अपमारो २ मनुस्सोसि २ पुरिसोसि २ भुजिस्सोसि २ अनणोसि २ नसि राजभटो २ अनुब्जातोसि मातापितूहि २ परिपुण्णवीसतिवस्सोसि २ परिपुण्ण ते पत्तचीवर २ किन्नामोसि २ कोनामो ते उपज्झायो” ति २ 20

तेन खो पन समयेन भिक्खू अननुसिट्ठे उपसम्पदापेक्खे अन्तरायिके धम्मे पुच्छन्ति । उपसम्पदापेक्खा वित्थायन्ति, मङ्गू होन्ति, न सक्कोन्ति विस्सज्जेतु । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, पठम अनुसासित्वा पच्छा अन्तरायिके धम्मे पुच्छितु ति । २४

तथेव सङ्घमज्झे अनुसासन्ति । उपसम्पदापेक्खा तथेव वित्थायन्ति, मङ्गू होन्ति, न सक्कोन्ति विस्सज्जेतु । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, एकमन्त 25 अनुसासित्वा सङ्घमज्झे अन्तरायिके धम्मे पुच्छितु । एव च पन, भिक्खवे, अनुसासितब्बो—

१२६ पठम उपज्झं गाहापेतब्बो । उपज्झं गाहापेत्वा पत्तचीवर आचिक्खितब्ब—

अय ते पत्तो, अय सङ्घाटि, अय उत्तरासङ्गो, अय अन्तरवासको । गच्छ, अमुन्हि ओकासे तिद्वाही ति ।

बाला अब्यत्ता^१ अनुसासन्ति । दुरनुसिद्धा^२ उपसम्पदापेक्खा वित्थायन्ति, मङ्कू होन्ति, न सक्कोन्ति विस्सज्जेतु । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, बालेन अब्यत्तेन अनु-
५ सासितब्बो । यो अनुसासेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति । अनुजानामि, भिक्खवे, ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन अनुसासितु ति ।

B 131 असम्भता अनुसासन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, असम्भतेन अनु-
सासितब्बो । यो अनुसासेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति । अनुजानामि, भिक्खवे, सम्भतेन अनु-
सासितु । एव च पन, भिक्खवे, सम्भन्नितब्बो—अत्तना व^३ अत्तान सम्भन्नितब्ब, परेन वा
10 परो सम्भन्नितब्बो ।

कथ च अत्तना व अत्तान सम्भन्नितब्ब^४ ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—
“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामो इत्थन्नामस्स आयस्सतो उपसम्पदापेक्खो । यदि सङ्घस्स
पत्तकल्ल, अह इत्थन्नाम अनुसासेय्य” ति । एव अत्तना व अत्तान सम्भन्नितब्ब ।

कथ च पन परेन परो सम्भन्नितब्बो^५ ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—
15 “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामो इत्थन्नामस्स आयस्सतो उपसम्पदापेक्खो । यदि सङ्घस्स
पत्तकल्ल, इत्थन्नामो इत्थन्नाम अनुसासेय्या” ति । एव परेन परो सम्भन्नितब्बो ।

तेन सम्भतेन भिक्खुना उपसम्पदापेक्खो उपसङ्कमित्वा एवमस्स वचनीयो—“सुणासि,
इत्थन्नाम, अय ते सच्चकालो भूतकालो । य जात त सङ्गमज्जे पुच्छन्ते सन्त अत्थीति वत्तब्ब,
असन्त नत्थीति वत्तब्ब । मा खो वित्थासि^६, मा खो मङ्कू अहोसि । एव त पुच्छिस्सन्ति—

20 “सन्ति ते एवरूपा आबाधा—कुट्ट, गण्डो, किल्लसो, सोसो, अपमारो^७ मनु
स्सोसि^८ ? पुरिसोसि^९ ? भुजिस्सोसि^{१०} ? अनणोसि^{११} ? नसि राजभट्ठो^{१२} ? अनुञ्जातोसि मातापितृहि^{१३} ?
परिपुण्णवीसतिवस्सोसि^{१४} ? परिपुण्ण ते पत्तचीवर^{१५} ? किन्नामोसि^{१६} ? कोनामो ते उपज्झायो” ति^{१७} ।

एकतो आगच्छन्ति । न, भिक्खवे, एकतो आगन्तब्ब । अनुसासकेन पठमतर आगन्त्वा
सङ्घो आपेतब्बो—“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामो इत्थन्नामस्स आयस्सतो उपसम्पदा-
R 95 25 पेक्खो । अनुसिद्धो सो मया । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, इत्थन्नामो आगच्छेय्या” ति । आग-
च्छाही ति वत्तब्बो ।

एकस उत्तरासङ्ग कारापेत्वा भिक्खून पादे वन्दापेत्वा उक्कुटिक निसीदापेत्वा अञ्जलिं
पमाणापेत्वा उपसम्पद याचापेतब्बो—“सङ्घ, भन्ते, उपसम्पद याचामि । उल्लुम्पतु म, भन्ते,
सङ्घो अनुकम्प उपादाय । दुतिय पि, भन्ते, सङ्घ उपसम्पद याचामि । उल्लुम्पतु म, भन्ते, सङ्घो

अनुकम्प उपादाय । ततिय पि, भन्ते, सङ्घो उपसम्पद याचामि । उल्लुम्पतु म, भन्ते, सङ्घो B 132
अनुकम्प उपादाया” ति । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो इत्थन्नामस्स आयस्सतो उपसम्पदापेक्खो ।
यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, अह इत्थन्नाम अन्तरायिकेहि धम्मे पुच्छेय्य” ति ^१ सुणासि, इत्थन्नाम,
अय ते सच्चकालो भूतकालो । य जात त पुच्छामि । सन्त अत्थीति वत्तब्ब, असन्त नत्थी ^५
ति वत्तब्ब । सन्ति ते एवरूपा आबाधा—कुट्ट, गण्डो, पे० कोनामो ते उपज्झायो
ति ^२ ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—

१२७ “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो इत्थन्नामस्स आयस्सतो उपसम्पदा-
पेक्खो, परिसुद्धो अन्तरायिकेहि धम्मेहि, परिपुण्णस्स पत्तचीवर । इत्थन्नामो सङ्घो उपसम्पद
याचति इत्थन्नामेन उपज्झायेन । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नाम उपसम्पादेय्य इत्थ-10
न्नामेन उपज्झायेन । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो इत्थन्नामस्स आयस्सतो उपसम्पदापेक्खो,
परिसुद्धो अन्तरायिकेहि धम्मेहि, परिपुण्णस्स पत्तचीवर । इत्थन्नामो सङ्घो उपसम्पद याचति
इत्थन्नामेन उपज्झायेन । सङ्घो इत्थन्नाम उपसम्पादेति इत्थन्नामेन उपज्झायेन । यस्सायस्सतो
खमति इत्थन्नामस्स उपसम्पदा इत्थन्नामेन उपज्झायेन, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।15

“दुतिय पि एतमत्थ वदामि—सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो इत्थन्नामस्स
आयस्सतो उपसम्पदापेक्खो, परिसुद्धो अन्तरायिकेहि धम्मेहि, परिपुण्णस्स पत्तचीवर । इत्थ-
न्नामो सङ्घो उपसम्पद याचति इत्थन्नामेन उपज्झायेन । सङ्घो इत्थन्नाम उपसम्पादेति इत्थ
न्नामेन उपज्झायेन । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स उपसम्पदा इत्थन्नामेन उपज्झायेन, सो
तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य । 20

“ततिय पि एतमत्थ वदामि—सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो इत्थन्नामस्स B 133
आयस्सतो उपसम्पदापेक्खो, परिसुद्धो अन्तरायिकेहि धम्मेहि, परिपुण्णस्स पत्तचीवर । इत्थ-
न्नामो सङ्घो उपसम्पद याचति इत्थन्नामेन उपज्झायेन । सङ्घो इत्थन्नाम उपसम्पादेति इत्थ
न्नामेन उपज्झायेन । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स उपसम्पदा इत्थन्नामेन उपज्झायेन, सो
तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य । 25

“उपसम्पन्नो सङ्घेन इत्थन्नामो इत्थन्नामेन उपज्झायेन । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही,
एवमेत धारयामी” ति ।

उपसम्पदाकम्म निहित ।

§ ६९ चत्तारो निस्सया

R 96 १२८ तावदेव छाया मेतब्बा, उतुपमाण आचिक्खितब्ब, दिवसभागो आचिक्खितब्बो, सङ्गीति आचिक्खितब्बा, चत्तारो निस्सया आचिक्खितब्बा —

“पिण्ड्यालोपभोजन निस्साय पब्बज्जा । तत्थ ते यावजीव उस्साहो करणीयो । अतिरेकलभो — सङ्घभत्त, उद्देसभत्त, निमन्तन, सलाकभत्त, पक्खिक, उपोसथिक, पाटिपदिक ।

5 “पसुकूलचीवर निस्साय पब्बज्जा । तत्थ ते यावजीव उस्साहो करणीयो । अतिरेकलभो — खोम, कप्पासिक, कोसेय्य, कम्बल, साण, भङ्ग ।

“रूक्खमूलसेनासन निस्साय पब्बज्जा । तत्थ ते यावजीव उस्साहो करणीयो । अतिरेकलभो — विहारो, अङ्घ्रियोगो, पासादो, हम्मिय, गुहा ।

“पूतिमुत्तमेसज्ज निस्साय पब्बज्जा । तत्थ ते यावजीव उस्साहो करणीयो । अतिरेकलभो — सप्पि^१, नवनीत, तेल, मधु, फाणित” ति ।

चत्तारो निस्सया निट्ठिता ।

§ ७० चत्तारि अकरणीयानि

B 134 १०९ तेन खो पन समयेन भिक्खू अञ्जतर भिक्खु उपसम्पादेत्वा एकक ओहाय पक्कमिंसु । सो पच्छा एक्को व आगच्छन्तो अन्तरामग्गे पुराणदुतियिकाय समागच्छि^१ । सा एव आह — “किं दानि पब्बजितोसी” ति^२ आम, पब्बजितोम्ही ति । दुल्लभो खो पब्बजितान मेथुनो धम्मो, एहि, मेथुन धम्म पटिसेवा ति । सो तस्सा मेथुन धम्म पटिसेवित्वा

15 चिरेन अगमासि^३ । भिक्खू एव आहसु — “किस्स त्व, आवुसो, एव चिर अकासी” ति^४ अथ खो सो भिक्खु भिक्खून एतमत्थ आरोचेसि । भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, उपसम्पादेत्वा दुतिय दातु, चत्तारि च अकरणीयानि आचिक्खितु —

“उपसम्पन्नेन भिक्खुना मेथुनो धम्मो न पटिसेवितब्बो, अन्तमसो तिरच्छानगताय पि । यो भिक्खु मेथुन धम्म पटिसेवति, अस्समणो होति असक्यपुत्तियो । सेय्यथापि नाम पुरिसो

20 सीसच्छिन्नो अभब्बो तेन सरीरबन्धनेन जीवितु, एवमेव भिक्खु मेथुन धम्म पटिसेवित्वा अस्समणो होति असक्यपुत्तियो । त ते यावजीव अकरणीय ।

“उपसम्पन्नेन भिक्खुना अदिन्न थेय्यसङ्कात न आदातब्ब, अन्तमसो तिणसलाक उपादाय । यो भिक्खु पाद वा पादारह वा अतिरेकपाद वा अदिन्न थेय्यसङ्कात आदियति, अस्समणो होति असक्यपुत्तियो । सेय्यथापि नाम पण्डुपलासो बन्धना पमुत्तो^५ अभब्बो

25 हरितत्ताय, एवमेव भिक्खु पाद वा पादारह वा अतिरेकपाद वा अदिन्न थेय्यसङ्कात आदियित्वा अस्समणो होति असक्यपुत्तियो । त ते यावजीव अकरणीय ।

R 97

१ सप्पी-स्या० । २ समागच्छि-सी०, म० । ३ आगमासि-रो० । ४ पवुत्तो-म० ।

“उपसम्पन्नेन भिक्खुना सञ्चिच्च^१ पाणो जीविता न वोरोपेतब्बो, अन्तमसो कुन्थ-
किपिल्लिक उपादाय । यो भिक्खु सञ्चिच्च मनुस्सविग्गह जीविता वोरोपेति, अन्तमसो गम्भपातन
उपादाय, अस्समणो होति असक्यपुत्तियो । सेय्यथापि नाम पुथुसिला द्वेधा भिन्ना अप्पटि
सन्धिका होति, एवमेव भिक्खु सञ्चिच्च मनुस्सविग्गह जीविता वोरोपेत्वा अस्समणो होति
असक्यपुत्तियो । त ते यावजीव अकरणीय ।

5

“उपसम्पन्नेन भिक्खुना उत्तरिमनुस्सधम्मो न उल्लपितब्बो, अन्तमसो ‘सुब्बागारे अभि-
रमामी’ ति । यो भिक्खु पापिच्छो इच्छापकतो असन्त अभूत उत्तरिमनुस्सधम्म उल्लपति ज्ञान
वा विमोक्ख वा समार्धि वा समापत्ति वा मग्ग वा फल वा, अस्समणो होति असक्यपुत्तियो ।
सेय्यथापि नाम तालो मत्थकच्छिन्नो अभब्बो पुन विरुब्धि^१, एवमेव भिक्खु पापिच्छो
इच्छापकतो असन्त अभूत उत्तरिमनुस्सधम्म उल्लपित्वा अस्समणो होति असक्यपुत्तियो । त^{१०}
ते यावजीव अकरणीय” ति ।

B 135

चत्तारि अकरणीयानि निदितानि ।

§ ७१ आपत्तिया अदस्सने उक्खित्तकवत्थूनि

१३० तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु आपत्तिया अदस्सने उक्खित्तको
विब्भमि । सो पुन पच्चागन्त्वा भिक्खू उपसम्पद याचि । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

इध पन, भिक्खवे, भिक्खु आपत्तिया अदस्सने उक्खित्तको विब्भमति । सो पुन
पच्चागन्त्वा भिक्खू उपसम्पद याचति । सो एवमस्स वचनीयो — “पस्सिस्ससि त आपत्तिं” ति^१ 15
सचाह पस्सिस्सामी ति, पब्बाजेतब्बो । सचाह न पस्सिस्सामी ति, न पब्बाजेतब्बो । पब्बा-
जेत्वा वत्तब्बो — “पस्सिस्ससि त आपत्तिं” ति^२ सचाह पस्सिस्सामी ति, उपसम्पादेतब्बो ।
सचाह न पस्सिस्सामी ति, न उपसम्पादेतब्बो । उपसम्पादेत्वा वत्तब्बो — “पस्सिस्ससि त आपत्तिं”
ति^३ सचाह पस्सिस्सामी ति, ओसारेतब्बो । सचाह न पस्सिस्सामी ति, न ओसारेतब्बो ।
ओसारेत्वा वत्तब्बो — “पस्ससि त आपत्तिं” ति^४ सचे पस्सति, इच्चेत कुसल । नो चे पस्सति,^{१०}
लब्भमानाय सामगिया पुन उक्खिपितब्बो । अलब्भमानाय सामगिया अनापत्ति सम्भोगे संवासे ।

इध पन, भिक्खवे, भिक्खु आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खित्तको विब्भमति । सो पुन
पच्चागन्त्वा भिक्खू उपसम्पद याचति । सो एवमस्स वचनीयो — “पटिकरिस्ससि त आपत्तिं”
ति^१ सचाह पटिकरिस्सामी ति, पब्बाजेतब्बो । सचाह न पटिकरिस्सामी ति, न पब्बाजेतब्बो ।
पब्बाजेत्वा वत्तब्बो — “पटिकरिस्ससि त आपत्तिं” ति^२ सचाह पटिकरिस्सामी ति, उपसम्पा- 25
देतब्बो । सचाह न पटिकरिस्सामी ति, न उपसम्पादेतब्बो । उपसम्पादेत्वा वत्तब्बो — “पटि-
करिस्ससि त आपत्तिं” ति^३ सचाह पटिकरिस्सामी ति, ओसारेतब्बो । सचाह न पटिकरिस्सामी
ति, न ओसारेतब्बो । ओसारेत्वा वत्तब्बो — “पटिकरोही त आपत्तिं” ति । सचे पटिकरोति,

R 98

B 136

इच्छेत कुसल । नो चे पटिकरोति लब्भमानाय सामगिया पुन उक्खिपितब्बो । अलब्भमानाय सामगिया अनापत्ति सम्भोगे सवासे ।

इध पन, भिक्खवे, भिक्खु पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खित्तको विब्भमति । सो पुन पच्चागन्त्वा भिक्खू उपसम्पद याचति । सो एवमस्स वचनीयो — “पटिनिस्सज्जिस्ससि 5 त पापिक दिट्ठि” ति १ सचाह पटिनिस्सज्जिस्सामी ति, पब्बाजेतब्बो । सचाह न पटिनिस्सज्जिस्सामी ति, न पब्बाजेतब्बो । पब्बाजेत्वा वत्तब्बो — “पटिनिस्सज्जिस्ससि त पापिक दिट्ठि” ति १ सचाह पटिनिस्सज्जिस्सामी ति, उपसम्पादेतब्बो । सचाह न पटिनिस्सज्जिस्सामी ति, न उपसम्पादेतब्बो । उपसम्पादेत्वा वत्तब्बो — “पटिनिस्सज्जिस्ससि त पापिक दिट्ठि” ति १ सचाह पटिनिस्सज्जिस्सामी ति, ओसारेतब्बो । सचाह न पटिनिस्सज्जिस्सामी ति, न ओसारेतब्बो । 10 ओसारेत्वा वत्तब्बो — “पटिनिस्सज्जेहि” त पापिक दिट्ठि” ति । सचे पटिनिस्सज्जति, इच्छेत कुसल । नो चे पटिनिस्सज्जति, लब्भमानाय सामगिया पुन उक्खिपितब्बो । अलब्भमानाय सामगिया अनापत्ति सम्भोगे सवासे ति ।

महाखन्धको पठमो ।

§ ७२ तस्सुद्धानं

१३१ विनयम्हि महत्थेसु पेसलान सुखावहे ।
निग्गहान च पापिच्छे^१ लज्जीन पग्गहेसु च ॥
सासनाधारणे चैव सब्बज्जुजिनगोचरे ।
अनब्बविसये खेमे सुपब्बज्जे अससये ॥
खन्धके विनये चैव परिवारे च मातिके ।
यथत्थकारी^२ कुसलो पटिपज्जति योनिसे ॥
यो गव न विजानाति न सो रक्खति गोगण ।
एव सील अजानन्तो किं सो रक्खेय्य सवर ॥
पमुट्ठम्हि च सुत्तन्ते अभिघम्मे च तावदे ।
विनये अविनट्ठम्हि पुन तिट्ठति सासन ॥
तस्मा सज्जाहणाहेतु^३ उद्धान अनुपुब्बसो ।
पवक्खामि यथाजाय^४ सुणाथ मम भासतो ॥
वत्थु निदान आपत्ति नया पेय्यालम्भेव च ।
दुक्कर त असेसेतु नयतो त विजानथा ति^५ ॥

15

B 137

20

R 99

25

१ पटिनिस्सज्जाहि-रो०, स्या० । २ निग्गहे च पापिच्छान-रो० । ३ यथात्थकारी-सी०, म०, स्या० । ४ सज्जाहणाहेतु-रो० । ५ यथाजाण-रो०, स्या० । ६ विजानाथाति-रो० ।

बोधि राजायतन च अजपालो सहम्पति ।
 ब्रह्मा आळारो उदको^१ भिक्खु च उपको इसि ॥
 कोण्डञ्जो वप्पो भद्वियो महानामो च अस्सजि ।
 यसो चत्तारो^२ पञ्जास^३ सब्बे पेसेसि सो दिसा ॥
 वत्थु^४ मारेहि तिसा च उरुवेल तयो जटी । 5
 अग्यागार महाराजा सक्को ब्रह्मा च केवला ॥
 पसुकूल पोक्खरणी सिला च ककुधो सिला ।
 जम्बु अम्भो च आमलो^५ पारिपुप्फ च^६ आहारि ॥
 फालियन्तु उज्जलन्तु विज्झायन्तु च कस्सप ।
 निमुज्जन्ति मुखी मेघो गया लट्ठि च मागधो ॥ 10
 उपतिस्सो कोलितो च अभिञ्जाता च पब्बजु ।
 दुन्निवत्था पणामना किसो लूखो च ब्राह्मणो ॥
 अनाचार आचरति उदर माणवो गणो ।
 वस्स बालेहि पक्कन्तो दस वस्सानि निस्सयो ॥
 न वत्तन्ति पणामेतु बाला पस्सद्धि पञ्च छ । 15
 यो सो अञ्जो च नग्गो च अच्छिन्नजटिलसाकियो^७ ॥
 मगधेसु पञ्चाबाधा एको राजा^८ च अङ्गुलि ।
 मागधो च अनुञ्जासि कारा लिखि कसाहतो ॥
 लक्खणा इणा दासो च मण्डुको उपालि अहि । B 138
 सद्ध कुल कण्डको च आहुन्दरिकमेव च ॥ 20
 वत्थुम्हि दारको सिक्खा विहरन्ति च कि नु खो ।
 सब्ब मुख उपज्झाये अपलाळन कण्डको ॥
 पण्डको थेय्यपक्कन्तो अहि च मातरी पिता ।
 अरहन्तभिक्खुनीभेदा रुहिरेन च ब्यञ्जन ॥
 अनुपज्झाय सङ्गेन गणपण्डकपत्तको^९ । 25
 अचीवर तदुभय याचितेन पि ये तयो ॥
 हत्था पादा हत्थपादा कण्णा नासा तदूभय ।
 अङ्गुलि अळकण्डर फण खुज्ज च वामन ॥

१ उदको-रो०, स्या, उदो-सी० । २ चत्तारि-सी०, स्या० । ३ पञ्जास-रो० । ४ वत्थु-
 रो० । ५ आमलको-रो०, आमण्डो-स्या० । ६ पारिच्छत्तपुप्फ-रो० । ७ अच्छिन्न, जटि, साकियो-
 रो०, स्या० । ८ चोरो-रो०, स्या० । ९ गणपण्डकापत्तको-रो० ।

R 100

5

10

गल्लगण्डी^१ लक्खणा चेव कसा लिखितसीपदी^२ ।

पापपरिसदूसी^३ च काण कुणि^४ तथेव च ॥

खल्ल पक्खहत चेव सच्छिन्नइरियापथ ।

जरान्धमूगबधिर अन्धमूग च य तहि ॥

अन्धबधिर य वुत्त मूगबधिरमेव च ।

अन्धमूगबधिर च अलज्जीन च निस्सय ॥

वत्थब्ब च तथाद्धान^५ याचमानेन पेक्खना^६ ।

आगच्छतु^७ विवदन्ति^८ एकुपज्झायेन कस्सपो ॥

दिस्सन्ति उपसम्पन्ना आबाधेहि च पीळिता ।

अननुसिद्धा वित्थेन्ति^९ तथेव अनुसासना ॥

सङ्खे पि च अथो बाला^{१०} असम्मत^{११} च एकतो ।

उल्लुम्पतुपसम्पदा निस्सयो एक्को^{१२} तयो ति ॥

इमग्घि खन्धके वत्थूनि^{१३} एक्सत च द्वासत्तति ।^{१४}

महाखन्धक निद्धित ।^{१५}

—o—

१ गल्लगण्डी-रो० । २ सीपदि-रो० । ३ पापपरिसदूसि-रो० । ४ कुणि-रो०, स्या० ।
५ कतद्धान-रो० । ६ लक्खणा-म० । ७ आगच्छन्त-रो० । ८ विवदेन्ति-रो०, विवादेन्ति-सी०,
स्या० । ९ वित्थेन्ति-सी, स्या०, वित्थायन्ति-रो० । १० बालो-सी०, स्या०, रो० । ११ अस
म्मतो-सी०, स्या०, रो० । १२ एकतो-सी०, स्या० । १३ वत्थू-रो०, सी०, स्या० । १४ एकसत
द्वासत्तति-रो० । १५ महाखन्धके उद्धान निद्धित पठम-रो०, महाखन्धके उद्धान निद्धित-सी० ।

२ उपोसथक्खन्धकं

§ १ सन्निपातानुजानना

१ तेन खो पन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति गिञ्झकूटे पब्बते । तेन खो पन समयेन अञ्जतित्थिया परिब्बाजका चातुद्दसे पन्नरसे^१ अट्टमिया च पक्खस्स सन्निपत्तिवा धम्म भासन्ति । ते मनुस्सा उपसङ्कमन्ति धम्मस्सवनाय । ते लभन्ति अञ्जतित्थियेषु परिब्बाजकेसु पेम, लभन्ति पसाद, लभन्ति अञ्जतित्थिया परिब्बाजका पक्ख ।

B 139,

R 101

अथ खो रञ्जो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स एव चेतसो^५ परिवितक्को उदपादि — “एतरहि खो अञ्जतित्थिया परिब्बाजका चातुद्दसे पन्नरसे अट्टमिया च पक्खस्स सन्निपत्तिवा धम्म भासन्ति । ते मनुस्सा उपसङ्कमन्ति धम्मस्सवनाय । ते लभन्ति अञ्जतित्थियेषु परिब्बाजकेसु पेम, लभन्ति पसाद, लभन्ति अञ्जतित्थिया परिब्बाजका पक्ख । यन्नून अय्या पि चातुद्दसे पन्नरसे अट्टमिया च पक्खस्स सन्निपतेय्यु” ति । अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा^{१०} एरुमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो भगवन्त एतदवोच — “इध मय्ह, भन्ते, रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स एव चेतसो परिवितक्को उदपादि ‘एतरहि खो अञ्जतित्थिया परिब्बाजका चातुद्दसे पन्नरसे अट्टमिया च पक्खस्स सन्निपत्तिवा धम्म भासन्ति । ते मनुस्सा उपसङ्कमन्ति धम्मस्सवनाय । ते लभन्ति अञ्जतित्थियेषु परिब्बाजकेसु पेम, लभन्ति पसाद, लभन्ति अञ्जतित्थिया परिब्बाजका पक्ख । यन्नून अय्या पि^{१५} चातुद्दसे पन्नरसे अट्टमिया च पक्खस्स सन्निपतेय्यु” ति । साधु, भन्ते, अय्या पि चातुद्दसे पन्नरसे अट्टमिया च पक्खस्स सन्निपतेय्यु” ति ।

अथ खो भगवा राजान मागध सेनिय बिम्बिसार धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समाद-
पेसि समुत्तेजेसि सम्पहसेसि । अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो भगवता धम्मिया
कथाय सन्दस्सितो समादपितो समुत्तेजितो सम्पहसितो उट्ठायासना भगवन्त अभिवादेत्वा^{२०} R 102
पदक्खिण कत्वा पक्कामि । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथ
कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—“अनुजानामि, भिक्खवे, चातुद्दसे पन्नरसे अट्टमिया च पक्खस्स
सन्निपत्तिवु” ति । B 140

तेन खो पन समयेन भिक्खू-भगवता अनुञ्जात^१ चातुद्दसे पन्नरसे अट्टमिया च
पक्खस्स सन्निपत्तिवु ति—चातुद्दसे पन्नरसे अट्टमिया च पक्खस्स सन्निपत्तिवा तुण्ही^{२५}
निसीदन्ति । ते मनुस्सा उपसङ्कमन्ति धम्मस्सवनाय । ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—
“कथ हि नाम समणा सक्कपुत्तिया चातुद्दसे पन्नरसे अट्टमिया च पक्खस्स सन्निपत्तिवा तुण्ही

१ पण्णरसे-सी०, स्या० । २ अनुञ्जाता-म० ।

निसीदिस्सन्ति, सेय्यथापि मूगसूकरा । ननु नाम सन्निपतितेहि धम्मो भासितब्बो” ति । अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खियन्तान विपाचेन्तान । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—“अनुजानामि, भिक्खवे, चातुद्दसे पन्नरसे अट्ठमिया च पक्खस्स सन्निपतित्वा ५ धम्म भासितु” ति ।

§ २ पातिमोक्खुद्देसानुजानना

० अथ खो भगवतो रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स एव चेतसो परिवितक्को उदपादि—
“यन्नूनाह यानि मया भिक्खून पञ्चत्तानि सिक्खापदानि, तानि नेस पातिमोक्खुद्देस अनु-
जानेय्य । सो नेस भविस्सति उपोसथकम्म” ति । अथ खो भगवा सायण्हसमय^१ पटिसल्लाना
वुट्ठितो एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—“इध मय्ह,
१० भिक्खवे, रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स एव चेतसो परिवितक्को उदपादि ‘यन्नूनाह यानि मया
भिक्खून पञ्चत्तानि सिक्खापदानि, तानि नेस पातिमोक्खुद्देस अनुजानेय्य । सो नेस भवि-
स्सति उपोसथकम्म’ ति । अनुजानामि, भिक्खवे, पातिमोक्ख उद्दिसितु । एव च पन,
भिक्खवे, उद्दिसितब्ब ।

३ “व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो^२ । यदि
R 103 १५ सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो उपोसथ करेय्य, पातिमोक्ख उद्दिसेय्य । किं सङ्घस्स पुब्बकिच्च ?
B 141 पारिसुद्धि आयस्सन्तो आरोचेथ । पातिमोक्ख उद्दिसिस्सामि । त सब्बेव सन्ता साधुकं सुणोम
मनसि करोम । यस्स सिया आपत्ति, सो आविकरेय्य । असन्तिया आपत्तिया तुण्ही भवितब्ब ।
तुण्हीभावेन खो पनायस्सन्ते परिसुद्धा ति वेदिस्सामि । यथा खो पन पच्चेकपुट्टस्स वेय्याकरण
होति, एवमेव एवरूपाय परिसाय यावततिय अनुस्सावित होति । यो पन भिक्खु यावततिय
२० अनुस्सावियमाने सरमानो सन्ति आपत्ति नाविकरेय्य, सम्पजानमुसावादस्स होति । सम्पजान-
मुसावादो खो पनायस्सन्तो अन्तरायिको धम्मो वुत्तो भगवता । तस्मा, सरमानेन भिक्खुना
आपत्तेन विसुद्धापेक्खेन सन्ती आपत्ति आविकातब्बा, आविकता हिस्स फासु होती” ति ।

४ पातिमोक्खं ति आदिमेत मुखमेत पमुखमेत कुसलान धम्मान । तेन वुच्चति
पातिमोक्ख ति । आयस्सन्तो ति पियवचनमेत गरुवचनमेत सगारवसप्पतिस्साधिवचनमेत
२५ आयस्सन्तो ति । उद्दिसिस्सामी ति आचिक्खिस्सामि देसेस्सामि पञ्जापेस्सामि पट्टपेस्सामि
विवरिस्सामि विभजिस्सामि उत्तानीकरिस्सामि^३ पकासेस्सामि । तं ति पातिमोक्ख वुच्चति ।
सब्बेव सन्ता ति यावतिका तस्सा परिसाय थेरा च नवा च मज्झिमा च, एते वुच्चन्ति
सब्बेव सन्ता ति । साधुकं सुणोमा ति अट्ठिं कत्वा मनसिकत्वा सब्ब चेतसा समन्नाहराम ।

१ सायण्हसमय—म० । २ अज्जुपोसथो पन्नरसो ति—रो० पोत्थके दिस्सति । ३ उत्तानि-
करिस्सामी—रो०, म० ।

मनसिकरोमा ति एकगचित्ता अविकित्तचित्ता अविसाहटचित्ता निसामेम । यस्स सिया आपत्ती ति थेरस्स वा नवस्स वा मज्झिमस्स वा, पच्चन्न वा आपत्तिक्खन्धान अञ्जतरा आपत्ति, सत्तन्न वा आपत्तिक्खन्धान अञ्जतरा आपत्ति । सो आविकरेय्या ति सो देसेय्य, सो विवरेय्य, सो उत्तानीकरेय्य, सो पकासेय्य सङ्खमज्झे वा गणमज्झे वा एकपुगले वा । असन्ती नाम आपत्ति अनज्झापन्ना वा होति, आपज्जित्वा वा बुद्धिता । तुण्ही भवितब्बं ति⁵ अधिवासेतब्ब न ब्याहरितब्बं^१ । परिसुद्धा ति वेदिस्सामी ति जानिस्सामि धारेस्सामि । यथा खो पन पच्चेकपुट्टस्स वेय्याकरणं होती ति यथा एकेन एको पुट्टो व्याकरेय्य, एवमेव तस्सा परिसाय जानितब्ब म पुच्छती ति । एवरूपा नाम परिसा भिक्खुपरिसा वुच्चति । यावततियं अनुस्सावितं होती ति सकि पि अनुस्सावित होति, दुतिय पि अनुस्सावित होति, ततिय पि अनुस्सावित होति । सरमानो ति जानमानो सज्जानमानो । सन्ती नाम¹⁰ B 142 आपत्ति अज्झापन्ना वा होति, आपज्जित्वा वा अवुद्धिता । नाविकरेय्या ति न देसेय्य, न विवरेय्य, न उत्तानीकरेय्य, न पकासेय्य सङ्खमज्झे वा गणमज्झे वा एकपुगले वा । R 104 सम्पजानमुसावादस्स होती ति । सम्पजानमुसावादे^२ कि होति^२ दुक्कट होति । अन्तरायिको धम्मो वुत्तो भगवता ति । किस्स अन्तरायिको^२ पठमस्स ज्ञानस्स अधिगमाय अन्तरायिको, दुतियस्स ज्ञानस्स अधिगमाय अन्तरायिको, ततियस्स ज्ञानस्स अधिगमाय¹⁵ अन्तरायिको, चतुत्थस्स ज्ञानस्स अधिगमाय अन्तरायिको, ज्ञानान विमोक्खान समाधीन समापत्तीन नेक्खम्मान निस्सरणान पविवेकान कुसलान धम्मान अधिगमाय अन्तरायिको । तस्सा ति तङ्कारणा । सरमानेना ति जानमानेन सज्जानमानेन । विसुद्धापेक्खेना ति वुट्ठातुकामेन विसुज्झितुकामेन । सन्ती नाम आपत्ति अज्झापन्ना वा होति, आपज्जित्वा वा अवुद्धिता । आविक्रतब्बा ति आविक्रातब्बा सङ्खमज्झे वा गणमज्झे वा एकपुगले वा ।²⁰ आविक्रता हिस्स फासु होती ति । किस्स फासु होति^२ पठमस्स ज्ञानस्स अधिगमाय फासु होति, दुतियस्स ज्ञानस्स अधिगमाय फासु होति, ततियस्स ज्ञानस्स अधिगमाय फासु होति, चतुत्थस्स ज्ञानस्स अधिगमाय फासु होति, ज्ञानान विमोक्खान समाधीन समापत्तीन नेक्खम्मान निस्सरणान पविवेकान कुसलान धम्मान अधिगमाय फासु होती ति ।

५ तेन खो पन समयेन भिक्खू—भगवता पातिमोक्खुद्देसो अनुज्जातो ति—²⁵ देवसिक पातिमोक्ख उद्दिसन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, देवसिक पातिमोक्ख उद्दिसितब्ब । यो उद्दिसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, उपोसथे पातिमोक्ख उद्दिसितु ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू—भगवता उपोसथे पातिमोक्खुद्देसो अनुज्जातो ति—पक्खस्स तिक्वत्तु पातिमोक्ख उद्दिसन्ति, चातुद्देसे पन्नरसे अट्ठमिया च पक्खस्स । भगवतो³⁰

एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, पक्खस्स तिक्खत्तु पातिमोक्ख उद्दिसितब्ब । यो उद्दिसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, सकि पक्खस्स चातुद्दसे वा पन्नरसे वा पातिमोक्ख उद्दिसितु ति ।

- B 143 तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू यथापरिसाय पातिमोक्ख उद्दिसन्ति सकाय
R 105 ५ सकाय परिसाय । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, यथापरिसाय पातिमोक्ख उद्दिसितब्ब सकाय सकाय परिसाय । यो उद्दिसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, समग्गान उपोसथकम्म ति ।

अथ खो भिक्खू एतदहोसि—“भगवता पञ्चत्त ‘समग्गान उपोसथकम्म’ ति । किच्चावता नु खो सामग्गी होति, यावता एकावासो, उदाहु सब्बा पठवी” ति ? भगवतो
10 एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, एत्तावता सामग्गी यावता एकावासो ति ।

§ ३ महाकप्पिनवत्थु

६ तेन खो पन समयेन आयस्सा महाकप्पिनो राजगहे विहरति मद्दकुच्छिहि^१ मिगदाये । अथ खो आयस्सतो महाकप्पिनस्स रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स एव चेतसो परि वितक्को उदपादि—“गच्छेय्य वाह उपोसथ न वा गच्छेय्य, गच्छेय्य वाह सङ्गकम्म न वा गच्छेय्य, अथ खाह विसुद्धो परमाय विसुद्धिया” ति ?

- 15 अथ खो भगवा आयस्सतो महाकप्पिनस्स चेतसा चेतोपरिवितक्कमञ्जाय — सेय्यथापि नाम बलवा पुरिसो समिञ्जित^२ वा बाह पसारयेय्य, पसारित वा बाह समिञ्जेय्य, एवमेव — गिज्झकूटे पब्बते अन्तरहितो मद्दकुच्छिहि मिगदाये आयस्सतो महाकप्पिनस्स पमुखे^३ पातुरहोसि । निसीदि भगवा पञ्चत्ते आसने । आयस्सा पि खो महाकप्पिनो भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्न खो आयस्सन्त महाकप्पिन भगवा एतद-
20 वोच — “ननु ते, कप्पिन, रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स एव चेतसो परिवितक्को उदपादि — गच्छेय्य वाह उपोसथ न वा गच्छेय्य, गच्छेय्य वाह सङ्गकम्म न वा गच्छेय्य, अथ खाह विसुद्धो परमाय विसुद्धिया” ति ? एव, भन्ते । तुम्हे चे ब्राह्मणा उपोसथ न सक्करिस्सथ न गरुकरिस्सथ न मानेस्सथ न पूजेस्सथ, अथ को चरहि उपोसथ सक्करिस्सति गरुकरिस्सति मानेस्सति पूजेस्सति ? गच्छ त्व, ब्राह्मण, उपोसथ, मा नो अगमासि । गच्छेव^४ सङ्गकम्म, मा नो अग
B 144 25 मासी ति । एव, भन्ते, ति खो आयस्सा महाकप्पिनो भगवतो पच्चस्सोसि ।

अथ खो भगवा आयस्सन्त महाकप्पिन धम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा समुत्तेजेत्वा सम्पहसेत्वा — सेय्यथापि नाम बलवा पुरिसो समिञ्जित वा बाह पसारयेय्य, पसारित

१ पुथुवी—सी० । २ मद्दकुच्छिहि—स्या, रो०, सी० । ३ समिञ्जित—सी०, स्या०, रो० । ४ सम्मुखे—म० । ५ गच्छ त्व—म० ।

वा बाह् समिञ्जेय्य, एवमेव—मद्दुकुच्छिम्हि मिगदाये आयस्सतो महाकप्पिनस्स पमुखे
अन्तरहितो गिज्झकूटे पब्बते पातुरहोसि ।

§ ४ सीमानुजानना

७ अथ खो भिक्खून् एतदहोसि—“भगवता पब्बत्त ‘एत्तावता सामग्गी यावता
एकावासो’ ति, कित्तावता नु खो एकावासो होती” ति^१ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।
अनुजानामि, भिक्खवे, सीम सम्मन्नितु । एव च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बा—

R 106

पठम निमित्ता किच्चेतब्बा—पब्बतनिमित्त, पासाणनिमित्त, वननिमित्त, रुक्खनिमित्त,
मग्ननिमित्त, वम्मिकनिमित्त, नदीनिमित्त, उदकनिमित्त । निमित्ते किच्चेत्वा ब्यत्तेन भिक्खुना
पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—

८ “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यावता समन्ता निमित्ता कित्तिता । यदि सङ्घस्स
पत्तकल्ल, सङ्घो एतेहि निमित्तेहि सीम सम्मन्नेय्य समानसवास एकुपोसथ । एसा जत्ति ।

10

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यावता समन्ता निमित्ता कित्तिता । सङ्घो एतेहि निमि-
त्तेहि सीम सम्मन्नति समानसवास एकुपोसथ । यस्सायस्सतो खमति एतेहि निमित्तेहि सीमाय
सम्मुत्ति^२ समानसवासाय एकुपोसथाय, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य । सम्मता
सीमा सङ्घेन एतेहि निमित्तेहि समानसवासा एकुपोसथा । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही,
एवमेत धारयामी”ति ।

15

९ तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू—भगवता सीमासम्मुत्ति अनुज्जाता
ति—अतिमहतियो सीमायो सम्मन्नन्ति, चतुयोजनिका पि पञ्चयोजनिका पि छयोजनिका पि ।
भिक्खू उपोसथ आगच्छन्ता उद्दिस्समाने पि पातिमोक्खे आगच्छन्ति, उद्दिट्ठमत्ते पि
आगच्छन्ति, अन्तरा पि परिवसन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, अति महती
सीमा सम्मन्नितब्बा, चतुयोजनिका वा पञ्चयोजनिका वा छयोजनिका वा । यो सम्मन्नेय्य,
आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, तियोजनपरम सीम सम्मन्नितु ति ।

B 14७

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू नदीपार सीम सम्मन्नन्ति । उपोसथ
आगच्छन्ता भिक्खू पि वुय्हन्ति, पत्ता पि वुय्हन्ति, चीवरानि पि वुय्हन्ति । भगवतो
एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, नदीपारसीमा सम्मन्नितब्बा । यो सम्मन्नेय्य, आपत्ति
दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, यत्थस्स धुवनावा वा धुवसेतु वा, एवरूप नदीपार सीम^{२५}
सम्मन्नितु ति ।

§ ५ उपोसथागारकथा

१० तेन खो पन समयेन भिक्खू अनुपरिवेणिय पातिमोक्ख उद्दिस्सन्ति असङ्केतेन ।

R 107

आगन्तुका भिक्खू न जानन्ति कत्थं वा अज्जुपोसथो करीयिस्सती ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । न, भिक्खवे, अनुपरिवेणिय पातिमोक्ख उद्दिस्सितब्बं असङ्केतेन । यो उद्दिसेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, उपोसथागारं सम्मन्नित्वा उपोसथं कातुं, यं सङ्घो आकङ्खति विहारं वा अङ्घुयोगं वा पासादं वा हम्मियं वा गुहं वा । एव च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बं । व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं विहारं उपोसथागारं सम्मन्नेय्य । एसां जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नामं विहारं उपोसथागारं सम्मन्नति । यस्सा-यस्सतो खमति इत्थन्नामस्स विहारस्स उपोसथागारस्स सम्मुत्ति, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, 10 सो भासेय्य । सम्मतो सङ्घेन इत्थन्नामो विहारो उपोसथागारं । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

तेन खो पन समयेन अब्जतरस्सिं आवासे द्वे उपोसथागारानि सम्मतानि होन्ति । भिक्खू उभयत्थं सन्निपतन्ति — इधं उपोसथो करीयिस्सति, इधं उपोसथो करीयिस्सती ति । B 146 भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । न, भिक्खवे, एकस्सिं आवासे द्वे उपोसथागारानि सम्मन्नितब्बानि । 15 यो सम्मन्नेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, एकं समूहं नित्वा एकत्थं उपोसथं कातुं । एव च पन, भिक्खवे, समूहन्तब्बं । व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं उपोसथागारं समूहनेय्य । एसां जत्ति । सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नामं उपोसथागारं समूहनति । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स उपोसथागारस्स समुग्घातो, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो 20 भासेय्य । समूहतं सङ्घेन इत्थन्नामं उपोसथागारं । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

§ ६ उपोसथप्पमुखानुजानना

११ तेन खो पन समयेन अब्जतरस्सिं आवासे अतिखुद्दकं उपोसथागारं सम्मतं होति । तद्वहुपोसथे महाभिक्खुसङ्घो सन्निपतितो होति । भिक्खु असम्मताय भूमिया निसिन्ना पातिमोक्खं अस्सोसु । अथ खो तेसं भिक्खून् एतद्वहोसि — “भगवता पब्बज्ज ‘उपोसथागारं R 108 25 सम्मन्नित्वा उपोसथो कातब्बो’ ति । मयं चम्हा असम्मताय भूमिया निसिन्ना पातिमोक्खं अस्सुम्हा । कतो नु खो अम्हाकं उपोसथो, अकतो नु खो” ति ? भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । सम्मताय वा, भिक्खवे, भूमिया निसिन्नो^१ असम्मताय वा, यतो पातिमोक्खं सुणाति कतो वस्स उपोसथो । तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो यावमहन्तं^२ उपोसथप्पमुखं^३ आकङ्खति तावमहन्तं^४

१ निसिन्ना-म०, रो० । २ यावमहन्तं-म०, सी० । ३ उपोसथप्पमुखं-स्या० । ४ तावमहन्तं-म०, सी० ।

उपोसथप्पमुख सम्मन्नतु । एव च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्ब । पठम निमिच्चा किच्चेतब्बा ।
निमिच्चे किच्चेत्वा ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यावता समन्ता निमिच्चा किच्चिता । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल,
सङ्घो एतेहि निमिच्चेहि उपोसथप्पमुख सम्मन्नेय्य । एसा जत्ति । सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो ।
यावता समन्ता निमिच्चा किच्चिता । सङ्घो एतेहि निमिच्चेहि उपोसथप्पमुख सम्मन्नति । यस्सा-⁵ B 147
यस्मतो खमति एतेहि निमिच्चेहि उपोसथप्पमुखस्स सम्मुत्ति, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो
भासेय्य । सम्मत सङ्घेन एतेहि निमिच्चेहि उपोसथप्पमुख । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही,
एवमेत धारयामी”ति ।

तेन खो पन समयेन अब्जतरस्सि आवासे तदहुपोसथे नवका भिक्खू पठमतर सन्नि-
पतित्वा—न ताव थेरा आगच्छन्ती ति—पक्कमिंसु । उपोसथो विकाले^१ अहोसि । भगवतो¹⁰
एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, तदहुपोसथे थेरेहि भिक्खूहि पठमतर सन्निपतितु ति ।

तेन खो पन समयेन राजगहे सम्बहुला आवासा समानसीमा होन्ति । तत्थ भिक्खू
विवदन्ति—अम्हाक आवासे उपोसथो करीयतु^२, अम्हाक आवासे उपोसथो करीयतू ति ।
भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । इध पन, भिक्खवे, सम्बहुला आवासा समानसीमा होन्ति । तत्थ
भिक्खू विवदन्ति—अम्हाक आवासे उपोसथो करीयतु, अम्हाक आवासे उपोसथो करीयतू¹⁵
ति । तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि सब्बेहेव एकज्झ सन्निपतित्वा उपोसथो कातब्बो । यत्थ वा
पन थेरो भिक्खु विहरति, तत्थ सन्निपतित्वा उपोसथो कातब्बो, न त्वेव वग्गेन सङ्घेन
उपोसथो कातब्बो । यो करेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

§ ७ अविष्पवाससीमानुजानना

१२ तेन खो पन समयेन आयस्सा महाकस्सपो अन्धकविन्दा राजगह उपोसथ^{R 109}
आगच्छन्तो अन्तरामग्गे नदिं तरन्तो मन वूळ्हो^३ अहोसि, चीवरानिस्स अल्लानि । भिक्खू²⁰
आयस्सन्त महाकस्सपं एतद्वोचु—“किस्स ते, आवुसो, चीवरानि अल्लानी”ति^२ इधाह,
आवुसो, अन्धकविन्दा राजगह उपोसथ आगच्छन्तो अन्तरामग्गे नदिं तरन्तो मनहि
वूळ्हो । तेन मे चीवरानि अल्लानी ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । या सा, भिक्खवे, सङ्घेन
सीमा सम्मता समानसवासा एकुपोसथा, सङ्घो त सीम तिचीवरेन अविष्पवास सम्मन्नतु ।
एव च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बा । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—²⁵

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । या सा सङ्घेन सीमा सम्मता समानसवासा एकुपोसथा,
यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल सङ्घो त सीम तिचीवरेन अविष्पवास सम्मन्नेय्य । एसा जत्ति । सुणातु
मे, भन्ते, सङ्घो । या सा सङ्घेन सीमा सम्मता समानसवासा एकुपोसथा, सङ्घो त सीम

तिचीवरेन अविप्पवास सम्मन्नति । यस्सायस्सतो खमति एतिस्सा सीमाय तिचीवरेन अविप्पवासाय^१ सम्मुति, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य । सम्मता सा सीमा सङ्गेन तिचीवरेन अविप्पवासा^१ । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी”ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू भगवता तिचीवरेन अविप्पवाससम्मुति अनुज्जाता ति
 ५ अन्तरघरे चीवरानि निक्खिपन्ति । तानि चीवरानि नस्सन्ति पि ड्हन्ति पि^१ उन्दुरेहि पि
 खज्जन्ति । भिक्खू दुच्चोळा होन्ति ल्खचीवरा । भिक्खू एवमाहसु — “किस्स तुम्हे, आवुसो,
 दुच्चोळा ल्खचीवरा”ति^२ इध मय, आवुसो, भगवता तिचीवरेन अविप्पवाससम्मुति अनु-
 ज्जाता ति अन्तरघरे चीवरानि निक्खिपिम्हा । तानि चीवरानि नट्ठानि पि दट्ठानि पि,
 उन्दुरेहि पि खायितानि, तेन मय दुच्चोळा ल्खचीवरा ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।
 १० या सा, भिक्खवे, सङ्गेन सीमा सम्मता समानसवासा एकुपोसथा, सङ्घो त सीम तिचीवरेन
 अविप्पवास सम्मन्नतु, ठपेत्वा गाम च गामूपचार च । एव च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बा ।
 व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

१३ “सुणालु मे, भन्ते, सङ्घो । या सा सङ्गेन सीमा सम्मता समानसवासा
 एकुपोसथा, यदि सङ्गस्स पत्तकल्ल, सङ्घो त सीम तिचीवरेन अविप्पवास सम्मन्नेय्य, ठपेत्वा
 R 110 १५ गाम च गामूपचार च । एसा जत्ति । सुणालु मे, भन्ते, सङ्घो । या सा सङ्गेन सीमा सम्मता
 समानसवासा एकुपोसथा, सङ्घो त सीम तिचीवरेन अविप्पवास सम्मन्नति, ठपेत्वा गाम च
 गामूपचार च । यस्सायस्सतो खमति एतिस्सा सीमाय तिचीवरेन अविप्पवासाय सम्मुति,
 B 149 ठपेत्वा गाम च गामूपचार च, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य । सम्मता सा सीमा
 सङ्गेन तिचीवरेन अविप्पवासा, ठपेत्वा गाम च गामूपचार च । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही,
 २० एवमेत धारयामी” ति ।

§ ८ सीमासमूहननं

१४ सीम, भिक्खवे, सम्मन्नन्तेन पठम समानसवाससीमा सम्मन्नितब्बा, पच्छा
 तिचीवरेन अविप्पवासो सम्मन्नितब्बो । सीम, भिक्खवे, समूहनन्तेन पठम तिचीवरेन
 अविप्पवासो समूहन्तब्बो, पच्छा समानसवाससीमा समूहन्तब्बा । एव च पन, भिक्खवे,
 तिचीवरेन अविप्पवासो समूहन्तब्बो ।

२५ व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो — “सुणालु मे, भन्ते, सङ्घो । यो सो
 सङ्गेन तिचीवरेन अविप्पवासो सम्मतो, यदि सङ्गस्स पत्तकल्ल, सङ्घो त तिचीवरेन अविप्पवास
 समूहनेय्य । एसा जत्ति । सुणालु मे, भन्ते, सङ्घो । यो सो सङ्गेन तिचीवरेन अविप्पवासो
 सम्मतो, सङ्घो त तिचीवरेन अविप्पवास समूहन्ति” । यस्सायस्सतो खमति एतस्स तिचीवरेन
 अविप्पवासस्स समुग्धातो, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य । समूहतो सो सङ्गेन
 ३० तिचीवरेन अविप्पवासो । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

१ अविप्पवासस्स-स्या० । २ अविप्पवासो-स्या० । ३ दहन्ति पि-स्या० । ४ समूहन्ति-सी० ।

१५ एव च पन, भिक्खवे, सीमा समूहन्तब्बा ।

व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो — “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । या सा सङ्घेन सीमा सम्मता समानसवासा^१ एकुपोसथा, यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो त सीम समूह-
नेय्य समानसंवास एकुपोसथ । एसा अत्ति । सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । या सा सङ्घेन सीमा
सम्मता समानसवासा एकुपोसथा, सङ्घो त सीम समूहनति समानसवासा एकुपोसथ । यस्सा-
यस्सतो खमति एतिस्सा सीमाय समानसवासाय एकुपोसथाय समुघातो, सो तुण्हस्स, यस्स
नक्खमति, सो भासेय्य । समूहता सा सीमा सङ्घेन समानसवासा एकुपोसथा । खमति
सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

§ ९ गामसीमादि

१६ असम्मताय, भिक्खवे, सीमाय अट्टपिताय, य गाम वा निगम वा उपनिस्साय B 150
विहरति, या तस्स वा गामस्स गामसीमा, निगमस्स वा निगमसीमा, अय तत्थ समानसवासा 10 R 111
एकुपोसथा । अगामके चे, भिक्खवे, अरब्जे समन्ता सत्तब्भन्तरा, अय तत्थ समानसवासा
एकुपोसथा । सब्बा, भिक्खवे, नदी असीमा, सब्बो समुद्दो असीमो, सब्बो जातस्सरो असीमो ।
नदिया वा, भिक्खवे, समुद्दे वा जातस्सरे वा य मज्झिमस्स पुरिसस्स समन्ता उदकुक्खेपा,
अय तत्थ समानसवासा एकुपोसथा ति ।

१७ तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू सीमाय सीम सम्भिन्दन्ति । भगवतो 15
एतमत्थ आरोचेसु । येस, भिक्खवे, सीमा पठम सम्मता तेस त कम्म धम्मिक अकुप्प
ठानारह । येस, भिक्खवे, सीमा पच्छा सम्मता तेस त कम्म अधम्मिक कुप्प अट्टानारह ।
न, भिक्खवे, सीमाय सीमा सम्भिन्दितब्बा । यो सम्भिन्देय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू सीमाय सीम अज्झोत्थरन्ति । भगवतो
एतमत्थ आरोचेसु । येस, भिक्खवे, सीमा पठम सम्मता तेस त कम्म धम्मिक अकुप्प 20
ठानारह । येस, भिक्खवे, सीमा पच्छा सम्मता तेस त कम्म अधम्मिक कुप्प अट्टानारह । न,
भिक्खवे, सीमाय सीमा अज्झोत्थरितब्बा । यो अज्झोत्थरेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।
अनुजानामि, भिक्खवे, सीम सम्मन्नन्तेन सीमन्तरिक ठपेत्वा सीम सम्मन्नितु ति ।

§ १० उपोसथभेदादि

१८ अथ खो भिक्खू एतदहोसि — “कति नु खो उपोसथा” ति ? भगवतो
एतमत्थ आरोचेसु । द्वेमे, भिक्खवे, उपोसथा — चातुहसिको च पन्नरसिको च । इमे खो, 25
भिक्खवे, द्वे उपोसथा ति ।

अथ खो भिक्खू एतदहोसि — “कति नु खो उपोसथकम्मानी” ति ? भगवतो
एतमत्थ आरोचेसु । चत्तारिमानि, भिक्खवे, उपोसथकम्मानी — अधम्मेन वग्ग उपोसथकम्म,

१ समानसवासा सीमा-सी०, स्या० ।

- अधम्मेन समग्ग उपोसथकम्म, धम्मेन वग्ग उपोसथकम्म, धम्मेन समग्ग उपोसथकम्म ति ।
 B 151 तत्र, भिक्खवे, यदिद^१ अधम्मेन वग्ग उपोसथकम्म, न, भिक्खवे, एवरूप उपोसथकम्म,
 कातब्ब । न च मया एवरूप उपोसथकम्म अनुञ्जात । तत्र, भिक्खवे, यदिद अधम्मेन
 R 112 समग्ग उपोसथकम्म, न, भिक्खवे, एवरूप उपोसथकम्म कातब्ब । न च मया एवरूप
 5 उपोसथकम्म अनुञ्जात । तत्र, भिक्खवे, यदिद धम्मेन वग्ग उपोसथकम्म, न, भिक्खवे,
 एवरूप उपोसथकम्म कातब्ब । न च मया एवरूप उपोसथकम्म अनुञ्जात । तत्र, भिक्खवे,
 यदिद धम्मेन समग्ग उपोसथकम्म, एवरूप, भिक्खवे, उपोसथकम्म कातब्ब, एवरूप च मया
 उपोसथकम्म अनुञ्जात । तस्मात्तिह, भिक्खवे, एवरूप उपोसथकम्म करिस्साम यदिद धम्मेन
 समग्ग ति—एवञ्चिह वो, भिक्खवे, सिक्खितब्ब ति ।

§ ११ सङ्घित्तेन पातिमोक्खुद्देसादि

- 10 १९ अथ खो भिक्खून् एतदहोसि — “कति नु खो पातिमोक्खुद्देसा” ति^२ भगवतो
 एतमत्थ आरोचेसु । पञ्चिमे, भिक्खवे, पातिमोक्खुद्देसा — निदान उद्दिसित्वा अवसेस सुतेन
 सावेतब्ब । अय पठमो पातिमोक्खुद्देसो । निदान उद्दिसित्वा चत्तारि पाराजिकानि उद्दिसित्वा
 अवसेस सुतेन सावेतब्ब । अय दुतियो पातिमोक्खुद्देसो । निदान उद्दिसित्वा चत्तारि पारा-
 जिकानि उद्दिसित्वा तेरस सङ्घादिसेसे उद्दिसित्वा अवसेस सुतेन सावेतब्ब । अय ततियो
 15 पातिमोक्खुद्देसो । निदान उद्दिसित्वा चत्तारि पाराजिकानि उद्दिसित्वा तेरस सङ्घादिसेसे
 उद्दिसित्वा द्वे अनियते उद्दिसित्वा अवसेस सुतेन सावेतब्ब । अय चतुत्थो पातिमोक्खुद्देसो ।
 वित्थारेनेव पञ्चमो । इमे खो, भिक्खवे, पञ्च पातिमोक्खुद्देसा ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू — भगवता सङ्घित्तेन पातिमोक्खुद्देसो अनुञ्जातो ति—
 सब्बकाल सङ्घित्तेन पातिमोक्ख उद्दिसन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे,
 20 सङ्घित्तेन पातिमोक्ख उद्दिसितब्ब । यो उद्दिसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

- B 152 तेन खो पन समयेन कोसलेसु जनपदे^३ अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपोसथे सवरभय^४
 अहोसि । भिक्खू नासक्खिसु वित्थारेन पातिमोक्ख उद्दिसितु । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।
 अनुजानामि, भिक्खवे, सति अन्तराये सङ्घित्तेन पातिमोक्ख उद्दिसितु ति ।

- तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू असति पि अन्तराये सङ्घित्तेन पातिमोक्ख
 25 उद्दिसन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, असति अन्तराये सङ्घित्तेन पातिमोक्ख
 उद्दिसितब्ब । यो उद्दिसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, सति अन्तराये
 सङ्घित्तेन पातिमोक्ख उद्दिसितु । तत्रिमे अन्तराया — राजन्तरायो, चोरन्तरायो, अग्यन्तरायो,
 R 113 उदकन्तरायो, मनुस्सन्तरायो, अमनुस्सन्तरायो, वाळन्तरायो, सरीसपन्तरायो, जीवितन्तरायो,

१ यमिद—सी०, रो० । २ जनपदेसु—सी०, स्या०, रो० । ३ सञ्चरभय—स्या० ।

ब्रह्मचरियन्तरायो ति । अनुजानामि, भिक्खवे, एवरूपेसु अन्तरायेसु सङ्घित्तेन पातिमोक्ख उद्दिसितु, असति अन्तराये विथारेना ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सङ्घमज्झे अनज्झिद्वा धम्म भासन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, सङ्घमज्झे अनज्झिद्देन धम्मो भासितब्बो । यो भासेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, थेरेन भिक्खुना साम वा धम्म भासितु^५ पर वा अज्झेसितु ति ।

§ १२ विनयपुच्छनकथा

२० तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सङ्घमज्झे असम्भता विनय पुच्छन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, सङ्घमज्झे असम्भतेन विनयो पुच्छितब्बो । यो पुच्छेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, सङ्घमज्झे सम्भतेन विनय पुच्छितु । एव च पन, भिक्खवे, सम्भन्नितब्बो — अत्तना व^१ अत्तान सम्भन्नितब्ब, परेन वा परो सम्भन्नितब्बो ।^{१०}

कथ च अत्तना व अत्तान सम्भन्नितब्ब^२ व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपे-
तब्बो — “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, अह इत्थन्नाम विनय पुच्छेय्य”
ति । एव अत्तना व अत्तान सम्भन्नितब्ब ।

B 153

कथ च परेन परो^३ सम्भन्नितब्बो^२ व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, इत्थन्नामो इत्थन्नाम विनय^{१०}
पुच्छेय्या” ति । एव परेन परो सम्भन्नितब्बो ति ।

तेन खो पन समयेन पेसला भिक्खू सङ्घमज्झे सम्भता विनय पुच्छन्ति । छब्बग्गिया भिक्खू लभन्ति आघात, लभन्ति अप्पच्चय, वधेन तज्जेन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, सङ्घमज्झे सम्भतेन पि परिस ओल्लोकेत्वा पुगल तुरुयित्वा विनय पुच्छितु ति ।

20

§ १३ विनयविस्सज्जनकथा

२१ तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सङ्घमज्झे असम्भता विनय विस्स-
ज्जेन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, सङ्घमज्झे असम्भतेन विनयो विस्सज्जे-
तब्बो । यो विस्सज्जेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, सङ्घमज्झे सम्भतेन
विनय विस्सज्जेतु । एव च पन, भिक्खवे, सम्भन्नितब्बो^१ । अत्तना व अत्तान सम्भन्नितब्ब,
परेन वा परो सम्भन्नितब्बो ।

25

कथ च अत्तना व अत्तान सम्भन्नितब्ब^२ व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपे-
तब्बो — “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, अह इत्थन्नामेन विनय पुट्ठो
विस्सज्जेय्य” ति । एव अत्तना व अत्तान सम्भन्नितब्ब ।

R 114

१ अत्तना वा-म० । २ परेन वा परो-सी० । ३ सम्भन्नितब्ब-म० ।

कथं च परेन परो सम्मन्नितब्बो^२ व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, इत्थन्नामो इत्थन्नामेन विनय पुट्ठो विस्सज्जेय्या”ति । एव परेन परो सम्मन्नितब्बो ति ।

B 154

तेन खो पन समयेन पेसला भिक्खू सङ्घमज्झे सम्मता विनय विस्सज्जेन्ति । छब्ब-
५ गिया भिक्खू लभन्ति आघातं, लभन्ति अप्पच्चयं, वधेन तज्जेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, सङ्घमज्झे सम्मतेन पि परिस ओलोकेत्वा पुग्गलं तुल्यित्वा विनयं विस्सज्जेतु ति ।

§ १४ चोदनाकथा

२२ तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू अनोकासकत्तं भिक्खु आपत्तिं चोदेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । न, भिक्खवे, अनोकासकत्तो भिक्खु आपत्तिं चोदेत्तब्बो । यो चोदेय्यं, आपत्तिं दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, ओकासं कारापेत्वा आपत्तिं चोदेतु—करोतु आयस्सा ओकासं, अहं तं वत्तुकामो ति ।

तेन खो पन समयेन पेसला भिक्खू छब्बगिये भिक्खू ओकासं कारापेत्वा आपत्तिं चोदेन्ति । छब्बगिया भिक्खू लभन्ति आघातं, लभन्ति अप्पच्चयं, वधेन तज्जेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, कते पि ओकासे पुग्गलं तुल्यित्वा आपत्तिं चोदेतु ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू—पुरग्हाक पेसला भिक्खू ओकासं कारापेत्वा ति—पटिकच्चेव^१ सुद्धानं भिक्खूना अनापत्तिकानं अवत्थुस्सि अकारणे ओकासं कारापेत्वा । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । न, भिक्खवे, सुद्धानं भिक्खूना अनापत्तिकानं अवत्थुस्सि अकारणे ओकासो कारापेतब्बो । यो कारापेय्यं, आपत्तिं दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, पुग्गलं तुल्यित्वा ओकासं कारापेत्वा ति^३ ।

§ १५ अधम्मकम्मपटिकोसनादि

२३ तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू सङ्घमज्झे अधम्मकम्मं करोन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । न, भिक्खवे, सङ्घमज्झे^१ अधम्मकम्मं कातब्बं । यो करेय्यं, आपत्तिं दुक्कटस्सा ति । करोन्ति येव अधम्मकम्मं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, अधम्मकम्मे कथिरमाने पटिकोसितु ति ।

R 115

B 155

२५ तेन खो पन समयेन पेसला भिक्खू छब्बगियेहि भिक्खूहि अधम्मकम्मे कथिरमाने पटिकोसन्ति । छब्बगिया भिक्खू लभन्ति आघातं, लभन्ति अप्पच्चयं, वधेन तज्जेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, दिट्ठिं पि आविकातु ति । तेसं येव

१ पटिकच्चेव—सी०, रो० । २ कातु ति—सी०, म० । ३ म० पोत्थके न दिस्सति ।

सन्तिके दिट्ठि आविकरोन्ति । छब्बग्गिया भिक्खू लभन्ति आघात, लभन्ति अप्पच्चय, वधेन तज्जेन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, चतूहि पच्चहि पटिक्कोसितु, द्वीहि तीहि दिट्ठि आविकातु, एकेन अधिद्वातु — ‘न मेत खमती’ ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सङ्खमज्झे पातिमोक्ख उद्दिसमाना सञ्चिच्च न सावेन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, पातिमोक्खुद्देसकेन सञ्चिच्च न^५ सावेतब्ब । यो न सावेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

तेन खो पन समयेन आयस्सा उदायी सङ्खस्स पातिमोक्खुद्देसको होति काकस्सरको । अथ खो आयस्सतो उदायिस्स एतदहोसि — “भगवता पञ्चत्त ‘पातिमोक्खुद्देसकेन सावेतब्ब’ ति, अह चम्हि काकस्सरको, कथ नु खो मया पटिपज्जितब्ब”ति^१ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, पातिमोक्खुद्देसकेन वायमितु — ‘कथ सावेय्य’ ति ।^{१०} वायमन्तस्स अनापत्ती ति ।

तेन खो पन समयेन देवदत्तो सगहद्वाय परिसाय पातिमोक्ख उद्दिसति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, सगहद्वाय परिसाय पातिमोक्ख उद्दिसितब्ब । यो उद्दिसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सङ्खमज्झे अनज्झिद्वा पातिमोक्ख उद्दिसन्ति ।^{१५} भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, सङ्खमज्झे अनज्झिद्देन पातिमोक्ख उद्दिसितब्ब । यो उद्दिसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, थेराधिक पातिमोक्ख ति ।

अञ्जतित्थिय(एकादसम)भाणवार निट्ठित ।

§ १६ पातिमोक्खुद्देसकअज्झेसनादि

२४ अथ खो भगवा राजगहे यथाभिरन्त विहरित्वा येन चोदनावत्थु तेन चारिक पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिक चरमानो येन चोदनावत्थु तदवसरि । तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्मि आवासे सम्बहुला भिक्खू विहरन्ति । तत्थ थेरो भिक्खु बालो होति अब्यत्तो ।^{२०} सो न जानाति उपोसथ वा उपोसथकम्म वा, पातिमोक्ख वा पातिमोक्खुद्देस वा । अथ खो तेस भिक्खून एतदहोसि — “भगवता पञ्चत्त ‘थेराधिक पातिमोक्ख’ ति, अथ च अम्हाक थेरो बालो अब्यत्तो, न जानाति उपोसथ वा उपोसथकम्म वा, पातिमोक्ख वा पातिमोक्खुद्देस वा । कथ नु खो अम्हेहि पटिपज्जितब्ब”ति^१ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, यो तत्थ भिक्खु व्यत्तो पटिबलो तस्साधेय्य पातिमोक्ख ति ।^{२५}

तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्मि आवासे तदहुपोसथे सम्बहुला भिक्खू विहरन्ति बाल अब्यत्ता । ते न जानन्ति उपोसथ वा उपोसथकम्म वा, पातिमोक्ख वा पातिमोक्खुद्देस वा । ते थेर अज्झेसिंसु — “उद्दिसतु, भन्ते, थेरो पातिमोक्ख”ति । सो एवमाह — “न मे, आवुसो, वत्तती”ति । दुतिय थेर अज्झेसिंसु — “उद्दिसतु, भन्ते, थेरो पातिमोक्ख”ति ।

सो पि एवमाह — “न मे, आवुसो, वत्तती”ति । ततिय थेर अज्झेसिसु — “उद्दिसतु, भन्ते, थेरो पातिमोक्ख”ति । सो पि एवमाह — “न मे, आवुसो, वत्तती”ति । एतेनेव उपायेन याव सङ्खनवक अज्झेसिसु — “उद्दिसतु आयस्सा पातिमोक्ख”ति । सो पि एवमाह — “न मे, भन्ते, वत्तती”ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

5 इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपोसथे सम्बहुला भिक्खू विहरन्ति बाला अब्यत्ता । ते न जानन्ति उपोसथ वा उपोसथकम्म वा, पातिमोक्ख वा पातिमोक्खुद्देस वा । ते थेर अज्झेसन्ति — “उद्दिसतु, भन्ते, थेरो पातिमोक्ख”ति । सो एव वदेति — “न मे, आवुसो, वत्तती”ति । दुतिय थेर अज्झेसन्ति — “उद्दिसतु, भन्ते, थेरो पातिमोक्ख”ति ।
B 157 सो पि एव वदेति — “न मे, आवुसो, वत्तती”ति । ततिय थेर अज्झेसन्ति — “उद्दिसतु, भन्ते, थेरो पातिमोक्ख”ति । सो पि एव वदेति — “न मे, आवुसो, वत्तती”ति । एतेनेव उपायेन याव सङ्खनवक अज्झेसन्ति — “उद्दिसतु आयस्सा पातिमोक्ख”ति । सो पि एव वदेति — “न मे, भन्ते, वत्तती”ति । तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि एको भिक्खु सामन्ता आवासा सज्जुक पाहेतब्बो — गच्छावुसो, सङ्घित्तेन वा वित्थारेन वा पातिमोक्ख परिया-
10 पुणित्वान आगच्छाही ति ।

15 अथ खो भिक्खून् एतदहोसि — “केन नु खो पाहेतब्बो”ति ? भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, थेरेन भिक्खुना नव^१ भिक्खु आणापेतु ति । थेरेन
R 117 आणत्ता नवा भिक्खू न गच्छन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, थेरेन आणत्तेन अगिलनेन न गन्तब्ब । यो न गच्छेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

§ १७ पक्खगणनादिउग्गहणानुजानना

२५ अथ खो भगवा चोदनावत्थुस्सि यथाभिरन्त विहरित्वा पुनदेव राजगह
20 पञ्चागच्छि ।

तेन खो पन समयेन मनुस्सा भिक्खू पिण्डाय चरन्ते पुच्छन्ति — “कतिमी, भन्ते, पक्खस्सा”ति ? भिक्खू एवमाहसु — “न खो मय, आवुसो, जानामा”ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “पक्खगणनमत्तमपिमे समणा सकयपुत्तिया न जानन्ति, कि पनिमे अञ्ज किञ्चि कल्याण जानिस्सन्ती”ति ? भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि,
25 भिक्खवे, पक्खगणन उग्गहेतु ति । अथ खो भिक्खून् एतदहोसि — “केन नु खो पक्खगणना उग्गहेतब्बा”ति ? भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, सम्बहेव पक्खगणन उग्गहेतु ति ।

२६ तेन खो पन समयेन मनुस्सा भिक्खू पिण्डाय चरन्ते पुच्छन्ति — “कीवत्तिका, भन्ते, भिक्खू”ति ? भिक्खू एवमाहसु — “न खो मय, आवुसो, जानामा”ति । मनुस्सा

उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “अञ्जमञ्ज पिमे समणा सक्कपुत्तिया न जानन्ति, किं पानिमे अञ्ज किञ्चि कल्याण जानिस्सन्ती” ति ^१ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खू गणेतु ति ।

अथ खो भिक्खून एतदहोसि — “कदा नु खो भिक्खू गणेतब्बा” ति ^२ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, तदहुपोसथे नामग्गेन^१ वा गणेतु, सल्लक वा ^५ गाहेतु ति ।

२७ तेन खो पन समयेन भिक्खू अजानन्ता अज्जुपोसथो ति दूर गाम पिण्डाय चरन्ति । ते उद्दिस्समाने पि पातिमोक्खे आगच्छन्ति, उद्दिट्ठमत्ते पि आगच्छन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, आरोचेतु ‘अज्जुपोसथो’ ति ।

अथ खो भिक्खून एतदहोसि — “केन नु खो आरोचेतब्बो” ति ^१ भगवतो एतमत्थ ^{१०} आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, थेरेन भिक्खुना कालवतो आरोचेतु ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरो थेरो कालवतो नस्सरति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, भत्तकाले पि आरोचेतु ।

भत्तकाले पि नस्सरति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, य काल सरति, त काल आरोचेतु ति । ^{१५}

§ १८ पुब्बकरणानुजानना

२८ तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्सिं आवासे उपोसथागार उक्काप होति । आगन्तुका भिक्खू उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भिक्खू उपोसथागार न सम्मज्जिस्सन्ती” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, उपोसथागार सम्मज्जितु ति । ^{R 118}

अथ खो भिक्खून एतदहोसि — “केन नु खो उपोसथागार सम्मज्जितब्ब” ति ^१ ^{२०} भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, थेरेन भिक्खुना नव भिक्खु आणापेतु ति ।

थेरेन आणत्ता नवा भिक्खू न सम्मज्जन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, थेरेन आणत्तेन अगिलानेन न सम्मज्जितब्ब । यो न सम्मज्जेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

२९ तेन खो पन समयेन उपोसथागारे आसन अपञ्जत्त होति । भिक्खू छमाय निसीदन्ति, गत्तानि पि चीवरानि पि पसुकितानि होन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । ^{२५} अनुजानामि, भिक्खवे, उपोसथागारे आसन पञ्जापेतु ति । ^{B 159}

अथ खो भिक्खून एतदहोसि — “केन नु खो उपोसथागारे आसन पञ्जापेतब्ब” ति ^१ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, थेरेन भिक्खुना नव भिक्खु आणापेतु ति ।

थेरेन आणत्ता नवा भिक्खू न आसन पञ्जापेन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, थेरेन आणत्तेन अगिलानेन न पञ्जापेतब्ब । यो न पञ्जापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

३० तेन खो पन समयेन उपोसथागारे पदीपो न होति । भिक्खू अन्धकारे ५ काय पि चीवर पि अक्कमन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, उपोसथागारे पदीप कातु ति ।

अथ खो भिक्खून एतदहोसि — “केन नु खो उपोसथागारे पदीपो कातब्बो” ति १ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, थेरेन भिक्खुना नव भिक्खु आणापेतु ति ।

थेरेन आणत्ता नवा भिक्खू न पदीपेन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, १० थेरेन आणत्तेन अगिलानेन न पदीपेतब्बो । यो न पदीपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

३१ तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्मि आवासे आवासिका भिक्खू नेव पानीय उपट्ठापेन्ति, न परिभोजनीय उपट्ठापेन्ति । आगुन्तका भिक्खू उज्झायन्ति खियन्ति विपा चेन्ति — “कथं हि नाम आवासिका भिक्खू नेव पानीय उपट्ठापेस्सन्ति, न परिभोजनीय १५ उपट्ठापेस्सन्ती” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, पानीय परिभोज १५ नीय उपट्ठापेतु ति ।

अथ खो भिक्खून एतदहोसि — “केन नु खो पानीय परिभोजनीय उपट्ठापेतब्ब” ति १ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, थेरेन भिक्खुना नव भिक्खु आणापेतु ति । १६
B 160 / थेरेन आणत्ता नवा भिक्खू न उपट्ठापेन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, थेरेन आणत्तेन अगिलानेन न उपट्ठापेतब्ब । यो न उपट्ठापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

§ १९ दिसङ्गमिकादिवत्थु

२० ३२ तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू बाला अब्यत्ता दिसङ्गमिका आचरियु-पज्जाये न आपुच्छिंसु । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । इध पन, भिक्खवे, सम्बहुला भिक्खू बाला अब्यत्ता दिसङ्गमिका आचरियुपज्जाये न आपुच्छन्ति । तेहि, भिक्खवे, आचरियु-पज्जायेहि पुच्छितब्बा — “कहं गमिस्सथ, केन सद्धिं गमिस्सथा” ति १ ते चे, भिक्खवे, बाला अब्यत्ता अञ्जे बाले अब्यत्ते अपदिसेय्यु, न, भिक्खवे, आचरियुपज्जायेहि अनुजानितब्बा । २५ अनुजानेय्यु चे, आपत्ति दुक्कटस्स । ते च, भिक्खवे, बाला अब्यत्ता अननुज्जाता आचरियु-पज्जायेहि गच्छेय्यु चे, आपत्ति दुक्कटस्स ।

इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्मि आवासे सम्बहुला भिक्खू विहरन्ति बाला अब्यत्ता । ते न जानन्ति उपोसथ वा उपोसथकम्म वा, पातिमोक्ख वा पातिमोक्खुद्देस वा । तत्थ अञ्जो भिक्खु आगच्छति बहुस्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मात्तिकाधरो पण्डितो व्यत्तो ३० मेघावी लज्जी कुक्कुचको सिक्खाकामो । तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि सो भिक्खु सङ्गहेतब्बो

अनुग्राहेतब्बो उपलपेतब्बो उपट्ठापेतब्बो चुण्णेन मत्तिकाय दन्तकट्ठेन मुखोदकेन । नो चे सङ्गहेय्यु अनुग्राहेय्यु उपलपेय्यु उपट्ठापेय्यु चुण्णेन मत्तिकाय दन्तकट्ठेन मुखोदकेन, आपत्ति दुक्कटस्स ।

इध पन, भिक्खवे, अब्जतरस्सि आवासे तदहुपोसथे सम्बहुला भिक्खू विहरन्ति बाला अब्यत्ता । ते न जानन्ति उपोसथ वा उपोसथकम्म वा, पातिमोक्ख वा पातिमोक्खुद्देस⁵ वा । तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि एको भिक्खु सामन्ता आवासा सज्जुक पाहेतब्बो—गच्छा वुसो, सङ्घित्तेन वा वित्थारेन वा पातिमोक्ख परियापुणित्वा आगच्छा ति । एव चेत लभेथ, इच्चेत कुसल । नो चे लभेथ, तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि सब्बेहेव यत्थ जानन्ति उपोसथ वा उपोसथकम्म वा पातिमोक्ख वा पातिमोक्खुद्देस वा, सो आवासो गन्तब्बो । नो चे गच्छेय्यु, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B 161

R 120

10

इध पन, भिक्खवे, अब्जतरस्सि आवासे सम्बहुला भिक्खू वस्स वसन्ति बाला अब्यत्ता । ते न जानन्ति उपोसथ वा उपोसथकम्म वा पातिमोक्ख वा पातिमोक्खुद्देस वा । तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि एको भिक्खु सामन्ता आवासा सज्जुक पाहेतब्बो—गच्छावुसो, सङ्घित्तेन वा वित्थारेन वा पातिमोक्ख परियापुणित्वा आगच्छा ति । एव चेत लभेथ, इच्चेत कुसल । नो चे लभेथ, एको भिक्खु सत्ताहकालिक पाहेतब्बो—गच्छावुसो, सङ्घित्तेन वा¹⁵ वित्थारेन वा पातिमोक्ख परियापुणित्वा आगच्छा ति । एव चेत लभेथ, इच्चेत कुसल । नो चे लभेथ, न, भिक्खवे, तेहि भिक्खूहि तस्सि आवासे वस्स वसितब्ब । वसेय्यु चे, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

§ २० पारिसुद्धिदानकथा

३३ अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि—“सन्निपतथ, भिक्खवे, सङ्घो उपोसथ करिस्सती”ति । एव वुत्ते अब्जतरो भिक्खु भगवन्त एतदवोच—“अत्थि, भन्ते, भिक्खु²⁰ गिलानो, सो अनागतो” ति । अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन भिक्खुना पारिसुद्धि दातु । एव च पन, भिक्खवे, दातब्बा—तेन गिलानेन भिक्खुना एक भिक्खु उपसङ्गमित्वा एकस उत्तरासङ्ग करित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो—“पारिसुद्धि दम्मि, पारिसुद्धिं मे हर, पारिसुद्धि मे आरोचेही” ति । कायेन विब्बापेति, वाचाय विब्बापेति, कायेन वाचाय विब्बापेति, दिन्ना होति पारिसुद्धि । न कायेन विब्बापेति, न वाचाय²⁵ विब्बापेति, न कायेन वाचाय विब्बापेति, न दिन्ना होति पारिसुद्धि । एव चेत लभेथ, इच्चेत कुसल । नो चे लभेथ, सो, भिक्खवे, गिलानो भिक्खु मञ्जेन वा पीठेन वा सङ्घमज्जे आनेत्वा उपोसथो कातब्बो । सचे, भिक्खवे, गिलानुपट्ठाकान भिक्खून एव होति—“सचे खो मय गिलान ठाना चावेस्साम, आबाधो वा अभिवड्ढिस्सति कालङ्किरिया¹ वा भविस्सती” ति,

१ कालकिरिया—सी०, स्या० ।

महावग्गो—१६

B 162 न, भिक्खवे, गिलानो भिक्खु ठाना चावेतब्बो । सङ्खेन तत्थ गन्त्वा उपोसथो कातब्बो । न त्वेव वग्गेन सङ्खेन उपोसथो कातब्बो । करेय्य चे, आपत्ति दुक्कटस्स ।

पारिसुद्धिहारको चे, भिक्खवे, दिन्नाय पारिसुद्धिया तत्थेव पक्कमति, अब्जस्स दातब्बा पारिसुद्धि । पारिसुद्धिहारको चे, भिक्खवे, दिन्नाय पारिसुद्धिया तत्थेव विब्भमति, पे०

R 121 5 काल करोति — सामणेरो पटिजानाति — सिक्ख पच्चक्खातको पटिजानाति — अन्तिमवत्थु अज्झापन्नको पटिजानाति — उम्भत्तको पटिजानाति — खित्तचित्तो पटिजानाति — वेदनट्ठो पटिजानाति — आपत्तिया अदस्सने उक्खित्तको पटिजानाति — आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खित्तको पटिजानाति — पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खित्तको पटिजानाति — पण्डको पटिजानाति — थेय्यसवासको पटिजानाति — तिथियपक्कन्तको पटिजानाति — तिरच्छानगतो पटिजानाति — मातुघातको पटिजानाति — पितुघातको पटिजानाति — अरहन्तघातको पटिजानाति — भिक्खुनीदूसको पटिजानाति — सङ्खभेदको पटिजानाति — लोहितुप्पादको पटिजानाति — उभतोव्यञ्जनको पटिजानाति, अब्जस्स दातब्बा पारिसुद्धि ।

पारिसुद्धिहारको चे, भिक्खवे, दिन्नाय पारिसुद्धिया अन्तरामग्गे पक्कमति, अनाहटा होति पारिसुद्धि । पारिसुद्धिहारको चे, भिक्खवे, दिन्नाय पारिसुद्धिया अन्तरामग्गे विब्भमति, पे० उभतोव्यञ्जनको पटिजानाति, अनाहटा होति पारिसुद्धि ।

पारिसुद्धिहारको चे, भिक्खवे, दिन्नाय पारिसुद्धिया सङ्खप्पत्तो पक्कमति, आहटा होति पारिसुद्धि । पारिसुद्धिहारको चे, भिक्खवे, दिन्नाय पारिसुद्धिया सङ्खप्पत्तो विब्भमति, पे० उभतोव्यञ्जनको पटिजानाति, आहटा होति पारिसुद्धि ।

पारिसुद्धिहारको चे, भिक्खवे, दिन्नाय पारिसुद्धिया सङ्खप्पत्तो सुत्तो न आरोचेति, पमत्तो न आरोचेति, समापन्नो न आरोचेति, आहटा होति पारिसुद्धि । पारिसुद्धिहारकस्स अनापत्ति ।

पारिसुद्धिहारको चे, भिक्खवे, दिन्नाय पारिसुद्धिया सङ्खप्पत्तो सञ्चिच्च न आरोचेति, आहटा होति पारिसुद्धि । पारिसुद्धिहारकस्स आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

§ २१ छन्ददानकथा

B 163 ३४ अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि — “सन्निपतथ, भिक्खवे, सङ्खो कम्म करिस्सती” ति । एव वुत्ते अब्जतरो भिक्खु भगवन्त एतदवोच — “अत्थि, भन्ते, भिक्खु गिलानो, सो अनागतो” ति । अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन भिक्खुना छन्द दातु । एव च पन, भिक्खवे, दातब्बो । तेन गिलानेन भिक्खुना एक भिक्खु उपसङ्गमित्वा एकस्स उत्तरासङ्ग करित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अज्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो — “छन्द दम्मि, छन्द मे हर, छन्द मे आरोचेही” ति । कायेन विब्बापेति, वाचाय विब्बापेति, कायेन वाचाय विब्बापेति, दिन्नो होति छन्दो । न कायेन विब्बापेति, न वाचाय विब्बापेति, न

कायेन वाचाय विञ्जापेति, न दिन्नो होति छन्दो । एव चेत लभेथ, इच्चेत कुसल । नो चे लभेथ, सो, भिक्खवे, गिलानो भिक्खु मञ्चेन वा पीठेन वा सङ्खमज्झे आनेत्वा कम्म कातब्ब । सचे, भिक्खवे, गिलानुपट्ठाकान भिक्खून एव होति — “सचे खो मय गिलान ठाना चावेस्साम, आबाधो वा अभिवट्ठिस्सति कालङ्किरिया वा भविस्सती” ति, न, भिक्खवे, गिलानो भिक्खु ठाना चावेतब्बो । सङ्गेन तत्थ गन्त्वा कम्म कातब्ब । न त्वेव वग्गेन सङ्गेन कम्म कातब्ब ।⁵ करेय्य चे, आपत्ति दुक्कटस्स ।

R 122

छन्दहारको चे, भिक्खवे, दिन्ने छन्दे तत्थेव पक्कमति, अब्जस्स दातब्बो छन्दो । छन्दहारको चे, भिक्खवे, दिन्ने छन्दे तत्थेव विब्भमति, पे० काल करोति — सामणेरो पटिजानाति — सिक्ख पच्चक्खातको पटिजानाति — अन्तिमवत्थु अज्झापन्नको पटिजानाति — उम्मत्तको पटिजानाति — खित्तचित्तो पटिजानाति — वेदनट्ठो पटिजानाति — आपत्तिया अदस्सने¹⁰ उक्खित्तको पटिजानाति — आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खित्तको पटिजानाति — पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खित्तको पटिजानाति — पण्डको पटिजानाति — थेय्यसवासको पटिजानाति — तिथियपक्कन्तको पटिजानाति — तिरच्छानगतो पटिजानाति — मातुघातको पटिजानाति — पितुघातको पटिजानाति — अरहन्तघातको पटिजानाति — भिक्खुनीदूसको पटिजानाति — सङ्खमेदको पटिजानाति — लोहितुप्पादको पटिजानाति — उभतोव्यञ्जनको¹⁵ पटिजानाति, अब्जस्स दातब्बो छन्दो ।

छन्दहारको चे, भिक्खवे, दिन्ने छन्दे अन्तरामग्गे पक्कमति, अनाहटो होति छन्दो । छन्दहारको चे, भिक्खवे, दिन्ने छन्दे अन्तरामग्गे विब्भमति पे० उभतोव्यञ्जनको पटिजानाति, अनाहटो होति छन्दो ।

B 164

छन्दहारको चे, भिक्खवे, दिन्ने छन्दे सङ्खप्पत्तो पक्कमति, आहटो होति छन्दो ।²⁰ छन्दहारको चे, भिक्खवे, दिन्ने छन्दे सङ्खप्पत्तो विब्भमति पे० उभतोव्यञ्जनको पटिजानाति, आहटो होति छन्दो ।

छन्दहारको चे, भिक्खवे, दिन्ने छन्दे सङ्खप्पत्तो सुत्तो न आरोचेति, पमत्तो न आरोचेति, समापन्नो न आरोचेति, आहटो होति छन्दो । छन्दहारकस्स अनापत्ति ।

छन्दहारको चे, भिक्खवे, दिन्ने छन्दे सङ्खप्पत्तो सञ्चिच्च न आरोचेति, आहटो होति²⁵ छन्दो । छन्दहारकस्स आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, तदहुपोसथे पारिसुद्धि देन्तेन छन्द पि दातु, सन्ति सङ्खस्स करणीय ति ।

§ २२ जातकादिग्गहणकथा

३५ तेन खो पन समयेन अब्जतर भिक्खु तदहुपोसथे जातका गण्हिसु । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

इध पन, भिक्खवे, भिक्खु तदहुपोसथे जातका गण्हन्ति । ते जातका भिक्खूहि एवमस्सु वचनीया — “इद्ध, तुम्हे आयस्सन्तो इम भिक्खु मुहुत्त मुञ्चथ, यावाय भिक्खु उपोसथ करोती” ति । एव चेत लभेथ, इच्चेत कुसल । नो चे लभेथ, ते जातका भिक्खूहि एवमस्सु वचनीया — “इद्ध, तुम्हे आयस्सन्तो मुहुत्त एकमन्त होथ, यावाय भिक्खु पारिसुद्धिं देती” ति । एव चेत लभेथ, इच्चेत कुसल । नो चे लभेथ, ते जातका भिक्खूहि एवमस्सु वचनीया — “इद्ध, तुम्हे आयस्सन्तो इम भिक्खु मुहुत्त निस्सीम नेथ, याव सङ्घो उपोसथ करोती” ति । एव चेत लभेथ, इच्चेत कुसल । नो चे लभेथ, न त्वेव वग्गेन सङ्घेन उपोसथो कातब्बो । करेय्य चे, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B 165

इध पन, भिक्खवे, भिक्खु तदहुपोसथे राजानो गण्हन्ति, पे० चोरा गण्हन्ति — 10 धुत्ता गण्हन्ति — भिक्खुपच्चत्थिका गण्हन्ति, ते भिक्खुपच्चत्थिका भिक्खूहि एवमस्सु वचनीया — “इद्ध, तुम्हे आयस्सन्तो इम भिक्खु मुहुत्त मुञ्चथ, यावाय भिक्खु उपोसथ करोती” ति । एव चेत लभेथ, इच्चेत कुसल । नो चे लभेथ, ते भिक्खुपच्चत्थिका भिक्खूहि एवमस्सु वचनीया — “इद्ध, तुम्हे आयस्सन्तो मुहुत्त एकमन्त होथ, यावाय भिक्खु पारिसुद्धिं देती” ति । एव चेत लभेथ, इच्चेत कुसल । नो चे लभेथ, ते भिक्खुपच्चत्थिका भिक्खूहि एवमस्सु 15 वचनीया — “इद्ध, तुम्हे आयस्सन्तो इम भिक्खु मुहुत्त निस्सीम नेथ, याव सङ्घो उपोसथ करोती” ति । एव चेत लभेथ, इच्चेत कुसल । नो चे लभेथ, न त्वेव वग्गेन सङ्घेन उपोसथो कातब्बो । करेय्य चे, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

§ २३ उम्मत्तकसम्मुति

R. 12०

३६ अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि — “सन्निपतथ, भिक्खवे, अत्थि सङ्घस्स करणीय” ति । एव वुत्ते अब्जतरो भिक्खु भगवन्त एतदवोच — “अत्थि, भन्ते, गग्गो नाम 20 भिक्खु उम्मत्तको, सो अनागतो” ति ।

द्वेमे, भिक्खवे, उम्मत्तका — अत्थि, भिक्खवे, भिक्खु उम्मत्तको सरति पि उपोसथ न पि सरति, सरति पि सङ्घकम्म न पि सरति, अत्थि नेव सरति, आगच्छति पि उपोसथ न पि आगच्छति, आगच्छति पि सङ्घकम्म न पि आगच्छति, अत्थि नेव आगच्छति । तत्र, भिक्खवे, य्वाय उम्मत्तको सरति पि उपोसथ न पि सरति, सरति पि सङ्घकम्म न पि सरति, 25 आगच्छति पि उपोसथ न पि आगच्छति, आगच्छति पि सङ्घकम्म न पि आगच्छति, अनुजानामि, भिक्खवे, एवरूपस्स उम्मत्तकस्स उम्मत्तकसम्मुत्तिं दातु । एव च पन, भिक्खवे, दातब्बा । व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । गग्गो भिक्खु उम्मत्तको — सरति पि उपोसथ न पि सरति, सरति पि सङ्घकम्म पे० सङ्घकम्म न पि आगच्छति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल,

B. 166

30 सङ्घो गग्गस्स भिक्खुनो उम्मत्तकस्स उम्मत्तकसम्मुत्तिं ददेय्य । सरेय्य वा गग्गो भिक्खु उपोसथ

न वा सरेय्य, सरेय्य वा सङ्खकम्म न वा सरेय्य, आगच्छेय्य वा उपोसथ न वा आगच्छेय्य, आगच्छेय्य वा सङ्खकम्म न वा आगच्छेय्य, सङ्खो सह वा गग्गेन विना वा गग्गेन, उपोसथ करेय्य, सङ्खकम्म करेय्य । एसा वत्ति । सुणालु मे, भन्ते, सङ्खो । गग्गो भिक्खु उम्मत्तको—सरति पि उपोसथ पे० ना पि आगच्छति । सङ्खो गग्गस्स भिक्खुनो उम्मत्तकस्स उम्मत्तकसम्मुतिं देति । सरेय्य वा गग्गो पे० सङ्खो सह वा गग्गेन, विना 5 वा गग्गेन उपोसथ करिस्सति, सङ्खकम्म करिस्सति । यत्सायस्सतो खमति गग्गस्स भिक्खुनो उम्मत्तकस्स उम्मत्तकसम्मुतिया दान—सरेय्य वा गग्गो भिक्खु पे० सङ्खो सह वा गग्गेन, विना वा गग्गेन उपोसथ करिस्सति, सङ्खकम्म करिस्सति, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य । दिन्ना सङ्खेन गग्गस्स भिक्खुनो उम्मत्तकस्स उम्मत्तकसम्मुति । सरेय्य वा गग्गो भिक्खु उपोसथ न वा सरेय्य, सरेय्य वा सङ्खकम्म पे० सङ्खकम्म करिस्सति । 10 खमति सङ्खस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

§ २४ सङ्ख्योपसथादिप्यभेदो

३७ तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्सिं आवासे तदहुपोसथे चत्तारो भिक्खू विहरन्ति । अथ खो तेस भिक्खून् एतदहोसि—“भगवता पञ्चत्त ‘उपोसथो कातब्बो’ ति, मय चम्हा^१ चत्तारो जना, कथ नु खो अम्हेहि उपोसथो कातब्बो” ति ^२ भगवतो एतमत्थ 15 आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, चतुन्न पातिमोक्ख उद्दिसितु ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्सिं आवासे तदहुपोसथे तयो भिक्खू विहरन्ति । अथ खो तेस भिक्खून् एतदहोसि—“भगवता अनुञ्जात्त चतुन्न पातिमोक्ख उद्दिसितु, मय चम्हा तयो जना, कथ नु खो अम्हेहि उपोसथो कातब्बो” ति ^२ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, तिण्ण^३ अञ्जमञ्ज^४ पारिसुद्धिउपोसथ कातु । एव च पन, भिक्खवे, कातब्बो । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन ते भिक्खू आपेतब्बा — 20

“सुणन्तु मे आयस्सन्ता । अञ्जुपोसथो पन्नरसो । यदायस्सन्तान पत्तकल्ल, मय अञ्जमञ्ज पारिसुद्धिउपोसथ करेय्यामा” ति ।

थेरेन भिक्खुना एकस्स उत्तरासङ्ग करित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा ते भिक्खू एवमस्सु वचनीया—“परिसुद्धो अह, आवुसो, परिसुद्धो ति म धारेथ । परिसुद्धो अह, आवुसो, परिसुद्धो ति म धारेथ । परिसुद्धो अह, आवुसो, परिसुद्धो ति म धारेथ” ति । 25

नवकेन भिक्खुना एकस्स उत्तरासङ्ग करित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा ते भिक्खू एवमस्सु वचनीया—“परिसुद्धो अह, भन्ते, परिसुद्धो ति म धारेथ । परिसुद्धो अह, भन्ते, परिसुद्धो ति म धारेथ । परिसुद्धो अह, भन्ते, परिसुद्धो ति म धारेथ” ति ।

१ मयचम्ह—सी०, स्या० । २ तिण्णन्न—स्या० । ३ सी०, म०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्सिं आवासे तदहुपोसथे द्वे भिक्खू विहरन्ति । अथ खो तेस भिक्खू एतदहोसि — “भगवता अनुञ्जात चतुन्न पातिमोक्ख उद्दिसितु, तिण्णन्न अञ्जमञ्ज पारिसुद्धिउपोसथ कातु । मय चम्हा द्वे जना । कथ नु खो अम्हेहि उपोसथो कातब्बो” ति १ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, द्विन्न पारिसुद्धिउपोसथ कातु । एव च पन, भिक्खवे, कातब्बो । थेरेन भिक्खुना एकस्स उत्तरासङ्ग करित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलि पग्गहेत्वा नवो भिक्खु एवमस्स वचनीयो — “परिसुद्धो अह, आवुसो, परिसुद्धो ति म धारेहि । परिसुद्धो अह, आवुसो, परिसुद्धो ति म धारेहि । परिसुद्धो अह, आवुसो, परिसुद्धो ति म धारेही” ति ।

R 125

B 168

नवकेन भिक्खुना एकस्स उत्तरासङ्ग करित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलि पग्गहेत्वा 10 थेरो भिक्खु एवमस्स वचनीयो — “परिसुद्धो अह, भन्ते, परिसुद्धो ति म धारेथ । परिसुद्धो अह, भन्ते, परिसुद्धो ति म धारेथ । परिसुद्धो अह, भन्ते, परिसुद्धो ति म धारेथा” ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्सिं आवासे तदहुपोसथे एको भिक्खु विहरति । अथ खो तस्स भिक्खुनो एतदहोसि — “भगवता अनुञ्जात चतुन्न पातिमोक्ख उद्दिसितु, तिण्णन्न अञ्जमञ्ज पारिसुद्धिउपोसथ कातु, द्विन्न पारिसुद्धिउपोसथ कातु । अह चम्हि एकको । 15 कथ नु खो मया उपोसथो कातब्बो” ति १ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सिं आवासे तदहुपोसथे एको भिक्खु विहरति । तेन, भिक्खवे, भिक्खुना यत्थ भिक्खू पटिक्कमन्ति उपट्ठानसालाय वा, मण्डपे वा, रुक्खमूले वा, सो देसो सम्मज्जित्वा पानीय परिभोजनीय उपट्ठापेत्वा आसन पञ्जापेत्वा पदीप कत्वा निसीदितब्ब । सचे अञ्जे भिक्खू आगच्छन्ति, तेहि सद्धि उपोसथो कातब्बो । नो चे आगच्छन्ति, अज्ज मे 20 उपोसथो ति अधिद्धातब्ब^१ । नो चे अधिद्धेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स ।

तत्र, भिक्खवे, यत्थ चत्तारो भिक्खू विहरन्ति, न एकस्स पारिसुद्धिं आहरित्वा तीहि पातिमोक्ख उद्दिसितब्ब । उद्दिसेय्यु चे, आपत्ति दुक्कटस्स । तत्र, भिक्खवे, यत्थ तयो भिक्खू विहरन्ति, न एकस्स पारिसुद्धिं आहरित्वा द्वीहि पारिसुद्धिउपोसथो कातब्बो । करेय्यु चे, आपत्ति दुक्कटस्स । तत्र, भिक्खवे, यत्थ द्वे भिक्खू विहरन्ति, न एकस्स पारिसुद्धिं 25 आहरित्वा एकेन अधिद्धातब्ब । अधिद्धेय्य चे, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

§ २५ आपत्तिपटिक्कम्मविधि

३८ तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु तदहुपोसथे आपत्तिं आपन्नो होति । अथ खो तस्स भिक्खुनो एतदहोसि — “भगवता पञ्चत्त ‘न सापत्तिकेन उपोसथो कातब्बो’ ति । अह चम्हि आपत्तिं आपन्नो । कथ नु खो मया पटिपज्जितब्ब” ति १ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । इध पन, भिक्खवे, भिक्खु तदहुपोसथे आपत्तिं आपन्नो होति । तेन, भिक्खवे,

१ अधिद्धातब्बो-सी०, सा०, म० ।

भिक्षुना एक भिक्षु उपसङ्गमिता एकस उत्तरासङ्ग करित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलिं
पमाहेत्वा एवमस्स वचनीयो—“अह, आवुसो, इत्थन्नाम आपत्तिं आपन्नो, त पटिदेसेमी”
ति । तेन वत्तब्बो—“पस्सामी” ति । आम पस्सामी ति । आयतिं सवरेय्यासी ति ।

R 126

B 169

इध पन, भिक्षवे, भिक्षु तदहुपोसथे आपत्तिया वेमतिको होति । तेन, भिक्षवे,
भिक्षुना एक भिक्षु उपसङ्गमिता एकस उत्तरासङ्ग करित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलिं⁵
पमाहेत्वा एवमस्स वचनीयो—“अह, आवुसो, इत्थन्नामाय आपत्तिया वेमतिको, यदा निब्बे-
मतिको भविस्सामि, तदा त आपत्तिं पटिकरिस्सामी” ति वत्वा उपोसथो कातब्बो, पातिमोक्ख
सोतब्ब, न त्वेव तप्पच्चया उपोसथस्स अन्तरायो कातब्बो ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्षू सभाग आपत्ति देसेन्ति । भगवतो एतमत्थ
आरोचेसु । न, भिक्षवे, सभागा आपत्ति देसेतब्बा । यो देसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।¹⁰

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्षू सभाग आपत्ति पटिग्गहन्ति । भगवतो
एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्षवे, सभागा आपत्ति पटिग्गहेतब्बा । यो पटिग्गहेय्य, आपत्ति
दुक्कटस्सा ति ।

§ २६ आपत्तिआविकरणविधि

३९ तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्षु पातिमोक्खे उद्दिस्समाने आपत्तिं
सरति । अथ खो तस्स भिक्षुनो एतदहोसि—“भगवता पब्बत्त ‘न सापत्तिकेन उपोसथो¹⁵
कातब्बो’ ति । अह चम्हि आपत्तिं आपन्नो । कथ नु खो मया पटिपज्जितब्ब” ति² भगवतो
एतमत्थ आरोचेसु ।

इध पन, भिक्षवे, भिक्षु पातिमोक्खे उद्दिस्समाने आपत्तिं सरति । तेन, भिक्षवे,
भिक्षुना सामन्तो भिक्षु एवमस्स वचनीयो—“अह, आवुसो, इत्थन्नाम आपत्तिं आपन्नो ।
इतो वुट्ठहित्वा त आपत्तिं पटिकरिस्सामी” ति वत्वा उपोसथो कातब्बो, पातिमोक्ख सोतब्ब,²⁰
न त्वेव तप्पच्चया उपोसथस्स अन्तरायो कातब्बो ।

इध पन, भिक्षवे, भिक्षु पातिमोक्खे उद्दिस्समाने आपत्तिया वेमतिको होति । तेन,
भिक्षवे, भिक्षुना सामन्तो भिक्षु एवमस्स वचनीयो—“अह, आवुसो, इत्थन्नामाय
आपत्तिया वेमतिको । यदा निब्बेमतिको भविस्सामि, तदा त आपत्तिं पटिकरिस्सामी” ति वत्वा
उपोसथो कातब्बो, पातिमोक्ख सोतब्ब, न त्वेव तप्पच्चया उपोसथस्स अन्तरायो कातब्बो ति ।²⁵

B 170

§ २७ सभागापत्तिपटिकम्भविधि

४० तेन खो पन समयेन अब्जतरस्मिं आवासे तदहुपोसथे सब्बो सङ्घो सभाग
आपत्तिं आपन्नो होति । अथ खो तेस भिक्षून एतदहोसि—“भगवता पब्बत्त ‘न सभागा
आपत्तिं देसेतब्बा, न सभागा आपत्तिं पटिग्गहेतब्बा’ ति । अयं च सब्बो सङ्घो सभाग
आपत्तिं आपन्नो । कथ नु खो अग्हेहि पटिपज्जितब्ब” ति² भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

R 127

इध पन, भिक्खवे, अब्जतरस्सि आवासे तदहुपोसथे सब्बो सङ्घो सभाग आपत्तिं आपन्नो होति । तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि एको भिक्खु सामन्ता आवासा सज्जुक पाहेतब्बो — गच्छावुसो, त आपत्तिं पटिकरित्वा आगच्छ, मय ते सन्तिके आपत्तिं पटिकरिस्सामा ति । एव चेत्त लभेथ, इच्चेत्त कुसल । नो चे लभेथ, ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

5 “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय सब्बो सङ्घो सभाग आपत्तिं आपन्नो । यदा अब्ज भिक्खु सुद्ध अनापत्तिक पस्सिस्सति, तदा तस्स सन्तिके त आपत्तिं पटिकरिस्सती” ति वत्वा उपोसथो कातब्बो, पातिमोक्ख उद्दिस्सितब्ब, न त्वेव तप्पच्चया उपोसथस्स अन्तरायो कातब्बो ।

इध पन, भिक्खवे, अब्जतरस्सि आवासे तदहुपोसथे सब्बो सङ्घो सभागाय आपत्तिया वेमतिको होति । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

10 “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय सब्बो सङ्घो सभागाय आपत्तिया वेमतिको । यदा निब्बेमतिको भविस्सति, तदा त आपत्तिं पटिकरिस्सती” ति वत्वा उपोसथो कातब्बो, पातिमोक्ख उद्दिस्सितब्ब, न त्वेव तप्पच्चया उपोसथस्स अन्तरायो कातब्बो ।

B 171

इध पन, भिक्खवे, अब्जतरस्सि आवासे वस्सूपगतो सङ्घो सभाग आपत्तिं आपन्नो होति । तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि एको भिक्खु सामन्ता आवासा सज्जुक पाहेतब्बो — गच्छा-
15 वुसो, त आपत्तिं पटिकरित्वा आगच्छ, मय ते सन्तिके त आपत्तिं पटिकरिस्सामा ति ।

एव चेत्त लभेथ, इच्चेत्त कुसल । नो चे लभेथ, एको भिक्खु सत्ताहकालिक पाहेतब्बो — गच्छावुसो, त आपत्तिं पटिकरित्वा आगच्छ, मय ते सन्तिके त आपत्तिं पटिकरिस्सामा ति ।

तेन खो पन समयेन अब्जतरस्सि आवासे सब्बो सङ्घो सभाग आपत्तिं आपन्नो होति । सो न जानाति तस्सा आपत्तिया नामगोत्त । तत्थ अब्जो भिक्खु आगच्छति बहुस्सुतो
20 आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो ब्यत्तो मेधावी लज्जी कुक्कुचको सिक्खाकामो । तमेन अब्जतरो भिक्खु येन सो भिक्खु तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा त भिक्खु एतदवोच — “थो नु खो, आवुसो, एव चेव च करोति, कि नाम सो आपत्तिं आपज्जती” ति^१ सो एव आह — “थो खो, आवुसो, एव चेव च करोति, इम नाम सो आपत्तिं आपज्जति । इम नाम त्व, आवुसो, आपत्तिं आपन्नो, पटिकरोहि त आपत्तिं” ति । सो एव
R 128 25 आह — “न खो अह, आवुसो, एको व इम आपत्तिं आपन्नो, अय सब्बो सङ्घो इम आपत्तिं आपन्नो” ति । सो एव आह — “कि ते, आवुसो, करिस्सति परो आपन्नो वा अनापन्नो वा । इद्ध, त्व, आवुसो, सकाय आपत्तिया बुद्धाही” ति^१ । अथ खो सो भिक्खु तस्स भिक्खुनो वचनेन त आपत्तिं पटिकरित्वा येन ते भिक्खू तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा ते भिक्खू एतदवोच — “थो किर, आवुसो, एव चेव च करोति, इम नाम सो आपत्तिं आपज्जति ।

इम नाम तुम्हे, आवुसो, आपत्ति आपन्नो, पटिकरोथ त आपत्तिं” ति । अथ खो ते भिक्खू न इच्छिंसु तस्स भिक्खुनो वचनेन त आपत्तिं पटिकातु । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

इध पन, भिक्खवे, अब्जतरस्सि आवासे सब्बो सङ्खो सभाग आपत्ति आपन्नो होति । सो न जानाति तस्सा आपत्तिया नामगोत्त । तत्थ अब्जो भिक्खु आगच्छति बहुस्सुतो पे० सिक्खाकामो । तमेन अब्जतरो भिक्खु येन सो भिक्खु तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा ५ त भिक्खु एव वदेति — “थो नु खो, आवुसो, एव चेव च करोति, कि नाम सो आपत्ति आपज्जती” ति १ सो एव वदेति — “थो खो, आवुसो, एव चेव च करोति, इम नाम सो आपत्ति आपज्जति । इम नाम त्व, आवुसो, आपत्ति आपन्नो, पटिकरोहि त आपत्तिं” ति । सो एव वदेति — “न खो अह, आवुसो, एको व इम आपत्ति आपन्नो । अय सब्बो सङ्खो इम आपत्ति आपन्नो” ति । सो एव वदेति — “कि ते, आवुसो, करिस्सति परो आपन्नो वा 10 अनापन्नो वा । इद्ध, त्व, आवुसो, सकाय आपत्तिया वुट्ठाही” ति । सो चे, भिक्खवे, भिक्खु तस्स भिक्खुनो वचनेन त आपत्ति पटिकरित्वा येन ते भिक्खू तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा ते भिक्खू एव वदेति — “थो किर, आवुसो, एव चेव च करोति पे० पटिकरोथ त आपत्तिं” ति । ते चे, भिक्खवे, भिक्खू तस्स भिक्खुनो वचनेन त आपत्तिं पटिकरेय्यु, इच्चेत कुसल । नो चे पटिकरेय्यु, न ते, भिक्खवे, भिक्खू तेन भिक्खुना अकामा वचनीया ति । 15

चोदनावत्थु(बारसम)भाणवार निद्वित ।

§ २८ अनापत्तिपन्नरसक

४१ तेन खो पन समयेन अब्जतरस्सि आवासे तदहुपोसथे सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्निपत्तिं चत्तारो वा अतिरेका वा । ते न जानिंसु अत्थब्जे आवासिका भिक्खू १२९ अनागता ति । ते धम्मसब्बिनो विनयसब्बिनो वग्गा समग्गसब्बिनो उपोसथ अकसु, पातिमोक्ख उद्दिंसिंसु । तेहि उद्दिस्समाने पातिमोक्खे, अथब्जे आवासिका भिक्खू आगच्छिंसु बहुतरा । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । 20

(१) इध पन, भिक्खवे, अब्जतरस्सि आवासे तदहुपोसथे सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति चत्तारो वा अतिरेका वा । ते न जानन्ति अत्थब्जे आवासिका भिक्खू १२९ अनागता ति । ते धम्मसब्बिनो विनयसब्बिनो वग्गा समग्गसब्बिनो उपोसथ करोन्ति, पातिमोक्ख उद्दिंसन्ति । तेहि उद्दिस्समाने पातिमोक्खे, अथब्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति बहुतरा । तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि पुन पातिमोक्ख उद्दिसितब्ब । उद्देसकान अनापत्ति । 25

(२) इध पन, भिक्खवे, अब्जतरस्सि आवासे तदहुपोसथे सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति चत्तारो वा अतिरेका वा । ते न जानन्ति अत्थब्जे आवासिका भिक्खू अनागता ति । ते धम्मसब्बिनो विनयसब्बिनो वग्गा समग्गसब्बिनो उपोसथ करोन्ति, पातिमोक्ख उद्दिंसन्ति । तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि पुन पातिमोक्ख उद्दिसितब्ब । उद्देसकान अनापत्ति । 25

मोक्ष उद्दिश्यन्ति । तेहि उद्दिष्टमाने पातिमोक्षे, अथञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति समसमा । उद्दिष्ट सुउद्दिष्ट, अवसेस सोतब्ब । उद्देसकान अनापत्ति ।

(३) इध पन, भिक्खवे, अब्जतरस्मि आवासे तदहुपोसथे सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्नपतन्ति चत्तारो वा अतिरेका वा । ते न जानन्ति पे० पातिमोक्ख उद्दिस्सन्ति । तेहि उद्दिस्समाने पातिमोक्खे, अथब्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति थोक्तरा । उद्दिट्ठ सुउद्दिट्ठ, अवसेस सोतब्ब । उद्देसकान अनापत्ति ।

(४) इध पन, भिक्खवे, अज्जतरस्मि आवासे तदहुपोसथे सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति चत्तारे वा अतिरेका वा । ते न जानन्ति पे० पातिमोक्ख उद्दिंसन्ति । तेहि उद्दिट्ठमत्ते पातिमोक्खे, अथज्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति बहुतरा । तेहि, भिक्खवे,
10 भिक्खूहि पुन पातिमोक्ख उद्दिंसितब्ब । उद्देसकान अनापत्ति ।

(५) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सिं आवासे तदहुपोसथे सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्नपतन्ति चत्तारो वा अतिरेका वा । ते न जानन्ति पे० पातिमोक्ख उद्दिस्सन्ति । तेहि उद्दिट्ठमत्ते पातिमोक्खे, अथञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति समसमा । उद्दिट्ठ सुउद्दिट्ठ, तेस सन्तिके पारिसुद्धि आरोचेतब्बा । उद्देसकान अनापत्ति ।

15 (६) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरसिं आवासे तदहुपोसथे सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति चत्तारो वा अतिरेका वा । ते न जानन्ति पे० पातिमोक्ख उद्धि-
सन्ति । तेहि उद्धिद्धमत्ते पातिमोक्खे, अथञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति थोकतरा ।
उद्धिद्ध सुउद्धिद्ध, तेस सन्तिके पारिसुद्धि आरोचेतब्बा । उद्देसकान अनापत्ति ।

(७) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरसिं आवासे तदहुपोसथे सम्बहुला आवासिका
 20 भिक्खू सन्निपतन्ति चत्तारे वा अतिरेका वा । तेन जानन्ति पे० पातिमोक्ख उद्दिंसन्ति ।
 तेहि उद्दिट्ठमत्ते पातिमोक्खे, अवुद्धिताय परिसाय, अथञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति
 बहुतरा । तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि पुन पातिमोक्ख उद्दिंसितब्ब । उद्देसकान अनापत्ति ।

(८) इध पन, भिक्खवे, अब्जतरस्सि आवासे तदहुपोसथे सम्बहुल आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति चत्तारो वा अतिरेका वा । ते न जानन्ति पे० पातिमोक्ख उद्दिसन्ति । तेहि उद्दिट्ठमत्ते पातिमोक्खे, अवुट्ठिताय परिसाय, अथब्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति समसमा । उद्दिट्ठ सुउद्दिट्ठ, तेस सन्तिके पारिसुद्धि आरोचेतब्बा । उद्देसकान अनापत्ति ।

(९) इध पन, भिक्खवे, अब्जतरसिं आवासे तदहुपोसथे सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति चत्तारो वा अतिरेका वा । तेन जानन्ति पे० पातिमोक्ख उद्दिस्सन्ति ।

तेहि उद्दिष्टमत्ते पातिमोक्त्वे, अवुद्धिताय परिसाय, अथञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति
थोक्तरा । उद्दिष्ट सुउद्दिष्ट, तेस सन्तिके पारिसुद्धि आरोचेतब्बा । उद्देसकान अनापत्ति ।

(१०) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्मिं आवासे तदहुपोसथे सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति चत्तारो वा अतिरेका वा । ते न जानन्ति पे० पातिमोक्ख उद्दिंसन्ति । तेहि उद्दिट्ठमत्ते पातिमोक्खे, एकच्चाय वुट्ठिताय परिसाय, अथञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति बहुतरा । तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि पुन पातिमोक्ख उद्दिंसितब्ब । उद्देसकान अनापत्ति ।

(११) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरसि आवासे तदहुपोसथे सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्नपतन्ति चत्तारो वा अतिरेका वा । ते न जानन्ति पे० पातिमोक्ख उद्दिसन्ति । तेहि उद्दिट्ठमत्ते पातिमोक्खे, एकच्चाय वुड्ढिताय परिसाय, अथञ्जे आवासिका 10 भिक्खू आगच्छन्ति समसमा । उद्दिट्ठ सुउद्दिट्ठ, तेस सत्तिके पारिसुद्धि आरोचेतब्बा । उद्देसकान अनापत्ति ।

(१२) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपोसथे सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्नपतन्ति चत्तारो वा अतिरेका वा । ते न जानन्ति पे० पातिमोक्ख उद्दिसन्ति । तेहि उद्दिट्ठमत्ते पातिमोक्खे, एकच्चाय वुद्धिताय परिसाय, अथञ्जे आवासिका 15 भिक्खू आगच्छन्ति थोक्तरा । उद्दिट्ठ सुउद्दिट्ठ, तेस सन्तिके पारिसुद्धि आरोचेतब्बा । उद्देसकान अनापत्ति ।

(१३) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सिं आवासे तदहुपोसथे सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति चत्तारे वा अतिरेका वा । ते न जानन्ति पे० पातिमोक्ख उद्दिसन्ति । तेहि उद्दिट्ठमत्ते पातिमोक्खे, सब्बाय वुट्ठिताय परिसाय, अथञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति २० बहुतरा । तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि पुन पातिमोक्ख उद्दिसितब्ब । उद्देसकान अनापत्ति ।

(१४) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सि आवासे तद्धुपोसथे सम्बहुला आवासिका B 176
भिक्खू सन्निपतन्ति चत्तारे वा अतिरेका वा । तेन जानन्ति पे० पातिमोक्ख उद्दिसन्ति ।
तेहि उद्दिट्ठमत्ते पातिमोक्खे, सम्बाय वुट्ठिताय परिसाय, अथब्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति
समसमा । उद्दिट्ठ सुउद्दिट्ठ, तेस सन्तिके पारिसुद्धि आरोचेतब्बा । उद्देसकान अनापत्ति । 25

(१५) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सिं आवासे तदहुपोसथे सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्नपतन्ति चत्तारो वा अतिरेका वा । ते न जानन्ति पे० पात्तिमोक्ख उद्दिंसन्ति । तेहि उद्दिट्ठमचे पात्तिमोक्खे, सब्बाय वुट्ठिताय परिसाय, अथञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति थोकरा । उद्दिट्ठ सुउद्दिट्ठ, तेस सन्तिके पारिसुद्धि आरोचेतब्बा । उद्देसकान अनापत्ति ।

30

§ २९ वग्गावग्गसञ्जिपन्नरसक^१

४२ (१) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपोसथे सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति चत्तारो वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अत्थञ्जे आवासिका भिक्खू अनागता ति । ते धम्मसञ्जिनो विनयसञ्जिनो वग्गा वग्गसञ्जिनो^२ उपोसथ करोन्ति, पातिमोक्ख उद्दिंसन्ति । तेहि उद्दिस्समाने पातिमोक्खे, अथञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति बहुतरा । तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि पुन पातिमोक्ख उद्दिसितब्ब । उद्देसकान आपत्ति दुक्कटस्स ।

(२) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपोसथे सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति चत्तारो वा अतिरेका वा । ते जानन्ति पे० पातिमोक्ख उद्दिंसन्ति ।
B 177 तेहि उद्दिस्समाने पातिमोक्खे, अथञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति समसमा । उद्दिट्ठ
10 सुउद्दिट्ठ, अवसेस सोतब्ब । उद्देसकान आपत्ति दुक्कटस्स ।

(३) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपोसथे सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति चत्तारो वा अतिरेका वा । ते जानन्ति पे० पातिमोक्ख उद्दिंसन्ति । तेहि उद्दिस्समाने पातिमोक्खे, अथञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति थोकतरा । उद्दिट्ठ सुउद्दिट्ठ, अवसेस सोतब्ब । उद्देसकान आपत्ति दुक्कटस्स ।

15 (४—१५) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपोसथे सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति चत्तारो वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अत्थञ्जे आवासिका भिक्खू अनागता ति । ते धम्मसञ्जिनो विनयसञ्जिनो वग्गा वग्गसञ्जिनो उपोसथ करोन्ति, पातिमोक्ख उद्दिंसन्ति । तेहि उद्दिट्ठमत्ते पातिमोक्खे पे० अवुट्ठिताय परिसाय पे०
R 131 एकच्चाय वुट्ठिताय परिसाय पे० सब्बाय वुट्ठिताय परिसाय अथञ्जे आवासिका भिक्खू
20 आगच्छन्ति बहुतरा पे० समसमा पे० थोकतरा । उद्दिट्ठ सुउद्दिट्ठ, तेस सन्तिके पारिसुद्धि आरोचेतब्बा । उद्देसकान आपत्ति दुक्कटस्स ।

वग्गावग्गसञ्जिपन्नरसक निट्ठित ।

§ ३० वेमतिकपन्नरसकं

४३ (१) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपोसथे सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति चत्तारो वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अत्थञ्जे आवासिका भिक्खू अनागता ति । ते, कप्पति नु खो अम्हाक उपोसथो कातु ननु खो कप्पती ति,
25 वेमतिका उपोसथ करोन्ति, पातिमोक्ख उद्दिंसन्ति । तेहि उद्दिस्समाने पातिमोक्खे, अथञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति बहुतरा । तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि पुन पातिमोक्ख उद्दिसितब्ब । उद्देसकान आपत्ति दुक्कटस्स ।

१. वग्गावग्गसञ्जिपन्नरसक-म०, वग्गावग्गसञ्जिनोपन्नरसक-रो० । २. ससग्गसञ्जिनो-स्या० ।

(२) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपोसथे सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति चत्तारो वा अतिरेका वा । ते जानन्ति पे० पातिमोक्ख उद्दिस्सन्ति । तेहि उद्दिस्समाने पातिमोक्खे, अथञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति समसमा । उद्दिट्ठ सुउद्दिट्ठ, अवसेस सोतब्ब । उद्देसकान आपत्ति दुक्कटस्स । B 178

(३) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपोसथे सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति चत्तारो वा अतिरेका वा । ते जानन्ति पे० पातिमोक्ख उद्दिस्सन्ति । तेहि उद्दिस्समाने पातिमोक्खे अथञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति थोकतरा । उद्दिट्ठ सुउद्दिट्ठ, अवसेस सोतब्ब । उद्देसकान आपत्ति दुक्कटस्स ।

(४-१५) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपोसथे सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति चत्तारो वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अथञ्जे आवासिका भिक्खू अनागता ति । ते, कप्पति नु खो अम्हाक उपोसथो कातु ननु खो कप्पती ति, वेमटिका उपोसथ करोन्ति, पातिमोक्ख उद्दिस्सन्ति । तेहि उद्दिट्ठमत्ते पातिमोक्खे, पे० अवुट्ठिताय परिसाय पे० एकच्चाय वुट्ठिताय परिसाय पे० सब्बाय वुट्ठिताय परिसाय, अथञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति बहुतरा पे० समसमा पे० थोकतरा । उद्दिट्ठ सुउद्दिट्ठ, तेस सन्तिके पारिसुद्धि आरोचेतब्बा । उद्देसकान आपत्ति दुक्कटस्स । 10 15

वेमतिकपन्नरसक^१ निड्ढित ।

§ ३१ कुक्कुचपकतपन्नरसकं

४४ (१) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपोसथे सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति चत्तारो वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अथञ्जे आवासिका भिक्खू अनागता ति । ते, कप्पतेव अम्हाक उपोसथो कातु नाम्हाक न कप्पती ति, कुक्कुचपकता उपोसथ करोन्ति, पातिमोक्ख उद्दिस्सन्ति । तेहि उद्दिस्समाने पातिमोक्खे, अथञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति बहुतरा । तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि पुन पातिमोक्ख उद्दि- 20 सितब्ब । उद्देसकान आपत्ति दुक्कटस्स । B 179

(२) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपोसथे सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति चत्तारो वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अथञ्जे आवासिका भिक्खू अनागता ति । ते, कप्पतेव अम्हाक उपोसथो कातु नाम्हाक न कप्पती ति, कुक्कुचपकता उपोसथ करोन्ति, पातिमोक्ख उद्दिस्सन्ति । तेहि उद्दिस्समाने पातिमोक्खे, अथञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति समसमा । उद्दिट्ठ सुउद्दिट्ठ, अवसेस सोतब्ब । उद्देसकान आपत्ति दुक्कटस्स । 25

(३) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपोसथे सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति चत्तारो वा अतिरेका वा । ते जानन्ति पे० पातिमोक्ख उद्दिस्सन्ति । तेहि उद्दिस्समाने पातिमोक्खे, अथञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति थोक्तरा । उद्दिट्ठ सुउद्दिट्ठ, अवसेस सोतब्ब । उद्देसकान आपत्ति दुक्कटस्स ।

5 (४—१५) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपोसथे सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति चत्तारो वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अथञ्जे आवासिका भिक्खू अनागता ति । ते, कप्पतेव अम्हाक उपोसथो कातु नाम्हाक न कप्पती ति, कुक्कुच्चपकता उपोसथ करोन्ति, पातिमोक्ख उद्दिस्सन्ति । तेहि उद्दिट्ठमत्ते पातिमोक्खे, पे० अवुट्ठिताय परिसाय पे० एकच्चाय वुट्ठिताय परिसाय पे० सम्ब्याय वुट्ठिताय 10 परिसाय, अथञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति बहुतरा पे० समसमा पे० थोक्तरा । उद्दिट्ठ सुउद्दिट्ठ, तेस सन्तिके पारिसुद्धि आरोचेतब्बा । उद्देसकान आपत्ति दुक्कटस्स ।

कुक्कुच्चपकतपन्नरसक^१ निट्ठित ।

§ ३२ भेदपुरेक्खारपन्नरसक

B 180 ४५ (१) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपोसथे सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति चत्तारो वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अथञ्जे आवासिका 15 भिक्खू अनागता ति । ते—नस्सन्तेते, विनस्सन्तेते, को तेहि अत्थो ति—भेदपुरेक्खारा उपोसथ करोन्ति, पातिमोक्ख उद्दिस्सन्ति । तेहि उद्दिस्समाने पातिमोक्खे, अथञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति बहुतरा । तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि पुन पातिमोक्ख उद्दिसितब्ब । R. 132 उद्देसकान आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

(२) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सि आवासे सम्बहुला आवासिका भिक्खू 20 सन्निपतन्ति चत्तारो वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अथञ्जे आवासिका भिक्खू अनागता ति । ते—नस्सन्तेते, विनस्सन्तेते, को तेहि अत्थो ति—भेदपुरेक्खारा उपोसथ करोन्ति, पातिमोक्ख उद्दिस्सन्ति । तेहि उद्दिस्समाने पातिमोक्खे, अथञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति समसमा । उद्दिट्ठ सुउद्दिट्ठ, अवसेस सोतब्ब । उद्देसकान आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

(३) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपोसथे सम्बहुला आवासिका 25 भिक्खू सन्निपतन्ति चत्तारो वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अथञ्जे आवासिका भिक्खू अनागता ति । ते—नस्सन्तेते, विनस्सन्तेते, को तेहि अत्थो ति—भेदपुरेक्खारा उपोसथ करोन्ति, पातिमोक्ख उद्दिस्सन्ति । तेहि उद्दिस्समाने पातिमोक्खे, अथञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति थोक्तरा । उद्दिट्ठ सुउद्दिट्ठ, अवसेस सोतब्ब । उद्देसकान आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

(४) इध पन, भिक्खवे, अब्जतरस्सिं आवासे तदहुपोसथे सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्नपतन्ति चत्तारो वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अत्थब्जे आवासिका भिक्खू अनागता ति । ते — नस्सन्तेते, विनस्सन्तेते, को तेहि अत्थो ति — भेदपुरेक्खारा उपोसथ करोन्ति, पातिमोक्ख उद्दिसन्ति । तेहि उद्दिट्ठमत्ते पातिमोक्खे अथब्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति बहुतरा । तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि पुन पातिमोक्ख उद्दिसितब्ब । उद्देसकान् आपत्तिं थुल्लच्चयस्स ।

(५) इध पन, भिक्खवे, अब्जतरस्मि आवासे तदहुपोसथे सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्नपतन्ति चत्तारो वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अत्थञ्जे आवासिका भिक्खू अनागता ति पे० मेदपुरेक्ख्वारा उपोसथ करोन्ति, पातिमोक्ख उद्दिस्सन्ति । तेहि उद्दिट्ठमत्ते पातिमोक्खे अत्थञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति समसमा । उद्दिट्ठ सुउद्दिट्ठ,¹⁰ तेस सन्तिके पारिसुद्धि आरोचेतब्बा । उद्देसकान आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

(६) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्मिं आवासे तदहुपोसथे सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्नपतन्ति चत्तारो वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अत्थञ्जे आवासिका भिक्खू अनागता ति । ते - नस्सन्तेते, विनस्सन्तेते, को तेहि अत्थो ति - भेदपुरेक्खारा उपोसथ करोन्ति, पातिमोक्ख उद्दिस्सन्ति । तेहि उद्दिट्ठमत्ते पातिमोक्खे अत्थञ्जे आवासिका भिक्खू¹⁵ आगच्छन्ति थोकतरा । उद्दिट्ठ सुउद्दिट्ठ, तेस सन्तिके पारिसुद्धि आरोचेतब्बा । उद्देसकान आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

(७) इध पन, भिक्खवे, अब्जरसिं आवासे तदहुपोसथे सम्बहुल आवासिका भिक्खू सन्नपतन्ति चत्तारो वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अत्थञ्जे आवासिका भिक्खू अनागता ति । ते—नस्सन्तेते, विनस्सन्तेते, को तेहि अत्थो ति—भेदपुरेक्खाग उपोसथ 20 करोन्ति, पातिमोक्ख उद्दिंसन्ति । तेहि उद्दिट्ठमत्ते पातिमोक्खे, अबुद्धिताय परिसाय, अत्थञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति बहुतरा । तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि पुन पातिमोक्ख उद्दिसितब्ब । उद्देसकान आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

(८) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्मि आवासे तदहुपोसथे सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति चत्तारो वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अत्थञ्जे आवासिका भिक्खू²⁵ अनागता ति । ते—नस्सन्तेते, विनस्सन्तेते, को तेहि अत्थो ति—भेदपुरेक्खारा उपोसथ करोन्ति, पातिमोक्ख उद्दिंसन्ति । तेहि उद्दिट्ठमत्ते पातिमोक्खे, अवुट्ठिताय परिसाय, अत्थञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति समसमा । उद्दिट्ठ सुउद्दिट्ठ, तेस सन्तिके पारिसुद्धि आरोचेतब्बा । उद्देसकान आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

(९) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्मि आवासे तदहुपोसथे सम्बहुला आवासिका ३० B १८२
भिक्खू सन्निपतन्ति चत्तारो वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अत्थञ्जे आवासिका भिक्खू

अनागता ति । ते-नस्सन्तेते, विनस्सन्तेते, को तेहि अत्थो ति-भेदपुरेक्खारा उपोसथ
करोन्ति, पातिमोक्ख उद्दिसन्ति । तेहि उद्दिट्ठमत्ते पातिमोक्खे, अवुट्ठिताय परिसाय, अथब्जे
आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति थोकतरा । उद्दिट्ठ सुउद्दिट्ठ, तेस सन्तिके पारिसुद्धि
आरोचेतब्बा । उद्देसकान आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

५ (१०) इध पन, भिक्खवे, अब्जतरसिं आवासे तदहुपोसथे सम्बहुल आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति चत्तारो वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अथब्जे आवासिका भिक्खू अनागता ति । ते — नस्सन्तेते, विनस्सन्तेते, को तेहि अथो ति — भेदपुरेक्खारा उपोसथ करोन्ति, पातिमोक्ख उद्दिसन्ति । तेहि उद्दिट्ठमत्ते पातिमोक्खे, एकच्चाय वुड्ढिताय परिसाय, अथब्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति बहुतरा । तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि पुन पातिमोक्ख

10 उद्दिसितब्ब । उद्देसकान आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

(११) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरसिं आवासे तदहुपोसथे सम्बहुल आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति चत्तारो वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अथञ्जे आवासिका भिक्खू अनागता ति । ते — नस्सन्तेते, विनस्सन्तेते, को तेहि अत्थो ति — भेदपुरेस्वारा उपोसथ करोन्ति, पातिमोक्ख उद्दिसन्ति । तेहि उद्दिट्ठमणे पातिमोक्खे, एकचाय वुद्धिताय परिसाय, 15 अथञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति समसमा । उद्दिट्ठ सुउद्दिट्ठ, तेस सन्तिके पारिसुद्धि आरोचेतब्बा । उद्देसकान आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

(१२) इध पन, भिक्खवे, अब्जतरस्सि आवासे तदहुपोसथे सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्नपतन्ति चत्तारो वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अथब्जे आवासिका भिक्खू अनागता ति । ते — नस्सन्तेते, विनस्सन्तेते, को तेहि अत्थो ति — भेदपुरेक्खारा उपोसथं ²⁰ करोन्ति, पातिमोक्ख उद्दिसन्ति । तेहि उद्दिट्ठमत्ते पातिमोक्खे, एकच्चाय वुड्ढिताय परिसाय, अथब्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति थोकतरा । उद्दिट्ठ सुउद्दिट्ठ, तेस सन्तिके पारि-सुद्धि आरोचेतब्बा । उद्देसकान आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

(१३) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपोसथे सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्नपतन्ति चत्तारो वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अथञ्जे आवासिका भिक्खू अनागता ति । ते — नस्सन्तेते, विनस्सन्तेते, को तेहि अत्थो ति — भेदपुरेक्खारा उपोसथ करोन्ति, पातिमोक्ख उद्दिसन्ति । तेहि उद्दिट्ठमत्ते पातिमोक्खे, सम्भाय वुड्ढिताय परिसाय, अथञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति बहुतरा । तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि पुन पातिमोक्ख उद्दिसितब्ब । उद्देसकान आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

(१४) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपोसथे सम्बहुला आवासिका
³⁰ भिक्खू सन्निपतन्ति चचारो वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अत्थञ्जे आवासिका भिक्खू
 अनागता ति । ते — नस्सन्तेते, विनस्सन्तेते, को तेहि अत्थो ति — भेदपुरेक्खारा उपोसथ

करोन्ति, पातिमोक्ख उद्दिसन्ति । तेहि उद्दिट्ठमत्ते पातिमोक्खे, सम्बाय वुद्धिताय परिसाय, अथञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति समसमा । उद्दिट्ठ सुउद्दिट्ठ, तेस सन्तिके पारि-सुद्धि आरोचेतब्बा । उद्देसकान आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

(१५) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपोसथे सम्बहुल आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति चत्तारो वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अथञ्जे आवासिका भिक्खू^५ अनागता ति । ते—नस्सन्तेते, विनस्सन्तेते, को तेहि अत्थो ति—भेदपुरेक्खारा उपोसथ करोन्ति, पातिमोक्ख उद्दिसन्ति । तेहि उद्दिट्ठमत्ते पातिमोक्खे, सम्बाय वुद्धिताय परिसाय, अथञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति थोकतरा । उद्दिट्ठ सुउद्दिट्ठ, तेस सन्तिके पारि-सुद्धि आरोचेतब्बा । उद्देसकान आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

भेदपुरेक्खारपन्नरसक^१ निट्ठित । पञ्चवीसतिका^२ निट्ठिता ।

§ ३३ सीमोक्कन्तिकपेय्यालं

४२ इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपोसथे सम्बहुल आवासिका¹⁰ B 184 भिक्खू सन्निपतन्ति चत्तारो वा अतिरेका वा । ते न जानन्ति^३ अञ्जे आवासिका भिक्खू अन्तोसीम ओक्कमन्ती ति पे० ते न जानन्ति अञ्जे आवासिका भिक्खू अन्तोसीम ओक्कन्ता ति पे० ते न पस्सन्ति^४ अञ्जे आवासिके भिक्खू अन्तोसीम ओक्कमन्ते पे० ते न पस्सन्ति अञ्जे आवासिके भिक्खू अन्तोसीम ओक्कन्ते पे० ते न सुणन्ति^५ अञ्जे आवासिका भिक्खू अन्तोसीम ओक्कमन्ती ति पे० ते न¹⁵ सुणन्ति अञ्जे आवासिका भिक्खू अन्तोसीम ओक्कन्ता ति पे० ।

आवासिकेन आवासिका एकसतपञ्चसत्तति तिक्कनयतो, आवासिकेन आगन्तुका, आगन्तुकेन आवासिका, आगन्तुकेन आगन्तुका पेय्याल्लमुखेन सत्ततिकसतानि होन्ति ।

१७ इध पन, भिक्खवे, आवासिकान भिक्खून् चातुद्दसो होति, आगन्तुकान पन्नरसो । सचे आवासिका बहुतरा होन्ति, आगन्तुकेहि आवासिकान अनुवत्तितब्ब । सचे²⁰ समसमा होन्ति, आगन्तुकेहि आवासिकान अनुवत्तितब्ब । सचे आगन्तुका बहुतरा होन्ति, आवासिकेहि आगन्तुकान अनुवत्तितब्ब ।

इध पन, भिक्खवे, आवासिकान भिक्खून् पन्नरसो होति, आगन्तुकान चातुद्दसो । सचे आवासिका बहुतरा होन्ति, आगन्तुकेहि आवासिकान अनुवत्तितब्ब । सचे समसमा होन्ति, आगन्तुकेहि आवासिकान अनुवत्तितब्ब । सचे आगन्तुका बहुतरा होन्ति,²⁵ आवासिकेहि आगन्तुकान अनुवत्तितब्ब ।

इध पन, भिक्खवे, आवासिकान भिक्खून् पाटिपदो होति, आगन्तुकान पन्नरसो ।

१ भेदपुरेक्खारपन्नरसक-रो० । २ पञ्चवीसतितिक-स्या०, पञ्चसत्ततिक-रो० । ३ ते जानन्ति-रो० । ४ ते पस्सन्ति-रो० । ५ ते सुणन्ति-रो० ।

सचे आवासिका बहुतरा होन्ति, आवासिकेहि आगन्तुकान नाकामा दातब्बा सामग्गी ।
 आगन्तुकेहि निस्सीम गन्त्वा उपोसथो कातब्बो । सचे समसमा होन्ति, आवासिकेहि
 B 185 आगन्तुकान नाकामा दातब्बा सामग्गी । आगन्तुकेहि निस्सीम गन्त्वा उपोसथो कातब्बो ।
 सचे आगन्तुका बहुतरा होन्ति, आवासिकेहि आगन्तुकान सामग्गी वा दातब्बा निस्सीम
 5 वा गन्तब्ब ।

R 133 इध पन, भिक्खवे, आवासिकान भिक्खून् पन्नरसो होति, आगन्तुकान पाटिपदो ।
 सचे आवासिका बहुतरा होन्ति, आगन्तुकेहि आवासिकान सामग्गी वा दातब्बा निस्सीम
 वा गन्तब्ब । सचे समसमा होन्ति, आगन्तुकेहि आवासिकान सामग्गी वा दातब्बा निस्सीम
 वा गन्तब्ब । सचे आगन्तुका बहुतरा होन्ति, आगन्तुकेहि आवासिकान नाकामा दातब्बा
 10 सामग्गी । आवासिकेहि निस्सीम गन्त्वा उपोसथो कातब्बो ।

§ ३४ लिङ्गादिदस्सनं

४८ इध पन, भिक्खवे, आगन्तुका भिक्खू पस्सन्ति आवासिकान भिक्खून्
 आवासिकाकार, आवासिकलिङ्ग, आवासिकनिमित्त, आवासिकुद्देस, सुपञ्जत्त मञ्चपीठ, भिसि-
 बिम्बोहन, पानीय परिभोजनीय सुपट्टित, परिवेण सुसम्मट्ठ, पस्सित्वा वेमत्तिका होन्ति — अत्थि
 नु खो आवासिका भिक्खू नत्थि नु खो ति । ते वेमत्तिका न विचिन्ति, अविचिन्ति
 15 उपोसथ करोन्ति । आपत्ति दुक्कटस्स । ते वेमत्तिका विचिन्ति, विचिन्ति न पस्सन्ति,
 अपस्सित्वा उपोसथ करोन्ति । अनापत्ति । ते वेमत्तिका विचिन्ति, विचिन्ति पस्सन्ति,
 पस्सित्वा एकतो उपोसथ करोन्ति । अनापत्ति । ते वेमत्तिका विचिन्ति, विचिन्ति पस्सन्ति,
 पस्सित्वा पाटेक्क उपोसथ करोन्ति । आपत्ति दुक्कटस्स । ते वेमत्तिका विचिन्ति, विचिन्ति
 पस्सन्ति, पस्सित्वा — नस्सन्तेते, विनस्सन्तेते, को तेहि अत्थो ति — मेदपुरेक्खारा उपोसथ
 20 करोन्ति । आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

इध पन, भिक्खवे, आगन्तुका भिक्खू सुणन्ति आवासिकान भिक्खून् आवासिकाकार,
 आवासिकलिङ्ग, आवासिकनिमित्त, आवासिकुद्देस, चङ्कमन्तान पदसद्द, सज्झायसद्द, उक्कासित-
 सद्द, खिपितसद्द, सुत्वा वेमत्तिका होन्ति — अत्थि नु खो आवासिका भिक्खू नत्थि नु खो ति ।
 ते वेमत्तिका न विचिन्ति, अविचिन्ति उपोसथ करोन्ति । आपत्ति दुक्कटस्स । ते वेमत्तिका
 B 186 25 विचिन्ति, विचिन्ति न पस्सन्ति, अपस्सित्वा उपोसथ करोन्ति । अनापत्ति । ते वेमत्तिका
 विचिन्ति, विचिन्ति पस्सन्ति, पस्सित्वा एकतो उपोसथ करोन्ति । अनापत्ति । ते वेमत्तिका
 विचिन्ति, विचिन्ति पस्सन्ति, पस्सित्वा पाटेक्क उपोसथ करोन्ति । आपत्ति दुक्कटस्स । ते
 वेमत्तिका विचिन्ति, विचिन्ति पस्सन्ति, पस्सित्वा — नस्सन्तेते, विनस्सन्तेते, को तेहि
 अत्थो ति — मेदपुरेक्खारा उपोसथ करोन्ति । आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

30 इध पन, भिक्खवे, आवासिका भिक्खू पस्सन्ति आगन्तुकान भिक्खून् आगन्तुका-

कार, आगन्तुकलिङ्ग, आगन्तुकनिमित्त, आगन्तुकुद्देस, अञ्जातक पत्त, अञ्जातक चीवर, अञ्जातक निसीदन, पादान धोत, उदकनिस्सेक, पस्सित्वा वेमतिका होन्ति — अत्थि नु खो आगन्तुका भिक्खू नत्थि नु खो ति । ते वेमतिका न विचिनन्ति, अविचिनित्वा उपोसथ करोन्ति । आपत्ति दुक्कटस्स । ते वेमतिका विचिनन्ति, विचिनित्वा न पस्सन्ति, अपस्सित्वा उपोसथ करोन्ति । अनापत्ति । ते वेमतिका विचिनन्ति, विचिनित्वा पस्सन्ति, पस्सित्वा ५ एकतो उपोसथ करोन्ति । अनापत्ति । ते वेमतिका विचिनन्ति, विचिनित्वा पस्सन्ति, पस्सित्वा पाटेक्क उपोसथ करोन्ति । आपत्ति दुक्कटस्स । ते वेमतिका विचिनन्ति, विचिनित्वा पस्सन्ति, पस्सित्वा — नस्सन्तेते, विनस्सन्तेते, को तेहि अत्थो ति — भेदपुरेक्खारा उपोसथ करोन्ति । आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

इध पन, भिक्खवे, आवासिका भिक्खू सुणन्ति आगन्तुकान भिक्खून आगन्तुकाकार, 10 आगन्तुकलिङ्ग, आगन्तुकनिमित्त, आगन्तुकुद्देस, आगच्छन्तान पदसद्द, उपाहनपप्फोटनसद्द, उक्कासितसद्द, खिपितसद्द, सुत्वा वेमतिका होन्ति — अत्थि नु खो आगन्तुका भिक्खू नत्थि नु खो ति । ते वेमतिका न विचिनन्ति, अविचिनित्वा उपोसथ करोन्ति । आपत्ति दुक्कटस्स । ते वेमतिका विचिनन्ति, विचिनित्वा न पस्सन्ति, अपस्सित्वा उपोसथ करोन्ति । अनापत्ति । ते वेमतिका विचिनन्ति, विचिनित्वा पस्सन्ति, पस्सित्वा एकतो उपोसथ करोन्ति । अनापत्ति । 15 ते वेमतिका विचिनन्ति, विचिनित्वा पस्सन्ति, पस्सित्वा पाटेक्क उपोसथ करोन्ति । आपत्ति दुक्कटस्स । ते वेमतिका विचिनन्ति, विचिनित्वा पस्सन्ति, पस्सित्वा — नस्सन्तेते, विनस्सन्तेते, को तेहि अत्थो ति — भेदपुरेक्खारा उपोसथ करोन्ति । आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

R 134

§ ३५ नानासवासकादीहि उपोसथकरण

४९ इध पन, भिक्खवे, आगन्तुका भिक्खू पस्सन्ति आवासिके भिक्खू नाना- 187 सवासके । ते समानसवासकदिट्ठि पटिलमन्ति, समानसवासकदिट्ठि पटिलमित्वा न पुच्छन्ति, 20 अपुच्छित्वा एकतो उपोसथ करोन्ति । अनापत्ति । ते पुच्छन्ति, पुच्छित्वा नाभिवितरन्ति, अनभिवितरित्वा एकतो उपोसथ करोन्ति । आपत्ति दुक्कटस्स । ते पुच्छन्ति, पुच्छित्वा नाभिवितरन्ति, अनभिवितरित्वा पाटेक्क उपोसथ करोन्ति । अनापत्ति ।

इध पन, भिक्खवे, आगन्तुका भिक्खू पस्सन्ति आवासिके भिक्खू समानसवासके । ते नानासवासकदिट्ठि पटिलमन्ति, नानासवासकदिट्ठि पटिलमित्वा न पुच्छन्ति, अपुच्छित्वा 25 एकतो उपोसथ करोन्ति । आपत्ति दुक्कटस्स । ते पुच्छन्ति, पुच्छित्वा अभिवितरन्ति, अभिवितरित्वा पाटेक्क उपोसथ करोन्ति । आपत्ति दुक्कटस्स । ते पुच्छन्ति, पुच्छित्वा अभिवितरन्ति, अभिवितरित्वा एकतो उपोसथ करोन्ति । अनापत्ति ।

इध पन, भिक्खवे, आवासिका भिक्खू पस्सन्ति आगन्तुके भिक्खू नानासवासके । ते समानसवासकदिट्ठि पटिलमन्ति, समानसवासकदिट्ठि पटिलमित्वा न पुच्छन्ति, अपुच्छित्वा 30

एकतो उपोसथं करोन्ति । अनापत्तिः । ते पुच्छन्ति, पुच्छित्वा नाभिवितरन्ति, अनभिवितरित्वा एकतो उपोसथं करोन्ति । आपत्तिः दुक्कटस्स । ते पुच्छन्ति, पुच्छित्वा नाभिवितरन्ति, अनभिवितरित्वा पाटेक्क उपोसथं करोन्ति । अनापत्तिः ।

इध पन, भिक्खवे, आवासिका भिक्खू पस्सन्ति आगन्तुके भिक्खू समानसवासके । ते ५ नानासवासकदिट्ठिं पटिलमन्ति, नानासवासकदिट्ठिं पटिलमित्वा न पुच्छन्ति, अपुच्छित्वा एकतो उपोसथं करोन्ति । आपत्तिः दुक्कटस्स । ते पुच्छन्ति, पुच्छित्वा अभिवितरन्ति, अभिवितरित्वा पाटेक्क उपोसथं करोन्ति । आपत्तिः दुक्कटस्स । ते पुच्छन्ति, पुच्छित्वा अभिवितरन्ति, अभिवितरित्वा एकतो उपोसथं करोन्ति । अनापत्तिः ।

§ ३६ नगन्तब्बवारं

५० न, भिक्खवे, तदहुपोसथे सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको आवासो
B 188 10 गन्तब्बो, अञ्जत्र सङ्घेन अञ्जत्र अन्तराया । न, भिक्खवे, तदहुपोसथे सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो, अञ्जत्र सङ्घेन अञ्जत्र अन्तराया । न, भिक्खवे, तदहुपोसथे सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्जत्र सङ्घेन अञ्जत्र अन्तराया ।

न, भिक्खवे, तदहुपोसथे सभिक्खुका अनावासा अभिक्खुको आवासो गन्तब्बो,
15 अञ्जत्र सङ्घेन अञ्जत्र अन्तराया । न, भिक्खवे, तदहुपोसथे सभिक्खुका अनावासा अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो, अञ्जत्र सङ्घेन अञ्जत्र अन्तराया । न, भिक्खवे, तदहुपोसथे सभिक्खुका अनावासा अभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्जत्र सङ्घेन अञ्जत्र अन्तराया ।

न, भिक्खवे, तदहुपोसथे सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा अभिक्खुको आवासो
B. 135 20 गन्तब्बो, अञ्जत्र सङ्घेन अञ्जत्र अन्तराया । न, भिक्खवे, तदहुपोसथे सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो, अञ्जत्र सङ्घेन अञ्जत्र अन्तराया । न, भिक्खवे, तदहुपोसथे सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा अभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्जत्र सङ्घेन अञ्जत्र अन्तराया ।

न, भिक्खवे, तदहुपोसथे सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको आवासो गन्तब्बो, यत्थस्सु
25 भिक्खू नानासवासका, अञ्जत्र सङ्घेन अञ्जत्र अन्तराया । न, भिक्खवे, तदहुपोसथे सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासवासका, अञ्जत्र सङ्घेन अञ्जत्र अन्तराया । न, भिक्खवे, तदहुपोसथे सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासवासका, अञ्जत्र सङ्घेन अञ्जत्र अन्तराया ।

30 न, भिक्खवे, तदहुपोसथे सभिक्खुका अनावासा सभिक्खुको आवासो गन्तब्बो,

यत्थस्सु भिक्खू नानासवासका, अञ्जत्र सङ्घेन अञ्जत्र अन्तराया । न, भिक्खवे, तदहुपोसथे सभिक्खुका अनावासा सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासवासका, अञ्जत्र सङ्घेन अञ्जत्र अन्तराया । न, भिक्खवे, तदहुपोसथे सभिक्खुका अनावासा सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासवासका, अञ्जत्र सङ्घेन अञ्जत्र अन्तराया ।

B 189

5

न, भिक्खवे, तदहुपोसथे सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको आवासो गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासवासका, अञ्जत्र सङ्घेन अञ्जत्र अन्तराया । न, भिक्खवे, तदहुपोसथे सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासवासका, अञ्जत्र सङ्घेन अञ्जत्र अन्तराया । न, भिक्खवे, तदहुपोसथे सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु 10 भिक्खू नानासवासका, अञ्जत्र सङ्घेन अञ्जत्र अन्तराया ।

§ ३७ गन्तब्बवारं

५१ गन्तब्बो, भिक्खवे, तदहुपोसथे सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको आवासो, यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, य जब्बा — सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति । गन्तब्बो, भिक्खवे, तदहुपोसथे सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको अनावासो पे० सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, य जब्बा — सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति । 15

गन्तब्बो, भिक्खवे, तदहुपोसथे सभिक्खुका अनावासा सभिक्खुको आवासो पे० सभिक्खुको अनावासो पे० सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, य जब्बा — सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति ।

गन्तब्बो, भिक्खवे, तदहुपोसथे सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको आवासो पे० सभिक्खुको अनावासो पे० सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, 20 यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, य जब्बा — सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति ।

§ ३८ वज्जनीयपुग्गलसन्दस्सना

५२ न, भिक्खवे, भिक्खुनिया निसिन्नपरिसाय पातिमोक्ख उद्दिसितब्ब । यो उद्दिसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । न सिक्खमानाय पे० न सामणेरस्स पे० न सामणेरिया पे० न सिक्खपच्चक्खातकस्स^१ पे० न अन्तिमवत्थु अज्झापन्नकस्स निसिन्नपरिसाय पातिमोक्ख उद्दिसितब्ब । यो उद्दिसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । 25

B 190

न आपत्तिया अदस्सने उक्खित्तकस्स निसिन्नपरिसाय पातिमोक्ख उद्दिसितब्ब । यो उद्दिसेय्य, यथाधम्मो कारेतब्बो । न आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खित्तकस्स निसिन्नपरिसाय

१ सिक्खपच्चक्खातकस्स—सी०, स्या०, रो० ।

पे० न पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खित्तकस्स निसिन्नपरिसाय पातिमोक्ख उद्दिसितब्ब । यो उद्दिसेय्य, यथाधम्मो कारेतब्बो ।

R 136 न पण्डकस्स निसिन्नपरिसाय पातिमोक्ख उद्दिसितब्ब । यो उद्दिसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । न थेय्यसवासकस्स पे० न तिथियपक्कन्तकस्स पे० न तिरच्छान-
गतस्स पे० न मातुघातकस्स पे० न पितुघातकस्स पे० न अरहन्तघातकस्स पे० न भिक्खूनीदूसकस्स^१ पे० न सङ्खमेदकस्स पे० न लोहितुप्पादकस्स पे० न उभतोव्यञ्जनकस्स निसिन्नपरिसाय पातिमोक्ख उद्दिसितब्ब । यो उद्दिसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स ।

न, भिक्खवे, पारिवासिकपारिसुद्धिदानेन उपोसथो कातब्बो, अञ्जत्र अवुट्ठिताय
10 परिसाय ।

न च, भिक्खवे, अनुपोसथे उपोसथो कातब्बो, अञ्जत्र सङ्खसामगिया ति ।

ततियमाणवार निट्ठित ।

उपोसथक्खन्धक दुतिय ।

§ ३९ तस्सुद्धानं

तिथिया बिम्बिसारो च सन्निपतितु^१ तुण्हिका ।

धम्म रहो पातिमोक्ख देवसिक तदा सकि ॥

यथापरिसा^२ समग्ग^३ सामग्गी महकुच्छि च ।

15 सीमा महत्ती नदिया अनु द्वे खुद्दकानि च ॥

नवा राजगहे चैव सीमा अविप्पवासना ।

सम्मन्ने पठम सीम पच्छा सीम समूहने ॥

B 191 असम्भता गामसीमा नदिया समुद्दे सरे ।

उदकुक्खेपो भिन्दन्ति तथेवज्झोत्थरन्ति च ॥

20 कति कम्मनि उद्देसो सवरा^४ असती पि च ।

धम्म विनय तज्जेति पुन विनयतज्जना ॥

चोदना कते ओकासे अधम्मपटिक्कोसना ।

चतुपञ्चपरा आवि^५ सञ्चिच्च चे पि वायमे^६ ॥

सगहट्ठा अनज्झिट्ठा चोदनम्हि न जानति ।

25 सम्बहुला न जानन्ति सज्जुक न च गच्छरे ॥

१ भिक्खुनिदूसकस्स-म० । २ सन्निपतितु-स्या०, सन्निपतन्ति-रो० । ३ यथा परिसाय-स्या०, यथापरिसाय-रो० । ४ सामग्ग-सी० । ५ सञ्चरा-स्या० । ६ चतुपञ्चपराआवि-स्या० । ७ सञ्चिच्चापि च वायमे-स्या० ।

कतिमी कीवतिका दूरे आरोचेतुञ्च नस्सरि ।
 उक्कप आसन दीपो^१ दिसा भञ्जो बहुस्सुतो ॥
 सज्जुक वस्सुपोसथो सुद्धिकम्मञ्च जातका ।
 गग्गो चतुतयो द्वेको आपत्तिसभागा सरि^२ ॥
 सब्बो सङ्खो वेमतिको न जानन्ति बहुस्सुतो ।
 बहू समसमा थोका परिसा अबुद्धिताय च^३ ॥
 एकच्चा बुद्धिता सब्बा जानन्ति च वेमतिका^४ ।
 कप्पतेवा ति कुक्कुच्चा जान पस्स सुणन्ति च ॥
 आवासिकेन आगन्तु^५ चातुपन्नरसो पुन ।
 पाटिपदो पन्नरसो लिङ्गसवासका उभो ॥
 पारिवासानुपोसथो अञ्जत्र सङ्खसामगिया ।
 एते विभत्ता उद्धाना वत्थुविभूतकारणा ति ॥

5

10

इमस्मिं खन्धके वत्थूनि छ असीति ।

उपोसथक्खन्धक निट्ठित ।

१ पद्दीपो-रो० । २ आपत्ति सभागा सरि-सी०, स्या०, रो० । ३ परिसाबुद्धिताय च-स्या०,
 परिसाय अबुद्धिताय च-रो० । ४ विमतिका-स्या० । ५ आगन्तुका-स्या० ।

३ वस्सूपनायिकवखन्धकं

§ १ वस्सूपनायिकानुजानना

B 192

R 137

१ तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दकनिवापे । तेन खो पन समयेन भगवता भिक्खून् वस्सावासो अपञ्जत्तो होति । ते इध^१ भिक्खू हेमन्त पि गिम्ह पि वस्स पि चारिक चरन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति^२ विपाचेन्ति — “कथ हि नाम समणा सक्कपुत्तिया हेमन्त पि गिम्ह पि वस्स पि चारिक चरिस्सन्ति, हरितानि ५ तिणानि सम्मद्दन्ता, एकिन्द्रिय जीव विहेठेन्ता, बहू खुद्दके पाणे सङ्घात आपादेन्ता । इमे हि नाम अञ्जतित्थिया^३ दुरक्खातधम्मा वस्सावास अल्लीयिस्सन्ति^४ सङ्कसायिस्सन्ति^५ । इमे हि नाम सकुन्तका रुक्खगोसु कुलवकानि करित्वा वस्सावास अल्लीयिस्सन्ति सङ्कसायिस्सन्ति । इमे पन समणा सक्कपुत्तिया हेमन्त पि गिम्ह पि वस्स पि चारिक चरन्ति, हरितानि तिणानि सम्मद्दन्ता, एकिन्द्रिय जीव विहेठेन्ता, बहू खुद्दके पाणे सङ्घात आपादेन्ता” ति ।

10 अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खिय्यन्तान विपाचेन्तान । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, वस्स उपगन्तु” ति । अथ खो भिक्खून् एतदहोसि — “कदा नु खो वस्स उपगन्तब्ब” ति^६ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, वस्साने वस्स उपगन्तु ति ।

15 अथ खो भिक्खून् एतदहोसि — “कति नु खो वस्सूपनायिका” ति^७ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । द्वेमा, भिक्खवे, वस्सूपनायिका — पुरिमिका, पच्छिमिका ति । अपरज्जुगताय आसाव्हिया पुरिमिका उपगन्तब्बा, मासगताय आसाव्हिया पच्छिमिका उपगन्तब्बा — इमा खो, भिक्खवे, द्वे वस्सूपनायिका ति ।

§ २ वस्साने चारिकापटिक्खेपादि

२ तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू वस्स उपगन्त्वा अन्तरावस्स चारिक 20 चरन्ति । मनुस्सा तथेव उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम समणा सक्कपुत्तिया हेमन्त पि गिम्ह पि वस्स पि चारिक चरिस्सन्ति, हरितानि तिणानि सम्मद्दन्ता, एकिन्द्रिय जीव विहेठेन्ता, बहू खुद्दके पाणे सङ्घात आपादेन्ता । इमे हि नाम अञ्जतित्थिया दुरक्खातधम्मा वस्सावास अल्लीयिस्सन्ति सङ्कसायिस्सन्ति । इमे हि नाम सकुन्तका रुक्खगोसु कुलवकानि करित्वा वस्सावास अल्लीयिस्सन्ति सङ्कसायिस्सन्ति । इमे पन समणा सक्कपुत्तिया

१ तेध—सी०, स्या०, रो० । २ खीयन्ति—सी०, स्या०, रो० । ३ अञ्जतित्थिया परिब्बाजका—स्या० । ४ अल्लीयिस्सन्ति—स्या०, रो० । ५ सङ्कसायिस्सन्ति—स्या०, सी०, सङ्कापयिस्सन्ति—रो० । ६ वस्सूपनायिकाति—रो० ।

हेमन्तं पि गिम्हं पि वस्सं पि चारिकं चरन्ति, हरितानि तिणानि सम्मदन्ता, एकिन्द्रिय जीव विहेठेन्ता, बह्वं खुद्वं पाणे सङ्घात आपादेन्ता” ति ।

अस्सोसु खो भिक्खू तेसं मनुस्सान उज्झायन्तान् खियन्तान् विपाचेन्तान् । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खू वस्स उपगन्त्वा अन्तरावस्सं^१ चारिकं चरिस्सन्ती” ति^२ अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं^५ आरोचेसु । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, वस्स उपगन्त्वा पुरिमं वा तेमासं पच्छिमं वा तेमासं अवसित्वा चारिकां पक्कमितब्बा । यो पक्कमेय्यं, आपत्तिं दुक्कटस्सा” ति ।

३ तेन खो पनं समयेन छब्बगिया भिक्खू न इच्छन्ति वस्सं उपगन्तुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । न, भिक्खवे, वस्सं न उपगन्तव्वं । यो न उपगच्छेय्यं, आपत्तिं दुक्कटस्सा ति ।^{१०}

तेन खो पनं समयेन छब्बगिया भिक्खू तदहुवस्सूपनायिकाय^१ वस्सं अनुपगन्तुकामां सञ्चिच्च आवासं अतिक्रमन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । न, भिक्खवे, तदहुवस्सूपनायिकाय वस्सं अनुपगन्तुकामेन सञ्चिच्च आवासो अतिक्रमितब्बो । यो अतिक्रमेय्यं, आपत्तिं दुक्कटस्सा ति ।

तेन खो पनं समयेन राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो वस्सं उक्कट्ठितुकामो भिक्खून् सन्तिके दूतं पाहेसि — यदि पनाय्या^१ आगमे जुण्हे वस्सं उपगच्छेय्युं ति । भगवतो^{१५} एतमत्थं आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, राजूनं अनुवत्तितुं ति ।

§ ३ सत्ताहकरणीयानुजानना

४ अथ खो भगवा राजगहे यथाभिरन्तं विहरित्वा येन सावत्थि^१ तेन चारिकं पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन सावत्थिं तदवसरि । तत्र सुद्धं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे ।

R 139

B 194

तेन खो पनं समयेन कोसलेसु जनपदे उदेनेन उपासकेन सङ्घं उद्दिस्सं विहारो^{२०} कारापितो होति । सो भिक्खून् सन्तिके दूतं पाहेसि — आगच्छन्तु भदन्ता,^५ इच्छामि दानं च दातुं, धम्मं च सोतुं, भिक्खू च पस्सितुं ति । भिक्खू एवमाहसु — “भगवता, आवुसो, पब्बञ्च ‘न वस्सं उपगन्त्वा पुरिमं वा तेमासं पच्छिमं वा तेमासं अवसित्वा चारिकां पक्कमितब्बा’ ति । आगमेतु उदेनो उपासको, याव भिक्खू वस्सं वसन्ति । वस्सं वुत्था आगमिस्सन्ति । सचे पनस्स अच्चायिकं करणीयं, तत्थेव आवासिकान् भिक्खून् सन्तिके^{२५} विहारं पतिट्ठपेतु” ति । उदेनो उपासको उज्झायति खियति विपाचेति — “कथं हि नाम भदन्ता मया पहिते न आगच्छिस्सन्ति । अहं हि दायको कारको सङ्घुपट्ठाको” ति । अस्सोसु खो भिक्खू उदेनस्स उपासकस्स उज्झायन्तस्स खियन्तस्स विपाचेन्तस्स । अथ खो ते भिक्खू

१ अन्तरावस्सं-रो० । २ तदहु वस्सूपनायिकाय-रो०, तदहु वस्सूपनायिकाय-सी० । ३ पनय्या-सी०, स्या०, रो० । ४ सावत्थी-स्या० । ५ भदता-रो० ।

भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे^१ धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि— “अनुजानामि, भिक्खवे, सत्तन्न सत्ताहकरणीयेन पहिते गन्तु, न त्वेव अप्पहिते । भिक्खुस्स, भिक्खुनिया, सिक्खमानाय, सामणेस्स, सामणेरिया, उपासकस्स, उपासिकाय—अनुजानामि, भिक्खवे, इमेस सत्तन्न सत्ताहकरणीयेन पहिते गन्तु, न त्वेव अप्पहिते । सत्ताह सन्निवत्तो कातब्बो” ।

५ इध पन, भिक्खवे, उपासकेन सङ्घ उद्दिस्स विहारो कारापितो होति । सो चे भिक्खून सन्तिके दूत पहिणेय्य—आगच्छन्तु भदन्ता, इच्छामि दान च दातु, धम्म च सोतु, भिक्खू च पस्सितु ति, गन्तब्ब, भिक्खवे, सत्ताहकरणीयेन, पहिते, न त्वेव अप्पहिते । सत्ताह सन्निवत्तो^२ कातब्बो ।

10 इध पन, भिक्खवे, उपासकेन सङ्घ उद्दिस्स अङ्घयोगो कारापितो होति । पे०
पासादो कारापितो होति हम्मिय कारापित होति गुहा कारापिता होति परिवेण
कारापित होति कोट्टको कारापितो होति उपद्धानसाला कारापिता होति अग्गिसाला
कारापिता होति कप्पियकुटि कारापिता होति वच्चकुटि कारापिता होति चङ्कमो कारा-
पितो होति चङ्कमनसाला कारापिता होति उदपानो कारापितो होति उदपानसाला
B 19. कारापिता होति जन्ताघर कारापित होति जन्ताघरसाला कारापिता होति पोक्खरणी
R. 140 15 कारापिता होति मण्डपो कारापितो होति आरामो कारापितो होति आरामवत्थु^३
कारापित होति । सो चे भिक्खून सत्तिके दूत पहिणेय्य—आगच्छन्तु भदन्ता, इच्छामि
दान च दातु, धम्म च सोतु, भिक्खू च पस्सितु ति, गन्तब्ब, भिक्खवे, सत्ताहकरणीयेन,
पहिते, न त्वेव अप्पहिते । सत्ताह सन्निवत्तो कातब्बो ।

20 इध पन, भिक्खवे, उपासकेन सम्बहुले भिक्खू उद्दिस्स पे० एक भिक्खू
उद्दिस्स विहारो कारापितो होति अङ्घयोगो कारापितो होति पासादो कारापितो होति
हम्मिय कारापित होति गुहा कारापिता होति परिवेण कारापित होति कोट्टको कारा-
पितो होति उपद्धानसाला कारापिता होति अग्गिसाला कारापिता होति कप्पियकुटि
कारापिता होति वच्चकुटि कारापिता होति चङ्कमो कारापितो होति चङ्कमनसाला
25 कारापिता होति उदपानो कारापितो होति उदपानसाला कारापिता होति जन्ताघर
कारापित होति जन्ताघरसाला कारापिता होति पोक्खरणी कारापिता होति मण्डपो
कारापितो होति आरामो कारापितो होति आरामवत्थु कारापित होति । सो चे भिक्खून
सत्तिके दूत पहिणेय्य—आगच्छन्तु भदन्ता, इच्छामि दान च दातु, धम्म च सोतु,
भिक्खू च पस्सितु ति, गन्तब्ब, भिक्खवे, सत्ताहकरणीयेन, पहिते, न त्वेव अप्पहिते ।
30 सत्ताह सन्निवत्तो कातब्बो ।

१ एतस्मिं पकरणे सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । २ सन्निवत्तो—स्या०, रो० । ३ आराम-
वत्थु—स्या०, रो० ।

इध पन, भिक्खवे, उपासकेन भिक्खुनीसङ्घ^१ उद्दिस्स^२ पे० सम्बहुला भिक्खुनियो उद्दिस्स पे० एक भिक्खुनिं उद्दिस्स पे० सम्बहुला सिक्खमानायो उद्दिस्स पे० एक सिक्खमान उद्दिस्स पे० सम्बहुले सामणेरे उद्दिस्स पे० एक सामणेरे उद्दिस्स पे० सम्बहुला सामणेरियो उद्दिस्स पे० एक सामणेरीं उद्दिस्स विहारो कारापितो होति पे० अङ्घ्रियोगो कारापितो होति पासादो कारा- 5 पितो होति हम्मिय कारापित होति गुहा कारापिता होति परिवेण कारापित होति कोट्टको कारापितो होति उपट्टानसाला कारापिता होति अग्गिसाला कारापिता होति कप्पियकुटि कारापिता होति^३ चङ्कमो कारापितो होति चङ्कमनसाला कारापिता होति उदपानो कारापितो होति उदपानसाला कारापिता होति पोक्खरणी कारापिता होति मण्डपो कारापितो होति आरामो कारापितो होति आरामवत्थु कारापित होति । सो चे 10 भिक्खून सन्तिके दूत पहिणेय्य — आगच्छन्तु भदन्ता, इच्छामि दान च दातु, धम्म च सोतु, भिक्खू च पस्सितु ति, गन्तब्ब, भिक्खवे, सत्ताहकरणीयेन, पहिते, न त्वेव अप्पहिते । सत्ताह सन्निवत्तो कातब्बो ।

B 198

६ इध पन, भिक्खवे, उपासकेन अत्तनो अत्थाय निवेसन कारापित होति पे० सयनिघर कारापित होति उदोसितो^४ कारापितो होति अट्ठो कारापितो 15 होति माळो कारापितो होति आपणो कारापितो होति आपणसाला कारापिता होति पासादो कारापितो होति हम्मिय कारापित होति गुहा कारापिता होति परिवेण कारापित होति कोट्टको कारापितो होति उपट्टानसाला कारापिता होति अग्गिसाला कारापिता होति रसवती कारापिता होति^५ चङ्कमो कारापितो होति चङ्कमनसाला कारापिता होति उदपानो कारापितो होति उदपानसाला कारापिता होति^६ पोक्खरणी कारापिता 20 होति मण्डपो कारापितो होति आरामो कारापितो होति आरामवत्थु कारापित होति पुत्तस्स वा वारेय्य होति धीतुया वा वारेय्य होति गिलानो वा होति अभिञ्जात वा सुत्तन्त भणति । सो चे भिक्खून सन्तिके दूत पहिणेय्य — आगच्छन्तु भदन्ता, इम सुत्तन्त परियापुणस्सन्ति, पुराय सुत्तन्तो न पल्लज्जती ति^७ । अब्जतर वा पनस्स किञ्च होति — करणीय 25 वा, सो चे भिक्खून सन्तिके दूत पहिणेय्य — आगच्छन्तु भदन्ता, इच्छामि दान च दातु, 25 धम्म च सोतु, भिक्खू च पस्सितु ति, गन्तब्ब, भिक्खवे, सत्ताहकरणीयेन, पहिते, न त्वेव अप्पहिते । सत्ताह सन्निवत्तो कातब्बो ।

R 141

१ भिक्खुनिसङ्घ-म० । २ सत्ताहकरणीयेसु-भिक्खुणीसङ्घ उद्दिस्सा ति इतो पट्ठाय वच्चकुटी जन्ताघरं जन्ताघरसाला ति इमानि तीणि परिहीनानी ति समन्तपासादिकाय दिस्सति । ३ एत्थ स्या० पोत्थके 'वच्चकुटी कारापिता होती' ति पाठो दिस्सति । ४ उदोसितो-सी०, स्या० रो० । ५ एत्थ स्या०, सी०, रो० पोत्थकेसु 'वच्चकुटी कारापिता होती' ति पाठो दिस्सति । ६ एत्थ स्या०, सी०, रो० पोत्थकेसु 'जन्ताघरं कारापित होति जन्ताघरसाला कारापिता होती' ति पाठो दिस्सति । ७ पल्लज्जती ति-सी०, म०, रो० ।

B 197

७ इध पन, भिक्खवे, उपासिकाय सङ्घ उद्दिस्स विहारो कारापितो होति । सा चे भिक्खून सन्तिके दूत पहिणेय्य — आगच्छन्तु अय्या, इच्छामि दान च दातु, धम्म च सोतु, भिक्खू च पस्सितु ति, गन्तब्ब, भिक्खवे, सत्ताहकरणीयेन, पहिते, न त्वेव अप्पहिते । सत्ताह सन्निवत्तो कातब्बो ।

५ इध पन, भिक्खवे, उपासिकाय सङ्घ उद्दिस्स अङ्घुयोगो कारापितो होति पे० पासादो कारापितो होति हम्मिय कारापित होति गुहा कारापिता होति परिवेण कारापित होति कोट्टको कारापितो होति उपट्ठानसाल कारापिता होति अग्निसाल कारापिता होति कप्पियकुटि कारापिता होति वच्चकुटि कारापिता होति चङ्कमो कारापितो होति चङ्कमनसाल कारापिता होति उदपानो कारापितो होति उदपानसाल कारापिता होति १० जन्ताघर कारापित होति जन्ताघरसाल कारापिता होति पोक्खरणी कारापिता होति मण्डपो कारापितो होति आरामो कारापितो होति आरामवत्थु कारापित होति । सा चे भिक्खून सन्तिके दूत पहिणेय्य — आगच्छन्तु अय्या, इच्छामि दान च दातु, धम्म च सोतु, भिक्खू च पस्सितु ति, गन्तब्ब, भिक्खवे, सत्ताहकरणीयेन, पहिते, न त्वेव अप्पहिते । सत्ताह सन्निवत्तो कातब्बो ।

१५ इध पन, भिक्खवे, उपासिकाय सम्बहुले भिक्खू उद्दिस्स पे० एक भिक्खु उद्दिस्स पे० भिक्खुनीसङ्घ उद्दिस्स पे० सम्बहुला भिक्खुनियो उद्दिस्स पे० एक भिक्खुनिं उद्दिस्स पे० सम्बहुला सिक्खमानायो उद्दिस्स पे० एक सिक्खमान उद्दिस्स पे० सम्बहुले सामणेरे उद्दिस्स पे० एक सामणेरे उद्दिस्स पे० सम्बहुला सामणेरियो उद्दिस्स पे० एक सामणेरे उद्दिस्स पे० ।

B 198

२० ८ इध पन, भिक्खवे, उपासिकाय अत्तनो अत्थाय निवेसन कारापित होति पे० सयनिघर कारापित होति उदोसितो कारापितो होति अट्ठो कारापितो होति माळो कारापितो होति आपणो कारापितो होति आपणसाल कारापिता होति पासादो कारापितो होति हम्मिय कारापित होति गुहा कारापिता होति परिवेण कारापित होति कोट्टको कारापितो होति उपट्ठानसाल कारापिता होति अग्निसाल कारापिता होति २५ रसवती कारापिता होति' चङ्कमो कारापितो होति चङ्कमनसाल कारापिता होति उदपानो कारापितो होति उदपानसाल कारापिता होति' पोक्खरणी कारापिता होति मण्डपो कारापितो होति आरामो कारापितो होति आरामवत्थु कारापित होति पुत्तस्स वा वारेय्य होति धीतुया वा वारेय्य होति गिलाना वा होति अभिञ्जात वा सुत्तन्त भणति । सा चे भिक्खून सन्तिके दूत पहिणेय्य — आगच्छन्तु अय्या, इम सुत्तन्त

१ एत्थ स्या०, सी०, पोत्थकेसु 'वच्चकुटी कारापिता होती ति पाठो दिस्सति । २ एत्थ सी० पोत्थके 'जन्ताघरं कारापित होति जन्ताघरसाल कारापिता होति' ति पाठो दिस्सति ।

परियापुणिस्सन्ति, पुराय सुत्तन्तो न पल्लज्जती ति । अञ्जतर वा पनस्सा किच्च होति करणीय
वा, सा चे भिक्खून सन्तिके दूत पहिणेय्य — आगच्छन्तु अय्या, इच्छामि दान च दातु,
धम्म च सोतु, भिक्खू च पस्सितु ति, गन्तब्ब, भिक्खवे, सत्ताहकरणीयेन, पहिते, न त्वेव
अप्पहिते । सत्ताह सन्निवत्तो कातब्बो ।

९ इध पन, भिक्खवे, भिक्खुना सङ्घ उद्दिस्स पे० भिक्खुनिया सङ्घ 5
उद्दिस्स सिक्खमानाय सङ्घ उद्दिस्स सामणेरेन सङ्घ उद्दिस्स सामणेरिया सङ्घ
उद्दिस्स सम्बहुले भिक्खू उद्दिस्स एक भिक्खु उद्दिस्स भिक्खुनीसङ्घ उद्दिस्स
सम्बहुला भिक्खुनियो उद्दिस्स एक भिक्खुनि उद्दिस्स सम्बहुला सिक्खमानायो
उद्दिस्स एक सिक्खमान उद्दिस्स सम्बहुले सामणेरे उद्दिस्स एक सामणेरे उद्दिस्स R 142
सम्बहुला सामणेरियो उद्दिस्स एक सामणेरे उद्दिस्स अत्तनो अत्थाय विहारो 10
कारापितो होति पे० अङ्गुयोगो कारापितो होति पासादो कारापितो होति
हम्मिय कारापित होति गुहा कारापिता होति परिवेण कारापित होति कोट्टको
कारापितो होति उपट्ठानसाल कारापिता होति अगिसाल कारापिता होति
कप्पियकुटि कारापिता होति चङ्कमो कारापितो होति चङ्कमनसाल कारापिता होति
उदपानो कारापितो होति उदपानसाल कारापिता होति पोक्खरणी कारापिता होति 15
मण्डपो कारापितो होति आरामो कारापितो होति आरामवत्थु कारापित होति ।
सा चे भिक्खून सन्तिके दूत पहिणेय्य आगच्छन्तु अय्या, इच्छामि दान च दातु, धम्म B. 199
च सोतु, भिक्खू च पस्सितु ति, गन्तब्ब, भिक्खवे, सत्ताहकरणीयेन, पहिते, न त्वेव
अप्पहिते । सत्ताह सन्निवत्तो कातब्बो ति ।

§ ४ पञ्चन्न अप्पहिते पि अनुजानना

१० तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु गिलानो होति । सो भिक्खून 20
सन्तिके दूत पाहेसि — अह हि गिलानो, आगच्छन्तु भिक्खू, इच्छामि भिक्खून आगत
ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, पञ्चन्न सत्ताहकरणीयेन अप्पहिते
पि गन्तु, पगेव पहिते । भिक्खुस्स, भिक्खुनिया, सिक्खमानाय, सामणेस्स, सामणेरिया —
अनुजानामि, भिक्खवे, इमेस पञ्चन्न सत्ताहकरणीयेन अप्पहिते पि गन्तु, पगेव पहिते ।
सत्ताह सन्निवत्तो कातब्बो । 25

इध पन, भिक्खवे, भिक्खु गिलानो होति । सो चे भिक्खून सन्तिके दूत पहिणेय्य —
अह हि गिलानो, आगच्छन्तु भिक्खू, इच्छामि भिक्खून आगत ति, गन्तब्ब, भिक्खवे,
सत्ताहकरणीयेन, अप्पहिते पि, पगेव पहिते — गिलानभत्त वा परियेसिस्सामि, गिलानुपट्ठाकभत्त
वा परियेसिस्सामि, गिलानमेसज्ज वा परियेसिस्सामि, पुच्छिस्सामि वा, उपट्ठहिस्सामि वा
ति । सत्ताह सन्निवत्तो कातब्बो । 30

१ एत्थ स्या० पोत्थके 'वच्चकुटी कारापिता होतीति' पाठो दिस्सति ।

इध पन, भिक्खवे, भिक्खुस्स अनभिरति उप्पन्ना होति । सो चे भिक्खून सन्तिके दूत पहिणेय्य — अनभिरति मे उप्पन्ना, आगच्छन्तु भिक्खू, इच्छामि भिक्खून आगत ति, गन्तब्ब, भिक्खवे, सत्ताहकरणीयेन, अप्पहिते पि, पगेव पहिते — अनभिरत वूपकासेस्सामि वा, वूपकासापेस्सामि वा, धम्मकथ वास्स करिस्सामी ति । सत्ताह सन्निवत्तो कातब्बो ।

५ इध पन, भिक्खवे, भिक्खुस्स कुक्कुच्च उप्पन्न होति । सो चे भिक्खून सन्तिके दूत पहिणेय्य — कुक्कुच्च मे उप्पन्न, आगच्छन्तु भिक्खू, इच्छामि भिक्खून आगत ति, गन्तब्ब, भिक्खवे, सत्ताहकरणीयेन, अप्पहिते पि, पगेव पहिते — कुक्कुच्च विनोदेस्सामि वा, विनोदापेस्सामि वा, धम्मकथ वास्स करिस्सामी ति । सत्ताह सन्निवत्तो कातब्बो ।

B 200

R 143

इध पन, भिक्खवे, भिक्खुस्स दिट्ठिगत उप्पन्न होति । सो चे भिक्खून सन्तिके दूत पहिणेय्य — दिट्ठिगत मे उप्पन्न, आगच्छन्तु भिक्खू, इच्छामि भिक्खून आगत ति, गन्तब्ब, भिक्खवे, सत्ताहकरणीयेन, अप्पहिते पि, पगेव पहिते — दिट्ठिगत विवेचेस्सामि वा, विवेचापेस्सामि वा, धम्मकथ वास्स करिस्सामी ति । सत्ताह सन्निवत्तो कातब्बो ।

इध पन, भिक्खवे, भिक्खु गरुधम्म अज्झापन्नो होति परिवासारहो । सो चे भिक्खून सन्तिके दूत पहिणेय्य — अह हि गरुधम्म अज्झापन्नो परिवासारहो, आगच्छन्तु भिक्खू, इच्छामि भिक्खून आगत ति, गन्तब्ब, भिक्खवे, सत्ताहकरणीयेन, अप्पहिते पि, पगेव पहिते — परिवासदान उस्सुक्क करिस्सामि वा, अनुस्सावेस्सामि वा, गणपूरको वा भविस्सामी ति । सत्ताह सन्निवत्तो कातब्बो ।

इध पन, भिक्खवे, भिक्खु मूलाय पटिकस्सनारहो होति । सो चे भिक्खून सन्तिके दूत पहिणेय्य — अह हि मूलाय पटिकस्सनारहो, आगच्छन्तु भिक्खू, इच्छामि भिक्खून आगत ति, गन्तब्ब, भिक्खवे, सत्ताहकरणीयेन, अप्पहिते पि, पगेव पहिते — मूलाय पटिकस्सन उस्सुक्क करिस्सामि वा, अनुस्सावेस्सामि वा, गणपूरको वा भविस्सामी ति । सत्ताह सन्निवत्तो कातब्बो ।

इध पन, भिक्खवे, भिक्खु मानत्तारहो होति । सो चे भिक्खून सन्तिके दूत पहिणेय्य — अह हि मानत्तारहो, आगच्छन्तु भिक्खू, इच्छामि भिक्खून आगत ति, गन्तब्ब, भिक्खवे, सत्ताहकरणीयेन, अप्पहिते पि, पगेव पहिते — मानत्तदान उस्सुक्क करिस्सामि वा, अनुस्सावेस्सामि वा, गणपूरको वा भविस्सामी ति । सत्ताह सन्निवत्तो कातब्बो ।

इध पन, भिक्खवे, भिक्खु अब्भानारहो होति । सो चे भिक्खून सन्तिके दूत पहिणेय्य — अह हि अब्भानारहो, आगच्छन्तु भिक्खू, इच्छामि भिक्खून आगत ति, गन्तब्ब, भिक्खवे, सत्ताहकरणीयेन, अप्पहिते पि, पगेव पहिते — अब्भान उस्सुक्क करिस्सामि वा, अनुस्सावेस्सामि वा, गणपूरको वा भविस्सामी ति । सत्ताह सन्निवत्तो कातब्बो ।

B. 201

इध पन, भिक्खवे, भिक्खुस्स सङ्घो कम्म कत्तुकामो होति तज्जनीय वा, नियस्सं वा,

पब्बाजनीय वा, पटिसारणीय वा, उक्खेपनीय वा । सो चे भिक्खून् सन्तिके दूत पहिणेय्य — सङ्खो मे कम्म कत्तुकामो, आगच्छन्तु भिक्खू, इच्छामि भिक्खून् आगत ति, गन्तब्ब, भिक्खवे, सत्ताहकरणीयेन, अप्पहिते पि, पगेव पहिते — किं ति नु खो सङ्खो कम्म न करेय्य, लहुकाय वा परिणामेय्या ति । सत्ताह सन्निवत्तो कातब्बो ।

R 144

कत वा पनस्स होति सङ्खेन कम्म तज्जनीय वा नियस्स^१ वा पब्बाजनीय वा पटि ५ सारणीय वा उक्खेपनीय वा । सो चे भिक्खून् सन्तिके दूत पहिणेय्य — सङ्खो मे कम्म अकासि, आगच्छन्तु भिक्खू, इच्छामि भिक्खून् आगत ति, गन्तब्ब, भिक्खवे, सत्ताहकरणीयेन, अप्पहिते पि, पगेव पहिते — किं ति नु खो सम्मा वत्तेय्य, लोम पातेय्य, नेत्थार वत्तेय्य, सङ्खो त कम्म पटिप्पस्सम्भेय्या ति । सत्ताह सन्निवत्तो कातब्बो ।

११ इध पन, भिक्खवे, भिक्खुनी गिलाना होति । सा चे भिक्खून् सन्तिके दूत १० पहिणेय्य — अहं हि गिलाना, आगच्छन्तु अय्या, इच्छामि अय्यान आगत ति, गन्तब्ब, भिक्खवे, सत्ताहकरणीयेन, अप्पहिते पि, पगेव पहिते — गिलानभत्त वा परियेसिस्सामि, गिलानुपट्ठाकभत्त वा परियेसिस्सामि, गिलानभेसज्ज वा परियेसिस्सामि, पुच्छिस्सामि वा, उपट्ठहिस्सामि वा ति । सत्ताह सन्निवत्तो कातब्बो ।

इध पन, भिक्खवे, भिक्खुनिया अनभिरति उप्पन्ना होति । सा चे भिक्खून् सन्तिके १५ दूत पहिणेय्य — अनभिरति मे उप्पन्ना, आगच्छन्तु अय्या, इच्छामि अय्यान आगत ति, गन्तब्ब, भिक्खवे, सत्ताहकरणीयेन, अप्पहिते पि, पगेव पहिते — अनभिरत वूपकासेस्सामि वा, वूपकासापेस्सामि वा, धम्मकथ वास्सा करिस्सामी ति । सत्ताह सन्निवत्तो कातब्बो ।

इध पन, भिक्खवे, भिक्खुनिया कुक्कुच्च उप्पन्न होति । सा चे भिक्खून् सन्तिके दूत पहिणेय्य — कुक्कुच्च मे उप्पन्न, आगच्छन्तु अय्या, इच्छामि अय्यान आगत ति, गन्तब्ब, २० भिक्खवे, सत्ताहकरणीयेन, अप्पहिते पि, पगेव पहिते — कुक्कुच्च विनोदेस्सामि वा, विनोदापेस्सामि वा, धम्मकथ वास्सा करिस्सामी ति । सत्ताह सन्निवत्तो कातब्बो ।

B 202

इध पन, भिक्खवे, भिक्खुनिया दिट्ठिगत उप्पन्न होति । सा चे भिक्खून् सन्तिके दूत पहिणेय्य — दिट्ठिगत मे उप्पन्न, आगच्छन्तु अय्या, इच्छामि अय्यान आगत ति, गन्तब्ब, भिक्खवे, सत्ताहकरणीयेन, अप्पहिते पि, पगेव पहिते — दिट्ठिगत विवेचेस्सामि वा, २५ विवेचापेस्सामि वा, धम्मकथ वास्सा करिस्सामी ति । सत्ताह सन्निवत्तो कातब्बो ।

इध पन, भिक्खवे, भिक्खुनी गरुधम्म अज्झापन्ना होति मानत्तारहा । सा चे भिक्खून् सन्तिके दूत पहिणेय्य — अहं हि गरुधम्म अज्झापन्ना मानत्तारहा, आगच्छन्तु अय्या, इच्छामि अय्यान आगत ति, गन्तब्ब, भिक्खवे, सत्ताहकरणीयेन, अप्पहिते पि, पगेव पहिते — मानत्तदान उस्सुक्क करिस्सामी ति । सत्ताह सन्निवत्तो कातब्बो ।

R 145

30

इध पन, भिक्खवे, भिक्खुनी मूलाय पटिकस्सनारहा होति । सा चे भिक्खून सन्तिके दूत पहिणेय्य—अह हि मूलाय पटिकस्सनारहा, आगच्छन्तु अय्या, इच्छामि अय्यान आगत ति, गन्तब्ब, भिक्खवे, सत्ताहकरणीयेन, अप्पहिते पि, पगेव पहिते—मूलाय पटिकस्सन उस्सुक्क करिस्सामी ति । सत्ताह सन्निवत्तो कातब्बो ।

५ इध पन, भिक्खवे, भिक्खुनी अब्भानारहा होति । सा चे भिक्खून सन्तिके दूत पहिणेय्य—अह हि अब्भानारहा, आगच्छन्तु अय्या, इच्छामि अय्यान आगत ति, गन्तब्ब, भिक्खवे, सत्ताहकरणीयेन, अप्पहिते पि, पगेव पहिते—अब्भान उस्सुक्क करिस्सामी ति । सत्ताह सन्निवत्तो कातब्बो ।

इध पन, भिक्खवे, भिक्खुनिया सङ्घो कम्म कत्तुकामो होति—तज्जनीय वा, नियस्स 10 वा, पब्बाजनीय वा, पटिसारणीय वा, उक्खेपनीय वा । सा चे भिक्खून सन्तिके दूत पहिणेय्य—सङ्घो मे कम्म कत्तुकामो, आगच्छन्तु अय्या, इच्छामि अय्यान आगत ति, गन्तब्ब, भिक्खवे, सत्ताहकरणीयेन, अप्पहिते पि, पगेव पहिते—किं ति नु खो सङ्घो कम्म न करेय्य, लहुकाय वा परिणामेय्या ति । सत्ताह सन्निवत्तो कातब्बो ।

B 203 कत वा पनस्सा होति सङ्घेन कम्म—तज्जनीय वा, नियस्स वा, पब्बाजनीय वा, 15 पटिसारणीय वा, उक्खेपनीय वा । सा चे भिक्खून सन्तिके दूत पहिणेय्य—सङ्घो मे कम्म अकासि, आगच्छन्तु अय्या, इच्छामि अय्यान आगत ति, गन्तब्ब, भिक्खवे, सत्ताहकरणीयेन, अप्पहिते पि, पगेव पहिते—किं ति नु खो सम्मा वत्तेय्य, लोम पातेय्य, नेत्थार 4 वत्तेय्य, सङ्घो त कम्म पटिप्पस्सम्भेय्या ति । सत्ताह सन्निवत्तो कातब्बो ।

१२ इध पन, भिक्खवे, सिक्खमाना गिलना होति । सा चे भिक्खून सन्तिके 20 दूत पहिणेय्य—अह हि गिलना, आगच्छन्तु अय्या, इच्छामि अय्यान आगत ति—गन्तब्ब, भिक्खवे, सत्ताहकरणीयेन, अप्पहिते पि, पगेव पहिते—गिलनमत्त वा परियेसिस्सामि, गिलानुपट्टाकमत्त वा परियेसिस्सामि, गिलनभेसज्ज वा परियेसिस्सामि, पुच्छिस्सामि वा, उपट्ठहिस्सामि वा ति । सत्ताह सन्निवत्तो कातब्बो ।

R 146 इध पन, भिक्खवे, सिक्खमानाय अनभिरति उप्पन्ना होति पे० सिक्ख- 25 मानाय कुक्कुच्च उप्पन्न होति सिक्खमानाय दिट्ठिगत उप्पन्न होति सिक्खमानाय सिक्खा कुपिता होति । सा चे भिक्खून सन्तिके दूत पहिणेय्य—सिक्खा मे कुपिता, आगच्छन्तु अय्या, इच्छामि अय्यान आगत ति, गन्तब्ब, भिक्खवे, सत्ताहकरणीयेन, अप्पहिते पि, पगेव पहिते—सिक्खासमादान उस्सुक्क करिस्सामी ति । सत्ताह सन्निवत्तो कातब्बो ।

इध पन, भिक्खवे, सिक्खमाना उपसम्पज्जितुकामा होति । सा चे भिक्खून सन्तिके 30 दूत पहिणेय्य—अह हि उपसम्पज्जितुकामा, आगच्छन्तु अय्या, इच्छामि अय्यान आगत

ति, गन्तब्ब, भिक्खवे, सत्ताहकरणीयेन, अप्पहिते पि, पगेव पहिते — उपसम्पद उस्सुक्क करिस्सामि वा, अनुस्सावेस्सामि वा, गणपूरको वा भविस्सामी ति । सत्ताह सन्निवत्तो कातब्बो ।

१३ इध पन, भिक्खवे, सामणेरो गिलानो होति । सो चे भिक्खून सन्तिके दूत पहिणेय्य — अह हि गिलानो, आगच्छन्तु भिक्खू, इच्छामि भिक्खून आगत ति, गन्तब्ब, भिक्खवे, सत्ताहकरणीयेन, अप्पहिते पि, पगेव पहिते — गिलानभत्त वा परियेसिस्सामि,⁵ गिलानुपट्ठाकभत्त वा परियेसिस्सामि, गिलानभेसज्ज वा परियेसिस्सामि, पुच्छिस्सामि वा, उपट्ठहिस्सामि वा ति । सत्ताह सन्निवत्तो कातब्बो ।

B 204

इध पन, भिक्खवे, सामणेस्स अनभिरति उप्पन्ना होति पे० सामणेस्स कुक्कुच्च उप्पन्न होति सामणेस्स दिट्ठिगत उप्पन्न होति सामणेरो वस्स पुच्छितुकामो होति । सो चे भिक्खून सन्तिके दूत पहिणेय्य — अह हि वस्स पुच्छितुकामो, आगच्छन्तु¹⁰ भिक्खू, इच्छामि भिक्खून आगत ति, गन्तब्ब, भिक्खवे, सत्ताहकरणीयेन, अप्पहिते पि, पगेव पहिते — पुच्छिस्सामि वा, आचिक्खिस्सामि वा ति । सत्ताह सन्निवत्तो कातब्बो ।

इध पन, भिक्खवे, सामणेरो उपसम्पज्जितुकामो होति । सो चे भिक्खून सन्तिके दूत पहिणेय्य — अह हि उपसम्पज्जितुकामो, आगच्छन्तु भिक्खू, इच्छामि भिक्खून आगत ति, गन्तब्ब, भिक्खवे, सत्ताहकरणीयेन, अप्पहिते पि, पगेव पहिते — उपसम्पद उस्सुक्क¹⁵ करिस्सामि वा, अनुस्सावेस्सामि वा, गणपूरको वा भविस्सामी ति । सत्ताह सन्निवत्तो कातब्बो ।

१४ इध पन, भिक्खवे, सामणेरी^१ गिलाना होति । सा चे भिक्खून सन्तिके दूत पहिणेय्य — अह हि गिलाना, आगच्छन्तु अय्या, इच्छामि अय्यान आगत ति, गन्तब्ब, भिक्खवे, सत्ताहकरणीयेन, अप्पहिते पि, पगेव पहिते — गिलानभत्त वा परियेसिस्सामि, गिलानुपट्ठाकभत्त वा परियेसिस्सामि, गिलानभेसज्ज वा परियेसिस्सामि, पुच्छिस्सामि वा,²⁰ उपट्ठहिस्सामि वा ति । सत्ताह सन्निवत्तो कातब्बो ।

R 147

इध पन, भिक्खवे, सामणेरिया^१ अनभिरति उप्पन्ना होति पे० सामणे-रिया कुक्कुच्च उप्पन्न होति सामणेरिया दिट्ठिगत उप्पन्न होति सामणेरी वस्स पुच्छितुकामा होति । सा चे भिक्खून सन्तिके दूत पहिणेय्य — अह हि वस्स पुच्छितुकामा, आगच्छन्तु अय्या, इच्छामि अय्यान आगत ति, गन्तब्ब, भिक्खवे, सत्ताहकरणीयेन, अप्प-²⁵हिते पि, पगेव पहिते — पुच्छिस्सामि वा, आचिक्खिस्सामि वा ति । सत्ताह सन्निवत्तो कातब्बो ।

इध पन, भिक्खवे, सामणेरी सिक्ख समादियितुकामा होति । सा चे भिक्खून सन्तिके दूत पहिणेय्य — अह हि सिक्ख समादियितुकामा, आगच्छन्तु अय्या, इच्छामि अय्यान आगत ति, गन्तब्ब, भिक्खवे, सत्ताहकरणीयेन, अप्पहिते पि, पगेव पहिते — सिक्खासमादान उस्सुक्क करिस्सामी ति । सत्ताह सन्निवत्तो कातब्बो ति ।

B 205

30

१ सामणेरा-सी० । २ सामणेराय-सी० ।

महावग्गो-२०

§ ५ सत्तन्नं अप्पहिते पि अनुजानना

१५ तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्स भिक्खुनो माता गिलाना होति । सा पुत्तस्स सन्तिके दूत पाहेसि—अह हि गिलाना, आगच्छतु मे पुत्तो, इच्छामि पुत्तस्स आगत ति । अथ खो तस्स भिक्खुनो एतदहोसि—“भगवता पब्बत्त सत्तन्न सत्ताहकरणीयेन पहिते गन्तु, न त्वेव अप्पहिते, पच्चन्न सत्ताहकरणीयेन अप्पहिते पि गन्तु, पगेव पहिते^५ ति । अय च मे माता गिलाना, सा च अनुपासिका, कथ नु खो मया पटिपज्जितब्ब” ति^६ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, सत्तन्न सत्ताहकरणीयेन अप्पहिते पि गन्तु, पगेव पहिते । भिक्खुस्स, भिक्खुनिया, सिक्खमानाय, सामणेस्स, सामणेरिया, मातुया च पितुस्स च—अनुजानामि, भिक्खवे, इमेस सत्तन्न सत्ताहकरणीयेन अप्पहिते पि गन्तु, पगेव पहिते । सत्ताह सन्निवत्तो कातब्बो ।

10 इध पन, भिक्खवे, भिक्खुस्स माता गिलाना होति । सा चे पुत्तस्स सन्तिके दूत पहिणेय्य—अह हि गिलाना, आगच्छतु मे पुत्तो, इच्छामि पुत्तस्स आगत ति, गन्तब्ब, भिक्खवे, सत्ताहकरणीयेन, अप्पहिते पि, पगेव पहिते—गिलानभत्त वा परियेसिस्सामि, गिलानुपट्ठाकभत्त वा परियेसिस्सामि, गिलानभेसज्ज वा परियेसिस्सामि, पुच्छिस्सामि वा, उपट्ठहिस्सामि वा ति । सत्ताह सन्निवत्तो कातब्बो ।

R 148 15 इध पन, भिक्खवे, भिक्खुस्स पिता गिलानो होति । सो चे पुत्तस्स सन्तिके दूत पहिणेय्य—अह हि गिलानो, आगच्छतु मे पुत्तो, इच्छामि पुत्तस्स आगत ति, गन्तब्ब, भिक्खवे, सत्ताहकरणीयेन, अप्पहिते पि, पगेव पहिते—गिलानभत्त वा परियेसिस्सामि, गिलानुपट्ठाकभत्त वा परियेसिस्सामि, गिलानभेसज्ज वा परियेसिस्सामि, पुच्छिस्सामि वा, उपट्ठहिस्सामि वा ति । सत्ताह सन्निवत्तो कातब्बो ।

§ ६ पहितेयेव अनुजानना

B. 206 20 १६ इध पन, भिक्खवे, भिक्खुस्स माता गिलानो होति । सो चे भातुनो सन्तिके दूत पहिणेय्य—अह हि गिलानो, आगच्छतु मे माता, इच्छामि भातुनो आगत ति, गन्तब्ब, भिक्खवे, सत्ताहकरणीयेन, पहिते, न त्वेव अप्पहिते । सत्ताह सन्निवत्तो कातब्बो ।

इध पन, भिक्खवे, भिक्खुस्स भगिनी गिलाना होति । सा चे भातुनो सन्तिके दूत पहिणेय्य—अह हि गिलाना, आगच्छतु मे माता, इच्छामि भातुनो आगत ति, गन्तब्ब,
25 भिक्खवे, सत्ताहकरणीयेन, पहिते, न त्वेव अप्पहिते । सत्ताह सन्निवत्तो कातब्बो ।

इध पन, भिक्खवे, भिक्खुस्स जातको गिलानो होति । सो चे भिक्खुस्स सन्तिके दूत पहिणेय्य—अह हि गिलानो, आगच्छतु भदन्तो, इच्छामि भदन्तस्स आगत ति, गन्तब्ब, भिक्खवे, सत्ताहकरणीयेन, पहिते, न त्वेव अप्पहिते । सत्ताह सन्निवत्तो कातब्बो ।

इध पन, भिक्खवे, भिक्खुगतिको^१ गिलानो होति । सो चे भिक्खून सन्तिके दूत पहिणेय्य — अह हि गिलानो, आगच्छन्तु भदन्ता, इच्छामि भदन्तान आगत ति, गन्तब्ब, भिक्खवे, सत्ताहकरणीयेन, पहिते, न त्वेव अप्पहिते । सत्ताह सन्निवत्तो कातब्बो ।

तेन खो पन समयेन सङ्खस्स विहारो^२ उन्दिद्यति^३ । अञ्जतरेन उपासकेन अरञ्जे भण्ड छेदापित होति । सो भिक्खून सन्तिके दूत पाहेसि — सचे भदन्ता त भण्ड^५ आवहापेय्यु^४, दज्जाह त भण्ड ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, सङ्गकरणीयेन गन्तु । सत्ताह सन्निवत्तो कातब्बो ति ।

वस्सावासमाणवार निट्ठित ।

§ ७ अन्तराये अनापत्तिवस्सच्छेदवार

१७ तेन खो पन समयेन कोसलेसु जनपदे अञ्जतरस्मि आवासे वस्सूपगता भिक्खू वाळेहि उब्बाळ्हा होन्ति । गण्हिसु पि परिपात्तिसु पि । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

इध पन, भिक्खवे, वस्सूपगता भिक्खू वाळेहि उब्बाळ्हा होन्ति । गण्हन्ति पि^{१०} B 207 परिपातेन्ति पि । एसेव अन्तरायो ति पक्कमितब्ब । अनापत्ति वस्सच्छेदस्स ।

इध पन, भिक्खवे, वस्सूपगता भिक्खू सरीसपेहि उब्बाळ्हा होन्ति । डसन्ति पि परिपातेन्ति पि । एसेव अन्तरायो ति पक्कमितब्ब । अनापत्ति वस्सच्छेदस्स ।

इध पन, भिक्खवे, वस्सूपगता भिक्खू चोरेहि उब्बाळ्हा होन्ति । विलुम्पन्ति पि R 149 आक्रोटेन्ति पि । एसेव अन्तरायो ति पक्कमितब्ब । अनापत्ति वस्सच्छेदस्स । 15

इध पन, भिक्खवे, वस्सूपगता भिक्खू पिसाचेहि उब्बाळ्हा होन्ति । आविसन्ति पि हनन्ति पि^{१५} । एसेव अन्तरायो ति पक्कमितब्ब । अनापत्ति वस्सच्छेदस्स ।

इध पन, भिक्खवे, वस्सूपगतान भिक्खून गामो अग्निना दङ्गो होति । भिक्खू पिण्डकेन किलमन्ति । एसेव अन्तरायो ति पक्कमितब्ब । अनापत्ति वस्सच्छेदस्स ।

इध पन, भिक्खवे, वस्सूपगतान भिक्खून सेनासन अग्निना दङ्गो होति । भिक्खू^{२०} सेनासनेन किलमन्ति । एसेव अन्तरायो ति पक्कमितब्ब । अनापत्ति वस्सच्छेदस्स ।

इध पन, भिक्खवे, वस्सूपगतान भिक्खून गामो उदकेन वुब्बो होति । भिक्खू पिण्डकेन किलमन्ति । एसेव अन्तरायो ति पक्कमितब्ब । अनापत्ति वस्सच्छेदस्स ।

इध पन, भिक्खवे, वस्सूपगतान भिक्खून सेनासन उदकेन वुब्बो होति । भिक्खू सेनासनेन किलमन्ति । एसेव अन्तरायो ति पक्कमितब्ब । अनापत्ति वस्सच्छेदस्सा ति । 25

१ भिक्खुमतिको-सी०, स्या० । २ महाविहारो सी०, स्या० । ३ उन्दीयति-सी०, उद्दिद्यति-स्या०, रो० । ४ अवहापेय्यु-सी०, स्या०, अवहरेय्यु-रो० । ५ ओज पि हरन्ति-सी०, रो०, हरन्ति पि-स्या० ।

१८ तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्सि आवासे वस्सूपगतान भिक्खून् गामो चोरेहि वुट्ठासि । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, येन गामो तेन गन्तु ति ।

B 208

गामो द्वेधा भिज्जित्थ । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, येन^१
५ बहुतरा तेन गन्तु ति ।

बहुतरा अस्सद्धा होन्ति अप्पसन्ना । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, येन सद्धा पसन्ना तेन गन्तु ति ।

तेन खो पन समयेन कोसलेसु जनपदे अञ्जतरस्सि आवासे वस्सूपगता भिक्खू न लभिसु लखस्स वा पणीतस्स वा भोजनस्स यावदत्थ पारिपूरिं । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।
10 इध पन, भिक्खवे, वस्सूपगता भिक्खू न लभन्ति लखस्स वा पणीतस्स वा भोजनस्स यावदत्थ पारिपूरिं । एसेव अन्तरायो ति पक्कमितब्ब । अनापत्ति वस्सच्छेदस्स ।

इध पन, भिक्खवे, वस्सूपगता भिक्खू लभन्ति लखस्स वा पणीतस्स वा भोजनस्स यावदत्थ पारिपूरिं, न लभन्ति सप्पायानि भोजनानि । एसेव अन्तरायो ति पक्कमितब्ब । अनापत्ति वस्सच्छेदस्स ।

15 इध पन, भिक्खवे, वस्सूपगता भिक्खू लभन्ति लखस्स वा पणीतस्स वा भोजनस्स यावदत्थ पारिपूरिं, लभन्ति सप्पायानि भोजनानि, न लभन्ति सप्पायानि भेसज्जानि । एसेव अन्तरायो ति पक्कमितब्ब । आनापत्ति वस्सच्छेदस्स ।

R. 150 इध पन, भिक्खवे, वस्सूपगता भिक्खू लभन्ति लखस्स वा पणीतस्स वा भोजनस्स यावदत्थ पारिपूरिं, लभन्ति सप्पायानि भोजनानि, लभन्ति सप्पायानि भेसज्जानि, न लभन्ति
20 पतिरूप उपट्ठाक । एसेव अन्तरायो ति पक्कमितब्ब । अनापत्ति वस्सच्छेदस्स ।

इध पन, भिक्खवे, वस्सूपगत भिक्खु इत्थी^२ निमन्तेति — “एहि, भन्ते, हिरञ्ज वा ते देमि, सुवण्ण वा ते देमि, खेत्त वा ते देमि, वत्थु वा ते देमि, गावु वा ते देमि, गावि वा ते देमि, दास वा ते देमि, दासि वा ते देमि, धीतर वा ते देमि भरियत्थाय, अह वा ते भरिया होमि, अञ्ज वा ते भरिय आनेमी” ति । तत्र चे भिक्खुनो एव होति,
25 ‘लहुपरिवत्त खो चित्त वुत्त भगवता, सिया पि मे ब्रह्मचरियस्स अन्तरायो’ ति, पक्कमितब्ब । अनापत्ति वस्सच्छेदस्स ।

B 209

इध पन, भिक्खवे, वस्सूपगत भिक्खु वेसी निमन्तेति पे० थुल्लुकुमारी निमन्तेति पण्डको निमन्तेति जातका निमन्तेति राजानो निमन्तेति चोरा निमन्तेति धुत्ता निमन्तेति — “एहि, भन्ते, हिरञ्ज वा ते देम, सुवण्ण वा ते देम, खेत्त
30 वा ते देम, वत्थु वा ते देम, गावु वा ते देम, गावि वा ते देम, दास वा ते देम, दासि वा

ते देम, धीतर वा ते देम भरियत्थाय, अञ्ज वा ते भरिय आनेमा” ति^१ । तत्र चे भिक्खुनो एव होति, ‘लहुपरिवत्त खो चित्त वुत्त भगवता, सिया पि मे ब्रह्मचरियस्स अन्तरायो’ ति, पक्कमितब्ब । अनापत्ति वस्सच्छेदस्स ।

इध पन, भिक्खवे, वस्सूपगतो भिक्खु अस्सामिक निधिं पस्सति । तत्र चे भिक्खुनो एव होति, ‘लहुपरिवत्त खो चित्त वुत्त भगवता, सिया पि मे ब्रह्मचरियस्स अन्तरायो’ ति,^५ पक्कमितब्ब । अनापत्ति वस्सच्छेदस्स ।

§ ८ सङ्घभेदे अनापत्तिवस्सच्छेदवारं

१९ इध पन, भिक्खवे, वस्सूपगतो भिक्खु पस्सति सम्बहुले भिक्खू सङ्घभेदाय परक्कमन्ते । तत्र चे भिक्खुनो एव होति, ‘गरुको खो सङ्घभेदो वुत्तो भगवता, मा मयि सम्मुखीभूते सङ्घो भिज्जी’ ति, पक्कमितब्ब । अनापत्ति वस्सच्छेदस्स ।

इध पन, भिक्खवे, वस्सूपगतो भिक्खु सुणाति — “असुकस्मिं किर आवासे^१ सम्बहुला^{१०} भिक्खू सङ्घभेदाय परक्कमन्ती” ति । तत्र चे भिक्खुनो एव होति, ‘गरुको खो सङ्घभेदो वुत्तो भगवता, मा मयि सम्मुखीभूते सङ्घो भिज्जी’ ति, पक्कमितब्ब । अनापत्ति वस्सच्छेदस्स ।

इध पन, भिक्खवे, वस्सूपगतो भिक्खु सुणाति — “असुकस्मिं^१ किर आवासे सम्बहुला भिक्खू सङ्घभेदाय परक्कमन्ती” ति । तत्र चे भिक्खुनो एव होति — “ते खो मे भिक्खू मित्ता । त्याह वक्खामि ‘गरुको खो, आवुसो, सङ्घभेदो वुत्तो भगवता, मायस्सन्तान सङ्घभेदो^{१६} रुच्चित्था’ ति । करिस्सन्ति मे वचन, सुस्सूसिस्सन्ति, सोत ओदहिस्सन्ती” ति, पक्कमितब्ब । अनापत्ति वस्सच्छेदस्स ।

इध पन, भिक्खवे, वस्सूपगतो भिक्खु सुणाति — “असुकस्मिं किर आवासे सम्बहुला भिक्खू सङ्घभेदाय परक्कमन्ती” ति । तत्र चे भिक्खुनो एव होति — “ते खो मे भिक्खू न मित्ता, अपि च ये तेस मित्ता, ते मे मित्ता । त्याह वक्खामि । ते वुत्ता ते वक्खन्ति^{२०} ‘गरुको खो, आवुसो, सङ्घभेदो वुत्तो भगवता, मायस्सन्तान सङ्घभेदो रुच्चित्था’ ति । करिस्सन्ति तेस^१ वचन, सुस्सूसिस्सन्ति, सोत ओदहिस्सन्ती” ति, पक्कमितब्ब । अनापत्ति वस्सच्छेदस्स ।

इध पन, भिक्खवे, वस्सूपगतो भिक्खु सुणाति — “असुकस्मिं किर आवासे सम्बहुलेहि भिक्खूहि सङ्घो भिज्जो” ति । तत्र चे भिक्खुनो एव होति — “ते खो मे^१ भिक्खू मित्ता । त्याह वक्खामि ‘गरुको खो, आवुसो, सङ्घभेदो वुत्तो भगवता, मायस्सन्तान सङ्घभेदो^{२५} रुच्चित्था’ ति । करिस्सन्ति मे वचन, सुस्सूसिस्सन्ति, सोत ओदहिस्सन्ती” ति, पक्कमितब्ब । अनापत्ति वस्सच्छेदस्स ।

इध पन, भिक्खवे, वस्सूपगतो भिक्खु सुणाति — “असुकस्मिं किर आवासे सम्बहुलेहि

१ आनेस्सामा ति—रो० । २ असुकस्मिं किर आवासे ति पाठो रो० स्या० पोत्थकेसु न दिस्सति ।

३ असुकस्मिं—स्या०, रो० । ४ मे—सी०, स्या० ।

भिक्षुहि सङ्घो भिन्नो” ति । तत्र चे भिक्षुनो एव होति — “ते खो मे भिक्षू न मिच्छा, अपि च, ये तेसं मिच्छा ते मे मिच्छा । त्याह वक्खामि । ते वुत्ता ते वक्खन्ति ‘गरुको खो, आवुसो, सङ्घभेदो वुत्तो भगवता, मायस्सन्तान सङ्घभेदो रुच्चित्था’ ति । करिस्सन्ति तेस वचन, सुस्सूसिस्सन्ति, सोत ओदहिस्सन्ती” ति, पक्कमितब्ब । अनापत्ति वस्सच्छेदस्स ।

६ इध पन, भिक्षवे, वस्सूपगतो भिक्षु सुणाति — “अमुकस्मिं किर आवासे सम्बहुला भिक्षुनियो सङ्घभेदाय परक्कमन्ती” ति । तत्र चे भिक्षुनो एव होति — “ता खो मे भिक्षुनियो मिच्छा । ताह वक्खामि ‘गरुको खो, भगिनियो, सङ्घभेदो वुत्तो भगवता, मा भगिनीन सङ्घभेदो रुच्चित्था’ ति । करिस्सन्ति मे वचन, सुस्सूसिस्सन्ति, सोत ओदहिस्सन्ती” ति, पक्कमितब्ब । अनापत्ति वस्सच्छेदस्स ।

10 इध पन, भिक्षवे, वस्सूपगतो भिक्षु सुणाति — “अमुकस्मिं किर आवासे सम्बहुला भिक्षुनियो सङ्घभेदाय परक्कमन्ती” ति । तत्र चे भिक्षुनो एव होति — “ता खो मे भिक्षुनियो न मिच्छा । अपि च, या तास मिच्छा, ता मे मिच्छा । ताह वक्खामि । ता वुत्ता ता वक्खन्ति ‘गरुको खो, भगिनियो, सङ्घभेदो वुत्तो भगवता । मा भगिनीन सङ्घभेदो रुच्चित्था’ ति । करिस्सन्ति तास वचन, सुस्सूसिस्सन्ति, सोत ओदहिस्सन्ती” ति, पक्कमितब्ब । अनापत्ति वस्सच्छेदस्सा ति ।

इध पन, भिक्षवे, वस्सूपगतो भिक्षु सुणाति — “अमुकस्मिं किर आवासे सम्बहुलाहि भिक्षुनीहि सङ्घो भिन्नो” ति । तत्र चे भिक्षुनो एव होति — “ता खो मे भिक्षुनियो मिच्छा । ताह वक्खामि ‘गरुको खो, भगिनियो, सङ्घभेदो वुत्तो भगवता । मा भगिनीन सङ्घभेदो रुच्चित्था’ ति । करिस्सन्ति मे वचन, सुस्सूसिस्सन्ति, सोत ओदहिस्सन्ती” ति, पक्कमितब्ब । अनापत्ति वस्सच्छेदस्सा ति ।

इध पन, भिक्षवे, वस्सूपगतो भिक्षु सुणाति — “अमुकस्मिं किर आवासे सम्बहुलाहि भिक्षुनीहि सङ्घो भिन्नो” ति । तत्र चे भिक्षुनो एव होति — “ता खो मे भिक्षुनियो न मिच्छा । अपि च, या तास मिच्छा ता मे मिच्छा । ताह वक्खामि । ता वुत्ता ता वक्खन्ति ‘गरुको खो, भगिनियो, सङ्घभेदो वुत्तो भगवता, मा भगिनीन सङ्घभेदो रुच्चित्था’ ति । करिस्सन्ति तास वचन, सुस्सूसिस्सन्ति, सोत ओदहिस्सन्ती” ति, पक्कमितब्ब । अनापत्ति वस्सच्छेदस्सा ति ।

§ ९ वजादीसु वस्सूपगमनं

R 152 २० तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्षु वजे वस्स उपगन्तुकामो होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्षवे, वजे वस्स उपगन्तु ति । वजो वुट्ठासि । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्षवे, येन वजो तेन गन्तु ति ।

तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु उपकट्टाय वस्सूपनायिकाय सत्थेन गन्तु-
कामो होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, सत्थे वस्स उपगन्तु ति ।

तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु उपकट्टाय वस्सूपनायिकाय नावाय गन्तुकामो
होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, नावाय वस्स उपगन्तु ति ।

§ १० वस्सं अनुपगन्तव्वट्ठानानि

२१ तेन खो पन समयेन भिक्खू रुक्खसुसिरे वस्स उपगच्छन्ति । मनुस्सा ५ B 212
उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि पिसाचिल्लिका ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।
न, भिक्खवे, रुक्खसुसिरे वस्स उपगन्तव्व । यो उपगच्छेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू रुक्खविट्ठमिया वस्स उपगच्छन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि मिगल्लहका ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न,
भिक्खवे, रुक्खविट्ठमिया वस्स उपगन्तव्व । यो उपगच्छेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति । 10

तेन खो पन समयेन भिक्खू अज्झोकासे वस्स उपगच्छन्ति । देवे वस्सन्ते रुक्खमूल
पि निव्वकोस पि उपधावन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, अज्झोकासे
वस्सं उपगन्तव्व । यो उपगच्छेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू असेनासनिका वस्स उपगच्छन्ति । सीतेन पि किलमन्ति,
उण्हेन पि किलमन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, असेनासनिकेन वस्स 15
उपगन्तव्व । यो उपगच्छेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू छवकुटिकाय वस्स उपगच्छन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि छवडाहका^१ ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे,
छवकुटिकाय वस्स उपगन्तव्व । यो उपगच्छेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू छत्ते वस्स उपगच्छन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति 20 R 153
विपाचेन्ति — सेय्यथापि गोपालका ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, छत्ते
वस्स उपगन्तव्व । यो उपगच्छेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू चाटिया वस्सं उपगच्छन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि तित्थिया ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे,
चाटिया वस्स उपगन्तव्व । यो उपगच्छेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति । 25

§ ११ अधम्मिककतिका

२२ तेन खो पन समयेन सावत्थिया सद्धेन एवरूपा कतिका कता होति — B 213
अन्तरावस्स न पब्बाजेतव्व ति । विसाखाय मिगारमातुया नत्ता भिक्खू उपसङ्गमित्वा

पब्बज्ज याचि । भिक्खू एवमाहसु — “सङ्घेन खो, आवुसो, एवरूपा कतिका कता ‘अन्तरावस्स न पब्बाजेतब्ब’ ति । आगमेहि, आवुसो, याव भिक्खू वस्स वसन्ति । वस्सवुट्ठा^१ पब्बाजे-
स्सन्ती” ति । अथ खो ते भिक्खू वस्सवुट्ठा विसाखाय मिगारमातुया नत्तार एतदवोचु —
“एहि, दानि, आवुसो, पब्बजाही” ति । सो एवमाह — “सचाह, भन्ते, पब्बजितो अस्स,
५ अभिरमेय्यामह । न दानाह, भन्ते, पब्बजिस्सामी” ति । विसाखा मिगारमाता उज्झायति
खिय्यति विपाचेति — “कथ हि नाम अय्या एवरूप कतिक करिस्सन्ति ‘न अन्तरावस्स
पब्बाजेतब्ब’ ति । क काल धम्मो न चरितब्बो” ति^२ अस्सोसु खो भिक्खू विसाखाय
मिगारमातुया उज्झायन्तिया खिय्यन्तिया विपाचेन्तिया । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ
आरोचेसु । न, भिक्खवे, एवरूपा कतिका कातब्बा — ‘न अन्तरावस्स पब्बाजेतब्ब’ ति । यो
१० करेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

§ १२ पटिस्सवदुक्कटापत्ति

२३ तेन खो पन समयेन आयस्सता उपनन्देन सक्यपुत्तेन रज्जो पसेनदिस्स
कोसलस्स वस्सावासो पटिस्सुतो होति पुरिमिकाय । सो त आवास गच्छन्तो अहस अन्तरा-
मग्गे द्वे आवासे बहुचीवरके । तस्स एतदहोसि — “यन्नूनाह इमेसु द्वीसु आवासेसु वस्स
वसेय्य । एव मे बहुचीवर उप्पजिस्सती” ति । सो तेसु द्वीसु आवासेसु वस्स वसि ।
१५ राजा पसेनदि कोसलो उज्झायति खिय्यति विपाचेति — “कथ हि नाम अय्यो उपनन्दो
सक्यपुत्तो अम्हाक वस्सावास पटिस्सुणित्वा विसवादेस्सति । ननु भगवता अनेकपरियायेन
मुसावादो गरहितो, मुसावादा वेरमणी पसत्था” ति । अस्सोसु खो भिक्खू रज्जो पसेनदिस्स
कोसलस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ते उज्झायन्ति
खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम आयस्सा उपनन्दो सक्यपुत्तो रज्जो पसेनदिस्स
R. 154 खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम आयस्सा उपनन्दो सक्यपुत्तो रज्जो पसेनदिस्स
B 214 २० कोसलस्स वस्सावास पटिस्सुणित्वा विसवादेस्सति । ननु भगवता अनेकपरियायेन मुसावादो
गरहितो, मुसावादा वेरमणी पसत्था” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।
अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा आयस्सन्त
उपनन्द सक्यपुत्त पटिपुच्छि — “सच्च किर त्व, उपनन्द, रज्जो पसेनदिस्स कोसलस्स
वस्सावास पटिस्सुणित्वा विसवादेसी” ति^२ सच्च भगवा ति । विगरहि बुद्धो भगवा
२५ पे० कथ हि नाम त्व, मोघपुरिस, रज्जो पसेनदिस्स कोसलस्स वस्सावास पटिस्सुणित्वा
विसवादेस्ससि । ननु मया, मोघपुरिस, अनेकपरियायेन मुसावादो गरहितो, मुसावादा
वेरमणी पसत्था । नेत, मोघपुरिस, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० विगरहित्वा धर्मि
कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

२४ “इध पन, भिक्खवे, भिक्खुना वस्सावासो पटिस्सुतो होति पुरिमिकाय । सो

त आवास गच्छन्तो पस्सति अन्तरामग्गे द्वे आवासे बहुचीवरके । तस्स एव होति — “यच्चूनाह
इमेसु द्वीसु आवासेसु वस्स वसेय्य । एव मे बहु चीवर उप्पज्जिस्सती” ति । सो तेसु
द्वीसु आवासेसु वस्स वसति । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमिका च न पञ्जायति, पटिस्सवे
च आपत्ति दुक्कटस्स । B 215

(अ) इध पन, भिक्खवे, भिक्खुना वस्सावासो पटिस्सुतो होति पुरिमिकाय । सो त^५
आवास गच्छन्तो बहिद्धा उपोसथ करोति, पाटिपदे विहार उपेति, सेनासन पञ्जापेति^१,
पानीय परिभोजनीय उपट्ठापेति, परिवेण सम्मज्जति । सो तदहेव अकरणीयो पक्कमति ।
तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमिका च न पञ्जायति, पटिस्सवे च आपत्ति दुक्कटस्स ।

इध पन, भिक्खवे, भिक्खुना वस्सावासो पटिस्सुतो होति पुरिमिकाय । सो त
आवास गच्छन्तो बहिद्धा उपोसथ करोति, पाटिपदे विहार उपेति, सेनासन पञ्जापेति,¹⁰
पानीय परिभोजनीय उपट्ठापेति, परिवेण सम्मज्जति । सो तदहेव सकरणीयो पक्कमति । तस्स,
भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमिका च न पञ्जायति, पटिस्सवे च आपत्ति दुक्कटस्स ।

इध पन, भिक्खवे, भिक्खुना वस्सावासो पटिस्सुतो होति पुरिमिकाय । सो त
आवास गच्छन्तो बहिद्धा उपोसथ करोति, पाटिपदे विहार उपेति, सेनासन पञ्जापेति,
पानीय परिभोजनीय उपट्ठापेति, परिवेण सम्मज्जति । सो द्वीहतीह वसित्वा अकरणीयो¹⁵
पक्कमति । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमिका च न पञ्जायति, पटिस्सवे च आपत्ति दुक्कटस्स ।

इध पन, भिक्खवे, भिक्खुना वस्सावासो पटिस्सुतो होति पुरिमिकाय । सो त आवास
गच्छन्तो बहिद्धा उपोसथ करोति, पाटिपदे विहार उपेति, सेनासन पञ्जापेति, पानीय
परिभोजनीय उपट्ठापेति, परिवेण सम्मज्जति । सो द्वीहतीह वसित्वा सकरणीयो पक्कमति ।
तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमिका च न पञ्जायति, पटिस्सवे च आपत्ति दुक्कटस्स ।²⁰

इध पन, भिक्खवे, भिक्खुना वस्सावासो पटिस्सुतो होति पुरिमिकाय । सो त
आवास गच्छन्तो बहिद्धा उपोसथ करोति, पाटिपदे विहार उपेति, सेनासन पञ्जापेति,
पानीय परिभोजनीय उपट्ठापेति, परिवेण सम्मज्जति । सो द्वीहतीह वसित्वा सत्ताहकरणीयेन
पक्कमति । सो त सत्ताह बहिद्धा वीतिनामेति । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमिका च न
पञ्जायति, पटिस्सवे च आपत्ति दुक्कटस्स । B 216

इध पन, भिक्खवे, भिक्खुना वस्सावासो पटिस्सुतो होति पुरिमिकाय । सो त
आवास गच्छन्तो बहिद्धा उपोसथ करोति, पाटिपदे विहार उपेति, सेनासन पञ्जापेति,
पानीय परिभोजनीय उपट्ठापेति, परिवेण सम्मज्जति । सो द्वीहतीह वसित्वा सत्ताहकरणीयेन
पक्कमति । सो त सत्ताह अन्तो सन्नित्त^२ करोति । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुना पुरिमिका च
पञ्जायति, पटिस्सवे च अनापत्ति । R 155

30

इध पन, भिक्खवे, भिक्खुना वस्सावासो पटिस्सुतो होति पुरिमिकाय । सो त आवास गच्छन्तो बहिद्धा उपोसथ करोति, पाटिपदे विहार उपेति, सेनासन पञ्जापेति, पानीय परिभोजनीय उपट्ठापेति, परिवेण सम्मज्जति । सो सत्ताह अनागताय पवारणाय सकरणीयो पक्कमति । आगच्छेय्य वा सो, भिक्खवे, भिक्खु त आवास न वा आगच्छेय्य, ६ तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमिका च पञ्जायति, पटिस्सवे च अनापत्ति ।

(आ) इध पन, भिक्खवे, भिक्खुना वस्सावासो पटिस्सुतो होति पुरिमिकाय । सो त आवास गन्त्वा उपोसथ करोति, पाटिपदे विहार उपेति, सेनासन पञ्जापेति, पानीय परिभोजनीय उपट्ठापेति, परिवेण सम्मज्जति । सो तदहेव अकरणीयो पक्कमति । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमिका च न पञ्जायति, पटिस्सवे च आपत्ति दुक्कटस्स ।

10 इध पन, भिक्खवे, भिक्खुना वस्सावासो पटिस्सुतो होति पुरिमिकाय । सो त आवास गन्त्वा उपोसथ करोति, पाटिपदे विहार उपेति, सेनासन पञ्जापेति, पानीय परिभोजनीय उपट्ठापेति, परिवेण सम्मज्जति । सो तदहेव सकरणीयो पक्कमति पे० सो द्वीहतीह वसित्वा अकरणीयो पक्कमति पे० सो द्वीहतीह वसित्वा सकरणीयो पक्कमति पे० सो द्वीहतीह वसित्वा सत्ताहकरणीयेन पक्कमति । सो त सत्ताह बहिद्धा 15 वीतिनामेति । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमिका च न पञ्जायति, पटिस्सवे च आपत्ति दुक्कटस्स पे० सो द्वीहतीह वसित्वा सत्ताहकरणीयेन पक्कमति । सो त सत्ताह अन्तो सन्निवत्त करोति । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमिका च पञ्जायति, पटिस्सवे च अनापत्ति पे० सो सत्ताह अनागताय पवारणाय सकरणीयो पक्कमति । आगच्छेय्य वा सो, भिक्खवे, भिक्खु त आवास न वा आगच्छेय्य, तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमिका 20 च पञ्जायति, पटिस्सवे च अनापत्ति ।

२५ इध पन, भिक्खवे, भिक्खुना वस्सावासो पटिस्सुतो होति पच्छिमिकाय । सो त आवास गच्छन्तो बहिद्धा उपोसथ करोति, पाटिपदे^१ विहार उपेति, सेनासन पञ्जापेति, पानीय परिभोजनीय उपट्ठापेति, परिवेण सम्मज्जति । सो तदहेव अकरणीयो पक्कमति । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पच्छिमिका च न पञ्जायति, पटिस्सवे च आपत्ति दुक्कटस्स ।

B 217 26 (अ) इध पन, भिक्खवे, भिक्खुना वस्सावासो पटिस्सुतो होति पच्छिमिकाय । सो त आवासं गच्छन्तो बहिद्धा उपोसथ करोति, पाटिपदे विहार उपेति, सेनासन पञ्जापेति, पानीय परिभोजनीय उपट्ठापेति, परिवेण सम्मज्जति । सो तदहेव सकरणीयो पक्कमति । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पच्छिमिका च न पञ्जायति, पटिस्सवे च आपत्ति दुक्कटस्स ।

इध पन, भिक्खवे, भिक्खुना वस्सावासो पटिस्सुतो होति पच्छिमिकाय । सो त आवास 30 गच्छन्तो बहिद्धा उपोसथ करोति, पाटिपदे विहार उपेति, सेनासन पञ्जापेति, पानीय

इध पन, भिक्खवे, भिक्खुना वस्सावासो पटिस्सुतो होति पच्छिमिकाय । सो त आवास गन्त्वा उपोसथ करोति, पाटिपदे विहार उपेति, सेनासन पञ्जापेति, पानीय परिभोजनीय उपट्ठापेति, परिवेण सम्मज्जति । सो सत्ताह अनागताय कोमुदिया चातुमासिनिया सकरणीयो पक्कमति । आगच्छेय्य वा सो, भिक्खवे, भिक्खु त आवास न वा आगच्छेय्य, तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पच्छिमिका च पञ्जायति, पटिस्सवे च अनापत्ती ति ।

वस्सूपनायिकवखन्धक ततिय ।

§ १३ तस्सुदान

B 219

उपगन्तु कदा चेव कति अन्तरावस्स^१ च ।

न इच्छन्ति च सञ्चिच्च उक्कट्ठितु उपासको ॥

R. 156

गिलानो माता च पिता भाता च अथ जातको ।

भिक्खुगतिको^२ विहारो बाळा चापि सरीसपा ॥

10

चोरो चेव पिसाचो च दड्ढा तदुभयेन च ।

वुब्बोदकेन^३ वुट्ठासि बहुतरा च दायका ॥

ल्लखप्पणीतसप्पायमेसज्जुपट्टकेन च ।

इत्थी वेसी कुमारी च पण्डको जातकेन च ॥

राजा चोरा धुत्ता निधि भेदअट्ठविधेन च ।

15

वजसत्था च नावा च सुसिरे विटभिया^४ च ॥

अज्झोकासे वस्सावासो असेनासनिकेन च ।

छवकुटिका छत्ते च चाटिया च उपेन्ति ते ॥

कतिका पटिस्सुणित्वा बहिद्धा च उपोसथा ।

पुरिमिका पच्छिमिका यथाजायेन^५ योजये ॥

20

अकरणी^६ पक्कमति सकरणी^७ तथेव च ।

द्वीहतीहा च पुन च^८ सत्ताहकरणीयेन च ॥

सत्ताहनागता चेव आगच्छेय्य न एय्य वा^९ ।

वत्थुद्धाने अन्तरिका तन्तिमग्ग निसामये ति ॥

इमहि खन्धके वत्थूनि^{१०} द्वेपण्णास ।

वस्सूपनायिकवखन्धक निट्ठित ।

१ अन्तरवस्स-सी०, स्या० । २ भतिको-सी०, स्या० । ३ वुब्बोदकेन-सी० । ४ विटभाय च-सी०, स्या० रो० । ५ यथानयेन-रो० । ६ अकरणीयो-सी०, स्या०, रो० । ७ सकरणीयो-सी०, स्या०, रो० । ८ द्वीहतीहा वसित्वान सी० । ९ आगच्छेय्य एय्य वा-स्या० । १० वत्थु-सी०, स्या०, रो० ।

४ पवारणाक्खन्धकं

§ १ अफासुकविहारो

१ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथपिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला सन्दिट्ठा सम्भत्ता भिक्खू कोसलेसु जनपदे^१ अञ्जतरस्मि आवासे वस्स उपगच्छिसु । अथ खो तेस भिक्खू एतदहोसि — “केन नु खो मय उपायेन समग्गा सम्मोदमाना अविवदमाना फासुक वस्स वसेय्याम, न च पिण्डकेन किलमेय्यामा” ति । अथ खो तेस भिक्खू एतदहोसि — “सचे खो मय अञ्जमञ्ज नेव^२ आलपेय्याम न सल्लपेय्याम — यो पठम गामतो पिण्डाय पटिक्कमेय्य सो आसन पञ्जापेय्य^३, पादोदक पादपीठ पादकथलिक^४ उपनिक्खिपेय्य, अवक्कारपाति धोवित्वा उपट्ठापेय्य, पानीय^५ परिभोजनीय^६ उपट्ठापेय्य, यो पच्छा गामतो पिण्डाय पटिक्कमेय्य, सचस्स भुत्तावसेसो, सचे आकङ्खेय्य भुञ्जेय्य, नो चे आकङ्खेय्य अपहरिते^७ वा छड्ढेय्य, अप्पाणके वा उदके ओपिलापेय्य, सो आसन उद्धरेय्य, पादोदक पादपीठ पादकथलिक पटिसामेय्य,^{१०} अवक्कारपाति धोवित्वा पटिसामेय्य, पानीय परिभोजनीय पटिसामेय्य, भत्तग्ग सम्मज्जेय्य, यो पस्सेय्य पानीयघट वा परिभोजनीयघट वा वच्चघट वा रित्त तुच्छ सो उपट्ठापेय्य, सचस्स होति अविसय्ह, हत्थविकारेन दुतिय आमन्तेत्वा हत्थविलङ्घकेन उपट्ठापेय्य, न त्वेव तप्पच्चया वाच भिन्देय्य — एव खो मय समग्गा सम्मोदमाना अविवदमाना फासुक वस्स वसेय्याम, न च पिण्डकेन किलमेय्यामा” ति । अथ खो ते भिक्खू अञ्जमञ्ज नेव आलपिसु,^{१५} न सल्लपिसु । यो पठम गामतो पिण्डाय पटिक्कमति, सो आसन पञ्जापेति, पादोदक पादपीठ पादकथलिक उपनिक्खिपति, अवक्कारपाति धोवित्वा उपट्ठापेति, पानीय परिभोजनीय उपट्ठापेति । यो पच्छा गामतो पिण्डाय पटिक्कमति, सचे होति भुत्तावसेसो, सचे आकङ्खति भुञ्जति, नो चे आकङ्खति अपहरिते वा छड्ढेति, अप्पाणके वा उदके ओपिलापेति, सो आसन उद्धरति, पादोदक पादपीठ पादकथलिक पटिसामेति, अवक्कारपाति^{२०} धोवित्वा पटिसामेति, पानीय परिभोजनीय पटिसामेति, भत्तग्ग सम्मज्जति । यो पस्सति पानीयघट वा परिभोजनीयघट वा वच्चघट वा रित्त तुच्छ सो उपट्ठापेति । सचस्स होति अविसय्ह, हत्थविकारेन दुतिय आमन्तेत्वा हत्थविलङ्घकेन उपट्ठापेति, न त्वेव तप्पच्चया वाच भिन्दति ।

B 220

R 157

R 158

B 221

२ आचिण्ण खो पनेत वस्सवुट्ठान^८ भिक्खून् भगवन्त दस्सनाय उपसङ्गमितु । अथ^{२५} खो ते भिक्खू वस्सवुट्ठा तेमासच्चयेन सेनासन ससामेत्वा पत्तचीवरमादाय येन सावत्थि^९ तेन

१ जनपदेसु-सी०, स्या०, रो० । २ पञ्जपेय्य-म० । ३ पादकथलिक-सी० । ४ पानीय-रो० । ५ परिभोजनीय-रो० । ६ अप्पहरिते-सी०, रो०, म० । ७ वस्स वुट्ठान-स्या०, रो० सी० । ८ सावत्थी-स्या०, रो० ।

पक्कमिसु । अनुपुब्बेन येन सावत्थि जेतवन अनाथपिण्डकस्स आरामो येन भगवा तेनुपसङ्कमिंसु, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदिसु । आचिण्ण खो पनेत बुद्धान भगवन्तान आगन्तुकेहि भिक्खूहि सद्धि पटिसम्भोदितु । अथ खो भगवा ते भिक्खू एतदवोच — “कच्चि, भिक्खवे, खमनीय, कच्चि यापनीय, कच्चि समग्गा सम्भोदमाना अविवदमाना ५ फासुक वस्स वसित्थ, न च पिण्डकेन किलमित्था”ति^१ खमनीय भगवा, यापनीय भगवा । समग्गा च मय, भन्ते, सम्भोदमाना अविवदमाना फासुक वस्स वसिम्हा, न च पिण्डकेन किलमिम्हा ति । जानन्ता पि तथागता पुच्छन्ति, जानन्ता पि न पुच्छन्ति । काल विदित्वा पुच्छन्ति, काल विदित्वा न पुच्छन्ति । अत्थसहित तथागता पुच्छन्ति, नो अनत्थसहित । अनत्थसहिते सेतुघातो तथागतान । द्वीहाकारेहि बुद्धा भगवन्तो भिक्खू पटिपुच्छन्ति — १० धम्म वा देसेस्साम, सावकान वा सिक्खापद पञ्जापेस्सामा^१ ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू एतदवोच — “यथाकथ पन तुम्हे, भिक्खवे, समग्गा सम्भोदमाना अविवदमाना फासुक वस्स वसित्थ, न च पिण्डकेन किलमित्था” ति ।

३ इध मय, भन्ते, सम्बहुला सन्दिट्ठा सम्भत्ता भिक्खू कोसलेसु जनपदे अञ्जतरस्सि आवासे वस्स उपगच्छिम्हा । तेस नो, भन्ते, अम्हाक एतदहोसि — “केन नु खो मय १५ उपायेन समग्गा सम्भोदमाना अविवदमाना फासुक वस्स वसेय्याम, न च पिण्डकेन किलमेय्यामा” ति । तेस नो, भन्ते, अम्हाक एतदहोसि — “सचे खो मय अञ्जमञ्ज नेव आलपेय्याम न सल्लपेय्याम — यो पठम गामतो पिण्डाय पटिक्कमेय्य सो आसन पञ्जापेय्य, पादोदक पादपीठ पादकथलिक उपनिक्खपेय्य, अवक्कारपाति धोवित्वा उपट्ठापेय्य, पानीय परिभोजनीय उपट्ठापेय्य, यो पच्छा गामतो पिण्डाय पटिक्कमेय्य, सचस्स भुत्तावसेसो, २० सचे आकङ्खेय्य भुञ्जेय्य, नो चे आकङ्खेय्य अपहरिते वा छड्ढेय्य, अप्पाणके वा उदके ओपिलपेय्य, सो आसन उद्धरेय्य, पादोदक पादपीठ पादकथलिक पटिसामेय्य, अवक्कारपाति धोवित्वा पटिसामेय्य, पानीय परिभोजनीय पटिसामेय्य, भत्तग्ग सम्मज्जेय्य, यो पस्सेय्य पानीयघट वा परिभोजनीयघट वा वच्चघट वा रिक्त तुच्छ सो उपट्ठापेय्य, सचस्स होति अविश्य्ह, हत्थविकारेन दुतिय आमन्तेत्वा हत्थविलङ्घकेन उपट्ठापेय्य, न त्वेव २५ तप्पच्चया वाच भिन्देय्य — एव खो मय समग्गा सम्भोदमाना अविवदमाना फासुक वस्स वसेय्याम, न च पिण्डकेन किलमेय्यामा” ति । अथ खो मय, भन्ते, अञ्जमञ्ज नेव आलपिम्हा न सल्लपिम्हा । यो पठम गामतो पिण्डाय पटिक्कमति सो आसन पञ्जापेति, पादोदक पादपीठ पादकथलिक उपनिक्खपति, अवक्कारपाति धोवित्वा उपट्ठापेति, पानीय परिभोजनीय उपट्ठापेति । यो पच्छा गामतो पिण्डाय पटिक्कमति, सचे होति भुत्तावसेसो, सचे आकङ्खति ३० भुञ्जति, नो चे आकङ्खति अपहरिते वा छड्ढेति, अप्पाणके वा उदके ओपिलपेति, सो

आसन उद्धरति, पादोदक पादपीठ पादकथलिक पटिसामेति, अवक्कारपाति धोवित्वा पटिसामेति, पानीय परिभोजनीय पटिसामेति, भत्तम्ग सम्मज्जति । यो पस्सति पानीयघट वा परिभोजनीयघट वा वच्चघट वा रिक्त तुच्छ सो उपट्ठापेति । सचस्स होति अविसग्घ, हत्थ-विकारेण दुतिय आमन्तेत्वा हत्थविलङ्घकेण उपट्ठापेति, न त्वेव तप्पच्चया वाच भिन्दति । एव खो मय, भन्ते, समग्गा सम्मोदमाना अविवदमाना फासुक वस्स वसिम्हा, न च^५ पिण्डकेन किलमिम्हा ति ।

४ अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि — “अफासुब्बेव^१ किरमे, भिक्खवे, मोघपुरिसा वुट्ठा^२ समाना फासुम्हा^३ वुट्ठा ति पटिजानन्ति । पसुसवासब्बेव किरमे, भिक्खवे, मोघपुरिसा वुट्ठा समाना फासुम्हा वुट्ठा ति पटिजानन्ति । एलकसवासब्बेव किरमे, भिक्खवे, मोघपुरिसा वुट्ठा समाना फासुम्हा वुट्ठा ति पटिजानन्ति । सपत्तसवासब्बेव^४ 10 किरमे, भिक्खवे, मोघपुरिसा वुट्ठा समाना फासुम्हा वुट्ठा ति पटिजानन्ति । कथ हि नाम^५, भिक्खवे, मोघपुरिसा मूगब्बत्^६ तिथियसमादान समादियिस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय, पसन्नान वा भिय्योभावाय, अथ ख्वेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान चेव अप्पसादाय, पसन्नान च एकच्चान अब्बत्तत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगारहित्वा धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, मूगब्बत् तिथियसमादान 15 B 223 समादियितव्व । यो समादियेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, वस्सवुट्ठान भिक्खून तीहि ठानेहि पवारेतु — दिट्ठेन वा सुतेन वा परिसङ्काय वा । सा वो भविस्सति अब्बमब्बानुलोमता आपत्तिवुट्ठानता” विनयपुरेक्खारता । एव च पन, भिक्खवे, पवारेतव्व । व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतव्वो —

५ “सुण्णतु मे, भन्ते, सङ्घो । अज्ज पवारणा । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो पवारयेया” ति ।

थेरेण भिक्खुना एकस्स उत्तरासङ्ग करित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अज्जलि पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो — “सङ्घ, आवुसो, पवारोमि दिट्ठेन वा सुतेन वा परिसङ्काय वा । वदन्तु म आयस्सन्तो अनुकम्प उपादाय । पस्सन्तो पटिकरिस्सामि । दुतिय पि, आवुसो, सङ्घ पवारोमि दिट्ठेन वा सुतेन वा परिसङ्काय वा । वदन्तु म आयस्सन्तो अनुकम्प उपादाय । 25 पस्सन्तो पटिकरिस्सामि । ततिय पि, आवुसो, सङ्घ पवारोमि दिट्ठेन वा सुतेन वा परिसङ्काय वा । वदन्तु म आयस्सन्तो अनुकम्प उपादाय । पस्सन्तो पटिकरिस्सामी” ति ।

नवकेन भिक्खुना एकस्स उत्तरासङ्ग करित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अज्जलि पग्गहेत्वा

१ अफासुकब्बेव—सी० । २ वुत्था—सी०, स्या०, रो० । ३ फासुकम्ह—सी०, फासुम्ह—स्या०, रो० । ४ पमत्तसवासब्बेव—स्या०, रो० । ५ नामिमे—सी०, स्या०, रो० । ६ मूगब्बत्त—स्या० । ७ आपत्तिवुत्थानता—सी० ।

एवमस्स वचनीयो — “सङ्ख, भन्ते, पवारोमि दिट्ठेन वा सुतेन वा परिसङ्काय वा । वदन्तु म आयस्सन्तो अनुकम्प उपादाय । पस्सन्तो पटिकरिस्सामि । दुतिय पि, भन्ते, सङ्ख पे० ततिय पि, भन्ते, सङ्ख पवारोमि दिट्ठेन वा सुतेन वा परिसङ्काय वा । वदन्तु म आयस्सन्तो अनुकम्प उपादाय । पस्सन्तो पटिकरिस्सामी” ति ।

६ तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू थेरेसु भिक्खूसु उक्कुटिक निसिन्नेसु पवारयमानेसु आसनेसु अच्छन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा, ते उज्झायन्ति खियन्ति^१ विपाचेन्ति — “कथ हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू थेरेसु भिक्खूसु उक्कुटिक निसिन्नेसु पवारयमानेसु आसनेसु अच्छिस्सन्ती” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० सच्च किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खू थेरेसु भिक्खूसु उक्कुटिक निसिन्नेसु पवारयमानेसु आसनेसु अच्छिस्सन्ती ति^२ सच्च भगवा ति । विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा थेरेसु भिक्खूसु उक्कुटिक निसिन्नेसु पवारयमानेसु आसनेसु अच्छिस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय, पसन्नान वा भिय्योभावाय पे० विगरहित्वा धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, थेरेसु भिक्खूसु उक्कुटिक निसिन्नेसु पवारयमानेसु आसनेसु अच्छितब्ब । यो अच्छेय्य, आपत्ति^३ दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, सब्बेहेव उक्कुटिक निसिन्नेहि पवारेतु” ति ।

तेन खो पन समयेन अब्जतरो थेरो जरादुब्बलो याव सब्बे पवारेन्ती ति उक्कुटिक निसिन्ने आगमयमानो मुच्छितो पपति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, तदमन्तरा^४ उक्कुटिक निसीदितु याव पवारेति, पवारत्वा आसने निसीदितु ति ।

§ २ पवारणाभेदा

७ अथ खो भिक्खून एतदहोसि — “कति नु खो पवारणा” ति^१ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । द्वेमा, भिक्खवे, पवारणा — चातुहसिका च पन्नरसिका^२ च । इमा खो, भिक्खवे, द्वे पवारणा ति ।

अथ खो भिक्खून एतदहोसि — “कति नु खो पवारणकम्मानी” ति^३ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । चत्तारिमानि, भिक्खवे, पवारणकम्मानी — अधम्मेन वग्ग पवारणकम्म, अधम्मेन समग्ग पवारणकम्म, धम्मेन वग्ग पवारणकम्म, धम्मेन समग्ग पवारणकम्म । तत्र, भिक्खवे, यदिद अधम्मेन वग्ग पवारणकम्म, न, भिक्खवे, एवरूप पवारणकम्म कातब्ब, न च मया एवरूप पवारणकम्म अनुज्जात । तत्र, भिक्खवे, यदिद अधम्मेन समग्ग पवारणकम्म, न, भिक्खवे, एवरूप पवारणकम्म कातब्ब, न च मया एवरूप पवारणकम्म अनुज्जात । तत्र, भिक्खवे, यदिद धम्मेन वग्ग पवारणकम्म, न, भिक्खवे, एवरूप पवारणकम्म कातब्ब,

१ खीयन्ति—सी०, स्या० रो० । २ तदन्तरा—रो०, तदनन्तरा—सी०, स्या० । ३ पण्णरसिका—सी० । ४ पवारणाकम्मानी—स्या० ।

न च मया एवरूप पवारणकम्म अनुज्जात । तत्र, भिक्खवे, यदिद धम्मेन समग्ग पवारणकम्म, एवरूप, भिक्खवे, पवारणकम्म कातब्ब, एवरूप च मया पवारणकम्म अनुज्जात । तस्मातिह, भिक्खवे, एवरूप पवारणकम्म करिस्साम यदिद धम्मेन समग्ग ति, एवहि वो, भिक्खवे, सिक्खितब्ब ति ।

§ ३ पवारणादानानुजानना

८ अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि — “सन्निपतथ, भिक्खवे । सङ्घो पवारेस्सती”^५ B 225
ति । एव वुत्ते अज्जतरो भिक्खु भगवन्त एतदवोच — “अत्थि, मन्ते, भिक्खु गिलानो, सो अनागतो” ति । अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन भिक्खुना पवारण दातु । एव च
पन, भिक्खवे, दातब्बा — तेन गिलानेन भिक्खुना एक भिक्खु उपसङ्गमित्वा एकस्
उत्तरासङ्ग करित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलि पगहेत्वा एवमस्स वचनीयो — “पवारण
दस्मि, पवारण मे हर, पवारण मे आरोचेहि”, ममत्थाय पवारेही” ति कायेन विज्जापेति,¹⁰
वाचाय विज्जापेति, कायेन वाचाय विज्जापेति, दिन्ना होति पवारणा, न कायेन विज्जापेति,
न वाचाय विज्जापेति, न कायेन वाचाय विज्जापेति, न दिन्ना होति पवारणा । एव चेत
लभेथ, इच्चेत कुसल । नो चे लभेथ, सो, भिक्खवे, गिलानो भिक्खु मज्जेन वा पीठेन वा
सङ्घमज्जे आनेत्वा पवारेतब्ब । सचे, भिक्खवे, गिलानुपट्टाकान भिक्खून एव होति^१ —
“सचे खो मय गिलान ठाना चावेस्साम, आबाधो वा अभिवद्धिस्सति, कालकिरिया”^१ वा¹⁵
भविस्सती” ति न, भिक्खवे, गिलानो भिक्खु ठाना चावेतब्बो । सङ्घेन तत्थ गन्त्वा
पवारेतब्ब, न त्वेव वग्गेन सङ्घेन पवारेतब्ब । पवारेय्य चे, आपत्ति दुक्कटस्स ।

पवारणाहारको^१ चे, भिक्खवे, दिन्नाय पवारणाय तत्थेव पक्कमति, अज्जस्स दातब्बा
पवारणा । पवारणाहारको चे, भिक्खवे, दिन्नाय पवारणाय तत्थेव विब्भममति पे०
काल करोति सामणेरो पटिजानाति सिक्ख पच्चक्खातको पटिजानाति अन्तिमवत्थु²⁰
अज्झापन्नको पटिजानाति उम्मत्तको पटिजानाति खित्तचित्तो पटिजानाति वेदनद्वो^१
पटिजानाति आपत्तिया अदस्सने उक्खित्तको पटिजानाति आपत्तिया अप्पटिकम्मे
उक्खित्तको पटिजानाति पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खित्तको पटिजानाति
पण्डको पटिजानाति थेय्यसवासको पटिजानाति तिथियपक्कन्तको पटिजानाति
तिरच्छानगतो पटिजानाति मातुघातको पटिजानाति पितुघातको पटिजानाति²⁵
अरहन्तघातको पटिजानाति भिक्खुनिदूसको^१ पटिजानाति सङ्घभेदको पटिजानाति
लोहितुप्पादको पटिजानाति उभतोव्यञ्जनको पटिजानाति, अज्जस्स दातब्बा पवारणा ।

पवारणाहारको चे, भिक्खवे, दिन्नाय पवारणाय अन्तरामग्गे पक्कमति, अनाहटा होति

१ ‘पवारण मे आरोचेहि’ इति पात्रो सी०, स्या०, रो० पोत्थकेल्लु नत्थि । २ एतद्वोस्सि-म० ।
३ कालकिरिया-म०, रो० । ४ पवारणहारको-म० । ५ वेदनाद्वो-म० । ६ भिक्खुनीदूसको-सी० ।
महावग्गो-२२

पवारणा । पवारणाहारको चे, भिक्खवे, दिन्नाय पवारणाय अन्तरामग्गे विब्भमति पे०
 काल करोति सामणेरो पटिजानाति सिक्ख पच्चक्खातको पटिजानाति अन्तिमवत्थु
 अज्झापन्नको पटिजानाति उम्मत्तको पटिजानाति खित्तचित्तो पटिजानाति वेदनट्ठो
 पटिजानाति आपत्तिया अदस्सने उक्खित्तको पटिजानाति आपत्तिया अप्पटिकम्मे
 ५ उक्खित्तको पटिजानाति पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खित्तको पटिजानाति
 पण्डको पटिजानाति थेय्यसत्तासको पटिजानाति तिस्थियपक्कन्तको पटिजानाति
 तिरच्छानगतो पटिजानाति मातुघातको पटिजानाति पितुघातको पटिजानाति
 अरहन्तघातको पटिजानाति भिक्खुनिदूसको पटिजानाति सङ्खभेदको पटिजानाति
 लोहितुप्पादको पटिजानाति उभतोव्यञ्जनको पटिजानाति, अनाहटा होति पवारणा ।

- 10 पवारणाहारको चे, भिक्खवे, दिन्नाय पवारणाय सङ्खप्पत्तो पक्कमति आहटा होति
 पवारणा । पवारणाहारको चे, भिक्खवे, दिन्नाय पवारणाय सङ्खप्पत्तो विब्भमति पे०
 काल करोति सामणेरो पटिजानाति सिक्ख पच्चक्खातको पटिजानाति अन्तिमवत्थु
 अज्झापन्नको पटिजानाति उम्मत्तको पटिजानाति खित्तचित्तो पटिजानाति वेदनट्ठो पटि-
 जानाति आपत्तिया अदस्सने उक्खित्तको पटिजानाति आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खित्तको
 15 पटिजानाति पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खित्तको पटिजानाति पण्डको
 पटिजानाति थेय्यसत्तासको पटिजानाति तिस्थियपक्कन्तको पटिजानाति तिरच्छानगतो
 पटिजानाति मातुघातको पटिजानाति पितुघातको पटिजानाति अरहन्तघातको
 पटिजानाति भिक्खुनिदूसको पटिजानाति सङ्खभेदको पटिजानाति लोहितुप्पादको
 पटिजानाति उभतोव्यञ्जनको पटिजानाति, आहटा होति पवारणा ।

- 20 पवारणाहारको चे, भिक्खवे, दिन्नाय पवारणाय सङ्खप्पत्तो मुत्तो नारोचेति, आहटा
 B 227 होति पवारणा । पवारणाहारकस्स अनापत्ति । पवारणाहारको चे, भिक्खवे, दिन्नाय
 पवारणाय सङ्खप्पत्तो पमत्तो नारोचेति पे० समापन्नो नारोचेति, आहटा होति पवारणा ।
 पवारणाहारकस्स अनापत्ति ।

पवारणाहारको चे, भिक्खवे, दिन्नाय पवारणाय सङ्खप्पत्तो सञ्चिच्च नारोचेति, आहटा
 25 होति पवारणा । पवारणाहारकस्स आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, तदहुपवारणाय
 पवारण देन्तेन छन्द पि दातु, सन्ति सङ्खस्स करणीय ति ।

§ ४ जातकादिग्गहणकथा

९ तेन खो पन समयेन अज्जतर भिक्खु तदहुपवारणाय जातका गण्हिसु ।
 भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । इध पन, भिक्खवे, भिक्खु तदहुपवारणाय जातका गण्हन्ति ।
 ते जातका भिक्खूहि एवमस्स वचनीया — “इद्ध, तुम्हे आयस्सन्तो इम भिक्खु मुहुत्त मुञ्चथ,
 30 यावाय भिक्खु पवारेती” ति । एव चेत लभेथ, इच्चेत कुसल । नो चे लभेथ, ते जातका

भिक्षवूहि एवमस्सु वचनीया — “इद्ध, तुम्हे आयस्सन्तो मुहुत्त एकमन्त होथ, यावाय भिक्षु पवारण देती” ति । एव चेत लभेथ, इच्चेत कुसल । नो चे लभेथ, ते जातका भिक्षवूहि एवमस्सु वचनीया — “इद्ध, तुम्हे आयस्सन्तो इम भिक्षु मुहुत्त निस्सीम नेथ, याव सङ्घो पवारेती” ति । एव चेत लभेथ, इच्चेत कुसल । नो चे लभेथ, न त्वेव वग्गेन सङ्घेन पवारेतब्ब । पवारेय्य चे, आपत्ति दुक्कटस्स ।

5

इध पन, भिक्षवे, भिक्षु तदहुपवारणाय राजानो गण्हन्ति पे० चोरा गण्हन्ति धुत्ता गण्हन्ति भिक्षुपच्चत्थिका गण्हन्ति । ते भिक्षुपच्चत्थिका भिक्षवूहि एवमस्सु वचनीया — “इद्ध, तुम्हे आयस्सन्तो इम भिक्षु मुहुत्त मुञ्चथ, यावाय भिक्षु पवारेती” ति । एव चेत लभेथ, इच्चेत कुसल । नो चे लभेथ, ते भिक्षुपच्चत्थिका भिक्षवूहि एवमस्सु वचनीया — “इद्ध, तुम्हे आयस्सन्तो मुहुत्त एकमन्त होथ, यावाय भिक्षु पवारण¹⁰ देती” ति । एव चेत लभेथ, इच्चेत कुसल । नो चे लभेथ, ते भिक्षुपच्चत्थिका भिक्षवूहि एवमस्सु वचनीया — “इद्ध, तुम्हे आयस्सन्तो इम भिक्षु मुहुत्त निस्सीम नेथ, याव सङ्घो पवारेती” ति । एव चेत लभेथ, इच्चेत कुसल । नो चे लभेथ, न त्वेव वग्गेन सङ्घेन पवारेतब्ब । पवारेय्य चे, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

R 162

B 228

§ ५ सङ्खपवारणादिप्पभेदा

१० तेन खो पन समयेन अब्जतरस्सि आवासे तदहुपवारणाय पञ्च भिक्षू¹⁵ विहरन्ति । अथ खो तेस भिक्षून् एतदहोसि — “भगवता पञ्चत्त ‘सङ्घेन पवारेतब्ब’ ति । मयञ्चम्हा^१ पञ्च जना । कथ नु खो अम्हेहि पवारेतब्ब” ति^२ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्षवे, पञ्चन्न सङ्घे पवारेतु ति ।

११ तेन खो पन समयेन अब्जतरस्सि आवासे तदहुपवारणाय चत्तारो भिक्षू विहरन्ति । अथ खो तेस भिक्षून् एतदहोसि — “भगवता अनुज्जात पञ्चन्न सङ्घे पवारेतु²⁰ ति । मयञ्चम्हा चत्तारो जना । कथ नु खो अम्हेहि पवारेतब्ब” ति^२ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्षवे, चतुन्न अब्जमब्ज पवारेतु । एव च पन, भिक्षवे, पवारेतब्ब । व्यत्तेन भिक्षुना पटिबलेन ते भिक्षू आपेतब्बा —

“सुणन्तु मे आयस्सन्तो । अज्ज पवारणा । यदायस्सन्तान पत्तकल्ल, मय अब्जमब्ज पवारेय्यामा” ति ।

25

थेरेन भिक्षुना एकस्स उत्तरासङ्ग करित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलि पग्गहेत्वा ते भिक्षू एवमस्सु वचनीया — “अह, आवुसो, आयस्सन्ते पवारेमि दिट्ठेन वा सुतेन वा परिसङ्काय वा । वदन्तु म आयस्सन्तो अनुकम्प उपादाय । पस्सन्तो पटिकरिस्सामि । दुतिय

पि पे० ततिय पि अह, आवुसो, आयस्सन्ते पवारेमि दिट्ठेन वा सुतेन वा परिसङ्काय वा । वदन्तु म आयस्सन्तो अनुकम्प उपादाय । पस्सन्तो पटिकरिस्सामी” ति ।

नवकेन भिक्खुना एकस उत्तरासङ्ग करित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा ते भिक्खू एवमस्सु वचनीया—“अह, भन्ते, आयस्सन्ते पवारेमि दिट्ठेन वा सुतेन वा
B 229 5 परिसङ्काय वा । वदन्तु म आयस्सन्तो अनुकम्प उपादाय । पस्सन्तो पटिकरिस्सामि ।
दुतिय पि पे० ततिय पि अह, भन्ते, आयस्सन्ते पवारेमि दिट्ठेन वा सुतेन वा
परिसङ्काय वा । वदन्तु म आयस्सन्तो अनुकम्प उपादाय । पस्सन्तो पटिकरिस्सामी”ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्मि आवासे तदहुपवारणाय तथो भिक्खू विहरन्ति ।
अथ खो तेस भिक्खून् एतदहोसि—“भगवता अनुञ्जात पञ्चन्न सङ्गे पवारेतु, चतुन्न
10 अञ्जमञ्ज पवारेतु । मयञ्चमहा तथो जना । कथ नु खो अम्हेहि पवारेतब्ब” ति १ भगवतो
एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, तिण्ण अञ्जमञ्ज पवारेतु । एव च पन,
R 163 भिक्खवे, पवारेतब्ब । व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन ते भिक्खू आपेतब्बा —

“सुणन्तु मे आयस्सन्ता । अज्ज पवारणा । यदायस्सन्तान पत्तकल्ल, मय अञ्जमञ्ज
पवारेय्यामा” ति ।

15 थेरेन भिक्खुना एकस उत्तरासङ्ग करित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा
ते भिक्खू एवमस्सु वचनीया—“अह, आवुसो, आयस्सन्ते पवारेमि दिट्ठेन वा सुतेन वा
परिसङ्काय वा । वदन्तु म आयस्सन्ता अनुकम्प उपादाय । पस्सन्तो पटिकरिस्सामि । दुतिय
पि पे० ततिय पि अह, आवुसो, आयस्सन्ते पवारेमि दिट्ठेन वा सुतेन वा परिसङ्काय
वा । वदन्तु म आयस्सन्ता अनुकम्प उपादाय । पस्सन्तो पटिकरिस्सामी” ति ।

20 नवकेन भिक्खुना एकस उत्तरासङ्ग करित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा
ते भिक्खू एवमस्सु वचनीया—“अह, भन्ते, आयस्सन्ते पवारेमि दिट्ठेन वा सुतेन वा
परिसङ्काय वा । वदन्तु म आयस्सन्ता अनुकम्प उपादाय । पस्सन्तो पटिकरिस्सामि । दुतिय
पि पे० ततिय पि अह, भन्ते, आयस्सन्ते पवारेमि दिट्ठेन वा सुतेन वा परिसङ्काय
वा । वदन्तु म आयस्सन्ता अनुकम्प उपादाय । पस्सन्तो पटिकरिस्सामी” ति ।

25 १२ तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्मि आवासे तदहुपवारणाय द्वे भिक्खू विहरन्ति ।
अथ खो तेस भिक्खून् एतदहोसि—“भगवता अनुञ्जात पञ्चन्न सङ्गे पवारेतु, चतुन्न
B 230 अञ्जमञ्ज पवारेतु, तिण्ण अञ्जमञ्ज पवारेतु । मयञ्चमहा द्वे जना । कथ नु खो अम्हेहि
पवारेतब्ब” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, द्विन्न अञ्जमञ्ज
पवारेतु । एव च पन, भिक्खवे, पवारेतब्ब । थेरेन भिक्खुना एकस उत्तरासङ्ग करित्वा
30 उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा नवो भिक्खू एवमस्स वचनीयो—“अह, आवुसो,
आयस्सन्त पवारेमि दिट्ठेन वा सुतेन वा परिसङ्काय वा । वदन्तु म आयस्सा अनुकम्प

उपादाय । पस्सन्तो पटिकरिस्सामि । दुतिय पि पे० ततिय पि अह, आवुसो, आयस्सन्त पवारोमि दिट्ठेन वा सुतेन वा परिसङ्काय वा । वदतु म आयस्सा अनुकम्प उपादाय । पस्सन्तो पटिकरिस्सामी” ति ।

नवकेन भिक्खुना एकस् उत्तरासङ्ग करित्वा उकुटिक निसीदित्वा अञ्जलि पगहेत्वा थोरो भिक्खु एवमस्स वचनीयो—“अह, भन्ते, आयस्सन्त पवारोमि दिट्ठेन वा सुतेन वा ५ परिसङ्काय वा । वदतु म आयस्सा अनुकम्प उपादाय । पस्सन्तो पटिकरिस्सामि । दुतिय पि पे० ततिय पि अह, भन्ते, आयस्सन्त पवारोमि दिट्ठेन वा सुतेन वा परिसङ्काय वा । वदतु म आयस्सा अनुकम्प उपादाय । पस्सन्तो पटिकरिस्सामी” ति ।

१३ तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपवारणाय एको भिक्खु विहरति । अथ खो तस्स भिक्खुनो एतदहोसि—“भगवता अनुञ्जात पञ्चन्न सङ्गे पवारेतु, १० चतुन्न अञ्जमञ्ज पवारेतु, तिण्ण^१ अञ्जमञ्ज पवारेतु, द्विन्न अञ्जमञ्ज पवारेतु । अह चम्हि एक्को । कथ नु खो मया पवारेतब्ब” ति ^२ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपवारणाय एको भिक्खु विहरति । तेन, भिक्खवे, भिक्खुना यत्थ भिक्खू पटिकमन्ति उपट्ठानसालाय वा मण्डपे वा रुक्खमूले वा, सो देसो सम्मज्जित्वा पानीय परिभोजनीय उपट्ठापेत्ता आसन पञ्जापेत्वा^३ पदीप कत्वा १५ निसीदितब्ब । सचे अञ्जे भिक्खू आगच्छन्ति, तेहि सद्धि पवारेतब्ब, नो चे आगच्छन्ति, ‘अज्ज मे पवारणा’ ति अधिट्ठातब्ब । नो चे अधिट्ठेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स ।

तत्र, भिक्खवे, यत्थ पञ्च भिक्खू विहरन्ति, न एकस्स पवारण आहरित्वा चतूहि सङ्गे पवारेतब्ब । पवारेय्यु चे, आपत्ति दुक्कटस्स । तत्र, भिक्खवे, यत्थ चत्तारो भिक्खू विहरन्ति, न एकस्स पवारण आहरित्वा तीहि अञ्जमञ्ज पवारेतब्ब । पवारेय्यु चे, आपत्ति २० दुक्कटस्स । तत्र, भिक्खवे, यत्थ तयो भिक्खू विहरन्ति, न एकस्स पवारण आहरित्वा २५ द्वीहि अञ्जमञ्ज पवारेतब्ब । पवारेय्यु चे, आपत्ति दुक्कटस्स । तत्र, भिक्खवे, यत्थ द्वे भिक्खू विहरन्ति, न एकस्स पवारण आहरित्वा एकेन अधिट्ठातब्ब । अधिट्ठेय्य^४ चे, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

B 231

R 164

§ ६ आपत्तिपटिकम्मविधि

१४ तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु तदहुपवारणाय आपत्तिं आपन्नो २५ होति । अथ खो तस्स भिक्खुनो एतदहोसि—“भगवता पञ्जत्त ‘न सापत्तिकेन पवारेतब्ब’ ति । अह चम्हि आपत्तिं आपन्नो । कथ नु खो मया पटिपज्जितब्ब” ति ^२ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

इध पन, भिक्खवे, भिक्खु तदहुपवारणाय आपत्तिं आपन्नो होति । तेन भिक्खुना

१ तिण्णञ्ज-सी० । २ पञ्जपेत्वा-म० । ३ अधिट्ठेय्य-सी० ।

एक भिक्खु उपसङ्कमित्वा एकस्मिन् उत्तरासङ्गं करित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पगहेत्वा एवमस्स वचनीयो—“अहं, आवुसो, इत्थन्नाम आपत्तिं आपन्नो, तं पटिदेसेमी” ति । तेन वत्तब्बो—“पस्सामी” ति । आमं पस्सामी ति । आयत्तिं संवरेय्यासी ति ।

इध पन, भिक्खवे, भिक्खु तदहुपवारणाय आपत्तिया वेमतिको होति । तेन, भिक्खवे, भिक्खुना एक भिक्खु उपसङ्कमित्वा एकस्मिन् उत्तरासङ्गं करित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पगहेत्वा एवमस्स वचनीयो—“अहं, आवुसो, इत्थन्नामाय आपत्तिया वेमतिको, यदा निब्बेमतिको भविस्सामि तदा तं आपत्तिं पटिकरिस्सामी” ति वत्वा पवारेतब्बं, न त्वेव तप्पच्चया पवारणाय अन्तरायो कातब्बो ति ।

§ ७ आपत्तिआविकरणविधि

B 232

१५ तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु पवारयमानो आपत्तिं सरति । अथ खो तस्स भिक्खुनो एतदहोसि—“भगवता पञ्चत्तं ‘न सापत्तिकेन पवारेतब्बं’ ति । अहं चम्हि आपत्तिं आपन्नो । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं” ति १ भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

इध पन, भिक्खवे, भिक्खु पवारयमानो आपत्तिं सरति । तेन, भिक्खवे, भिक्खुना सामन्तो भिक्खु एवमस्स वचनीयो—“अहं, आवुसो, इत्थन्नाम आपत्तिं आपन्नो । इतो बुद्धहि त्वं तं आपत्तिं पटिकरिस्सामी” ति वत्वा पवारेतब्बं, न त्वेव तप्पच्चया पवारणाय अन्तरायो कातब्बो ति ।

इध पन, भिक्खवे, भिक्खु पवारयमानो आपत्तिया वेमतिको होति । तेन, भिक्खवे, भिक्खुना सामन्तो भिक्खु एवमस्स वचनीयो—“अहं, आवुसो, इत्थन्नामाय आपत्तिया वेमतिको, यदा निब्बेमतिको भविस्सामि तदा तं आपत्तिं पटिकरिस्सामी” ति वत्वा पवारेतब्बं, न त्वेव तप्पच्चया पवारणाय अन्तरायो कातब्बो ति ।

§ ८ सभागापत्तिपटिकम्मविधि

२० १६ तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्सिं आवासे तदहुपवारणाय सब्बो सङ्घो सभागा आपत्तिं आपन्नो होति । अथ खो तेसं भिक्खून् एतदहोसि—“भगवता पञ्चत्तं ‘न सभागा आपत्तिं देसेतब्बा, न सभागा आपत्तिं पटिगहेतब्बा’ ति । अयं च सब्बो सङ्घो सभागा आपत्तिं आपन्नो । कथं नु खो अम्हेहि पटिपज्जितब्बं” ति २ भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सिं आवासे तदहुपवारणाय सब्बो सङ्घो सभागा आपत्तिं आपन्नो होति । तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि एको भिक्खु सामन्ता आवासां सज्जुकं पाहेतब्बो—गच्छावुसो, तं आपत्तिं पटिकरित्वा आगच्छ, मयं ते सन्तिके तं आपत्तिं पटिकरिस्सामा ति । एव चेत्तं लभेत्थ, इच्छेत्तं कुसलं । नो चेत्तं लभेत्थ, व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—

B 233

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं सब्बो सङ्घो सभागा आपत्तिं आपन्नो । यदा अञ्ज

भिक्षु सुद्ध अनापत्तिक पस्सिस्सति तदा तस्स सन्तिके त आपत्तिं पटिकरिस्सती” ति वत्वा पवारेतब्ब, न त्वेव तप्पच्चया पवारणाय अन्तरायो कातब्बो ।

इध पन, भिक्षवे, अञ्जतरस्सिं आवासे तदहुपवारणाय सब्बो सद्धो सभागाय आपत्तिया वेमतिको होति । ब्यत्तेन भिक्षुना पटिबलेन सद्धो आपेतब्बो—

“सुणातु मे, भन्ते, सद्धो । अयं सब्बो सद्धो सभागाय आपत्तिया वेमतिको । यदा^६ निब्बेमतिको भविस्सति तदा त आपत्तिं पटिकरिस्सती” ति वत्वा पवारेतब्ब, न त्वेव तप्पच्चया पवारणाय अन्तरायो कातब्बो ति ।

पठमभाणवार निद्धित ।

§ ९ अनापत्तिपन्नरसक

१७ तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्सिं आवासे तदहु पवारणाय सम्बहुला आवासिका भिक्षू सन्निपतिसु, पञ्च वा अतिरेका वा । ते न जानिसु अत्थञ्जे आवासिका भिक्षू अनागता ति । ते धम्मसब्बिनो विनयसब्बिनो वग्गा समग्गसब्बिनो पवारेसु । तेहि^{१०} पवारियमाने अत्थञ्जे आवासिका भिक्षू आगच्छिसु बहुतरा । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

(१) इध पन, भिक्षवे, अञ्जतरस्सिं आवासे तदहुपवारणाय सम्बहुला आवासिका भिक्षू सन्निपतन्ति, पञ्च वा अतिरेका वा । ते न जानन्ति अत्थञ्जे आवासिका भिक्षू अनागता ति । ते धम्मसब्बिनो विनयसब्बिनो वग्गा समग्गसब्बिनो पवारेन्ति । तेहि पवारियमाने अत्थञ्जे आवासिका भिक्षू आगच्छन्ति बहुतरा । तेहि, भिक्षवे,^{१५} भिक्षूहि पुन पवारेतब्ब । पवारितान अनापत्ति ।

R 165

(२) इध पन, भिक्षवे, अञ्जतरस्सिं आवासे तदहुपवारणाय सम्बहुला आवासिका भिक्षू सन्निपतन्ति, पञ्च वा अतिरेका वा । ते न जानन्ति अत्थञ्जे आवासिका भिक्षू अनागता ति । ते धम्मसब्बिनो विनयसब्बिनो वग्गा समग्गसब्बिनो पवारेन्ति । तेहि पवारियमाने अत्थञ्जे आवासिका भिक्षू आगच्छन्ति समसमा । पवारिता सुप्पवारिता,^{२०} अवसेसेहि पवारेतब्ब । पवारितान अनापत्ति ।

B 234

(३) इध पन, भिक्षवे, अञ्जतरस्सिं आवासे तदहुपवारणाय सम्बहुला आवासिका भिक्षू सन्निपतन्ति, पञ्च वा अतिरेका वा । ते न जानन्ति अत्थञ्जे आवासिका भिक्षू अनागता ति । ते धम्मसब्बिनो विनयसब्बिनो वग्गा समग्गसब्बिनो पवारेन्ति । तेहि पवारियमाने अत्थञ्जे आवासिका भिक्षू आगच्छन्ति थोकतरा । पवारिता सुप्पवारिता,^{२५} अवसेसेहि पवारेतब्ब । पवारितान अनापत्ति ।

(४) इध पन, भिक्षवे, अञ्जतरस्सिं आवासे तदहुपवारणाय सम्बहुला आवासिका भिक्षू सन्निपतन्ति, पञ्च वा अतिरेका वा । ते न जानन्ति अत्थञ्जे आवासिका भिक्षू

अनागता ति । ते धम्मसञ्जिनो विनयसञ्जिनो वग्गा समग्गसञ्जिनो पवारेल्लि । तेहि पवारितमत्ते अथञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति बहुतरा । तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि पुन पवारेत्तब्ब । पवारितान अनापत्ति ।

(५) इध पन्, भिक्खवे, अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपवारणाय सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्नपतन्ति, पञ्च वा अतिरेका वा । ते न जानन्ति अथब्जे आवासिका भिक्खू अनागता ति । ते धम्मसब्जिनो विनयसब्जिनो वग्गा समग्गसब्जिनो पवारेल्लि । तेहि पवारितमत्ते अथब्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति समसमा । पवारिता सुप्पवारिता, तेस सन्तिके पवारेत्तब्ब । पवारितान अनापत्ति ।

(६) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपवारणाय सम्बहुल आवासिका
 10 भिक्खू सन्निपतन्ति, पञ्च वा अतिरेका वा । ते न जानन्ति अत्थञ्जे आवासिका भिक्खू
 अनागता ति । ते धम्मसब्बिज्जो विनयसब्बिज्जो वग्गा समग्गसब्बिज्जो पवारन्ति । तेहि
 पवारितमत्ते अत्थञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति थोकतरा । पवारिता सुप्पवारिता,
 तेस सन्तिके पवारेतब्ब । पवारितान अनापत्ति ।

(७) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सिं आवासे तदहुपवारणाय सम्बहुल आवासिका
15 भिक्खू सन्निपतन्ति, पञ्च वा अतिरेका वा । ते न जानन्ति अत्थञ्जे आवासिका भिक्खू
अनागता ति । ते धम्मसञ्जिनो विनयसञ्जिनो वग्गा समग्गसञ्जिनो पवारन्ति । तेहि
पवारितमत्ते, अवुट्ठिताय परिसाय, अथञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति बहुतरा । तेहि,
भिक्खवे, भिक्खूहि पुन पवारेतब्ब । पवारितान अनापत्ति ।

(८) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपवारणाय सम्बहुल आवासिका 20 भिक्खू सन्निपतन्ति, पञ्च वा अतिरेका वा । ते न जानन्ति अत्थञ्जे आवासिका भिक्खू अनागता ति । ते धम्मसञ्जिनो विनयसञ्जिनो वग्गा समग्गसञ्जिनो पवारेन्ति । तेहि पवारितमत्ते, अनुद्धिताय परिसाय, अथञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति समसमा । पवारिता सुप्पवारिता, तेस सन्तिके पवारेतब्ब । पवारितान अनापत्ति ।

(९) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपवारणाय सम्बहुला आवासिका
²⁵ भिक्खू सन्निपतन्ति, पञ्च वा अतिरेका वा । ते न जानन्ति अत्थञ्जे आवासिका भिक्खू
 अनागता ति । ते धम्मसञ्जिनो विनयसञ्जिनो वग्गा समगसञ्जिनो पवारेन्ति । तेहि
 पवारितमत्ते, अवुट्ठिताय परिसाय, अत्थञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति थोक्तरा । पवारिता
 सुप्पवारिता, तेस सन्तिके पवारेतब्ब । पवारितान अनापत्ति ।

(१०) इष पन, भिक्खवे, अञ्जतरसिं आवासे तदहुपवारणाय सम्बहुला
 ३० आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति, पञ्च वा अतिरेका वा । ते न जानन्ति अत्थञ्जे आवासिका
 भिक्खू अनागता ति । ते धम्मसञ्जिनो विनयसञ्जिनो वग्गा समगसञ्जिनो पवारेन्ति । तेहि

पवारितमत्ते, एकत्राय वृद्धिताय परिसाय, अथञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति बहुतरा ।
तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि पुन पवारेतब्ब । पवारितान अनापत्ति ।

(११) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपवारणाय सम्बहुल आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति, पञ्च वा अतिरेका वा । ते न जानन्ति अत्थञ्जे आवासिका भिक्खू अनागता ति । ते धम्मसञ्जिनो विनयसञ्जिनो वग्गा समग्गासञ्जिनो पवारेन्ति ।^५ तेहि पवारितमत्ते, एकच्चाय वुट्ठिताय परिसाय, अत्थञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति समसमा । पवारिता सुप्पवारिता, तेस सन्तिके पवारेतब्ब । पवारितान अनापत्ति ।

(१२) इध पन, भिक्खवे, अब्जतरस्सिं आवासे तदहुपवारणाय सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति, पञ्च वा अतिरेका वा । ते न जानन्ति अत्थब्जे आवासिका भिक्खू अनागता ति । ते धम्मसब्जिनो विनयसब्जिनो वग्गा समग्गसब्जिनो पवारेन्ति । तेहि^{१०} पवारितमत्ते, एकच्चाय वुट्ठिताय परिसाय, अत्थब्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति थोकतरा । पवारिता सुप्पवारिता, तेस सन्तिके पवारेत्तब्ब । पवारितान अनापत्ति ।

(१३) इध पन, भिक्खवे, अब्जतरस्सि आवासे तदहुपवारणाय सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति, पञ्च वा अतिरेका वा । ते न जानन्ति अत्थञ्जे आवासिका भिक्खू अनागता ति । ते धम्मसब्बिनो विनयसब्बिनो वग्गा समगासब्बिनो पवारेन्ति ।¹⁵ तेहि पवारितमत्ते, सब्बाय वुट्ठिताय परिसाय, अत्थञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति बहुतरा । तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि पुन पवारेतब्ब । पवारितान अनापत्ति ।

(१४) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपवारणाय सम्बहुल आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति, पञ्च वा अतिरेका वा । ते न जानन्ति अत्थञ्जे आवासिका भिक्खू अनागता ति । ते धम्मसञ्जिनो विनयसञ्जिनो वग्गा समग्गसञ्जिनो पवारन्ति ।²⁰ तेहि पवारितमत्ते, सब्बाय बुद्धिताय परिसाय, अत्थञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति समसमा । पवारिता सुप्पवारिता, तेस सन्तिके पवारेत्तब्ब । पवारितान अनापत्ति ।

(१५) इध पन, भिक्खवे, अब्जतरस्सि आवसे तदहुपवारणाय सम्बहुल
आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति, पञ्च वा अतिरेका वा । ते न जानन्ति अत्थब्जे आवासिका
भिक्खू अनागता ति । ते धम्मसब्जिनो विनयसब्जिनो वग्गा समग्गसब्जिनो पवारेन्ति ।²⁵
तेहि पवारितमत्ते, सम्बाय वुद्धिताय परिसाय, अत्थब्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति
थोकरा । पवारिता सुप्पवारिता, तेसं सन्तिके पवारेत्थ । पवारितान अनापत्ति ।

अनापत्तिपञ्जरसक निवृत्त ।

§ १० वग्गावग्गसज्जिपत्तरसकं

१८ (१) इध पन, भिक्खवे, अज्जरसिं आवासे तदहुपवारणाय सम्बहुला
आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति, पञ्च वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अत्थञ्जे आवासिका
महावग्गो-२३

भिक्षू अनागता ति । ते धम्मसञ्जिनो विनयसञ्जिनो वग्गा वग्गसञ्जिनो पवारेल्लि । तेहि पवारियमाने अथञ्जे आवासिका भिक्षू आगच्छन्ति बहुतरा । तेहि, भिक्षवे, भिक्षूहि पुन पवारेल्लि । पवारितान आपत्ति दुक्कटस्स ।

(२) इध पन, भिक्षवे, अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपवारणाय सम्बहुल आवासिका भिक्षू सन्निपतन्ति, पञ्च वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अथञ्जे आवासिका भिक्षू अनागता ति । ते धम्मसञ्जिनो विनयसञ्जिनो वग्गा वग्गसञ्जिनो पवारेल्लि । तेहि पवारियमाने अथञ्जे आवासिका भिक्षू आगच्छन्ति समसमा । पवारिता सुप्पवारिता, अवसेसेहि पवारेल्लि । पवारितान आपत्ति दुक्कटस्स ।

(३) इध पन, भिक्षवे, अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपवारणाय सम्बहुल आवासिका भिक्षू सन्निपतन्ति, पञ्च वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अथञ्जे आवासिका भिक्षू अनागता ति । ते धम्मसञ्जिनो विनयसञ्जिनो वग्गा वग्गसञ्जिनो पवारेल्लि । तेहि पवारियमाने अथञ्जे आवासिका भिक्षू आगच्छन्ति थोक्तरा । पवारिता सुप्पवारिता, अवसेसेहि पवारेल्लि । पवारितान आपत्ति दुक्कटस्स ।

(४—१५) इध पन, भिक्षवे, अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपवारणाय सम्बहुल आवासिका भिक्षू सन्निपतन्ति, पञ्च वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अथञ्जे आवासिका भिक्षू अनागता ति । ते धम्मसञ्जिनो विनयसञ्जिनो वग्गा वग्गसञ्जिनो पवारेल्लि । तेहि पवारितमत्ते, पे० पवारितमत्ते, अवुट्ठिताय परिसाय पे० पवारितमत्ते, एकच्चाय वुट्ठिताय परिसाय पे० पवारितमत्ते, सब्बाय वुट्ठिताय परिसाय, अथञ्जे आवासिका भिक्षू आगच्छन्ति बहुतरा पे० समसमा पे० थोक्तरा । पवारिता सुप्पवारिता, तेसं सन्तिके पवारेल्लि । पवारितान आपत्ति दुक्कटस्स ।

वग्गावग्गसञ्जिपन्नरसक^१ निट्ठित ।

§ ११ वेमतिकपन्नरसकं

B 238 १९ (१) इध पन, भिक्षवे, अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपवारणाय सम्बहुल आवासिका भिक्षू सन्निपतन्ति, पञ्च वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अथञ्जे आवासिका भिक्षू अनागता ति । ते—कप्पति नु खो अम्हाक पवारेल्लि, न नु खो कप्पती ति—वेमतिका पवारेल्लि । तेहि पवारियमाने अथञ्जे आवासिका भिक्षू आगच्छन्ति बहुतरा । तेहि, भिक्षवे, भिक्षूहि पुन पवारेल्लि । पवारितान आपत्ति दुक्कटस्स ।

(२) इध पन, भिक्षवे, अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपवारणाय सम्बहुल आवासिका भिक्षू सन्निपतन्ति, पञ्च वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अथञ्जे आवासिका भिक्षू

१ वग्गावग्गसञ्जिनोपन्नरसक—रो०, वग्गासमग्गसञ्जिपण्णरसक—स्या०, वग्गावग्गसञ्जीपण्णरसक—सी० ।

अनागता ति । ते—कप्पति नु खो अम्हाक पवारेतु, न नु खो कप्पती ति—वेमतिका पवारेन्ति । तेहि पवारियमाने अथञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति समसमा । पवारिता सुप्पवारिता, अवसेसेहि पवारेतब्ब । पवारितान आपत्ति दुक्कटस्स ।

(३) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपवारणाय सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति, पञ्च वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अथञ्जे आवासिका भिक्खू अनागता^५ ति । ते—कप्पति नु खो अम्हाक पवारेतु, न नु खो कप्पती ति—वेमतिका पवारेन्ति । तेहि पवारियमाने अथञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति थोकतरा । पवारिता सुप्पवारिता, अवसेसेहि पवारेतब्ब । पवारितान आपत्ति दुक्कटस्स ।

(४—१५) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपवारणाय सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति, पञ्च वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अथञ्जे आवासिका^{१०} भिक्खू अनागता ति । ते—कप्पति नु खो अम्हाक पवारेतु, न नु खो कप्पती ति—वेमतिका पवारेन्ति । तेहि पवारितमत्ते, पे० पवारितमत्ते, अवुट्ठिताय परिसाय पे० पवारितमत्ते, एकचाय वुट्ठिताय परिसाय पे० पवारितमत्ते, सब्बाय वुट्ठिताय परिसाय, B 239 अथञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति बहुतरा पे० समसमा पे० थोकतरा । पवारिता सुप्पवारिता, तेस सन्तिके पवारेतब्ब । पवारितान आपत्ति दुक्कटस्स ।^{१५}

वेमतिकपन्नरसक^१ निदित ।

§ १२ कुक्कुचपकतपन्नरसकं

२० (१) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपवारणाय सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति, पञ्च वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अथञ्जे आवासिका भिक्खू अनागता ति । ते—कप्पतेव अम्हाक पवारेतु, नम्हाक^१ न कप्पती ति—कुक्कुचपकता पवारेन्ति । तेहि पवारियमाने अथञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति बहुतरा । तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि पुन पवारेतब्ब । पवारितान आपत्ति दुक्कटस्स ।^{२०}

(२) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपवारणाय सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति, पञ्च वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अथञ्जे आवासिका भिक्खू अनागता ति । ते—कप्पतेव अम्हाक पवारेतु, नम्हाक न कप्पती ति—कुक्कुचपकता पवारेन्ति । तेहि पवारियमाने अथञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति समसमा । पवारिता सुप्पवारिता, अवसेसेहि पवारेतब्ब । पवारितान आपत्ति दुक्कटस्स ।^{२५}

(३) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपवारणाय सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति, पञ्च वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अथञ्जे आवासिका भिक्खू अनागता ति । ते—कप्पतेव अम्हाक पवारेतु, नम्हाक न कप्पती ति—कुक्कुचपकता

पवारिन्ति । तेहि पवारियमाने अथञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति थोक्तरा । पवारिता सुप्पवारिता, अवसेसेहि पवारेतब्ब । पवारितान आपत्ति दुक्कटस्स ।

B 240

(४—१५) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपवारणाय सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति, पञ्च वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अथञ्जे आवासिका भिक्खू अनागता ति । ते—कप्पतेव अम्हाक पवारेतु, नम्हाक न कप्पती ति—कुक्कुच्चपक्ता पवारिन्ति । तेहि पवारितमत्ते, पे० पवारितमत्ते, अवुट्ठिताय परिसाय पे० पवारितमत्ते, एकच्चाय वुट्ठिताय परिसाय पे० पवारितमत्ते, सब्बाय वुट्ठिताय परिसाय, अथञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति बहुतरा पे० समसमा पे० थोक्तरा । पवारिता सुप्पवारिता, तेस सन्तिके पवारेतब्ब । पवारितान आपत्ति दुक्कटस्स ।

कुक्कुच्चपक्तपन्नरसक^१ निट्ठित ।

§ १३ भेदपुरेक्खारपन्नरसकं

R. 167 10

२१ (१) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपवारणाय सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति, पञ्च वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अथञ्जे आवासिका भिक्खू अनागता ति । ते—नस्सन्तेते, विनस्सन्तेते, को तेहि अत्थो ति—भेदपुरेक्खारा पवारिन्ति । तेहि पवारियमाने अथञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति बहुतरा । तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि पुन पवारेतब्ब । पवारितान आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

15

(२) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपवारणाय सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति, पञ्च वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अथञ्जे आवासिका भिक्खू अनागता ति । ते—नस्सन्तेते, विनस्सन्तेते, को तेहि अत्थो ति—भेदपुरेक्खारा पवारिन्ति । तेहि पवारियमाने अथञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति समसमा । पवारिता सुप्पवारिता, अवसेसेहि पवारेतब्ब । पवारितान आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

20

B 241

(३) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपवारणाय सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति, पञ्च वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अथञ्जे आवासिका भिक्खू अनागता ति । ते—नस्सन्तेते, विनस्सन्तेते, को तेहि अत्थो ति—भेदपुरेक्खारा पवारिन्ति । तेहि पवारियमाने अथञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति थोक्तरा । पवारिता सुप्पवारिता, अवसेसेहि पवारेतब्ब । पवारितान आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

25

(४) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपवारणाय सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति, पञ्च वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अथञ्जे आवासिका भिक्खू अनागता ति । ते—नस्सन्तेते, विनस्सन्तेते, को तेहि अत्थो ति—भेदपुरेक्खारा पवारिन्ति ।

तेहि पवारितमत्ते अथञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति बहुतरा । तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि
पुन पवारेतब्ब । पवारितान आपत्तिं थुल्लच्चयस्स ।

(५) इध पन, भिक्खवे, अब्जतरसिं आवासे तदहुपवारणाय सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति, पञ्च वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अत्थब्जे आवासिका भिक्खू अनागता ति । ते—नस्सन्तेते, विनस्सन्तेते, को तेहि अत्थो ति—भेदपुरेक्खारा पवारेन्ति । तेहि^५ पवारितमत्ते अत्थब्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति समसमा । पवारिता सुप्पवारिता, अवसेसेहि पवारेतब्ब । पवारितान आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

(६) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सिं आवासे तदहुपवारणाय सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्नपतन्ति, पञ्च वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अत्थञ्जे आवासिका भिक्खू अनागता ति । ते — नस्सन्तेते, विनस्सन्तेते, को तेहि अत्थो ति — भेदपुरेक्खवारा पवारेन्ति ।¹⁰ तेहि पवारितमत्ते अत्थञ्जे अवासिका भिक्खू आगच्छन्ति थोक्तरा । पवारिता सुप्पवारिता, तेस सन्तिके पवारेतब्ब । पवारितान आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

(७) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपवारणाय सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्नपतन्ति, पञ्च वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अत्थञ्जे आवासिका भिक्खू अनागता ति । ते — नस्सन्तेते, विनस्सन्तेते, को तेहि अत्थो ति — भेदपुरेक्खारा पवारेन्ति ।¹⁵ तेहि पवारितमत्ते, अवुट्ठिताय परिसाय, अत्थञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति बहुतरा । तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि पुन पवारेतब्ब । पवारितान आपत्ति शुल्लच्चयस्स ।

B 245

(८) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपवारणाय सम्बहुल आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति, पञ्च वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अत्थञ्जे आवासिका भिक्खू अनागता ति । ते — नस्सन्तेते, विनस्सन्तेते, को तेहि अत्थो ति — भेदपुरेक्खारा पवारेन्ति ।²⁰ तेहि पवारितमत्ते, अवुट्ठिताय परिसाय, अत्थञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति समसमा । पवारिता सुप्पवारिता, तेस सन्तिके पवारेत्तब्ब¹ । पवारितान आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

(९) इध पन्, भिक्खवे, अब्जतरस्सिं आवासे तदहुपवारणाय सम्बहुल आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति, पञ्च वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अथब्जे आवासिका भिक्खू अनागता ति । ते—नस्सन्तेते, विनस्सन्तेते, को तेहि अत्थो ति—भेदपुरेक्खारा पवारेल्लि । तेहि²⁵ पवारितमत्ते, अवुट्ठिताय परिसाय, अथब्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति थोक्तरा । पवारिता सुप्पवारिता, तेसं सन्तिके पवारेल्लब्ब । पवारितान आपत्ति शुल्लच्चयस्स ।

(१०) इध पन, भिक्खवे, अब्जतरस्सि आवासे तदहुपवारणाय सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति, पञ्च वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अत्थब्जे आवासिका भिक्खू अनागता ति । ते — नस्सन्तेते, विनस्सन्तेते, को तेहि अत्थो ति — भेदपुरेक्खारा पवारेन्ति ।^{३०}

१ एत्थ 'अवसेसेहि पवारेतब्बं' इति पाठो सी० पोत्थके दिस्सति (?)

तेहि पवारितमत्ते, एकच्चाय वुद्धिताय परिसाय, अथब्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति
बहुतरा । तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि पुन पवारेतब्ब । पवारितान आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

(११) इध पन, भिक्खवे, अब्जतरस्सि आवासे तदहुपवारणाय सम्बहुल आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति, पञ्च वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अथब्जे आवासिका भिक्खू अनागता ति । ते — नस्सन्तेते, विनस्सन्तेते, को तेहि अत्थो ति — भेदपुरेक्खारा पवारेन्ति । तेहि पवारितमत्ते, एकच्चाय वुट्ठिताय परिसाय, अथब्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति समसमा । पवारिता सुप्पवारिता, तेस सन्तिके पवारेतब्ब । पवारितान आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

B 243

(१२) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सिं आवासे तदहुपवारणाय सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति, पञ्च वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अत्थञ्जे आवासिका भिक्खू अनागता ति । ते — नस्सन्तेते, विनस्सन्तेते, को तेहि अत्थो ति — भेदपुरेक्खारा पवारेन्ति । तेहि पवारितमत्ते, एकच्चाय वुट्ठिताय परिसाय, अथञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति थोक्तरा । पवारिता सुप्पवारिता, तेस सन्तिके पवारेतब्ब । पवारितान आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

(१३) इध पन, भिक्खवे, अब्जतरस्मिं आवासे तदहुपवारणाय सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति, पञ्च वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अथब्जे आवासिका भिक्खू 15 अनागता ति । ते — नस्सन्तेते, विनस्सन्तेते, को तेहि अत्थो ति — भेदपुरेक्खारा पवारेन्ति । तेहि पवारितमत्ते, सब्बाय तुट्ठिताय परिसाय, अथब्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति बहुतरा । तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि पुन पवारेतब्ब । पवारितान आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

(१४) इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सिं आवासे तदहुपवारणाय सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति, पञ्च वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अत्थञ्जे आवासिका भिक्खू 20 अनागता ति । ते — नस्सन्तेते, विनस्सन्तेते, को तेहि अत्थो ति — भेदपुरेक्खारा पवारेल्लि । तेहि पवारितमत्ते, सब्बाय वुट्ठिताय परिसाय, अथञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति समसमा । पवारिता सुप्पवारिता, तेस सन्तिके पवारेतब्ब । पवारितान आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

(१५) इष पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपवारणाय सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्निपतन्ति, पञ्च वा अतिरेका वा । ते जानन्ति अत्थञ्जे आवासिका 25 भिक्खू अनागता ति । ते — नस्सन्तेते, विनस्सन्तेते, को तेहि अत्थो ति — भेदपुरेक्खारा पवारन्ति । तेहि पवारितमत्ते, सब्बाय वुट्ठिताय परिसाय, अत्थञ्जे आवासिका भिक्खू आगच्छन्ति थोकतरा । पवारिता सुप्पवारिता, तेस सन्तिके पवारेतब्ब । पवारितान आपत्ति शुल्लच्चयस्स ।

भेदपुरेकस्वारपञ्चरसक' निष्ठित ।

पञ्चवीसतिका^२ निद्धिता ।

१ भेदपुरेकखारापन्नरसक-रो०, भेदपुरेकखारपण्णरसक-सी०, स्या० । २ पञ्चवीसतिक-सी०, पञ्चसप्ततिक-रो० ।

§ १४ सीमोक्कन्तिकपेय्यालं

२२ इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्सि आवासे तदहुपवारणाय सम्बहुला आवासिका भिक्खू सन्नपतन्ति, पञ्च वा अतिरेका वा । ते न जानन्ति^१ अञ्जे आवासिका भिक्खू अन्तोसीम ओक्कमन्ती ति पे० ते न जानन्ति अञ्जे आवासिका भिक्खू अन्तोसीम ओक्कन्ता ति पे० ते न पस्सन्ति^२ अञ्जे आवासिके भिक्खू अन्तोसीम ओक्कमन्ते पे० ते न पस्सन्ति अञ्जे आवासिके भिक्खू अन्तोसीम ओक्कन्ते पे० ते न सुणन्ति^३ अञ्जे आवासिका भिक्खू अन्तोसीम ओक्कमन्ती ति पे० ते न सुणन्ति अञ्जे आवासिका भिक्खू अन्तोसीम ओक्कन्ता ति पे० ।

B 244

आवासिकेन आवासिका एकसत्तपञ्चसत्तति तिकनयतो^४, आवासिकेन आगन्तुका, आगन्तुकेन आवासिका, आगन्तुकेन आगन्तुका, पेय्यालमुखेन सत्त तिकसतानि^५ होन्ति ।

§ १५ दिवसनान्तं

२३ इध पन, भिक्खवे, आवासिकान भिक्खून् चातुदसो होति, आगन्तुकान पन्नरसो ।^{१०} सचे आवासिका बहुतरा होन्ति, आगन्तुकेहि आवासिकान अनुवत्तितब्ब । सचे समसमा होन्ति, आगन्तुकेहि आवासिकान अनुवत्तितब्ब । सचे आगन्तुका बहुतरा होन्ति, आवासिकेहि आगन्तुकान अनुवत्तितब्ब ।

इध पन, भिक्खवे, आवासिकान भिक्खून् पन्नरसो होति, आगन्तुकान चातुदसो । सचे आवासिका बहुतरा होन्ति, आगन्तुकेहि आवासिकान अनुवत्तितब्ब । सचे समसमा^{१५} होन्ति, आगन्तुकेहि आवासिकान अनुवत्तितब्ब । सचे आगन्तुका बहुतरा होन्ति, आवासिकेहि आगन्तुकान अनुवत्तितब्ब ।

इध पन, भिक्खवे, आवासिकान भिक्खून् पाटिपदो होति, आगन्तुकान पन्नरसो । सचे आवासिका बहुतरा होन्ति, आवासिकेहि आगन्तुकान नाकामा दातब्बा सामग्गी, आगन्तुकेहि निस्सीम गन्त्वा पवारेतब्ब । सचे समसमा होन्ति, आवासिकेहि आगन्तुकान^{२०} नाकामा दातब्बा सामग्गी, आगन्तुकेहि निस्सीम गन्त्वा पवारेतब्ब । सचे आगन्तुका बहुतरा होन्ति, आवासिकेहि आगन्तुकान सामग्गी वा दातब्बा, निस्सीम वा गन्तब्ब ।

B 245

इध पन, भिक्खवे, आवासिकान भिक्खून् पन्नरसो होति, आगन्तुकान पाटिपदो । सचे आवासिका बहुतरा होन्ति, आगन्तुकेहि आवासिकान सामग्गी वा दातब्बा, निस्सीम वा गन्तब्ब । सचे समसमा होन्ति, आगन्तुकेहि आवासिकान सामग्गी वा दातब्बा,^{२५} निस्सीम वा गन्तब्ब । सचे आगन्तुका बहुतरा होन्ति, आगन्तुकेहि आवासिकान नाकामा दातब्बा सामग्गी, आवासिकेहि निस्सीम गन्त्वा पवारेतब्ब ।

१ ते जानन्ति-रो० । २ ते पस्सन्ति-रो० । ३ ते सुणन्ति-रो० । ४ एकसत्तपञ्चसत्ततिका नयतो-सी०, एकसत्तपञ्चसत्ततितिकनयतो-स्या० । ५ सत्ततिकसतानि-सी० ।

§ १६ लिङ्गादिदस्सन

२४ इध पन, भिक्खवे, आगन्तुका भिक्खू पस्सन्ति आवासिकान भिक्खून आवासिकाकार, आवासिकलिङ्ग, आवासिकनिमित्त, आवासिकुद्देस, सुप्पञ्जत्त मञ्चपीठ भिसिबिम्बोहन^१, पानीय परिभोजनीय सुपट्टित^२, परिवेण सुसम्मट्ट, पस्सित्वा वेमतिका होन्ति — अत्थि नु खो आवासिका भिक्खू, नत्थि नु खो ति । ते वेमतिका न विचिनन्ति, ६ अविचिनित्वा पवारोन्ति । आपत्ति दुक्कटस्स । ते वेमतिका विचिनन्ति, विचिनित्वा न पस्सन्ति, अपस्सित्वा पवारोन्ति । अनापत्ति । ते वेमतिका विचिनन्ति, विचिनित्वा पस्सन्ति, पस्सित्वा एकतो पवारोन्ति । अनापत्ति । ते वेमतिका विचिनन्ति, विचिनित्वा पस्सन्ति, पस्सित्वा पाटेक्क पवारोन्ति । आपत्ति दुक्कटस्स । ते वेमतिका विचिनन्ति, विचिनित्वा पस्सन्ति, पस्सित्वा — नस्सन्तेते, विनस्सन्तेते, को तेहि अत्थो ति — भेदपुरेक्खारा पवारोन्ति । आपत्ति १० थुल्लच्चयस्स ।

इध पन, भिक्खवे, आगन्तुका भिक्खू सुणन्ति आवासिकान भिक्खून आवासिकाकार, आवासिकलिङ्ग, आवासिकनिमित्त, आवासिकुद्देस, चङ्कमन्तान पदसद्, सज्झायसद्, उक्कासित-सद्, खिपितसद्, सुत्वा वेमतिका होन्ति — अत्थि नु खो आवासिका भिक्खू, नत्थि नु खो ति । ते वेमतिका न विचिनन्ति, अविचिनित्वा पवारोन्ति । आपत्ति दुक्कटस्स । ते वेमतिका १५ विचिनन्ति, विचिनित्वा न पस्सन्ति, अपस्सित्वा पवारोन्ति । अनापत्ति । ते वेमतिका विचिनन्ति, विचिनित्वा पस्सन्ति, पस्सित्वा एकतो पवारोन्ति । अनापत्ति । ते वेमतिका विचिनन्ति, विचिनित्वा पस्सन्ति, पस्सित्वा पाटेक्क पवारोन्ति । आपत्ति दुक्कटस्स । ते वेमतिका विचिनन्ति, विचिनित्वा पस्सन्ति, पस्सित्वा — नस्सन्तेते, विनस्सन्तेते, को तेहि अत्थो ति — भेदपुरेक्खारा पवारोन्ति । आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

B. 246

२० इध पन, भिक्खवे, आवासिका भिक्खू पस्सन्ति आगन्तुकान भिक्खून आगन्तुकाकार, आगन्तुकलिङ्ग, आगन्तुकनिमित्त, आगन्तुकुद्देस, अञ्जातक पत्त, अञ्जातक चीवर, अञ्जातक निसीदन, पादान धोत, उदकनिस्सेक, पस्सित्वा वेमतिका होन्ति — अत्थि नु खो आगन्तुका भिक्खू, नत्थि नु खो ति । ते वेमतिका न विचिनन्ति, अविचिनित्वा पवारोन्ति । आपत्ति दुक्कटस्स । ते वेमतिका विचिनन्ति, विचिनित्वा न पस्सन्ति, अपस्सित्वा पवारोन्ति । अनापत्ति । २५ ते वेमतिका विचिनन्ति, विचिनित्वा पस्सन्ति, पस्सित्वा एकतो पवारोन्ति । अनापत्ति । ते वेमतिका विचिनन्ति, विचिनित्वा पस्सन्ति, पस्सित्वा पाटेक्क पवारोन्ति । आपत्ति दुक्कटस्स । ते वेमतिका विचिनन्ति, विचिनित्वा पस्सन्ति, पस्सित्वा — नस्सन्तेते, विनस्सन्तेते, को तेहि अत्थो ति — भेदपुरेक्खारा पवारोन्ति । आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

इध पन, भिक्खवे, आवासिका भिक्खू सुणन्ति आगन्तुकान भिक्खून आगन्तुकाकार,

१ भिसिबिम्बोहन-म० । २ सुपट्टित-म०, सी०, सुपत्तिट्टित-रो० ।

आगन्तुकलिङ्ग, आगन्तुकनिमित्त, आगन्तुकुद्देश, आगच्छन्तान पदसद्, उपाहनपप्फोटनसद्, उक्कासितसद्, खिपितसद्, सुत्वा वेमतिका होन्ति—अत्थि नु खो आगन्तुका भिक्खू, नत्थि नु खो ति। ते वेमतिका न विचिनन्ति, अविचिनित्वा पवारन्ति। आपत्ति दुक्कटस्स। ते वेमतिका विचिनन्ति, विचिनित्वा न पस्सन्ति, अपस्सित्वा पवारन्ति। अनापत्ति। ते वेमतिका विचिनन्ति, विचिनित्वा पस्सन्ति, पस्सित्वा एकतो पवारन्ति। अनापत्ति। ते वेमतिका विचिनन्ति, विचिनित्वा पस्सन्ति, पस्सित्वा पाटेक्क पवारन्ति। आपत्ति दुक्कटस्स। ते वेमतिका विचिनन्ति, विचिनित्वा पस्सन्ति, पस्सित्वा—नस्सन्तेते, विनस्सन्तेते, को तेहि अत्थो ति—भेदपुरेक्खारा पवारन्ति। आपत्ति थुल्लच्चयस्स।

§ १७ नानासवासकादीहि पवारणा

२५ इध पन, भिक्खवे, आगन्तुका भिक्खू पस्सन्ति आवासिके भिक्खू नानासवासके। ते समानसवासकदिट्ठिं पटिलभन्ति, समानसवासकदिट्ठिं पटिलभित्वा न 10 B 247 पुच्छन्ति, अपुच्छित्वा एकतो पवारन्ति। अनापत्ति। ते पुच्छन्ति, पुच्छित्वा नाभिवितरन्ति, अनभिवितरित्वा एकतो पवारन्ति। आपत्ति दुक्कटस्स। ते पुच्छन्ति, पुच्छित्वा नाभिवितरन्ति, अनभिवितरित्वा पाटेक्क पवारन्ति। अनापत्ति।

इध पन, भिक्खवे, आगन्तुका भिक्खू पस्सन्ति आवासिके भिक्खू समानसवासके। ते नानासवासकदिट्ठिं पटिलभन्ति, नानासवासकदिट्ठिं पटिलभित्वा न पुच्छन्ति, अपुच्छित्वा 15 एकतो पवारन्ति। आपत्ति दुक्कटस्स। ते पुच्छन्ति, पुच्छित्वा अभिवितरन्ति, अभिवितरित्वा पाटेक्क पवारन्ति। आपत्ति दुक्कटस्स। ते पुच्छन्ति, पुच्छित्वा अभिवितरन्ति, अभिवितरित्वा एकतो पवारन्ति। अनापत्ति।

इध पन, भिक्खवे, आवासिका भिक्खू पस्सन्ति आगन्तुके भिक्खू नानासवासके। ते समानसवासकदिट्ठिं पटिलभन्ति, समानसवासकदिट्ठिं पटिलभित्वा न पुच्छन्ति, अपुच्छित्वा 20 एकतो पवारन्ति। अनापत्ति। ते पुच्छन्ति, पुच्छित्वा नाभिवितरन्ति, अनभिवितरित्वा एकतो पवारन्ति। आपत्ति दुक्कटस्स। ते पुच्छन्ति, पुच्छित्वा नाभिवितरन्ति, अनभिवितरित्वा पाटेक्क पवारन्ति। अनापत्ति।

इध पन, भिक्खवे, आवासिका भिक्खू पस्सन्ति आगन्तुके भिक्खू समानसवासके। ते नानासवासकदिट्ठिं पटिलभन्ति, नानासवासकदिट्ठिं पटिलभित्वा न पुच्छन्ति, अपुच्छित्वा 25 एकतो पवारन्ति। आपत्ति दुक्कटस्स। ते पुच्छन्ति, पुच्छित्वा अभिवितरन्ति, अभिवितरित्वा पाटेक्क पवारन्ति। आपत्ति दुक्कटस्स। ते पुच्छन्ति, पुच्छित्वा अभिवितरन्ति, अभिवितरित्वा एकतो पवारन्ति। अनापत्ति।

§ १८ न-गन्तव्यवार

२६ न, भिक्खवे, तदहुपवारणाय समिक्खुका आवासा अभिक्खुको आवासो
महावग्गो—२४

§ १९ गन्तब्बवारं

२७ गन्तब्बो, भिक्खवे, तदहुपवारणाय सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको आवासो, यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, य जब्बा सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति । गन्तब्बो, भिक्खवे, तदहुपवारणाय सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको अनावासो पे० सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, य जब्बा सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति ।

गन्तब्बो, भिक्खवे, तदहुपवारणाय सभिक्खुका अनावासा सभिक्खुको आवासो पे० सभिक्खुको अनावासो पे० सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, य जब्बा सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति ।

गन्तब्बो, भिक्खवे, तदहुपवारणाय सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको आवासो पे० सभिक्खुको अनावासो पे० सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, य जब्बा सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति । 10

§ २० वज्जनीयपुगलसन्दस्सना

२८ न, भिक्खवे, भिक्खुनिया निसिन्नपरिसाय पवारेतब्ब । यो पवारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । न, भिक्खवे, सिक्खमानाय पे० न सामणेस्स पे० न सामणेरिया^१ पे० न सिक्ख पच्चक्खातकस्स पे० न अन्तिमवत्थु अज्झापन्नकस्स निसिन्नपरिसाय पवारेतब्ब । यो पवारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स ।

R 168

न आपत्तिया अदस्सने उक्खित्तकस्स निसिन्नपरिसाय पवारेतब्ब । यो पवारेय्य, यथाधम्मो^{१५} कारेतब्बो । न आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खित्तकस्स पे० न पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खित्तकस्स निसिन्नपरिसाय पवारेतब्ब । यो पवारेय्य, यथाधम्मो कारेतब्बो ।

B 250

न पण्डकस्स निसिन्नपरिसाय पवारेतब्ब । यो पवारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । न थैय्यसवासकस्स पे० न तिथियपक्कन्तकस्स पे० न तिरच्छानगतस्स पे० न मातुघातकस्स पे० न पितुघातकस्स पे० न अरहन्तघातकस्स^{२०} पे० न भिक्खुनीदूसकस्स^३ पे० न सङ्खभेदकस्स पे० न लोहितुप्पादकस्स पे० न उभतोव्यञ्जनकस्स निसिन्नपरिसाय पवारेतब्ब । यो पवारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स ।

न, भिक्खवे, पारिवासिकपवारणादानेन पवारेतब्ब, अज्जत्र अवुट्ठिताय परिसाय । न च, भिक्खवे, अप्पवारणाय पवारेतब्ब, अज्जत्र सङ्खसामगिया ति ।

25

द्वितीयमाणवार निट्ठित^१ ।

—o—

§ २१ द्वेवाचिकादिपवारणा

२९ तेन खो पन समयेन कोसलेसु जनपदे^१ अञ्जतरस्मि आवासे तदहुपवारणाय सवरभय^२ अहोसि । भिक्खू नासक्खिंसु तेवाचिक पवारेतु । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, द्वेवाचिक पवारेतु ति ।

बाळ्हतर सवरभय अहोसि । भिक्खू नासक्खिंसु द्वेवाचिक पवारेतु । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, एकवाचिक पवारेतु ति ।

बाळ्हतर सवरभय अहोसि । भिक्खू नासक्खिंसु एकवाचिक पवारेतु । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, समानवस्सिक पवारेतु ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्मि आवासे तदहुपवारणाय मनुस्सेहि दान देन्तेहि येमुय्येन रत्ति खेपिता होति । अथ खो तेस भिक्खून् एतदहोसि — “मनुस्सेहि दान देन्तेहि येमुय्येन रत्ति खेपिता । सचे सङ्घो तेवाचिक पवारेस्सति, अप्पवारितो व सङ्घो भविस्सति, अथाय रत्ति विभायिस्सति । कथ नु खो अम्हेहि पटिपज्जितब्ब” ति^३ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्मि आवासे तदहुपवारणाय मनुस्सेहि दान देन्तेहि येमुय्येन रत्ति खेपिता होति । तत्र चे, भिक्खवे, भिक्खून् एव होति — “मनुस्सेहि दान देन्तेहि येमुय्येन रत्ति खेपिता । सचे सङ्घो तेवाचिक पवारेस्सति, अप्पवारितो व सङ्घो भविस्सति, अथाय रत्ति विभायिस्सती” ति, व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

R 169 “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । मनुस्सेहि दान देन्तेहि येमुय्येन रत्ति खेपिता । सचे सङ्घो तेवाचिक पवारेस्सति, अप्पवारितो व सङ्घो भविस्सति, अथाय रत्ति विभायिस्सति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो द्वेवाचिक, एकवाचिक, समानवस्सिक पवारेय्या” ति ।

इध पन, भिक्खवे, अञ्जतरस्मि आवासे तदहुपवारणाय भिक्खूहि धम्म भणन्तेहि पे० सुत्तन्तिकेहि सुत्तन्त सज्जायन्तेहि विनयधरेहि विनय विनिच्छिन्नन्तेहि धम्मकथिकेहि धम्म साकच्छन्तेहि भिक्खूहि कलह करोन्तेहि येमुय्येन रत्ति खेपिता होति । तत्र चे भिक्खून् एव होति — “भिक्खूहि कलह करोन्तेहि येमुय्येन रत्ति खेपिता । सचे सङ्घो तेवाचिक पवारेस्सति, अप्पवारितो व सङ्घो भविस्सति, अथाय रत्ति विभायिस्सती” ति, व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

25 “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । भिक्खूहि कलह करोन्तेहि येमुय्येन रत्ति खेपिता । सचे सङ्घो तेवाचिक पवारेस्सति, अप्पवारितो व सङ्घो भविस्सति, अथाय रत्ति विभायिस्सति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो द्वेवाचिक, एकवाचिक, समानवस्सिक पवारेय्या” ति ।

तेन खो पन समयेन कोसलेसु जनपदे अञ्जतरस्मि आवासे तदहुपवारणाय महाभिक्खुसङ्घो सन्निपतितो होति, परिच च अनोवस्सिक होति, महा च मेघो उगगतो

B 252

१ जनपदेषु-सी०, स्या०, रो० । २ सवरभयक-रो०, सवरभय-स्या०, सवरभय-सी० ।

होति । अथ खो तेस भिक्खू एतदहोसि — “अय खो महाभिक्खुसङ्घो सन्निपतितो, परिच च अनोवस्सिक, महा च मेघो उगगतो । सचे सङ्घो तेवाचिक पवारेस्सति, अप्पवारितो व सङ्घो भविस्सति, अथाय मेघो पवस्सिस्सति । कथ नु खो अम्हेहि पटिपज्जितब्ब” ति^१ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । इध पन, भिक्खवे, अब्जतरस्सि आवासे तदहुपवारणाय महाभिक्खुसङ्घो सन्निपतितो होति, परिच च अनोवस्सिक होति, महा च मेघो उगगतो होति । तत्र चे^५ भिक्खू एव होति — “अय खो महाभिक्खुसङ्घो सन्निपतितो, परिच च अनोवस्सिक, महा च मेघो उगगतो । सचे सङ्घो तेवाचिक पवारेस्सति, अप्पवारितो व सङ्घो भविस्सति, अथाय मेघो पवस्सिस्सती” ति । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय महाभिक्खुसङ्घो सन्निपतितो, परिच च अनोवस्सिक, महा च मेघो उगगतो । सचे सङ्घो तेवाचिक पवारेस्सति, अप्पवारितो व सङ्घो भविस्सति,¹⁰ अथाय मेघो पवस्सिस्सति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो द्वेवाचिक, एकवाचिक, समानवस्सिक पवारेय्या” ति ।

इध पन, भिक्खवे, अब्जतरस्सि आवासे तदहुपवारणाय राजन्तरायो होति पे० चोरन्तरायो होति अग्यन्तरायो होति उदकन्तरायो होति मनुस्सन्तरायो होति अमनुस्सन्तरायो होति वाळन्तरायो होति सरीसपन्तरायो^१ होति जीवित-¹⁵ न्तरायो होति ब्रह्मचरियन्तरायो होति । तत्र चे भिक्खू एव होति — “अय खो, ब्रह्मचरियन्तरायो । सचे सङ्घो तेवाचिक पवारेस्सति, अप्पवारितो व सङ्घो भविस्सति, अथाय ब्रह्मचरियन्तरायो भविस्सती” ति, ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय ब्रह्मचरियन्तरायो । सचे सङ्घो तेवाचिक पवारेस्सति, अप्पवारितो व सङ्घो भविस्सति, अथाय ब्रह्मचरियन्तरायो भविस्सति । यदि सङ्घस्स²⁰ पत्तकल्ल, सङ्घो द्वेवाचिक, एकवाचिक, समानवस्सिक पवारेय्या” ति ।

§ २२ पवारणाठपनं

३० तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू सापत्तिका पवारेन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, सापत्तिकेन पवारेतब्ब । यो पवारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, यो सापत्तिको पवारेति, तस्स ओकास कारापेत्वा आपत्तिया चोदेतु ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू ओकास कारापियमाना न इच्छन्ति ओकास²⁵ कातु । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, ओकास अकरोन्तस्स पवारण ठपेतु । एव च पन, भिक्खवे, ठपेतब्बा । तदहुपवारणाय चातुद्दसे वा पन्नरसे वा तस्सि पुगले सम्मुखीभूते सङ्घमज्जे उदाहरितब्ब — “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामो पुगलो सापत्तिको । तस्स पवारण ठपेमि । न तस्सि सम्मुखीभूते पवारेतब्ब” ति । ठपिता होति पवारणा ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू—पुरम्हाक पेसला भिक्खू पवारण ठपेन्ती
ति—पटिकच्चेव^१ सुद्धान भिक्खून् अनापत्तिकान अवत्थुस्सिं अकारणे पवारण ठपेन्ति,
पवारितान पि पवारण ठपेन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, सुद्धान भिक्खून्
अनापत्तिकान अवत्थुस्सिं अकारणे पवारणा ठपेतब्बा । यो ठपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । न,
५ भिक्खवे, पवारितान पि पवारणा ठपेतब्बा । यो ठपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स ।

३१ एव खो, भिक्खवे, ठपिता होति पवारणा, एव अट्ठपिता । कथं च, भिक्खवे,
अट्ठपिता होति पवारणा^२ तेवाचिकाय चे, भिक्खवे, पवारणाय भासिताय लपिताय परियो
सिताय पवारण ठपेति, अट्ठपिता होति पवारणा । द्वेवाचिकाय चे, भिक्खवे, एकवाचिकाय
चे, भिक्खवे, समानवस्सिकाय चे, भिक्खवे, पवारणाय भासिताय लपिताय परियोसिताय
B 254 10 पवारण ठपेति, अट्ठपिता होति पवारणा । एव खो, भिक्खवे, अट्ठपिता होति पवारणा ।
R 171

कथं च, भिक्खवे, ठपिता होति पवारणा^२ तेवाचिकाय, चे, भिक्खवे, पवारणाय
भासिताय लपिताय अपरियोसिताय पवारण ठपेति, ठपिता होति पवारणा । द्वेवाचिकाय चे,
भिक्खवे, एकवाचिकाय चे, भिक्खवे, समानवस्सिकाय चे, भिक्खवे, पवारणाय भासिताय
लपिताय अपरियोसिताय पवारण ठपेति, ठपिता होति पवारणा । एव खो, भिक्खवे, ठपिता
15 होति पवारणा ।

३२ इध पन, भिक्खवे, तदहुपवारणाय भिक्खु भिक्खुस्स पवारण ठपेति । त चे
भिक्खु अब्जे भिक्खू जानन्ति—अयं खो आयस्सा अपरिसुद्धकायसमाचारो, अपरि-
सुद्धवचीसमाचारो, अपरिसुद्धाजीवो, बालो, अब्यत्तो,^१ न पटिबलो अनुयुञ्जीयमानो अनुयोग
दातु ति—‘अल, भिक्खु, मा भण्डन, मा कलह, मा विग्गह, मा विवाद’ ति ओमदित्वा
20 सङ्गेन पवारेतब्ब ।

इध पन, भिक्खवे, तदहुपवारणाय भिक्खु भिक्खुस्स पवारण ठपेति । त चे भिक्खु
अब्जे भिक्खू जानन्ति—अयं खो आयस्सा परिसुद्धकायसमाचारो, अपरिसुद्धवचीसमाचारो,
अपरिसुद्धाजीवो, बालो, अब्यत्तो, न पटिबलो अनुयुञ्जीयमानो अनुयोग दातु ति—‘अल,
भिक्खु, मा भण्डन, मा कलह, मा विग्गह, मा विवाद’ ति ओमदित्वा सङ्गेन पवारेतब्ब ।

25 इध पन, भिक्खवे, तदहुपवारणाय भिक्खु भिक्खुस्स पवारण ठपेति । त चे भिक्खु
अब्जे भिक्खू जानन्ति—अयं खो आयस्सा परिसुद्धकायसमाचारो, परिसुद्धवचीसमाचारो,
अपरिसुद्धाजीवो, बालो, अब्यत्तो, न पटिबलो अनुयुञ्जीयमानो अनुयोग दातु ति—‘अल,
भिक्खु, मा भण्डन, मा कलह, मा विग्गह, मा विवाद’ ति ओमदित्वा सङ्गेन पवारेतब्ब ।

इध पन, भिक्खवे, तदहुपवारणाय भिक्खु भिक्खुस्स पवारण ठपेति । त चे भिक्खु

अब्जे भिक्खू जानन्ति—अय खो आयस्सा परिसुद्धकायसमाचारो, परिसुद्धवचीसमाचारो, परिसुद्धाजीवो, बालो, अब्यत्तो, न पटिबलो अनुयुज्जीयमानो अनुयोग दातु ति—‘अल, भिक्खु, मा भण्डन, मा कलह, मा विग्गह, मा विवाद’ ति ओमद्वित्वा सङ्गेन पवारेतब्ब । B 255

इध पन, भिक्खवे, तदहुपवारणाय भिक्खु भिक्खुस्स पवारण ठपेति । त चे भिक्खु अब्जे भिक्खू जानन्ति—अय खो आयस्सा परिसुद्धकायसमाचारो, परिसुद्धवचीसमाचारो,⁵ परिसुद्धाजीवो, पण्डितो, ब्यत्तो,^१ पटिबलो अनुयुज्जीयमानो अनुयोग दातु ति—सो एवमस्स वचनीयो—“य खो त्व, आवुसो, इमस्स भिक्खुनो पवारण ठपेसि, किंहि न ठपेसि, सीलविपत्तिया वा^२ ठपेसि, आचारविपत्तिया वा ठपेसि, दिट्ठिविपत्तिया वा ठपेसी” ति^३ R 172 सो चे एव वदेय्य—“सीलविपत्तिया वा ठपेमि, आचारविपत्तिया वा ठपेमि, दिट्ठिविपत्तिया वा ठपेमी” ति, सो एवमस्स वचनीयो—“जानाति^४ पनायस्सा सीलविपत्तिं, जानाति¹⁰ आचारविपत्तिं, जानाति दिट्ठिविपत्तिं” ति^५ सो चे एव वदेय्य—“जानामि खो अह, आवुसो, सीलविपत्ति, जानामि आचारविपत्तिं, जानामि दिट्ठिविपत्तिं” ति, सो एवमस्स वचनीयो—“कतमा पनावुसो, सीलविपत्ति, कतमा आचारविपत्ति, कतमा दिट्ठिविपत्ती” ति^६ सो चे एव वदेय्य—“चत्तारि^७ पाराजिकानि, तेरस्स सङ्घादिसेसा, अय सीलविपत्ति, थुल्लच्चय, पाचित्तिय, पाटिदेसनीय, दुक्कट, दुब्भासित, अय आचारविपत्ति, मिच्छादिट्ठि, अन्तगाहिक्कादिट्ठि,¹⁵ अय दिट्ठिविपत्ती” ति, सो एवमस्स वचनीयो—“य खो त्व, आवुसो, इमस्स भिक्खुनो पवारण ठपेसि, दिट्ठेन वा^८ ठपेसि, सुतेन वा ठपेसि, परिसङ्काय वा ठपेसी” ति^९ सो चे एव वदेय्य—“दिट्ठेन वा ठपेमि, सुतेन वा ठपेमि, परिसङ्काय वा ठपेमी” ति, सो एवमस्स वचनीयो—“य खो त्व, आवुसो, इमस्स भिक्खुनो दिट्ठेन पवारण ठपेसि, किन्ते दिट्ठ, किन्ति ते दिट्ठ, कदा ते दिट्ठ, कत्थ ते दिट्ठ, पाराजिक अज्झापज्जन्तो दिट्ठो, सङ्घादिसेस²⁰ अज्झापज्जन्तो दिट्ठो, थुल्लच्चय पाचित्तिय पाटिदेसनीय दुक्कट दुब्भासित अज्झापज्जन्तो दिट्ठो, कत्थ च त्व अहोसि, कत्थ चाय भिक्खु अहोसि, किं च त्व करोसि, किञ्चाय भिक्खु करोती” ति^{१०} सो चे एव वदेय्य—“न खो अह, आवुसो, इमस्स भिक्खुनो दिट्ठेन पवारण ठपेमि, अपि च सुतेन पवारण ठपेमी” ति, सो एवमस्स वचनीयो—“य खो त्व, आवुसो, इमस्स भिक्खुनो सुतेन पवारण ठपेसि, किं ते सुत, किं ति ते सुत, कदा ते सुत,²⁵ B 256 कत्थ ते सुत, पाराजिक अज्झापन्नो ति सुत, सङ्घादिसेसं अज्झापन्नो ति सुत, थुल्लच्चय पाचित्तिय पाटिदेसनीय दुक्कट दुब्भासित अज्झापन्नो ति सुत, भिक्खुस्स सुत, भिक्खुनिया सुत, सिक्खमानाय सुत, सामणेस्स सुत, सामणेरिया सुत, उपासकस्स सुत, उपासिकाय सुत, राजून सुत, राजमहामत्तान सुत, तित्थियान सुत, तित्थियसावकान सुत”

१ ब्यत्तो मेधावी—स्या० । २ ‘वा’ इति पाठो स्या०, रो० पोत्यकेषु नत्थि । ३ जानासि—म० ।

४ चत्तारि च—रो० । ५ ‘वा’ इति पाठो सी०, स्या०, रो०, पोत्यकेषु नत्थि ।

- ति^१ सो चे एव वदेय्य — “न खो अह, आवुसो, इमस्स भिक्खुनो सुतेन पवारण ठपेमि, अपि च परिसङ्काय पवारण ठपेमी” ति, सो एवमस्स वचनीयो — “य खो त्व, आवुसो, इमस्स भिक्खुनो परिसङ्काय पवारण ठपेसि, कि परिसङ्कसि, कि ति परिसङ्कसि, कदा परिसङ्कसि, कत्थ परिसङ्कसि, पाराजिक अज्झापन्नो ति परिसङ्कसि, सङ्घादिसेस अज्झापन्नो ति परिसङ्कसि, ५ थुल्लच्चय पाचित्तिय पाटिदेसनीय दुक्कट दुब्भासित अज्झापन्नो ति परिसङ्कसि, भिक्खुस्स सुत्वा परिसङ्कसि, भिक्खुनिया सुत्वा परिसङ्कसि, सिक्खमानाय सुत्वा परिसङ्कसि, सामणेस्स सुत्वा परिसङ्कसि, सामणेरिया सुत्वा परिसङ्कसि, उपासकस्स सुत्वा परिसङ्कसि, उपासिकाय सुत्वा परिसङ्कसि, राजून सुत्वा परिसङ्कसि, राजमहामत्तान सुत्वा परिसङ्कसि, तिथियान सुत्वा परिसङ्कसि, तिथियसावकान सुत्वा परिसङ्कसी” ति^२ सो चे एव वदेय्य —
- 10 “न खो अह, आवुसो, इमस्स भिक्खुनो परिसङ्काय पवारण ठपेमि, अपि च अह पि^३ न जानामि केन पनाह^४ इमस्स भिक्खुनो पवारण ठपेमी” ति । सो चे, भिक्खवे, चोदको भिक्खु अनुयोगेन विब्भून् सब्रह्मचारीन चित्त न आराधेति, अननुवादो चुदितो भिक्खू ति अल वचनाय । सो चे, भिक्खवे, चोदको भिक्खु अनुयोगेन विब्भून् सब्रह्मचारीन चित्त आराधेति, सानुवादो चुदितो भिक्खू ति अल वचनाय । सो चे, भिक्खवे, चोदको भिक्खु
- 15 अमूलकेन पाराजिकेन अनुद्धसित पटिजानाति, सङ्घादिसेस आरोपेत्वा^५ सङ्घेन पवारेतब्ब । सो चे, भिक्खवे, चोदको भिक्खु अमूलकेन सङ्घादिसेसेन अनुद्धसित पटिजानाति, यथाधम्म कारापेत्वा सङ्घेन पवारेतब्ब । सो चे, भिक्खवे, चोदको भिक्खु अमूलकेन थुल्लच्चयेन पाचित्तियेन पाटिदेसनीयेन दुक्कटेन दुब्भासितेन अनुद्धसित पटिजानाति, यथाधम्म कारापेत्वा सङ्घेन पवारेतब्ब । सो चे, भिक्खवे, चुदितो भिक्खु पाराजिक अज्झापन्नो ति
- 20 पटिजानाति, नासेत्वा सङ्घेन पवारेतब्ब । सो चे, भिक्खवे, चुदितो भिक्खु सङ्घादिसेसं अज्झापन्नो ति पटिजानाति, सङ्घादिसेस आरोपेत्वा सङ्घेन पवारेतब्ब । सो चे, भिक्खवे, चुदितो भिक्खु थुल्लच्चय पाचित्तिय पाटिदेसनीय दुक्कट दुब्भासित अज्झापन्नो ति पटिजानाति, यथाधम्म कारापेत्वा सङ्घेन पवारेतब्ब ।

B 257

§ २३ थुल्लच्चयवत्थुकादि

- ३३ इध पन, भिक्खवे, भिक्खु तदहुपवारणाय थुल्लच्चय अज्झापन्नो होति । एकच्चे
- 25 भिक्खू थुल्लच्चयदिट्ठिनो होन्ति, एकच्चे भिक्खू सङ्घादिसेसदिट्ठिनो होन्ति । ये ते, भिक्खवे, भिक्खू थुल्लच्चयदिट्ठिनो, तेहि सो, भिक्खवे, भिक्खु एकमन्त अपनेत्वा यथाधम्म कारापेत्वा सङ्घ उपसङ्कमित्वा एवमस्स वचनीयो — “य खो सो, आवुसो, भिक्खु आपत्तिं आपन्नो, सास्स यथाधम्म पटिकता । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो पवारेय्या” ति ।

इध पन, भिक्खवे, भिक्खु तदहुपवारणाय थुल्लच्चय अज्झापन्नो होति । एकच्चे

१ ‘पि’ इति पाठो रो०, सी० पोत्थकेल्ल नत्थि । २ अह-रो०, सी०, पाह-स्या० । ३ रोपेत्वा-रो० ।

भिक्षू थुल्लच्चयदिट्ठिनो होन्ति, एकच्चे भिक्षू पाचित्तियदिट्ठिनो होन्ति पे० एकच्चे भिक्षू थुल्लच्चयदिट्ठिनो होन्ति, एकच्चे भिक्षू पाटिदेसनीयदिट्ठिनो होन्ति एकच्चे भिक्षू थुल्लच्चयदिट्ठिनो होन्ति, एकच्चे भिक्षू दुक्कटदिट्ठिनो होन्ति एकच्चे भिक्षू थुल्लच्चयदिट्ठिनो होन्ति, एकच्चे भिक्षू दुब्भासितदिट्ठिनो होन्ति । ये ते, भिक्षवे, भिक्षू थुल्लच्चयदिट्ठिनो, तेहि सो, भिक्षवे, भिक्षु एकमन्त अपनेत्वा यथाधम्म कारापेत्वा सङ्घ उपसङ्कमित्वा एवमस्स वचनीयो—“य खो सो, आवुसो, भिक्षु आपत्ति आपन्नो, सास्स यथाधम्म पटिकता । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो पवारय्या” ति ।

R 174

इध पन, भिक्षवे, भिक्षु तदहुपवारणाय पाचित्तिय अज्झापन्नो होति पे० पाटिदेसनीय अज्झापन्नो होति दुक्कट अज्झापन्नो होति दुब्भासित अज्झापन्नो होति । एकच्चे भिक्षू दुब्भासितदिट्ठिनो होन्ति, एकच्चे भिक्षू सङ्घादिसेसदिट्ठिनो होन्ति । ये ते, भिक्षवे, भिक्षू दुब्भासितदिट्ठिनो, तेहि सो, भिक्षवे, भिक्षु एकमन्त अपनेत्वा यथाधम्म कारापेत्वा सङ्घ उपसङ्कमित्वा एवमस्स वचनीयो—“य खो सो, आवुसो, भिक्षु आपत्ति आपन्नो, सास्स यथाधम्म पटिकता । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो पवारय्या” ति ।

B 258

इध पन, भिक्षवे, भिक्षु तदहुपवारणाय दुब्भासित अज्झापन्नो होति । एकच्चे भिक्षू दुब्भासितदिट्ठिनो होन्ति, एकच्चे भिक्षू थुल्लच्चयदिट्ठिनो होन्ति पे० एकच्चे भिक्षू दुब्भासितदिट्ठिनो होन्ति, एकच्चे भिक्षू पाचित्तियदिट्ठिनो होन्ति एकच्चे भिक्षू दुब्भासितदिट्ठिनो होन्ति, एकच्चे भिक्षू पाटिदेसनीयदिट्ठिनो होन्ति एकच्चे भिक्षू दुब्भासितदिट्ठिनो होन्ति, एकच्चे भिक्षू दुक्कटदिट्ठिनो होन्ति । ये ते, भिक्षवे, भिक्षू दुब्भासितदिट्ठिनो, तेहि सो, भिक्षवे, भिक्षु एकमन्त अपनेत्वा यथाधम्म कारापेत्वा सङ्घ उपसङ्कमित्वा एवमस्स वचनीयो—“य खो सो, आवुसो, भिक्षु आपत्ति आपन्नो, सास्स यथाधम्म पटिकता । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो पवारय्या” ति ।

§ २४ वत्थुठपनादि

३४ इध पन, भिक्षवे, भिक्षु तदहुपवारणाय सङ्घमज्जे उदाहरेय्य—“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इद वत्थु^१ पञ्जायति, न पुगलो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, वत्थु ठपेत्वा सङ्घो पवारय्या” ति । सो एवमस्स वचनीयो—“भगवता खो, आवुसो, विसुद्धान पवारणा पञ्जत्ता । सचे वत्थु पञ्जायति, न पुगलो, इदानीव न वदेही” ति ।

25

इध पन, भिक्षवे, भिक्षु तदहुपवारणाय सङ्घमज्जे उदाहरेय्य—“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय पुगलो पञ्जायति, न वत्थु । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, पुगल ठपेत्वा सङ्घो पवारय्या” ति । सो एवमस्स वचनीयो—“भगवता खो, आवुसो, समगान^२ पवारणा पञ्जत्ता । सचे पुगलो पञ्जायति, न वत्थु, इदानीव न वदेही” ति ।

१ वत्थु—स्या०, रो० । २ विसुद्धान च समगान च—सी० ।
महावग्गो-२५

B 259 इध पन, भिक्खवे, भिक्खु तदहुपवारणाय सङ्खमज्जे उदाहरेय्य — “सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । इदं वत्थु च पुग्गलो च पञ्जायति । यदि सङ्खस्स पत्तकल्ल, वत्थु च पुग्गल च ठपेत्वा सङ्खो पवारयेय्या” ति । सो एवमस्स वचनीयो — “भगवता खो, आवुसो, विस्सुद्धान च समग्गान च पवारणा पञ्जत्ता । सचे वत्थु च पुग्गलो च पञ्जायति, इदनेव न वदेही” ति ।

5 पुब्बे चे, भिक्खवे, पवारणाय वत्थु पञ्जायति, पच्छा पुग्गलो, कल्ल वचनाय ।
R 175 पुब्बे चे, भिक्खवे, पवारणाय पुग्गलो पञ्जायति, पच्छा वत्थु, कल्ल वचनाय । पुब्बे चे, भिक्खवे, पवारणाय वत्थु च पुग्गलो च पञ्जायति, त चे कताय पवारणाय उक्कोटेति, उक्कोटनक पाचित्तिं ति ।

§ २५ भण्डनकारकवत्थु

३५ तेन खो पन समयेन सम्बहुला सन्दिद्धा सम्भत्ता भिक्खू कोसलेसु जनपदे
10 अञ्जतरस्सिं आवासे वस्सं उपगच्छिंसु । तेस सामन्ता^१ अञ्जे भिक्खू भण्डनकारका कल्लहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्खे अधिकरणकारका वस्स उपगच्छिंसु — मय तेस भिक्खून् वस्सवुद्धान^२ पवारणाय पवारण ठपेस्सामा ति । अस्सोसु खो ते भिक्खू — “अम्हाक किर सामन्ता अञ्जे भिक्खू भण्डनकारका कल्लहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्खे अधिकरणकारका वस्स उपगता — मय तेस भिक्खून् वस्सवुद्धान पवारणाय पवारण ठपेस्सामा”
15 ति । कथं नु खो अम्हेहि पटिपज्जितब्ब ति^३ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

इध पन, भिक्खवे, सम्बहुला सन्दिद्धा सम्भत्ता भिक्खू अञ्जतरस्सिं आवासे वस्स उपगच्छन्ति । तेस सामन्ता अञ्जे भिक्खू भण्डनकारका कल्लहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्खे अधिकरणकारका वस्स उपगच्छन्ति — मय तेस भिक्खून् वस्सवुद्धान पवारणाय पवारण ठपेस्सामा ति । अनुजानामि, भिक्खवे, तेहि भिक्खूहि द्वे तयो उपोसथे
20 चातुद्दसिके कातु — कथं मय तेहि भिक्खूहि पठमतर पवारयेय्यामा ति । ते चे, भिक्खवे, भिक्खू भण्डनकारका कल्लहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्खे अधिकरणकारका त^४ आवासं आगच्छन्ति, तेहि, भिक्खवे, आवसिकेहि भिक्खूहि लहु लहु सन्निपतित्वा पवारेतब्ब, पवारेत्वा वत्तब्बा — “पवारिता खो मय, आवुसो, यथायस्सन्ता” मञ्जन्ति तथा करोन्तू”
B 260 ति । ते चे, भिक्खवे, भिक्खू भण्डनकारका कल्लहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्खे
25 अधिकरणकारका असविहिता त आवास आगच्छन्ति, तेहि, भिक्खवे, आवसिकेहि भिक्खूहि आसन पञ्जापेतब्ब,^५ पादोदक पादपीठ पादकथलिक^६ उपनिक्खिपितब्ब, पञ्चुग्गन्त्वा पत्तचीवर पटिगहेतब्ब, पानीयेन परिपुच्छितब्बा,^७ ते सविक्खित्वा निस्सीम गन्त्वा पवारेतब्ब, पवारेत्वा

१ समता-स्या० । २ वस्स वुत्थान-स्या०, सी०, रो० । ३ स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।
४ यथा आयस्सन्तो-स्या० । ५ पञ्जपेतब्ब-म० । ६ पादकठलिक-सी० । ७ पुच्छितब्बा-स्या०, रो०, सी० ।

वत्तब्बा — “पवारिता खो मय, आवुसो, यथायस्सन्ता मब्जन्ति तथा करोन्तू” ति । एव चेत लभेथ, इच्चेत कुसल । नो चे लभेथ, आवासिकेन भिक्खुना ब्यत्तेन पटिबलेन आवासिका भिक्खू आपेतब्बा —

“सुणन्तु मे, आयस्सन्तो,^१ आवासिका । यदायस्सन्तान पत्तकल्ल, इदानि उपोसथ करेय्याम, पातिमोक्ख उद्दिसेय्याम, आगमे काळे पवारेय्यामा” ति । ते चे, भिक्खवे,^५ R 176
भिक्खू भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्खे अधिकरणकारका ते भिक्खू एव वदेय्यु — “साधावुसो, इदानेव नो पवारेथा” ति, ते एवमस्सु वचनीया —
“अनिस्सरा खो तुम्हे, आवुसो, अम्हाक् पवारणाय, न ताव मय पवारेय्यामा” ति । ते चे, भिक्खवे, भिक्खू भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्खे अधिकरण-
कारका त काळ अनुवसेय्यु, आवासिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना ब्यत्तेन पटिबलेन आवासिका^{१०}
भिक्खू आपेतब्बा —

“सुणन्तु मे, आयस्सन्तो, आवासिका । यदायस्सन्तान पत्तकल्ल, इदानि उपोसथ करेय्याम, पातिमोक्ख उद्दिसेय्याम, आगमे जुण्हे पवारेय्यामा” ति । ते चे, भिक्खवे, भिक्खू भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्खे अधिकरणकारका ते भिक्खू एव वदेय्यु — “साधावुसो, इदानेव नो पवारेय्याथा” ति, ते एवमस्सु वचनीया —^{१५}
“अनिस्सरा खो तुम्हे, आवुसो, अम्हाक् पवारणाय, न ताव मय पवारेय्यामा” ति । ते चे, भिक्खवे, भिक्खू भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्खे अधिकरण-
कारका त पि जुण्ह अनुवसेय्यु, तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि सब्बेहेव आगमे जुण्हे कोमुदिया चातुमासिनिया अकामा पवारेतब्ब । B 261

तेहि चे, भिक्खवे, भिक्खूहि पवारियमाने गिलानो अगिलानस्स पवारण ठपेति, सो^{२०}
एवमस्स वचनीयो — “आयस्सा खो गिलानो । गिलानो च अननुयोगक्खमो वुत्तो भगवता ।
आगमेहि, आवुसो, याव अरोगो होसि । अरोगो आकङ्खमानो चोदेस्ससी” ति । एव चे वुच्चमानो चोदेति, अनादरिये पाचित्तिय । तेहि चे, भिक्खवे, भिक्खूहि पवारियमाने अगिलानो गिलानस्स पवारण ठपेति, सो एवमस्स वचनीयो — “अय खो, आवुसो, भिक्खु गिलानो । गिलानो च अननुयोगक्खमो वुत्तो भगवता । आगमेहि, आवुसो, यावाय भिक्खु^{२५}
अरोगो होति । अरोग आकङ्खमानो चोदेस्ससी” ति । एव चे वुच्चमानो चोदेति, अनादरिये पाचित्तिय । तेहि चे, भिक्खवे, भिक्खूहि पवारियमाने गिलानो गिलानस्स पवारण ठपेति, सो एवमस्स वचनीयो — “आयस्सन्ता खो गिलाना । गिलानो च अननुयोगक्खमो वुत्तो भगवता । आगमेहि, आवुसो, याव अरोगा होथ । अरोगो अरोग आकङ्खमानो चोदेस्ससी” ति । एव चे वुच्चमानो चोदेति, अनादरिये पाचित्तिय । तेहि चे, भिक्खवे, भिक्खूहि पवारियमाने^{३०}

अगिलानो अगिलानस्स पवारणं ठपेति, उभो सङ्घेन समनुयुज्जित्वा समनुगाहित्वा^१ यथाधम्मं कारापेत्वा सङ्घेन पवारेतब्बं ति ।

§ २६ पवारणासङ्गहो

R 177

३६ तेन खो पन समयेन सम्बहुला सन्दिट्ठा सम्भत्ता भिक्खू कोसल्लेसु जनपदे अञ्जतरस्मि आवासे वस्स उपगच्छिंसु । तेस समग्गान सम्मोदमानान अविवदमानान विहरत अञ्जतरो फासुविहारो अधिगतो होति । अथ खो तेस भिक्खून् एतदहोसि—

B 262

“अम्हाक खो समग्गान सम्मोदमानान अविवदमानान विहरत अञ्जतरो फासुविहारो अधिगतो । सचे मय इदानी पवारेस्साम, सिया पि भिक्खू पवारेत्वा चारिक पक्कमेय्यु । एव मय इमम्हा फासुविहारा परिबाहिरा भविस्साम । कथं नु खो अम्हेहि पटिपज्जितब्बं” ति^२ भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

10

इध पन, भिक्खवे, सम्बहुला सन्दिट्ठा सम्भत्ता भिक्खू अञ्जतरस्मि आवासे वस्स उपगच्छन्ति । तेस समग्गान सम्मोदमानान अविवदमानान विहरत अञ्जतरो फासुविहारो अधिगतो होति । तत्र चे भिक्खून् एव होति—“अम्हाक खो समग्गान सम्मोदमानान अविवदमानान विहरत अञ्जतरो फासुविहारो अधिगतो । सचे मय इदानी पवारेस्साम, सिया पि भिक्खू पवारेत्वा चारिक पक्कमेय्यु । एव मय इमम्हा फासुविहारा परिबाहिरा भविस्सामा” ति, अनुजानामि, भिक्खवे, तेहि भिक्खूहि पवारणासङ्गहं कातु । एव च पन, भिक्खवे, कातब्बो । सब्बेहेव एकज्झ सन्निपतितब्बं—सन्निपतित्वा व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अम्हाक समग्गान सम्मोदमानान अविवदमानान विहरत अञ्जतरो फासुविहारो अधिगतो । सचे मय इदानी पवारेस्साम, सिया पि भिक्खू पवारेत्वा चारिक पक्कमेय्यु । एव मय इमम्हा फासुविहारा परिबाहिरा भविस्साम । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो पवारणासङ्गहं करेय्य, इदानी उपोसथं करेय्य, पातिमोक्खं उद्दिसेय्य, आगमे जुण्हे कोमुदिया चातुमासिनिथा पवारेय्य । एसा अत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अम्हाक समग्गान सम्मोदमानान अविवदमानान विहरत अञ्जतरो फासुविहारो अधिगतो । सचे मय इदानी पवारेस्साम, सिया पि भिक्खू पवारेत्वा चारिक पक्कमेय्यु । एव मय इमम्हा फासुविहारा परिबाहिरा भविस्साम । सङ्घो पवारणासङ्गहं करोति, इदानी उपोसथं करिस्सति, पातिमोक्खं उद्दिसेस्सति, आगमे जुण्हे कोमुदिया चातुमासिनिथा पवारेस्सति । यस्सायस्मतो खमति पवारणासङ्गहस्सं करणं, इदानी उपोसथं करिस्सति, पातिमोक्खं उद्दिसेस्सति, आगमे जुण्हे कोमुदिया चातुमासिनिथा पवारेस्सति, सो जुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“कतो सङ्गेन पवारणासङ्गहो, इदानी उपोसथ करिस्सति, पातिमोक्ख उद्दिसिस्सति, आगमे जुण्हे कोमुदिया चातुमासिनिया पवारेस्सति । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

B 263

तेहि चे, भिक्खवे, भिक्खूहि कते पवारणासङ्गहे अब्जतरो भिक्खु एव वदेय्य—
“इच्छामह, आवुसो, जनपदचारिक पक्कमितु, अत्थि मे जनपदे करणीय” ति, सो एवमस्स^५
वचनीयो—“साधुवुसो, पवारेत्वा गच्छाही” ति । सो चे, भिक्खवे, भिक्खु पवारयमानो
अब्जतरस्स भिक्खुनो पवारण ठपेति, सो एवमस्स वचनीयो—“अनिस्सरो खो मे त्व,
आवुसो, पवारणाय, न तावाह पवारेस्सामी” ति । तस्स चे, भिक्खवे, भिक्खुनो पवारयमानस्स
अब्जतरो भिक्खु तस्स भिक्खुनो पवारण ठपेति, उभो सङ्गेन समनुयुञ्जित्वा समनुगाहित्वा^१
यथाधम्म कारापेतब्बा । सो चे, भिक्खवे, भिक्खु जनपदे त करणीय तीरेत्वा पुनदेव अन्तो^{१०}
कोमुदिया चातुमासिनिया त आवास आगच्छति, तेहि चे, भिक्खवे, भिक्खूहि पवारियमाने
अब्जतरो भिक्खु तस्स भिक्खुनो पवारण ठपेति, सो एवमस्स वचनीयो—“अनिस्सरो खो
मे त्व, आवुसो, पवारणाय, पवारितो अह” ति । तेहि चे, भिक्खवे, भिक्खूहि पवारियमाने
सो भिक्खु अब्जतरस्स भिक्खुनो पवारण ठपेति, उभो सङ्गेन समनुयुञ्जित्वा समनुगाहित्वा
यथाधम्म कारापेत्वा सङ्गेन पवारेतब्ब ति ।

B 178

15

पवारणाक्ख धक निट्ठित^१ चतुत्थ ।

§ २७ तस्सुद्धानं

वस्सवुट्ठा^१ कोसलेसु अगमु^२ सत्थुदस्सन ।
अफासु पसुसवास^३ अब्जमब्जानुलोमता ॥
पवारेन्ता पणामञ्च^४ कम्म गिलानजातका^५ ।
राजा चोरा च धुत्ता च भिक्खुपच्चत्थिका तथा ॥
पञ्च चतुत्थो द्वेको आपन्नो वेमती^६ सरि^७ ।
सब्बो सङ्गो वेमतिको बहू समा^८ च थोक्किता ॥
आवासिका चातुइस^९ लिङ्गसवासका उभो ।
गन्तब्ब न निसिन्नाय छन्ददाने पवारणा ॥

20

B 264

१ समनुगाहित्वा-रो०, स्या०, समनुगाहित्वा समनुभासित्वा-सी० । २ पवारणक्खन्धक निट्ठित-सी०, पवारणक्ख धक-रो०, पवारणाक्ख धको चतुत्थो-म० । ३ वस्स-वुत्था-सी०, स्या०, रो० । ४ आगम्म-सी०, स्या० । ५ अफासुपसुसवास-रो०, स्या०, सी० । ६ पवारेन्तासने द्वे च-स्या०, सी०, पवारेन्तापना द्वे च-रो० । ७ कम्मगिलानजातका-स्या० । ८ वेमति-सी०, रो० । ९ सरी-सी०, स्या० । १० बहुसमा-स्या० । ११ चातुइसो-सी०, चतुइसा-स्या०, चातुइसा-रो० ।

सवरेहि^१ खेपिता मेघो अन्तरा च पवारणा ।
 न इच्छन्ति^२ पुरम्हाक अट्टपिता च भिक्खुनो ॥
 किम्हि वा ति^३ कतम च दिट्ठेन सुतसङ्काय^४ ।
 चोदको चुदितको च थुल्लच्चय वत्थु भण्डन^५ ।
 पवारणासङ्गहो च^६ अनिस्सरो पवारये ति ॥

5

इमम्हि खन्धके वत्थूनि छचत्तारीसा ति ।

पवारणाक्खन्धक निट्ठित ।

— ० —

१ सवरेहि-स्या० । २ न करोन्ति-सी०, स्या०, रो० । ३ वा ति-सी०, स्या० ।
 ४ सुतसङ्काया-सी० । ५ थुल्लच्चयवत्थुभण्डन-सी०, रो०, थुल्लवत्थु च भण्डन-स्या० । ६ पवारणस्स
 सङ्गहो-स्या० ।

५ चम्मकखन्धकं

§ १ सोणकोळिविसवत्थु

१ तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति गिज्झकूटे पव्वते । तेन खो पन समयेन राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो असीतिया गामसहस्सेसु इस्सरियाधिपच्च रज्ज कारेति । तेन खो पन समयेन चम्पाय सोणो नाम कोळिविसो^१ सेट्ठिपुत्तो सुखुमालो^२ होति । तस्स पादतलेसु लोमानि जातानि होन्ति । अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो तानि असीति^३ गामिकसहस्सानि सन्निपातापेत्वा केनचिदेव करणीयेन सोणस्स कोळिविसस्स सन्तिके^४ दूत पाहेसि — आगच्छतु सोणो, इच्छामि सोणस्स आगतं ति । अथ खो सोणस्स कोळिविसस्स मातापितरो सोण कोळिविस एतदवोचु — “राजा ते, तात सोण, पादे दक्खितुकामो । मा खो त्व, तात सोण, येन राजा तेन पादे अभिप्पसारेय्यासि । रज्जो पुरतो पल्लङ्गेन निसीद । निसिन्नस्स ते राजा पादे दक्खितस्सती” ति । अथ खो सोण कोळिविस सिविकाय आनेसु । अथ खो सोणो कोळिविसो येन राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा^५ राजान मागध सेनिय बिम्बिसार अभिवादेत्वा रज्जो पुरतो पल्लङ्गेन निसीदि । अद्दसा खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो सोणस्स कोळिविसस्स पादतलेसु लोमानि जातानि । अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो तानि असीति गामिकसहस्सानि दिट्ठधम्मिके अत्थे अनुसासित्वा^६ उय्योजेसि — “तुम्हे स्वत्थ, भणे, मया दिट्ठधम्मिके अत्थे अनुसासिता,” गच्छथ, त भगवन्त पयिरुपासथ, सो नो भगवा सम्परायिके अत्थे अनुसासिस्सती” ति ।^{१५}

B 265
R. 179

२ अथ खो तानि असीति गामिकसहस्सानि येन गिज्झकूटो पव्वतो तेनुपसङ्गमिसु । तेन खो पन समयेन आयस्सा सागतो भगवतो उपट्ठाको होति । अथ खो तानि असीति गामिकसहस्सानि येनायस्सा सागतो तेनुपसङ्गमिसु, उपसङ्गमित्वा आयस्सन्त सागत एतदवोचु — “इमानि, भन्ते, असीति गामिकसहस्सानि इधूपसङ्गन्तानि भगवन्त दस्सनाय, साधु मय, भन्ते, लभेय्याम भगवन्त दस्सनाया”ति । तेन हि तुम्हे आयस्सन्तो सुहुत्त इधेव^{२०} ताव होथ, यावाह भगवन्त पटिवेदेमी ति । अथ खो आयस्सा सागतो तेसं असीतिया गामिकसहस्सान पुरतो पेक्खमानान पाटिकाय निमुज्जित्वा भगवतो पुरतो उम्मुज्जित्वा भगवन्त एतदवोच — “इमानि, भन्ते, असीति गामिकसहस्सानि इधूपसङ्गन्तानि भगवन्त दस्सनाय, यस्स दानि, भन्ते, भगवा काल मज्जती”ति । तेन हि त्व, सागत, विहारपच्छायाय^४ आसन पज्जापेही^६ ति । एव, भन्ते, ति खो आयस्सा सागतो भगवतो पटिस्सुणित्वा पीठ गहेत्वा^{२५} भगवतो पुरतो निमुज्जित्वा तेस असीतिया गामिकसहस्सान पुरतो पेक्खमानान पाटिकाय उम्मुज्जित्वा विहारपच्छायाय आसन पज्जापेसि । अथ खो भगवा विहारा निक्खमित्वा

B 266
R. 180

१ कोळिवीसो-सी०, स्या० । २ सुखुमालो-सी० । ३ असीति-सी, म०, रो० । ४ अनुसिद्धा-सी० । ५ विहारपच्छायाय-स्या० । ६ पज्जापेही-म० ।

च्छायाय पञ्जत्ते आसने निसीदि । अथ खो तानि असीति गामिकसहस्सानि येन तेनुपसङ्कमिसु, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदिसु । अथ खो असीति गामिकसहस्सानि आयस्सन्त येव सागत समन्नाहरन्ति, नो तथा भगवन्त । अथ खो भगवा तेस असीतिया गामिकसहस्सान चेतसा चेतोपरिवितक्क अञ्जाय आयस्सन्त ५ सागत आमन्तेसि — “तेन हि त्व, सागत, भिग्योसोमत्ताय^१ उत्तरिमनुस्सधम्म^२ इद्धिपाटिहारियं दस्सेही” ति । एव, भन्ते, ति खो आयस्सा सागतो भगवतो पटिस्सुणित्वा^३ वेहास अब्भुगन्त्वा आकासे अन्तलिक्खे चङ्कमति पि, तिट्ठति पि, निसीदति पि, सेय्य पि कप्पेति, धूमायति^४ पि, पज्जलति पि, अन्तरधायति पि । अथ खो आयस्सा सागतो आकासे अन्तलिक्खे अनेकविहित उत्तरिमनुस्सधम्म इद्धिपाटिहारिय दस्सेत्वा भगवतो पादेसु^५ सिरसा निपतित्वा भगवन्त १० एतदवोच — “सत्था मे, भन्ते, भगवा, सावकोहमस्मि । सत्था मे, भन्ते, भगवा, सावकोहमस्मी” ति । अथ खो तानि असीति गामिकसहस्सानि — अच्छरिय वत भो, अब्भुत वत भो, सावको पि^६ नाम एव महिद्धिको भविस्सति, एव महानुभावो, अहो नून सत्था ति — भगवन्त येव समन्नाहरन्ति, नो तथा आयस्सन्त सागत ।

B 267

R 181

३ अथ खो भगवा तेस असीतिया गामिकसहस्सान चेतसा चेतोपरिवितक्क अञ्जाय अनुपुब्बि कथ^७ कथेसि, सेय्यथीद^८ — दानकथ सीलकथ समगकथ, कामान आदीनव ओकार सङ्किल्लेसं, नेक्खम्मे आनिसस पकासेसि । यदा ते भगवा अञ्जासि कल्लचित्ते, मुदुचित्ते, विनीवरणचित्ते, उदग्गचित्ते, पसन्नचित्ते, अथ या बुद्धान सामुक्कसिका धम्मदेसना, त पकासेसि — दुक्ख, समुदय, निरोध, मग्ग । सेय्यथापि नाम सुद्ध वत्थ अपगतकाळक सम्मदेव रजन पटिगण्हेय्य^९, एवमेव तेस असीतिया गामिकसहस्सान तस्मिं येव आसने २० विरज वीतमल धम्मचक्खु उदपादि — य किञ्चि समुदयधम्म, सब्ब त निरोधधम्म ति । ते दिट्ठधम्मा पत्तधम्मा विदितधम्मा परियोगाव्हधम्मा तिण्णविचिकिच्छा विगतकथङ्कथा वेसारज्जप्पत्ता अपरप्पच्चया सत्थुसासने भगवन्त एतदवोचु — “अभिक्कन्त, भन्ते, अभिक्कन्त, भन्ते । सेय्यथापि, भन्ते, निक्कुज्जित वा उक्कुज्जेय्य, पटिच्छन्न वा विवरेय्य, मूळ्हस्स वा मग्ग आचिक्खेय्य, अन्धकारे वा तेलपज्जोत धारेय्य — चक्खुमन्तो रूपानि दक्खिन्ती ति,^{१०} एवमेव भगवता अनेकपरियायेन धम्मो पकासितो । एते मय, भन्ते, भगवन्त सरण गच्छाम । धम्म च, भिक्खुसङ्घ च । उपासकै नो भगवा धारेतु अज्जतग्गे पाणुपेते सरण गते” ति ।

§ २ सोणस्स पब्बज्जा

४ अथ खो सोणस्स कोळिविसस्स एतदहोसि — “यथा यथा खो अह भगवता

१ भिग्योसोमत्ताय—सी० । २ उत्तरिमनुस्सधम्मा—सी० । ३ पटिस्सुणित्वा—रो० । ४ धूमायति—सी०, रो०, पधूमायति—स्या० । ५ पादे—स्या० । ६ सावको हि—सी०, स्या० । ७ आनुपुब्बिकथ—सी०, अनुपुब्बिकथ—स्या० । ८ सेय्यथिद—म० । ९ पटिगण्हेय्य—सी०, रो० । १० दक्खिन्ती ति—म०, स्या० ।

धम्म देसित आजानामि, नयिद सुकर अगार अज्झावसता एकन्तपरिपुण्ण एकन्तपरिसुद्ध सङ्गलिखित ब्रह्मचरिय चरितु, यन्नूनाह केसमस्सु ओहारेत्वा कासायानि वत्थानि अच्छादेत्वा अगारस्मा अनगारिय पब्बजेय्य” ति । अथ खो तानि असीति गामिकसहस्सानि भगवतो भासित अभिनन्दित्वा अनुमोदित्वा उट्ठायासना भगवन्त अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा पक्कमिषु । अथ खो सोणो कोळिविसो अचिरप्पक्कन्तेसु तेसु असीतिया गामिकसहस्सेसु येन ५ भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो सोणो कोळिविसो भगवन्त एतदवोच — “यथा यथाह, भन्ते, भगवता धम्म देसित आजानामि, नयिद सुकर अगार अज्झावसता एकन्तपरिपुण्ण एकन्तपरिसुद्ध सङ्गलिखित ब्रह्मचरिय चरितु । इच्छामह, भन्ते, केसमस्सु ओहारेत्वा कासायानि वत्थानि अच्छादेत्वा अगारस्मा अन्गारिय पब्बजितु । पब्बाजेतु म, भन्ते, भगवा” ति । अलत्थ 10 खो सोणो कोळिविसो भगवतो सन्तिके पब्बज्ज, अलत्थ उपसम्पद । अचिरुपसम्पन्नो^१ च पनायस्मा सोणो सीतवने विहरति । तस्स अच्चारद्धवीरियस्स^२ चङ्कमतो पादा भिज्जिषु । चङ्कमो लोहितेन फुटो^३ होति, सेय्यथापि गवाघातन । अथ खो आयस्मतो सोणस्स रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स एव चेतसो परिवितक्को उदपादि — “ये खो केचि भगवतो सावका आरद्धवीरिया विहरन्ति, अह तेस अज्जतरो । अथ च पन मे नानुपादाय आसवेहि चित्त 15 विमुच्चति । सविज्जन्ति खो पन मे कुले भोगा, सक्का भोगे च भुज्जितु, पुज्जानि च कातु । यन्नूनाह हीनायावत्तित्वा भोगे च भुज्जेय्य, पुज्जानि च करेय्य” ति । अथ खो भगवा आयस्मतो सोणस्स चेतसा चेतोपरिवितक्क अज्जाय — सेय्यथापि नाम बलवा पुरिसो सम्भिज्जित^४ वा बाह पसारयेय्य, पसारित वा बाह सम्भिज्जेय्य^५ एवमेव^६ — गिज्झकूटे पब्बते अन्तरहितो सीतवने पातुरहोसि । अथ खो भगवा सम्बहुलेहि भिक्खूहि सद्धिं सेनासनचारिक 20 आहिण्डन्तो येनायस्मतो सोणस्स चङ्कमो तेनुपसङ्कमि । अद्दसा खो भगवा आयस्मतो सोणस्स चङ्कम लोहितेन फुट, दिस्वान भिक्खू आमन्तेसि — “कस्स न्वाय,^७ भिक्खवे, चङ्कमो लोहितेन फुटो, सेय्यथापि गवाघातन” ति^८ आयस्मतो, भन्ते, सोणस्स अच्चारद्धवीरियस्स चङ्कमतो पादा भिज्जिषु । तस्साय चङ्कमो लोहितेन फुटो, सेय्यथापि गवाघातन ति ।

B 268

R 182

५ अथ खो भगवा येनायस्मतो सोणस्स विहारो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा पब्बत्ते 25 आसने निसीदि । आयस्मा पि खो सोणो भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्न खो आयस्सन्त सोण भगवा एतदवोच — “ननु ते, सोण, रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स एव चेतसो परिवितक्को उदपादि — “ये खो केचि भगवतो सावका आरद्धवीरिया विहरन्ति, अह तेस अज्जतरो । अथ च पन मे नानुपादाय आसवेहि चित्त विमुच्चति । सविज्जन्ति खो पन मे कुले भोगा, सक्का भोगे च भुज्जितु, पुज्जानि च कातु । यन्नूनाह हीनायावत्तित्वा 30

१ अचिरुपसम्पन्नो-सी०, रो० । २ अच्चारद्धविरियस्स-स्या०, रो०, सी० । ३ फुटो-सी०, स्या० । ४ सम्भिज्जित-म० । ५ सम्भिज्जेय्य-म० । ६ एवमेव-सी० । ७ न्वाय-सी० ।

- B 269 भोगे च भुञ्जेय्य, पुञ्जानि च करेय्य” ति ^१ एव, भन्ते, ति । त कि मञ्जसि, सोण, कुसलो त्व पुब्बे अगारिकभूतो वीणाय तन्तिस्सरे ति ^२ एव, भन्ते, ति । त कि मञ्जसि, सोण, यदा ते वीणाय तन्नियो अच्चायता होन्ति, अपि नु ते वीणा तस्मिं समये सरवती वा होति, कम्मञ्जा वा ति ^३ नो हेत, भन्ते, ति । त कि मञ्जसि, सोण, यदा ते वीणाय ^५ तन्नियो अतिसिथिला होन्ति, अपि नु ते वीणा तस्मिं समये सरवती वा होति, कम्मञ्जा वा ति ^४ नो हेत, भन्ते, ति । त कि मञ्जसि, सोण, यदा ते वीणाय तन्नियो नेव अच्चायता होन्ति नातिसिथिला, समे गुणे पतिट्ठिता, अपि नु ते वीणा तस्मिं समये सरवती वा होति, कम्मञ्जा वा ति ^५ एव, भन्ते, ति । एवमेव खो, सोण, अच्चारद्धवीरिय उद्धच्चाय सवत्तति, अतिलीनवीरिय कोसज्जाय सवत्तति । तस्मातिह त्व, सोण, वीरियसमत अधिद्वह, इन्द्रियान ^{R 183} 10 च समत पटिविज्झ, तत्थ च निमित्त गण्हाही ति । “एव, भन्ते” ति खो आयस्सा सोणो भगवतो पच्चस्सोसि । अथ खो भगवा आयस्सन्त सोण इमिना ओवादेन ओवदित्वा — सेय्यथापि नाम बलया पुरिसो सम्मिञ्जित वा बाह पसारेय्य, पसारित वा बाह सम्मिञ्जेय्य एवमेव — सीतवने आयस्सतो सोणस्स सम्मुखे^१ अन्तरहितो गिज्झकूटे पब्बते पातुरहोसि । अथ खो आयस्सा सोणो अपरेन समयेन वीरियसमत अधिद्वसि, इन्द्रियान च समत ¹⁵ पटिविज्झ, तत्थ च निमित्त अग्गहेसि । अथ खो आयस्सा सोणो, एको वूपकट्ठो अप्पमत्तो आतापी पहित्तो विहरन्तो, न चिरस्सेव — यस्सत्थाय कुलपुत्ता सम्मदेव अगारस्सा अनगारिय पब्बजन्ति — तदनुत्तर ब्रह्मचरियपरियोसान दिट्ठेव धम्मे सय अभिञ्जा सच्छिक्त्वा उपसम्पज्ज विहासि । ‘खीणा जाति, वुसित ब्रह्मचरिय, कत करणीय, नापर इत्थत्ताया’ ति अभिञ्जासि^२ । अञ्जतरो च पनायस्सा सोणो अरहत अहोसि ।
- 20 ६ अथ खो आयस्सतो सोणस्स अरहत्तप्पत्तस्स^३ एतदहोसि — “यच्चूनाह भगवतो सन्तिके अञ्ज ब्याकरेय्य” ति । अथ खो आयस्सा सोणो येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो आयस्सा सोणो भगवन्त एतदवोच — “यो सो, भन्ते, भिक्खु अरह खीणासवो वुसितवा कतकरणीयो ^{B 270} ओहितभारो अनुप्पत्तसदत्थो परिकखीणभवसयोजनो^४ सम्मदञ्जा - विमुत्तो, सो छ ठानानि ²⁵ अधिमुत्तो होति — नेक्खम्माधिमुत्तो होति, पविवेकाधिमुत्तो होति, अब्बापज्जाधिमुत्तो होति, उपादानक्खयाधिमुत्तो होति, तण्हक्खयाधिमुत्तो होति, असम्मोहाधिमुत्तो होति ।

“सिया खो पन, भन्ते, इधेकच्चस्स आयस्सतो एवमस्स — ‘केवल सद्दामत्तक नून अय आयस्सा निस्साय नेक्खम्माधिमुत्तो’ ति, न खो पनेत, भन्ते, एव दट्ठब्ब । खीणासवो, भन्ते, भिक्खु, वुसितवा, कतकरणीयो, करणीयमत्तान असमनुपस्सन्तो कतस्स वा पटिचय^५

१ पमुखे-सी०, स्या० । २ अब्भञ्जासि-सी०, स्या०, रो० । ३ अरहत पत्तस्स-सी०, स्या०, रो० । ४ परिकखीणभवसञ्जो जनो-म०, सी० । ५ पतिचय-सी० ।

खया रागस्स वीतरागत्ता नेक्खम्माधिमुत्तो होति, खया दोसस्स वीतदोसत्ता नेक्खम्माधिमुत्तो होति, खया मोहस्स वीतमोहत्ता नेक्खम्माधिमुत्तो होति ।

“सिया खो पन, भन्ते, इधेक्कच्चस्स आयस्सतो एवमस्स — ‘लामसक्कारसिलोक नून अयमायस्सा निकामयमानो पविवेकाधिमुत्तो’ ति । न खो पनेत, भन्ते, एव दट्ठब्ब । खीणासवो, भन्ते, भिक्खु, वुसितवा, कतकरणीयो, करणीयमत्तान असमनुपस्सन्तो कतस्स वा पटिचय, खया रागस्स वीतरागत्ता पविवेकाधिमुत्तो होति, खया दोसस्स वीतदोसत्ता पविवेकाधिमुत्तो होति, खया मोहस्स वीतमोहत्ता पविवेकाधिमुत्तो होति ।

R 184

“सिया खो पन, भन्ते, इधेक्कच्चस्स आयस्सतो एवमस्स — ‘सीलब्बतपरामास नून अयमायस्सा सारतो पच्चागच्छन्तो अब्यापज्जाधिमुत्तो’ ति । न खो पनेत, भन्ते, एव दट्ठब्ब । खीणासवो, भन्ते, भिक्खु, वुसितवा, कतकरणीयो, करणीयमत्तान असमनुपस्सन्तो कतस्स वा पटिचय, खया रागस्स वीतरागत्ता अब्यापज्जाधिमुत्तो होति, खया दोसस्स वीतदोसत्ता अब्यापज्जाधिमुत्तो होति, खया मोहस्स वीतमोहत्ता अब्यापज्जाधिमुत्तो होति ।

B 271

“खया रागस्स वीतरागत्ता उपादानक्खयाधिमुत्तो होति, खया दोसस्स वीतदोसत्ता उपादानक्खयाधिमुत्तो होति, खया मोहस्स वीतमोहत्ता उपादानक्खयाधिमुत्तो होति ।

“खया रागस्स वीतरागत्ता तण्हक्खयाधिमुत्तो होति, खया दोसस्स वीतदोसत्ता तण्हक्खयाधिमुत्तो होति, खया मोहस्स वीतमोहत्ता तण्हक्खयाधिमुत्तो होति ।

“खया रागस्स वीतरागत्ता असम्मोहाधिमुत्तो होति, खया दोसस्स वीतदोसत्ता असम्मोहाधिमुत्तो होति, खया मोहस्स वीतमोहत्ता असम्मोहाधिमुत्तो होति ।

“एव सम्माविमुत्तचित्तस्स, भन्ते, भिक्खुनो भुसा चे पि चक्खुविञ्जेय्या रूपा चक्खुस्स आपाथ आगच्छन्ति, नेवस्स चित्तं परियादियन्ति । अमिस्सीकतमेवस्स चित्तं होति, ठितं, आनेज्जप्पत्तं, वय चस्सानुपस्सति । भुसा चे पि सोतविञ्जेय्या सद्दा पे० घानविञ्जेय्या गन्धा जिह्वाविञ्जेय्या रसा कायविञ्जेय्या फोड्डब्बा मनोविञ्जेय्या धम्मा मनस्स आपाथ आगच्छन्ति, नेवस्स चित्तं परियादियन्ति, अमिस्सीकतमेवस्स चित्तं होति, ठितं, आनेज्जप्पत्तं, वय चस्सानुपस्सति । सेय्यथापि, भन्ते, सेलो पब्बतो अच्छिद्दो असुसिरो एक्कघनो, पुरत्थिमाय चे पि दिसाय आगच्छेय्य भुसा वातवुद्धि, नेव न सङ्कम्पेय्य न सम्पक्म्पेय्य न सम्पवेधेय्य, पच्छिमाय चे पि दिसाय आगच्छेय्य भुसा वातवुद्धि पे० उत्तराय चे पि दिसाय पे० दक्खिणाय चे पि दिसाय आगच्छेय्य भुसा वातवुद्धि, नेव न सङ्कम्पेय्य न सम्पक्म्पेय्य न सम्पवेधेय्य, एवमेव खो, भन्ते, एव सम्माविमुत्तचित्तस्स भिक्खुनो भुसा चे पि चक्खुविञ्जेय्या रूपा चक्खुस्स आपाथ आगच्छन्ति, नेवस्स चित्तं परियादियन्ति, अमिस्सीकतमेवस्स चित्तं होति, ठितं, आनेज्जप्पत्तं, वय चस्सानुपस्सति ।

भुसा चे पि सोतविञ्जेय्या सद्दा पे० घानविञ्जेय्या गन्धा जिह्वाविञ्जेय्या रसा
कायविञ्जेय्या फोडुब्बा मनोविञ्जेय्या धम्मा मनस्स आपाथ आगच्छन्ति, नेवस्स चित्त
परियादियन्ति, अमिस्सीकतमेवस्स चित्त होति, ठित, आनेञ्जप्पत्त, वय चस्सानुपस्सती” ति ।

नेक्खम्म अधिमुत्तस्स पविवेक च चेतसो ।

5

अब्बापज्जाधिमुत्तस्स उपादानक्खयस्स च ॥

R 185

तण्हक्खयाधिमुत्तस्स असम्मोह च चेतसो ।

दिस्वा आयतनुप्पाद सम्मा चित्त विमुच्चति ॥

B 272

तस्स सम्मा विमुत्तस्स सन्तचित्तस्स भिक्खुनो ।

कतस्स पटिचयो नत्थि करणीय न विज्जति ॥

10

सेल्लो यथा एकग्घनो वातेन न समीरति ।

एव रूपा रसा सद्दा गन्धा फस्सा च केवला ॥

इद्दा धम्मा अनिद्दा च न पवेधेन्ति तादिनो ।

ठित चित्त विप्पमुत्त वय चस्सानुपस्सती ति ॥

§ ३ दिगुणादिउपाहनपटिक्खेपो

७ अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि—“एव खो, भिक्खवे, कुलपुत्ता अञ्ज
15 ब्याकरोन्ति, अत्थो च वुत्तो, अत्ता च अनुपनीतो । अथ च, पनिधेक्खे मोघपुरिसा
हसमानका^१, मञ्जे, अञ्ज ब्याकरोन्ति, ते पच्छा विधात आपज्जन्ती” ति । अथ खो भगवा
आयस्सन्त सोण आमन्तेसि—“त्व खोसि, सोण, सुखुमालो^२ । अनुजानामि ते, सोण,
एकपलासिक उपाहन” ति । अह खो, भन्ते, असीतिसकटवाहे हिरञ्ज^३ ओहाय अगारस्सा
अनगारिय पब्बजितो, सत्तहत्थिक च अनीक^४ । अथाह भन्ते एकपलासिक चे परिहरिस्सामि,
20 तस्स मे भविस्सन्ति वत्तारो ‘सोणो कोळिविसो असीतिसकटवाहे हिरञ्ज ओहाय अगारस्सा
अनगारिय पब्बजितो, सत्तहत्थिक च अनीक । सो दानाय एकपलासिकासु उपाहनासु सत्तो’
ति । सचे भगवा भिक्खुसङ्घस्स अनुजानिस्सति अह पि परिभुञ्जिस्सामि, नो चे भगवा
भिक्खुसङ्घस्स अनुजानिस्सति, अह पि न परिभुञ्जिस्सामी ति । अथ खो भगवा एतस्मि
निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—“अनुजानामि, भिक्खवे,
25 एकपलासिक उपाहन । न, भिक्खवे, दिगुणा उपाहना धारेतब्बा । न तिगुणा उपाहना
धारेतब्बा । न गणङ्गणुपाहना^५ धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

§ ४ सब्बनीलिकादिपटिक्खेपो

८ तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू सब्बनीलिका उपाहनायो धारेन्ति

१ हसमानक—स्या०, रो०, म० । २ सुखुमालो—सी० । ३ असीतिसकटवाहेहि रञ्ज—रो० ।

४ अणीक—सी० । ५ गणङ्गणुपाहना—सी०, रो०, गुणङ्गणुपाहना—म० ।

पे० सब्बपीतिका उपाहनायो धारेन्ति सब्बलोहितिका उपाहनायो धारेन्ति
 सब्बमज्झिट्टिका^१ उपाहनायो धारेन्ति सब्बकण्हा उपाहनायो धारेन्ति सब्बमहारङ्गरत्ता B 273
 उपाहनायो धारेन्ति सब्बमहानामरत्ता उपाहनायो धारेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति
 विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे,
 सब्बनीलिका उपाहना धारेतब्बा, न सब्बपीतिका उपाहना धारेतब्बा, न सब्बलोहितिका
 उपाहना धारेतब्बा, न सब्बमज्झिट्टिका उपाहना धारेतब्बा, न सब्बकण्हा उपाहना धारेतब्बा,
 न सब्बमहारङ्गरत्ता उपाहना धारेतब्बा, न सब्बमहानामरत्ता उपाहना धारेतब्बा । यो धारेय्य,
 आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

९ तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू नीलकवद्धिका^१ उपाहनायो धारेन्ति, R 186
 पीतकवद्धिका उपाहनायो धारेन्ति, लोहितकवद्धिका उपाहनायो धारेन्ति, मज्झिट्टिकवद्धिका^१
 उपाहनायो धारेन्ति, कण्हवद्धिका उपाहनायो धारेन्ति, महारङ्गरत्तवद्धिका उपाहनायो धारेन्ति,
 महानामरत्तवद्धिका उपाहनायो धारेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—
 सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, नीलकवद्धिका
 उपाहना धारेतब्बा, न पीतकवद्धिका उपाहना धारेतब्बा, न लोहितकवद्धिका उपाहना
 धारेतब्बा, न मज्झिट्टिकवद्धिका उपाहना धारेतब्बा, न कण्हवद्धिका उपाहना धारेतब्बा, न¹⁵
 महारङ्गरत्तवद्धिका उपाहना धारेतब्बा, न महानामरत्तवद्धिका उपाहना धारेतब्बा । यो
 धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

१० तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू खल्लकबद्धा^१ उपाहनायो धारेत्ति, पुटबद्धा^१
 उपाहनायो धारेन्ति, पालिगुण्ठिमा उपाहनायो धारेन्ति, तूलपुण्णिका उपाहनायो धारेन्ति,
 तित्तिरपत्तिका उपाहनायो धारेन्ति, मेण्डविसाणवद्धिका^१ उपाहनायो धारेन्ति, अजविसाण-20
 वद्धिका^१ उपाहनायो धारेन्ति, विच्छिकाळिका^१ उपाहनायो धारेन्ति, मोरपिच्छ^१-परि-
 सिब्बिता उपाहनायो धारेन्ति, चित्रा उपाहनायो धारेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति
 विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न,
 भिक्खवे, खल्लकबद्धा उपाहना धारेतब्बा, न पुटबद्धा उपाहना धारेतब्बा, न पालिगुण्ठिमा B 274
 उपाहना धारेतब्बा, न तूलपुण्णिका उपाहना धारेतब्बा, न तित्तिरपत्तिका उपाहना धारेतब्बा,²⁵
 न मेण्डविसाणवद्धिका उपाहना धारेतब्बा, न अजविसाणवद्धिका उपाहना धारेतब्बा,
 न विच्छिकाळिका उपाहना धारेतब्बा, न मोरपिच्छपरिसिब्बिता उपाहना धारेतब्बा, न
 चित्रा उपाहना धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

११ तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सीहचम्मपरिक्खदा उपाहनायो धारेन्ति,

१ मज्झिट्टिका-स्या०, रो० । २ नीलकवद्धिका-सी०, रो० । ३ मज्झिट्टिकवद्धिका-सी०, मज्झिट्टक
 वद्धिका-रो० । ४ खल्लकबद्धा-म० । ५ पुटबद्धा-म० । ६ मेण्डविसाणवद्धिका-रो० । ७ अज
 विसाणवद्धिका-रो० । ८ विच्छिकाळिका-सी०, रो० । ९ मोरपिच्छ-रो०, मोरपिञ्ज-स्या० ।

व्यग्धचम्मपरिक्खटा उपाहनायो धारेन्ति, दीपिचम्मपरिक्खटा उपाहनायो धारेन्ति, अजिनचम्मपरिक्खटा उपाहनायो धारेत्ति, उद्दचम्मपरिक्खटा उपाहनायो धारेन्ति, मज्जारचम्मपरिक्खटा उपाहनायो धारेन्ति, काळकचम्मपरिक्खटा उपाहनायो धारेन्ति, उल्लकचम्मपरिक्खटा उपाहनायो धारेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि ६ गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, सीहचम्मपरिक्खटा उपाहना धारेतब्बा पे० न व्यग्धचम्मपरिक्खटा उपाहना धारेतब्बा, न दीपिचम्मपरिक्खटा उपाहना धारेतब्बा, न अजिनचम्मपरिक्खटा उपाहना धारेतब्बा, न उद्दचम्मपरिक्खटा उपाहना धारेतब्बा, न मज्जारचम्मपरिक्खटा उपाहना धारेतब्बा, न कालकचम्मपरिक्खटा उपाहना धारेतब्बा, न उल्लकचम्मपरिक्खटा उपाहना धारेतब्बा । यो धारेय्य, 10 आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

§ ५ ओमुक्कगणङ्गणुपाहनानुजानना

१२ अथ खो भगवा पुब्बण्हसमय निवासेत्ता पत्तचीवरमादाय राजगह पिण्डाय पाविसि, अब्जतरेन भिक्खुना पच्छासमणेन । अथ खो सो भिक्खु खज्जमानो भगवन्त पिट्ठितो पिट्ठितो अनुबन्धि । अहसा खो अब्जतरो उपासको गणङ्गणुपाहन^१ आरोहित्वा भगवन्त दूरतो व आगच्छन्त, दिस्वान^२ उपाहना ओरोहित्वा येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा 15 भगवन्त अभिवादेत्वा येन सो भिक्खु तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा त भिक्खु अभिवादेत्वा एतदवोच—“किस्स, भन्ते, अय्यो खज्जती” ति^३ पादा मे, आवुसो, फालिता^४ ति । गण्ह,^५ B. 275 भन्ते, उपाहनायो ति । अल, आवुसो, पटिक्खित्ता भगवता गणङ्गणुपाहना ति । गण्हाहेता, R. 187 भिक्खु, उपाहनायो ति । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—“अनुजानामि, भिक्खवे, ओमुक्क गणङ्गणुपाहन । न, भिक्खवे, नवा 20 गणङ्गणुपाहना धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

§ ६ अज्झारामे उपाहनपटिक्खेपो

१३ तेन खो पन समयेन भगवा अज्झोकासे अनुपाहनो चङ्कमति । सत्था अनुपाहनो चङ्कमती ति, थेरा पि भिक्खू अनुपाहना चङ्कमन्ति । छब्बगिया भिक्खू, सत्थरि अनुपाहने चङ्कममाने, थेरेसु पि भिक्खूसु अनुपाहनेसु चङ्कममानेसु, सउपाहना चङ्कमन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा, पे० ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—“कथ हि नाम छब्बगिया 25 भिक्खू, सत्थरि अनुपाहने चङ्कममाने, थेरेसु पि भिक्खूसु अनुपाहनेसु चङ्कममानेसु, सउपाहना चङ्कमिस्सन्ती” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । पे० सच्च किर, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खू, सत्थरि अनुपाहने चङ्कममाने, थेरेसु पि भिक्खूसु अनुपाहनेसु चङ्कममानेसु, सउपाहना चङ्कमन्ती ति^१ सच्च भगवा ति । विगरहि बुद्धो

१ गुणङ्गणुपाहना—म० । २ दिस्वा—रो०, म० । ३ फालिता—म० । ४ हन्द—सी०, रो०, म० ।

भगवा पे० कथ हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा, सत्थरि अनुपाहने चङ्कममाने, थेरेसु पि भिक्खूसु अनुपाहनेसु चङ्कममानेसु, सउपाहना चङ्कमिस्सन्ति । इमे हि नाम, भिक्खवे, गिही^१ ओदातवसना^२ अभिजीवनिकस्स सिप्पस्स कारणा आचरियेसु सगारवा सप्पतिस्सा^३ सभागवुत्तिका विहरिस्सन्ति । इध खो त, भिक्खवे, सोभेथ, य तुम्हे एव स्वाक्खाते धम्मविनये पब्बजिता समाना आचरियेसु आचरियमत्तेसु उपज्झायेसु उपज्झायमत्तेसु सगारवा^४ सप्पतिस्सा^५ सभागवुत्तिका^६ विहरेय्याथ । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० विगरहित्वा धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, आचरियेसु आचरियमत्तेसु उपज्झायेसु उपज्झायमत्तेसु अनुपाहनेसु चङ्कममानेसु सउपाहनेन चङ्कमितब्ब । यो चङ्कमेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । न च, भिक्खवे, अज्झारामे उपाहना धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

10

१४ तेन खो पन समयेन अब्बतरस्स भिक्खुनो पादखीलाबाधो^७ होति । भिक्खू त भिक्खु^८ परिगहेत्वा उच्चार पि^९ पस्साव पि निक्खामेन्ति । अइसा^{१०} खो भगवा सेनासन चारिक आहिण्डन्तो ते भिक्खू त भिक्खु परिगहेत्वा उच्चार पि पस्साव पि निक्खामेन्ते, दिस्वान येन ते भिक्खू तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा ते भिक्खू एतदवोच — “कि इमस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो आबाधो” ति^{११} इमस्स, भन्ते, आयस्सतो पादखीलाबाधो, इम मय परिगहेत्वा उच्चार पि पस्साव पि निक्खामेमा ति । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे^{१२} धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, यस्स पादा वा दुक्खा, पादा वा फालिता,^{१३} पादखीलाबाधो वा,^{१४} उपाहन धारेतु” ति ।

B 276

R 188

तेन खो पन समयेन भिक्खू अधोतेहि पादेहि मच्च पि पीठ पि अभिरुहन्ति,^{१५} चीवर पि सेनासन पि दुस्सति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, ‘इदानीं^{१६} मच्च वा पीठ वा अभिरुहिस्सामी’ ति उपाहन धारेतु ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू रत्तिया उपोसयग्ग पि सन्निसज्ज पि गच्छन्ता अन्धकारे खाणु^{१७} पि कण्टक पि अक्कमन्ति, पादा दुक्खा होन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, अज्झारामे उपाहन धारेतु, उक्क, पदीप, कत्तरदण्ड ति ।

§ ७ कट्टपादुकादिपटिक्खेपो

१५ तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू रत्तिया पच्चूससमय पच्चुट्ठाय कट्टपादुकायो^{१८} अभिरुहित्वा अज्झोकासे चङ्कमन्ति, उच्चासद्दा महासद्दा खटखटसद्दा, अनेकविहित

१ गिहीनो-स्या । २ ओदातवत्थगसनना-म० । ३ सप्पतिस्सवा-सी० । ४ अगारवा-सी०, म० । ५ अप्पतिस्सवा-सी०, अप्पतिस्सा-म० । ६ असभागवुत्तिका-म०, सी० । ७ पाद खीलाबाधो-म० । ८ त भिक्खु-रो०, त भिक्खू-म० । ९ उच्चारम्पि-सी०, रो०, म । १० अइस-रो० । ११ ‘एतस्मि पकरणे’ ति पाठो रो० पोत्थके नत्थि । १२ फलिता-म० । १३ पादखीला वा आबाधो-रो०, पादखीलो वा आबाधो-सी० । १४ अभिरुहन्ति-स्या०, रो० । १५ खानु-सी०, रो० ।

तिरच्छानकथ कथेन्ता, सेय्यथिद^१—राजकथ, चोरकथ, महामत्तकथ, सेनाकथ, भयकथ, युद्धकथ, अन्नकथ, पानकथ, वत्थकथ, सयनकथ, मालाकथ, गन्धकथ, जातिकथ, यानकथ, गामकथ, निगमकथ, नगरकथ, जनपदकथ, इत्थिकथ, पुरिसकथ, सूरकथ, विसिखाकथ, कुम्भट्टानकथ, पुब्बपेतकथ, नानत्तकथ, लोकक्खायिक, समुद्धक्खायिक, इति भवामवकथ

B 277 ५ इति वा, कीटक पि अक्कमित्वा मारेन्ति, भिक्खू पि समाधिम्हा चावेन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति^२ विपाचेन्ति—“कथ हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू रत्तिया पच्चूससमय पच्चुद्वाय कट्टपादुकायो अभिरुहत्वा अज्झोकासे चङ्कमिस्सन्ति, उच्चासद्दा महासद्दा खटखटसद्दा अनेकविहित तिरच्छानकथ कथेन्ता, सेय्यथिद—राजकथ, चोरकथ पे० इति भवामवकथ इति वा, कीटक पि अक्कमित्वा मारेस्सन्ति, भिक्खू १० पि समाधिम्हा चावेस्सन्ती” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

पे० सच्च किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खू रत्तिया पच्चूससमय पच्चुद्वाय कट्टपादुकायो अभिरुहत्वा अज्झोकासे चङ्कमन्ति, उच्चासद्दा महासद्दा खटखटसद्दा, अनेकविहित तिरच्छानकथ कथेन्ता, सेय्यथिद,—राजकथ, चोरकथ पे० इति भवामवकथ R 189 इति वा, कीटक पि अक्कमित्वा मारेन्ति, भिक्खू पि समाधिम्हा चावेन्ती ति^३ सच्च भगवा ति १५ पे० विगरहत्वा धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—“न, भिक्खवे, कट्टपादुका धारेत्तब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

१६ अथ खो भगवा राजगहे यथाभिरन्त^४ विहरत्वा येन बाराणसी तेन चारिक पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिक चरमानो येन बाराणसी तदवसरि । तत्र सुद भगवा बाराणसिय विहरति इसिपत्तेने मिगदाये । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू—भगवता २० कट्टपादुका पटिक्खित्ता ति—तालतरुणे छेदापेत्वा तालपत्तपादुकायो धारेन्ति, तानि तालतरुणानि छिन्नानि मिलयन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—“कथ हि नाम समणा सक्कपुत्तिया तालतरुणे छेदापेत्वा तालपत्तपादुकायो धारेस्सन्ति, तानि तालतरुणानि छिन्नानि मिलयन्ति, एकिन्द्रिय समणा सक्कपुत्तिया जीव विहेठेन्ती” ति । अस्सोसु खो भिक्खू तेसं मनुस्सान उज्झायन्तान खिय्यन्तान विपचेन्तान । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ २५ आरोचेसु । पे० सच्च किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खू तालतरुणे छेदापेत्वा तालपत्तपादुकायो धारेन्ति, तानि तालतरुणानि छिन्नानि मिलयन्ती ति^५ सच्च भगवा ति । विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा तालतरुणे छेदापेत्वा तालपत्तपादुकायो धारेस्सन्ति, तानि तालतरुणानि छिन्नानि मिलयन्ति । B 278 जीवसज्जिनो हि, भिक्खवे, मनुस्सा रुक्खसिं । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा ३० पसादाय पे० विगरहत्वा धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—“न, भिक्खवे, तालपत्तपादुका धारेत्तब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

१ सेय्यथिद—सी०, सा०, रो० । २ खिय्यन्ति—सी०, सा०, रो० । ३ यथाभिरन्त—सी ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू ‘भगवता तालपत्तपादुका पटिक्खित्ता’ ति वेळुतरुणे छेदापेत्वा वेळुपत्तपादुकायो धारेन्ति । तानि वेळुतरुणानि छिन्नानि मिलयन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम समणा सक्कपुत्तिया वेळुतरुणे छेदापेत्वा वेळुपत्तपादुकायो धारेस्सन्ति । तानि वेळुतरुणानि छिन्नानि मिलयन्ति । एकिन्द्रिय समणा सक्कपुत्तिया जीव विहेठेन्ती” ति । अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान ५ खिय्यन्तान विपाचेन्तान । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । पे० जीवसब्बिनो हि, भिक्खवे, मनुस्सा रुक्खस्सि पे० न, भिक्खवे, वेळुपत्तपादुका धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

१७ अथ खो भगवा बाराणसिय यथामिरन्त विहरित्वा येन भद्दिय तेन चारिक पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिक चरमानो येन भद्दिय तदवसरि । तत्र सुद भगवा भद्दिये 10 विहरति जातिया वने । तेन खो पन समयेन भद्दिया भिक्खू अनेकविहित पादुकमण्डनानु-योगमनुयुत्ता विहरन्ति, तिणपादुक करोन्ति पि कारापेन्ति पि, मुञ्जपादुक करोन्ति पि कारापेन्ति पि, बब्बजपादुक १ करोन्ति पि कारापेन्ति पि, हिन्तालपादुक करोन्ति पि कारापेन्ति पि, कमलपादुक करोन्ति पि कारापेन्ति पि, कम्बलपादुक करोन्ति पि कारापेन्ति पि, रिञ्चन्ति उद्देस परिपुच्छ अधिसील अधिचित्त अधिपब्ब 15 । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा 15

R 190

पे० ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम भद्दिया भिक्खू अनेकविहित पादुकमण्डनानुयोगमनुयुत्ता विहरिस्सन्ति, तिणपादुक करिस्सन्ति पि कारापेस्सन्ति पि, मुञ्जपादुक करिस्सन्ति पि कारापेस्सन्ति पि, बब्बजपादुक करिस्सन्ति पि कारापेस्सन्ति पि, हिन्तालपादुक करिस्सन्ति पि कारापेस्सन्ति पि, कमलपादुक करिस्सन्ति पि कारापेस्सन्ति पि, कम्बलपादुक करिस्सन्ति पि कारापेस्सन्ति पि, रिञ्चिस्सन्ति उद्देस 20 परिपुच्छ अधिसील अधिचित्त अधिपब्ब” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० सच्च किर, भिक्खवे, भद्दिया भिक्खू अनेकविहित पादुकमण्डनानु-योगमनुयुत्ता विहरन्ति, तिणपादुक करोन्ति पि कारापेन्ति पि पे० रिञ्चन्ति उद्देस परिपुच्छ अधिसील अधिचित्त अधिपब्ब” ति २ सच्च भगवा ति । विगरहि बुद्धो भगवा 25

B 279

पे० कथ हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा अनेकविहित पादुकमण्डनानुयोगमनुयुत्ता 25 विहरिस्सन्ति, तिणपादुक करिस्सन्ति पि कारापेस्सन्ति पि पे० रिञ्चिस्सन्ति उद्देस परिपुच्छ अधिसील अधिचित्त अधिपब्ब । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० विगरहित्वा धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, तिणपादुका धारेतब्बा, न मुञ्जपादुका धारेतब्बा, न बब्बजपादुका धारेतब्बा, न हिन्तालपादुका धारेतब्बा, न कमल-पादुका धारेतब्बा, न कम्बलपादुका धारेतब्बा, न सोवणमया पादुका धारेतब्बा, न रूपियमया 30

पादुका धारेतब्बा, न मणिमया पादुका धारेतब्बा, न वेळुरियमया पादुका धारेतब्बा, न फलिकमया पादुका धारेतब्बा, न कसमया पादुका धारेतब्बा, न काचमया पादुका धारेतब्बा, न तिपुमया पादुका धारेतब्बा, न सीसमया पादुका धारेतब्बा, न तम्बलोहमया पादुका धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । न च, भिक्खवे, काचि सङ्कमनिया पादुका धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, तिस्सो पादुका^१ धुवद्धानिया असङ्कमनियायो — वच्चपादुक, पस्सावपादुक, आचमनपादुक” ति ।

१८ अथ खो भगवा भदिये यथाभिरन्त विहरित्वा येन सावत्थि तेन चारिक पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिक चरमानो येन सावत्थि तदवसरि । तत्र सुद भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू
R 191 10 अचिरवतिया नदिया गावीन तरन्तीन विसाणेषु पि गण्हन्ति, कण्णेषु पि गण्हन्ति, गीवाय पि गण्हन्ति, छेप्पाय पि^१ गण्हन्ति, पिट्ठि पि अभिरुहन्ति, रत्तचित्ता पि अङ्गजात छुपन्ति, वच्छतरिं पि^२ ओगाहेत्वा मारेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम समणा सक्कपुत्तिया गावीन तरन्तीन विसाणेषु पि गहेस्सन्ति पे० सेय्यथापि गिही कामभोगिनो” ति । अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खिय्यन्तान
15 विपाचेन्तान । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० सच्च किर, भिक्खवे, पे० सच्च भगवा ति पे० विगरहित्वा धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, गावीन विसाणेषु गहेतब्ब, न कण्णेषु गहेतब्ब, न गीवाय
B 280 गहेतब्ब, न छेप्पाय गहेतब्ब, न पिट्ठि अभिरुहितब्बा । यो अभिरुहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । न च, भिक्खवे, रत्तचित्तेन अङ्गजात छुपितब्ब । यो छुपेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । न
20 वच्छतरी मारेतब्बा । यो मारेय्य, यथाधम्मो कारेतब्बो” ति ।

§ ८ यानादिपटिक्खेपो

१९ तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू यानेन यायन्ति, इत्थियुत्तेन पि पुरिसन्तरेन, पुरिसयुत्तेन पि इत्थन्तरेन । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गङ्गामहियाया ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, यानेन यायितब्ब । यो यायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

25 तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु कोसलेसु जनपदे सावत्थि गच्छन्तो भगवन्त दस्सनाय अन्तरामग्गे गिलानो होति । अथ खो सो भिक्खु मग्गा ओक्कम्म अब्जतरस्सिं रूक्खमूले निसीदि । मनुस्सा त भिक्खु दिस्वा^१ एतदवोचु — “कह, भन्ते, अय्यो गमिस्सती” ति^२ सावत्थि खो अह, आवुसो, गमिस्सामि भगवन्त दस्सनाया ति । एहि, भन्ते, गमिस्सामा ति । नाह, आवुसो, सक्कोमि, गिलानोम्ही ति । एहि, भन्ते, यान

१ पादुकायो-सी०, स्या०, रो० । २ छेप्पा पि-म० । ३ वच्छतरी पि-रो०, स्या० ।

४ पस्सित्वा-सी०, स्या० ।

अभिरुहा ति । ‘अल, आवुसो, पटिक्खित्त भगवता यान’ ति कुक्कुच्चायन्तो यान नाभिरुहि । अथ खो सो भिक्खु सावत्थि गन्त्वा भिक्खून एतमत्थ आरोचेसि । भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानस्स यान ति । अथ खो भिक्खून एतदहोसि — “इत्थियुत्त नु खो पुरिसयुत्त नु खो” ति ^१ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, पुरिसयुत्त हत्थवट्ठक ति । तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्स भिक्खुनो यानग्वातेन ^५ बाब्बहतर अफासु अहोसि । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, सिविक पाटङ्गि ति ।

R 192

§ ९ उच्चासयनमहासयनपटिक्खेपो

२० तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उच्चासयनमहासयनानि धारेन्ति, सेय्यथिद — आसन्दि, पल्लङ्को, गोनको, चित्तको, पटिका, पटलिका, तूलिका, विकतिका, उद्धलोमि, एकन्तलोमि, कट्टिस्स, कोसेय्य, कुत्तको, हत्थत्थर, अस्सत्थर, रथत्थर, अजिनप्पवेणि, ¹⁰ B 281 कदलिमिगपवरपच्चत्थरण, सउत्तरच्छद, उभतोलोहितकूपधान ति । मनुस्सा विहारचारिक आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, उच्चासयनमहासयनानि धारेतब्बानि, सेय्यथिद — आसन्दि, पल्लङ्को, गोनको, चित्तको, पटिका, पटलिका, तूलिका, विकतिका, उद्धलोमि, एकन्तलोमि, कट्टिस्स, कोसेय्य, कुत्तको, हत्थत्थर, अस्सत्थर, रथत्थर, अजिनप्पवेणि, ¹⁵ कदलि- मिगपवरपच्चत्थरण, सउत्तरच्छद, उभतोलोहितकूपधान । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

§ १० सब्वचम्मपटिक्खेपो

२१ तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू — भगवता उच्चासयनमहासयनानि पटिक्खित्तानी ति — महाचम्मानी धारेन्ति, सीहचम्म ब्यग्घचम्म दीपिचम्म । तानि मञ्चप्पमाणेन पि छिन्नानि होन्ति, पीठप्पमाणेन पि छिन्नानि होन्ति, अन्तो पि मञ्चे पञ्जत्तानि होन्ति, बहि पि मञ्चे पञ्जत्तानि होन्ति, अन्तो पि पीठे पञ्जत्तानि होन्ति, बहि पि पीठे पञ्जत्तानि ²⁰ होन्ति । मनुस्सा विहारचारिक आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, महाचम्मानी धारेतब्बानि, सीहचम्म ब्यग्घचम्म दीपिचम्म । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू — भगवता महाचम्मानी पटिक्खित्तानी ति — गोचम्मानी धारेन्ति । तानि मञ्चप्पमाणेन पि छिन्नानि होन्ति, पीठप्पमाणेन पि छिन्नानि ²⁵ होन्ति, अन्तो पि मञ्चे पञ्जत्तानि होन्ति, बहि पि मञ्चे पञ्जत्तानि होन्ति, अन्तो पि पीठे पञ्जत्तानि होन्ति, बहि पि पीठे पञ्जत्तानि होन्ति ।

अञ्जतरो पि पापभिक्खु अञ्जतरस्स पापुपासकस्स ^१ कुल्लपको होति । अथ खो सो

- R 193 पापभिक्षु पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन तस्स पापुपासकस्स निवेसन तेनुप-
सङ्गमि, उपसङ्गमित्वा पञ्जत्ते आसने निसीदि । अथ खो सो पापुपासको येन सो पापभिक्षु
B 282 तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा त पापभिक्षु अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । तेन खो पन
समयेन तस्स पापुपासकस्स वच्छको होति तरुणको^१ अभिरूपो दस्सनीयो पासादिको चित्रो,
सेय्यथापि दीपिच्छापो । अथ खो सो पापभिक्षु त वच्छक सक्कच्च उपनिज्झायति । अथ
खो सो पापुपासको त पापभिक्षु एतदवोच — “किस्स, भन्ते, अय्यो इम वच्छक सक्कच्च
उपनिज्झायती” ति^२ अत्थो मे, आवुसो, इमस्स वच्छकस्स चम्पेना ति । अथ खो सो
पापुपासको त वच्छक वधित्वा चम्म विधुनित्वा तस्स पापभिक्षुनो पादासि । अथ खो सो
पापभिक्षु त चम्म सङ्घाटिया पटिच्छादेत्वा अगमासि । अथ खो सा गावी वच्छगिद्धिनी
10 त पापभिक्षु पिट्ठितो पिट्ठितो अनुबन्धि । भिक्षू एवमाहसु — “किस्स त्याय, आवुसो,
गात्री पिट्ठितो पिट्ठितो अनुबद्धा” ति^३ अह पि खो, आवुसो, न जानामि केन म्याय गावी
पिट्ठितो पिट्ठितो अनुबद्धा ति । तेन खो पन समयेन तस्स पापभिक्षुनो सङ्घाटि लोहितेन
मक्खिता होति । भिक्षू एवमाहसु — “अय पन ते, आवुसो, सङ्घाटि किं कता” ति^४ अथ
खो सो पापभिक्षु भिक्षून एतमत्थ आरोचेसि । किं पन त्व, आवुसो, पाणातिपाते समादपेसी
15 ति^५ एवमावुसो ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ते उज्झायन्ति खिग्यन्ति विपाचेन्ति — “कथ
हि नाम भिक्षु पाणातिपाते समादपेस्सति, ननु भगवता अनेकपरियायेन पाणातिपातो गरहितो,
पाणातिपाता वेरमणी पसत्था” ति । अथ खो ते भिक्षू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।
अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्षुसङ्घ सन्निपातापेत्वा त
पापभिक्षु पटिपुच्छि — “सच्च किर त्व, भिक्षु, पाणातिपाते समादपेसी” ति^६ सच्च भगवा ति
20 पे० कथ हि नाम त्व, मोघपुरिस, पाणातिपाते समादपेस्ससि, ननु मया, मोघपुरिस,
अनेकपरियायेन पाणातिपातो गरहितो, पाणातिपाता वेरमणी पसत्था । नेत, मोघपुरिस,
अप्पसन्नान वा पसादाय पे० विगरहित्वा धम्मिं कथ कत्वा भिक्षू आमन्तेसि — “न,
भिक्षवे, पाणातिपाते समादपेतब्ब । यो समादपेय्य, यथाधम्मो कारेतब्बो । न, भिक्षवे,
गोचम्म धारेतब्ब । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । न च, भिक्षवे, किञ्चि चम्म धारेतब्ब ।
25 यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

§ ११ गिहिविकतानुज्जातादि

- B 283 २२ तेन खो पन समयेन मनुस्सान मच्च पि पीठ पि चम्पोनद्धानि होन्ति,
R 194 चम्मविनद्धानि । भिक्षू कुक्कुचायन्ता नाभिनिसीदन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।
अनुजानामि, भिक्षवे, गिहिविकत अभिनिसीदितु, न त्वेव अभिनिपज्जितु ति ।

तेन खो पन समयेन विहारा चम्मबन्धेहि^१ ओगुम्फियन्ति^२ । भिक्षू कुक्कुचायन्ता

१ तरुणो-स्या० । २ अनुबद्धा-सी०, अनुबद्धी-म० । ३ चम्मबद्धेहि-म०, चम्मवेद्धेहि-
सी० । ४ ओगुम्बियन्ति-सी०, स्या० ।

नाभिनिसीदन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, बन्धनमत्त अभिनिसीदितु ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सउपाहना गाम पविसन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, सउपाहनेन गामो पविसितब्बो । यो पविसेय्य, आपत्ति^५ दुक्कटस्सा ति ।

तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु गिलानो होति, न सक्कोति विना उपाहनेन गाम पविसितु । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन भिक्खुना सउपाहनेन गाम पविसितु ति ।

§ १२ सोणकुटिकणवत्थु

२३ तेन खो पन समयेन आयस्सा महाकच्चानो^१ अवन्तीसु विहरति कुरुरघरे^२ 10
पपाते^३ पब्बते । तेन खो पन समयेन सोणो उपासको कुटिकणो आयस्मतो महाकच्चानस्स उपट्ठाको होति । अथ खो सोणो उपासको कुटिकणो येनायस्सा महाकच्चानो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्सन्त महाकच्चान अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो सोणो उपासको कुटिकणो आयस्सन्त महाकच्चान एतदवोच—“यथा यथाह, भन्ते, अय्येन महाकच्चानेन धम्म देसित आजानामि, नयिद सुकद अगार अज्झावसता एकन्तपरिपुण्ण^{१५} एकन्तपरिसुद्ध सङ्गलिखित ब्रह्मचरिय चरितु । इच्छामह, भन्ते, केसमस्सु ओहारेत्वा कासायानि वत्थानि अच्छादेत्वा अगारस्सा अनगारिय पब्बजितु । पब्बाजेतु म, भन्ते, अय्यो महाकच्चानो” ति^४ । दुक्कर खो, सोण, यावजीव एकसेय्य एकभत्त ब्रह्मचरिय चरितु^५ । इह, त्व, सोण, तत्थेव अगारिकभूतो बुद्धान सासन अनुयुञ्ज, काल्युत्त एकसेय्य एकभत्त ब्रह्मचरिय ति । अथ खो सोणस्स उपासकस्स कुटिकणस्स यो अहोसि पब्बज्जाभिसङ्गारो सो^{२०} पटिप्पस्सम्भि । दुतिय पि खो सोणो उपासको कुटिकणो पे० ततिय पि खो सोणो उपासको कुटिकणो येनायस्सा महाकच्चानो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्सन्त महाकच्चान अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो सोणो उपासको कुटिकणो आयस्सन्त महाकच्चान एतदवोच—“यथा यथाह, भन्ते, अय्येन महाकच्चानेन धम्म देसित आजानामि, नयिद सुकर अगार अज्झावसता एकन्तपरिपुण्ण एकन्तपरिसुद्ध सङ्गलिखित^{२५} ब्रह्मचरिय चरितु । इच्छामह, भन्ते, केसमस्सु ओहारेत्वा कासायानि वत्थानि अच्छादेत्वा अगारस्सा अनगारिय पब्बजितु । पब्बाजेतु म, भन्ते, अय्यो महाकच्चानो” ति । अथ खो

B 284

R 195

१ महाकच्चायनो—सी० । २ कुरुरघरे—सी०, स्या०, रो० । ३ पपतके—म० । ४ एव चुत्ते आयस्सा महाकच्चानो सोण उपासक कुटिकण एतदवोच’ इति अधिको पाठो स्या० पोत्थके दिस्सति । ५ ‘चरितु’ ति सी० रो० पोत्थकेसु नत्थि ।

आयस्सा महाकच्चानो सोण उपासक कुटिकण पब्बाजेसि । तेन खो पन समयेन अवन्ति-
दक्खिणापथो अप्पभिक्षुको होति । अथ खो आयस्सा महाकच्चानो तिण्ण वस्सान अच्चयेन
किच्छेन कसिरेन ततो ततो दसवग्ग भिक्षुसङ्घ सन्निपातापेत्वा आयस्सन्त सोण उपसम्पादेसि ।

§ १३ महाकच्चानस्स पञ्चवरपरिदस्सना

२ अथ खो आयस्सतो सोणस्स वस्सवुट्ठस्स^१ रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स एव चेतसो
५ परिवितक्को उदपादि—“सुतो ये^२ खो मे सो भगवा एदिसो च एदिसो चा ति, न च
मया सम्मुखा दिट्ठो, गच्छेय्याह त भगवन्त दस्सनाय अरहन्त सम्मासम्बुद्ध, सचे म उपज्झायो
अनुजानेय्या” ति । अथ खो आयस्सा सोणो सायण्हसमय पटिसल्लाना वुट्ठितो येनायस्सा
महाकच्चानो^३ तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्सन्त महाकच्चान अभिवादेत्वा एकमन्त
निसीदि । एकमन्त निसिच्चो खो आयस्सा सोणो आयस्सन्त महाकच्चान एतदवोच—“इध
B 285 10 मग्घ, भन्ते, रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स^४ एव चेतसो परिवितक्को उदपादि—“सुतो येव खो
मे सो भगवा एदिसो च एदिसो चा ति, न च मया सम्मुखा दिट्ठो, गच्छेय्याह त भगवन्त
दस्सनाय अरहन्त सम्मासम्बुद्ध, सचे म उपज्झायो अनुजानेय्या” ति, गच्छेय्याह, भन्ते,
त भगवन्त दस्सनाय अरहन्त सम्मासम्बुद्ध, सचे म उपज्झायो अनुजानाती” ति । साधु,
साधु, सोण । गच्छ त्व, सोण, त भगवन्त दस्सनाय अरहन्त सम्मासम्बुद्ध । दक्खिस्सति त्व,
15 सोण, त भगवन्त पासादिक पसादनीय सन्तिन्द्रिय सन्तमानस उत्तमदमथसमधमनुप्पत्त
दन्त गुत्त यतिन्द्रिय नाग । तेन हि त्व, सोण, मम वचनेन भगवतो पादे सिरसा वन्द—
उपज्झायो मे, भन्ते, आयस्सा महाकच्चानो भगवतो पादे सिरसा वन्दती ति । एव च
वदेहि—“अवन्तिदक्खिणापथो, भन्ते, अप्पभिक्षुको, तिण्ण मे वस्सान अच्चयेन किच्छेन
कसिरेन ततो ततो दसवग्ग भिक्षुसङ्घ सन्निपातापेत्वा उपसम्पद अलुत्थ, अप्पेव नाम भगवा
20 अवन्तिदक्खिणापथे अप्पतरेन गणेन उपसम्पद अनुजानेय्य । अवन्तिदक्खिणापथे, भन्ते,
R 196 कण्हुत्तरा भूमि खरा गोकण्टकहता, अप्पेव नाम भगवा अवन्तिदक्खिणापथे गणङ्गणुपाहन^५
अनुजानेय्य । अवन्तिदक्खिणापथे, भन्ते, नहानगरुक्का मनुस्सा उदरुसुद्धिका, अप्पेव नाम
भगवा अवन्तिदक्खिणापथे धुवनहान अनुजानेय्य । अवन्तिदक्खिणापथे, भन्ते, चम्मानि
अत्थरणानि, एळकचम्म अजचम्म मिगचम्म । सेय्यथापि, भन्ते, मज्झिमेसु जनपदेसु
25 एरगु^६ मोरगु^७ मज्जारु^८ जन्तु,^९ एवमेव खो, भन्ते, अवन्तिदक्खिणापथे चम्मानि
अत्थरणानि, एळकचम्म अजचम्म मिगचम्म, अप्पेव नाम भगवा अवन्तिदक्खिणापथे
चम्मानि अत्थरणानि अनुजानेय्य, एळकचम्म अजचम्म मिगचम्म । एतरहि, भन्ते,
मनुस्सा निस्सीमगतान भिक्षून चीवर देन्ति—इम चीवर इत्थन्नामस्स देमा ति ।

१ वस्सवुत्थस्स—सी०, स्या०, रो० । २ मेव—सी० रो० । ३ महाकच्चानो—सी० ।
४ पटिसल्लीनस्स—सी० । ५ गुणङ्गणुपाहन—म०, गणङ्गणुपाहन—रो० । ६ एरगू—म० । ७ मोरगू—
म० । ८ मज्जारू—रो०, मज्जारू—म० । ९ जन्तू—म० ।

ते आगन्त्वा आरोचेन्ति — “इत्थन्नामेहि ते, आवुसो, मनुस्सेहि चीउर दिन्न”^१ ।
 ते कुक्कुच्चायन्ता न सादियन्ति — मा नो निस्सग्गिय अहोसी ति, अप्पेवनाम भगवा चीवरे
 परियाय आचिक्खेय्या” ति । एव, भन्ते, ति खो आयस्सा सोणो आयस्सतो महाकच्चानस्स^२
 पटिस्सुत्वा^३ उट्ठायासना आयस्सन्त महाकच्चान अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा सेनासन ससामेत्वा
 पत्तचीउरमादाय येन सावत्थि तेन पक्कामि । अनुपुब्बेन येन सावत्थि जेतवन अनाथपिण्डकस्स^४ B 286
 आरामो येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि ।
 अथ खो भगवा आयस्सन्त आनन्द आमन्तेसि — “इमस्स, आनन्द, आगन्तुकस्स भिक्खुनो
 सेनासन पञ्जापेही” ति । अथ खो आयस्सा आनन्दो — यस्स खो म भगवा आणापेति,
 इमस्स, आनन्द, आगन्तुकस्स भिक्खुनो सेनासन पञ्जापेही ति, इच्छति भगवा तेन
 भिक्खुना सङ्घि एकविहारे वत्थु, इच्छति भगवा आयस्सता सोणेन सङ्घि एकविहारे वत्थु^५
 ति — यस्मि विहारे भगवा विहरति तस्मि विहारे आयस्सतो सोणस्स सेनासन पञ्जापेसि ।

२५ अथ खो भगवा बहुदेव रत्तिं अज्झोकासे वीतिनामेत्वा विहार पाविसि ।
 आयस्सा पि खो सोणो बहुदेव रत्तिं अज्झोकासे वीतिनामेत्वा विहार पाविसि । अथ खो
 भगवा रत्तिया पच्चूससमय पच्चुद्वय आयस्सन्त सोण अज्झेसि — “पटिभातु त, भिक्खु, धम्मो
 भासितु” ति । एव, भन्ते, ति खो आयस्सा सोणो भगवतो पटिस्सुत्वा सम्बानेव^६ 15
 अट्ठकवग्गिकानि सरेन अभासि । अथ खो भगवा आयस्सतो सोणस्स सरमञ्जपरियोसाने
 अब्भनुमोदि^७ — “साधु, साधु, भिक्खु । सुग्गहितानि^८ खो ते, भिक्खु, अट्ठकवग्गिकानि, R 197
 सुमनसिकतानि सूधारितानि । कल्याणियासि^९ वाचाय समन्नागतो, विस्सद्वय, अनेल्लगलय^{१०},
 अत्थस्स विज्जापनिया । कतिवस्सोसि त्व, भिक्खू” ति^{११} एकवस्सोह, भगवा ति । किस्स
 पन त्व, भिक्खु, एव चिर अकासी ति^{१२} चिर दिट्ठो^{१३} मे, भन्ते, कामेसु आदीनवो, अपि च^{१४} 20
 सम्बाधा^{१५} घरावासा^{१६} बहुकिच्चा^{१७} बहुकरणीया ति^{१८} । अथ खो भगवा एतमत्थ विदित्वा ताय
 वेलाय इम उदान उदानेसि —

“दिस्वा आदीनव लोके जत्वा धम्म निरूपधिं ।

अरियो न रमती पापे पापे न^{१९} रमती सुची” ति ॥

अथ खो आयस्सा सोणो — पटिस्सम्भोदति खो म भगवा, अय रुयस्स कालो य मे^{२०} 25
 उपज्झायो परिदस्सी ति — उट्ठायासना एकस उत्तरासङ्ग करित्वा भगवतो पादेसु सिरसा
 निपतित्वा भगवन्त एतदवोच — “उपज्झायो मे, भन्ते, आयस्सा महाकच्चानो^{२१} भगवतो पादे B 287

१ महाकच्चायनस्स-सी० । २ पटिस्सुणित्वा-स्या० म०, पटिस्सुणित्वा-रो० । ३ अब्भानु
 मोदि-म०, स्या० । ४ सुग्गहीतानि-सी० । ५ कल्याणिया पि-म०, कल्याणिया पि सि-स्या० ।
 ६ अनेल्लगलय-म० । ७ चिरदिट्ठो-सी० । ८ सम्बाधो-सी० । ९ घरावासो-सी० ।
 १० बहुकि-च्चो-सी० । ११ बहुकरणीयो-सी० । १२ सासने-रो० । १३ महाकच्चायनो-सी० ।

सिरसा वन्दति, एव च वदेति^१ 'अवन्तिदक्खिणापथो, भन्ते, अप्पभिक्षुको । तिण्ण मे वस्सान अच्चयेन किञ्छेन कसिरेन ततो ततो दसवग्ग भिक्षुसङ्घ सन्निपातापेत्वा उपसम्पद अलत्थ, अप्पेव नाम भगवा अवन्तिदक्खिणापथे अप्पतरेन गणेन उपसम्पद अनुजानेय्य । अवन्तिदक्खिणापथे, भन्ते, कण्हुत्तरा भूमि खरा गोकण्टकहता, अप्पेव नाम भगवा
 ५ अवन्तिदक्खिणापथे गणङ्गणुपाहन अनुजानेय्य । अवन्तिदक्खिणापथे, भन्ते, नहानगरुका मनुस्सा उदकसुद्धिका, अप्पेव नाम भगवा अवन्तिदक्खिणापथे धुवनहान अनुजानेय्य । अवन्तिदक्खिणापथे, भन्ते, चम्मानि अत्थरणानि, एळकचम्म अजचम्म मिगचम्म । सेय्यथापि, भन्ते, मज्झिमेसु जनपदेसु एरुगु मोरुगु मज्जारु जन्तु, एवमेव खो, भन्ते, अवन्तिदक्खिणापथे चम्मानि अत्थरणानि, एळकचम्म अजचम्म मिगचम्म, अप्पेव नाम भगवा
 १० अवन्तिदक्खिणापथे चम्मानि अत्थरणानि अनुजानेय्य, एळकचम्म अजचम्म मिगचम्म । एतरहि, भन्ते, मनुस्सा निस्सीमगतान भिक्षून चीवर देन्ति — इम चीवर इत्थन्नामस्स देमा ति । ते आगन्त्वा आरोचेन्ति — इत्थन्नामेहि ते, आवुसो, मनुस्सेहि चीवर दिन्न ति । ते कुक्कुच्चायन्ता न सादियन्ति — मा नो निस्सगियि अहोसी' ति, अप्पेव नाम भगवा चीवरे परियाय आचिक्खेय्या ति ।

- १५ २६ अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं^२ कत्वा भिक्षू आमन्तेसि — “अवन्तिदक्खिणापथो, भिक्षवे, अप्पभिक्षुको । अनुजानामि, भिक्षवे, सब्बपच्चन्तिमेसु जनपदेसु विनयधरपञ्चमेन गणेन उपसम्पद । तन्निमे पच्चन्तिमा जनपदा — पुरत्थिमाय दिसाय कजङ्गल^३ नाम निगमो, तस्स परेन^४ महासाला, ततो परा पच्चन्तिमा जनपदा, ओरतो मज्झे, पुरत्थिमदक्खिणाय दिसाय सल्लवती^५ नाम नदी, ततो परा पच्चन्तिमा
 २० जनपदा, ओरतो मज्झे, दक्खिणाय दिसाय सेतकण्ठिक नाम निगमो, ततो परा पच्चन्तिमा जनपदा, ओरतो मज्झे, पच्छिमाय दिसाय थूण नाम ब्राह्मणगामो, ततो परा पच्चन्तिमा
 B 288 जनपदा, ओरतो मज्झे, उत्तराय दिसाय उसीरद्धजो नाम पब्बतो, ततो परा पच्चन्तिमा जनपदा, ओरतो मज्झे । अनुजानामि, भिक्षवे, एवरूपेसु पच्चन्तिमेसु जनपदेसु विनयधर-पञ्चमेन गणेन उपसम्पद । अवन्तिदक्खिणापथे, भिक्षवे, कण्हुत्तरा भूमि खरा गोकण्टकहता ।
 २५ अनुजानामि, भिक्षवे, सब्बपच्चन्तिमेसु जनपदेसु गणङ्गणुपाहन । अवन्तिदक्खिणापथे, भिक्षवे, नहानगरुका मनुस्सा उदकसुद्धिका । अनुजानामि, भिक्षवे, सब्बपच्चन्तिमेसु जनपदेसु धुवनहान । अवन्तिदक्खिणापथे, भिक्षवे, चम्मानि अत्थरणानि, एळकचम्म
 R. 198 अजचम्म मिगचम्म । सेय्यथापि, भिक्षवे, मज्झिमेसु जनपदेसु एरुगु मोरुगु मज्जारु जन्तु, एवमेव खो, भिक्षवे, अवन्तिदक्खिणापथे चम्मानि अत्थरणानि, एळकचम्म अजचम्म
 ३० मिगचम्म । अनुजानामि, भिक्षवे, सब्बपच्चन्तिमेसु जनपदेसु चम्मानि अत्थरणानि, एळकचम्म अजचम्म मिगचम्म । इध पन, भिक्षवे, मनुस्सा निस्सीमगतान भिक्षून चीवर देन्ति —

१ वदति-रो० । २ धम्मिकथ-रो० । ३ गजङ्गल-म० । ४ तस्सापरेन-सी० । ५ सल्लवती-सी० ।

इम चीवर इत्थन्नामस्स देमा ति । अनुजानामि, भिक्खवे, सादियितु,^१ न ताव त गणनूपग^२
याव न हत्थ गच्छती” ति ।

चम्मक्खन्धक^३ पञ्चम^४ ।

§ १४ तस्सुद्धान

राजा च मागधो सोणो असीतिसहस्सिस्सरो ।
सागतो गिज्झकूटस्सि बहु दस्सेसि^५ उत्तरि ॥
पब्बज्जारद्ध भिज्जिंशु वीण एकपलासिक । 5
नीला पीता लोहितिका मज्झिद्वा^६ कण्हमेव च ॥
महारङ्गमहानामा^७ वट्ठिका^८ च पटिक्खिपि ।
खल्लका^९ पुटपालि^{१०} च तूलतिच्चिरमेण्डजा ॥
विच्छिका मोरचित्रा च^{११} सीहब्बग्घा च दीपिका ।
अजिनुद्दा मज्जारी च काळोल्लवपरिक्खटा^{१२} । 10
फालितुपाहना खीला^{१३} धोतखानुखटखटा^{१४} ।
तालवेळुतिण चेव मुज्जपब्बजहिन्तला^{१५} ॥
कमलकम्बल्सोवण्णा रूपिका मणि वेळुरिया^{१६} । B 289
फलिका कसकाचा च तिपुसीस च तम्बका ॥
गावी यान गिलानो च पुरिसायुत्तसिविका^{१७} । 15
सयनानि महाचम्मा गोचम्मेहि च पापको ॥
गिहीन चम्मवट्ठेहि पविसन्ति गिलायनो^{१८} ।
महाकच्चायनो सोणो सरेन अट्ठकवगिक ।
उपसम्पद पञ्चहि^{१९} गणङ्गणा^{२०} धुवसिनापना^{२१}
चम्मत्थरणानुज्जासि न ताव गणनूपग । 20
अदासि^{२२} मे वरे पञ्च सोणत्थेरस्स नायको ति ।

इमाम्हि खन्धके वत्थूनि तेसट्ठि ।

चम्मक्खन्धक निट्ठित ।^{२३}

१ सादितु-म०, स्या, रो० । २ गणनूपग-स्या० । ३ चम्मक्खन्धको म० । ४ पञ्चमो-म० ।
५ दस्सेति म० । ६ मज्जेद्वा-सी०, स्या, रो० । ७ महारङ्गा महानामा-सी०, स्या० । ८ वट्ठिका-
सी०, रो० । ९ खल्लिका-सी० । १० पुटपाली-सी०, रो०, पुटपाली-स्या० । ११ मोरचित्र-स्या० ।
१२ काळोल्लवपरिक्खटा-म०, काळोल्लवपरिक्खटा । १३ फालितुपाहना खीला-म० । १४ धोतखानु
खटखटा-रो०, धोतखानुखटखटा-सी० । १५ मुज्जपब्बजहि-ताला-म० । १६ वेळुरी-सी०, स्या० ।
१७ पुरिसायुत्तसिविका-सी०, स्या०, रो० । १८ गिलानका-सी० । १९ पञ्चगण-रो० । २० गुणङ्गणा-
म० । २१ धुवसिना-रो०, म० । २२ अदासी-स्या० । २३ चम्मक्खन्धको निट्ठितो-म० ।

६ भेसज्जकखन्धकं

§ १ पञ्चभेसज्जकथा

B 290
R 199

१ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खून सारदिकेन आबाधेन फुट्टान यागु पि पीता उग्गच्छति, भत्त पि भुत्त उग्गच्छति । ते तेन किंसा होन्ति, लखा, दुब्बण्णा, उप्पण्डुप्पण्डुकजाता, धमनिसन्थतगत्ता । अहसा^१ खो भगवा ते भिक्खू किंसे लखे दुब्बण्णे उप्पण्डुप्पण्डुकजाते ५ धमनिसन्थतगत्ते, दिस्वान आयस्सन्त आनन्द आमन्तेसि — “किं नु खो, आनन्द, एतरहि भिक्खू किंसा, लखा, दुब्बण्णा, उप्पण्डुप्पण्डुकजाता, धमनिसन्थतगत्ता” ति^२ एतरहि, भन्ते, भिक्खून सारदिकेन आबाधेन फुट्टान यागु पि पीता उग्गच्छति, भत्त पि भुत्त उग्गच्छति । ते तेन किंसा होन्ति^३, लखा, दुब्बण्णा, उप्पण्डुप्पण्डुकजाता, धमनिसन्थतगत्ता ति । अथ खो भगवतो रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स^४ एव चेतसो परिवितक्को उदपादि — “एतरहि खो भिक्खून १० सारदिकेन आबाधेन फुट्टान यागु पि पीता उग्गच्छति, भत्त पि भुत्त उग्गच्छति । ते तेन किंसा होन्ति^५, लखा, दुब्बण्णा, उप्पण्डुप्पण्डुकजाता, धमनिसन्थतगत्ता । किं नु खो अह भिक्खून भेसज्ज अनुजानेय्य, य भेसज्जञ्चेव अस्स भेसज्जसम्मतञ्च लोकस्स, आहारत्थञ्च^६ फरेय्य, न च ओळारिको आहारो पञ्जायेय्या” ति^७ अथ खो भगवतो एतदहोसि — “इमानि खो पञ्च भेसज्जानि, सेय्यथीद^८ — सप्पि, नवनीत, तेल, मधु, फाणित, भेसज्जानि चेव भेसज्ज- १५ सम्मतानि च लोकस्स, आहारत्थञ्च फरन्ति, न च ओळारिको आहारो पञ्जायति । यन्नूनाह^९ भिक्खून इमानि पञ्च भेसज्जानि अनुजानेय्य, काले पटिग्गहेत्वा काले परिमुञ्जितु” ति । अथ खो भगवा सायण्हसमय^{१०} पटिसल्लाना वुट्ठितो एतस्सि निदाने एतस्सि पकरणे धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “इध मय्ह, भिक्खवे, रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स^१ एव चेतसो परिवितक्को उदपादि — ‘एतरहि खो भिक्खून सारदिकेन आबाधेन फुट्टान यागु पि पीता उग्गच्छति, भत्त पि २० भुत्त उग्गच्छति । ते तेन किंसा होन्ति^२, लखा, दुब्बण्णा, उप्पण्डुप्पण्डुकजाता, धमनिसन्थत- गत्ता । किं नु खो अह भिक्खून भेसज्ज अनुजानेय्य, य भेसज्जञ्चेव अस्स भेसज्जसम्मतञ्च लोकस्स, आहारत्थञ्च फरेय्य, न च ओळारिको आहारो पञ्जायेय्या’ ति । तस्स मय्ह, भिक्खवे, एतद- होसि ‘इमानि खो पञ्च भेसज्जानि, सेय्यथीद — सप्पि, नवनीत, तेल, मधु, फाणित, भेसज्जानि चेव भेसज्जसम्मतानि च लोकस्स, आहारत्थञ्च फरन्ति, न च ओळारिको आहारो पञ्जायति । २५ यन्नूनाह भिक्खून इमानि पञ्च भेसज्जानि अनुजानेय्य, काले पटिग्गहेत्वा काले परिमुञ्जितु’ ति । अनुजानामि, भिक्खवे, तानि पञ्च भेसज्जानि काले पटिग्गहेत्वा काले परिमुञ्जितु” ति ।

B 291
R 200

१ अहस-रो० । २ सी०, स्या०, रो० पोत्यकेषु नत्थि । ३ पटिसल्लीनस्स सी० । ४ सी०, स्या०, रो० पोत्यकेषु नत्थि । ५ आहारत्थञ्च-रो० । ६ सेय्यथीद-म० । ७ यन्नूनाह-म०, रो० । ८ सायण्हसमय । ९ पटिसल्लीनस्स-सी० । १० ‘होन्ति’ ति सी० स्या० रो० पोत्यकेषु नत्थि ।

२ तेन खो पन समयेन भिक्खू तानि पञ्च भेसज्जानि काले पटिग्गहेत्वा काले परिमुञ्जन्ति । तेस यानि पि तानि पाकतिकानि ल्हवानि भोजनानि तानि पि नच्छादेन्ति, पगेव सेनेसिकानि^१ । ते तेन चेव सारदिकेन आबाधेन फुट्ठा, इमिना च भत्ताच्छादकेन,^२ तदुभयेन भिय्योसोमत्ताय^३ किंसा होन्ति, ल्हवा, दुब्बण्णा, उप्पण्डुप्पण्डुकजाता, धमनिसन्थतगत्ता । अइसा^४ खो भगवा ते भिक्खू भिय्योसोमत्ताय किंसे ल्हवे दुब्बण्णे उप्पण्डुप्पण्डुकजाते^५ धमनिसन्थतगत्ते, दिस्वान आयस्सन्त आनन्द आमन्तेसि — “किं नु खो, आनन्द, एतरहि भिक्खू भिय्योसोमत्ताय किंसा, ल्हवा, दुब्बण्णा, उप्पण्डुप्पण्डुकजाता, धमनिसन्थतगत्ता” ति^६ एतरहि, भन्ते, भिक्खू तानि च^७ पञ्च भेसज्जानि काले पटिग्गहेत्वा काले परिमुञ्जन्ति । तेस यानि पि तानि पाकतिकानि ल्हवानि भोजनानि तानि पि नच्छादेन्ति, पगेव सेनेसिकानि । ते तेन चेव सारदिकेन आबाधेन फुट्ठा, इमिना च भत्ताच्छादकेन, तदुभयेन^{१०} भिय्योसोमत्ताय किंसा, ल्हवा, दुब्बण्णा, उप्पण्डुप्पण्डुकजाता, धमनिसन्थतगत्ता ति । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, तानि पञ्च भेसज्जानि पटिग्गहेत्वा काले पि विकाले पि परिमुञ्जितु” ति ।

३ तेन खो पन समयेन गिलानान भिक्खून वसेहि भेसज्जेहि अत्थो होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, वसानि भेसज्जानि — अच्छवस, मच्छवस,^{१५} B 292 सुसुकावस, सूकरवस, गद्रभवस — काले पटिग्गहित काले निप्पक्क^१ काले ससट्ठ^२ तेलपरिभोगेन परिमुञ्जितु । विकाले चे, भिक्खवे, पटिग्गहित विकाले निप्पक्क विकाले ससट्ठ, त चे परिमुञ्जेय्य, आपत्ति तिण्ण दुक्कटान । काले चे, भिक्खवे, पटिग्गहित विकाले निप्पक्क विकाले ससट्ठ, त चे परिमुञ्जेय्य, आपत्ति द्विन्न दुक्कटान । काले चे, भिक्खवे, पटिग्गहित काले निप्पक्क विकाले ससट्ठ, त चे परिमुञ्जेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । काले चे, भिक्खवे,^{२०} पटिग्गहित काले निप्पक्क काले ससट्ठ, त चे परिमुञ्जेय्य, अनापत्ती ति ।

§ २ मूलादिभेसज्जकथा

४ तेन खो पन समयेन गिलानान भिक्खून मूलेहि भेसज्जेहि अत्थो होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, मूलानि भेसज्जानि — हलिहिं,^१ सिङ्गिवेर, R 201 वच, वचत्थ,^२ अतिविस, कटुकरोहिणि, उसीर, भद्दमुत्तक, यानि वा पनञ्जानि पि अत्थि मूलानि भेसज्जानि, नेव खादनीये खादनीयत्थ^३ फरन्ति, न भोजनीये भोजनीयत्थ^४ फरन्ति,^{२५} तानि — पटिग्गहेत्वा यावजीव परिहरितु, सति पच्चये परिमुञ्जितु । असति पच्चये परिमुञ्जन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

१ सेनेसितानि-म० । २ भत्ताच्छन्दकेन-रो० । ३ भिय्योसो मत्ताय-म , स्या०, भीयोसोमत्ताय-सी० । ४ अइसा-रो० । ५ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नात्थ । ६ निप्पक्क-स्या , रो० । ७ ससत्त-सी० । ८ हलिह-स्या०, रो० । ९ वचत्त-म० । १० खादनीयत्त रो० । ११ भोजनीयत्त-रो० ।

तेन खो पन समयेन गिलानान भिक्खून मूलेहि भेसज्जेहि पिट्ठेहि अत्थो होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, निसद निसदपोतक' ति ।

तेन खो पन समयेन गिलानान भिक्खून कसावेहि भेसज्जेहि अत्थो होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, कसावानि भेसज्जानि — निम्बकसाव, कुटजकसाव, ६ पटोलकसाव, १ पग्गवकसाव, ३ नत्तमालकसाव, यानि वा पनञ्जानि पि अत्थि कसावभेसज्जानि' नेव खादनीये^४ खादनीयत्थं फरन्ति, न भोजनीये^५ भोजनीयत्थं फरन्ति, तानि — पटिग्गहेत्वा यावजीव परिहरितु, सति पच्चये परिमुञ्जितु । असति पच्चये परिमुञ्जन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

तेन खो पन समयेन गिलानान भिक्खून पण्णेहि भेसज्जेहि अत्थो होति । भगवतो B 293 एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, पण्णानि भेसज्जानि — निम्बपण्ण, कुटजपण्ण, 10 पटोलपण्ण, सुलसिपण्ण, कप्पासपण्ण,^७ यानि वा पनञ्जानि पि अत्थि पण्णानि भेसज्जानि, नेव खादनीये खादनीयत्थं फरन्ति, न भोजनीये भोजनीयत्थं फरन्ति पे० ।

तेन खो पन समयेन गिलानान भिक्खून फलेहि भेसज्जेहि अत्थो होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, फलानि भेसज्जानि — विलङ्ग, पिप्पलिं,^८ मरिच, हरीतक,^९ विभीतक,^{१०} आमलक, गोष्ठफल,^{११} यानि वा पनञ्जानि पि अत्थि फलानि भेसज्जानि, 15 नेव खादनीये खादनीयत्थं फरन्ति, न भोजनीये भोजनीयत्थं फरन्ति पे० ।

तेन खो पन समयेन गिलानान भिक्खून जतूहि भेसज्जेहि अत्थो होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, जतूनि भेसज्जानि — हिङ्गु,^{१२} हिङ्गुजतु,^{१३} हिङ्गुसि- R 202 पाटिक, तक, तकपत्तिं, तकपर्णिण, सज्जुलस, यानि वा पनञ्जानि पि अत्थि जतूनि भेसज्जानि, नेव खादनीये खादनीयत्थं फरन्ति पे० ।

20 तेन खो पन समयेन गिलानान भिक्खून लोणेहि भेसज्जेहि अत्थो होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, लोणानि भेसज्जानि — सामुद्द, काळलोण, सिन्धव, उब्भिद, बिल,^{१४} यानि वा पनञ्जानि पि अत्थि लोणानि भेसज्जानि, नेव खादनीये खादनीयत्थं फरन्ति, न भोजनीये भोजनीयत्थं फरन्ति, तानि — पटिग्गहेत्वा यावजीव परिहरितु, सति पच्चये परिमुञ्जितु । असति पच्चये परिमुञ्जन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

25 ५ तेन खो पन समयेन आयस्सतो आनन्दस्स उपज्झायस्स आयस्सतो बेलट्ठसीसस्स^{१५} थुल्लकच्छावाधो होति । तस्स लसिकाय चीवरानि काये लग्गन्ति, तानि भिक्खू उदकेन तेमेत्वा तेमेत्वा अपकङ्कन्ति । अद्दसा खो भगवा सेनासनचारिक

१ निसदपोत-स्या, रो० । २ रो० पोत्थके न दिस्सति । ३ पक्कवकसाव-रो०, पग्गवकसाव-म० । ४ कसावानि भेसज्जानि-सी०, स्या० । ५ खादनीये-रो० । ६ भोजनीये-रो० । ७ कप्पासिकपण्ण-रो०, कप्पासिपण्ण-सी०, स्या० । ८ पिप्पल-रो०, पिप्पलिं-सी०, स्या० । ९ हरीटक-सी० । १० विभीटक-सी० । ११ गोष्ठफल-स्या० । १२ हिङ्गु-सी०, रो० । १३ हिङ्गुजतु-सी०, रो० । १४ बिळाल-सी० । १५ बेलट्ठसीसस्स सी०, बेलट्ठसीसस्स-स्या० ।

आहिण्डन्तो ते भिक्खू तानि चीवरानि उदकेन तेमेत्वा तेमेत्वा अपक्कन्ते, दिस्वान येन ते भिक्खू तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा ते भिक्खू एतदवोच — “किं इमस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो आबाधो” ति^१ इमस्स, भन्ते, आयस्सतो थुल्लकच्छाबाधो, लसिक्काय चीवरानि काये लग्नान्ति, तानि मय उदकेन तेमेत्वा तेमेत्वा अपक्कामा ति । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, यस्स कण्डु वा,^२ पिळ्ळा वा, अस्सावो वा, थुल्लकच्छु^३ वा आबाधो, कायो वा दुग्गन्धो, चुण्णानि भेसज्जानि, अगिलानस्स छकण मत्तिक रजननिप्पक्क^४ । अनुजानामि, भिक्खवे, उदुक्खल मुसल” ति ।

B 294

तेन खो पन समयेन गिलानान भिक्खून चुण्णेहि भेसज्जेहि चालितेहि अत्थो होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, चुण्णचालिनि^५ ति । सण्हेहि अत्थो होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, दुस्सचालिनि^६ ति ।^{१०}

तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्स भिक्खुनो अमनुस्सिकाबाधो होति । त आचरियुपज्झाया उपट्ठहन्ता नासक्खिस्सु अरोग कातु । सो सूकरसून गन्त्वा आमकमसं खादि, आमकलोहित पिवि । तस्स सो अमनुस्सिकाबाधो पटिप्पस्सम्भि । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, अमनुस्सिकाबाधे आमकमसं आमकलोहित ति ।

R 203

६ तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्स भिक्खुनो चक्खुरोगाबाधो होति । त भिक्खू^{१५} परिगहेत्वा उच्चार पि पस्साव पि निक्खामेन्ति । अइसा खो भगवा सेनासनचारिक आहिण्डन्तो ते भिक्खू त भिक्खु परिगहेत्वा उच्चार पि पस्साव पि निक्खामेन्ते, दिस्वान येन ते भिक्खू तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा ते भिक्खू एतदवोच — “किं इमस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो आबाधो” ति^१ इमस्स, भन्ते, आयस्सतो चक्खुरोगाबाधो । इम मय परिगहेत्वा उच्चार पि पस्साव पि निक्खामेमा ति । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथ कत्वा^{२०} भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, अञ्जन — काळञ्जन, रसञ्जन, सोतञ्जन, गेरुक्क, कपल्ल” ति । अञ्जनूपपिसनेहि^३ अत्थो होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, चन्दन, तगर, काळानुसारिय, तालीस, भद्दमुत्तक ति । तेन खो पन समयेन भिक्खू पिट्ठानि अञ्जनानि थाल्लकेसु^४ पि सरावकेसु पि निक्खिपन्ति, तिण्णचुण्णेहि पि पसुकेहि पि ओकिरियन्ति^५ । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, अञ्जनिं ति ।^{२५}

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू उच्चावचा अञ्जनियो^६ धारेन्ति — सोवण्णमय, रूपियमय । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति^७ विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही काममोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, उच्चावचा अञ्जनियो^८ धारेतब्बा । यो

B 295

१ थुल्लकच्छा—स्या०, रो० । २ रजननिप्पक्क—स्या०, रो० । ३ चालनिं—स्या०, रो० । ४ कप ल्लक—सी० । ५ अञ्जनुपपिसनेहि—रो०, अञ्जनूपपिसनेहि—म० । ६ चस्केसु—म०, थाल्लिकेसु—रो० । ७ ओकीरियन्ति—सी० । ८ अञ्जनी—म० । रो०, स्या० । ९ खीयति—सी०, स्या०, रो० ।

धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, अट्ठिमय, दन्तमय, विसाणमय, नळमय, वेळुमय, कट्ठमय, जतुमय, फलमय, लोहमय, सङ्खनाभिमय ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जनियो अपारुता होन्ति, तिण्णुणोहि पि पसुकेहि पि ओकिरियन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, अपिधान ति ।
 5 अपिधान निपतति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, सुत्तकेन बन्धित्वा अञ्जनिया बन्धितु ति । अञ्जनी फलति^१ । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, सुत्तकेन सिब्बेतु ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू अङ्गुलिया अञ्जन्ति, अक्खीनि दुक्खानि होन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, अञ्जनिसलाक ति ।

10 तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू उच्चावचा अञ्जनिसलाकायो^२ धारेन्ति —
 R 204 सोवणमय रूपियमय । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, उच्चावचा अञ्जनिसलाका धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, अट्ठिमय पे० सङ्खनाभिमय ति ।

15 तेन खो पन समयेन अञ्जनिसलाका भूमिय पतिता^३ फरुसा होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, सलाकोधानिय^४ ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू अञ्जनिं पि अञ्जनिसलाक पि हत्थेन परिहरन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, अञ्जनित्थविक ति । असबन्धको^५ न होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, असबन्धक बन्धनसुत्तक^६ ति ।

B 296 20 ७ तेन खो पन समयेन आयस्सतो पिलिन्दवच्छस्स^७ सीसाभितापो होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, मुद्धनि तेलक ति । नक्खमनीयो^८ होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, नत्थुकम्म ति । नत्थु गलति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, नत्थुकरणिं ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू उच्चावचा नत्थुकरणियो धारेन्ति —
 25 सोवणमय रूपियमय । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, उच्चावचा नत्थुकरणी धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, अट्ठिमय पे० सङ्खनाभिमय ति । नत्थु विसम आसिञ्जन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि,

१ निपतति-रो० । २ अञ्जनीसलाकायो-स्या० । ३ पतति-स्या० । ४ सलाकठानिय-म० ।

५ असबद्धको-म०, असवट्ठको-सी० । ६ बन्धनसुत्त-सी० । ७ पिलिन्दवच्छस्स-सी० । ८ नक्ख मनियो-म० ।

भिक्षवे, यमकनत्थुकरणिं ति । नक्खमनीयो होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्षवे, धूम पातु ति । तञ्जेव वाट्टिं आलिम्पेत्वा पिवन्ति, कण्ठो^१ दहति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्षवे, धूमनेत्त ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्षू उच्चावचानि धूमनेत्तानि धारेन्ति — सोवण्णमय रूपियमय । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति ।^५ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्षवे, उच्चावचानि धूमनेत्तानि धारेतब्बानि । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्षवे, अट्टिमय पे० सङ्खनाभिमय ति ।

तेन खो पन समयेन धूमनेत्तानि अपारुत्तानि होन्ति, पाणका पविसन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्षवे, अपिधान ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्षू धूमनेत्तानि हत्थेन परिहरन्ति । भगवतो एतमत्थ^{१०} आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्षवे, धूमनेत्तथविक ति । एकतो घसियन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्षवे, यमकथविक ति । असबन्धको न होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्षवे, असबन्धक बन्धनसुत्तक ति ।

८ तेन खो पन समयेन आयस्सतो पिलिन्दवच्छस्स वाताबाधो होति । वेज्जा एवमाहसु — “तेल पचित्तब्ब” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्षवे,^{१५} तेलपाक ति । तस्मिं खो पन तेलपाके मज्ज पक्खिपित्तब्ब होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्षवे, तेलपाके मज्ज पक्खिपितु ति ।

B 297

R 205

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्षू अतिपक्खित्तमज्जानि तेलानि पचन्ति, तानि पिवित्वा मज्जन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्षवे, अतिपक्खित्तमज्ज तेल पातब्ब । यो पिवेय्य, यथाधम्मो कारेतब्बो । अनुजानामि, भिक्षवे, यस्मिं तेलपाके मज्जस्स^{२०} न^१ वण्णो न गन्धो न रसो पञ्चायति, एवरूप मज्जपक्खित्त तेल पातु ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्षू बहु अतिपक्खित्तमज्ज तेल पक्क होति । अथ खो भिक्षू एतदहोसि — “कथं नु खो अतिपक्खित्तमज्जे तेले पटिपज्जितब्ब” ति^२ । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्षवे, अब्भञ्जन अधिद्वातु ति ।

तेन खो पन समयेन आयस्सतो पिलिन्दवच्छस्स बहुतर^३ तेल पक्क होति, तेलभाजन^{२५} न विज्जति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्षवे, तीणि तुम्बानि — लोहतुम्ब, कट्टुम्ब, फल्लुम्ब ति ।

तेन खो पन समयेन आयस्सतो पिलिन्दवच्छस्स अङ्गवातो होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्षवे, सेदकम्म ति । नक्खमनीयो होति । भगवतो एतमत्थ

१ कण्ठ-रो० । २ इमस्मिं ठाने सीहलपोत्थके ‘न च वण्णो न च गन्धो न च रसो’ ति पाठो दिस्सति । ३ बहु-सी०, स्या० ।

आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, सम्भारसेद ति । नक्खमनीयो होति । भगवतो एतमत्थ
आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, महासेद ति । नक्खमनीयो होति । भगवतो एतमत्थ
आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, भज्जोदक ति । नक्खमनीयो होति । भगवतो एतमत्थ
आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, उदककोट्टक ति ।

B 298 5 तेन खो पन समयेन आयस्सतो पिलिन्दवच्छस्स पब्बवातो होति । भगवतो एतमत्थ
आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, लोहित मोचेतु ति । नक्खमनीयो होति । भगवतो
एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, लोहित मोचेत्वा विसाणेन गहेतु^१ ति ।

तेन खो पन समयेन आयस्सतो पिलिन्दवच्छस्स पादा फालिता^२ होन्ति । भगवतो
एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, पादब्भञ्जन ति । नक्खमनीयो होति । भगवतो
10 एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, पज्ज अभिसङ्खरितु ति ।

तेन खो पन समयेन अब्जतरस्स भिक्खुनो गण्डाबाधो होति । भगवतो एतमत्थ
आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, सत्थकम्म ति । कसावोदकेन अत्थो होति । भगवतो
एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, कसावोदक ति । तिलककेन अत्थो होति ।
भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, तिलकक ति । कबळिकाय अत्थो
15 होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, कबळिक ति । वणबन्धन-
चोलेन^३ अत्थो होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, वणबन्धनचोल ति ।
वणो कण्डुवति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, सासपकुट्टेन^४ फोसितु
R. 206 ति । वणो किलिज्जित्थ । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, धूम कातु ति ।
वणमस^५ वुट्ठाति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, लोणसक्खरिकाय
20 छिन्दितु ति । वणो न रुहति^६ । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे,
वणतेल ति । तेल गलति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, विकासिक
सब्ब वणपटिकम्म ति ।

९ तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु अहिना दट्ठो होति । भगवतो एतमत्थ
आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, चत्तारि महाविकटानि दातु — गूथ, मुत्त, छारिक, मत्तिक
25 ति । अथ खो भिक्खून एतदहोसि — “अप्पटिग्गाहितानि नु खो उदाहु पटिग्गाहेतब्बानी”
ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, सति कप्पियकारके पटिग्गाहापेतु,
असति कप्पियकारके साम गहेत्वा परिभुञ्जितु ति ।

B 299 तेन खो पन समयेन अब्जतरेन भिक्खुना विस पीत होति । भगवतो एतमत्थ
आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, गूथ पायेतु ति । अथ खो भिक्खून एतदहोसि —

१ गहेतु-म० । २ फालिता०-म० । ३ वणबन्धनचोलकेन-सी०, वणबन्धनचोल्लेन-म० ।
४ सासपकुट्टेन-रो०, म० । ५ वणमस-सी०, स्या०, म० । ६ रुहति-स्या०, रो० ।

“अप्पटिग्गहित^१ नु खो उदाहु पटिग्गहेतब्बो^२” ति^३ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, य करोन्तो पटिग्गहाति, स्वेव पटिग्गहो कतो, न पुन पुटिग्गहेतब्बो ति ।

१० तेन खो पन समयेन अब्जतरस्स भिक्खुनो घरदिन्नकाबाधो होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, सीतालोळि पायेतु ति ।

तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु दुट्ठगहणिको होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, आमिसखार पायेतु ति ।

तेन खो पन समयेन अब्जतरस्स भिक्खुनो पण्डुरोगाबाधो होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, मुत्तहरीतक^४ पायेतु ति ।

तेन खो पन समयेन अब्जतरस्स भिक्खुनो छविदोसाबाधो होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, गन्धालेप कातु ति ।

तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु अभिसन्नकायो होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, विरेचन पातु ति । अच्छकञ्जिया अत्थो होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, अच्छकञ्जि^५ ति । अकटयूसेन अत्थो होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, अकटयूस ति । कटाकटेन अत्थो होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, कटाकट ति । पटिच्छादनीयेन^६ अत्थो होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, पटिच्छादनीय ति ।

§ ३ पिलिन्दवच्छवत्थु

११ तेन खो पन समयेन आयस्सा पिलिन्दवच्छो^१ राजगहे पब्भार सोधापेति लेण कत्तुकामो । अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो येनायस्सा पिलिन्दवच्छो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा आयस्सन्त पिलिन्दवच्छ अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो आयस्सन्त पिलिन्दवच्छ एतदवोच — “कि, भन्ते, थेरो कारापेती” ति^२ पब्भार, महाराज, सोधापेमि, लेण कत्तुकामो ति । अत्थो, भन्ते, अय्यस्स आरामिकेना ति^३ न खो, महाराज, भगवता आरामिको अनुज्जातो ति । तेन हि, भन्ते, भगवन्त पटिपुच्छित्वा मम आरोचेय्याथा ति । ‘एव, महाराज’ ति खो आयस्सा पिलिन्दवच्छो रज्जो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स पच्चस्सोसि ।

अथ खो आयस्सा पिलिन्दवच्छो राजान मागध सेनिय बिम्बिसार धम्मिया कथाय^४ सन्दस्सेसि, समादपेसि, समुत्तेजेसि, सम्पहसेसि । अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो आयस्सता पिलिन्दवच्छेन धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समादपितो समुत्तेजितो सम्पहसितो उट्ठायासना आयस्सन्त पिलिन्दवच्छ अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा पक्कामि । अथ खो आयस्सा पिलिन्दवच्छो भगवतो सन्तिके दूत पाहेसि — “राजा, भन्ते, मागधो सेनियो

B 300

R 207

१ अप्पटिग्गहितो-सी०, स्या०, रो० । २ पटिग्गहापेतब्बो-रो० । ३ मुत्तहरीटक-सी० ।

४ अत्थकञ्जिक-स्या०, रो० । ५ पिलिन्दवच्छो-सी० ।

महावग्गो-२९

बिम्बिसारो आरामिक दातुकामो । कथं नु खो, भन्ते, मया^१ पटिपज्जितब्ब^२ ति^३ अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—“अनुजानामि, भिक्खवे, आरामिक” ति ।

दुतियं पि खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो येनायस्मा पिलिन्दवच्छो तेनुपसङ्गमि,
 ५ उपसङ्गमित्वा आयस्मन्तं पिलिन्दवच्छं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिञ्चो खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो आयस्मन्तं पिलिन्दवच्छं एतदवोच—“अनुज्जातो, भन्ते, भगवता आरामिको” ति^४ एव, महाराजा ति । तेन हि, भन्ते, अय्यस्स आरामिक दम्मी ति । अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो आयस्मतो पिलिन्दवच्छस्स आरामिक पटिस्सुत्वा,^५ विस्सरित्वा, चिरेन सति पटिलभित्वा, अञ्जतरं सब्बत्थं महामत्तं आमन्तेसि—
 १० “यो मया, भणे, अय्यस्स आरामिको पटिस्सुतो, दिन्नो सो आरामिको” ति^६ न खो, देव, अय्यस्स आरामिको दिन्नो ति । कीव चिरं नु खो, भणे, इतो हि त^७ होती ति^८ अथ खो सो महामत्तो रत्तियो विगणेत्वा^९ राजानं मागधं सेनियं बिम्बिसारं एतदवोच—“पञ्च, देव, रत्तिसतानी” ति । तेन हि, भणे, अय्यस्स पञ्च आरामिकसतानि देही ति । “एव, देवा” ति खो सो महामत्तो रज्जो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स पटिस्सुत्वा आयस्मतो पिलिन्दवच्छस्स
 १५ पञ्च आरामिकसतानि पादासि,^{१०} पाटियेक्को गामो निविसि । आरामिकगामो^{११} ति पि न आहसु, पिलिन्दगामो^{१२} ति पि न आहसु ।

१२ तेन खो पनं समयेन आयस्मा पिलिन्दवच्छो तस्मिं गामके कुल्लपको होति । अथ खो आयस्मा पिलिन्दवच्छो पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय पिलिन्दगामं पिण्डाय पाविसि । तेन खो पनं समयेन तस्मिं गामके उस्सवो होति । दारका^{१३} अलङ्कता^{१४} मालाकिता कीळन्ति^{१५} । अथ खो आयस्मा पिलिन्दवच्छो पिलिन्दगामके सपदानं पिण्डाय चरमानो येन अञ्जतरस्स आरामिकस्स निवेसनं तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा पञ्चत्ते आसने निसीदि । तेन खो पनं समयेन तस्सा आरामिकिनिया धीता अञ्जे दारके अलङ्कते^{१६} मालाकिते पस्सित्वा रोदति—‘मालं मे देथ, अलङ्कारं मे देथा’ ति । अथ खो आयस्मा पिलिन्दवच्छो तं आरामिकिनि एतदवोच—“किस्सायं दारिका रोदती” ति^{१७} अयं, भन्ते,
 २५ दारिका अञ्जे दारके अलङ्कते मालाकिते पस्सित्वा रोदति—‘मालं मे देथ, अलङ्कारं मे देथा’ ति । कुतो अम्हाकं दुग्गतानं मालं, कुतो अलङ्कारो ति^{१८} अथ खो आयस्मा पिलिन्दवच्छो अञ्जतरं तिणण्डुपकं^{१९} गहेत्वा तं आरामिकिनि एतदवोच—“हन्दिमं

१ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । २ पटिस्सुणित्वा-स्या०, पटिस्सुणित्वा-रो० । ३ हित-रो०, रत्ति-स्या०, इतोहि त-सी । ४ गणेत्वा-स्या०, म० । ५ अदासि-स्या० । ६ आरामिकगामको-स्या०, म० । ७ पिलिन्दगामको-म, पिलिन्दवच्छगामको-स्या० । ८ दारिका-रो० । ९ अलङ्कित-सी । १० कीळन्ति-सी० । ११ अलङ्किते-सी० । १२ तिणण्डुपक-सी०, स्या० ।

तिणण्डुपक तस्सा दारिकाय सीसे पटिमुञ्चा^१” ति । अथ खो सा आरामिकिनी त तिणण्डुपक गहेत्वा तस्सा दारिकाय सीसे पटिमुञ्चि । सा अहोसि सुवण्णमाला अभिरूपा, दस्सनीया, पासादिका, नत्थि तादिसा रञ्जो पि अन्तेपुरे सुवण्णमाला । मनुस्सा रञ्जो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स आरोचेसु — “अमुकस्स, देव, आरामिकस्स घरे सुवण्णमाला अभिरूपा, दस्सनीया, पासादिका, नत्थि तादिसा देवस्स पि अन्तेपुरे सुवण्णमाला, कुतो तस्स दुग्गतस्स^२ ५ निस्ससय चोरिकाय आभता” ति ।

अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो त आरामिककुल बन्धापेसि । दुतिय B 302 पि खो आयस्सा पिलिन्दवच्छो पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय पिलिन्दगाम^३ पिण्डाय पाविसि । पिलिन्दगामके सपदान पिण्डाय चरमानो येन तस्स आरामिकस्स निवेसन तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा पटिविस्सके पुच्छि — “कह इम^४ आरामिककुल गत” ति^५ एतस्सा, 10 भन्ते, सुवण्णमालाय कारणा रञ्जा बन्धापित ति । अथ खो आयस्सा पिलिन्दवच्छो येन रञ्जो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स निवेसन तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा पञ्चत्ते आसने निसीदि । अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो येनायस्सा पिलिन्दवच्छो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्सन्त पिलिन्दवच्छ अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्न खो राजान मागध सेनिय बिम्बिसार आयस्सा पिलिन्दवच्छो एतदवोच — “किस्स, 15 R 209 महाराज, आरामिककुल बन्धापित” ति^६ तस्स, भन्ते, आरामिकस्स घरे सुवण्णमाला अभिरूपा, दस्सनीया, पासादिका, नत्थि तादिसा अम्हाक पि अन्तेपुरे सुवण्णमाला, कुतो तस्स दुग्गतस्स^७ निस्ससय चोरिकाय आभता ति । अथ खो आयस्सा पिलिन्दवच्छो रञ्जो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स पासाद सुवण्ण ति अधिमुञ्चि, सो अहोसि सब्बसोवण्णमयो^८ । इद पन ते, महाराज, ताव बहु सुवण्ण कुतो ति^९ ‘अञ्जात, भन्ते, अय्यस्सेवेसो’ इद्वानुभावो^{१०} 20 ति त आरामिककुल मुञ्चापेसि ।

मनुस्सा — अय्येन किर पिलिन्दवच्छेन सराजिकाय परिसाय उत्तरिमनुस्सधम्म इद्धिपाटिहारिय दस्सित ति — अत्तमना अभिप्पसन्ना आयस्मतो पिलिन्दवच्छस्स पञ्च भेसज्जानि अभिहरिंसु, सेय्यथिद — सप्पि, नवनीत, तेल, मधु, फाणित । पकतिया पि च आयस्सा पिलिन्दवच्छो लाम्बी होति पञ्चन्न भेसज्जान, लद्ध लद्ध परिसाय विस्सज्जेति^१ । परिसा चस्स 25 होति बाहुल्लिका^२, लद्ध लद्ध कोलम्बे पि, घटे पि, पूरेत्वा पटिसामेति, परिस्सावनानि पि, थविकायो पि, पूरेत्वा वातपानेसु लग्गेति^३ । तानि ओलीनविलीनानि तिद्वन्ति । उन्दूरेहि^४ पि विहारा ओकिण्णविकिण्णा होन्ति । मनुस्सा विहारचारिक आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खियन्ति^५ विपाचेन्ति — “अन्तो-कोट्टागारिका इमे समणा सक्कपुत्तिया, सेय्यथापि राजा B 303

१ पटिमुञ्चाही-स्या० । २ पिलिन्दवच्छगाम-स्या० । ३ इद-स्या० । ४ सब्बो सोवण्णमयो-रो० । ५ अय्यस्स एसो-सी०, रो० । ६ विस्सज्जेसि-रो० । ७ बाहुल्लिका-सी० । ८ लग्गन्ति-रो० । ९ उन्दूरेहि-स्या०, रो० । १० खीयन्ति-सी०, स्या०, रो० ।

मागधो सेनियो बिम्बिसारो” ति । अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खियन्तान^१ विपाचेन्तान । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा, ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम भिक्खू एवरूपाय बाहुल्लाय चेतस्सन्ती” ति ।

अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० सच्च किर, भिक्खवे,
५ भिक्खू एवरूपाय बाहुल्लाय चेतन्ती^२ ति ? सच्च भगवा ति पे० विगरहित्वा धम्मि
कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “थानि खो पन तानि गिलानान भिक्खून् पटिसायनीयानि
भेसज्जानि, सेय्यथिद — सप्पि, नवनीत, तेल, मधु, फाणित, तानि पटिग्गहेत्वा सत्ताहपरम
सन्निधिकारक परिमुञ्जितब्बानि । त अतिकामयतो यथाधम्मो कारेतब्बो” ति ।

भेसज्जानुब्बातभागवार पठम निद्वित ।

§ ४ गुळादिअनुजानना

R 210

१३ अथ खो भगवा सावत्थिय यथाभिरन्त^३ विहरित्वा येन राजगह तेन चारिक
१० पक्कामि । अहसा खो आयस्सा कङ्कारेवतो अन्तरामग्गे गुळकरण, ओक्कमित्वा गुळे पिट्ठ पि
छारिक पि पक्खिपन्ते, दिस्वान — अकप्पियो गुळो सामिसो, न कप्पति गुळो विकाले
परिमुञ्जितु ति — कुक्कुचायन्तो सपरिसो गुळ न परिमुञ्जति । ये पिस्स सोतब्ब मञ्जन्ति,
ते पि गुळ न परिमुञ्जन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । किमत्थाय,^४ भिक्खवे, गुळे पिट्ठ^५
पि छारिक पि पक्खिपन्ती ति ? थद्धत्थाय^६ भगवा ति । सचे, भिक्खवे, थद्धत्थाय गुळे
१५ पिट्ठ पि छारिक पि पक्खिपन्ति, सो च गुळो त्वेव सङ्ग^७ गच्छति । अनुजानामि, भिक्खवे,
यथासुख गुळ परिमुञ्जितु ति ।

अहसा खो आयस्सा कङ्कारेवतो अन्तरामग्गे वच्चे मुग्ग जात, पस्सित्वा — अकप्पियया
मुग्गा, पक्का पि मुग्गा जायन्ती ति — कुक्कुचायन्तो सपरिसो मुग्ग न परिमुञ्जति । ये पिस्स
सोतब्ब मञ्जन्ति, ते पि मुग्ग न परिमुञ्जन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । सचे, भिक्खवे,
२० पक्का पि मुग्गा जायन्ति, अनुजानामि, भिक्खवे, यथासुख मुग्ग परिमुञ्जितु ति ।

B 304

१४ तेन खो पन समयेन अब्जतरस्स भिक्खुनो उदरवाताबाधो होति । सो
लोणसोवीरक^८ अपायि । तस्स सो उदरवाताबाधो पटिप्पस्सम्भि । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।
अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानस्स^९ लोणसोवीरक, अगिलानस्स उदकसम्भिन्न पानपरिभोगेन
परिमुञ्जितु ति ।

१ खीयन्तान-सी०, स्या०, रो० । २ चेतस्सन्ती-सी०, स्या० । ३ यथाभिरत्त-सी० ।
४ किमत्थिया-रो० । ५ पिट्ठक-सी० । ६ थद्धनत्थाय-रो०, बन्धनत्थाय-सी०, स्या० । ७ सङ्गथ-
स्या० । ८ लोणसोचिरक-स्या० । ९ ‘यथासुख गिलानस्स’ ति पाठो स्या० पोथके दिस्सति ।

§ ५ अन्तोवुत्थादिपटिक्खेपकथा

१५ अथ खो भगवा अनुपुब्बेन चारिक चरमानो येन राजगह तदवसरि । तत्र सुद भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दकनिवापे । तेन खो पन समयेन भगवतो उदरवाताबाधो होति । अथ खो आयस्सा आनन्दो—पुब्बे पि भगवतो उदरवाताबाधो तेकटुलयागुया^१ फासु होती ति—साम तिल पि, तण्डुल पि, मुग्ग पि विज्जापेत्वा^२, अन्तो वासेत्वा, अन्तो साम पचित्वा भगवतो उपनामेसि—“पिवतु भगवा तेकटुलयागु” ति । जानन्ता^३ पि तथागता पुच्छन्ति, जानन्ता पि न पुच्छन्ति, काल विदित्वा पुच्छन्ति, काल विदित्वा न पुच्छन्ति, अत्थसहित तथागता पुच्छन्ति, नो अनत्थसहित । अनत्थसहिते सेतुघातो तथागतान । द्वीहि आरुरेहि बुद्धा भगवन्तो भिक्खू पटिपुच्छन्ति—धम्म वा देसेस्साम, सावकान वा सिक्खापद पज्जायेस्सामा^४ ति । अथ खो भगवा आयस्सन्त आनन्द आमन्तेसि—
 “कुताय, आनन्द, यागू” ति^५ अथ खो आयस्सा आनन्दो भगवतो एतमत्थ आरोचेसि ।^{१०}
 विगरहि बुद्धो भगवा—“अननुच्छविक^६, आनन्द, अननुलोमिक, अप्पतिरूप^७, अस्सामणक, अकप्पिय, अकरणीय । कथ हि नाम त्व, आनन्द, एवरूपाय बाहुल्लाय चेतेस्ससि । यदपि, आनन्द, अन्तो वुत्थ तदपि अकप्पिय, यदपि अन्तो पक्क तदपि अकप्पिय, यदपि साम पक्क, तदपि अकप्पिय । नेत, आनन्द, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० विगरहित्वा धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—“न, भिक्खवे, अन्तो वुत्थ^८, अन्तो पक्क, साम पक्क^{१५} परिमुज्जेय्य । यो परिमुज्जेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अन्तो चे, भिक्खवे, वुत्थ, अन्तो पक्क, साम पक्क त चे परिमुज्जेय्य, आपत्ति तिण्ण दुक्कटान । अन्तो चे, भिक्खवे, वुत्थ, अन्तो पक्क, अज्जेहि पक्क, त चे परिमुज्जेय्य, आपत्ति द्विन्न दुक्कटान । अन्तो चे, भिक्खवे, वुत्थ, बहि पक्क, साम पक्क, त चे परिमुज्जेय्य, आपत्ति द्विन्न दुक्कटान । बहि चे, भिक्खवे, वुत्थ, अन्तो पक्क, साम पक्क, त चे परिमुज्जेय्य, आपत्ति द्विन्न दुक्कटान । अन्तो चे, भिक्खवे, वुत्थ, बहि^{२०} पक्क, अज्जेहि पक्क, त चे परिमुज्जेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । बहि चे, भिक्खवे, वुत्थ, अन्तो पक्क, अज्जेहि पक्क, त चे परिमुज्जेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । बहि चे, भिक्खवे, वुत्थ, बहि पक्क, साम पक्क, त चे परिमुज्जेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । बहि चे, भिक्खवे, वुत्थ, बहि पक्क, अज्जेहि पक्क, त चे परिमुज्जेय्य, अनापत्ती” ति ।

R 211

B 305

तेन खो पन समयेन भिक्खू—भगवता साम पाको^९ पटिक्खित्तो ति—पुन पाके^{२५} कुक्कुचायन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, पुन पाक पचितु ति ।

तेन खो पन समयेन राजगह दुब्भिक्ख होति । मनुस्सा लोण पि, तेल पि, तण्डुल पि, खादनीय पि आराम आहरन्ति । तानि भिक्खू बहि वासेन्ति, उक्कपिण्डका पि खादन्ति,

१ तेकटुलाय यागुया—सी०, स्या०, रो० । २ पज्जापेत्वा—रो० । ३ पज्जपेस्सामा—म । ४ अननुच्छविय सी०, रो० । ५ अप्पटिरूप—स्या०, रो० । ६ बुद्ध—म० । ७ सामपाको—म०, रो०, सामपाको—स्या० ।

चोरा पि हरन्ति^१ । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, अन्तो वासेतु ति । अन्तो वासेत्वा बहि पाचेन्ति । दमका परिवारेन्ति । भिक्खू अविस्सट्ठा^२ परिमुञ्चन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, अन्तो पचितु ति । दुब्भिक्खवे कप्पियकारका बहुतर हरन्ति, अप्पतर भिक्खून देन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, साम पचितु । अनुजानामि, भिक्खवे, अन्तो वुत्थ, अन्तो पक्क, साम पक्क ति ।

§ ६ उग्गहितपटिग्गहणा

१६ तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू कासीसु वस्स वुत्था^३ राजगह गच्छन्ता भगवन्त दस्सनाय अन्तरामग्गे न लभिसु ल्खस्स वा पणीतस्स वा भोजनस्स यावदत्थ पारिपूरि, बहु च फलखादनीय अहोसि, कप्पियकारको च न अहोसि । अथ खो ते भिक्खू किलन्तरूपा येन राजगह वेळ्ळुन करन्दकनिवापो, येन भगवा तेनुपसङ्कमिसु, उपसङ्कमित्वा 10 भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदिसु । आचिण्ण खो पनेत बुद्धान भगवन्तान आगन्तुकेहि भिक्खूहि सद्धि पटिसम्भोदितु । अथ खो भगवा ते भिक्खू एतदवोच—
B 306 “कच्चि, भिक्खवे, खमनीय, कच्चि यापनीय, कच्चित्थ अप्पकिलमथेन अद्धान आगता, कुतो च तुम्हे, भिक्खवे, आगच्छथा” ति^४ खमनीय भगवा, यापनीय भगवा । इध मय, भन्ते, कासीसु वस्स वुत्था राजगह आगच्छन्ता भगवन्त दस्सनाय अन्तरामग्गे न लभिम्हा ल्खस्स 15 वा पणीतस्स वा भोजनस्स यावदत्थ पारिपूरि, बहु च फलखादनीय अहोसि, कप्पियकारको च न अहोसि, तेन मय किलन्तरूपा अद्धान आगता ति । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—“अनुजानामि, भिक्खवे, यत्थ फलखादनीय पस्सति, कप्पियकारको च न होति, साम गहेत्वा, हरित्वा, कप्पियकारक^५ पस्सित्वा, भूमिय निक्खपित्वा, पटिग्गहापेत्वा परिमुञ्जितु । अनुजानामि, भिक्खवे, उग्गहित- 20 पटिग्गहित”^६ ति ।

१७ तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्स ब्राह्मणस्स नवा च तिला नव च मधु^७ उप्पन्ना होन्ति । अथ खो तस्स ब्राह्मणस्स एतदहोसि—“यन्नूनाह नवे च तिले नव च मधु बुद्धप्पमुखस्स” भिक्खुसङ्घस्स ददेय्य” ति । अथ खो सो ब्राह्मणो येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवता सद्धि सम्भोदि^८, सम्भोदनीय कथ सारणीय^९ वीतिसारेत्वा 25 एकमन्त अट्ठासि । एकमन्त ठितो खो सो ब्राह्मणो भगवन्त एतदवोच—“अधिवासेतु मे भव”^{१०} गोतमो स्वातनाय भत्त, सद्धि भिक्खुसङ्घेना” ति । अधिवासेसि भगवा तुण्हीभावेन । अथ खो सो ब्राह्मणो भगवतो अधिवासन विदित्वा पक्कामि । अथ खो सो ब्राह्मणो तस्सा

R 213

१ ‘दमका पि हरन्ती ति’ पाठो एत्थ सीहल्लपोत्थके दिससति । २ अविस्सट्ठा—सी०, स्या०, रो० । ३ वस्स वुत्था—म० । ४ कप्पियकारके—म० । ५ पटिग्गहेतु—स्या० । ६ मधु—रो० । ७ बुद्ध पमुखस्स—सी०, रो० । ८ पत्तिसम्भोदि—म० । ९ साराणीय—सी०, स्या० । १० भन्ते भव—स्या०, रो० ।

रत्तिया अच्चयेन पणीत खादनीय भोजनीय पटियादापेत्वा भगवतो काल आरोचापेसि—
“कालो, भो गोतम, निट्ठित भत्त” ति । अथ खो भगवा पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय
येन तस्स ब्राह्मणस्स निवेसन तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा पञ्चत्ते आसने निसीदि, सद्धि
भिक्षुसङ्घेन । अथ खो सो ब्राह्मणो बुद्धप्पमुख भिक्षुसङ्घ पणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन
सहत्था सन्तप्पेत्वा सम्पवारेत्वा भगवन्त भुत्तावि ओनीतपत्तपाणिं एकमन्त निसीदि ।^५
एकमन्त निसिन्न खो त ब्राह्मण भगवा धम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा, समादपेत्वा, समुत्तेजेत्वा,
सम्पहसेत्वा उट्ठायासना पक्कामि ।

अथ खो तस्स ब्राह्मणस्स अचिरपक्कन्तस्स भगवतो एतदहोसि—“थेस खो मया B 307
अत्थाय बुद्धप्पमुखो भिक्षुसङ्घो निमन्तितो, ‘नवे च तिले नव च मधु दस्सामी’ ति, ते
मया पमुट्ठा^१ दातु । यच्चूनाह^२ नवे च तिले नव च मधु कोलम्बेहि च घटेहि च आराम^{१०}
हारापेय्य^३” ति । अथ खो सो ब्राह्मणो नवे च तिले नव च मधु कोलम्बेहि च घटेहि च
आराम हरापेत्वा^४ येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा एकमन्त अट्ठासि । एकमन्त ठितो खो
सो ब्राह्मणो भगवन्त एतदवोच—“थेस खो मया, भो गोतम, अत्थाय बुद्धप्पमुखो भिक्षुसङ्घो
निमन्तितो, ‘नवे च तिले नव च मधु दस्सामी’ ति, ते मया पमुट्ठा दातु । पटिग्गण्हातु^५
मे भव गोतमो नवे च तिले नव च मधु” ति । तेन हि, ब्राह्मण, भिक्षून् देही ति । तेन^{१५}
खो पन समयेन भिक्षू दुब्भिकखे अप्पमत्तके पि पवारिन्ति, पटिसङ्घा पि पटिक्खिपन्ति,
सब्बो च सङ्घो पवारितो होति । भिक्षू कुक्कुचायन्ता न पटिग्गण्हन्ति । पटिग्गण्हथ,
भिक्षव, परिमुञ्जथ । अनुजानामि, भिक्षव, ततो नीहट भुत्ताविना पवारितेन अनतिरिच
परिमुञ्जितु ति ।

§ ७ पटिग्गहितादिअनुजानना

१८ तेन खो पन समयेन आयस्सतो उपनन्दस्स सक्कपुत्तस्स उपट्ठाक्कुल^{२०}
सङ्घस्सत्थाय खादनीय पाहेसि—अय्यस्स^१ उपनन्दस्स दस्सेत्वा सङ्घस्स दातब्ब ति । तेन
खो पन समयेन आयस्सा उपनन्दो सक्कपुत्तो गाम पिण्डाय पविट्ठो होति । अथ खो ते R 214
मनुस्सा आराम गन्त्वा भिक्षू पुच्छिस्सु—“कह, भन्ते, अय्यो उपनन्दो” ति^२ एसावुसो,
आयस्सा उपनन्दो सक्कपुत्तो गाम पिण्डाय पविट्ठो ति । इद, भन्ते, खादनीय^३ अय्यस्स
उपनन्दस्स दस्सेत्वा सङ्घस्स दातब्ब ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेस्सु । तेन हि, भिक्षव,^{२५}
पटिग्गहेत्वा निक्खिपथ याव उपनन्दो आगच्छती ति । अथ खो आयस्सा उपनन्दो सक्कपुत्तो
पुरेभत्त कुलानि पयिरुपासित्वा दिवा जागच्छति । तेन खो पन समयेन भिक्षू दुब्भिकखे
अप्पमत्तके पि पवारिन्ति, पटिसङ्घा पि पटिक्खिपन्ति, सब्बो च सङ्घो पवारितो होति, भिक्षू

१ पम्मुट्ठा—सी० । २ आहरापेय्य—सी० । ३ आहरापेत्वा—सी०, रो० । ४ पटिग्गण्हातु—सी०;
पटिग्गण्हातु—रो० । ५ ‘इद खादनीय अय्यस्सा’ ति पाठो सी० पोत्थके विस्सति । ६ खादनीय—रो० ।

कुक्कुचायन्ता न पटिगण्हन्ति^१ । पटिगण्हथ^२, भिक्खवे, परिमुञ्जथ । अनुजानामि, भिक्खवे, पुरेभत्त पटिगण्हित भुत्ताविना पवारितेन अनतिरिक्त परिमुञ्जितु ति ।

B 308

१९ अथ खो भगवा राजगहे यथाभिरन्त^३ विहरित्वा येन सावत्थि तेन चारिक पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिक चरमानो येन सावत्थि तदवसरि । तत्र सुद भगवा सावत्थिय ५ विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आब्रूस्सतो सारिपुत्तस्स कायडाहाबाधो^४ होति । अथ खो आयस्सा महामोग्गल्लानो येनायस्सा सारिपुत्तो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्सन्त सारिपुत्त एतदवोच — “पुब्बे ते, आवुसो सारिपुत्त, कायडाहाबाधो केन फासु होती” ति^५ मिसेहि च मे, आवुसो, मुळालिकाहि^६ चा ति । अथ खो आयस्सा महामोग्गल्लानो — सेय्यथापि नाम बलवा पुरिसो सम्मिञ्जित^७ वा बाह पसारेय्य, पसारित १० वा बाह सम्मिञ्जेय्य^८, एवमेव — जेतवने अन्तरहितो मन्दाकिनिया पोक्खरणिा तीरे पातुरहोसि । अद्दसा खो अब्जतरो नागो आयस्सन्त महामोग्गल्लान दूरतो व आगच्छन्त, दिस्वान आयस्सन्त महामोग्गल्लान एतदवोच — “एतु खो, भन्ते, अय्यो महामोग्गल्लानो । स्वागत, भन्ते, अय्यस्स महामोग्गल्लानस्स । केन, भन्ते, अय्यस्स अत्थो, कि दम्मी” ति^९ मिसेहि च मे, आवुसो, अत्थो, मुळालिकाहि चा ति । अथ खो सो नागो अब्जतर नाग १५ आणापेसि — “तेन हि, भणे, अय्यस्स मिसे च मुळालिकायो च यावदत्थ देही” ति । अथ खो सो नागो मन्दाकिनिं पोक्खरणि ओगाहेत्वा, सोण्डाय भिस च मुळालिक च^{१०} अब्बाहित्वा, सुविक्खालित विक्खालेत्वा, भण्डित बन्धित्वा येनायस्सा महामोग्गल्लानो तेनुपसङ्गमि । अथ खो आयस्सा महामोग्गल्लानो — सेय्यथापि नाम बलवा पुरिसो सम्मिञ्जित वा बाह पसारेय्य, पसारित २० वा बाह सम्मिञ्जेय्य, एवमेव — मन्दाकिनिया पोक्खरणिा तीरे अन्तरहितो जेतवने पातुरहोसि । सो पि खो नागो मन्दाकिनिया पोक्खरणिा तीरे अन्तरहितो जेतवने पातुरहोसि । अथ खो सो नागो आयस्सतो महामोग्गल्लानस्स मिसे च मुळालिकायो च पटिगण्हापेत्वा जेतवने अन्तरहितो मन्दाकिनिया पोक्खरणिा तीरे पातुरहोसि । अथ खो आयस्सा महामोग्गल्लानो आयस्सतो सारिपुत्तस्स मिसे च मुळालिकायो च उपनामेसि । अथ खो आयस्सतो सारिपुत्तस्स २५ मिसे च मुळालिकायो च परिमुत्तस्स^{११} कायडाहाबाधो पटिप्पस्समि । बहू भिसा च मुळालिकायो च अवसिद्धा होन्ति । तेन खो पन समयेन भिक्खू दुब्भिक्खे अप्पमत्तके पि पवारेन्ति, पटिसङ्गा पि पटिक्खपन्ति, सब्बो च सङ्घो पवारितो होति । भिक्खू कुक्कुचायन्ता न पटिगण्हन्ति^{१२} । पटिगण्हथ, भिक्खवे, परिमुञ्जथ । अनुजानामि, भिक्खवे, वनट्ट पोक्खरट्ट भुत्ताविना पवारितेन अनतिरिक्त परिमुञ्जितु ति ।

B 309

१ पटिगण्हथ—सी०, स्या० । २ पटिगण्हथ—रो० । ३ यथाभिरन्त—सी० । ४ कायडाहा बाधो—स्या० । ५ मूलालिकाहि—स्या० । ६ सम्मिञ्जित—म० । ७ सम्मिञ्जेय्य—म० । ८ एवमेव—सी० । ९ भिसमूलालिकायो—स्या०, भिसमुळालि—सी०, भिसच्च मुळालिच्च—रो० । १० भुत्तस्स—म० । ११ पटिगण्हन्ति—सी०, पटिगण्हन्ति—रो० ।

तेन खो पन समयेन सावस्थिय बहु फलखादनीय उस्सन्न^१ होति, कप्पियकारको च न होति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता फल न परिमुञ्जन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, अबीज निब्बत्तबीज^२ अकत्तकप्प फल परिमुञ्जितु ति ।

§ ८ सत्थकम्मपटिक्खेपकथा

२० अथ खो भगवा सावस्थिय यथाभिरन्त^३ विहरित्वा येन राजगह तेन चारिक पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिक चरमानो येन राजगह तदवसरि । तत्र सुद भगवा राजगहे^४ विहरति वेळुवने कलन्दकनिवापे । तेन खो पन समयेन अब्बतरस्स भिक्खुनो भगन्दलाबाधो होति । आकासगोत्तो वेज्जो सत्थकम्म करोति । अथ खो भगवा सेनासनचारिक आहिण्डन्तो येन तस्स भिक्खुनो विहारो तेनुपक्कामि । अद्दसा खो आकासगोत्तो वेज्जो भगवन्त दूरतो व आगच्छन्त, दिस्वान भगवन्त एतदवोच — “आगच्छतु भव गोतमो, इमस्स भिक्खुनो वच्चमग्ग पस्सतु, सेय्यथापि गोधामुख” ति । अथ खो भगवा — मम^५ ख्वाय^{१०} R 216 मोघपुरिसो उप्पण्डेती ति — ततो व^६ पटिनिवत्तिवा, एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्निपातापेत्वा, भिक्खू पटिपुच्छि — “अत्थि किर,^७ भिक्खवे, अमुकस्मि विहारे भिक्खु गिलानो” ति^८ अत्थि भगवा ति । कि तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो आबाधो ति^९ तस्स, भन्ते, आयस्सतो भगन्दलाबाधो, आकासगोत्तो वेज्जो सत्थकम्म करोती ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविक^{१०}, भिक्खवे, तस्स मोघपुरिसस्स, अननुलोमिक, अप्पतिरूप,^{११} अस्सामणक,^{१२} अकप्पिय, अकरणीय । कथ हि नाम सो, भिक्खवे, मोघपुरिसो सम्बाधे सत्थकम्म कारापेस्सति । सम्बाधे, भिक्खवे, सुखुमा छवि, दुरोपयो वणो, दुप्परिहार सत्थ । नेत, भिक्खवे, B 310 अप्पसन्नान वा पसादाय पे० विगरहित्वा धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, सम्बाधे सत्थकम्म कारापेतब्ब । यो कारापेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू — भगवता सत्थकम्म पटिक्खित्ति ति — वत्थिकम्म^{१३} कारापेत्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा, ते उज्झायन्ति खियन्ति^{१४} विपाचेन्ति — “कथ हि नाम छब्बगिया भिक्खू वत्थिकम्म कारापेस्सन्ती” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । सच्च किर, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खू वत्थिकम्म कारापेती ति^{१५} सच्च भगवा ति पे० विगरहित्वा धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, सम्बाधस्स सामन्ता द्रङ्गुला सत्थकम्म वा वत्थिकम्म वा कारापेतब्ब । यो कारापेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्सा” ति । 25

§ ९ मनुस्मृत्यसप्तविंशोऽध्यायः

२१ अथ खो भगवा राजगहे यथाभिरन्त विहरित्वा येन बाराणसी तेन चारिक

१ उप्पन्न-म० । २ निब्बट्टबीज-सी०, निब्बट्टबीज-स्या० । ३ यथाभिरन्त-सी० । ४ सो म-म० । ५ तुण्हिभुतो व-रो० । ६ सी०, स्या० पोत्यकेसु नत्थि । ७ अननुच्छविय-स्या०, रो० । ८ अप्पटिरूप-स्या०, रो० । ९ खीयन्ति-सी०, स्या०, रो० ।

- पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिक चरमानो येन बाराणसी तदवसरि । तत्र सुद भगवा बाराणसिय विहरति इसिपत्तेने मिगदाये । तेन खो पन समयेन बाराणसिय सुप्पियो च उपासको सुप्पिया च उपासिका उभतोपसन्ना^१ होन्ति, दायाका, कारका, सङ्घुपट्टाका । अथ खो सुप्पिया उपासिका आराम गन्त्वा विहारेन विहार परिवेणेन परिवेण उपसङ्कमित्वा भिक्खू पुच्छति —
- R 217 ^४ “को, भन्ते, गिलानो, कस्स किं आहरीयत्तू^२” ति^३ तेन खो पन समयेन अब्जतरेन भिक्खुना विरेचन पीत होति । अथ खो सो भिक्खु सुप्पिय उपासिक एतदवोच — “मया खो, भगिनि, विरेचन पीत । अत्थो मे पटिच्छादनीयेना^४” ति । सुट्ठु, अय्य, आहरियिस्सति ति घर गन्त्वा अन्तेवासि आणापेसि — “गच्छ, भगे, पवत्तमस जानाही” ति । एव, अय्ये, ति खो सो पुरिसो सुप्पियाय उपासिकाय पटिस्सुणित्वा^५ केउलकप्प बाराणसिं आहिण्डन्तो न
- 10 अदस पवत्तमस । अथ खो सो पुरिसो येन सुप्पिया उपासिका तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा सुप्पिय उपासिक एतदवोच — “नत्थय्ये पवत्तमस । मा-घातो^६ अज्जा” ति । अथ खो
- B 311 सुप्पियाय उपासिकाय एतदवोच — “तस्स खो गिलानस्स भिक्खुनो पटिच्छादनीय^७ अलभन्तस्स आबाधो वा अभिवद्धिस्सति, कालक्किरिया^८ वा भविस्सति । न खो मेत पतिरूप याह पटिस्सुणित्वा न हरापेय्य” ति । पोत्थनिक गहेत्वा ऊरुमस उक्कन्तित्वा दासिया अदासि —
- 15 “हन्द, जे, इम मस सम्पादेत्वा अमुकस्मि विहारे भिक्खु गिलानो, तस्स दज्जाहि^९ । यो च म पुच्छति, ‘गिलाना’ ति पटिवेदेही” ति । उत्तरासङ्गेन उरु वेठेत्वा^{१०} ओवरक पविसित्वा मञ्चके निपज्जि । अथ खो सुप्पियो उपासको घर गन्त्वा दासिं पुच्छि — “कह सुप्पिया” ति^{११} एसाय्य ओवरके निपन्ना ति । अथ खो सुप्पियो उपासको येन सुप्पिया उपासिका तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा सुप्पिय उपासिक एतदवोच — “किस्स निपन्नासी” ति^{१२} गिलानाम्ही
- 20 ति । कि ते आबाधो ति^{१३} अथ खो सुप्पिया उपासिका सुप्पियस्स उपासकस्स एतमत्थ आरोचेसि । अथ खो सुप्पियो उपासको — अच्छरिय वत भो, अब्भुत वत भो, याव सद्दाय सुप्पिया पसन्ना, यत्र हि नाम अत्तनो पि मसानि परिच्चत्तानि, कि पनिमाय^{१४} अब्ज किञ्चि अदेय्य भविस्सती ति — हट्ठो उदग्गो येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो सुप्पियो उपासको भगवन्त एतदवोच —
- 25 “अधिवासेतु मे, भन्ते, भगवा स्वातनाय भत्त, सद्धि भिक्खुसङ्घेना” ति । अधिवासेसि भगवा तुण्हीभावेन^{१५} । अथ खो सुप्पियो उपासको भगवतो अधिवासन विदित्वा उट्ठयासना भगवन्त अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्ता पक्कामि । अथ खो सुप्पियो उपासको तस्सा रत्तिया अच्छयेन पणीत खादनीय^{१६} भोजनीय^{१७} पटियादापेत्वा भगवतो काल आरोचापेसि — “कालो, भन्ते,

१ उभो पसन्ना-सी०, स्या० । २ आहरियत्तू-रो, आहरियत्तू-स्या० म० । ३ पटिच्छादनीयेना-रो० । ४ पटिस्सुत्वा-सी०, पटिस्सुणित्वा-रो० । ५ माघातो-स्या०, रो०, म० । ६ पटिच्छादनीय-रो० । ७ कालक्किरिया-सी०, स्या० । ८ पटिरूप-स्या०, रो० । ९ दजेहि-सी०, स्या०, रो० । १० पवेठेत्वा-सी० । ११ किं पिमाय-म० । १२ तुण्हीभावेन-सी०, रो० । १३ खादनीय-रो० । १४ भोजनीय-रो० ।

निद्रित भत्त” ति । अथ खो भगवा पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन सुप्पियस्स R 218
 उपासकस्स निवेसन तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा पञ्जत्ते आसने निसीदि, सद्धिं भिक्खुसङ्घेन ।
 अथ खो सुप्पियो उपासको येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा
 एकमन्त अट्ठासि । एकमन्त ठित खो सुप्पिय उपासक भगवा एतदवोच — “कह सुप्पिया”
 ति १ गिलाना भगवा ति । तेन हि आगच्छतू ति । न भगवा उस्सहती ति । तेन हि 5
 परिगहेत्वा पि आनेथा ति । अथ खो सुप्पियो उपासको सुप्पिय उपासिक परिगहेत्वा B 312
 आनेसि । तस्सा, सह दस्सनेन भगवतो, ताव महावणो १ रुळ्हो १ अहोसि, सुच्छवि लोमजातो १ ।
 अथ खो सुप्पियो च उपासको सुप्पिया च उपासिका — अच्छरिय वत भो, अब्भुत वत भो,
 तथागतस्स महिद्धिकता महानुभावता, यत्र हि नाम सह दस्सनेन भगवतो ताव महावणो
 रुळ्हो भविस्सति, सुच्छवि लोमजातो ति — हट्ठा उदग्गा बुद्धप्पमुख १ भिक्खुसङ्घ पणीतेन 10
 खादनीयेन भोजनीयेन सहत्था सन्तप्पेत्वा सम्पवारेत्वा भगवन्त भुत्ताविं ओनीतपत्तपाणि
 एकमन्त निसीदिसु । अथ खो भगवा सुप्पिय च उपासक सुप्पिय च उपासिक धम्मिया कथाय
 सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा समुत्तेजेत्वा सम्पहसेत्वा उट्ठायासना पक्कामि ।

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घ सच्चिपातापेत्वा भिक्खू
 पटिपुच्छि — “को, भिक्खवे, सुप्पिय उपासिक मस विज्जापेसी” ति १ एव वुत्ते सो भिक्खु 15
 भगवन्त एतदवोच — “अह खो, भन्ते, सुप्पिय उपासिक मस विज्जापेसि” ति ।
 आहरियित्थ भिक्खू ति १ आहरियित्थ भगवा ति । परिभुज्जि त्व भिक्खू ति १ परिभुज्जाह १
 भगवा ति । पटिवेक्खि त्व भिक्खू ति १ नाह भगवा पटिवेक्खि ति । विगरहि बुद्धो
 भगवा पे० कथ हि नाम त्व, मोघपुरिस, अप्पटिवेक्खित्वा मस परिभुज्जिस्ससि ।
 मनुस्समस १ खो तथा, मोघपुरिस, परिभुत्त । नेत, मोघपुरिस, अप्पसन्नान वा पसादाय 20

पे० विगरहित्वा धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “सन्ति, भिक्खवे, मनुस्सा
 सद्धा पसन्ना, तेहि अत्तनो पि मसानि परिच्चत्तानि । न, भिक्खवे, मनुस्समस परिभुज्जितब्ब ।
 यो परिभुज्जेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । न च, भिक्खवे, अप्पटिवेक्खित्वा मस परिभुज्जितब्ब ।
 यो परिभुज्जेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

§ १० हत्थिमसादिपटिकखेपकथा

२० तेन खो पन समयेन रज्जो हत्थी मरन्ति । मनुस्सा दुब्भिकखे हत्थिमस परि- 25 R 219
 भुज्जन्ति, भिक्खून् पिण्डाय चरन्तान हत्थिमस देन्ति । भिक्खू हत्थिमस परिभुज्जन्ति । मनुस्सा
 उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम समणा सकयपुत्तिया हत्थिमसं
 परिभुज्जिस्सन्ति । राजज्ज हत्थी । सचे राजा जानेय्य, न नेसं १ अत्तमनो अस्सा” ति । भगवतो
 एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, हत्थिमस परिभुज्जितब्बं । यो परिभुज्जेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति । B 313

१ तावमहा वणो स्या०, रो० । २ रुळ्हो-सी०, स्या०, रो० । ३ सुच्छविलोमजातो-म० ।
 ४ बुद्धप्पमुख-सी०, रो० । ५ परिभुज्जामह-म० । ६ मनुस्स मस-सी० । ७ तेस-सी०, स्या० ।

तेन खो पन समयेन रञ्जो अस्सा मरन्ति । मनुस्सा दुब्भिकखे अस्समस परिमुञ्जन्ति, भिक्खून् पिण्डाय चरन्तान् अस्समस देन्ति । भिक्खू अस्समस परिमुञ्जन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम समणा सक्कपुत्तिया अस्समस परिमुञ्जिस्सन्ति । राजञ्ज अस्सा । सचे राजा जानेय्य, न नेस अत्तमनो अस्सा” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । न, भिक्खवे, अस्समस परिमुञ्जितव्व । यो परिमुञ्जेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

तेन खो पन समयेन मनुस्सा दुब्भिकखे सुनखमस परिमुञ्जन्ति, भिक्खून् पिण्डाय चरन्तान् सुनखमस देन्ति । भिक्खू सुनखमस परिमुञ्जन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम समणा सक्कपुत्तिया सुनखमस परिमुञ्जिस्सन्ति, जेगुच्छो सुनखो पटिकूलो”^१ ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । न, भिक्खवे, सुनखमस परिमुञ्जितव्व ।
१० यो परिमुञ्जेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

तेन खो पन समयेन मनुस्सा दुब्भिकखे अहिमस परिमुञ्जन्ति, भिक्खून् पिण्डाय चरन्तान् अहिमस देन्ति । भिक्खू अहिमस परिमुञ्जन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम समणा सक्कपुत्तिया अहिमस परिमुञ्जिस्सन्ति, जेगुच्छो अहि पटिकूलो” ति । सुपस्सो^२ पि नागराजा येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं १५ अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठासि । एकमन्तं ठितो खो सुपस्सो नागराजा भगवन्तं एतदवोच — “सन्ति, भन्ते, नागा अस्सद्वा अप्पसन्ना । ते अप्पमत्तकेहि”^३ पि भिक्खू विहेठेय्यु । साधु, भन्ते, अय्या अहिमस न परिमुञ्जेय्यु” ति । अथ खो भगवा सुपस्स नागराजान् धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि पे० पदक्खिण कत्वा पक्कामि । अथ खो भगवा एतस्सि निदाने २० एतस्सि पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, अहिमस परिमुञ्जितव्व ।
२० यो परिमुञ्जेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

B ३१४ तेन खो पन समयेन लुद्धका^४ सीहं हन्त्वा सीहमस^५ परिमुञ्जन्ति, भिक्खून् पिण्डाय चरन्तान् सीहमस देन्ति । भिक्खू सीहमस परिमुञ्जित्वा अरञ्जे विहरन्ति । सीहा सीहमसगन्धेन भिक्खू परिपातेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । न, भिक्खवे, सीहमसं परिमुञ्जितव्व । यो परिमुञ्जेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

२५ तेन खो पन समयेन लुद्धका व्यग्धं हन्त्वा पे० दीपिं हन्त्वा पे० अच्छं हन्त्वा पे० तरच्छं हन्त्वा तरच्छमस परिमुञ्जन्ति, भिक्खून् पिण्डाय चरन्तान् तरच्छमस देन्ति । भिक्खू तरच्छमस परिमुञ्जित्वा अरञ्जे विहरन्ति । तरच्छा तरच्छमस-गन्धेन भिक्खू परिपातेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । न, भिक्खवे, तरच्छमस परिमुञ्जितव्व । यो परिमुञ्जेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

सुप्पियमाणवार निद्धित दुतिय ।^६

१ पटिकूलो-म० । २ सुपस्सो-सी० । ३ अपमत्तके-स्या०, रो० । ४ लुद्धका-स्या० । ५ मस-रो० । ६ सुप्पिय भाणवारो निद्धितो दुतियो-म० ।

§ ११ यागुमधुगोळकानुजानना

२३ अथ खो भगवा बाराणसिय यथाभिरन्त विहरित्वा येन अन्धकविन्द तेन चारिक पक्कामि, महता भिक्खुसङ्घेन सद्धिं, अङ्कुतेलसेहि भिक्खुसतेहि । तेन खो पन समयेन जनपदा मनुस्सा बहु लोण पि, तेल पि, तण्डुल पि, खादनीय पि सकटेसु आरोपेत्वा बुद्धप्पमुखस्स^१ भिक्खुसङ्घस्स पिट्ठितो पिट्ठितो अनुबन्धा^२ होन्ति—यदा पटिपाटि लभिस्साम तदा भत्त करिस्सामा ति, पञ्चमत्तानि च विधासादसतानि । अथ खो भगवा अनुपुब्बेन चारिक^३ चरमानो येन अन्धकविन्द तदवसरि । अथ खो अञ्जतरस्स ब्राह्मणस्स पटिपाटिं अलमन्तस्स एतदहोसि—“अतीतानि^४ खो मे द्वे मासानि बुद्धप्पमुख भिक्खुसङ्घ अनुबन्धन्तस्स^५ ‘यदा-पटिपाटिं लभिस्सामि तदा भत्त करिस्सामी’ ति, न च मे पटिपाटि लब्धमिति, अह चम्हि एक्को,^६ बहु च मे घरावासत्थो हायति । यन्नूनाह भत्तग्ग ओल्लोकेय्य, य भत्तग्गे नास्स,^७ त पटियादेय्य” ति । अथ खो सो ब्राह्मणो भत्तग्ग ओल्लोकेन्तो द्वे नाहस—यागु च मधुगोळक च । 10 B 315

अथ खो सो ब्राह्मणो येनायस्सा आनन्दो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्सन्त आनन्द एतदवोच—“इध मे, भो आनन्द, पटिपाटिं अलमन्तस्स एतदहोसि ‘अतीतानि खो मे द्वे मासानि बुद्धप्पमुख भिक्खुसङ्घ अनुबन्धन्तस्स, यदा पटिपाटिं लभिस्सामि तदा भत्त करिस्सामी ति । न च मे पटिपाटि लब्धमिति, अह चम्हि एक्को, बहु च मे घरावासत्थो हायति । यन्नूनाह भत्तग्ग ओल्लोकेय्य, य भत्तग्गे नास्स, त पटियादेय्य’ ति । सो खो अह,^८ 15 भो आनन्द, भत्तग्ग ओल्लोकेन्तो द्वे नाहस—यागु च मधुगोळक च । सचाह, भो आनन्द, पटियादेय्य यागु च मधुगोळक च, पटिगण्हेय्य^९ मे भव गोतमो” ति^{१०} तेन हि, ब्राह्मण, भगवन्त पटिपुच्छिस्सामी ति । अथ खो आयस्सा आनन्दो भगवतो एतमत्थ आरोचेसि । तेन हानन्द, पटियादेतू ति । तेन हि, ब्राह्मण, पटियादेही ति । अथ खो सो ब्राह्मणो तस्सा रत्तिया अच्चयेन प्हूत यागु च मधुगोळक च पटियादापेत्वा भगवतो उपनामेसि—20 पटिगण्हातु मे भव गोतमो यागु च मधुगोळक चा ति । तेन हि, ब्राह्मण, भिक्खून देही ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता न पटिगण्हन्ति । पटिगण्हथ,^{११} भिक्खवे, परिभुञ्जथा ति । अथ खो सो ब्राह्मणो बुद्धप्पमुख भिक्खुसङ्घ प्हूताय यागुया च मधुगोळकेन च सहत्था सन्तप्पेत्वा सम्पवारेत्वा भगवन्त घोटहत्थ ओनीतपत्तपाणि एक्कमन्त निसीदि । एक्कमन्त निसिन्न खो त ब्राह्मण भगवा एतदवोच—

25

“दसयिमे, ब्राह्मण, आनिससा यागुया । कतमे दस^१ यागु देन्तो आयु देति, वण्ण देति, सुख देति, बल देति, पटिमान देति, यागु पीता खुद^२ पटिहनति,^३ पिपास

१ बुद्धप्पमुखस्स—सी०, रो० । २ अनुबद्धा—स्या०, रो० । ३ अधिकानि—सी०, स्या० । ४ अनुबद्धस्स—स्या०, रो० । ५ एकत्तको—म० । ६ न अहस—रो० । ७ पतिगण्हेय्य—सी०, पटि गण्हेय्य—रो० । ८ पटिगण्हाथ—स्या०, पटिगण्धथ—रो० । ९ खुद—म० । १० पटिहन्ति—सी० ।

विनेति^१, वात अनुलोमेति, वत्थि सोधेति, आमावसेस पाचेति—इमे खो, ब्राह्मण, दसानिससा यागुया” ति ।

यो सञ्जतान परदत्तमोजिन
कालेन सक्कच्च^२ ददाति यागु ।
5 दसस्स ठानानि अनुप्पवेच्छति
आयु च वण्ण च सुख बल च ॥
B 316 पटिभानमस्स उपजायते^३ ततो
खुद पिपास च^४ व्यपनेति वात ।
सोधेति वत्थि परिणामेति भुत्त^५
10 भेसज्जमेत सुगतेन वण्णित ॥
तस्मा हि यागु अलमेव दातु
निच्च मनुस्सेन सुखत्थिकेन ।
दिब्बानि वा पत्थयता सुखानि
मनुस्ससोभग्यतमिच्छता^६ वा ति ॥

R 222 15 अथ खो भगवा त ब्राह्मण इमाहि गाथाहि अनुमोदित्वा उट्ठायासना पक्कामि ।
अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—
“अनुजानामि, भिक्खवे, यागु च मधुगोळक चा” ति ।

§ १२ तरुणप्पसन्नमहामत्तवत्थु

२४ अस्सोसु खो मनुस्सा भगवता किर यागु अनुञ्जाता मधुगोळक चा ति । ते
कालस्सेव भोज्यायागु पटियादेन्ति मधुगोळक च । भिक्खू^१ कालस्सेव भोज्यायागुया धाता
20 मधुगोळकेन च भत्तग्गे न चित्तरूप परिभुञ्जन्ति^२ । तेन खो पन समयेन अब्जतरेन तरुण-
प्पसन्नेन^३ महामत्तेन स्वातनाय बुद्धप्पमुखो भिक्खुसङ्घो निमन्तितो होति । अथ खो तस्स
तरुणप्पसन्नस्स महामत्तस्स एतदहोसि—“यन्नूनाह अङ्कुतेलसन्न भिक्खुसतान अङ्कुतेलसानि
मसपातिसतानि^४ पटियादेय्य, एकमेकस्स भिक्खुनो एकमेक मसपातिं उपनामेय्य” ति ।
अथ खो तरुणप्पसन्नो महामत्तो तस्सा रत्तिया अच्चयेन पणीत खादनीय भोजनीय पटियादा-
25 पेट्वा अङ्कुतेलसानि च मसपातिसतानि, भगवतो काल आरोचापेसि—“कालो, भन्ते, निट्ठित
भत्त” ति । अथ खो भगवा पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन तस्स तरुणप्पसन्नस्स
महामत्तस्स निवेसन तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा पञ्चत्ते आसने निसीदि, सद्धिं भिक्खुसङ्घेन ।

१ विनोदेति—रो०, पटिविनोदेति—स्या०, पटिविनेति—सी० । २ सक्कच्च—रो० । ३ ‘उपाजयति—’
रो० । ४ पिपास सी० स्या० । ५ भत्त—स्या०, रो०, म० । ६ सोभाग्यत इच्छता—रो० । ७ भिक्खून्
ति पाठो एत्थ सी०, स्या० पोत्थकेसु दिस्सति । ८ भुञ्जन्ति—सी०, स्या०, रो० । ९ तरुणप्पसन्नेन—रो०,
म० । १० मसपातीसतानि—सी०, स्या०, रो० ।

अथ खो सो तरुणप्पसन्नो महामत्तो भत्तगो भिक्खू परिवसति । भिक्खू एवमाहसु—
 “थोक, आवुसो, देहि, थोक, आवुसो, देही” ति । मा खो तुम्हे, भन्ते,—अय तरुणप्पसन्नो
 महामत्तो ति—थोक थोक पटिगण्हथ^१ । बहु मे खादनीय भोजनीय पटियत्त, अङ्गुतेल्लसानि
 च मसपातिसतानि । एकमेकस्स भिक्खुनो एकमेक मसपातिं उपनामेस्सामी ति । पटिगण्हथ^२
 भन्ते, यावदत्थ ति । न खो मय, आवुसो, एतङ्कारणा^३ थोक थोक पटिगण्हाम, अपि च^४
 मय कालस्सेव भोज्यागुया धाता मधुगोल्लकेन च । तेन मय थोक थोक पटिगण्हामा ति ।
 अथ खो सो तरुणप्पसन्नो महामत्तो उज्झायति खिय्यति^५ विपाचेति—“कथ हि नाम भदन्ता”
 मया निमन्तिता अञ्जस्स भोज्यागु परिभुज्जिस्सन्ति, न चाह पटिबलो यावदत्थ दातु” ति
 कुपितो अनत्तमनो आसादनापेक्खो भिक्खून पत्ते पूरेन्तो अगमासि—भुज्जथ वा हरथ वा ति ।
 अथ खो सो तरुणप्पसन्नो महामत्तो बुद्धप्पमुख भिक्खुसङ्घ पणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन^{१०} R 2'3
 सहत्था सन्तप्पेत्वा सम्पवारेत्वा भगवन्त भुत्तावि ओनीतपत्तपाणिं एकमन्त निसीदि । एकमन्त
 निसिन्न खो त तरुणप्पसन्न महामत्त भगवा धम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा
 समुत्तेजेत्वा सम्पहसेत्वा उट्ठायासना पक्कामि ।

अथ खो तस्स तरुणप्पसन्नस्स महामत्तस्स अचिरपक्कन्तस्स भगवतो अहुदेव कुक्कुच्च,
 अहु विप्पटिसारो—“अलाभा वत मे, न वत मे लाभा, दुल्लद्ध वत मे, न वत मे सुल्लद्ध,^{१५}
 योह कुपितो अनत्तमनो आसादनापेक्खो भिक्खून पत्ते पूरेन्तो अगमासिं—‘भुज्जथ वा हरथ
 वा’ ति । कि नु खो मया बहु पसुत^६ पुञ्ज वा अपुञ्ज वा” ति^७ अथ खो सो तरुणप्पसन्नो
 महामत्तो येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि ।
 एकमन्त निसिन्नो खो सो तरुणप्पसन्नो महामत्तो भगवन्त एतदवोच—“इध मय्ह, भन्ते,
 अचिरपक्कन्तस्स भगवतो अहुदेव कुक्कुच्च, अहु विप्पटिसारो ‘अलाभा वत मे, न वत^{२०}
 मे लाभा, दुल्लद्ध वत मे, न वत मे सुल्लद्ध, योह कुपितो अनत्तमनो आसादनापेक्खो भिक्खून
 पत्ते पूरेन्तो अगमासिं—भुज्जथ वा हरथ वा ति । कि नु खो मया बहु पसुत, पुञ्ज वा
 अपुञ्ज वा’ ति । कि नु खो मया, भन्ते, बहु पसुत, पुञ्ज वा अपुञ्ज वा” ति^८ यदग्गेन
 तथा, आवुसो, स्वातनाय बुद्धप्पमुखो भिक्खुसङ्घो निमन्तितो तदग्गेन ते बहु पुञ्ज
 पसुत । यदग्गेन ते एकमेकेन भिक्खुना एकमेक सित्थ पटिगहित तदग्गेन ते बहु पुञ्ज^{२५} B 318
 पसुत, सग्गा ते आरद्धा ति । अथ खो सो तरुणप्पसन्नो महामत्तो—लाभा किर मे, सुल्लद्ध
 किर मे, बहु किर मया पुञ्ज पसुत, सग्गा किर मे आरद्धा ति—हट्ठो उदग्गो उट्ठायासना
 भगवन्त अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा पक्कामि । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं
 पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि—“सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खू

१ पटिगण्हथ-सी०, पटिगण्हथ-स्या०, पटिगण्हथ-रो० । २ पटिगण्हथ-सी०, पटि
 गण्हथ-स्या०, पटिगण्हथ-रो० । ३ एत कारणा-सी० । ४ खीयति-सी०, स्या०, रो० ।
 ५ भदन्ता-स्या०, रो० । ६ पसुत-रो० ।

अञ्जत्र निमन्तिता अञ्जस्स भोज्यागु परिमुञ्जन्ती” ति^१ सच्च भगवा ति । विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा अञ्जत्र निमन्तिता अञ्जस्स भोज्यागु परिमुञ्जिस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० विगरहित्वा धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, अञ्जत्र निमन्तितेन अञ्जस्स भोज्यागु परिमुञ्जितब्बा । यो परिमुञ्जेय्य, यथाधम्मो कारेतब्बो” ति ।

§ १३ बेलट्टकच्चानवत्थु

२५ अथ खो भगवा अन्धकविन्दे यथाभिरन्त^१ विहरित्वा येन राजगह तेन चारिक पक्कामि, महता भिक्खुसङ्घेन सद्धि, अङ्कुतेल्लोहि भिक्खुसतेहि । तेन खो पन समयेन बेलट्टो कच्चानो राजगहा अन्धकविन्द अद्धानमग्गपटिपन्नो^२ होति, पच्चमत्तेहि सकटसतेहि, सब्बेहेव गुळकुम्भपूरेहि । अद्दसा^३ खो भगवा बेलट्ट कच्चान दूरतो व आगच्छन्त, दिस्वान मग्गा 10 ओक्कम्म अञ्जतरस्सि रुक्खमूले निसीदि । अथ खो बेलट्टो कच्चानो येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त अट्ठासि । एकमन्त ठितो खो बेलट्टो कच्चानो भगवन्त एतदवोच — “इच्छामह, भन्ते, एकमेकस्स भिक्खुनो एकमेक गुळकुम्भ दातु” ति । तेन हि त्व, कच्चान, एक येव गुळकुम्भ आहरा ति । एव, भन्ते, ति खो बेलट्टो कच्चानो भगवतो पटिस्सुणित्वा^४ एक येव गुळकुम्भ आदाय येन भगवा तेनुपसङ्कमि, 15 उपसङ्कमित्वा भगवन्त एतदवोच — “आमतो,^५ भन्ते, गुळकुम्भो, कथाह, भन्ते, पटिपज्जामी” ति^६ तेन हि त्व, कच्चान, भिक्खून् गुळ देही ति । “एव, भन्ते” ति खो बेलट्टो कच्चानो भगवतो पटिस्सुणित्वा भिक्खून् गुळ दत्वा भगवन्त एतदवोच — “दिन्नो, भन्ते, भिक्खून् गुळो, बहु चाय गुळो अवसिट्ठो । कथाह, भन्ते, पटिपज्जामी” ति^७ तेन हि त्व, कच्चान, भिक्खून् गुळ यावदत्थ देही ति । “एव, भन्ते” ति खो बेलट्टो 20 कच्चानो भगवतो पटिस्सुणित्वा भिक्खून् गुळ यावदत्थ दत्वा भगवन्त एतदवोच — “दिन्नो, भन्ते, भिक्खून् गुळो यावदत्थो, बहु चाय गुळो अवसिट्ठो । कथाह, भन्ते, पटिपज्जामी” ति^८ तेन हि त्व, कच्चान, भिक्खू गुळेहि सन्तप्पेही ति । “एव, भन्ते” ति खो बेलट्टो कच्चानो भगवतो पटिस्सुणित्वा भिक्खू गुळेहि सन्तप्पेसि । एकच्चे भिक्खू पत्ते पि पूरेसु परिस्सावनानि पि थविकायो पि पूरेसु । अथ खो बेलट्टो कच्चानो भिक्खू गुळेहि 25 सन्तप्पेत्वा भगवन्त एतदवोच — “सन्तप्पिता, भन्ते, भिक्खू गुळेहि, बहु चाय गुळो अवसिट्ठो । कथाह, भन्ते, पटिपज्जामी” ति^९ तेन हि त्व, कच्चान, विधासादान गुळ देही ति । “एव, भन्ते” ति खो बेलट्टो कच्चानो भगवतो पटिस्सुणित्वा विधासादान गुळ दत्वा भगवन्त एतदवोच — “दिन्नो, भन्ते, विधासादान गुळो, बहु चाय गुळो अवसिट्ठो ।

१ यथाभिरन्त-सी० । २ अद्धानमग्गपटिपन्नो-म० । ३ अद्दसा-रो० । ४ पटिस्सुत्वा-सी०, पटिस्सुणित्वा-रो० । ५ आहटो-सी०, स्या०, रो० ।

कथाह, भन्ते, पटिपज्जामी” ति^१ तेन हि त्व, कच्चान, विधासादान गुळ यावदत्थ देही ति । “एव, भन्ते” ति खो बेलट्ठो कच्चानो भगवतो पटिस्सुणित्वा विधासादान गुळ यावदत्थ दत्त्वा भगवन्त एतदवोच — “दिन्नो, भन्ते, विधासादान गुळो यावदत्थो, बहु चाय गुळो अवसिट्ठो । कथाह, भन्ते, पटिपज्जामी” ति^२ तेन हि त्व, कच्चान, विधासादे गुळेहि सन्तप्पेही ति । “एव, भन्ते” ति खो बेलट्ठो कच्चानो भगवतो पटिस्सुणित्वा विधासादे^५ गुळेहि सन्तप्पेसि । एकच्चे विधासादा कोलम्बे पि घटे पि पूरेसु, पिटकानि पि उच्छङ्गे पि पूरेसु । अथ खो बेलट्ठो कच्चानो विधासादे गुळेहि सन्तप्पेत्वा भगवन्त एतदवोच — “सन्तप्पिता, भन्ते, विधासादा गुळेहि, बहु चाय गुळो अवसिट्ठो । कथाह, भन्ते, पटिपज्जामी” ति^३ नाह त, कच्चान, पस्सामि सदेवके लोके समारके सन्नहके सस्समणब्राह्मणिया पजाय सदेवमनुस्साय यस्स सो^४ गुळो परिभुत्तो सम्मा परिणाम गच्छेय्य, अञ्जत्र तथागतस्स^{१०} वा तथागतसावकस्स वा । तेन हि त्व, कच्चान, त गुळ अपहरिते^१ वा छुट्ठेहि, अप्पाणके वा उदके ओपिलापेही ति । “एव, भन्ते” ति खो बेलट्ठो कच्चानो भगवतो पटिस्सुणित्वा त गुळ अप्पाणके उदके ओपिलापेसि^१ । अथ खो सो गुळो उदके पक्खित्तो चिच्चिंदायति B 320 चिट्ठिचिंदायति सन्धूपायति^२ सम्पधूपायति । सेय्यथापि नाम फालो दिवससन्तत्तो^३ उदके पक्खित्तो चिच्चिंदायति चिट्ठिचिंदायति सन्धूपायति सम्पधूपायति, एवमेव सो गुळो उदके^{१५} पक्खित्तो चिच्चिंदायति चिट्ठिचिंदायति सन्धूपायति सम्पधूपायति ।

अथ खो बेलट्ठो कच्चानो सविग्गो लोमहट्ठजातो येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नस्स खो बेलट्ठस्स कच्चानस्स भगवा अनुपुब्बि कथ^४ कथेसि, सेय्यथिद^५ — “दानकथ सीलकथ सग्गकथ, कामान आदीनव ओकार सङ्गिलेस, नेक्खम्मे आनिसस पकासेसि । यदा भगवा अञ्जासि बेलट्ठ कच्चान^{२०} कल्लचित्त, मुदुचित्त, विनीवरणचित्त, उदग्गचित्त, पसन्नचित्त, अथ या बुद्धान सामुक्कसिका धम्मदेसना, त पकासेसि पे० एवमेव बेलट्ठस्स कच्चानस्स तस्मिं येव आसने विरज R 226 वीतमल धम्मचक्खु उदपादि — य किञ्चि समुदयधम्म सब्ब त निरोधधम्म ति । अथ खो बेलट्ठो कच्चानो दिट्ठधम्मो पत्तधम्मो विदितधम्मो परियोगाब्धधम्मो तिण्णविचिकिच्छो विगत-कथङ्कथो वेसारज्जप्पत्तो अपरप्पच्चयो सत्थुसासने भगवन्त एतदवोच — “अभिक्कन्त, भन्ते ।^{२५} अभिक्कन्त, भन्ते । सेय्यथापि, भन्ते, निक्कुज्जित वा उक्कुज्जेय्य, पटिच्छन्न वा विवरेय्य, मूळहस्स वा मग्ग आचिकखेय्य, अन्धकारे वा तेलपज्जोत धारेय्य, चक्खुमन्तो रूपानि दक्खिन्ती^६ ति, एवमेव खो भगवता अनेकपरियायेन धम्मो पकासितो । एसाह, भन्ते, भगवन्त सरण गच्छामि, धम्म च, भिक्खुसङ्घ च । उपासक म भगवा धारेतु अज्जतग्गे पाणुपेत सरणगत” ति ।

१ यस्सेसो-सी० । २ अप्पहरिते-सी०, म०, रो । ३ ओपिलापेति-म० । ४ पधूपायति-म० । ५ दिवस सन्तत्तो-स्या०, रो०, दिवससन्तत्तो-म० । ६ अनुपुब्बि कथ-स्या०, रो०, आनु पुब्बिकथ-सी० । ७ सेय्यथीद-सी०, स्या०, रो० । ८ दक्खन्ती ति-स्या० ।

अथ खो भगवा अनुपुब्बेन चारिक चरमानो येन राजगहं तदवसरि । तत्र सुद भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दकनिवापे । तेन खो पन समयेन राजगहे गुळो उस्सन्नो होति । भिक्खू — गिलानस्सेव भगवता गुळो अनुज्जातो, न अगिलानस्सा ति — कुक्कुचायन्ता गुळ न भुञ्जन्ति^१ । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानस्स गुळ, अगिलानस्स गुळोदकं ति ।

§ १४ पाटलिगामवत्थु

B 321

२६ अथ खो भगवा राजगहे यथाभिरन्तं^१ विहरित्वा येन पाटलिगामो तेन चारिक पक्कामि, महता भिक्खुसङ्घेन सद्धिं, अट्ठतेल्लसेहि भिक्खुसतेहि । अथ खो भगवा अनुपुब्बेन चारिक चरमानो येन पाटलिगामो तदवसरि । अस्सोसु खो पाटलिगामिका उपासका — “भगवा किर पाटलिगाम अनुप्पत्तो” ति । अथ खो पाटलिगामिका उपासका येन भगवा 10 तेनुपसङ्कमिंसु, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । एकमन्तं निसिन्ने खो पाटलिगामिके उपासके भगवा धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि, समादपेसि, समुत्तेजेसि, सम्पहसेसि । अथ खो पाटलिगामिका उपासका भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सिता समादपिता समुत्तेजिता सम्पहसिता भगवन्तं एतदवोचु — “अधिवासेतु नो, भन्ते, भगवा आवसथागारं सद्धिं भिक्खुसङ्घेना” ति । अधिवासेसि भगवा तुण्हीभावेन^२ । अथ खो 15 पाटलिगामिका उपासका भगवतो अधिवासनं विदित्वा उट्ठयासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा येन आवसथागारं तेनुपसङ्कमिंसु, उपसङ्कमित्वा सब्बसन्थरिं आवसथागारं सन्थरित्वा, आसनानि पञ्जापेत्वा,^३ उदकमणिकं पतिट्ठापेत्वा, तेलपदीपं^४ आरोपेत्वा येन भगवा तेनुपसङ्कमिंसु, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं उट्ठसु । एकमन्तं ठिता खो पाटलिगामिका उपासका भगवन्तं एतदवोचु — “सब्बसन्थरिसन्थतं^५, भन्ते, आवसथागारं । 20 आसनानि पञ्जत्तानि । उदकमणिको पतिट्ठापितो । तेलपदीपो आरोपितो । यस्स दानि, भन्ते, भगवा कालं मञ्जती” ति ।

R 227

अथ खो भगवा निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय सद्धिं भिक्खुसङ्घेन येनावसथागारं तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा पादे पक्खालेत्वा आवसथागारं पविसित्वा मज्झिमं थम्मं निस्साय पुरत्थाभिमुखो^६ निसीदि । भिक्खुसङ्घो पि खो पादे पक्खालेत्वा आवसथागारं पविसित्वा पच्छिमं भित्तिं 25 निस्साय पुरत्थाभिमुखो निसीदि, भगवन्तं येव पुरक्खत्वा । पाटलिगामिका पि खो उपासका पादे पक्खालेत्वा आवसथागारं पविसित्वा पुरत्थिमं भित्तिं निस्साय पच्छिमाभिमुखं^७ निसीदिसु, भगवन्तं येव पुरक्खत्वा । अथ खो भगवा पाटलिगामिके उपासके आमन्तेसि —

१ परिभुञ्जन्ति—सी०, स्या० । २ यथाभिरन्तं—सी० । ३ तुण्हीभावेन—रो० । ४ पञ्जपेत्वा—म० । ५ तेलपदीप—सी०, स्या० । ६ सब्बसन्थरिं सन्थतं सी०, स्या०, रो० । ७ एत्थं ‘पुरत्थिमाभिमुखो’ ति पाटो रो० पोत्थके दिस्सति । ८ म० पोत्थके नत्थि ।

“पञ्चिमे, गहपतयो, आदीनवा दुस्सीलस्स सीलविपत्तिया । कतमे पञ्च^२ इध, गहपतयो, दुस्सीलो सीलविपन्नो पमादाधिकरण महति भोगजानिं निगच्छति । अय पठमो आदीनवो दुस्सीलस्स सीलविपत्तिया । पुन च पर, गहपतयो, दुस्सीलस्स पापको कित्तिसद्दो अब्भुगच्छति । अय दुतियो आदीनवो दुस्सीलस्स सीलविपत्तिया । पुन च पर, गहपतयो, दुस्सीलो सीलविपन्नो यञ्जदेव परिस उपसङ्कमति, यदि खत्तियपरिस, यदि ब्राह्मणपरिस,^५ यदि गहपतिपरिस, यदि समणपरिस, अविसारदो उपसङ्कमति मङ्कुभूतो । अय ततियो आदीनवो दुस्सीलस्स सीलविपत्तिया । पुन च पर, गहपतयो, दुस्सीलो सीलविपन्नो सम्मूब्धो काल करोति । अय चतुत्थो आदीनवो दुस्सीलस्स सीलविपत्तिया । पुन च पर, गहपतयो, दुस्सीलो सीलविपन्नो कायस्स भेदा पर मरणा^१ अपाय दुग्गतिं विनिपात निरय उपपज्जति । अय पञ्चमो आदीनवो दुस्सीलस्स सीलविपत्तिया । इमे खो, गहपतयो, पञ्च आदीनवा दुस्सीलस्स^{१०} सीलविपत्तिया ।

B 322

पञ्चिमे, गहपतयो, आनिससा सीलवतो सीलसम्पदाय । कतमे पञ्च^२ इध, गहपतयो, सीलवा सीलसम्पन्नो अप्पमादाधिकरण महन्त भोगक्खन्ध अधिगच्छति । अय पठमो आनिससो सीलवतो सीलसम्पदाय । पुन च पर, गहपतयो, सीलवतो सीलसम्पन्नस्स कल्याणो कित्तिसद्दो अब्भुगच्छति । अय दुतियो आनिससो सीलवतो सीलसम्पदाय । पुन च पर,^{१५} गहपतयो, सीलवा सीलसम्पन्नो यञ्जदेव परिस उपसङ्कमति, यदि खत्तियपरिस, यदि ब्राह्मणपरिस, यदि गहपतिपरिस, यदि समणपरिस, विसारदो उपसङ्कमति अमङ्कुभूतो । अय ततियो आनिससो सीलवतो सीलसम्पदाय । पुन च पर, गहपतयो, सीलवा सीलसम्पन्नो असम्मूब्धो काल करोति । अय चतुत्थो आनिससो सीलवतो सीलसम्पदाय । पुन च पर, गहपतयो, सीलवा सीलसम्पन्नो कायस्स भेदा पर मरणा सुगतिं सम्म लोक उपपज्जति ।^{२०} अय पञ्चमो आनिससो सीलवतो सीलसम्पदाय । इमे खो, गहपतयो, पञ्च आनिससा सीलवतो सीलसम्पदाया ति ।

R 228

अथ खो भगवा पाटलिगामिके उपासके बहुदेव रत्तिं धम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा समुत्तेजेत्वा सम्पहसेत्वा उय्योजेसि — “अभिक्कन्ता खो, गहपतयो, रत्ति । यस्सदानि तुम्हे^३ काल मञ्जथा” ति । “एव, भन्ते”, ति, खो पाटलिगामिका उपासका भगवतो^{२५} पटिस्सुणित्वा^४ उट्ठायासना भगवन्त अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा पक्कमिंसु । अथ खो भगवा अचिरपक्कन्तेसु पाटलिगामिकेसु उपासकेसु सुब्बागार पाविसि ।

B 323

§ १५ सुनीधवस्सकारवत्थु

२७ तेन खो पन समयेन सुनीधवस्सकारा^१ मगधमहामत्ता पाटलिगामे नगर मापेन्ति वज्जीन पटिवाहाय । अद्दसा खो भगवा रत्तिया पञ्चूसमय पञ्चुट्ठाय दिब्बेन चक्खुना

१ परमरणा-म०, परम्परणा-सी०, स्या० । २ रो० पोत्थके नत्थि । ३ पटिस्सुत्वा-सी०, पटिस्सुणित्वा रो० । ४ सुनीधवस्सकारा-म०, रो० ।

विमुद्धेन अतिक्कन्तमानुसकेन सम्बहुला देवतायो पाटलिगामे वत्थूनि परिगण्हन्तियो^१ ।
यस्मि पदेसे महेसक्खा देवता वत्थूनि परिगण्हन्ति, महेसक्खान तत्थ राजून राजमहामत्तान
चित्तानि नमन्ति निवेसनानि मापेतु । यस्मि पदेसे मज्झिमा देवता वत्थूनि परिगण्हन्ति,
मज्झिमान तत्थ राजून राजमहामत्तान चित्तानि नमन्ति निवेसनानि मापेतु । यस्मि पदेसे
^५ नीचा देवता वत्थूनि परिगण्हन्ति, नीचान तत्थ राजून राजमहामत्तान चित्तानि नमन्ति
निवेसनानि मापेतु । अथ खो भगवा आयस्सन्त आनन्द आमन्तेसि— “के नु खो ते,
R 229 आनन्द, पाटलिगामे नगर मापेन्ती” ति^२ सुनीधवस्सकारा, भन्ते, मगधमहामत्ता पाटलिगामे
नगर मापेन्ति वज्जीन पटिवाहाया ति । सेय्यथापि, आनन्द,^३ देवेहि तावर्तिसेहि सद्धि
मन्तेत्वा, एवमेव खो, आनन्द, सुनीधवस्सकारा मगधमहामत्ता पाटलिगामे नगर मापेन्ति
^{१०} वज्जीन पटिवाहाय । इधाह, आनन्द, रत्तिया पच्चूससमय पच्चुट्ठाया अहस दिब्बेन चक्खुना
विमुद्धेन अतिक्कन्तमानुसकेन सम्बहुला देवतायो पाटलिगामे वत्थूनि परिगण्हन्तियो । यस्मि
पदेसे महेसक्खा देवता वत्थूनि परिगण्हन्ति, महेसक्खान तत्थ राजून राजमहामत्तान
चित्तानि नमन्ति निवेसनानि मापेतु । यस्मि पदेसे मज्झिमा देवता वत्थूनि परिगण्हन्ति,
मज्झिमान तत्थ राजून राजमहामत्तान चित्तानि नमन्ति निवेसनानि मापेतु । यस्मि पदेसे
^{१५} नीचा देवता वत्थूनि परिगण्हन्ति, नीचान तत्थ राजून राजमहामत्तान चित्तानि नमन्ति
निवेसनानि मापेतु । यावता, आनन्द, अरिय^४ आयतन, यावता वणिप्पथो^५, इद अग्नानगर
B 324 भविस्सति पाटलिपुत्त पुटभेदन । पाटलिपुत्तस्स खो, आनन्द, तयो अन्तराया भविस्सन्ति—
अग्गितो वा उदकतो वा अब्भन्तरतो वा मिथुभेदा ति ।

अथ खो सुनीधवस्सकारा मगधमहामत्ता येन भगवा तेनुपसङ्कमिस्सु, उपसङ्कमित्वा
^{२०} भगवता सद्धिं सम्मोदिसु, सम्मोदनीय कथ सारणीय^६ वीतिसारेत्वा एकमन्त अट्ठसु ।
एकमन्त ठिता खो सुनीधवस्सकारा मगधमहामत्ता भगवन्त एतदवोचु— “अधिवासेतु नो
भव गोतमो अज्जतनाय भत्त सद्धि भिक्खुसङ्घेना” ति । अधिवासेसि भगवा तुण्हीभावेन ।
अथ खो सुनीधवस्सकारा मगधमहामत्ता भगवतो अधिवासन विदित्वा^७ पक्कमिस्सु । अथ खो
सुनीधवस्सकारा मगधमहामत्ता पणीत खादनीय भोजनीय पटियादापेत्वा भगवतो काल
^{२५} आरोचापेसु— “कालो, भो गोतम, निट्ठित भत्त” ति । अथ खो भगवा पुब्बण्हसमय
निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन सुनीधवस्सकारान मगधमहामत्तान परिवेसना तेनुपसङ्कमि,
उपसङ्कमित्वा पञ्जत्ते आसने निसीदि सद्धिं भिक्खुसङ्घेन । अथ खो सुनीधवस्सकारा
मगधमहामत्ता बुद्धप्पमुख^८ भिक्खुसङ्घ पणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन सहत्था सन्तप्पेत्वा

१ परिगण्हन्तियो—सी०, रो० । २ नाम आनन्द—स्या० । ३ अरियान—स्या० । ४ वणिज्जपथो—
स्या० । ५ सारणीय—सी०, स्या० । ६ ‘विदित्वा उट्ठायासना’ ति पाठो एत्थ स्या० पोत्थके दिस्सति ।
७ बुद्धप्पमुख—सी०, रो० ।

सम्पवारेत्वा भगवन्त भुत्तावि ओनीतपत्तपाणिं एकमन्त निसीर्दिसु । एकमन्त निसिन्ने खो सुनीधवस्सकारे मगधमहामत्ते भगवा इमाहि गाथाहि अनुमोदि —

“यस्मि पदेसे कप्पेति वास पण्डितजातियो ।

सीलवन्तेत्थ भोजेत्वा सञ्जते ब्रह्मचारयो^१ ॥

या तत्थ देवता आसु तास दक्खिणमादिसे ।

5

ता पूजिता पूजयन्ति मानिता मानयन्ति न ॥

ततो न अनुरुम्पन्ति माता पुत्त व ओरस ।

R 230

देवतानुकम्पितो पोसो सदा भद्रानि पस्सती” ति ॥

अथ खो भगवा सुनीधवस्सकारे मगधमहामत्ते इमाहि गाथाहि अनुमोदित्वा उट्ठायासना पक्कामि । तेन खो^२ पन समयेन सुनीधवस्सकारा मगधमहामत्ता भगवन्त पिट्ठितो^३ 10 पिट्ठितो अनुबन्धा^४ होन्ति — येनज्ज समणो गोतमो द्वारेन निक्खमिस्सति, त गोतमद्वार नाम भविस्सति, येन तित्थेन गङ्गा नदिं उत्तरिस्सति, त गोतमत्तिथ नाम भविस्सती ति । अथ खो भगवा येन द्वारेन निक्खमि, त गोतमद्वार नाम अहोसि ।

B 325

अथ खो भगवा येन गङ्गा नदी तेनुपसङ्गमि । तेन खो पन समयेन गङ्गा नदी पूरा होति समत्तिथिका^५ काकपेय्या । मनुस्सा अञ्जे नाव परियेसन्ति, अञ्जे उळ्ळम्प परियेसन्ति,^६ 15 अञ्जे कुल्ल बन्धन्ति ओरा पार गन्तुकामा । अद्दसा खो भगवा ते मनुस्से अञ्जे नाव परियेसन्ते, अञ्जे उळ्ळम्प परियेसन्ते, अञ्जे कुल्ल बन्धन्ते ओरा पार गन्तुकामे, दिस्वान — सेय्यथापि नाम बलया पुरिसो सम्मिञ्जित वा बाह पसारेय्य, पसारित वा बाह सम्मिञ्जेय्य, एवमेव^७ — गङ्गाय नदिया ओरिमतीरे^८ अन्तरहितो पारिमतीरे^९ पच्चुट्ठासि सद्धि भिक्खुसङ्घेन । अथ खो भगवा एतमत्थ विदित्वा ताय वेलाय इम उदान उदानेसि —

20

“ये तरन्ति अण्णव सर

सेतु कत्वान विसज्ज पल्लानि ।

कुल्ल हि जनो पबन्धति^{१०}

तिण्णा मेधाविनो जना” ति ॥

§ १६ कोटिगामे सच्चकथा

२८ अथ खो भगवा येन कोटिगामो तेनुपसङ्गमि । तत्र सुद भगवा कोटिगामे^{२५} 25 विहरति । तत्र खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि — “चतुन्न, भिक्खवे, अरियसच्चान अननुबोधा अप्पटिवेधा एवमिद दीधमद्धान सन्धावित संसरित मम चेव तुम्हाक च । कतमेस चतुन्न^२

१ ब्रह्मचारिनो-स्या०, ब्रह्मचारिये-रो० । २ अनुबद्धा-स्या०, रो० । ३ समत्तिथिका-सी०, स्या०, म० । ४ एवमेव भगवा सी०, एवमेव भगवा-स्या०, एवमेव खो-म० । ५ ओरिमे तीरे-स्या० । ६ पारिमे तीरे-स्या० । ७ बन्धति-म०, रो० ।

दुक्खस्स, भिक्खवे, अरियसच्चस्स अननुबोधा अप्पटिवेधा एवमिदं दीधमद्धानं सन्धावितं ससरितं मम चेव तुम्हाकं च । दुक्खसमुदयस्स अरियसच्चस्स पे० दुक्खनिरोधस्स अरियसच्चस्स पे० दुक्खनिरोधगामिनिया पटिपदाय अरियसच्चस्स अननुबोधा अप्पटिवेधा एवमिदं दीधमद्धानं सन्धावितं ससरितं मम चेव तुम्हाकं च । तथिदं, भिक्खवे, दुक्ख
 R 231 ५ अरियसच्च अनुबुद्धं पटिविद्धं, दुक्खसमुदयं^१ अरियसच्च अनुबुद्धं पटिविद्धं, दुक्खनिरोधं^२ अरियसच्च अनुबुद्धं पटिविद्धं, दुक्खनिरोधगामिनी पटिपदा अरियसच्च अनुबुद्धं पटिविद्धं, उच्छिन्ना भवतण्हा, खीणा भवनेत्ति, नत्थिदानि पुनब्भवो” ति ।

B 326

चतुन्नं अरियसच्चानं यथाभूतं अदस्सना ।

ससितं दीधमद्धानं तासु तास्वेव जातिषु ॥

10

तानि एतानि दिट्ठानि भवनेत्ति समूहता ।

उच्छिन्नं मूलं दुक्खस्स नत्थिदानि पुनब्भवो ति ॥

§ १७ अम्बपालीवत्थु

२९ अस्सोसि खो अम्बपाली गणिका — भगवा किर कोटिगामं अनुप्पत्तो ति । अथ खो अम्बपाली गणिका भद्रानि भद्रानि यानानि योजापेत्वा भद्रं भद्रं यानं अभिरुहित्वा^१ भद्रेहि भद्रेहि यानेहि वेसालिया निग्यासि भगवन्तं दस्सनाय । यावतिका यानस्स भूमि,
 15 यानेन गन्त्या, याना पच्चोरोहित्वा, पत्तिका व येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो अम्बपालिं गणिकं भगवा धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहसेसि । अथ खो अम्बपाली गणिका भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सिता समादपिता समुत्तेजिता सम्पहसिता भगवन्तं एतदवोच —
 “अधिवासेतु मे, भन्ते, भगवा स्वातनाय भत्तं सद्धिं भिक्खुसङ्घेना” ति । अधिवासेसि भगवा
 20 तुण्हीभावेन^२ । अथ खो अम्बपाली गणिका भगवतो अधिवासनं विदित्वा उट्ठायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि ।

§ १८ लिच्छवीवत्थु

३० अस्सोसु खो वेसालिका लिच्छवी — भगवा किर कोटिगामं अनुप्पत्तो ति । अथ खो वेसालिका लिच्छवी भद्रानि भद्रानि यानानि योजापेत्वा भद्रं भद्रं यानं अभिरुहित्वा भद्रेहि भद्रेहि यानेहि वेसालिया निग्यासु^३ भगवन्तं दस्सनाय । अप्पेकच्चे लिच्छवी नीला
 25 होन्ति नीलवण्णा नीलवत्था नीललङ्कारा, अप्पेकच्चे लिच्छवी पीता होन्ति पीतवण्णा पीतवत्था पीतालङ्कारा, अप्पेकच्चे लिच्छवी लोहितका होन्ति लोहितवण्णा^४ लोहितवत्था^५

१ दुक्खसमुदयो—स्या० । २ दुक्खनिरोधो—स्या० । ३ अभिरुहित्वा—स्या०, रो० । ४ तुण्हीभावेन—रो० । ५ नीयिषु—सी०, स्या० । ६ लोहितकवण्णा—सी०, स्या० । ७ लोहितकवत्था—सी०, स्या० ।

लोहितालङ्कारा^१, अप्पेकच्चे लिच्छवी ओदाता होन्ति ओदातवण्णा ओदातवत्था ओदाता-
लङ्कारा । अथ खो अम्बपाली गणिका दहरान दहरान लिच्छवीन ईसाय ईस युगेन युग
चक्केन चक्क अक्खेन अक्ख पटिवत्तेसी^२ । अथ खो ते लिच्छवी अम्बपालिं गणिक एतदवोचु —
“किस्स, जे अम्बपालि, दहरान दहरान^३ लिच्छवीन ईसाय ईस युगेन युग चक्केन चक्क
अक्खेन अक्ख पटिवत्तेसी” ति^४ तथा हि पन मया, अय्यपुत्ता, स्वातनाय बुद्धप्पमुखो^५
भिक्षुसङ्घो निमन्तितो ति । देहि, जे अम्बपालि, अम्हाक एत भत्त सत्तसहस्सेना ति । सचे पि
मे^६, अय्यपुत्ता, वेसालिं साहार दज्जेय्याथ, नेव दज्जाह त भत्त ति । अथ खो ते लिच्छवी
अङ्गुलिं^७ पोठेसु — जितम्हा^८ वत, भो, अम्बकाय, पराजितम्हा वत, भो, अम्बकाया ति । अथ
खो ते लिच्छवी येन भगवा तेनुपसङ्गमिसु । अद्दसा^९ खो भगवा ते लिच्छवी दूरतो व
आगच्छन्ते, दिस्वान भिक्खू आमन्तेसि — “येहि, भिक्खवे, भिक्खूहि देवा तावत्तिंसा^{१०}
अदिट्ठपुब्बा, ओल्लोकेथ, भिक्खवे, लिच्छविपरिस^१, अपल्लोकेथ, भिक्खवे, लिच्छविपरिस,
उपसहरथ, भिक्खवे, लिच्छविपरिस तावत्तिसपरिस” ति । अथ खो ते लिच्छवी यावतिका
यानस्स भूमि, यानेन गन्त्वा याना पच्चोरोहित्वा पत्तिका व येन भगवा तेनुपसङ्गमिसु,
उपसङ्गमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदिसु । एकमन्त निसिन्ने खो ते लिच्छवी
भगवा धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहसेसि । अथ खो ते लिच्छवी,^{१५}
भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सिता समादपिता समुत्तेजिता सम्पहसिता भगवन्त एतदवोचु —
“अधिवासेलु नो, भन्ते, भगवा स्वातनाय भत्त सद्धिं भिक्खुसङ्घेना” ति । अधिवुत्थोम्हि,
लिच्छवी, स्वातनाय अम्बपालिया गणिकाय भत्त ति । अथ खो ते लिच्छवी अङ्गुलिं पोठेसु —
जितम्हा वत, भो, अम्बकाय, पराजितम्हा वत, भो, अम्बकाया ति । अथ खो ते लिच्छवी
भगवतो भासित अभिनन्दित्वा अनुमोदित्वा उट्ठायासना भगवन्त अभिवादेत्वा पदक्खिण^{२०}
कत्वा पक्कमिसु ।

अथ खो भगवा कोटिगामे यथाभिरन्त^{११} विहरित्वा येन नातिका^{१२} तेनुपसङ्गमि ।
तत्र सुद भगवा नातिके विहरति गिञ्जकावसथे । अथ खो अम्बपाली गणिका तस्सा रत्तिया
अच्चयेन सके आरामे पणीत खादनीय भोजनीय पटियादापेत्वा भगवतो काल आरोचापेसि —
“कालो, भन्ते, निट्ठित भत्त” ति । अथ खो भगवा पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय^{२५}
येन अम्बपालिया गणिकाय परिवेसना तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा पञ्चत्ते आसने निसीदि
सद्धिं भिक्खुसङ्घेन । अथ खो अम्बपाली गणिका बुद्धप्पमुख भिक्खुसङ्घ पणीतेन खादनीयेन
भोजनीयेन सहत्था सन्तप्पेत्वा सम्पवारेत्वा भगवन्त मुत्ताविं ओनीतपत्तपाणिं एकमन्त

B 327

R 232

P 328

R 233

१ लोहितकालङ्कारा-सी०, स्या० । २ पटिवट्टेसि-सी०, पटिवट्टेसि-रो० । ३ अम्हाक दहरान
दहरान लिच्छवीन-सी०, स्या० । ४ बुद्धप्पमुखो-सी०, रो० । ५ रो० पोत्थके नत्थि । ६ अङ्गुली-
रो० । ७ पोठेसु-म० । ८ जितम्ह-म०, पराजितम्ह-सी०, स्या० । ९ अद्दस-रो० । १० लिच्छवी
परिस-म० । ११ यथाभिरन्त-सी० । १२ नादिका-सी०, स्या०, नातिका-रो० ।

निसीदि । एकमन्त निसिन्ना खो अम्बपाली गणिका भगवन्त एतदवोच — “इमाह, भन्ते, अम्बवन^१ बुद्धप्पमुखस्स भिक्खुसङ्घस्स दम्मी” ति । पटिगहेसि भगवा आराम । अथ खो भगवा अम्बपालिं गणिक धम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा समुत्तेजेत्वा सम्पहसेत्वा उट्ठायासना येन महावन तेनुपसङ्गमि । तत्र सुद भगवा वेसालिय विहरति महावने कूटागारसालाय ।

लिच्छविभाणवार निट्ठित ततिय ।

§ १९ सीहसेनापतिवत्थु

- ५ ३१ तेन खो पन समयेन अभिञ्जाता अभिञ्जाता लिच्छवी सन्थागारे^१ सन्निसिन्ना सन्निपतिता अनेकपरियायेन बुद्धस्स वण्ण भासन्ति, धम्मस्स वण्ण भासन्ति, सङ्घस्स वण्ण भासन्ति । तेन खो पन समयेन सीहो सेनापति निगण्ठसावको तस्स परिसाय निसिन्नो होति । अथ खो सीहस्स सेनापतिस्स एतदहोसि — “निस्ससय खो सो भगवा अरह सम्मासम्बुद्धो भविस्सति, तथा हिमे अभिञ्जाता अभिञ्जाता लिच्छवी सन्थागारे सन्निसिन्ना
- १० सन्निपतिता अनेकपरियायेन बुद्धस्स वण्ण भासन्ति, धम्मस्स वण्ण भासन्ति, सङ्घस्स वण्ण भासन्ति । यन्नूनाह त भगवन्त दस्सनाय उपसङ्गमेय्य अरहन्त सम्मासम्बुद्ध” ति । अथ खो सीहो सेनापति येन निगण्ठो नातपुत्तो^२ तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा निगण्ठ नातपुत्त^३ एतदवोच — “इच्छामह, भन्ते, समण गोतम दस्सनाय उपसङ्गमितु” ति । कि पन त्व, सीह, किरियवादो समानो अकिरियवाद समण गोतम दस्सनाय उपसङ्गमिस्ससि^४ समणो
- १५ हि, सीह, गोतमो अकिरियवादो अकिरियाय धम्म देसेति, तेन च सावके विनेती ति ।
- B ३२० अथ खो सीहस्स सेनापतिस्स यो अहोसि गमिकामिसङ्गारो भगवन्त दस्सनाय, सो पटिप्पस्सम्भि । दुतिय पि खो अभिञ्जाता अभिञ्जाता लिच्छवी सन्थागारे सन्निसिन्ना सन्निपतिता अनेकपरियानेन बुद्धस्स वण्ण भासन्ति, धम्मस्स वण्ण भासन्ति, सङ्घस्स वण्ण भासन्ति । दुतिय पि खो सीहस्स सेनापतिस्स एतदहोसि — “निस्ससय खो सो भगवा अरह
- २० सम्मासम्बुद्धो भविस्सति, तथा हिमे अभिञ्जाता अभिञ्जाता लिच्छवी सन्थागारे सन्निसिन्ना सन्निपतिता अनेकपरियायेन बुद्धस्स वण्ण भासन्ति, धम्मस्स वण्ण भासन्ति, सङ्घस्स वण्ण भासन्ति । यन्नूनाह त भगवन्त दस्सनाय उपसङ्गमेय्य अरहन्त सम्मासम्बुद्ध” ति । दुतिय पि
- R. ३३४ खो सीहो सेनापति येन निगण्ठो नातपुत्तो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा निगण्ठ नातपुत्त एतदवोच — “इच्छामह, भन्ते, समण गोतम दस्सनाय उपसङ्गमितु” ति । कि पन त्व, सीह,
- २५ किरियवादो समानो अकिरियवाद समण गोतम दस्सनाय उपसङ्गमिस्ससि^४ समणो हि, सीह, गोतमो अकिरियवादो अकिरियाय धम्म देसेति, तेन च सावके विनेति । दुतिय पि

१ अम्बपालिवन-स्या०, रो० । २ सन्थागारे-म० । ३ नाथपुत्तो-सी०, नाटपुत्तो-स्या०, म० । ४ ‘अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो सीहो सेनापति निगण्ठ नाथपुत्त (=नाटपुत्त-स्या० ।)’ ति पाठो एत्थ सी०, स्या० पोत्यकेसु दिस्सति ।

खो सीहस्स सेनापतिस्स यो अहोसि गमिकाभिसङ्खारो भगवन्त दस्सनाय, सो पटिप्पस्सम्मि । ततिय पि खो अभिञ्जाता अभिञ्जाता लिच्छवी सन्थागारे सन्निसिन्ना सन्निपतिता अनेक परियायेन बुद्धस्स वण्ण भासन्ति, धम्मस्स वण्ण भासन्ति, सङ्खस्स वण्ण भासन्ति । ततिय पि खो सीहस्स सेनापतिस्स एतदहोसि — “निस्ससय खो सो भगवा अरह सम्मासम्बुद्धो भविस्सति, तथा हिमे अभिञ्जाता अभिञ्जाता लिच्छवी सन्थागारे सन्निसिन्ना सन्निपतिता^६ अनेकपरियायेन बुद्धस्स वण्ण भासन्ति, धम्मस्स वण्ण भासन्ति, सङ्खस्स वण्ण भासन्ति । किं हि मे करिस्सन्ति निगण्ठा अपलोकिता वा अनपलोकिता वा^७ यन्नूनाह अनपलोकेत्वा व निगण्ठे त भगवन्त दस्सनाय उपसङ्कमेय्य अरहन्त सम्मासम्बुद्ध” ति ।

अथ खो सीहो सेनापत्ति पञ्चहि रथसतेहि दिवा दिवस्स वेसालिया निग्यासि भगवन्त दस्सनाय । यावतिका यानस्स भूमि, यानेन गन्त्वा याना पच्चोरोहित्वा पत्तिको व^{१०} येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो सीहो सेनापति भगवन्त एतदवोच — “सुत मेत, भन्ते, ‘अकिरियवादो समणो गोतमो अकिरियाय धम्म देसेति, तेन च सावके विनेती’ ति । ये ते, भन्ते, एवमाहसु ‘अकिरियवादो समणो गोतमो, अकिरियाय धम्म देसेति, तेन च सावके विनेती’^{१५} ति । कच्चि ते, भन्ते, भगवतो वुत्तवादिनो, न च भगवन्त अभूतेन अब्भाचिक्खन्ति, धम्मस्स^{१५} च अनुधम्म ब्याकरोन्ति, न च कोचि सहधम्मिको वादानुवादो^१ गारय्ह ठान आगच्छति^२ अनब्भक्खातुकामा हि मय, भन्ते, भगवन्त” ति ।

३२ अत्थि, सीह, परियायो, येन म परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य — अकिरियवादो समणो गोतमो, अकिरियाय धम्म देसेति, तेन च सावके विनेती ति । अत्थि, सीह, परियायो, येन म परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य — किरियवादो समणो गोतमो किरियाय धम्म^{२०} देसेति, तेन च सावके विनेती ति । अत्थि, सीह, परियायो येन म परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य — उच्छेदवादो समणो गोतमो उच्छेदाय धम्म देसेति, तेन च सावके विनेती ति । अत्थि, सीह, परियायो, येन म परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य — जेगुच्छी समणो गोतमो, जेगुच्छिताय धम्म देसेति, तेन च सावके विनेती ति । अत्थि, सीह, परियायो, येन म परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य — वेनयिको समणो गोतमो, विनयाय धम्म देसेति, तेन च सावके^{२५} विनेती ति । अत्थि, सीह, परियायो, येन म परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य — तपस्सी समणो गोतमो, तपस्सिताय धम्म देसेति, तेन च सावके विनेती ति । अत्थि, सीह, परियायो, येन म परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य — अपगब्भो समणो गोतमो, अपगब्भताय धम्म देसेति, तेन च सावके विनेती ति । अत्थि, सीह, परियायो, येन म परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य — अस्सत्थो समणो गोतमो, अस्सासाय धम्म देसेति, तेन च सावके विनेती ति ।^{३०}

३३ कतमो च, सीह, परियायो, येन म परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य —
 R 235 अकिरियवादो समणो गोतमो, अकिरियाय धम्म देसेति, तेन च सावके विनेती ति ? अह
 हि, सीह, अकिरिय वदामि कायदुच्चरितस्स वचीदुच्चरितस्स मनोदुच्चरितस्स, अनेकविहितान
 B 331 पापकान अकुसलान धम्मान अकिरिय वदामि । अय खो, सीह, परियायो, येन म परियायेन
 ५ सम्मा वदमानो वदेय्य — अकिरियवादो समणो गोतमो, अकिरियाय धम्म देसेति, तेन च
 सावके विनेती ति ।

कतमो च, सीह, परियायो, येन म परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य — किरियवादो
 समणो गोतमो, किरियाय धम्म देसेति, तेन च सावके विनेती ति ? अह हि, सीह, किरिय
 वदामि कायसुचरितस्स वचीसुचरितस्स मनोसुचरितस्स, अनेकविहितान कुसलान धम्मान
 10 किरिय वदामि । अय खो, सीह, परियायो, येन म परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य —
 किरियवादो समणो गोतमो, किरियाय धम्म देसेति, तेन च सावके विनेती ति ।

कतमो च, सीह, परियायो, येन म परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य — उच्छेदवादो
 समणो गोतमो, उच्छेदाय धम्म देसेति, तेन च सावके विनेती ति ? अह हि, सीह, उच्छेद
 वदामि रागस्स दोसस्स मोहस्स, अनेकविहितान पापकान अकुसलान धम्मान उच्छेद वदामि ।
 15 अय खो, सीह, परियायो, येन म परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य — उच्छेदवादो समणो
 गोतमो उच्छेदाय धम्म देसेति, तेन च सावके विनेती ति ।

कतमो च, सीह, परियायो येन म परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य — जेगुच्छी
 समणो गोतमो, जेगुच्छिताय धम्म देसेति, तेन च सावके विनेती ति ? अह हि, सीह,
 जिगुच्छामि कायदुच्चरितेन वचीदुच्चरितेन मनोदुच्चरितेन, अनेकविहितान पापकान अकुसलान
 20 धम्मान समापत्तिया जिगुच्छामि । अय खो, सीह, परियायो, येन म परियायेन सम्मा वदमानो
 वदेय्य — जेगुच्छी समणो गोतमो, जेगुच्छिताय धम्म देसेति, तेन च सावके विनेती ति ।

कतमो च, सीह, परियायो, येन म परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य — वेनयिको
 समणो गोतमो, विनयाय धम्म देसेति, तेन च सावके विनेती ति ? अह हि, सीह, विनयाय
 B 332 धम्म देसेमि रागस्स दोसस्स मोहस्स, अनेकविहितान पापकान अकुसलान धम्मान विनयाय
 25 धम्म देसेमि । अय खो, सीह, परियायो, येन म परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य —
 वेनयिको समणो गोतमो, विनयाय धम्म देसेति, तेन च सावके विनेती ति ।

कतमो च, सीह, परियायो, येन म परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य — तपस्सी
 समणो गोतमो, तपस्सिताय धम्म देसेति, तेन च सावके विनेती ति ? तपनीयाह, सीह,
 पापके अकुसले धम्मे वदामि — कायदुच्चरित वचीदुच्चरित मनोदुच्चरित । यस्स खो, सीह,
 30 तपनीया पापका अकुसला धम्मा पहीना उच्छिन्नमूल तालवत्थुक्ता अनभावक्ता^१ आर्याति

अनुप्पादधम्मा, तमह तपस्सी ति वदामि । तथागतस्स खो, सीह, तपनीया पापका अकुसला धम्मा पहीना उच्छिन्नमूल तालावत्थुकता अनभावङ्कता आयति अनुप्पादधम्मा । अय खो, सीह, परियायो, येन म परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य — तपस्सी समणो गोतमो तपस्सिताय धम्म देसेति, तेन च सावके विनेती ति ।

R 236

कतमो च, सीह, परियायो, येन म परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य — अपगब्भो ५ समणो गोतमो अपगब्भताय धम्म देसेति, तेन च सावके विनेती ति १ यस्स खो, सीह, आयति गब्भसेय्या पुनब्भवाभिनिब्बत्ति पहीना उच्छिन्नमूल तालावत्थुकता अनभावङ्कता आयति अनुप्पादधम्मा, तमह अपगब्भो ति वदामि । तथागतस्स खो, सीह, आयति गब्भसेय्या पुनब्भवाभिनिब्बत्ति पहीना उच्छिन्नमूल तालावत्थुकता अनभावङ्कता आयति अनुप्पादधम्मा । अय खो, सीह, परियायो, येन म परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य — अपगब्भो समणो गोतमो, 10 अपगब्भताय धम्म देसेति, तेन च सावके विनेती ति ।

कतमो च, सीह, परियायो, येन म परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य — अस्सत्थो समणो गोतमो अस्सासाय धम्म देसेति, तेन च सावके विनेती ति २ अह हि, सीह, अस्सत्थो परमेन अस्सासेन, अस्सासाय च ३ धम्म देसेमि, तेन च सावके विनेमि । अय खो, सीह, परियायो, येन म परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य — अस्सत्थो समणो गोतमो 15 अस्सासाय धम्म देसेति, तेन च सावके विनेती ति ।

३४ एव वुत्ते सीहो सेनापति भगवन्त एतदवोच — अभिक्कन्त, भन्ते, पे०
उपासक म भगवा धारेतु अज्जतग्गे पाणुपेत सरण गत १ ति । अनुविच्चकार २ खो, सीह, करोहि, अनुविच्चकारो तुम्हादिसान जातमनुस्सान साधु होती ति । इमिनापाह, भन्ते, भगवतो वचनेन ३ भिच्चोसोमत्ताय ४ अत्तमनो अभिरद्धो, य म भगवा एवमाह — 20 “अनुविच्चकार खो, सीह, करोहि, अनुविच्चकारो तुम्हादिसान जातमनुस्सान साधु होती” ति । मम ५ हि, भन्ते, अब्जतित्थिया सावक लभित्वा केवलकप्प वेसालि पटाक ६ परिहरेय्यु — सीहो खो ७ अम्हाक सेनापति सावकत्त उपगतो ति । अथ च पन म भगवा एवमाह — “अनुविच्चकार खो, सीह, करोहि, अनुविच्चकारो तुम्हादिसान जातमनुस्सान साधु होती” ति । एसाह, भन्ते, दुतिय पि भगवन्त सरण गच्छामि धम्म च भिक्खुसङ्घ च । उपासक 25 म भगवा धारेतु अज्जतग्गे पाणुपेत सरण गत ति । दीघरत्त खो ते, सीह, निगण्ठान ओपानभूत कुल, येन नेस उपगतान पिण्डक दातब्ब मज्जेय्यासी ति । इमिनापाह, भन्ते, भगवतो वचनेन भिच्चोसोमत्ताय अत्तमनो अभिरद्धो, य म भगवा एवमाह — “दीघरत्त खो ते, सीह, निगण्ठान ओपानभूत कुल, येन नेस उपगतान पिण्डक दातब्ब मज्जेय्यासी” ति ।

B 333

१ म० पोत्थके नत्थि । २ सरणगत-म० । ३ अनुविच्चकार-रो० । ४ रो०, म० पोत्थकेषु नत्थि । ५ भिच्चोसो मत्ताय-म० । ६ म-स्या० । ७ पटाक-रो० । ८ सी०, रो० पोत्थकेषु नत्थि ।

R 237 सुत मेत,^१ भन्ते, समणो गोतमो एवमाह—“मग्गमेव दान दातब्ब, न अब्जेस दान दातब्ब, मग्गमेव सावकान दान दातब्ब, न अब्जेस सावकान दान दातब्ब, मग्गमेव दिन्न महप्फल, न अब्जेस दिन्न महप्फल, मग्गमेव सावकान दिन्न महप्फल, न अब्जेस सावकान दिन्न महप्फल” ति । अथ च पन म भगवा निगण्ठेसु पि दाने समादपेति ।
 ५ अपि च, भन्ते, मयमेत्थ काल जानिस्साम । एसाह, भन्ते, ततिय पि भगवन्त सरण गच्छामि धम्म च भिक्खुसङ्घ च । उपासक म भगवा धारेतु अज्जतग्गे पाणुपेत सरण गत ति ।

अथ खो भगवा सीहस्स सेनापतिस्स अनुपुब्बि कथ कथेसि, सेय्यथिद^२—दानकथ पे० अपरप्पच्चयो सत्थुसासने भगवन्त एतदवोच—“अधिवासेतु मे, भन्ते, भगवा
 B 334 स्वातनाय भत्त सद्धि भिक्खुसङ्घेना” ति । अधिवासेसि भगवा तुण्हीभावेन^३ । अथ खो
 10 सीहो सेनापति भगवतो अधिवासन विदित्वा उट्ठायासना भगवन्त अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा पक्कामि ।

३५ अथ खो सीहो सेनापति अब्जतर पुरिस आणापेसि—“गच्छ, भणे, पवत्तमस जानाही” ति । अथ खो सीहो सेनापति तस्सा रत्तिथा अच्चयेन पणीत खादनीय भोजनीय पटियादापेत्वा भगवतो काल आरोचापेसि—“कालो, भन्ते, निद्धित भत्त” ति । अथ खो
 15 भगवा पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन सीहस्स सेनापतिस्स निवेसन तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा पब्बत्ते आसने निसीदि सद्धि भिक्खुसङ्घेन ।

तेन खो पन समयेन सम्बहुला निगण्ठा वेसालिय रथिकाय^४ रथिक^५ सिङ्घाटकेन सिङ्घाटक बाहा पग्गय्ह कन्दन्ति—“अज्ज सीहेन सेनापतिना थूल^६ पसु वधित्वा समणस्स गोतमस्स भत्त क्त, त समणो गोतमो जान उद्दिस्स-क्त^७ मस परिभुज्जति पटिच्चकम्म” ति ।
 20 अथ खो अब्जतरो पुरिसो येन सीहो सेनापति तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा सीहस्स सेनापतिस्स उपकण्णके आरोचेसि—यग्घे, भन्ते, जानेय्यासि, एते सम्बहुला निगण्ठा वेसालिय रथिकाय रथिक सिङ्घाटकेन सिङ्घाटक बाहा पग्गय्ह कन्दन्ति—“अज्ज सीहेन सेनापतिना थूल पसु वधित्वा समणस्स गोतमस्स भत्त क्त, त समणो गोतमो जान उद्दिस्स-क्त मस परिभुज्जति पटिच्चकम्म” ति । अल अय्यो^८, दीधरत्त पि ते आयस्सन्ता अवण्णकामा बुद्धस्स, अवण्णकामा
 25 धम्मस्स, अवण्णकामा सङ्घस्स, न च पन ते आयस्सन्ता जीरन्ति^९ त भगवन्त असत्ता तुच्छा मुसा अभूतेन अब्भाचिक्खन्ता, न च मय जीवितहेतु पि सञ्चिच्च पाण जीविता वीरोपेय्यामा ति । अथ खो सीहो सेनापति बुद्धप्पमुख^{१०} भिक्खुसङ्घ पणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन सहत्था सन्तप्पेत्वा सम्पवारेत्वा भगवन्त भुत्तावि ओनीतपत्तपाणि एकमन्त निसीदि ।

R 238

१ सुतमेत—स्या० । २ सेय्यथीद—सी०, स्या०, रो० । ३ तुण्हीभावेन—रो० । ४ रथियाय—स्या०, रो०, रथिया—सी० । ५ रथिय—सी०, स्या०, रो० । ६ थुल्ल—सी०, स्या०, रो० । ७ उद्दिस्स-क्त—सी० । ८ अय्य—स्या० । ९ जिरिदन्ति—म०, कीरन्ति—स्या० । १० बुद्धप्पमुख—रो०, सी० ।

एकमन्त निसिन्न खो सीह सेनापतिं भगवा धम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा समुत्तेजेत्वा सम्पहसेत्वा उट्ठायासना पक्कामि । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—“न, भिक्खवे, जान उट्ठिस्स कत मस परिमुञ्जितब्ब । यो परिमुञ्जेय्य आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, तिकोटिपरिसुद्ध मच्छमस—अदिट्ठ असुत अपरिसङ्कित” ति ।

B 335

5

§ २० कप्पियभूमिअनुजानना

३६ तेन खो पन समयेन वेसाली सुभिक्षा होति सुसस्सा सुलभपिण्डा, सुकरा उल्लेन पग्गहेन यापेतु । अथ खो भगवतो रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स^१ एव चेतसो परिवितक्को उदपादि—“यानि तानि मया भिक्खून अनुज्जातानि दुब्भिकखे दुस्सस्से दुल्लभपिण्डे अन्तो वुत्थ^२ अन्तो पक्क साम पक्क उग्गहितपटिग्गहितक ततो नीहट पुरेभत्त पटिग्गहित वनट्ट पोक्खरट्ट, अज्जा पि नु खो तानि भिक्खू परिमुञ्जन्ती” ति । अथ खो भगवा सायण्हसमय^{१०} पटिसल्लाना^३ बुद्धितो आयस्सन्त आनन्द आमन्तेसि—“यानि तानि, आनन्द, मया भिक्खून अनुज्जातानि दुब्भिकखे दुस्सस्से दुल्लभपिण्डे अन्तो वुत्थ अन्तो पक्क साम पक्क उग्गहित-पटिग्गहितक ततो नीहट पुरेभत्त पटिग्गहित वनट्ट पोक्खरट्ट, अज्जा पि नु खो तानि भिक्खू परिमुञ्जन्ती” ति^४ परिमुञ्जन्ति भगवा ति । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—“यानि तानि, भिक्खवे, मया भिक्खून अनुज्जातानि^{१५} दुब्भिकखे दुस्सस्से दुल्लभपिण्डे अन्तो वुत्थ अन्तो पक्क साम पक्क उग्गहितपटिग्गहितक ततो नीहट पुरेभत्त पटिग्गहित वनट्ट पोक्खरट्ट, तानाह अज्जतग्गे पटिक्खिपामि । न, भिक्खवे, अन्तो वुत्थ अन्तो पक्क साम पक्क उग्गहितपटिग्गहितक परिमुञ्जितब्ब । यो परिमुञ्जेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । न च, भिक्खवे, ततो नीहट पुरेभत्त पटिग्गहित वनट्ट पोक्खरट्ट भुत्ताविना पवारितेन अनतिरिक्त परिमुञ्जितब्ब । यो परिमुञ्जेय्य, यथाधम्मो कारेतब्बो” ति ।^{२०}

तेन खो पन समयेन जानपदा मनुस्सा बहु लोण पि, तेल पि, तण्डुल पि, खादनीय पि सकटेसु आरोपेत्वा बहारामकोट्टके सकटपरिवट्ट^५ करित्वा अच्छन्ति—यदा पटिपाटिं लभिस्साम, तदा भत्त करिस्सामा ति । महा च मेघो उगतो होति । अथ खो ते मनुस्सा येनायस्सा आनन्दो तेनुपसङ्गमिंसु, उपसङ्गमित्वा आयस्सन्त आनन्द एतदवोचु—“इध, भन्ते आनन्द, बहु लोण पि, तेल पि, तण्डुल पि, खादनीय पि सकटेसु आरोपिता^६ तिट्ठन्ति, महा च मेघो उगतो, कथ नु खो, भन्ते, पटिपज्जितब्ब” ति^७ अथ खो आयस्सा आनन्दो भगवतो एतमत्थ आरोचेसि । तेन हानन्द, सङ्घो पञ्चन्तिम विहार कप्पियभूमिं सम्भन्नित्वा तत्थ वासेतु, य सङ्घो आकङ्कति विहार वा अङ्कुयोग वा पासाद वा हम्मिय वा गुह वा । एव च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बा^८ । व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो—

R 239

B 336

१ पतिसल्लीनस्स—सी० । २ वुट्ठ—म० । ३ पतिसल्लाना—सी० । ४ सकटपरिवत्त—सी०, स्या० । ५, आरोपेत्वा—सी०, रो० । ६ सम्मन्नितब्बो—सी०, स्या०, रो० ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । यदि सङ्खस्स पत्तकल्ल, सङ्खो इत्थन्नाम विहार कप्पियभूमिं सम्मन्नेय्य, एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । सङ्खो इत्थन्नाम विहार कप्पियभूमिं सम्मन्नति । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स विहारस्स कप्पियभूमिया सम्मुति, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“सम्मतो सङ्खेन इत्थन्नामो विहारो कप्पियभूमि । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

तेन खो पन समयेन मनुस्सा तत्थेव सम्मुतिया^१ कप्पियभूमिया यागुयो पचन्ति, भत्तानि पचन्ति, सूपानि सम्पादेन्ति, मसानि कोट्टेन्ति, कट्टानि फालेन्ति^२ । अस्सोसि खो भगवा रत्तिया पच्चूससमय पच्चुट्ठाय उच्चासद् महासद् काकोरवसद्, सुत्वान आयस्मन्त आनन्द आमन्तेसि — “किं नु खो सो, आनन्द, उच्चासद्दो महासद्दो काकोरवसद्दो” ति^३ एतरहि, भन्ते, मनुस्सा तत्थेव सम्मुतिया कप्पियभूमिया यागुयो पचन्ति, भत्तानि पचन्ति, सूपानि सम्पादेन्ति, मसानि कोट्टेन्ति, कट्टानि फालेन्ति । सो एसो, भगवा, उच्चासद्दो महासद्दो काकोरवसद्दो ति । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, सम्मुति^४ कप्पियभूमि परिमुञ्जितब्बा । यो परिमुञ्जेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, तिस्सो कप्पियभूमियो — उस्सावनन्तिक गोणिसादिक गहपति^५” ति ।

तेन खो पन समयेन आयस्सा यसोजो गिलानो होति । तस्सत्थाय भेसज्जानि आहरीयन्ति^६ । तानि भिक्खू बहि वासेन्ति^७ । उक्कपिण्डका पि खादन्ति, चोरा पि हरन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, सम्मुतिं कप्पियभूमिं परिमुञ्जितु । अनुजानामि, भिक्खवे, चतस्सो कप्पियभूमियो — उस्सावनन्तिक गोणिसादिक गहपतिं सम्मुतिं ति ।

सीहभाणवार निट्ठित चतुत्थ^८ ।

§ २१ मेण्डकगहपतिवत्थु

३७ तेन खो पन समयेन भद्दियनगरे^९ मेण्डको गहपति पटिवसति । तस्स एवरूपो इद्धानुभावो होति — सीसं न्हायित्वा धञ्जागार सम्मज्जापेत्वा बहिद्वारे निसीदति, अन्तलिक्खा धञ्जस्स धारा ओपत्तित्वा धञ्जागार पूरेति । भरियाय एवरूपो इद्धानुभावो होति — एकब्जेव^{१०}

१ सम्मतिकाय-स्या० । २ एत्थ ‘उच्चासद् महासद् करो ती’ ति अधिको पाठो स्या० पोत्थके अत्थि । ३ सम्मतिका-स्या०, सम्मुती-रो० । ४ गहपतिक स्या० । ५ आहरियन्ति-रो०, आहरि यन्ति-स्या०, म० । ६ ठपेन्ति-रो० । उक्कपिण्डका-म० । ७ सीहभाणवारो निट्ठितो चतुत्थो-म०, चतुर्वीसतिभाणवारं निट्ठित-रो० । ८ भद्दिये नगरे-स्या० । ९ एक येव-स्या०, म० ।

आळ्हकथालिक उपनिसीदित्वा एक च सूपव्यञ्जनक^१ दासकम्मकरपोरिस भत्तेन परिवसति, न ताव त खिय्यति^२ याव सा न वुट्ठाति । पुत्तस्स एवरूपो इद्धानुभावो होति—एक येव सहस्सथविक गहेत्वा दासकम्मकरपोरिसस्स छम्मासिक^३ वेतन देति, न ताव त खिय्यति यावस्स हत्थगता । सुणिसाय एवरूपो इद्धानुभावो होति—एक येव चतुदोणिक पिटक उपनिसीदित्वा दासकम्मकरपोरिसस्स छम्मासिक भत्त देति, न ताव त खिय्यति याव सा न^४ वुट्ठाति । दासस्स एवरूपो इद्धानुभावो होति—एकेन नङ्गलेन कसन्तस्स सत्त सीतायो गच्छन्ति ।

३८ अस्सोसि खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो—“अम्हाक किर विजिते भद्दियनगरे मेण्डको गहपति पटिवसति । तस्स एवरूपो इद्धानुभावो—सीस नहायित्वा धञ्जागार सम्मज्जापेत्वा बहिद्वारे निसीदति, अन्तलिक्खा धञ्जस्स धारा ओपतित्वा धञ्जागार पूरेति । भरियाय एवरूपो इद्धानुभावो—एक येव आळ्हकथालिक उपनिसीदित्वा एक च सूपव्यञ्जनक^{१०} दासकम्मकरपोरिस भत्तेन परिवसति, न ताव त खिय्यति याव सा न वुट्ठाति । पुत्तस्स एवरूपो इद्धानुभावो—एक येव सहस्सथविक गहेत्वा दासकम्मकरपोरिसस्स छम्मासिक वेतन देति, न ताव त खिय्यति यावस्स हत्थगता । सुणिसाय एवरूपो इद्धानुभावो—एक येव
B ३३८
चतुदोणिक पिटक उपनिसीदित्वा दासकम्मकरपोरिसस्स छम्मासिक भत्त देति, न ताव त खिय्यति याव सा न वुट्ठाति । दासस्स एवरूपो इद्धानुभावो—एकेन नङ्गलेन कसन्तस्स^{१५} सत्त सीतायो गच्छती” ति । अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो अञ्जतर सब्बत्थक महामत्त आमन्तेसि—“अम्हाक किर, भणे, विजिते भद्दियनगरे मेण्डको गहपति पटिवसति । तस्स एवरूपो इद्धानुभावो—सीस नहायित्वा धञ्जागार सम्मज्जापेत्वा बहिद्वारे निसीदति,
R २४१
अन्तलिक्खा धञ्जस्स धारा ओपतित्वा धञ्जागार पूरेति । भरियाय पे० पुत्तस्स पे० सुणिसाय पे० दासस्स पे० गच्छ, भणे, जानाहि । यथा मया^{२०} साम दिट्ठो, एव तव दिट्ठो भविस्सती” ति ।

३९ एव, देवा, ति खो सो महामत्तो रञ्जो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स पटिस्सुणित्वा चतुरङ्गिनिया सेनाय येन भद्दिय तेन पायासि । अनुपुब्बेन येन भद्दिय येन मेण्डको गहपति तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा मेण्डक गहपति एतदवोच—“अह हि, गहपति, रञ्जा आणत्तो ‘अम्हाक किर, भणे, विजिते भद्दियनगरे मेण्डको गहपति पटिवसति, तस्स^{२५} एवरूपो इद्धानुभावो पे० भरियाय पे० पुत्तस्स पे० सुणिसाय पे० दासस्स पे० गच्छ, भणे, जानाहि । यथा मया साम दिट्ठो, एव तव दिट्ठो भविस्सती” ति । पस्साम ते, गहपति, इद्धानुभाव” ति । अथ खो मेण्डको गहपति सीस नहायित्वा धञ्जागार सम्मज्जापेत्वा बहिद्वारे निसीदि, अन्तलिक्खा धञ्जस्स धारा

१ सूपभिजनक-म०, सूपभिजरक-स्या०, सूपभिजरक-सी० । २ खियति-सी०, स्या०, रो० ।

३ छमासिक-म० ।

B 339

ओपतित्वा धञ्जागार पूरेसि । दिट्ठो ते, गहपति, इद्धानुभावो । भरियाय ते इद्धानुभाव पस्सिस्सामा^१ ति । अथ खो मेण्डको गहपति भरिय आणापेसि — “तेन हि चतुरङ्गिणिं सेन भत्तेन परिविसा” ति । अथ खो मेण्डकस्स गहपतिस्स भरिया एक येव आव्हकथालिक उपनिसीदित्वा एक च सूपव्यञ्जनक चतुरङ्गिणि सेन भत्तेन परिविसि, न ताव त खीयि^२ याव सा न वुट्ठासि^३ । दिट्ठो ते, गहपति, भरियाय पि इद्धानुभावो । पुत्तस्स ते इद्धानुभाव पस्सिस्सामा ति । अथ खो मेण्डको गहपति पुत्त आणापेसि — “तेन हि चतुरङ्गिनिया सेनाय छम्मासिक वेतन देही” ति । अथ खो मेण्डकस्स गहपतिस्स पुत्तो एक येव सहस्सथविक गहेत्वा चतुरङ्गिनिया सेनाय छम्मासिक वेतन अदासि, न ताव त खीयि यावस्स हत्थगता । दिट्ठो ते, गहपति, पुत्तस्स पि इद्धानुभावो । सुणिसाय ते इद्धानुभाव पस्सिस्सामा ति । अथ 10 खो मेण्डको गहपति सुणिस आणापेसि — “तेन हि चतुरङ्गिनिया सेनाय छम्मासिक भत्त देही” ति । अथ खो मेण्डकस्स गहपतिस्स सुणिसा एक येव चतुदोणिक पिट्ठक उपनिसीदित्वा चतुरङ्गिनिया सेनाय छम्मासिक भत्त अदासि, न ताव त खीयि याव सा न वुट्ठासि । दिट्ठो ते, गहपति, सुणिसाय पि इद्धानुभावो । दासस्स ते इद्धानुभाव पस्सिस्सामा ति । मय्ह खो, सामि, दासस्स इद्धानुभावो खेत्ते पस्सितब्बो ति । अल, गहपति, दिट्ठो ते दासस्स पि 15 इद्धानुभावो ति । अथ खो सो महामत्तो चतुरङ्गिनिया सेनाय पुनदेव राजगह पच्चागच्छि^४ । येन राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा रब्बो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स एतमत्थ आरोचेसि ।

R 242

४० अथ खो भगवा वेसालिय यथाभिरन्त^५ विहरित्वा येन भद्दिय तेन चारिक पक्कामि महता भिक्खुसङ्घेन सद्धि अङ्कुतेलसेहि भिक्खुसतेहि । अथ खो भगवा अनुपुब्बेन 20 चारिक चरमानो येन भद्दिय तदवसारि । तत्र सुद भगवा भद्दिये विहरति जातिया वने । अस्सोसि खो मेण्डको गहपति — “समणो खलु भो गोतमो सक्कपुत्तो सक्ककुल पब्बजितो भद्दिय अनुप्पत्तो भद्दिये विहरति जातिया वने । त खो पन भगवन्त गोतम एव कल्याणो कित्तिस्सो अब्भुग्गतो — ‘इति पि सो भगवा अरह सम्मासम्बुद्धो विज्जाचरणसम्पन्नो सुगतो लोकविदू अनुत्तरो पुरिसदम्मसारथी^६ सत्था देवमनुस्सान बुद्धो भगवा’ ति । सो इम लोक 25 सदेवक समारक सव्रह्मक सस्समणब्राह्मणिं पज सदेवमनुस्स सय अभिञ्जा सच्छिकत्वा पवेदेति । सो धम्म देसेति आदिकल्याण मज्झेकल्याण परियोसानकल्याण सात्थ^७ सव्यञ्जन केवलपरिपुण्ण परिसुद्ध ब्रह्मचरिय पकासेति । साधु खो पन तथारूपान अरहत दस्सन होती” ति । अथ खो मेण्डको गहपति भद्रानि भद्रानि यानानि योजापेत्वा भद्र भद्र यान अभिरुहित्वा^८ भद्रेहि भद्रेहि यानेहि भद्दिया निग्यासि भगवन्त दस्सनाय ।

B 340

१ पस्सामा ति-सी०, स्या० । २ खीयति-म०, खीयति-स्या०, रो० । ३ वुट्ठाति-स्या०, रो०, म० । ४ पच्चागच्छि-स्या०, रो० । ५ यथाभिरन्त-सी० । ६ पुरिसदम्मसारथि-स्या०, रो०, म० । ७ सत्थ-रो० । ८ अभिरुहित्वा-स्या०, रो० ।

अद्वससु खो सम्बहुला तिथिया मेण्डक गहपति दूरतो व आगच्छन्त, दिस्वान मेण्डक गहपति एतदवोचु — “कह त्व, गहपति, गच्छसी” ति ^१ गच्छामह, भन्ते, समण गोतम दस्सनाया ति । कि पन त्व, गहपति, किरियवादो समानो अकिरियवाद समण गोतम दस्सनाय उपसङ्गमिस्ससि ^२ समणो हि, गहपति, गोतमो अकिरियवादो अकिरियाय धम्म देसेति, तेन च सावके विनेती ति । अथ खो मेण्डकस्स गहपतिस्स एतदहोसि — ^५ “निस्ससय, खो सो भगवा अरह सम्मासम्बुद्धो भविस्सति, यथयिमे’ तिथिया उसूयन्ती” ति । यावत्तिका यानस्स भूमि, यानेन गन्त्वा याना पच्चोरोहित्वा पत्तिको व येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नस्स खो मेण्डकस्स गहपतिस्स भगवा अनुपुब्बि कथ कथेसि, सेय्यथिद — दानकथ पे०

अपरप्पच्चयो सत्थुसासने भगवन्तु एतदवोच — “अभिकन्त, भन्ते पे० उपासक म भगवा ^{१०} धारेतु अज्जतग्गे पाणुपेत सरण गत ति । अधिवासेतु च मे, भन्ते, भगवा स्वातनाय भत्त सद्धिं भिक्खुसङ्घेना” ति । अधिवासेसि भगवा तुण्हीभावेन । अथ खो मेण्डको गहपति भगवतो अधिवासन विदित्वा उट्ठायासना भगवन्त अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा पक्कामि ।

R 243

अथ खो मेण्डको गहपति तस्सा रत्तिया अच्चयेन पणीत खादनीय भोजनीय पटियादापेत्वा भगवतो काल आरोचापेसि — “कालो, भन्ते, निद्वित्त भत्त” ति । अथ खो भगवा ^{१५} पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन मेण्डकस्स गहपतिस्स निवेसन तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा पब्बत्ते आसने निसीदि सद्धिं भिक्खुसङ्घेन । अथ खो मेण्डकस्स गहपतिस्स भरिया च पुत्तो च सुणिसा च दासो च येन भगवा तेनुपसङ्गमिंसु, उपसङ्गमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदिंसु । तेस भगवा अनुपुब्बि कथ कथेसि, सेय्यथिद — दानकथ पे०

अपरप्पच्चया सत्थुसासने भगवन्तु एतदवोचु — “अभिकन्त, भन्ते पे० ^{२०} एते मय, भन्ते, भगवन्त सरण गच्छाम धम्म च भिक्खुसङ्घ च । उपासके नो भगवा धारेतु अज्जतग्गे पाणुपेते सरण गते” ति । अथ खो मेण्डको गहपति बुद्धप्पमुख भिक्खुसङ्घ पणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन सहत्था सन्तप्पेत्वा सम्पवारेत्वा भगवन्त भुत्ताविं ओनीत पत्तपाणिं एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो मेण्डको गहपति भगवन्त एतदवोच — “याव, भन्ते, भगवा भद्दिये विहरति ताव’ अह बुद्धप्पमुखस्स भिक्खुसङ्घस्स धुवभत्तेना” ^{२५} ति । अथ खो भगवा मेण्डक गहपति धम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा समुत्तेजेत्वा सम्पहसेत्वा उट्ठायासना पक्कामि ।

B 341

§ २२ पञ्चगोरसादिअनुजानना

४१ अथ खो भगवा भद्दिये यथाभिरन्त विहरित्वा मेण्डक गहपतिं अनापुच्छा येन अङ्गुत्तरापो तेन चारिक पक्कामि महता भिक्खुसङ्घेन सद्धिं अङ्गुतेलसेहि भिक्खुसतेहि ।

१ यथायिमे-स्या०, यथापि मे-सी०, यथा यिमे-रो० । २ सी०, स्या० पोत्यकेसु नत्थि ।
महावग्गो-३३

अस्सोसि खो मेण्डको गहपति — “भगवा किर येन अङ्गुत्तरापो तेन चारिक पक्कन्तो महता भिक्खु सङ्घेन सद्धि अङ्गुतेलसेहि भिक्खुसतेही” ति । अथ खो मेण्डको गहपति दासे च कम्मकरे च आणापेसि — “तेन हि, भणे, बहु लोण पि, तेल पि,^१ तण्डुल पि, खादनीय पि सकटेसु आरोपेत्वा आगच्छथ, अङ्गुतेलसानि च गोपालकसतानि अङ्गुतेलसानि च^२ धेनुसतानि आदाय आगच्छन्तु, यत्थ भगवन्त पस्सिस्साम तत्थ धारुहेन^३ खीरेन भोजेस्सामा” ति ।

R 244

अथ खो मेण्डको गहपति भगवन्त अन्तरामग्गे कन्तारे सम्भावेसि । अथ खो मेण्डको गहपति येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त अट्ठासि । एकमन्त ठितो खो मेण्डको गहपति भगवन्त एतदवोच — “अधिवासेतु मे, भन्ते, भगवा स्वातनाय भत्त सद्धि भिक्खुसङ्घेना” ति । अधिवासेसि भगवा तुण्हीभावेन । अथ खो मेण्डको गहपति 10 भगवतो अधिवासन विदित्वा^४ भगवन्त अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा पक्कामि ।

B 342

अथ खो मेण्डको गहपति तस्सा रत्तिया अच्चयेन पणीत खादनीय भोजनीय पाटियादापेत्वा भगवतो काल आरोचापेसि — “कालो, भन्ते, निद्धित भत्त” ति । अथ खो भगवा पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन मेण्डकस्स गहपतिस्स परिवेसना तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा पञ्जत्ते आसने निसीदि सद्धि भिक्खुसङ्घेन । अथ खो मेण्डको 15 गहपति अङ्गुतेलसानि गोपालकसतानि आणापेसि — “तेन हि, भणे, एकमेक धेनु गहेत्वा एकमेकस्स भिक्खुनो उपतिट्ठथ धारुहेन खीरेन भोजेस्सामा” ति । अथ खो मेण्डको गहपति बुद्धप्पमुख भिक्खुसङ्घ पणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन सहत्था सन्तप्पेसि सम्पवारेसि, धारुहेन च खीरेन । भिक्खू कुक्कुचायन्ता खीर न पटिग्गण्हन्ति । पटिग्गण्हथ, भिक्खवे, परिमुज्जथा ति । अथ खो मेण्डको गहपति बुद्धप्पमुख भिक्खुसङ्घ पणीतेन खादनीयेन 20 भोजनीयेन सहत्था सन्तप्पेत्वा सम्पवारेत्वा धारुहेन च खीरेन भगवन्त भुत्ताविं ओनीतपत्तपाणि एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो मेण्डको गहपति भगवन्त एतदवोच — “सन्ति, भन्ते, मग्गा कन्तारा, अप्पोदका अप्पभक्खा, न सुकरा अपाथेय्येन गन्तु । साधु, भन्ते, भगवा भिक्खून् पाथेय्य अनुजानातू” ति । अथ खो भगवा मेण्डक गहपतिं धम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा समुत्तेजेत्वा सम्पहसेत्वा उट्ठायासना पक्कामि । अथ खो भगवा एतस्सि 25 निदाने एतस्सि पकरणे धम्मि कथ^५ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, पञ्च गोरसे — खीर, दधि, तक्क, नवनीत, सप्पि । सन्ति, भिक्खवे, मग्गा कन्तारा अप्पोदका अप्पभक्खा, न सुकरा अपाथेय्येन गन्तु । अनुजानामि, भिक्खवे, पाथेय्य परियेसितु तण्डुलो तण्डुलत्थिकेन, मुग्गो मुग्गत्थिकेन, मासो मासत्थिकेन, लोण लोणत्थिकेन, गुळो गुळत्थिकेन, तेल तेलत्थिकेन, सप्पि सप्पित्थिकेन । सन्ति, भिक्खवे, मनुस्सा, सद्धा पसन्ना, ते कप्पिय-

R 245

१ ‘मधु पी’ ति अधिको पाठो एत्थ सी० पोत्थके अत्थि । २ स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ३ तण्हेन-म०, रो० । ४ ‘उट्ठायासना’ ति अधिको पाठो स्या० पोत्थके दिस्सति । ५ धम्मिकथ-रो० ।

कारकान हत्थे हिरब्ज^१ उपनिक्खपन्ति — ‘इमिना अय्यस्स य कप्पिय त देथा’ ति । अनुजानामि, भिक्खवे, य ततो कप्पिय त सादितु^२, न त्वेवाह, भिक्खवे, केनचि परियायेन जातरूपरजत सादितब्ब^३ परियेसितब्ब ति वदामी” ति ।

§ २३ केणियजटिलवत्थु

४२ अथ खो भगवा अनुपुब्बेन चारिक चरमानो येन आपण तदवसरि । अस्सोसि खो केणियो^४ जटिलो — “समणो खलु भो गोतमो सक्कपुत्तो सक्ककुल पब्बजितो आपण^५ अनुप्पत्तो^६, त खो पन भवन्त^७ गोतम एव कल्याणो किच्चिसद्दो अब्भुगगतो पे^८ साधु खो पन तथारूपान अरहत दस्सन होती” ति । अथ खो केणियस्स जटिलस्स एतदहोसि — “कि नु खो अह समणस्स गोतमस्स हरापेय्य” ति । अथ खो केणियस्स जटिलस्स एतदहोसि — “थे पि खो ते ब्राह्मणान पुब्बका इसयो मन्तान कत्तारो मन्तान पवत्तारो, येसमिद एतरहि ब्राह्मणा पोरान मन्तपद गीत पवुत्त समिहित, तदनुगायन्ति^{१०} तदनुभासन्ति, भासितमनुभासन्ति, वाचितमनुवाचेन्ति, सेय्यथिद — अट्ठको^९ वामको वामदेवो वेस्सामित्तो यमतग्गि अङ्गीरसो^{१०} भारद्वाजो वासेट्ठो कस्सपो भगु, रत्तूपरता विरता विकालभोजना, ते एवरूपानि पानानि सादियिंसु । समणो पि गोतमो रत्तूपरतो विरतो विकालभोजना, अरहति समणो पि गोतमो एवरूपानि पानानि सादियितु” ति पट्ठत पान पट्ठियादापेत्वा काजेहि गाहापेत्वा येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवता^{१५} सद्धि सम्मोदि, सम्मोदनीय कथ सारणीय^{११} वीतिसारेत्वा एकमन्त अट्ठासि । एकमन्त ठितो खो केणियो जटिलो भगवन्त एतदवोच — “पटिगण्हातु^{१२} मे भव गोतमो पान” ति । तेन हि, केणिय, भिक्खून देही ति । अथ खो केणियो जटिलो भिक्खून देति^{१३} । भिक्खू कुक्कुचायन्ता न पटिगण्हन्ति । पटिगण्हथ^{१४}, भिक्खवे, परिमुञ्जथा ति । अथ खो केणियो जटिलो बुद्धप्पमुख भिक्खुसङ्घ पट्ठतेहि पानेहि सहत्था सन्तप्पेत्वा^{२०} सम्पवारेत्वा भगवन्त धोतहत्थ ओनीतपत्तपाणि एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्न खो केणिय जटिल भगवा धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहसेसि । अथ खो केणियो जटिलो भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समादपितो समुत्तेजितो सम्पहसितो भगवन्त एतदवोच — “अधिवासेतु मे भव गोतमो स्वातनाय भत्त सद्धि भिक्खुसङ्घेना” ति । महा खो, केणिय, भिक्खुसङ्घो अट्ठतेल्लसानि भिक्खुसतानि, त्व च ब्राह्मणेसु अभिप्पसन्नो ति ।^{२५} दुतिय पि खो केणियो जटिलो भगवन्त एतदवोच — “किञ्चा पि खो, भो गोतम, महा

B 343

R 246

१ हिरब्जमुवण्ण-स्या० । २ सादियितु-सी० । ३ सादियितब्ब-सी० । ४ केनियो-सी०, रो० । ५ एत्थ ‘आपणे विहरती’ ति पाठो सी०, रो० पोत्थकेसु अत्थि । ६ भगवन्त-सी०, रो० । ७ अट्ठको-सी० । ८ अङ्गीरसो-स्या०, रो । ९ साराणीय-सी०, स्या । १० पटिगण्हातु-रो०, पतिगण्हातु-सी० । ११ इद वाक्य सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । १२ पटिगण्हाथ-स्या०, पतिगण्हाथ-सी०, पटिगण्हथ-रो० ।

B 344

भिक्षुसङ्घो अङ्कुतेलसानि भिक्षुसतानि, अहं च ब्राह्मणेषु अभिप्पसन्नो, अधिवासेतु मे भव गोतमो स्वातनाय भत्तं सद्धिं भिक्षुसङ्घेना” ति । महा खो, केणिय, भिक्षुसङ्घो अङ्कुतेलसानि भिक्षुसतानि, त्वं च ब्राह्मणेषु अभिप्पसन्नो ति । ततियं पि खो केणियो जटिलो भगवन्त एतदवोच — “किञ्चा पि खो, भो गोतम, महा भिक्षुसङ्घो अङ्कुतेलसानि भिक्षुसतानि, अहं च ब्राह्मणेषु अभिप्पसन्नो, अधिवासेतु मे भव गोतमो स्वातनाय भत्तं सद्धिं भिक्षुसङ्घेना” ति । अधिवासेसि भगवा तुण्हीभावेन । अथ खो केणियो जटिलो भगवतो अधिवासनं विदित्वा उद्वायासनां पक्कामि । अथ खो भगवा एतस्मिन् निदाने एतस्मिन् पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्षू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्षवे, अट्ठ पानानि — अम्बपानं जम्बुपानं चोचपानं मोचपानं मधुपानं^१ मुद्दिकपानं^२ साल्लकपानं^३ फारुसकपानं । अनुजानामि, भिक्षवे, सब्ब फलरसं ठपेत्वा^४ १५ धब्बफलरसं । अनुजानामि, भिक्षवे, सब्ब पत्तरसं ठपेत्वा डाकरसं^५ । अनुजानामि, भिक्षवे, सब्ब पुप्फरसं ठपेत्वा मधुकपुप्फरसं^६ । अनुजानामि, भिक्षवे, उच्छुरसं” ति ।

अथ खो केणियो जटिलो तस्मा रत्तिया अच्चयेन सके अस्समे पणीतं खादनीयं भोजनीयं पटियादापेत्वा भगवतो कालं आरोचापेसि — “कालो, भो गोतम, निद्धितं भत्तं” ति । अथ खो भगवा पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन केणियस्स जटिलस्स अस्समो १६ तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा पब्बत्ते आसने निसीदि सद्धिं भिक्षुसङ्घेन । अथ खो केणियो जटिलो बुद्धप्पमुखं भिक्षुसङ्घं पणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन सहत्वा सन्तप्पेत्वा सम्पवारेत्वा भगवन्तं भुत्ताविं ओणीतपत्तपाणिं एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो केणिय जटिलं भगवा इमाहि गाथाहि अनुमोदि —

“अग्निहुत्तमुखा यञ्जा सावित्री^७ छन्दसो मुख ।

20

राजा मुखं मनुस्सानं नदीनं सागरो मुख ॥

नक्खत्तानं मुखं चन्दो आदिच्चो तपत्तं मुख ।

R. 247

पुब्बं आकङ्खमानानं सङ्घो वे यजत्तं^८ मुखं ति ॥

अथ खो भगवा केणिय जटिल इमाहि गाथाहि अनुमोदित्वा उद्वायासनां पक्कामि ।

§ २४ रोजमल्लवत्थु

B 345

४३ अथ खो भगवा आपणे यथाभिरन्तं विहरित्वा येन कुसिनारा तेन चारिकं २५ पक्कामि महता भिक्षुसङ्घेन सद्धिं अङ्कुतेलसेहि भिक्षुसतेहि । अस्सोखु खो कोसिनारका मल्ला — “भगवा किर कुसिनार आगच्छति महता भिक्षुसङ्घेन सद्धिं अङ्कुतेलसेहि भिक्षुसतेही” ति । ते सङ्गरं अकसु — “यो भगवतो पच्चुग्गमनं न करिस्सति, पच्चसतानिस्स^९ दण्डो” ति । तेन खो पनं समयेन रोजो मल्लो आयस्मतो आनन्दस्स सहायो होति । अथ खो भगवा अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन कुसिनारा तदवसरि । अथ खो कोसिनारका

१ मधुकपानं-म० । २ मुद्दिकपानं-रो० । ३ साल्लकपानं-म० । ४ पक्कडाकरसं-स्या० । ५ मधुकपुप्फरसं-म० । ६ सावित्री-रो० । ७ यजत्तं रो० । ८ यथाभिरन्तं-सी० । ९ पच्चसतानि-स्या०, रो० ।

मल्लो भगवतो पञ्चुग्गमन अकसु । अथ खो रोजो मल्लो भगवतो पञ्चुग्गमन करित्वा येनायस्मा
आनन्दो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्सन्त आनन्द अभिवादेत्वा एकमन्त अट्ठासि ।
एकमन्त ठित खो रोज मल्ल आयस्सा आनन्दो एतदवोच — “उल्लार खो ते इद,^१ आवुसो
रोज, य त्व भगवतो पञ्चुग्गमन अकासी” ति । नाह, भन्ते आनन्द, बहुकतो बुद्धेन वा धम्मेन
वा सङ्गेन^२ वा, अपि च आतीहि सङ्गरो कतो — “थो भगवतो पञ्चुग्गमन न करिस्सति,^३
पञ्चसतानिस्स दण्डो” ति, सो खो अह, भन्ते आनन्द, आतीन दण्डभया एवाह भगवतो
पञ्चुग्गमन अकासि ति । अथ खो आयस्सा आनन्दो अनत्तमनो अहोसि — कथ हि नाम
रोजो मल्लो एव वक्खती ति^४ अथ खो आयस्सा आनन्दो येन भगवा तेनुपसङ्गमि,
उपसङ्गमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो आयस्सा
आनन्दो भगवन्त एतदवोच — “अय, भन्ते, रोजो मल्लो अभिज्जातो जातमनुस्सो । महत्थिको^५
खो पन एवरूपान जातमनुस्सान इमस्मिं धम्मविनये पसादो । साधु, भन्ते, भगवा तथा
करोतु, यथा रोजो मल्लो इमस्मिं धम्मविनये पसीदेय्या” ति । न खो त, आनन्द, दुक्कर
तथागतेन, यथा रोजो मल्लो इमस्मिं धम्मविनये पसीदेय्या ति ।

अथ खो भगवा रोज मल्ल मेत्तेन चित्तेन फरित्वा उट्ठायासना विहार पाविसि । अथ
खो रोजो मल्लो भगवता^६ मेत्तेन चित्तेन फुट्ठो, सेय्यथापि नाम गावी तरुणवच्छा,^७ एवमेव,^८
विहारेण विहार परिवेणेण परिवेण उपसङ्गमित्वा भिक्खू पुच्छति — “कह नु खो, भन्ते,
एतरहि सो भगवा विहरति अरह सम्मासम्बुद्धो, दस्सनकामा हि मय त भगवन्त अरहन्त
सम्मासम्बुद्ध” ति । एसावुसो रोज, विहारो सवुतद्वारो, तेन अप्पसद्दो उपसङ्गमित्वा
अतरमानो आलिन्द^९ पविसित्वा उक्कासित्वा अगळ आकोटेहि, विवरिस्सति ते भगवा द्वार
ति । अथ खो रोजो मल्लो येन सो विहारो सवुतद्वारो, तेन अप्पसद्दो उपसङ्गमित्वा अतरमानो^{१०}
आलिन्द पविसित्वा उक्कासित्वा अगळ आकोटेसि । विवरि भगवा द्वार । अथ खो रोजो मल्लो
विहार पविसित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नस्स खो रोजस्स
मल्लस्स भगवा अनुपुब्बि कथ^{११} कथेसि, सेय्यथिद — दानकथ पे० अपरप्पच्चयो सत्थुसासने
भगवन्त एतदवोच — “साधु, भन्ते, अय्या मम येव पटिग्गण्हेय्यु चीवरपिण्डपातसेनासन-
गिलानप्पच्चयमेसज्जपरिक्खार, नो अञ्जेस” ति । येस खो, रोज, सेखेन^{१२} जाणेन सेखेन^{१३}
दस्सनेन धम्मो दिट्ठो सेय्यथापि तथा, तेस पि एव होति — “अहो नून अय्या अम्हाक येव
पटिग्गण्हेय्यु चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयमेसज्जपरिक्खार, नो अञ्जेस” ति । तेन
हि, रोज, तव चेव पटिग्गहिस्सन्ति^{१४} अञ्जेस चा ति ।

१ इम-सी० । २ बुद्धे वा धम्मे वा सङ्गे वा-म० । ३ महिद्धियो-सी०, रो०, महिद्धिको-
स्या० । ४ भगवतो-म०, स्या० । ५ गाविं तरुणवच्छो-म० । ६ आलिन्द-म० । ७ आनुपुब्बीकथ-
सी०, अनुपुब्बिकथ-स्या०, रो० । ८ सेक्खेन-स्या०, म० । ९ पटिग्गणिहस्सन्ति-स्या०, पटिग्गणिह-
स्सन्ति-रो० ।

४४ तेन खो पन समयेन कुसिनाराय णीतान भत्तान भत्तपटिपाटि अधिद्धिता^१ होति । अथ खो रोजस्स मल्लस्स पटिपाटिं अलभन्तस्स एतदहोसि — “यच्चूनाह भत्तग्ग ओल्लोकेय्य, य भत्तग्गो नास्स^२, त पटियादेय्य” ति । अथ खो रोजो मल्लो भत्तग्ग ओल्लोकेन्तो द्वे नाहस — डाक च पिट्ठखादनीय च । अथ खो रोजो मल्लो येनायस्सा आनन्दो तेनुपसङ्गमि,
 ५ उपसङ्गमित्वा आयस्सन्त आनन्द एतदवोच — “इध मे, भन्ते आनन्द, पटिपाटि अलभन्तस्स एतदहोसि — ‘यच्चूनाह भत्तग्ग ओल्लोकेय्य, य भत्तग्गो नास्स, त पटियादेय्य’ ति । सो खो अह, भन्ते आनन्द, भत्तग्ग ओल्लोकेन्तो द्वे नाहस — डाक च पिट्ठखादनीय च । सचाह, भन्ते आनन्द, पटियादेय्य डाक च पिट्ठखादनीय च, पटिग्गण्हेय्य मे भगवा” ति^३ तेन हि, रोज, भगवन्त पटिपुच्छिस्सामी ति । अथ खो आयस्सा आनन्दो भगवतो एतमत्थ
 10 आरोचेसि । तेन हानन्द, पटियादेतू ति । तेन हि, रोज, पटियादेही ति । अथ खो रोजो मल्लो तस्सा रत्तिया अच्चयेन पहूत डाक च पिट्ठखादनीय च पटियादापेत्वा भगवतो उपनामेसि — पटिग्गण्हातु मे, भन्ते, भगवा डाक च पिट्ठखादनीय चा ति । तेन हि, रोज, भिक्खून् देही ति । अथ खो रोजो मल्लो भिक्खून् देति । भिक्खू कुक्कुचायन्ता न
 R 240 पटिग्गण्हन्ति । पटिग्गण्हथ, भिक्खवे, परिभुज्जथा ति । अथ खो रोजो मल्लो बुद्धप्पमुख
 15 भिक्खुसङ्घ पहूतेहि डाकेहि च पिट्ठखादनीयेहि च सहत्था सन्तप्पेत्वा सम्पवारेत्वा भगवन्त धोतहत्थ ओनीतपत्तपाणि एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्न खो रोज मल्ल भगवा धम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा समुत्तेजेत्वा सम्पहसेत्वा उट्ठायासना पक्कामि । अथ खो भगवा एतस्सि निदाने एतस्सि पकरणे धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, सब्ब च डाक सब्ब च पिट्ठखादनीय” ति ।

§ २५ बुद्धपब्बजितवत्थु

20 ४५ अथ खो भगवा कुसिनाराय यथाभिरन्त विहरित्वा येन आतुमा तेन चारिक पक्कामि महता भिक्खुसङ्घेन सद्धि अट्ठतेल्लसेहि भिक्खुसतेहि । तेन खो पन समयेन अब्जतरो^४ बुद्धपब्बजितो^५ आतुमाय पटिवसति नहापितपुब्बो । तस्स द्वे दारका होन्ति, मज्झिका पटिभानेय्यका,^६ दक्खा परियोदातसिप्पा सके आचरियके नहापितकम्मे । अस्सोसि खो सो बुद्धपब्बजितो — “भगवा किर आतुम आगच्छति महता भिक्खुसङ्घेन सद्धि अट्ठतेल्लसेहि
 25 भिक्खुसतेही” ति । अथ खो सो बुद्धपब्बजितो ते दारके एतदवोच — “भगवा किर, ताता,^७ आतुम आगच्छति महता भिक्खुसङ्घेन सद्धि अट्ठतेल्लसेहि भिक्खुसतेहि । गच्छथ तुम्हे, ताता, खुरभण्ड आदाय नाळियावापकेन अनुघरक अनुघरक आहिण्डथ, लोण पि, तेल पि, तण्डुल पि, खादनीय पि सहरथ, भगवतो आगतस्स यागुपान^८ करिस्सामा” ति ।

१ अद्धिता-स्या०, रो०, म० । २ नाहस-रो० । ३ अब्जतरो नहापितपुब्बो-स्या० । ४ बुद्धपब्बजितो-सी० । ५ पटिभाण्यका-सी०, स्या० । ६ तात-रो० । ७ यागुदान-सी० ।

“एव, ताता” ति खो ते दारका तस्स बुद्धपब्बजितस्स पटिस्सुणित्वा^१ खुरभण्ड आदाय नाळियावापकेन अनुघरक अनुघरक आहिण्डन्ति, लोण पि, तेल पि, तण्डुल पि, खादनीय पि सहरन्ता । मनुस्सा ते दारके मञ्चुके पटिभानेय्यके पस्सित्वा ये पि न कारापेतुकामा ते पि कारापेन्ति, कारापेत्वा पि बहु देन्ति । अथ खो ते दारका बहु लोण पि, तेल पि, तण्डुल पि, खादनीय पि सहरिस्सु ।

5

अथ खो भगवा अनुपुब्बेन चारिक चरमानो येन आतुमा तदवसरि । तत्र सुद भगवा आतुमाय विहरति भुसागारे^२ । अथ खो सो बुद्धपब्बजितो तस्सा रत्तिया अच्चयेन प्हत्त यागु पटियादापेत्वा भगवतो उपनामेसि — “पटिगण्हातु मे, भन्ते, भगवा यागु” ति । जानन्ता पि तथागता पुच्छन्ति पे० सावकान वा सिक्खापद पञ्जापेस्सामा ति^३ । अथ खो भगवा त बुद्धपब्बजित एतदवोच — “कुताय, भिक्खु यागू” ति^४ अथ खो सो बुद्धपब्बजितो भगवतो एतमत्थ आरोचेसि । विगरहि बुद्धो भगवा, अननुच्छविक,^५ मोघपुरिस, अननुलोमिक अप्पतिरूप^६ अस्सामणक अकप्पिय अकरणीय । कथ हि नाम त्व, मोघपुरिस, पब्बजितो^७ अकप्पिये समादपेसि^८ । नेत, मोघपुरिस, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० विगरहित्वा वम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, पब्बजितेन^९ अकप्पिये समादपेतब्ब,^{१०} यो समादपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । न च, भिक्खवे, नहापितपुब्बेन^{११} खुरभण्ड परिहरितब्ब । यो परिहरेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

B 348

R 250

§ २६ फलखादनीयानुजानना

४६ अथ खो भगवा आतुमाय यथाभिरन्त विहरित्वा येन सावत्थि तेन चारिक पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिक चरमानो येन सावत्थि तदवसरि । तत्र सुद भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथपिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सावत्थिय बहु फलखादनीय उप्पन्न^१ होति । अथ खो भिक्खून एतदहोसि — “कि नु खो भगवता फलखादनीय अनुज्जात, कि^२ अननुज्जात” ति^३ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, सब्ब फलखादनीय ति ।

§ २७ सङ्घिकबीजानि

४७ तेन खो पन समयेन सङ्घिकानि बीजानि पुगलिकाय भूमिया रोपियन्ति, पुगलिकानि बीजानि सङ्घिकाय भूमिया रोपियन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । सङ्घिकानि, भिक्खवे, बीजानि पुगलिकाय भूमिया रोपितानि भाग दत्वा परिभुञ्जितब्बानि । पुगलिकानि बीजानि सङ्घिकाय भूमिया रोपितानि भाग दत्वा परिभुञ्जितब्बानी ति ।

25

§ २८ चतुमहापदेसकथा

४८ तेन खो पन समयेन भिक्खून किस्सिं चि किस्सिं चि ठाने कुक्कुच्च उप्पज्जति —

१ पटिस्सुत्वा-सी०, पटिस्सुणित्वा-रो० । २ भूसागारे-स्या०, रो० । ३ पञ्जापेस्सामा ति म० । ४ अननुच्छविय-सी०, रो० । ५ अप्पटिरूप-स्या० । ६ पब्बजिते-सी० । ७ समादपेस्ससि-सी०, स्या०, रो० । ८ पब्बजिते-सी० । ९ समादपेतब्बा-सी० । १० उस्सन्न-सी०, स्या०, रो० ।

R 251

B 349

किं नु खो भगवता अनुञ्जात, किं अननुञ्जात ति^१ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । य, भिक्खवे, मया 'इदं न कप्पती' ति अप्पटिक्खित्त^२ त चे अकप्पिय अनुलोमेति, कप्पिय पटिबाहति, त वो न कप्पति । य, भिक्खवे, मया 'इदं न कप्पती' ति अप्पटिक्खित्त त चे कप्पिय अनुलोमेति, अकप्पिय पटिबाहति, त वो कप्पति । य,^३ भिक्खवे, मया 'इदं कप्पती'
 ५ ति अननुञ्जात त चे अकप्पिय अनुलोमेति, कप्पिय पटिबाहति, त वो न कप्पति । य, भिक्खवे, मया 'इदं कप्पती' ति अननुञ्जात, त चे कप्पिय अनुलोमेति, अकप्पिय पटि-
 बाहति, त वो कप्पती" ति ।

अथ खो भिक्खून् एतदहोसि – “कप्पति नु खो यावकालिकेन यामकालिक” न नु^४
 खो कप्पति^५ कप्पति नु खो यावकालिकेन सत्ताहकालिक, न नु खो कप्पति^६ कप्पति
 १० नु खो यावकालिकेन यावजीविक, न नु खो कप्पति^७ कप्पति नु खो यामकालिकेन
 सत्ताहकालिक, न नु खो कप्पति^८ कप्पति नु खो यामकालिकेन यावजीविक, न नु
 खो कप्पति^९ कप्पति नु खो सत्ताहकालिकेन यावजीविक, न नु खो कप्पती” ति^{१०}
 भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । यावकालिकेन, भिक्खवे, यामकालिक, तदहु पटिग्गहित काले
 कप्पति, विकाले न कप्पति । यावकालिकेन, भिक्खवे, सत्ताहकालिक, तदहु पटिग्गहित
 १५ काले कप्पति, विकाले न कप्पति । यावकालिकेन, भिक्खवे, यावजीविक, तदहु पटिग्गहित
 काले कप्पति, विकाले न कप्पति । यामकालिकेन, भिक्खवे, सत्ताहकालिक, तदहु पटिग्गहित
 यामे कप्पति, यामातिक्कन्ते न कप्पति । यामकालिकेन, भिक्खवे, यावजीविक, तदहु
 पटिग्गहित यामे कप्पति, यामातिक्कन्ते न कप्पति । सत्ताहकालिकेन, भिक्खवे, यावजीविक
 पटिग्गहित^{११}, सत्ताह कप्पति, सत्ताहातिक्कन्ते न कप्पती” ति ।

भेसज्जक्खन्धक छट्ठ^{१२} ।

§ २९ तस्सुद्धानं

20

सारदिके विकाले पि वस मूले पिट्ठेहि च ।

कसावेहि पण्ण फल जतु लोण छक्कण च ॥

चुण्ण चालिनि^१ मस च अञ्जनी^२ उपपिसनी^३ ।

अञ्जनी उच्चा पारुता^४ सलाका सलाकठानि^५ ॥

B 350

थविक सम्बद्धक सुत्त मुद्धनि तेलनत्थु च ।

25

नत्थुकरणी धूम च नेत्तञ्चापिधनत्थवि^६ ॥

१ अपटिक्खित्त-सी० । २ य च-रो० । ३ यमकालिक ननु-सी० । ४ एत्थ 'तदहु पटिग्गहित' ति पाठो सी०, स्या० पोत्थकेसु दिस्सति । ५ भेसज्जक्खन्धको छट्ठो-म० । ६ चालिनी-सी०, स्या०, रो० । ७ अञ्जनी-सी० । ८ उपपिसनि-सी०, उपपिसन-स्या०, रो० । ९ उच्चपारुता-सी०, रो० । १० सलाकोधनी-सी०, स्या०, रो० । ११ नेत्तञ्च पिधानयमकत्थवि-सी०, नेत्त चापिधान थवि-रो० ।

तेल पाकेसु मज्ज च अतिक्खित्त अब्भञ्जन ।
 तुम्ब सेद सम्भार च महाभञ्जोदक तथा ॥
 दककोट्ट लोहित च विसाण पादब्भञ्जन ।
 पज्ज सत्थ कसाव च तिलकक्क कबळिक ॥ R 252
 चोळ सासपकुट्ट च^१ धूमसक्खरिकाय च । 5
 वणतेल विकासिक^२ विकट च पटिग्गह ॥
 गूथ करोन्तो लोळिं च खार मुत्तहरीतक ।
 गन्धा विरेचन चेव अच्छाकट कटाकट ॥
 पटिच्छादनि पम्भारा आराम^३ सत्ताहेन च^४ ।
 गुळ मुग्ग सोवीर च सामपाका पुनापचे ॥ 10
 पुनानुब्जासि दुब्भिकखे फल च तिलखादनी^५ ।
 पुरेभत्त कायडाहो निब्बत्त च भगन्दल ॥
 वत्थिकम्म च सुप्पि च^६ मनुस्समसमेव च ।
 हत्थि अस्सा सुनखो च^७ अहि सीहब्बगघ दीपिक^८ ॥
 अच्छतरच्छमस च पटिपाटि च यागु च । 15
 तरुण अब्जत्र गुळ सुनिधावसथागार ॥
 गङ्गा कोटिसच्चकथा अम्बपाली च लिच्छवी ।
 उद्दिस्स कत^९ सुभिव्व पुनदेव पटिक्खिपि ॥
 मेघो यसो यो^{१०} मेण्डको च गोरस पाथेय्यकेन च ।
 केणि^{११} अम्बो जम्बु चोच मोचमधुमुदिकसालुक ॥ 20
 फारुसका डाकपिट्ट आतुमाय नहापितो ।
 सावत्थिय फल बीज^{१२} किसि ठाने च कालिके ति^{१३} ॥

इमग्नि खन्धके वत्थूनि एकसत्त छवत्थु ।

भेसज्जक्खन्धक निड्ढित ।

१ सासपकुट्ट-सी०, स्या० । २ विकासाय-स्या० । ३ आरामि-रो०, आरामी-स्या०, आरामा-
 सी० । ४ सत्ताहेन च-स्या०, रो०, सत्ता पञ्चहि-सी० । ५ तिलखादनि-रो० । ६ सुप्पि च-स्या०,
 सी०, रो० । ७ सुनखाहि-सी० । ८ सीहब्बदीपक-म० । ९ कट-सी० । १० सी०, स्या०, म०
 पोत्थकेसु नत्थि । ११ केनी-स्या०, रो० । १२ फलबीज-रो० । १३ कालिके ति-रो० ।

७ कठिनकखन्धकं

§ १ कठिनानुजानना

B 351

R 253

१ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन तिसमत्ता पावेय्यका^१ भिक्खू, सब्बे आरब्जका^२ सब्बे पिण्डपातिका सब्बे पसुकूलिका सब्बे तेचीवरिका सावत्थि गच्छन्ता^३ भगवन्त दस्सनाय उपकट्टाय वस्सूपनायिकाय नासक्खिसु सावत्थिय वस्सूपनायिक सम्भावेतु, अन्तरा मग्गे साकेते वस्स उपगच्छिसु ।
५ ते उक्कण्ठितरूपा वस्स वसिसु — आसन्नेव नो भगवा विहरति इतो छसु योजनेसु, न च मय लभाम भगवन्त दस्सनाया ति । अथ खो ते भिक्खू वस्सवुट्ठा^४, तेमासच्चयेन कताय पवारणाय, देवे वस्सन्ते, उदकसङ्गहे उदकचिक्खल्ले ओरुपुण्णेहि चीवरेहि किलन्तरूपा येन सावत्थि^५ जेतवन अनाथपिण्डिकस्स आरामो, येन भगवा तेनुपसङ्गमिसु, उपसङ्गमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदिसु ।

10 आचिण्ण खो पनेत बुद्धान भगवन्तान आगन्तुकेहि भिक्खूहि सद्धि पटिसम्भोदितु । अथ खो भगवा ते भिक्खू एतदवोच — “कच्चि, भिक्खवे, खमनीय, कच्चि यापनीय, कच्चि समग्गा सम्भोदमाना अविवदमाना फासुक वस्स ऽसित्थ, न च पिण्डकेन किलमिन्था” ति^६ खमनीय, भगवा, यापनीय, भगवा, समग्गा च मय, भन्ते, सम्भोदमाना अविवदमाना वस्स वसिन्हा, न च पिण्डकेन किलमिन्हा । इध मय, भन्ते, तिसमत्ता पावेय्यका भिक्खू
15 सावत्थि आगच्छन्ता भगवन्त दस्सनाय उपकट्टाय वस्सूपनायिकाय नासक्खिन्हा सावत्थिय वस्सूपनायिक सम्भावेतु, अन्तरामग्गे साकेते वस्स उपगच्छिन्हा । ते मय, भन्ते, उक्कण्ठितरूपा वस्स वसिन्हा — आसन्नेव नो भगवा विहरति इतो छसु योजनेसु, न च मय लभाम भगवन्त दस्सनाया” ति । अथ खो मय, भन्ते, वस्सवुट्ठा, तेमासच्चयेन कताय पवारणाय, देवे वस्सन्ते, उदकसङ्गहे उदकचिक्खल्ले ओरुपुण्णेहि चीवरेहि किलन्तरूपा अद्धान आगता ति । अथ
20 खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथ^७ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —
B 302 “अनुजानामि, भिक्खवे, वस्सवुट्ठान भिक्खून् कठिन^८ अत्थरितु । अत्थतकठिनान वो, भिक्खवे, पञ्च कप्पिस्सन्ति — अनामन्तचारो, असमादानचारो, गणभोजन, यावदत्थचीवर, यो च तत्थ चीवरुप्पादो सो नेस भविस्सती ति । अत्थतकठिनान वो, भिक्खवे, इमानि पञ्च कप्पिस्सन्ति ।

25 २ एव च पन, भिक्खवे, कठिन अत्थरितब्ब । व्यत्तेन^९ भिक्खुना पटिबलेन सद्धो जापेतब्बो — “सुणातु मे, भन्ते, सद्धो । इद सद्धस्स कठिनदुस्स उप्पन्न । यदि सद्धस्स पत्तकल्ल, सद्धो इम कठिनदुस्स इत्थन्नामस्स भिक्खुनो ददेय्य कठिन अत्थरितु । एसा अत्ति ।

१ पाठेय्यका-स्या०, रो० । २ आरब्जिका-म० । ३ आगच्छ ता-म० । ४ वस्स वुत्था-सी०, स्या०, रो० । ५ सावत्थी-स्या० । ६ धम्मिकथ-रो० । ७ कथिन-म० । ८ व्यत्तेन-सी०, रो० ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इदं सङ्घस्स कठिनदुस्स उप्पन्न । सङ्घो इमं कठिनदुस्स इत्थन्नामस्स भिक्खुनो देति कठिन अत्थरितु । यस्सायस्सतो खमति इमस्स कठिनदुस्सस्स इत्थन्नामस्स भिक्खुनो दानं कठिन अत्थरितु, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दिन्न इदं सङ्घेन कठिनदुस्स इत्थन्नामस्स भिक्खुनो कठिन अत्थरितु । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

5

३ एव खो, भिक्खवे, अत्थतं होति कठिन, एव अनत्थत । कथं च पन^१, भिक्खवे, अनत्थतं होति कठिन^२ न उल्लिखितमत्तेन अत्थतं होति कठिन, न धोवनमत्तेन अत्थतं होति कठिन, न चीजरविचारणमत्तेन अत्थतं होति कठिन, न छेदनमत्तेन अत्थतं होति कठिन, न बन्धनमत्तेन अत्थतं होति कठिन, न ओवट्टिकरणमत्तेन^३ अत्थतं होति कठिन, न कण्डुसकरणमत्तेन अत्थतं होति कठिन, न दब्धिहकम्मकरणमत्तेन अत्थतं होति कठिन, न अनुवात-¹⁰ करणमत्तेन अत्थतं होति कठिन, न परिभण्डकरणमत्तेन अत्थतं होति कठिन, न ओवट्टेय्यकरणमत्तेन^४ अत्थतं होति कठिन, न कम्बलमदनमत्तेन अत्थतं होति कठिन, न निमित्तकतेन अत्थतं होति कठिन, न परिकथाकतेन अत्थतं होति कठिन, न कुक्कुकतेन अत्थतं होति कठिन, न सन्निधिकतेन अत्थतं होति कठिन, न निस्सग्गियेन अत्थतं होति कठिन, न अकप्पकतेन अत्थतं होति कठिन, न अञ्जत्रं सङ्घाटिया अत्थतं होति कठिन, न अञ्जत्रं¹⁵ उत्तरासङ्गेन अत्थतं होति कठिन, न अञ्जत्रं अन्तरवासकेन अत्थतं होति कठिन, न अञ्जत्रं पञ्चकेन वा अतिरेकपञ्चकेन वा तदहेव सञ्छिन्नेन समण्डलीकतेन अत्थतं होति कठिन, न अञ्जत्रं पुग्गलस्स अत्थारा अत्थतं होति कठिन, सम्मा चेव^५ अत्थतं होति कठिन, त चे निस्सीमट्टो अनुमोदति, एव पि अनत्थतं होति कठिन । एव खो, भिक्खवे, अनत्थतं होति कठिन ।

B 353
R 255

४ कथं च, भिक्खवे, अत्थतं होति कठिन^२ अहतेन अत्थतं होति कठिन,²⁰ अहतकप्पेन अत्थतं होति कठिन, पिलोतिकाय अत्थतं होति कठिन, पसुकूलेन अत्थतं होति कठिन, पापणिकेन अत्थतं होति कठिन, अनिमित्तकतेन अत्थतं होति कठिन, अपरिकथाकतेन अत्थतं होति कठिन, अकुक्कुकतेन अत्थतं होति कठिन, असन्निधिकतेन अत्थतं होति कठिन, अनिस्सग्गियेन अत्थतं होति कठिन, कप्पकतेन अत्थतं होति कठिन, सङ्घाटिया अत्थतं होति कठिन, उत्तरासङ्गेन अत्थतं होति कठिन, अन्तरवासकेन अत्थतं होति कठिन,²⁵ पञ्चकेन वा अतिरेकपञ्चकेन वा तदहेव सञ्छिन्नेन समण्डलीकतेन अत्थतं होति कठिन, पुग्गलस्स अत्थारा अत्थतं होति कठिन, सम्मा चेव अत्थतं होति कठिन, त चे सीमट्टो अनुमोदति, एव पि अत्थतं होति कठिन । एव खो, भिक्खवे, अत्थतं होति कठिन ।

५ कथं च, भिक्खवे, उब्भतं होति कठिन^२ अट्ठिमा, भिक्खवे, मातिका कठिनस्स

१ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । २ ओवट्टियकरणमत्तेन-म०, ओवट्टिककरणे-मत्तेन-स्या०, रो० । ३ ओवट्टेय्यकरणमत्तेन-सी०, स्या० । ४ चे-म० ।

उब्भाराय—पक्कमनन्तिका, निट्ठानन्तिका, सन्निट्ठानन्तिका, नासनन्तिका, सवनन्तिका, आसावच्छेदिका, सीमातिक्कन्तिका, सहउब्भारा ति ।

§ २ आदायसत्तक

६ (१) भिक्खु अत्थतकठिनो कतचीवर आदाय पक्कमति—न पच्चेस्स ति । तस्स भिक्खुनो पक्कमनन्तिको कठिनुद्धारो ।

B 354 5 (२) भिक्खु अत्थतकठिनो चीवर आदाय पक्कमति । तस्स बहिंसीमगतस्स एव होति—“इधेविम चीवर कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । सो त चीवर कारेति । तस्स भिक्खुनो निट्ठानन्तिको कठिनुद्धारो ।

(३) भिक्खु अत्थतकठिनो चीवर आदाय पक्कमति । तस्स बहिंसीमगतस्स एव होति—“नेविम चीवर कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । तस्स भिक्खुनो सन्निट्ठानन्तिको कठिनुद्धारो ।

10 (४) भिक्खु अत्थतकठिनो चीवर आदाय पक्कमति । तस्स बहिंसीमगतस्स एव होति—“इधेविम चीवर कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । सो त चीवर कारेति । तस्स त चीवर कयिरमान नस्सति । तस्स भिक्खुनो नासनन्तिको कठिनुद्धारो ।

(५) भिक्खु अत्थतकठिनो चीवर आदाय पक्कमति—पच्चेस्स ति । सो बहिंसीमगतो त चीवर कारेति । सो कतचीवरो सुणाति—उब्भत किर तस्मिं आवासे कठिन ति । तस्स R. 256 15 भिक्खुनो सवनन्तिको कठिनुद्धारो ।

(६) भिक्खु अत्थतकठिनो चीवर आदाय पक्कमति—पच्चेस्स ति । सो बहिंसीमगतो त चीवर कारेति । सो कतचीवरो—पच्चेस्स पच्चेस्स ति—बहिद्धा कठिनुद्धार वीतिनामेति । तस्स भिक्खुनो सीमातिक्कन्तिको कठिनुद्धारो ।

(७) भिक्खु अत्थतकठिनो चीवर आदाय पक्कमति—पच्चेस्स ति । सो बहिंसीमगतो 20 त चीवर कारेति । सो कत चीवरो—पच्चेस्स पच्चेस्स ति—सम्भुणाति कठिनुद्धार । तस्स भिक्खुनो सह भिक्खूहि कठिनुद्धारो ।

आदायसत्तक निट्ठित ।

§ ३ समादायसत्तक

७ (१) भिक्खु अत्थतकठिनो कतचीवर समादाय पक्कमति—न पच्चेस्स ति । तस्स भिक्खुनो पक्कमनन्तिको कठिनुद्धारो ।

B 355 (२) भिक्खु अत्थतकठिनो चीवर समादाय पक्कमति । तस्स बहिंसीमगतस्स एव 25 होति—“इधेविम चीवर कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । सो त चीवर कारेति । तस्स भिक्खुनो निट्ठानन्तिको कठिनुद्धारो ।

(३) भिक्खु अत्थतकठिनो चीवर समादाय पक्कमति । तस्स बहिंसीमगतस्स एव होति—“नेविम चीवर कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । तस्स भिक्खुनो सन्निट्ठानन्तिको कठिनुद्धारो ।

(४) भिक्खु अत्थतकठिनो चीवर समादाय पक्कमति । तस्स बहिसीमगतस्स एव होति—“इधेविम चीवर कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । सो त चीवर कारेति । तस्स^१ त चीवर कथिरमान नस्सति । तस्स भिक्खुनो नासनन्तिको कठिनुद्धारो ।

(५) भिक्खु अत्थतकठिनो चीवर समादाय पक्कमति—पच्चेस्स ति । सो बहिसीमगतो त चीवर कारेति । सो कतचीवरो सुणाति—“उब्भत किर तस्सि आवासे कठिन” ति ।^५ तस्स भिक्खुनो सवनन्तिको कठिनुद्धारो ।

(६) भिक्खु अत्थतकठिनो चीवर समादाय पक्कमति—पच्चेस्स ति । सो बहिसीमगतो त चीवर कारेति । सो कतचीवरो—पच्चेस्स पच्चेस्स ति—बहिद्धा कठिनुद्धार वीतिनामेति । तस्स भिक्खुनो सीमातिक्रान्तिको कठिनुद्धारो ।

(७) भिक्खु अत्थतकठिनो चीवर समादाय पक्कमति—पच्चेस्स ति । सो बहिसीमगतो^{१०} त चीवर कारेति । सो कतचीवरो—पच्चेस्स पच्चेस्स ति—सम्मुणाति कठिनुद्धार । तस्स भिक्खुनो सह भिक्खूहि कठिनुद्धारो ।

समादायसत्तक दुतिय निद्धित^१ ।

§ ४ आदायछक्क

८ (१) भिक्खु अत्थतकठिनो विप्पकतचीवर आदाय पक्कमति । तस्स बहिसीम- R 257
गतस्स एव होति—“इधेविम चीवर कारेस्सं, न पच्चेस्स” ति । सो त चीवर कारेति ।
तस्स भिक्खुनो निट्ठानन्तिको कठिनुद्धारो ।^{१५}

(२) भिक्खु अत्थतकठिनो विप्पकतचीवर आदाय पक्कमति । तस्स बहिसीमगतस्स B 356
एव होति—“नेविम चीवर कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । तस्स भिक्खुनो सन्निट्ठानन्तिको
कठिनुद्धारो ।

(३) भिक्खु अत्थतकठिनो विप्पकतचीवर आदाय पक्कमति । तस्स बहिसीमगतस्स
एव होति—“इधेविम चीवर कारेस्स न पच्चेस्स” ति । सो त चीवर कारेति । तस्स त^{२०}
चीवर कथिरमान नस्सति । तस्स भिक्खुनो नासनन्तिको कठिनुद्धारो ।

(४) भिक्खु अत्थतकठिनो विप्पकतचीवर आदाय पक्कमति—पच्चेस्स ति । सो
बहिसीमगतो त चीवर कारेति । सो कतचीवरो सुणाति—“उब्भत किर तस्सि आवासे
कठिन” ति । तस्स भिक्खुनो सवनन्तिको कठिनुद्धारो ।

(५) भिक्खु अत्थतकठिनो विप्पकतचीवर आदाय पक्कमति—पच्चेस्स ति । सो^{२५}
बहिसीमगतो त चीवर कारेति । सो कतचीवरो—पच्चेस्स पच्चेस्स ति—बहिद्धा कठिनुद्धार
वीतिनामेति । तस्स भिक्खुनो सीमातिक्रान्तिको कठिनुद्धारो ।

१ तस्स भिक्खुनो—स्या० । २ समादायसत्तक निद्धित दुतिय—स्या०, समादाय सत्तक निद्धित-
सी०, रो० ।

(६) भिक्खु अत्थतकठिनो विप्पकतचीवर आदाय पक्कमति—पच्चेस्स ति । सो बहिसीमगतो त चीवर कारेति । सो कतचीवरो—पच्चेस्स पच्चेस्स ति—सम्भुणाति कठिनुद्धारो । तस्स भिक्खुनो सह भिक्खूहि कठिनुद्धारो ।

आदायच्छक्क निट्ठित^१ ।

§ ५ समादायच्छक्क

९ (१) भिक्खु अत्थतकठिनो विप्पकतचीवर समादाय पक्कमति । तस्स बहि-
सीमगतस्स एव होति—“इधेविम चीवर कोरस्स, न पच्चेस्स” ति । सो त चीवर कारेति ।
तस्स भिक्खुनो निट्ठानन्तिको कठिनुद्धारो ।

(२) भिक्खु अत्थतकठिनो विप्पकतचीवर समादाय पक्कमति । तस्स बहिसीमगतस्स
एव होति—“नेविम चीवर कोरस्स, न पच्चेस्स” ति । तस्स भिक्खुनो सन्निट्ठानन्तिको
कठिनुद्धारो ।

B 307 10 (३) भिक्खु अत्थतकठिनो विप्पकतचीवर समादाय पक्कमति । तस्स बहि
सीमगतस्स एव होति—“इधेविम चीवर कोरस्स, न पच्चेस्स” ति । सो त चीवर कारेति ।
तस्स त चीवर कथिरमान नस्सति । तस्स भिक्खुनो नासनन्तिको कठिनुद्धारो ।

(४) भिक्खु अत्थतकठिनो विप्पकतचीवर समादाय पक्कमति—पच्चेस्स ति । सो
बहिसीमगतो त चीवर कारेति । सो कतचीवरो सुणाति—“उब्भत किर तस्सिं आवासे
15 कठिन” ति । तस्स भिक्खुनो सवनन्तिको कठिनुद्धारो ।

(५) भिक्खु अत्थतकठिनो विप्पकतचीवर समादाय पक्कमति—पच्चेस्स ति । सो
बहिसीमगतो त चीवर कारेति । सो कतचीवरो—पच्चेस्स पच्चेस्स ति—बहिद्धा कठिनुद्धार
वीतिनामेति । तस्स भिक्खुनो सीमातिक्कन्तिको कठिनुद्धारो ।

(६) भिक्खु अत्थतकठिनो विप्पकतचीवर समादाय पक्कमति—पच्चेस्स ति । सो
20 बहिसीमगतो त चीवर कारेति । सो कतचीवरो—पच्चेस्स पच्चेस्स ति—सम्भुणाति कठिनुद्धार ।
तस्स भिक्खुनो सह भिक्खूहि कठिनुद्धारो ।

समादाय छक्क^२ ।

§ ६ आदायपन्नरसक

१० (१) भिक्खु अत्थतकठिनो चीवर आदाय पक्कमति । तस्स बहिसीमगतस्स
एव होति—“इधेविम चीवर कोरस्स, न पच्चेस्स” ति । सो त चीवर कारेति । तस्स
भिक्खुनो निट्ठानन्तिको कठिनुद्धारो ।

१ आदायच्छक्क निट्ठित ततिय-स्या० । २ समादायच्छक्क निट्ठित चतुत्थ-स्या०, समादाय छक्क निट्ठित-सी० ।

(२) भिक्षु अत्थतकठिनो चीवर आदाय पक्कमति । तस्स बहिसीमगतस्स एव होति—“नेविम चीवर कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । तस्स भिक्षुनो सन्निट्ठानन्तिको कठिनुद्धारो ।

(३) भिक्षु अत्थतकठिनो चीवर आदाय पक्कमति । तस्स बहिसीमगतस्स एव होति—“इधेविम चीवर कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । सो त चीवर कारेति । तस्स त चीवर कयिरमान नस्सति । तस्स भिक्षुनो नासनन्तिको कठिनुद्धारो । B 358

तिक ।

(४) भिक्षु अत्थतकठिनो चीवर आदाय पक्कमति—न पच्चेस्स ति । तस्स बहि-सीमगतस्स एव होति—“इधेविम चीवर कारेस्स” ति । सो त चीवर कारेति । तस्स भिक्षुनो निट्ठानन्तिको कठिनुद्धारो ।

(५) भिक्षु अत्थतकठिनो चीवर आदाय पक्कमति—न पच्चेस्स ति । तस्स बहिसीमगतस्स एव होति—“नेविम चीवर कारेस्स” ति । तस्स भिक्षुनो सन्निट्ठानन्तिको 10 कठिनुद्धारो ।

(६) भिक्षु अत्थतकठिनो चीवर आदाय पक्कमति—न पच्चेस्स ति । तस्स बहिसीमगतस्स एव होति—“इधेविम चीवर कारेस्स” ति । सो त चीवर कारेति । तस्स त चीवर कयिरमान नस्सति । तस्स भिक्षुनो नासनन्तिको कठिनुद्धारो । R 258

तिक ।

(७) भिक्षु अत्थतकठिनो चीवर आदाय पक्कमति अनधिद्वितेन, नेवस्स होति—15 पच्चेस्स ति, न पनस्स होति—न पच्चेस्स ति । तस्स बहिसीमगतस्स एव होति—“इधेविम चीवर कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । सो त चीवर कारेति । तस्स भिक्षुनो निट्ठानन्तिको कठिनुद्धारो ।

(८) भिक्षु अत्थतकठिनो चीवर आदाय पक्कमति अनधिद्वितेन, नेवस्स होति—पच्चेस्स ति, न पनस्स होति—न पच्चेस्स ति । तस्स बहिसीमगतस्स एव होति—“नेविम चीवर कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । तस्स भिक्षुनो सन्निट्ठानन्तिको कठिनुद्धारो । 20

(९) भिक्षु अत्थतकठिनो चीवर आदाय पक्कमति अनधिद्वितेन, नेवस्स होति—पच्चेस्स ति, न पनस्स होति—न पच्चेस्स ति । तस्स बहिसीमगतस्स एव होति—“इधेविम चीवर कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । सो त चीवर कारेति । तस्स त चीवर कयिरमान नस्सति । तस्स भिक्षुनो नासनन्तिको कठिनुद्धारो ।

तिक ।

(१०) भिक्षु अत्थतकठिनो चीवर आदाय पक्कमति—पच्चेस्स ति । तस्स बहिसीम-25 B 359 गतस्स एव होति—“इधेविम चीवर कारेस्सं, न पच्चेस्स” ति । सो त चीवर कारेति । तस्स भिक्षुनो निट्ठानन्तिको कठिनुद्धारो ।

(११) भिक्खु अत्थतकठिनो चीवर आदाय पक्कमति — पच्चेस्स ति । तस्स बहिसीम-
गतस्स एव होति — “नेविम चीवर कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । तस्स भिक्खुनो सन्निट्ठानन्तिको
कठिनुद्धारो ।

(१२) भिक्खु अत्थतकठिनो चीवर आदाय पक्कमति — पच्चेस्स ति । तस्स बहिसीम-
गतस्स एव होति — “इधेविम चीवर कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । सो त चीवर कारेति ।
तस्स त चीवर कयिरमान नस्सति । तस्स भिक्खुनो नासनन्तिको कठिनुद्धारो ।

(१३) भिक्खु अत्थतकठिनो चीवर आदाय पक्कमति — पच्चेस्स ति । सो
बहिसीमगतो त चीवर कारेति । सो कतचीवरो सुणाति — “उब्भत किर तस्मि आवासे
कठिन” ति । तस्स भिक्खुनो सवनन्तिको कठिनुद्धारो ।

10 (१४) भिक्खु अत्थतकठिनो चीवर आदाय पक्कमति — पच्चेस्स ति । सो बहिसीमगतो
त चीवर कारेति । सो कतचीवरो — पच्चेस्स पच्चेस्स ति — बहिद्धा कठिनुद्धार वीतिनामेति ।
तस्स भिक्खुनो सीमातिक्कन्तिको कठिनुद्धारो ।

R 259 (१५) भिक्खु अत्थतकठिनो चीवर आदाय पक्कमति — पच्चेस्स ति । सो बहिसीमगतो
त चीवर कारेति । सो कतचीवरो — पच्चेस्स पच्चेस्स ति सम्भुणाति कठिनुद्धार । तस्स
15 भिक्खुनो सह भिक्खूहि कठिनुद्धारो ।

छक्क आदायपन्नरसक ।

§ ७ समादायपन्नरसकादि

B 360 ११ भिक्खु अत्थतकठिनो चीवर समादाय पक्कमति पे० ।

(आदायवारसदिस^१ एव वित्थारेतब्ब ।)

भिक्खु अत्थतकठिनो विप्पकतचीवर आदाय पक्कमति । तस्स बहिसीमगतस्स एव
होति — “इधेविम चीवर कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । सो त चीवर कारेति । तस्स भिक्खुनो
20 निट्ठानन्तिको कठिनुद्धारो पे० ।

(समादायवारसदिस^१ एव वित्थारेतब्ब ।)

§ ८ विप्पकतसमादायपन्नरसकं

१२ (१) भिक्खु अत्थतकठिनो विप्पकतचीवर समादाय पक्कमति । तस्स बहि-
सीमगतस्स एव होति — “इधेविम चीवर कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । सो त चीवर कारेति । तस्स
भिक्खुनो निट्ठानन्तिको कठिनुद्धारो ।

25 (२) भिक्खु अत्थतकठिनो विप्पकतचीवर समादाय पक्कमति । तस्स बहिसीमगतस्स
एव होति — “नेविम चीवर कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । तस्स भिक्खुनो सन्निट्ठानन्तिको
कठिनुद्धारो ।

१ आदायपक्कमनवारसदिस-सी०, रो० । २ समादायपक्कमनवारसदिस-रो० ।

(३) भिक्षु अत्थतकठिनो विष्पकतचीवर समादाय पक्कमति । तस्स बहिसीमगतस्स एव होति — “इधेविम चीवर कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । सो त चीवर कारेति । तस्स त चीवर कथिरमान नस्सति । तस्स भिक्षुनो नासनन्तिको कठिनुद्धारो ।

तिक ।

(४) भिक्षु अत्थतकठिनो विष्पकतचीवर समादाय पक्कमति — न पच्चेस्स ति । तस्स बहिसीमगतस्स एव होति — “इधेविम चीवर कारेस्स” ति । सो त चीवर कारेति । तस्स ५ भिक्षुनो निट्ठानन्तिको कठिनुद्धारो ।

(५) भिक्षु अत्थतकठिनो विष्पकतचीवर समादाय पक्कमति — न पच्चेस्स ति । तस्स बहिसीमगतस्स एव होति — “नेविम चीवर कारेस्स” ति । तस्स भिक्षुनो सन्निट्ठानन्तिको कठिनुद्धारो ।

(६) भिक्षु अत्थतकठिनो विष्पकतचीवर समादाय पक्कमति — न पच्चेस्स ति । 10 B 361 तस्स बहिसीमगतस्स एव होति — “इधेविम चीवर कारेस्स” ति । सो त चीवर कारेति । तस्स त चीवर कथिरमान नस्सति । तस्स भिक्षुनो नासनन्तिको कठिनुद्धारो ।

तिक ।

(७) भिक्षु अत्थतकठिनो विष्पकतचीवर समादाय पक्कमति अनधिट्ठितेन, नेवस्स होति — पच्चेस्स ति, न पनस्स होति — न पच्चेस्स ति । तस्स बहिसीमगतस्स एव होति — “इधेविम चीवर कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । सो त चीवर कारेति । तस्स भिक्षुनो 15 निट्ठानन्तिको कठिनुद्धारो ।

(८) भिक्षु अत्थतकठिनो विष्पकतचीवर समादाय पक्कमति अनधिट्ठितेन, नेवस्स होति — पच्चेस्स ति, न पनस्स होति — न पच्चेस्स ति । तस्स बहिसीमगतस्स एव होति — “नेविम चीवर कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । तस्स भिक्षुनो सन्निट्ठानन्तिको कठिनुद्धारो ।

(९) भिक्षु अत्थतकठिनो विष्पकतचीवर समादाय पक्कमति अनधिट्ठितेन, नेवस्स 20 होति — पच्चेस्स ति, न पनस्स होति — न पच्चेस्स ति । तस्स बहिसीमगतस्स एव होति — “इधेविम चीवर कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । सो त चीवर कारेति । तस्स त चीवर कथिरमान नस्सति । तस्स भिक्षुनो नासनन्तिको कठिनुद्धारो ।

तिक ।

(१०) भिक्षु अत्थतकठिनो विष्पकतचीवर समादाय पक्कमति — पच्चेस्स ति । तस्स बहिसीमगतस्स एव होति — “इधेविम चीवर कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । सो त चीवर 25 कारेति । तस्स भिक्षुनो निट्ठानन्तिको कठिनुद्धारो ।

(११) भिक्षु अत्थतकठिनो विष्पकतचीवर समादाय पक्कमति — पच्चेस्स ति ।

तस्स बहिंसीमगतस्स एव होति — “नेविम चीवर कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । तस्स भिक्खुनो सन्निट्ठानन्तिको कठिनुद्धारो ।

(१२) भिक्खु अत्थतकठिनो विप्पकतचीवर समादाय पक्कमति — पच्चेस्स ति ।
B १६२ तस्स बहिंसीमगतस्स एव होति — “इधेविम चीवर कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । सो त चीवर
कारेति । तस्स त चीवर कयिरमान नस्सति । तस्स भिक्खुनो नासनन्तिको कठिनुद्धारो ।

(१३) भिक्खु अत्थतकठिनो विप्पकतचीवर समादाय पक्कमति — पच्चेस्स ति । सो
बहिंसीमगतो त चीवर कारेति । सो कतचीवरो सुणाति — “उब्भत किर तस्मिं आवासे
कठिन” ति । तस्स भिक्खुनो सवनन्तिको कठिनुद्धारो ।

(१४) भिक्खु अत्थतकठिनो विप्पकतचीवर समादाय पक्कमति — पच्चेस्स ति । सो
10 बहिंसीमगतो त चीवर कारेति । सो कतचीवरो — पच्चेस्स पच्चेस्स ति — बहिद्धा कठिनुद्धार
वीतिनामेति । तस्स भिक्खुनो सीमातिकन्तिको कठिनुद्धारो ।

(१५) भिक्खु अत्थतकठिनो विप्पकतचीवर समादाय पक्कमति — पच्चेस्स ति । सो
बहिंसीमगतो त चीवर कारेति । सो कतचीवरो — पच्चेस्स पच्चेस्स ति — सम्भुणाति कठिनुद्धार ।
तस्स भिक्खुनो सह भिक्खूहि कठिनुद्धारो ।

छक्क ।

समादाय पन्नरसक

आदाय माणवार निट्ठित^१ ।

§ ९ अनासादोळसक

15 १३ (१) भिक्खु अत्थतकठिनो चीवरासाय पक्कमति । सो बहिंसीमगतो त चीवरास
पयिरुपासति । अनासाय लभति, आसाय न लभति । तस्स एव होति — “इधेविम चीवर
कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । सो त चीवर कारेति । तस्स भिक्खुनो निट्ठानन्तिको कठिनुद्धारो ।

(२) भिक्खु अत्थतकठिनो चीवरासाय पक्कमति । सो बहिंसीमगतो त चीवरास
पयिरुपासति । अनासाय लभति, आसाय न लभति । तस्स एव होति — “नेविम चीवर
20 कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । तस्स भिक्खुनो सन्निट्ठानन्तिको कठिनुद्धारो ।

B. 363

(३) भिक्खु अत्थतकठिनो चीवरासाय पक्कमति । सो बहिंसीमगतो त चीवरास
पयिरुपासति । अनासाय लभति, आसाय न लभति । तस्स एव होति — “इधेविम चीवर
कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । सो त चीवर कारेति । तस्स त चीवर कयिरमान नस्सति । तस्स
भिक्खुनो नासनन्तिको कठिनुद्धारो ।

(४) भिक्खु अत्थतकठिनो चीवरासाय पक्कमति । तस्स बहिसीमगतस्स एव होति — “इधेविम चीवरास पयिरुपासिस्स, न पच्चेस्स” ति । सो त चीवरास पयिरुपासति । तस्स सा चीवरासा उपच्छिज्जति । तस्स भिक्खुनो आसावच्छेदिको कठिनुद्धारो ।

(५) भिक्खु अत्थतकठिनो चीवरासाय पक्कमति — न पच्चेस्स ति । सो बहिसीमगतो त चीवरास पयिरुपासति । अनासाय लभति, आसाय न लभति । तस्स एव होति — ५ “इधेविम चीवर कारेस्स” ति । सो त चीवर कारेति । तस्स भिक्खुनो निट्ठानन्तिको कठिनुद्धारो ।

(६) भिक्खु अत्थतकठिनो चीवरासाय पक्कमति — न पच्चेस्स ति । सो बहिसीमगतो त चीवरास पयिरुपासति । अनासाय लभति, आसाय न लभति । तस्स एव होति — “नेविम चीवर कारेस्स” ति । तस्स भिक्खुनो सन्निट्ठानन्तिको कठिनुद्धारो । 10

(७) भिक्खु अत्थतकठिनो चीवरासाय पक्कमति — न पच्चेस्स ति । सो बहिसीमगतो त चीवरास पयिरुपासति । अनासाय लभति, आसाय न लभति । तस्स एव होति — “इधेविम चीवर कारेस्स” ति । सो त चीवर कारेति । तस्स त चीवर कयिरमान नस्सति । तस्स भिक्खुनो नासनन्तिको कठिनुद्धारो ।

(८) भिक्खु अत्थतकठिनो चीवरासाय पक्कमति — न पच्चेस्स ति । तस्स 15 बहिसीमगतस्स एव होति — “इधेविम चीवरास पयिरुपासिस्स” ति । सो त चीवरास पयिरुपासति । तस्स सा चीवरासा उपच्छिज्जति । तस्स भिक्खुनो आसावच्छेदिको कठिनुद्धारो । R 260

(९) भिक्खु अत्थतकठिनो चीवरासाय पक्कमति अनधिट्ठितेन, नेवस्स होति — पच्चेस्स ति, न पनस्स होति — न पच्चेस्स ति । सो बहिसीमगतो त चीवरास पयिरुपासति । 20 अनासाय लभति, आसाय न लभति । तस्स एव होति — “इधेविम चीवर कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । सो त चीवर कारेति । तस्स भिक्खुनो निट्ठानन्तिको कठिनुद्धारो । B 364

(१०) भिक्खु अत्थतकठिनो चीवरासाय पक्कमति अनधिट्ठितेन, नेवस्स होति — पच्चेस्स ति, न पनस्स होति — न पच्चेस्स ति । सो बहिसीमगतो त चीवरास पयिरुपासति । अनासाय लभति, आसाय न लभति । तस्स एव होति — “नेविम चीवर कारेस्स, न 25 पच्चेस्स” ति । तस्स भिक्खुनो सन्निट्ठानन्तिको कठिनुद्धारो ।

(११) भिक्खु अत्थतकठिनो चीवरासाय पक्कमति अनधिट्ठितेन, नेवस्स होति — पच्चेस्स ति, न पनस्स होति — न पच्चेस्स ति । सो बहिसीमगतो त चीवरास पयिरुपासति । अनासाय लभति, आसाय न लभति । तस्स एव होति — “इधेविम चीवर कारेस्स, न 30 पच्चेस्स” ति । सो त चीवर कारेति । तस्स त चीवर कयिरमान नस्सति । तस्स भिक्खुनो नासनन्तिको कठिनुद्धारो ।

(१२) भिक्खु अत्थतकठिनो चीवरासाय पक्कमति अनधिद्वितेन, नेवस्स होति—
पच्चेस्स ति, न पनस्स होति—न पच्चेस्स ति । तस्स बहिस्सीमगतस्स एव होति—“इधेविम
चीवरास पयिरुपासिस्स, न पच्चेस्स” ति । सो त चीवरास पयिरुपासति । तस्स सा चीवरासा
उपच्छिज्जति । तस्स भिक्खुनो आसावच्छेदिको कठिनुद्धारो ।

अनासादोळसक^१ निद्वित ।

§ १० आसादोळसक

5 १४ (१) भिक्खु अत्थतकठिनो चीवरासाय पक्कमति—पच्चेस्स ति । सो
बहिस्सीमगतो त चीवरास पयिरुपासति । आसाय लभति, अनासाय न लभति । तस्स एव
होति—“इधेविम चीवर कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । सो त चीवर कारेति । तस्स भिक्खुनो
निद्वानन्तिको कठिनुद्धारो ।

B ३६५

(२) भिक्खु अत्थतकठिनो चीवरासाय पक्कमति—पच्चेस्स ति । सो बहिस्सीमगतो
10 त चीवरास पयिरुपासति । आसाय लभति, अनासाय न लभति । तस्स एव होति—
“नेविम चीवर कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । तस्स भिक्खुनो सन्निद्वानन्तिको कठिनुद्धारो ।

(३) भिक्खु अत्थतकठिनो चीवरासाय पक्कमति—पच्चेस्स ति । सो बहिस्सीमगतो
त चीवरास पयिरुपासति । आसाय लभति, अनासाय न लभति । तस्स एव होति—
“इधेविम चीवर कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । सो त चीवर कारेति । तस्स त चीवरं
15 कथिरमान नस्सति । तस्स भिक्खुनो नासनन्तिको कठिनुद्धारो ।

(४) भिक्खु अत्थतकठिनो चीवरासाय पक्कमति—पच्चेस्स ति । तस्स बहिस्सीमगतस्स
एव होति—“इधेविम चीवरासं पयिरुपासिस्स, न पच्चेस्स” ति । सो त चीवरास पयिरुपा-
सति । तस्स सा चीवरासा उपच्छिज्जति । तस्स भिक्खुनो आसावच्छेदिको कठिनुद्धारो ।

(५) भिक्खु अत्थतकठिनो चीवरासाय पक्कमति—पच्चेस्स ति । सो बहिस्सीमगतो
R. 261 20 सुणाति—“उब्भत किर तस्मिं आवासे कठिन” ति । तस्स एव होति—“यतो तस्मिं
आवासे उब्भत कठिन, इधेविम चीवरास पयिरुपासिस्स” ति । सो त चीवरासं पयिरुपा-
सति । आसाय लभति, अनासाय न लभति । तस्स एव होति—“इधेविम चीवर कारेस्स,
न पच्चेस्स” ति । सो त चीवर कारेति । तस्स भिक्खुनो निद्वानन्तिको कठिनुद्धारो ।

(६) भिक्खु अत्थतकठिनो चीवरासाय पक्कमति—पच्चेस्स ति । सो बहिस्सीमगतो
20 सुणाति—“उब्भत किर तस्मिं आवासे कठिन” ति । तस्स एव होति—“यतो तस्मिं
आवासे उब्भत कठिन, इधेविम चीवरास पयिरुपासिस्स” ति । सो त चीवरासं पयिरुपासति ।
आसाय लभति, अनासाय न लभति । तस्स एव होति—“नेविम चीवर कारेस्स, न पच्चेस्स”
ति । तस्स भिक्खुनो सन्निद्वानन्तिको कठिनुद्धारो ।

(७) भिक्खु अत्थतकठिनो चीवरासाय पक्कमति—पच्चेस्स ति । सो बहिंसीमगतो सुणाति—“उब्भत किर तस्मिं आवासे कठिन” ति । तस्स एव होति—“यतो तस्मिं आवासे उब्भत कठिन, इधेविम चीवरास पयिरुपासिस्स” ति । सो त चीवरास पयिरुपासति । आसाय लभति, अनासाय न लभति । तस्स एव होति—“इधेविम चीवर कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । सो त चीवर कारेति । तस्स त चीवर कयिरमान नस्सति । तस्स भिक्खुनो 5 नासनन्तिको कठिनुद्धारो ।

B 366

(८) भिक्खु अत्थतकठिनो चीवरासाय पक्कमति—पच्चेस्स ति । सो बहिंसीमगतो सुणाति—“उब्भत किर तस्मिं आवासे कठिन” ति । तस्स एव होति—“यतो तस्मिं आवासे उब्भत कठिन, इधेविम चीवरास पयिरुपासिस्स, न पच्चेस्स” ति । सो त चीवरास पयिरुपासति । तस्स सा चीवरासा उपच्छिज्जति । तस्स भिक्खुनो आसावच्छेदिको 10 कठिनुद्धारो ।

(९) भिक्खु अत्थतकठिनो चीवरासाय पक्कमति—पच्चेस्स ति । सो बहिंसीमगतो त चीवरास पयिरुपासति । आसाय लभति, अनासाय न लभति । सो त चीवर कारेति । सो कतचीवरो सुणाति—“उब्भत किर तस्मिं आवासे कठिन” ति । तस्स भिक्खुनो सवनन्तिको कठिनुद्धारो ।

15

(१०) भिक्खु अत्थतकठिनो चीवरासाय पक्कमति—पच्चेस्स ति । तस्स बहिंसीमगतस्स एव होति—“इधेविम चीवरास पयिरुपासिस्स, न पच्चेस्स” ति । सो त चीवरास पयिरुपासति । तस्स सा चीवरासा उपच्छिज्जति । तस्स भिक्खुनो आसावच्छेदिको कठिनुद्धारो ।

(११) भिक्खु अत्थतकठिनो चीवरासाय पक्कमति—पच्चेस्स ति । सो बहिंसीमगतो त चीवरास पयिरुपासति । आसाय लभति, अनासाय न लभति । सो त चीवर कारेति । 20 सो कतचीवरो—पच्चेस्स पच्चेस्स ति—बहिद्धा कठिनुद्धार वीतिनामेति । तस्स भिक्खुनो सीमातिक्कन्तिको कठिनुद्धारो ।

(१२) भिक्खु अत्थतकठिनो चीवरासाय पक्कमति—पच्चेस्स ति । सो बहिंसीमगतो त चीवरास पयिरुपासति । आसाय लभति, अनासाय न लभति । सो त चीवर कारेति । सो कतचीवरो—पच्चेस्स पच्चेस्स ति—सम्मुणाति कठिनुद्धार । तस्स भिक्खुनो सह 25 भिक्खूहि कठिनुद्धारो ।

आसादोळसक^१ निद्वित ।

§ ११ करणीयदोळसकं

१५ (१) भिक्खु अत्थतकठिनो केनचिदेव करणीयेन पक्कमति । तस्स बहिंसीमगतस्स चीवरासा उपपज्जति । सो त चीवरास पयिरुपासति । अनासाय लभति, आसाय न लभति ।

B 367

R 262

तस्स एव होति — “इधेविम चीवर कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । सो त चीवर कारेति । तस्स भिक्खुनो निट्ठानन्तिको कठिनुद्धारो ।

(२) भिक्खु अत्थतकठिनो केनचिदेव करणीयेन पक्कमति । तस्स बहिंसीमगतस्स चीवरासा उपपज्जति । सो त चीवरास पयिरुपासति । अनासाय लभति, आसाय न लभति ।
५ तस्स एव होति — “नेविम चीवर कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । तस्स भिक्खुनो सन्निट्ठानन्तिको कठिनुद्धारो ।

(३) भिक्खु अत्थतकठिनो केनचिदेव करणीयेन पक्कमति । तस्स बहिंसीमगतस्स चीवरासा उपपज्जति । सो त चीवरास पयिरुपासति । अनासाय लभति, आसाय न लभति ।
तस्स एव होति — “इधेविम चीवर कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । सो त चीवर कारेति । तस्स
१० त चीवर कयिरमान नस्सति । तस्स भिक्खुनो नासनन्तिको कठिनुद्धारो ।

(४) भिक्खु अत्थतकठिनो केनचिदेव करणीयेन पक्कमति । तस्स बहिंसीमगतस्स चीवरासा उपपज्जति । तस्स एव होति — “इधेविम चीवरास पयिरुपासिस्स, न पच्चेस्स” ति ।
सो त चीवरास पयिरुपासति । तस्स सा चीवरासा उपच्छिज्जति । तस्स भिक्खुनो आसा-
वच्छेदिको कठिनुद्धारो ।

१५ (५) भिक्खु अत्थतकठिनो केनचिदेव करणीयेन पक्कमति — न पच्चेस्स ति । तस्स बहिंसीमगतस्स चीवरासा उपपज्जति । सो त चीवरास पयिरुपासति । अनासाय लभति,
आसाय न लभति । तस्स एव होति — “इधेविम चीवर कारेस्स” ति । सो त चीवर कारेति ।
तस्स भिक्खुनो निट्ठानन्तिको कठिनुद्धारो ।

(६) भिक्खु अत्थतकठिनो केनचिदेव करणीयेन पक्कमति — न पच्चेस्स ति । तस्स
२० बहिंसीमगतस्स चीवरासा उपपज्जति । सो त चीवरास पयिरुपासति । अनासाय लभति,
B 368 आसाय न लभति । तस्स एव होति — “नेविम चीवर कारेस्स” ति । तस्स भिक्खुनो
सन्निट्ठानन्तिको कठिनुद्धारो ।

(७) भिक्खु अत्थतकठिनो केनचिदेव करणीयेन पक्कमति — न पच्चेस्स ति । तस्स
बहिंसीमगतस्स चीवरासा उपपज्जति । सो त चीवरास पयिरुपासति । अनासाय लभति,
२५ आसाय न लभति । तस्स एव होति — “इधेविम चीवर कारेस्स” ति । सो त चीवर
कारेति । तस्स त चीवर कयिरमान नस्सति । तस्स भिक्खुनो नासनन्तिको कठिनुद्धारो ।

(८) भिक्खु अत्थतकठिनो केनचिदेव करणीयेन पक्कमति — न पच्चेस्स ति । तस्स
बहिंसीमगतस्स चीवरासा उपपज्जति । तस्स एव होति — “इधेविम चीवरास पयिरुपासिस्स”
ति । सो त चीवरास पयिरुपासति । तस्स सा चीवरासा उपच्छिज्जति । तस्स भिक्खुनो
३० आसावच्छेदिको कठिनुद्धारो ।

(९) भिक्खु अत्थतकठिनो केनचिदेव करणीयेन पक्कमति अनधिद्वितेन, नेवस्स

होति—पच्चेस्स ति, न पनस्स होति—न पच्चेस्स ति । तस्स बहिसीमगतस्स चीवरासा उप्पज्जति । सो त चीवरास पयिरुपासति । अनासाय लभति, आसाय न लभति । तस्स एव होति—“इधेविम चीवर कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । सो त चीवर कारेति । तस्स भिक्खुनो निट्ठानन्तिको कठिनुद्धारो ।

(१०) भिक्खु अत्थतकठिनो केनचिदेव करणीयेन पक्कमति अनधिद्वितेन, नेवस्स^१ होति—पच्चेस्स ति, न पनस्स होति—न पच्चेस्स ति । तस्स बहिसीमगतस्स चीवरासा उप्पज्जति । सो त चीवरास पयिरुपासति । अनासाय लभति, आसाय न लभति । तस्स एव होति—“नेविम चीवर कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । तस्स भिक्खुनो सन्निट्ठानन्तिको कठिनुद्धारो ।

R 263

(११) भिक्खु अत्थतकठिनो केनचिदेव करणीयेन पक्कमति अनधिद्वितेन, नेवस्स होति—पच्चेस्स ति, न पनस्स होति—न पच्चेस्स ति । तस्स बहिसीमगतस्स चीवरासा उप्पज्जति ।^{१०} सो त चीवरास पयिरुपासति । अनासाय लभति, आसाय न लभति । तस्स एव होति—“इधेविम चीवर कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । सो त चीवर कारेति । तस्स त चीवर कयिरमान नस्सति । तस्स भिक्खुनो नासनन्तिको कठिनुद्धारो ।

B 369

(१२) भिक्खु अत्थतकठिनो केनचिदेव करणीयेन पक्कमति अनधिद्वितेन, नेवस्स होति—पच्चेस्स ति, न पनस्स होति—न पच्चेस्स ति । तस्स बहिसीमगतस्स चीवरासा उप्पज्जति ।^{१५} तस्स एव होति—“इधेविम चीवरास पयिरुपासिस्स, न पच्चेस्स” ति । सो त चीवरास पयिरुपासति । तस्स सा चीवरासा उपच्छिज्जति । तस्स भिक्खुनो आसावच्छेदिको कठिनुद्धारो ।

करणीयदोळसक^१ निट्ठित ।

§ १२ अ-पविलायननवकं

१६ (१) भिक्खु अत्थतकठिनो दिसङ्गमिको पक्कमति चीवरपटिवीस^१ अ पविलायमानो^२ । तमेन दिसङ्गत भिक्खू पुच्छन्ति—“कह त्व, आवुसो, वस्स वुट्ठो,^३ कत्थ च ते चीवरपटिवीसो” ति^४ सो एव वदेति—“अमुकस्मि आग्रासे वस्स वुट्ठोहि^५ । तत्थ च मे^{२०} चीवरपटिवीसो” ति । ते एव वदन्ति—“गच्छावुसो, त चीवर जाहर, मय ते इध चीवर करिस्सामा” ति । सो त आवासं गन्त्वा भिक्खू पुच्छति—“कह मे, आवुसो, चीवरपटिवीसो” ति^२ ते एव वदन्ति—“अय ते, आवुसो, चीवरपटिवीसो, कह^६ गमिस्ससी” ति^२ सो एव वदेति—“अमुक नाम^७ आवास गमिस्सामि, तत्थ मे भिक्खू चीवर करिस्सन्ती” ति । ते एव वदन्ति—“अल, आवुसो, मा अगमासि । मय ते इध चीवर करिस्सामा” ति । तस्स^{२५}

१ करणीयद्वादसक—सी० । २ चीवरपटिवीस—सी०, चीवरपटिविस—स्या०, रो० । ३ अपविनय मानो—सी०, अपविनयमानो—रो० । ४ वुत्थो—सी०, स्या०, रो० । ५ वदेन्ति—स्या० । ६ कह त्व—सी० । ७ अमुकञ्च—म० ।

एव होति—“इधेविम चीवर कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । सो त चीवर कारेति । तस्स भिक्खुनो निट्ठानन्तिको कठिनुद्धारो ।

(२) भिक्खु अत्थतकठिनो दिसङ्गमिको पक्कमति पे० “नेविम चीवर कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । तस्स भिक्खुनो सन्निट्ठानन्तिको कठिनुद्धारो ।

B 370 5 (३) भिक्खु अत्थतकठिनो दिसङ्गमिको पक्कमति पे० “इधेविम चीवर कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । सो त चीवर कारेति । तस्स त चीवर कथिमान नस्सति । तस्स भिक्खुनो नासनन्तिको कठिनुद्धारो ।

१७ (४) भिक्खु अत्थतकठिनो दिसङ्गमिको पक्कमति चीवरपटिवीस अपविणायमानो । तमेन दिसङ्गत भिक्खू पुच्छन्ति—“कह त्व, आवुसो, वस्स वुट्ठो, कत्थ च ते 10 चीवरपटिवीसो” ति । सो एव वदेति—अमुकस्मिं आवासे वस्स वुट्ठोमिहि, तत्थ च मे चीवरपटिवीसो” ति । ते एव वदन्ति—“गच्छावुसो, त चीवर आहर, मय ते इध चीवर करिस्सामा” ति । सो त आवास गन्त्वा भिक्खू पुच्छति—“कह मे, आवुसो, चीवरपटिवीसो” ति । ते एव वदन्ति—“अय ते, आवुसो, चीवरपटिवीसो” ति । सो त चीवर आदाय त आवास गच्छति । तमेन अन्तरामग्गे भिक्खू पुच्छन्ति—“आवुसो, कह 15 गमिस्ससी” ति । सो एव वदेति—अमुक नाम आवास गमिस्सामि, तत्थ मे भिक्खू चीवर करिस्सन्ती” ति । ते एव वदन्ति—“अल, आवुसो, मा अगमासि, मय ते इध चीवर करिस्सामा” ति । तस्स एव होति—“इधेविम चीवर कारेस्स न पच्चेस्स” ति । सो त चीवर कारेति । तस्स भिक्खुनो निट्ठानन्तिको कठिनुद्धारो ।

R. 264

(५) भिक्खु अत्थतकठिनो दिसङ्गमिको पक्कमति चीवरपटिवीस अपविणायमानो । 20 तमेन दिसङ्गत भिक्खू पुच्छन्ति—“कह त्व, आवुसो, वस्स वुट्ठो, कत्थ च ते चीवरपटिवीसो” ति । सो एव वदेति—“अमुकस्मिं आवासे वस्स वुट्ठोमिहि, तत्थ च मे चीवरपटिवीसो” ति । ते एव वदन्ति—“गच्छावुसो, त चीवर आहर, मय ते इध चीवर करिस्सामा” ति । सो त आवास गन्त्वा भिक्खू पुच्छति—“कह मे, आवुसो, चीवरपटिवीसो” ति । ते एव वदन्ति—“अय ते, आवुसो, चीवरपटिवीसो” ति । सो त चीवर 25 आदाय त आवास गच्छति । तमेन अन्तरामग्गे भिक्खू पुच्छन्ति—“आवुसो, कह गमिस्ससी” ति । सो एव वदेति—“अमुक नाम आवास गमिस्सामि, तत्थ मे भिक्खू चीवर करिस्सन्ती” ति । ते एव वदन्ति—“अल, आवुसो, मा अगमासि, मय ते इध चीवर करिस्सामा” ति । तस्स एव होति—“नेविम चीवर कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । तस्स भिक्खुनो सन्निट्ठानन्तिको कठिनुद्धारो ।

B 371 30 (६) भिक्खु अत्थतकठिनो दिसङ्गमिको पक्कमति पे० “इधेविम चीवरं कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । सो त चीवर कारेति । तस्स त चीवर कथिमान नस्सति । तस्स भिक्खुनो नासनन्तिको कठिनुद्धारो ।

१८ (७) भिक्षु अत्थतकठिनो दिसङ्गमिको पक्कमति चीवरपटिवीस अ पवित्राय-
मानो । तमेन दिसङ्गत भिक्षू पुच्छन्ति — “कह त्व, आवुसो, वस्स वुट्ठो, कत्थ च ते
चीवरपटिवीसो” ति^१ सो एव वदेति — “अमुकस्मि आवासे वस्स वुट्ठोमिहि, तत्थ च मे
चीवरपटिवीसो” ति । ते एव वदन्ति — “गच्छावुसो, त चीवर आहर, मय ते इध चीवर
करिस्सामा” ति । सो त आवास गन्त्वा भिक्षू पुच्छति — “कह मे, आवुसो,^५
चीवरपटिवीसो” ति^२ ते एव वदन्ति — “अय ते, आवुसो, चीवरपटिवीसो” ति । सो त
चीवर आदाय त आवास गच्छति । तस्स त आवास गतस्स एव होति — “इधेविम चीवर
कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । सो त चीवर कारेति । तस्स भिक्षुनो निद्वानन्तिको कठिनुद्धारो ।

(८) भिक्षु अत्थतकठिनो दिसङ्गमिको पक्कमति पे० “नेविम चीवर
कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । तस्स भिक्षुनो सन्निद्वानन्तिको कठिनुद्धारो । 10

(९) भिक्षु अत्थतकठिनो दिसङ्गमिको पक्कमति पे० “इधेविम चीवर
कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । सो त चीवर कारेति । तस्स त चीवर कथिरमान नस्सति । तस्स
भिक्षुनो नासनन्तिको कठिनुद्धारो ।

अ-पवित्रायननवक^१ निद्वित ।

§ १३ फासुविहारपञ्चक

१९ (१) भिक्षु अत्थतकठिनो फासुविहारिको चीवर आदाय पक्कमति — अमुक
नाम आवास गमिस्सामि, तत्थ^१ मे फासु भविस्सति वसिस्सामि, नो चे मे फासु भविस्सति,¹⁵
अमुक नाम आवास गमिस्सामि, तत्थ मे फासु भविस्सति वसिस्सामि, नो चे मे फासु
भविस्सति, अमुक नाम आवास गमिस्सामि, तत्थ मे फासु भविस्सति वसिस्सामि, नो चे
मे फासु भविस्सति, पच्चेस्स ति । तस्स बहिस्सीमगतस्स एव होति — “इधेविम चीवर
कारेस्सं, न पच्चेस्स” ति । सो त चीवर कारेति । तस्स भिक्षुनो निद्वानन्तिको कठिनुद्धारो ।

B 372

(२) भिक्षु अत्थतकठिनो फासुविहारिको चीवर आदाय पक्कमति — अमुक नाम²⁰
आवास गमिस्सामि, तत्थ मे फासु भविस्सति वसिस्सामि, नो चे मे फासु भविस्सति,
अमुक नाम आवास गमिस्सामि, तत्थ मे फासु भविस्सति वसिस्सामि, नो चे मे फासु
भविस्सति, अमुक नाम आवास गमिस्सामि, तत्थ मे फासु भविस्सति वसिस्सामि, नो चे
मे फासु भविस्सति, पच्चेस्सं ति । तस्स बहिस्सीमगतस्स एव होति — “नेविम चीवर कारेस्स,
न पच्चेस्स” ति । तस्स भिक्षुनो सन्निद्वानन्तिको कठिनुद्धारो । 25

(३) भिक्षु अत्थतकठिनो फासुविहारिको चीवर आदाय पक्कमति — अमुक नाम
आवास गमिस्सामि, तत्थ मे फासु भविस्सति वसिस्सामि, नो चे मे फासु भविस्सति,
अमुक नाम आवास गमिस्सामि, तत्थ मे फासु भविस्सति वसिस्सामि, नो चे मे फासु

१ अपवित्रायनवक-सी०, अपवित्रायनवक-रो० । २ तत्थ चे-स्या०, तत्थ च-सी० ।

भविस्सति, अमुक नाम आवास गमिस्सामि, तत्थ मे फासु भविस्सति वसिस्सामि, नो चे मे फासु भविस्सति, पच्चेस्स ति । तस्स बहिसीमगतस्स एव होति — “इधेविम चीवर कारेस्स, न पच्चेस्स” ति । सो त चीवर कारेति । तस्स त चीवर कयिरमान नस्सति । तस्स भिक्खुनो नासनन्तिको कठिनुद्धारो ।

5 (४) भिक्खु अत्थतकठिनो फासुविहारिको चीवर आदाय पक्कमति — अमुक नाम आवास गमिस्सामि, तत्थ मे फासु भविस्सति वसिस्सामि, नो चे मे फासु भविस्सति, अमुक नाम आवास गमिस्सामि, तत्थ मे फासु भविस्सति वसिस्सामि, नो चे मे फासु भविस्सति, अमुक नाम आवास गमिस्सामि, तत्थ मे फासु भविस्सति वसिस्सामि, नो चे मे फासु भविस्सति, पच्चेस्स ति । सो बहिसीमगतो त चीवर कारेति । सो कतचीवरो —
R 265 10 पच्चेस्स पच्चेस्स ति — बहिद्धा कठिनुद्धार वीतिनामेति । तस्स भिक्खुनो सीमातिक्कन्तिको कठिनुद्धारो ।

B 373 (५) भिक्खु अत्थतकठिनो फासुविहारिको चीवर आदाय पक्कमति — अमुक नाम आवास गमिस्सामि, तत्थ मे फासु भविस्सति वसिस्सामि, नो चे मे फासु भविस्सति, अमुक नाम आवास गमिस्सामि, तत्थ मे फासु भविस्सति वसिस्सामि, नो चे मे फासु
15 भविस्सति, अमुक नाम आवास गमिस्सामि, तत्थ मे फासु भविस्सति वसिस्सामि, नो चे मे फासु भविस्सति, पच्चेस्स ति । सो बहिसीमगतो त चीवर कारेति । सो कतचीवरो — पच्चेस्स पच्चेस्स ति — सम्भुणाति कठिनुद्धार । तस्स भिक्खुनो सह भिक्खूहि कठिनुद्धारो ।
फासुविहारपञ्चक निद्वित ।

§ १४ पलिबोधापलिबोधकथा

२० द्वेमे, भिक्खवे, कठिनस्स पलिबोधा, द्वे अपलिबोधा । कतमे च, भिक्खवे, द्वे कठिनस्स पलिबोधा ? आवासपलिबोधो च चीवरपलिबोधो च । कथं च, भिक्खवे, 20 आवासपलिबोधो होति ? इध, भिक्खवे, भिक्खु वसति^१ वा तस्मिं आवासे, सापेक्खो वा पक्कमति — पच्चेस्स ति । एव खो, भिक्खवे, आवासपलिबोधो होति । कथं च, भिक्खवे, चीवरपलिबोधो होति ? इध, भिक्खवे, भिक्खुनो चीवर अकत वा होति विप्पकत वा, चीवरासा वा अनुपच्छिन्ना । एव खो, भिक्खवे, चीवरपलिबोधो होति । इमे खो, भिक्खवे, द्वे कठिनस्स पलिबोधा ।

25 कतमे च, भिक्खवे, द्वे कठिनस्स अपलिबोधा ? आवासअपलिबोधो च चीवरअपलिबोधो च । कथं च, भिक्खवे, आवासअपलिबोधो होति ? इध, भिक्खवे, भिक्खु पक्कमति तम्हा आवासा च्चेन वन्तेन मुत्तेन अनपेक्खो^२ — न पच्चेस्स ति । एव खो, भिक्खवे, आवासअपलिबोधो होति । कथं च, भिक्खवे, चीवरअपलिबोधो होति ? इध, भिक्खवे,

१ वत्सति-रो० । २ अनपेक्खेन-स्या०, रो० ।

भिक्षुनो चीवर कत वा होति, नट्ट वा विनट्ट वा दड्ढ ग, चीवरासा वा उपच्छिन्ना । एव
खो, भिक्खवे, चीवरअपलिबोधो होति । इमे खो, भिक्खवे, द्वे कठिनस्स अपलिबोधा ति ।

कठिनक्ख धक निट्ठित सत्तम ।

§ १५ तस्सुद्धानं

तिंस पाठेय्यका^१ भिक्खू साकेतुकण्ठिता वसु ।

वस्सवुट्ठोकपुण्णेहि अगमु^२ जिनदस्सन ॥

इद वत्थु कठिनस्स कप्पिस्सन्ति^३ च पञ्चका ।

5

अनामन्ता असमाचारा^४ तथेव गणभोजन ॥

यावदत्थ च उप्पादो अत्थतान भविस्सति ।

अत्ति एवत्थत चेव एव चेव अनत्थत ॥

उल्लिखि^५ धोवना चेव विचारण च छेदन ।

बन्धनो वट्ठि कण्डूस^६ दळ्हीकम्मानुवातिका^७ ॥

10

परिमण्ड ओवट्ठेय्य^८ मह्ना निमित्त कथा ।

R 260

कुक्कु सन्निधि निस्सग्गि न कप्पञ्जत्र ते तयो ॥

अञ्जत्र पञ्चातिरेके सञ्छिन्नेन समण्डली ।

नाञ्जत्र पुमाला सम्मा निस्सीमट्ठोनुमोदति ॥

कठिनानत्थत होति एव बुद्धेन देसित ।

15

अहताकप्पपिलोति^९ पसु पापणिकाय च ॥

अनिमित्ता परिकथा तथा अकुक्कु च असन्निधि ।

अनिस्सग्गि कप्पकते^{१०} तिचीवरेन च ॥

पञ्चके वातिरेके वा छिन्ने समण्डलीकते ।

पुमालस्सत्थारा सम्मा सीमट्ठो अनुमोदति ॥

20

एव कठिनत्थरण उब्भारस्सट्ठमातिका ।

पक्कमनन्ति निट्ठान सन्निट्ठान च नासन ॥

सवन आसावच्छेदि सीमा सहुब्भारट्ठमी^{११} ।

B 375

कतचीवरमादाय “न पच्चेस्स” ति गच्छति ॥

तस्स त कठिनुद्धारो होति पक्कमनन्तिको ।

25

आदाय चीवर याति निस्सीमे इद^{१२} चिन्तयि ॥

१ पावेय्यका-म०, सी० । २ आगमु-सी०, स्या० । ३ कप्पियति-रो । ४ समादान सी० ।

५ उल्लिखा-सी० । ६ ऋण्डु च-रो०, ऋण्डुस-म० । ७ दळ्हीकम्मानुवातिका-स्या०, रो०, दळ्ही

कम्मानुवातका-सी० । ८ ओवट्ठेय्य-सी०, स्या० । ९ अहताकप्पपिलोति-स्या० । १० कप्पकतो-

सी० । ११ सहुब्भारट्ठमी-सी०, स्या०, रो० । १२ इध-स्या०, रो० ।

- “कारेस्स न पच्चेस्स” ति निट्ठाने कठिनुद्धारो^१ ।
 आदाय निस्सीम “नेव न पच्चेस्स” ति मानसो ॥
 तस्स त कठिनुद्धारो सन्निट्ठानन्तिको भवे ।
 आदाय चीवर याति निस्सीमे इद चिन्तयि ॥
 ५ “कारेस्स न पच्चेस्स” ति कयिरं तस्स नस्सति ।
 तस्स त कठिनुद्धारो भवति नासनन्तिको ॥
 आदाय याति “पच्चेस्स” बहि कारेति चीवर ।
 कतचीवरो^२ सुणाति उब्भत कठिन तहि ॥
 तस्स त कठिनुद्धारो भवति सवनन्तिको ।
 १० आदाय याति “पच्चेस्स” बहि कारेति चीवर ॥
 कतचीवरो बहिद्धा नामेति कठिनुद्धार^३ ।
 तस्स त कठिनुद्धारो सीमातिक्कन्तिको भवे ॥
 आदाय याति “पच्चेस्स” बहि कारेति चीवर ।
 कतचीवरो पच्चेस्स सम्भोति कठिनुद्धार ॥
 १५ तस्स त कठिनुद्धारो सह भिक्खूहि जायति ।
 आदाय च समादाय सत्त-सत्तविधा^४ गति ॥
 पक्कमनन्तिका नत्थि छेक्के विप्पकते^५ गति ।
 आदाय निस्सीमगत “कारेस्स” इति जायति ॥
 निट्ठान सन्निट्ठान च नासन च इमे तयो ।
 २० आदाय “न पच्चेस्स” ति बहिसीमे करोमि ति ॥
 निट्ठान सन्निट्ठान पि नासन पि इद तयो ।
 अनधिद्वितेन नेवस्स हेट्ठा तीणि^६ नयाविधि ॥
 आदाय याति “पच्चेस्स” बहिसीमे करोमि ति ।
 “न पच्चेस्स” ति कारेति निट्ठाने कठिनुद्धारो ॥
 २५ सन्निट्ठान नासन च सवनसीमातिक्कमा ।
 सह भिक्खूहि जायेथ एव पन्नरसं^७ गति ॥
 समादाय विप्पकता समादाय पुना तथा ।
 इमे ते चतुरो वारा सब्बे पन्नरस विधि ॥

B 376
R 287

१ कठिनुद्धारो-सी०, स्या० । २ चीवरक्तो-रो० । ३ कठिनुद्धरं सी०, स्या० । ४ विधी-
 सी०, स्या०, सत्तसत्तविधि-रो० । ५ छेक्के विप्पकता-सी०, छञ्जा विप्पकता-रो० । ६ तिणि-रो० ।
 ७ पण्णरसा-सी० ।

अनासाय च आसाय करणीयो च ते तयो ।

नयतो त विजानेय्य तयो द्वादस द्वादस ॥

अ-पविलाणा नवेत्थ^१ फासु पञ्चविधा तहि ।

पलिबोधापलिबोधा उद्धान नयतो कत ति ॥

इमहि खन्धके वत्थूनि दोळसकपेय्यालमुखानि^२ एकसत अट्टारस ।^३

कठिनक्खन्धक निट्ठित ।

—o—

१ अपविलायमानेव-स्या०, अपविना नव चेत्थ-सी०, अपचिना नवेत्थ-रो० । २ द्वादस पेय्यालमुखानि-सी०, दोळस पेय्यालमुखानि-स्या०, रो० ।

८ चीवरक्खन्धकं

§ १ जीवकवत्थु

B 377
R 268

१ तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळ्ळुने कलन्दकनिवापे । तेन खो
पन समयेन वेसाली इद्धा चेव होति फीता^१ च बहुजना च आकिण्णमनुस्सा च सुभिक्षा
च, सत्त च पासादसहस्सानि सत्त च पासादसतानि सत्त च पासादा, सत्त च कूटागार-
सहस्सानि सत्त च कूटागारसतानि सत्त च कूटागारानि, सत्त च आरामसहस्सानि सत्त च
५ आरामसतानि सत्त च आरामा, सत्त च पोक्खरणीसहस्सानि सत्त च पोक्खरणीसतानि सत्त
च पोक्खरणियो, अम्बपाली^२ च गणिका अभिरूपा होति दस्सनीया पासादिका परमाय
वण्णपोक्खरताय समन्नागता, पदक्खा^३ नच्चे च गीते च वादिते च, अभिसटा अत्थिकान^४
अत्थिकान मनुस्सान पञ्जासाय च रत्ति गच्छति, ताय च वेसाली भिय्योसोमत्ताय
उपसोमति । अथ खो राजगहको^५ नेगमो वेसालि अगमासि केनचिदेव करणीयेन । अइसा
१० खो राजगहको नेगमो वेसालि इद्धा चेव फीत च बहुजन च आकिण्णमनुस्स च सुभिक्ष
च, सत्त च पासादसहस्सानि सत्त च पासादसतानि सत्त च पासादे, सत्त च कूटागार-
सहस्सानि सत्त च कूटागारसतानि सत्त च कूटागारानि, सत्त च आरामसहस्सानि सत्त च
आरामसतानि सत्त च आरामे, सत्त च पोक्खरणीसहस्सानि सत्त च पोक्खरणीसतानि सत्त
च पोक्खरणियो, अम्बपालिं च गणिक अभिरूप दस्सनीय पासादिक परमाय वण्णपोक्खरताय
१५ समन्नागता, पदक्ख नच्चे च गीते च वादिते च, अभिसट अत्थिकान अत्थिकान मनुस्सान
पञ्जासाय च रत्ति गच्छन्ति, ताय च वेसालि भिय्योसोमत्ताय उपसोमति^६ ।

२ अथ खो राजगहको नेगमो वेसालिय त करणीय तीरेत्वा पुनदेव राजगह
पच्चागच्छि^७ । येन राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा राजान
B 378 मागध सेनिय बिम्बिसार एतदवोच — “वेसाली, देव, इद्धा चेव फीता च बहुजना च
२० आकिण्णमनुस्सा च सुभिक्षा च, सत्त च पासादसहस्सानि पे० ताय च वेसाली
भिय्योसोमत्ताय उपसोमति । साधु, देव, मय पि गणिक बुद्धापेय्यामा^८” ति । तेन हि, भणे,
तादिसिं कुमारि जानाथ^९ य तुम्हे गणिक^१ बुद्धापेय्याथा ति । तेन खो पन समयेन राजगहे
सालवती नाम कुमारी^{११} अभिरूपा होति दस्सनीया पासादिका परमाय वण्णपोक्खरताय
R 269 समन्नागता । अथ खो राजगहको नेगमो सालवति कुमारिं गणिक बुद्धापेसि । अथ खो
२५ सालवती गणिका नचिरस्सेव पदक्खा^{१२} अहोसि नच्चे च गीते च वादिते च, अभिसटा

१ फिता-म० । २ अम्बपालिका-रो० । ३ पदक्खिणा-सी०, म०, रो । ४ अट्टिकान-
सी० । ५ राजगहिको-सी० । ६ उपसोमित-सी०, उपसोमित ति-रो० । ७ पच्चागच्छि-स्या०, रो० ।
८ बुद्धापेय्यामा-म० । ९ जानाही-रो । १० गणिक तादिस-सी० । ११ कुमारिका-सी० ।
१२ पदक्खिणा-म०, सी०, रो० ।

अत्थिकान अत्थिकान मनुस्सान पटिसतेन च रत्ति गच्छति । अथ खो सालवती गणिका नचिरस्सेव गम्भिनी अहोसि । अथ खो सालवतिया गणिकाय एतदहोसि — “इत्थी खो गम्भिनी पुरिसान अमनापा^१ । सचे म कोचि जानिस्सति सालवती गणिका गम्भिनी ति, सब्बो मे सक्कारो परिहायिस्सति^२ । यन्नूनाह गिलान^३ पटिवेदेय्य ति । अथ खो सालवती गणिका दोवारिक आणापेसि — “मा, भणे दोवारिक, कोचि पुरिसो पाविसि । यो च म पुच्छति,^४ ‘गिलाना’ ति पटिवेदेही” ति । एव, अय्ये, ति खो सो दोवारिको सालवतिया गणिकाय पच्चस्सोसि । अथ खो सालवती गणिका तस्स गम्भस्स परिपाकमन्वाय पुत्त विजायि । अथ खो सालवती गणिका दासि आणापेसि — “हन्द, जे, इम दारक कत्तरसुप्पे पक्खिपित्वा नीहरित्वा सक्कारकूटे छड्ढेही” ति । एव, अय्ये, ति खो सा दासी सालवतिया गणिकाय पटिस्सुत्वा त दारक कत्तरसुप्पे पक्खिपित्वा नीहरित्वा सक्कारकूटे छड्ढेसि । 10

३ तेन खो पन समयेन अभयो नाम^५ राजकुमारो कालस्सेव राजुपट्टान गच्छन्तो अहस त दारक काकेहि सम्परिकिण्ण, दिस्वान मनुस्से पुच्छि — “कि एत, भणे, काकेहि सम्परिकिण्ण” ति^६ दारको, देवा ति । जीवति, भणे, ति^७ जीवति, देवा ति । तेन हि, भणे, त दारक अम्हाक अन्तेपुर नेत्वा धातीन देथ पोसेतु ति । एव, देवा, ति खो ते मनुस्सा अभयस्स राजकुमारस्स पटिस्सुत्वा त दारक अभयस्स राजकुमारस्स अन्तेपुर नेत्वा 15 B ४79 धातीन अदसु — पोसेथा ति । तस्स जीवती ति ‘जीवको’ ति नाम अकसु । कुमारेन पोसापितो ति ‘कोमारभच्चो’ ति नाम अकसु । अथ खो जीवको कोमारभच्चो नचिरस्सेव विञ्जुत पापुणि । अथ खो जीवको कोमारभच्चो येन अभयो राजकुमारो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा अभय राजकुमार एतदवोच — “का मे, देव, माता, को पिता” ति^८ अह पि खो ते, भणे जीवक, मातर न जानामि, अपि चाह ते पिता, मयासि^९ पोसापितो ति । 20 अथ खो जीवकस्स कोमारभच्चस्स एतदहोसि — “इमानि खो राजकुलानि न सुकरानि असिप्पेन उपजीवितु । यन्नूनाह सिप्प सिक्खेय्य” ति ।

४ तेन खो पन समयेन तक्कसिलाय दिसापामोक्खो वेज्जो पटिवसति । अथ खो जीवको कोमारभच्चो अभय राजकुमार अनापुच्छा येन तक्कसिला^{१०} (तेन पक्कामि । अनुपुब्बेन 270 येन तक्कसिला), येन सो वेज्जो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा त वेज्ज एतदवोच — “इच्छामह,²⁵ आचरिय, सिप्प सिक्खितु” ति । तेन हि, भणे जीवक, सिक्खस्सु ति । अथ खो जीवको कोमारभच्चो बहु च गण्हाति लहु च गण्हाति सुट्ठु च उपधारेति, गहित चस्स न सम्मुस्सति^{११} । अथ खो जीवकस्स कोमारभच्चस्स सत्तन्न वस्सान अच्चयेन एतदहोसि — “अह खो बहु च गण्हामि लहु च गण्हामि सुट्ठु च उपधारेमि, गहित च मे न सम्मुस्सति, सत्त च मे

१ अमनापा होति-सी० । २ भजिस्सति-म० । ३ गिलाना ति-रो० । ४ अय पाठो सी० पोत्थके नत्थि । ५ मयापि-स्या०, रो० । ६ तक्कसीला-म० । () सी० पोत्थके नत्थि । ७ पमुस्सति-सी०, स्या०, रो० ।

वस्सानि अधीयन्तस्स, नयिमस्स सिप्पस्स अन्तो पञ्जायति । कदा इमस्स सिप्पस्स अन्तो पञ्जायिस्सती” ति । अथ खो जीवको कोमारभच्चो येन सो वेज्जो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा त वेज्ज एतदवोच — “अह खो, आचरिय, बहु च गण्हामि ल्हु च गण्हामि सुट्ठु च उपधारेमि, गहित च मे न सम्भुस्सति, सत्त च मे वस्सानि अधीयन्तस्स, नयिमस्स सिप्पस्स 5 अन्तो पञ्जायति । कदा इमस्स सिप्पस्स अन्तो पञ्जायिस्सती” ति १ तेन हि, भणे जीवक, खणित्ति आदाय तक्कसिलाय समन्ता योजन आहिण्डत्वा १ य किञ्चि अमेसज्ज पस्सेय्यासि त आहरा ति । एव, आचरिया, ति खो जीवको कोमारभच्चो तस्स वेज्जस्स पटिस्सुत्वा खणित्ति आदाय तक्कसिलाय समन्ता योजन आहिण्डन्तो न किञ्चि अमेसज्ज अद्दस । अथ खो जीवको कोमारभच्चो येन सो वेज्जो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा त वेज्ज एतदवोच — 10 “आहिण्डन्तोहि १, आचरिय, तक्कसिलाय समन्ता योजन, न किञ्चि अमेसज्ज अद्दस” ति । सुसिक्खितोसि १, भणे जीवक । अल ते एत्तक जीविकाया ति १ जीवकस्स कोमारभच्चस्स परित्त पाथेय्य पादासि । अथ खो जीवको कोमारभच्चो त परित्त पाथेय्य आदाय येन राजगह तेन पक्कामि । अथ खो जीवकस्स कोमारभच्चस्स त परित्त पाथेय्य अन्तरामग्गे साकेते परिक्खय अगमासि । अथ खो जीवकस्स कोमारभच्चस्स एतदहोसि — “इमे खो मग्गा 15 कन्तारा अप्पोदका अप्पभक्खा, न सुकरा अपाथेय्येन गन्तु । यन्नूनाह पाथेय्य परियेसेय्य” ति ।

§ २ सेट्ठिभरियावत्थु

५ तेन खो पन समयेन साकेते सेट्ठिभरियाय सत्तवस्सिको सीसाबाधो होति । बहू महन्ता महन्ता दिसापामोक्खा वेज्जा आगन्त्वा नासक्खिसु अरोग कातु । बहु हिरञ्ज आदाय अगमसु । अथ खो जीवको कोमारभच्चो साकेत पविसित्वा मनुस्से पुच्छि — “को, R 271 भणे, गिलानो, क तिकिच्छामी” ति १ एतस्सा, आचरिय, सेट्ठिभरियाय सत्तवस्सिको 20 सीसाबाधो, गच्छ, आचरिय, सेट्ठिभरिय तिकिच्छाही ति । अथ खो जीवको कोमारभच्चो येन सेट्ठिस्स गहपतिस्स निवेसन तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा दोवारिक आणापेसि — “गच्छ, भणे दोवारिक, सेट्ठिभरियाय पावद — वेज्जो, अय्ये, आगतो, सो त दट्ठुकामो” ति । एव, आचरिया, ति खो सो दोवारिको जीवकस्स कोमारभच्चस्स पटिस्सुत्वा येन सेट्ठिभरिया तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा सेट्ठिभरिय एतदवोच — “वेज्जो, अय्ये, आगतो, सो त दट्ठुकामो” 25 ति । कीदिसो, भणे दोवारिक, वेज्जो ति १ दहरको, अय्ये, ति । अल, भणे दोवारिक, B 381 कि मे दहरको वेज्जो करिस्सति १ बहू महन्ता महन्ता दिसापामोक्खा वेज्जा पि आगन्त्वा १ नासक्खिसु अरोग १ कातु । बहु हिरञ्ज आदाय अगमसू ति । अथ खो सो दोवारिको येन जीवको कोमारभच्चो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा जीवक कोमारभच्च एतदवोच — “सेट्ठिभरिया, आचरिय, एवमाह — अल, भणे दोवारिक, कि मे दहरको वेज्जो करिस्सति १ बहू महन्ता

१ आहिण्डन्तो-रो० । २ आहिण्डतोहि-सी० । ३ सिक्खितोसि-सी०, स्या०, रो० । ४, ति तस्स-सी० । ५ आगन्त्वा तिकिच्छन्ता-स्या० । ६ आरोग-सी०, रो० ।

महन्ता दिसापामोक्खा वेज्जा पि आगन्त्वा नासक्खिसु अरोग कातु । बहु हिरञ्ज आदाय अगमसू” ति । गच्छ, भणे दोवारिक, सेट्टिभरियाय पावद — “वेज्जो, अय्ये, एवमाह — मा किर, अय्ये, पुरे किञ्चि अदासि । यदा अरोगा होसि तदा य इच्छेय्यासि त दज्जेय्यासी” ति । एव, आचरिया, ति खो सो दोवारिको जीवकस्स कोमारभच्चस्स पटिस्सुत्वा^१ येन सेट्टिभरिया तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा सेट्टिभरिय एतदवोच — “वेज्जो, अय्ये, एवमाह — मा किर, अय्ये, पुरे किञ्चि अदासि । यदा अरोगा होसि तदा य इच्छेय्यासि त दज्जेय्यासी” ति । तेन हि, भणे दोवारिक, वेज्जो आगच्छतू ति । एव, अय्ये, ति खो सो दोवारिको सेट्टिभरियाय पटिस्सुत्वा येन जीवको कोमारभच्चो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा जीवक कोमारभच्च एतदवोच — “सेट्टिभरिया त, आचरिय, पक्कोसती” ति ।

अथ खो जीवको कोमारभच्चो येन सेट्टिभरिया तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा सेट्टिभरियाय^{१०} विकार सल्लक्खेत्वा सेट्टिभरिय एतदवोच — “पसतेन मे,^२ अय्ये, सप्पिना अत्थो” ति । अथ खो सेट्टिभरिया जीवकस्स कोमारभच्चस्स पसत सप्पि दापेसि । अथ खो जीवको कोमारभच्चो त पसत सप्पि नानाभेसज्जेहि निप्पचित्वा सेट्टिभरिय मञ्चके उत्तान निपज्जापेत्वा^३ नत्थुतो अदासि । अथ खो त सप्पि नत्थुतो दिन्न मुखतो उग्गच्छि^४ । अथ खो सेट्टिभरिया पटिग्गहे निट्ठमित्वा^५ दासि आणापेसि — “हन्द, जे, इम सप्पि पिचुना गण्हाही” ति ।^{१५} अथ खो जीवकस्स कोमारभच्चस्स एतदहोसि — “अच्छरिय याव ल्खाय घरणी, यत्र हि नाम इम छड्ढनीयधम्म सप्पि पिचुना गाहापेस्सति । बहुकानि च मे महग्धानि महग्धानि^६ भेसज्जानि^७ उपगतानि । कि पि माय किञ्चि^८ देय्यधम्म दस्सती” ति । अथ खो सेट्टिभरिया^९ जीवकस्स कोमारभच्चस्स विकार सल्लक्खेत्वा जीवक कोमारभच्च एतदवोच — “किस्स त्व, आचरिय, विमनोसी” ति^{१०} इध मे एतदहोसि — “अच्छरिय याव ल्खाय घरणी, यत्र हि नाम इम छड्ढनीयधम्म सप्पि पिचुना गाहापेस्सति । बहुकानि च मे महग्धानि महग्धानि भेसज्जानि उपगतानि । कि पि माय किञ्चि^८ देय्यधम्म दस्सती” ति । मय खो, आचरिय, अगारिका^१ नाम उपजानामेतस्स सयमस्स^{११} । वरमेत सप्पि दासान वा कम्मकरान वा पादम्भज्जन वा पदीपकरणे वा आसित्त । मा त्व^{१२} आचरिय, विमनो अहोसि । न ते देय्यधम्मो हायिस्सती ति । अथ खो जीवको कोमारभच्चो सेट्टिभरियाय सत्तवस्सिक^{२५} सीसाबाध एकेनेव नत्थुकम्मेन अपकट्ठि । अथ खो सेट्टिभरिया अरोगा^{१३} समाना जीवकस्स कोमारभच्चस्स चत्तारि सहस्सानि पादासि । पुत्तो — माता मे अरोगा ठिता ति चत्तारि सहस्सानि पादासि । सुणिप्पा — सस्सु मे अरोगा ठिता ति चत्तारि सहस्सानि पादासि ।

R 272

B 382

१ पटिखुणित्वा-रो०, पटिस्सुणित्वा-स्या० । २ रो०, म० पोत्यकेसु नत्थि । ३ निपातेत्वा-म० । ४ उग्गच्छि-स्या०, रो० । ५ नुट्ठमित्वा-स्या०, रो० । ६ महग्धानि-स्या० । ७ महग्धानि भेसज्जानि-म० । ८ कच्चि-स्या० । ९ सा सेट्टिभरिया-सी० । १० आगारिका-स्या०, म० । ११ सञ्जमस्स-स्या० । १२ मा खो त्व-म० । १३ आरोगा-सी०, रो० ।

सेट्ठि गहपति—भरिया मे अरोगा ठिता ति चत्तारि सहस्सानि पादासि दास च दासिं च अस्सरथ च ।

अथ खो जीवको कोमारभच्चो तानि सोळससहस्सानि आदाय दास च दासिं च अस्सरथ च येन राजगह तेन पक्कामि । अनुपुब्बेन येन राजगह येन अभयो राजकुमारो^५ तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा अभय राजकुमार एतदवोच—“इद मे, देव, पठमकम्म सोळससहस्सानि दासो च दासी च अस्सरथो च । पटिगण्हातु^१ मे देवो पोसावनिक” ति । अल, भणे जीवक, तुय्हमेव^२ होतु । अम्हाक येव अन्तेपुरे निवेसन मापेही ति । एव, देवा, ति खो जीवको कोमारभच्चो अभयस्स राजकुमारस्स पटिस्सुत्वा अभयस्स राजकुमारस्स^३ अन्तेपुरे निवेसन मापेसि ।

§ ३ बिम्बिसारराजवत्थु^४

- 10 ६ तेन खो पन समयेन रज्जो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स भगन्दलाबाधो होति । साटका लोहितेन मक्खियन्ति^५ । देवियो दिस्वा उप्पण्ढेन्ति^६—“उतुनी दानि देवो, पुप्फ देवस्स उप्पन्न, नचिर^७ देवो विजायिस्सती” ति । तेन राजा मङ्कु होति । अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो अभय राजकुमार एतदवोच—“मय्ह खो, भणे अभय, तादिसो आबाधो, साटका लोहितेन मक्खियन्ति, देवियो म^८ दिस्वा उप्पण्ढेन्ति—“उतुनी
- 15 दानि देवो, पुप्फ देवस्स उप्पन्न, नचिर देवो विजायिस्सती” ति । इङ्ग, भणे अभय, तादिस वेज्ज जानाहि यो म तिकिच्छेय्या” ति । अय, देव, अम्हाक जीवको वेज्जो तरुणो भद्रको । सो देव तिकिच्छिस्सती ति । तेन हि, भणे अभय, जीवक वेज्ज आणापेहि, सो म तिकिच्छिस्सती ति । अथ खो अभयो राजकुमारो जीवक कोमारभच्च आणापेसि—“गच्छ, भणे जीवक, राजान तिकिच्छाही” ति । एव, देवा, ति खो जीवको कोमारभच्चो अभयस्स
- R 273 20 राजकुमारस्स पटिस्सुत्वा नखेन मेसज्ज आदाय येन राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा राजान मागध सेनिय बिम्बिसार एतदवोच—“आबाध ते,^९ देव, पस्सामा” ति । अथ खो जीवको कोमारभच्चो रज्जो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स भगन्दलाबाध एकेनेव आलेपेन अपकङ्कि । अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो अरोगो^{१०} समानो पञ्च इत्थिसतानि सब्बालङ्कार विभूसापेत्वा^{११} ओमुञ्चापेत्वा पुञ्ज^{१२} कारापेत्वा जीवक
- 25 कोमारभच्च एतदवोच—“एत, भणे जीवक, पञ्चन्न इत्थिसतान सब्बालङ्कार तुय्ह होतू” ति । अल, देव, अधिकार मे देवो सरतू ति । तेन हि, भणे जीवक, म उपट्ठह, इत्थागार च,

१ पटिगण्हातु—सी०, पटिगण्हातु—रो० । २ तुय्हमेव—सी०, रो० । ३ सी० पोत्थके नत्थि । ४ मक्खीयन्ति—सी० । ५ उप्पण्ढेन्ति—स्या० । ६ नचिरस्सेव—स्या०, रो० । ७ सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । ८ सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ९ आरोगो—सी०, रो० । १० भूसापेत्वा—सी०, रो०, म० । ११ पुञ्जक—सी० ।

बुद्धप्पमुख^१ च भिक्खुसङ्घ^२ ति । एव, देवा, ति खो जीवको कोमारभच्चो रञ्जो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स पच्चन्सोसि ।

§ ४ राजगहसेट्टिवत्थु

७ तेन खो पन समयेन राजगहकस्स^३ सेट्टिस्स सत्तवस्सिको सीसाबाधो होति । बहु महन्ता महन्ता दिसापामोक्खा वेज्जा आगन्त्वा^४ नासक्खिसु अरोग कातु । बहु हिरञ्ज आदाय अगमसु । अपि च, वेज्जेहि पच्चक्खातो होति । एकच्चे वेज्जा एवमाहसु — “पञ्चम^५ दिवस सेट्ठि^६ गहपति काल करिस्सती” ति । एकच्चे वेज्जा एवमाहसु — “सत्तम दिवस सेट्ठि गहपति काल करिस्सती” ति । अथ खो राजगहकस्स नेगमस्स एतदहोसि — “अय खो सेट्ठि गहपति बहूपकारो^७ रञ्जो चैव नेगमस्स च । अपि च, वेज्जेहि पच्चक्खातो । एकच्चे वेज्जा एवमाहसु — “पञ्चम दिवस सेट्ठि गहपति काल करिस्सती” ति । एकच्चे वेज्जा एवमाहसु — “सत्तम दिवस सेट्ठि गहपति काल करिस्सती” ति । अय च रञ्जो जीवको वेज्जो तरुणो^{१०} भद्रको । यन्नून मय राजान जीवक वेज्ज याचेय्याम सेट्ठि गहपतिं तिकिच्छित्तु” ति । अथ खो राजगहको नेगमो येन राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा राजान मागध सेनिय बिम्बिसार एतदवोच — “अय, देव, सेट्ठि गहपति बहूपकारो देवस्स चैव नेगमस्स च, अपि च, वेज्जेहि पच्चक्खातो । एकच्चे वेज्जा एवमाहसु — पञ्चम दिवस सेट्ठि गहपति काल करिस्सती ति । एकच्चे वेज्जा एवमाहसु — सत्तम दिवस सेट्ठि गहपति^{१५} काल करिस्सती ति । साधु देवो जीवक वेज्ज आणापेतु सेट्ठि गहपतिं तिकिच्छित्तु” ति ।

B 384

R. 274

अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो जीवक कोमारभच्च आणापेसि — “गच्छ, भणे जीवक, सेट्ठि गहपतिं तिकिच्छाही” ति । एव, देवा, ति खो जीवको कोमारभच्चो रञ्जो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स पटिस्सुत्वा^८ येन सेट्ठि गहपति तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा सेट्ठिस्स गहपतिस्स विकार सल्लक्खेत्वा सेट्ठि गहपतिं एतदवोच — “सच्चे त्व, ^{२०} गहपति, अरोगो भवेय्यासि^९ कि मे अस्स देय्यधम्मो” ति^१ सच्च सापतेय्य च ते, आचरिय, होतु, अह च ते दासो ति । सक्खिस्ससि^१ पन त्व, गहपति, एकेन पस्सेन सत्तमासे निपज्जितु ति^२ सक्कोमह, आचरिय, एकेन पस्सेन सत्तमासे निपज्जितु ति । सक्खिस्ससि पन त्व, गहपति, दुतियेन पस्सेन सत्तमासे निपज्जितु ति^३ सक्कोमह, आचरिय, दुतियेन पस्सेन सत्तमासे निपज्जितु ति । सक्खिस्ससि पन त्व, गहपति, उत्तानो सत्तमासे^{२५} निपज्जितु ति^४ सक्कोमह, आचरिय, उत्तानो सत्तमासे निपज्जितु ति ।

अथ खो जीवको कोमारभच्चो सेट्ठि गहपतिं मञ्चके निपज्जापेत्वा^५ मञ्चके^६ सम्बन्धित्वा

१ बुद्धप्पमुख-सी०, रो० । २ भिक्खुसङ्घ चा ति-स्या०, रो० । ३ राजगहिकस्स-सी० । ४ आगन्त्वा तिकिच्छन्ता-स्या । ५ सेट्ठी-स्या० । ६ बहुकारो-सी० । ७ पटिस्सुणित्वा-रो०, पटिस्सुणित्वा-स्या० । ८ सचाह त गहपति आरोगापेय्य-सी०, रो०, सचाह त गहपति आरोग करेय्य-स्या० । ९ सक्खसि-स्या० । १० निपातेत्वा-म० । ११ मञ्चकेन-सी० ।

- B 385 सीसच्छविं उप्पाटेत्वा^१ सिब्बिनि^२ विनामेत्वा द्वे पाणके नीहरित्वा महाजनस्स^३ दस्सेसि—
 पस्सेय्याथ^४ इमे द्वे पाणके, एक खुद्दक एक महल्लक। ये ते आचरिया एवमाहसु—पञ्चम
 दिवस सेट्ठि गहपति काल करिस्सती ति—तेहाय महल्लको पाणको दिट्ठो। पञ्चम दिवस
 सेट्ठिस्स गहपतिस्स मत्थल्लुङ्ग परियादियिस्सति^५। मत्थल्लुङ्गस्स परियादाना सेट्ठि गहपति काल
 ५ करिस्सति। सुदिट्ठो तेहि आचरियेहि। ये^६ ते आचरिया एवमाहसु—सत्तम दिवस सेट्ठि
 गहपति काल करिस्सती ति—तेहाय खुद्दको पाणको दिट्ठो। सत्तम दिवस सेट्ठिस्स गहपतिस्स
 मत्थल्लुङ्ग परियादियिस्सति। मत्थल्लुङ्गस्स परियादाना सेट्ठि गहपति काल करिस्सति। सुदिट्ठो
 तेहि आचरियेही” ति। सिब्बिनि^७ सम्पटिच्छादेत्वा^८ सीसच्छवि सिब्बेत्वा^९ आलेप अदासि।
 अथ खो सेट्ठि गहपति सत्ताहस्स अच्चयेन जीवक कोमारभच्च एतदवोच—“नाह, आचरिय,
 10 सक्कोमि एकेन पस्सेन सत्तमासे निपज्जितु” ति। ननु मे त्व, गहपति, पटिस्सुणि^{१०}—
 सक्कोमह, आचरिय, एकेन पस्सेन सत्तमासे निपज्जितु ति^{११} सच्चाह, आचरिय, पटिस्सुणि,
 अपाह मरिस्सामि, नाह सक्कोमि एकेन पस्सेन सत्तमासे निपज्जितु ति। तेन हि त्व, गहपति,
 दुतियेन पस्सेन सत्तमासे निपज्जाही ति। अथ खो सेट्ठि गहपति सत्ताहस्स अच्चयेन जीवक
 R 275 कोमारभच्च एतदवोच—“नाह, आचरिय, सक्कोमि दुतियेन पस्सेन सत्तमासे निपज्जितु” ति।
 15 ननु मे त्व, गहपति, पटिस्सुणि—सक्कोमह, आचरिय, दुतियेन पस्सेन सत्तमासे निपज्जितु
 ति^{१२} सच्चाह, आचरिय, पटिस्सुणि, अपाह मरिस्सामि, नाह, आचरिय, सक्कोमि दुतियेन
 पस्सेन सत्तमासे निपज्जितु ति। तेन हि त्व, गहपति, उत्तानो सत्तमासे निपज्जाही ति। अथ
 खो सेट्ठि गहपति सत्ताहस्स अच्चयेन जीवक कोमारभच्च एतदवोच—“नाह, आचरिय,
 सक्कोमि उत्तानो सत्तमासे निपज्जितु” ति। ननु मे त्व, गहपति, पटिस्सुणि—सक्कोमह,
 20 आचरिय, उत्तानो सत्तमासे निपज्जितु ति^{१३} सच्चाह, आचरिय, पटिस्सुणि, अपाह मरिस्सामि,
 नाह सक्कोमि उत्तानो सत्तमासे निपज्जितु ति। अह चे त, गहपति, न वदेय्य, एत्तक पि
 त्व न निपज्जेय्यासि, अपि च पटिकच्चेव^{१४} मया आतो—तीहि सत्ताहेहि सेट्ठि गहपति अरोगो^{१५}
 B 386 भविस्सती ति। उट्ठेहि, गहपति, अरोगोसि। जानासि^{१६} कि मे देय्यधम्मो ति^{१७} सब्ब
 सापतेय्य च ते, आचरिय, होतु, अह च ते दासो ति। अल, गहपति, मा मे त्व सब्ब
 25 सापतेय्य अदासि, मा च मे दासो। रज्जो सतसहस्स देहि, मय्ह सतसहस्स ति। अथ
 खो सेट्ठि गहपति अरोगो समानो रज्जो सतसहस्स अदासि, जीवकस्स कोमारभच्चस्स सतसहस्स।

§ ५ सेट्ठिपुत्तवत्थु

८ तेन खो पन समयेन बाराणसेय्यकस्स सेट्ठिपुत्तस्स मोक्खचिकाय कीळन्तस्स

१ उप्फालेत्वा रो०, फालेत्वा-सी०। २ सिब्बिनि-सी०। ३ जनस्स-सी०, स्या०, रो०।
 ४ पस्सथय्ये-म०, पस्सथ-स्या०, पस्सथय्यो-रो०। ५ परियादियिस्सति-स्या०। ६ ये पि-सी०,
 स्या०। ७ सिब्बिनि-सी०। ८ सम्पटिप्पादेत्वा-सी०, रो०, सम्पटिप्पादेत्वा-म०। ९ सिब्बित्वा-म०।
 १० पटिस्सुणि-रो०। ११ पटिगच्चेव-रो०, पटिगच्चेवासि-सी०, पटिकच्चेवासि-स्या०। १२ आरोगो-
 सी०, रो०। १३ जानाहि-सी०, स्या०, रो०।

अन्तगण्ठाबाधो^१ होति, येन^२ यागु पि पीता न सम्मा परिणाम गच्छति, भत्त पि भुत्त न सम्मा परिणाम गच्छति, उच्चारो पि पस्सावो पि न पगुणो । सो तेन किसो होति लखो दुब्बण्णो उप्पण्डुप्पण्डुकजातो धमनिसन्थतगत्तो । अथ खो बाराणसेय्यकस्स सेट्ठिस्स एतद्दहोसि — “मय्ह खो पुत्तस्स तादिसो^३ आबाधो, येन^४ यागु पि पीता न सम्मा परिणाम गच्छति, भत्त पि भुत्त न सम्मा परिणाम गच्छति, उच्चारो पि पस्सावो पि न पगुणो । सो^५ तेन किसो लखो दुब्बण्णो उप्पण्डुप्पण्डुकजातो धमनिसन्थतगत्तो । यन्नूनाह राजगह गन्त्वा राजान जीवक वेज्ज याचेय्य पुत्त मे तिकिच्छित्तु” ति । अथ खो बाराणसेय्यको सेट्ठि राजगह गन्त्वा येन राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा राजान मागध सेनिय बिम्बिसार एतदवोच — “मय्ह खो, देव, पुत्तस्स तादिसो आबाधो, येन यागु पि पीता न सम्मा परिणाम गच्छति, भत्त पि भुत्त न सम्मा परिणाम गच्छति, उच्चारो पि^{१०} पस्सावो पि न पगुणो । सो तेन किसो लखो दुब्बण्णो उप्पण्डुप्पण्डुकजातो धमनिसन्थतगत्तो । साधु देवो जीवक वेज्ज आणापेतु पुत्त मे तिकिच्छित्तु” ति ।

R 276

अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो जीवक कोमारभच्च आणापेसि — “गच्छ, भणे जीवक, बाराणसिं गन्त्वा बाराणसेय्यक सेट्ठिपुत्त तिकिच्छाही” ति । एव, देवा, ति खो जीवको कोमारभच्चो रञ्जो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स पटिस्सुत्वा बाराणसिं गन्त्वा^{१५} येन बाराणसेय्यको सेट्ठिपुत्तो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा बाराणसेय्यकस्स सेट्ठिपुत्तस्स विकार सल्लक्खेत्वा जन उस्सारेत्वा तिरोकरणिय^{१६} परिक्खिपित्वा^{१७} थम्मे उब्बन्धित्वा^{१८} भरिय पुरतो ठपेत्वा उदरच्छविं उप्पाटेत्वा^{१९} अन्तर्गण्ठि नीहरित्वा भरियाय दस्सेसि — पस्स ते सामिकस्स आबाध, इमिना यागु पि पीता न सम्मा परिणाम गच्छति, भत्त पि भुत्त न सम्मा परिणाम गच्छति, उच्चारो पि पस्सावो पि न पगुणो, इमिनाय किसो लखो दुब्बण्णो उप्पण्डुप्पण्डुक^{२०} जातो धमनिसन्थतगत्तो ति । अन्तर्गण्ठि विनिवेठेत्वा अन्तानि पटिपवेसेत्वा उदरच्छविं सिब्बेत्वा^{२१} आलेप अदासि । अथ खो बाराणसेय्यको सेट्ठिपुत्तो नचिरस्सेव अरोगो अहोसि । अथ खो बाराणसेय्यको सेट्ठि ‘पुत्तो मे अरोगो ठितो’^{२२} ति जीवकस्स कोमारभच्चस्स सोळससहस्सानि पादासि । अथ खो जीवको कोमारभच्चो तानि सोळससहस्सानि आदाय पुनदेव राजगह पच्चागच्छि ।

B 387

25

§ ६ पञ्जोतराजवत्थु

९ तेन खो पन समयेन उज्जेनिय^१ रञ्जो पञ्जोतस्स पण्डुरोगाबाधो होति । बहू महन्ता महन्ता दिसापामोक्खा वेज्जा आगन्त्वा^२ नासर्क्खिस्सु अरोग कातु । बहु हिरञ्ज आदाय

१ अतगण्ठाबाधो-सी० । २ तेन-स्या० । ३ कीदिसो-रो० । ४ अथ पाठो स्या० पोत्यके नत्थि । ५ तिरोकरणि-सी०, स्या० । ६ परिक्खिपेत्वा-म० । ७ उपनिबन्धित्वा-सी०, स्या० । ८ उप्पाळेत्वा-रो० । ९ सिब्बित्वा-म० । १० आरोगापितो-सी० । ११ अथ पाठो सी०, रो०, म० पोत्यकेसु नत्थि । १२ आगत्वा तिकिच्छन्ता-स्या० ।

अगमसु । अथ खो राजा पज्जोतो रब्जो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स सन्तिके दूत पाहेसि—मय्ह खो तादिसो आबाधो, साधु देवो जीवक वेज्ज आणापेतु, सो म तिकिच्छि स्सती ति । अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो जीवक कोमारभच्च आणापेसि—
 “गच्छ, भणे जीवक, उज्जेनिं गन्त्वा राजान पज्जोत तिकिच्छाही” ति । एव,
 ५ देवा, ति खो जीवको कोमारभच्चो रब्जो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स पटिस्सुत्वा उज्जेनिं गन्त्वा येन राजा पज्जोतो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा रब्जो पज्जोतस्स विकार सल्लक्खेत्वा राजान पज्जोत एतदवोच—“सप्पि,^१ देव, निप्पचिस्सामि । त देवो पिविस्सती” ति । अल, भणे जीवक, य ते सक्का विना सप्पिना अरोग कातु त करोहि । जेगुच्छ मे
 R 277 सप्पि, पटिकूल^२ ति । अथ खो जीवकस्स कोमारभच्चस्स एतदहोसि—“इमस्स खो रब्जो
 B 388 10 तादिसो आबाधो, न सक्का^३ विना सप्पिना अरोग कातु । यन्नूनाह सप्पि निप्पचेय्य कसाववण्ण कसावगन्ध कसावरस” ति । अथ खो जीवको कोमारभच्चो नानाभेसज्जेहि सप्पि निप्पचि कसाववण्ण कसावगन्ध कसावरस । अथ खो जीवकस्स कोमारभच्चस्स एतदहोसि—
 “इमस्स खो रब्जो सप्पि पीत परिणामेन्त उद्देक दस्सति । चण्डोय^४ राजा घातापेय्या पि^५ म । यन्नूनाह पटिकच्चेव आपुच्छेय्य” ति । अथ खो जीवको कोमारभच्चो येन राजा
 15 पज्जोतो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा राजान पज्जोत एतदवोच—“मय खो, देव, वेज्जा नाम तादिसेन मुहुत्तेन मूलानि उद्धराम भेसज्जानि सहराम । साधु^६ देवो वाहनागारेसु च द्वारेसु च आणापेतु—येन वाहनेन जीवको इच्छति तेन वाहनेन गच्छतु, येन द्वारेन इच्छति तेन द्वारेन गच्छतु, य काल इच्छति त काल गच्छतु, य काल इच्छति त काल पविसतू” ति । अथ खो राजा पज्जोतो वाहनागारेसु च द्वारेसु च आणापेसि—“येन
 20 वाहनेन जीवको इच्छति तेन वाहनेन गच्छतु, येन द्वारेन इच्छति तेन द्वारेन गच्छतु, य काल इच्छति त काल गच्छतु, य काल इच्छति त काल पविसतू” ति ।

तेन खो पन समयेन रब्जो पज्जोतस्स भद्दवतिका नाम हत्थिनिका पञ्जासयोजनिका होति । अथ खो जीवको कोमारभच्चो रब्जो पज्जोतस्स^७ सप्पि उपनामेसि—कसाव देवो पिवतू ति । अथ खो जीवको कोमारभच्चो राजान पज्जोत सप्पि पायेत्वा हत्थिसाल गन्त्वा
 25 भद्दवतिकाय हत्थिनिकाय नगरम्हा निप्पति ।

अथ खो रब्जो पज्जोतस्स त सप्पि पीत परिणामेन्त उद्देक अदासि । अथ खो राजा पज्जोतो मनुस्से एतदवोच—“दुट्ठेन, भणे, जीवकेन सप्पि पायितोम्हि । तेन हि, भणे, जीवक वेज्ज विचिन्था^८” ति । भद्दवतिकाय, देव, हत्थिनिकाय नगरम्हा निप्पतितो ति । तेन खो पन समयेन रब्जो पज्जोतस्स काको नाम दासो सट्ठियोजनिको होति, अमनुस्सेन
 30 पटिच्च^९ जातो । अथ खो राजा पज्जोतो काक दास आणापेसि—“गच्छ, भणे काक, जीवक

१ सप्पि वेहि, सप्पि-म० । २ पटिकूल-म० । ३ सक्का मया-स्या० । ४ चण्डाय-स्या०, रो० । ५ घातापेय्यासि-रो० । ६ साधु मे-सी० । ७ पज्जोतस्स त-स्या० । ८ विचिन्था-स्या० । ९ सी० पोत्थके नत्थि ।

वेज्ज निवत्तेहि—राजा त, आचरिय, निवत्तापेती ति । एते खो, भणे काक, वेज्जा नाम बहुमाया । मा चस्स किञ्चि पटिग्गहेसी” ति । B 389

अथ खो काको दासो जीवक कोमारभच्च अन्तरामग्गे कोसम्बिय सम्भावेसि पातरास करोन्त । अथ खो काको दासो जीवक कोमारभच्च एतदवोच—“राजा त, आचरिय, निवत्तापेती” ति । आगमेहि, भणे काक, याव भुज्जामि^१ । हन्द, भणे काक, भुज्जस्सू ति ।^५ अल, आचरिय, रब्बाग्गि^२ आणत्तो—एते खो, भणे काक, वेज्जा नाम बहुमाया, मा चस्स किञ्चि पटिग्गहेसी ति । तेन खो पन समयेन जीवको कोमारभच्चो नखेन भेसज्ज ओलुम्पेत्वा आमलक च खादति पानीय च पिवति । अथ खो जीवको कोमारभच्चो काक दास एतदवोच—“हन्द, भणे काक, आमलक च खाद पानीय च पिवस्सू” ति । अथ खो काको दासो—अय खो वेज्जो आमलक च खादति पानीय च पिवति, न अरहति किञ्चि^{१०} पापक होतु ति—उपड्डामलक च खादि पानीय च अपायि । तस्स त उपड्डामलक खादित तत्थेव निच्छारेसि । अथ खो काको दासो जीवक कोमारभच्च एतदवोच—“अत्थि मे, आचरिय, जीवित” ति^२ मा, भणे काक, भायि, त्व चेव अरोगो भविस्ससि राजा च । चण्डो सो राजा घातापेय्या पि म, तेनाह न निवत्तामी ति भद्दवतिक हत्थिनिक काकस्स निय्यादेत्वा येन राजगह तेन पक्कामि । अनुपुब्बेन येन^३ राजा मागधो सेनियो^{१५} बिम्बिसारो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा रब्बो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स एतमत्थ आरोचेसि । सुट्ठु, भणे जीवक, अकासि य पि^४ न निवत्तो, चण्डो सो राजा घातापेय्या पि त ति । अथ खो राजा पञ्जोतो अरोगो समानो जीवकस्स कोमारभच्चस्स सन्तिके दूत पाहेसि—आगच्छतु जीवको, वर दस्सामी ति । अल, अय्यो^५, अधिकार मे देवो सरतू ति ।

१० तेन खो पन समयेन रब्बो पञ्जोतस्स सीवेय्यक^६ दुस्सयुग उप्पन्न होति—^{२०} बहून^७ दुस्सान बहून दुस्सयुगान बहून दुस्सयुगसतान बहून दुस्सयुगसहस्सान बहून दुस्सयुगसतसहस्सान अग्ग च सेट्ठ च पामोक्ख च^८ उत्तम च पवर च । अथ खो राजा पञ्जोतो त सीवेय्यक दुस्सयुग जीवकस्स कोमारभच्चस्स पाहेसि । अथ खो जीवकस्स कोमारभच्चस्स एतदहोसि—“इद खो मे सीवेय्यक दुस्सयुग रब्बा पञ्जोतेन पहित—बहून दुस्सान बहून दुस्सयुगान बहून दुस्सयुगसतान बहून दुस्सयुगसहस्सान बहून दुस्सयुगसत-^{२५} सहस्सान अग्ग च सेट्ठ च पामोक्ख च उत्तम च पवर च । नयिद् अब्बो कोचि पच्चारहति परिमुञ्जितु^९ अब्बत्र तेन भगवता अरहता सम्मासम्बुद्धेन, रब्बा वा मागधेन सेनियेन बिम्बिसारेना” ति ।

B 390

१ भुज्जाम-म० । २ रब्बाग्गि-रो० । ३ एत्थ ‘येन राजगह’ ति पाठो सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु विस्सति । ४ यस्सि-सी० । ५ अल देव-स्या० । ६ सिवेय्यक-स्या०, म०, रो० । ७ बहुज्ज-सी०, स्या०, रो० । ८ मोकखच्च-सी०, रो०, म० । ९ सी०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि ।

§ ७ समतिसविरेचनकथा

- ११ तेन खो पन समयेन भगवतो कायो दोसाभिसन्नो होति । अथ खो भगवा
 R 279 आयस्सन्त आनन्द आमन्तेसि — “दोसाभिसन्नो खो, आनन्द, तथागतस्स कायो । इच्छति
 तथागतो विरेचन पातु” ति । अथ खो आयस्सा आनन्दो येन जीवको कोमारभच्चो
 तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा जीवक कोमारभच्च एतदवोच — “दोसाभिसन्नो खो, आवुसो
 ६ जीवक, तथागतस्स कायो । इच्छति तथागतो विरेचन पातु” ति । तेन हि, भन्ते आनन्द,
 भगवतो काय कतिपाह सिनेहेत्था ति । अथ खो आयस्सा आनन्दो भगवतो काय कतिपाह
 सिनेहेत्वा येन जीवको कोमारभच्चो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा जीवक कोमारभच्च एतदवोच —
 “सिनिद्धो खो, आवुसो जीवक, तथागतस्स कायो । यस्स दानि काल मञ्जसी” ति । अथ
 खो जीवकस्स कोमारभच्चस्स एतदहोसि — “न खो मेत पतिरूप^१ योह भगवतो ओळारिक
 10 विरेचन ददेय्य”^२ ति । तीणि^३ उप्पलहत्थानि नानाभेसज्जेहि परिभावेत्वा^४ येन भगवा
 तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा एक उप्पलहत्थ भगवतो उपनामेसि — इम, भन्ते, भगवा पठम
 उप्पलहत्थ उपसिद्धु । इद भगवन्त दसक्खत्तु विरेचेस्सती ति । दुतिय उप्पलहत्थ भगवतो
 उपनामेसि — इम, भन्ते, भगवा दुतिय उप्पलहत्थ उपसिद्धु । इद भगवन्त दसक्खत्तु
 विरेचेस्सती ति । ततिय उप्पलहत्थ भगवतो उपनामेसि — इम, भन्ते, भगवा ततिय
 B 391 15 उप्पलहत्थ उपसिद्धु । इद भगवन्त दसक्खत्तु विरेचेस्सती ति । एव भगवतो सम-
 तिसाय^५ विरेचन भविस्सती ति । अथ खो जीवको कोमारभच्चो भगवतो समतिसाय विरेचन
 दत्वा भगवन्त अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा पक्कामि । अथ खो जीवकस्स कोमारभच्चस्स
 बहि द्वारकोट्टका निक्खन्तस्स एतदहोसि — “मया खो भगवतो समतिसाय विरेचन दिन्न ।
 दोसाभिसन्नो तथागतस्स कायो । न भगवन्त समतिसक्खत्तु विरेचेस्सति, एकूनतिसक्खत्तु
 20 भगवन्त विरेचेस्सति । अपि च, भगवा विरित्तो नहायिस्सति । नहात भगवन्त सकि
 विरेचेस्सति । एव भगवतो समतिसाय विरेचन भविस्सती” ति ।

अथ^६ खो भगवा जीवकस्स कोमारभच्चस्स चेतसा चेतोपरिवितक्कमञ्जाय आयस्सन्त
 आनन्द आमन्तेसि — “इधानन्द, जीवकस्स कोमारभच्चस्स बहि द्वारकोट्टका निक्खन्तस्स
 एतदहोसि — “मया खो भगवतो समतिसाय विरेचन दिन्न । दोसाभिसन्नो तथागतस्स कायो ।
 25 न भगवन्त समतिसक्खत्तु विरेचेस्सति, एकूनतिसक्खत्तु भगवन्त विरेचेस्सति । अपि च,
 भगवा विरित्तो नहायिस्सति । नहात भगवन्त सकि विरेचेस्सति । एव भगवतो समतिसाय
 विरेचन भविस्सती” ति । तेन हानन्द, उण्होदक पटियादेही”^७ ति । एव, भन्ते, ति खो
 आयस्सा आनन्दो भगवतो पटिस्सुणित्वा उण्होदक पटियादेसि ।

१ पटिरूप-स्या०, रो० । २ ददेय्य यन्नूनाह-स्या० । ३ तिणि-रो० । ४ परिभावेत्वा
 तथागतस्स उपनामेय्य-स्या० । ५ समतिसाय-म० । ६ यथा-स्या० । ७ पटियादेया-रो० ।

अथ खो जीवको कोमारभच्चो येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्त
अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो जीवको कोमारभच्चो भगवन्त
एतदवोच — “विरित्तो, भन्ते, भगवा” ति ^१ विरित्तोमिह, जीवका ति । इध मय्ह, भन्ते,
बहि द्वारकोट्टका निक्खन्तस्स एतदहोसि — “मया खो भगवतो समतिसाय विरेचन दिन्न ।
दोसाभिसन्नो तथागतस्स कायो । न भगवन्त समतिसक्खत्तु विरेचेस्सति, एकूनतिसक्खत्तु ^५
भगवन्त विरेचेस्सति । अपि च, भगवा विरित्तो नहायिस्सति । नहात भगवन्त सार्कि
विरेचेस्सति । एव भगवतो समतिसाय विरेचन भविस्सती” ति । नहायतु, भन्ते, भगवा,
नहायतु सुगतो ति । अथ खो भगवा उण्होदक नहायि । नहात भगवन्त सकि विरेचेसि ।
एव भगवतो समतिसाय विरेचन अहोसि । अथ खो जीवको कोमारभच्चो भगवन्त एतदवोच —
“थाव, भन्ते, भगवतो कायो पकतत्तो होति, अल यूसपिण्डपातेना” ति ।

R 280

10 B 392

§ ८ वरयाचनाकथा

१२ अथ खो भगवतो कायो नचिरस्सेव पकतत्तो अहोसि । अथ खो जीवको
कोमारभच्चो त सीवेय्यक दुस्सयुग आदाय येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्त
अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो जीवको कोमारभच्चो भगवन्त
एतदवोच — “एकाह, भन्ते, भगवन्त वर याचामी” ति । अतिक्कन्तवरा खो, जीवक,
तथागता ति । य च, भन्ते, कप्पति य च अनवज्ज ति । वदेहि, जीवका ति । भगवा, ^{१५}
भन्ते, पसुकूलिको, भिक्खुमङ्घो च । इद मे, भन्ते, सीवेय्यक दुस्सयुग रज्जा पज्जोतेन
पहित — बहून ^१ दुस्सान बहून दुस्सयुगान बहून दुस्सयुगसतान बहून दुस्सयुगसहस्सान बहून
दुस्सयुगसतसहस्सान अगग च सेट्ठ च पामोक्ख च उत्तम च पवर च । पटिगण्हातु ^१ मे,
भन्ते, भगवा सीवेय्यक दुस्सयुग, भिक्खुसङ्घस्स च गहपतिचीवर अनुजानातू ति ।
पटिगण्हेसि भगवा सीवेय्यक दुस्सयुग । अथ खो भगवा जीवक कोमारभच्च धम्मिया कथाय ^{२०}
सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहसेसि । अथ खो जीवको कोमारभच्चो भगवता
धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समादपितो समुत्तेजितो सम्पहसितो उट्ठायासना भगवन्त
अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा पक्कामि । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे
धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, गहपतिचीवर । यो इच्छति,
पसुकूलिको होतु । यो इच्छति, गहपतिचीवर सादियतु । इतरितरेनपाह” ^{२५}, भिक्खवे,
सन्तुट्ठिं वण्णेमी” ति ।

अस्सोसु खो राजगहे मनुस्सा — भगवता किर भिक्खून गहपतिचीवर अनुज्जात ति ।
ते च मनुस्सा हट्ठा अहेसु उदग्गा — इदानि खो मय दानानि दस्साम पुज्जानि करिस्साम,

R 281

१ यूसपिण्डकेना-स्या० । २ बहुल-सी०, स्या०, रो० । ३ पतिगण्हातु-सी०, पटिगण्हातु-
रो० । ४ इतरितरेन चाह-स्या० ।

यतो भगवता भिक्खून् गहपतिचीवर अनुञ्जात ति । एकाहेनेव राजगहे बहूनि चीवर-
सहस्सानि उप्पज्जिंसु ।

B 393

अस्सोसु खो जानपदा मनुस्सा — भगवता किर भिक्खून् गहपतिचीवर अनुञ्जात
ति । ते च मनुस्सा हट्ठा अहेसु उदग्गा — इदानि खो मय दानानि दस्साम पुञ्जानि
५ करिस्साम, यतो भगवता भिक्खून् गहपतिचीवर अनुञ्जात ति । जनपदे पि एकाहेनेव
बहूनि चीवरसहस्सानि उप्पज्जिंसु ।

तेन खो पन समयेन सङ्घस्स पावारो उप्पन्नो होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।
अनुजानामि, भिक्खवे, पावार ति । कोसेय्यपावारो उप्पन्नो होति । भगवतो एतमत्थ
आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, कोसेय्यपावार ति । कोजव उप्पन्न होति । भगवतो
१० एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, कोजव ति । *

पठमभाणवार^१ निद्धित ।

§ ९. कम्बलानुजाननादिकथा

१३ तेन खो पन समयेन कासिराजा^१ जीवकस्स कोमारभच्चस्स अङ्गुकासिक^३ कम्बल
पाहेसि उपङ्गुकासिन खममान^२ । अथ खो जीवको कोमारभच्चो त अङ्गुकासिक कम्बल
आदाय येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि ।
एकमन्त निसिन्नो खो जीवको कोमारभच्चो भगवन्त एतदवोच — “अय मे, भन्ते, अङ्गुकासिको
१५ कम्बलो कासिरञ्जा पहितो उपङ्गुकासिन खममानो । पटिमाण्हातु मे, भन्ते, भगवा कम्बल,
य मम अस्स दीघरत्त हिताय सुखाया” ति । पटिमाहेसि भगवा कम्बल । अथ खो भगवा
जीवक कोमारभच्च धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि पे० पदविस्वण कत्वा पक्कामि । अथ
खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि,
भिक्खवे, कम्बल” ति ।

B 394

१४ तेन खो पन समयेन सङ्घस्स उच्चावचानि चीवरानि उप्पज्जन्ति^४ । अथ खो
भिक्खून् एतदहोसि — “किं नु खो भगवता चीवर अनुञ्जात, किं अननुञ्जात” ति^५ भगवतो
एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, छ चीवरानि — खोम कप्पासिक कोसेय्य कम्बल
साण^६ भङ्ग ति ।

R. 282

१५ तेन खो पन समयेन ये ते भिक्खू गहपतिचीवर सादियन्ति ते कुक्कुचायन्ता
२५ पसुकूल न सादियन्ति — एक येव भगवता चीवर अनुञ्जात, न द्वे ति । भगवतो एतमत्थ

१ पठमकभाणवारं—सी०, रो०, पठमभाणवारो—म० । २ कासिकराजा—रो० । ३ अङ्गुकासिय-
सी०, स्या० । ४ उपमान—स्या० । * उप्पन्नानि होन्ति—म० । ६ सान—सी० ।

आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, गहपतिचीवर सादियन्तेन पसुकूल पि सादियितु, तदुभयेनपाह, भिक्खवे, सन्तुट्ठि वण्णेमी ति ।

§ १० पंसुकूलपरियेसनकथा

१६ तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू कोसलेसु जनपदेसु^१ अद्धानमग्गप्पटिपन्ना^२ होन्ति । एकच्चे भिक्खू सुसान ओक्कमिसु पसुकूलाय, एकच्चे भिक्खू नागमेसु । ये ते भिक्खू सुसान ओक्कमिसु पसुकूलाय ते पसुकूलानि लभिसु । ये ते भिक्खू नागमेसु ते^३ एवमाहसु — “अम्हाक पि, आवुसो, भाग देथा” ति । ते एवमाहसु — “न मय, आवुसो, तुम्हाक भाग दस्साम । किस्स तुम्हे नागमित्था” ति^४ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, नागमेन्तान नाकामा भाग दातु ति ।

तेन खो पन समयेन^५ सम्बहुला भिक्खू कोसलेसु जनपदेसु अद्धानमग्गप्पटिपन्ना होन्ति । एकच्चे भिक्खू सुसान ओक्कमिसु पसुकूलाय, एकच्चे भिक्खू आगमेसु । ये ते^६ भिक्खू सुसान ओक्कमिसु पसुकूलाय ते पसुकूलानि लभिसु । ये ते भिक्खू आगमेसु ते एवमाहसु — “अम्हाक पि, आवुसो, भाग देथा” ति । ते एवमाहसु — “न मय, आवुसो, तुम्हाक भाग दस्साम । किस्स तुम्हे न ओक्कमित्था” ति^७ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, आगमेन्तान अकामा भाग दातु ति ।

तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू कोसलेसु जनपदेसु अद्धानमग्गप्पटिपन्ना^८ होन्ति । एकच्चे भिक्खू पठम सुसान ओक्कमिसु पसुकूलाय, एकच्चे भिक्खू पच्छा ओक्कमिसु । ये ते भिक्खू पठम सुसान ओक्कमिसु पसुकूलाय ते पसुकूलानि लभिसु । ये ते भिक्खू पच्छा ओक्कमिसु ते न लभिसु । ते एवमाहसु — “अम्हाक पि, आवुसो, भाग देथा” ति । ते एवमाहसु — “न मय, आवुसो, तुम्हाक भाग दस्साम । किस्स तुम्हे पच्छा ओक्कमित्था” ति^९ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, पच्छा ओक्कमन्तान^{१०} नाकामा भाग दातु ति ।

तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू कोसलेसु जनपदेसु अद्धानमग्गप्पटिपन्ना होन्ति । ते सदिसा सुसान ओक्कमिसु पसुकूलाय । एकच्चे भिक्खू पसुकूलानि लभिसु, एकच्चे भिक्खू न लभिसु । ये ते भिक्खू न लभिसु, ते एवमाहसु — “अम्हाक पि, आवुसो, भाग देथा” ति । ते एवमाहसु — “न मय, आवुसो, तुम्हाक भाग दस्साम । किस्स तुम्हे न^{११} लभित्था” ति^{१२} भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, सदिसान ओक्कमन्तान अकामा भाग दातु ति ।

तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू कोसलेसु जनपदेसु अद्धानमग्गप्पटिपन्ना होन्ति । ते कतिक कत्वा सुसान ओक्कमिसु पसुकूलाय । एकच्चे भिक्खू पसुकूलानि लभिसु,

१ जनपदे-म० । २ अद्धानमग्गप्पटिपन्ना-सी०, स्या०, रो० । ३ ओक्कन्तान-म०, रो० ।

एकचे भिक्खू न लभिसु । ये ते भिक्खू न लभिसु ते एवमाहसु — “अम्हाक पि, आवुसो, भाग देथा” ति । ते एवमाहसु — “न मय, आवुसो, तुम्हाक भाग दस्साम । किस्स तुम्हे न लभित्था” ति^१ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, कतिक कत्वा ओक्कमन्तान अकामा भाग दातु ति ।

§ ११ चीवरपटिग्गाहकसम्मुतिकथा

५ १७ तेन खो पन समयेन मनुस्सा चीवर आदाय आराम आगच्छन्ति । ते पटिग्गाहक अलभमाना पटिहरन्ति । चीवर परिच्छ उप्पज्जति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागत भिक्खु चीवरपटिग्गाहक सम्मन्नितु — यो न छन्दागतिं गच्छेय्य, न दोसागतिं गच्छेय्य, न मोहागतिं गच्छेय्य, न भयागतिं गच्छेय्य, गहितागहितं च जानेय्य । एव च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो । पठम भिक्खु याचितब्बो,
१० याचित्वा व्यत्तेन^१ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

B ३९६ “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खु चीवर-पटिग्गाहक सम्मन्नेय्य । एसा अत्ति । सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खु चीवरपटिग्गाहक सम्मन्नति । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो चीवरपटिग्गाहकस्स सम्मुति, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य । सम्मतो सङ्घेन इत्थन्नामो भिक्खु
१५ चीवरपटिग्गाहको । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

R २८४ तेन खो पन समयेन चीवरपटिग्गाहका भिक्खू चीवर पटिग्गाहेत्वा तत्थेव उज्झित्वा पक्कमन्ति । चीवर नस्सति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागत भिक्खु चीवरनिदहक^२ सम्मन्नितु — यो न छन्दागतिं गच्छेय्य, न दोसागतिं गच्छेय्य, न मोहागतिं गच्छेय्य, न भयागतिं गच्छेय्य, निहितानिहितं च^३ जानेय्य । एव
२० च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो । पठम भिक्खु याचितब्बो, याचित्वा व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खु चीवरनिदहक सम्मन्नेय्य । एसा अत्ति । सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खु चीवरनिदहक सम्मन्नति । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो चीवरनिदहकस्स
२५ सम्मुति, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य । सम्मतो सङ्घेन इत्थन्नामो भिक्खु चीवरनिदहको । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

§ १२ भण्डागारसम्मुतिआदिकथा

१८ तेन खो पन समयेन चीवरनिदहका भिक्खू मण्डपे पि रुक्खमूले पि निम्बकोसे पि^४ चीवर^५ निदहन्ति । उन्दूरोहि पि उपचिकाहि पि खज्जन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

१ व्यत्तेन-रो० । २ चीवरनिदहक-स्या०, रो० । ३ निदहितानिदहितञ्च-स्या० । ४ निम्बकोसे पि-म० । ५ अज्झोकासे पि चीवर-स्या० ।

अनुजानामि, भिक्षवे, भण्डागार सम्पन्नितु, य सङ्घो आकङ्क्षति विहार वा अङ्घ्रियोग वा पासाद वा हस्मिय वा गुह वा । एव च पन, भिक्षवे, सम्पन्नितब्बो । व्यत्तेन भिक्षुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल, सङ्घो इत्थन्नाम विहार भण्डागार सम्पन्नेय्य । एसा जत्ति । सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नाम विहार भण्डागार^६ सम्पन्नति । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स विहारस्स भण्डागारस्स सम्पुति^१, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य । सम्मतो सङ्घेन इत्थन्नामो विहारो भण्डागार । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

B 397

तेन खो पन समयेन सङ्घस्स भण्डागारे चीवर अगुत्त होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्षवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागत भिक्षु भण्डागारिक सम्पन्नितु —^{१०} यो न छन्दागतिं गच्छेय्य, न दोसागतिं गच्छेय्य, न मोहागतिं गच्छेय्य, न भयागतिं गच्छेय्य, गुत्तागुत्त च जानेय्य । एव च पन, भिक्षवे, सम्पन्नितब्बो । पठम भिक्षु याचितब्बो, याचित्वा व्यत्तेन भिक्षुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल, सङ्घो इत्थन्नाम भिक्षु भण्डागारिक सम्पन्नेय्य । एसा जत्ति । सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नाम भिक्षु भण्डागारिक^{१५} सम्पन्नति । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्षुनो भण्डागारिकस्स सम्पुति, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य । सम्मतो सङ्घेन इत्थन्नामो भिक्षु भण्डागारिको । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेत धारेयामी” ति ।

R 285

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्षू भण्डागारिक बुद्धापेत्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्षवे, भण्डागारिको बुद्धापेतब्बो । यो बुद्धापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।^{२०}

तेन खो पन समयेन सङ्घस्स भण्डागारे चीवर उस्सन्न होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्षवे, सम्मुखीभूतेन सङ्घेन भाजेतु ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्घो^१ चीवर भाजेन्तो कोलहल अकासि । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्षवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागत भिक्षु चीवरभाजक सम्पन्नितु — यो न छन्दागतिं गच्छेय्य, न दोसागतिं गच्छेय्य, न मोहागतिं गच्छेय्य, न भयागतिं^{२५} गच्छेय्य, भाजिताभाजित च जानेय्य । एव च पन, भिक्षवे, सम्पन्नितब्बो । पठम भिक्षु याचितब्बो, याचित्वा व्यत्तेन भिक्षुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल, सङ्घो इत्थन्नाम भिक्षु चीवरभाजक सम्पन्नेय्य । एसा जत्ति । सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नाम भिक्षु चीवरभाजक सम्पन्नति । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्षुनो चीवरभाजकस्स सम्पुति, सो तुण्हस्स,^{३०}

B 398

यस्स नक्खमति, सो भासेय्य । सम्मतो सङ्गेन इत्थन्नामो भिक्खु चीवरभाजको । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

अथ खो चीवरभाजकान भिक्खून एतदहोसि — “कथं नु खो चीवर भाजेतब्ब” ति ? भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, पठम उच्चिनित्वा तुलयित्वा ५ वण्णावण्णं कत्वा भिक्खू गणेत्वा वग्गं बन्धित्वा चीवरपटिवीस^१ ठपेतु ति ।

अथ खो चीवरभाजकान भिक्खून एतदहोसि — “कथं नु खो सामणेरान चीवर-पटिवीसो दातब्बो” ति ? भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, सामणेरान उपङ्गुपटिवीस दातु ति ।

तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु सक्केन भागेन उत्तरितुकामो होति । १० भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, उत्तरन्तस्स सकं भागं दातु ति ।

तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु अतिरेकभागेन उत्तरितुकामो होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, अनुक्खेपे दिन्ने अतिरेकभागं दातु ति ।

अथ खो चीवरभाजकान भिक्खून एतदहोसि — “कथं नु खो चीवरपटिवीसो दातब्बो, आगतपटिपाटिया नु खो उदाहु यथावुङ्गु”^२ ति ? भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । अनुजानामि, १५ भिक्खवे, विकल्ले तोसेत्वा कुसपातं कातु ति ।

§ १३ चीवररजनकथा

R. 286

B. 399

१९ तेन खो पन समयेन भिक्खू छक्केण पि^३ पण्डुमत्तिकायं पि चीवरं रजन्ति^४ । चीवरं दुब्बण्णं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, छं रजनानि — मूलरजनं, खन्धरजनं, तचरजनं, पत्तरजनं, पुप्फरजनं, फलरजनं ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू सीतुदकाय^५ चीवरं रजन्ति । चीवरं दुग्गन्धं होति । २० भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, रजनं पचितुं चुल्लं^६ रजनकुर्मिं ति । रजनं उत्तरियति^७ । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, उत्तराळुम्पं^८ बन्धितुं ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू न जानन्ति रजनं पक्कं वा अपक्कं वा । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, उदके वा नखपिट्टिकायं वा थेवकं दातुं ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू रजनं ओरोपेन्ता कुर्मिं आविञ्छन्ति^९ । कुम्भीं भिज्जति^{१०} । २५ भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, रजनलुङ्गं दण्डकथालकं ति^{११} ।

तेन खो पन समयेन भिक्खून रजनभाजनं न सविज्जति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, रजनकोलम्बं^{१२} रजनघटं ति ।

१ चीवरपटिवीस-सी०, चीवरपटिवीस-रो०, स्या० । २ यथावुङ्गु-सी० । ३ छक्केण-रो० । ४ रजेन्ति-सी, स्या० । ५ सीतुदकाय-रो, सीतुदकाय-स्या, सीतुन्दिदाय-सी० । ६ चुल्लं-स्या० । ७ उत्तरियति-सी । ८ उत्तराळुव-स्या० । ९ आवहृति-स्या० आवज्जति-रो० । १० पभिज्जति-सी० । ११ दण्डकथालिकन्ति-सी०, स्या०, रो० । १२ रजनकोलुम्प-सी० ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू पातिया पि पत्ते पि चीवर ओमहन्ति^१। चीवर परिभिज्जति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। अनुजानामि, भिक्खवे, रजनदोणिक ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खू छमाय^२ चीवर पत्थरन्ति। चीवर पसुकित होति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। अनुजानामि, भिक्खवे, तिणसन्थारक ति।

तिणसन्थारको उपचिकाहि खज्जति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। अनुजानामि,^५ भिक्खवे, चीवरवस चीवररज्जु ति।

मज्जेन लम्हेन्ति। रजन उभतो गलति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। अनुजानामि, भिक्खवे, कण्णे बन्धितु ति।

कण्णो जीरति^३। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। अनुजानामि, भिक्खवे, कण्णसुत्तक ति। B 400

रजन एकतो गलति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। अनुजानामि, भिक्खवे, सम्परि^{१०} वत्तक सम्परिवत्तक रजेतु, न च अच्छिन्ने थेवे पक्कमितु ति।

तेन खो पन समयेन चीवर पत्थिन्न होति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। अनुजानामि, भिक्खवे, उदके ओसारेतु^४ ति।

तेन खो पन समयेन चीवर फरुसं होति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। अनुजानामि, भिक्खवे, पाणिना आकोटेतु ति। 15 R 287

तेन खो पन समयेन भिक्खू^५ अच्छिन्नकानि चीवरानि^६ धारेन्ति दन्तकासावानि^७। [मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति^८ विपाचेन्ति—(सेय्यथापि नाम^९ गिही कामभोगिनो ति)। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। न, भिक्खवे, अच्छिन्नकानि चीवरानि धारेतब्बानि। यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति]।

§ १४ छिन्नकचीवरानुजानना

२० अथ खो भगवा राजगहे यथाभिरन्त^१ विहरित्वा येन दक्खिणागिरि तेन चारिक^{२०} पक्कामि। अइसा खो भगवा मगधखेत्त^२ अच्छिबन्ध^३ पाळिबन्ध^४ मरियादबन्ध^५ सिङ्घाटक-बन्ध^६, दिस्वान आयस्सन्त आनन्द आमन्तेसि—“पस्ससि नो त्व, आनन्द, मगधखेत्त अच्छिबन्ध पाळिबन्ध मरियादबन्ध सिङ्घाटकबन्ध” ति^७ एव, भन्ते, ति। उस्सहसि त्व, आनन्द, भिक्खून एवरूपानि चीवरानि सविदहितु ति^८ उस्सहामि, भगवा ति। अथ खो भगवा दक्खिणागिरिस्सि यथाभिरन्त विहरित्वा पुनदेव राजगह पच्चागच्छि^९। अथ खो^{२५}

१ सम्महन्ति-सी०, रो०, महन्ति-स्या०। २ छमाय-स्या०। ३ जिरति-रो०। ४ ओसादेतु-सी०, स्या०। ५ छब्बगिया भिक्खू-स्या०। ६ सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि। ७ दन्तकसावानि-स्या०। ८ खीयन्ति-रो०, सी०, स्या०। ९ रो० पोत्थके नत्थि। [] सी० पोत्थके नत्थि। () स्या० पोत्थके नत्थि। १० यथाभिरन्त-सी०। ११ मगधखेत्त-सी०, मागधखेत्त-स्या०। १२ अच्छिबद्ध-सी०, स्या०। १३ पाळिबन्ध-रो०, स्या०, पाळिबद्ध-सी०। १४ मरियादबद्ध-सी०, मरियाबन्ध-स०। १५ सिङ्घाटकबद्ध-सी०, स्या०। १६ पच्चागच्छि-स्या०, रो०।

आयस्सा आनन्दो सम्बहुलान भिक्खून् चीवरानि सविदहित्वा येन भगवा तेनुपसङ्गमि,
 उपसङ्गमित्वा भगवन्त एतदवोच—“पस्सतु मे, भन्ते, भगवा चीवरानि सविदहितानी”
 ति । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं^१ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—
 “पण्डितो, भिक्खवे, आनन्दो, महापब्बो, भिक्खवे, आनन्दो, यत्र हि नाम मया सङ्गित्तेन
 ५ भासितस्स वित्थारेन अत्थ आजानिस्सति, कुसि पि नाम करिस्सति, अङ्कुसि पि नाम
 P 401 करिस्सति, मण्डल पि नाम करिस्सति, अङ्गुमण्डल पि नाम करिस्सति, विवट्ट पि नाम
 करिस्सति, अनुविवट्ट पि नाम करिस्सति, गीवेय्यक पि नाम करिस्सति, जङ्घेय्यक पि नाम
 करिस्सति, बाहन्त पि नाम करिस्सति, छिन्नक च भविस्सति, सत्थल्लख^२ समणसारुप्प
 पच्चत्थिकान च अनभिच्छित्त । अनुजानामि, भिक्खवे, छिन्नक सङ्घाटि छिन्नक उत्तरासङ्ग
 10 छिन्नक जन्तरवासक” ति ।

§ १५ तिचीवरानुजानना

२१ अथ खो भगवा राजगहे यथाभिरन्त विहरित्वा येन वेसाली तेन चारिक
 पक्कामि । अइसा^३ खो भगवा अन्तरा च राजगह अन्तरा च वेसालि अद्धानमगपटिपन्नो^४
 सम्बहुले भिक्खू चीवरोहि उब्भण्डिते^५ सीसे पि चीवरभिसि करित्वा खन्धे पि चीवरभिसि
 करित्वा कटिया पि चीवरभिसि करित्वा आगच्छन्ते, दिस्वान भगवतो एतदहोसि—“अतिलहु
 R 288 15 खो इमे मोघपुरिसा चीवरे बाहुल्लाय^६ आवत्ता । यन्नूनाह भिक्खून् चीवरे सीम बन्धेय्य,
 मरियाद ठपेय्य” ति । अथ खो भगवा अनुपुब्बेन चारिक चरमानो येन वेसाली तदवसरि ।
 तत्र सुद भगवा वेसालिय विहरति गोतमके चेतिये । तेन खो पन समयेन भगवा सीतासु
 हेमन्तिकासु रत्तीसु अन्तरट्टकासु हिमपातसमये रत्ति अज्झोकासे एकचीवरो निसीदि । न
 भगवन्त सीत अहोसि । निक्खन्ते पठमे यामे सीत भगवन्त अहोसि । दुतिय भगवा चीवर
 20 पारुपि । न भगवन्त सीत अहोसि । निक्खन्ते मज्झिमे यामे सीत भगवन्त अहोसि । ततिय
 भगवा चीवर पारुपि । न भगवन्त सीत अहोसि । निक्खन्ते पच्छिमे यामे उद्धस्ते^७
 अरुणे नन्दिमुखिया रत्तिया सीत भगवन्त अहोसि । चतुत्थ भगवा चीवर पारुपि । न
 भगवन्त सीत अहोसि । अथ खो भगवतो एतदहोसि—“ये पि खो ते कुलपुत्ता इमस्मि
 धम्मविनये सीतालुका सीतभीरुका ते पि सक्कोन्ति तिचीवरेन यापेतु । यन्नूनाह भिक्खून्
 25 चीवरे सीम बन्धेय्य, मरियाद ठपेय्य, तिचीवर अनुजानेय्य” ति । अथ खो भगवा एतस्मि
 निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—“इधाह, भिक्खवे, अन्तरा च
 B 402 राजगह अन्तरा च वेसालि अद्धानमगपटिपन्नो अइस सम्बहुले भिक्खू चीवरोहि उब्भण्डिते
 सीसे पि चीवरभिसि करित्वा खन्धे पि चीवरभिसि करित्वा कटिया पि चीवरभिसि करित्वा
 आगच्छन्ते, दिस्वान मे एतदहोसि—“अतिलहुं खो इमे मोघपुरिसा चीवरे बाहुल्लाय आवत्ता ।

१ धम्मिकथ—रो० । २ सत्तल्लख—रो० । ३ अइस—म०, अइस खो—रो० । ४ अद्धानमग
 पटिपन्नो—सी०, स्या०, रो० । ५ उब्भण्डीकते स्या० । ६ चीवरबाहुल्लाय—सी० । ७ उद्धते—स्या०, रो० ।

यन्नूनाह भिक्खून् चीवरे सीम बन्धेय्य, मरियाद ठपेय्य ति । इधाह, भिक्खवे, सीतासु हेमन्तिकासु रत्तीसु अन्तरट्टकासु हिमपातसमये रत्ति अज्झोकासे एकचीवरो निसीदि । न म सीत अहोसि । निक्खन्ते पठमे यामे सीत म अहोसि । दुतियाह चीवर पारुपिं । न म सीत अहोसि । निक्खन्ते मज्झिमे यामे सीत म अहोसि । ततियाह चीवर पारुपिं । न म सीत अहोसि । निक्खन्ते पच्छिमे यामे उद्धस्ते अरुणे नन्दिमुखिया रत्तिया सीत म अहोसि ।^५ चतुत्थाह चीवर पारुपिं । न म सीत अहोसि । तस्स मय्ह, भिक्खवे, एतदहोसि — “ये पि खो ते कुलपुत्ता इमस्सिं धम्मविनये” सीतालुका सीतभीरुका ते पि सक्कोन्ति तिचीवरेन यापेतु । यन्नूनाह भिक्खून् चीवरे सीम बन्धेय्य, मरियाद ठपेय्य, तिचीवर अनुजानेय्य’ ति । अनुजानामि, भिक्खवे, तिचीवर — दिगुण सङ्घाटिं, एकच्चिय उत्तरासङ्ग, एकच्चिय अन्तरवासक” ति ।

R 289

10

§ १६ अतिरेकचीवरकथा

२२ तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू भगवता तिचीवर अनुज्जात ति अज्जेनेव तिचीवरेन गाम पविसन्ति, अज्जेने^१ तिचीवरेन आरामे अच्छन्ति, अज्जेने तिचीवरेन नहान ओतरन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू अतिरेकचीवर धारेस्सन्ती ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अथ खो भगवा एतस्सिं निदाने एतस्सिं पकरणे धम्मिं कथ कत्वा भिक्खू^{१५} आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, अतिरेकचीवर धारेतब्ब । यो धारेय्य, यथाधम्मो कारेतब्बो” ति ।

तेन खो पन समयेन आयस्सतो आनन्दस्स अतिरेकचीवर उप्पन्न होति । आयस्सा च आनन्दो त चीवर आयस्सतो सारिपुत्तस्स दातुकामो होति । आयस्सा च सारिपुत्तो साकेते विहरति । अथ खो आयस्सतो आनन्दस्स एतदहोसि — “भगवता सिक्खापद^२ पञ्चत्त ‘न अतिरेकचीवर धारेतब्ब’ ति । इदं च मे अतिरेकचीवर उप्पन्न । अहं चिम चीवर आयस्सतो^{२०} B 403 सारिपुत्तस्स दातुकामो । आयस्सा च सारिपुत्तो साकेते विहरति । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब” ति^३ अथ खो आयस्सा आनन्दो भगवतो एतमत्थ आरोचेसि । कीवचिर पनानन्द, सारिपुत्तो आगच्छिस्सती ति^४ नवम वा, भगवा, दिवस, दसम वा ति । अथ खो भगवा एतस्सिं निदाने एतस्सिं पकरणे धम्मिं कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, दसाहपरम अतिरेकचीवर धारेतु” ति ।

25

तेन खो पन समयेन भिक्खून् अतिरेकचीवर उप्पन्न होति^५ । अथ खो भिक्खून् एतदहोसि — “कथं नु खो अहेहि^६ अतिरेकचीवरे पटिपज्जितब्ब” ति^७ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, अतिरेकचीवर विकप्पेतु ति ।

१ धम्मविनये पब्बजिता-सी० । २ अज्जेनेव-सी०, स्या० । ३ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ४ उप्पज्जति-सी०, रो० । ५ सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।

- २३ अथ खो भगवा वेसालिय यथाभिरन्त विहरित्वा येन बाराणसी तेन चारिक पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिक चरमानो येन बाराणसी तदवसरि । तत्र सुद भगवा बाराणसिय विहरति इसिपत्तेने मिगदाये । तेन खो पन समयेन अब्जतरस्स भिक्खुनो अन्तरवासको छिद्दो होति । अथ खो तस्स भिक्खुनो एतदहोसि—“भगवता तिचीवर अनुब्जात—
- R 290 ५ दिगुणा सङ्घाटि, एकच्चियो उत्तरासङ्गो, एकच्चियो अन्तरवासको । अय च मे अन्तरवासको छिद्दो । यन्नूनाह अगगळ अच्छुपेय्य, समन्ततो दुपट्ठ भविस्सति, मज्झे एकच्चिय” ति । अथ खो सो भिक्खु अगगळ अच्छुपेसि । अहसा खो भगवा सेनासनचारिक आहिण्डन्तो त भिक्खु अगगळ अच्छुपेन्त, दिस्वान येन सो भिक्खु तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा त भिक्खु एतदवोच—
- “कि त्व, भिक्खु, करोसी” ति १ अगगळ, भगवा, अच्छुपेमी ति । साधु साधु, भिक्खु, साधु
- 10 खो त्व, भिक्खु, अगगळ अच्छुपेसी ति । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—“अनुजानामि, भिक्खवे, अहतान दुस्सान अहतकप्पान दिगुण सङ्घाटि, एकच्चिय उत्तरासङ्ग, एकच्चिय अन्तरवासक, उतुद्धटान दुस्सान चतुग्गुण
- B 404 सङ्घाटि, दिगुण उत्तरासङ्ग, दिगुण अन्तरवासक, पसुकूले यावदत्थ, पापणिके उस्साहो करणीयो । अनुजानामि, भिक्खवे, अगगळ तुन्न ओवट्टिक कण्डूसक दब्बहीकम्म” ति ।

§ १७ विसाखावत्थु

- 15 २४ अथ खो भगवा बाराणसिय यथाभिरन्त विहरित्वा येन सावत्थि तेन चारिक पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिक चरमानो येन सावत्थि तदवसरि । तत्र सुद भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । अथ खो विसाखा मिगारमाता येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्न खो
- R 291 विसाख मिगारमातर भगवा धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहसेसि ।
- 20 अथ खो विसाखा मिगारमाता, भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सिता समादपिता समुत्तेजिता सम्पहसिता, भगवन्त एतदवोच—“अधिवासेतु मे, भन्ते, भगवा स्वातनाय भत्त सद्धिं भिक्खुसङ्घेना” ति । अधिवासेसि भगवा तुण्हीभावेन^१ । अथ खो विसाखा मिगारमाता भगवतो अधिवासन विदित्वा उट्ठायासना भगवन्त अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा पक्कामि ।
- तेन खो पन समयेन तस्सा रत्तिया अब्बयेन चातुद्दीपिको महामेघो पावस्सि । अथ खो
- 25 भगवा भिक्खू आमन्तेसि—“यथा, भिक्खवे, जेतवने वस्सति एव चतूसु^२ दीपेसु वस्सति । ओवस्सापेथ, भिक्खवे, काय । अय पच्छिमको चातुद्दीपिको महामेघो” ति । एव, भन्ते, ति खो ते भिक्खू भगवतो पटिस्सुणित्वा^३ निक्खित्तचीवरा काय ओवस्सापेन्ति । अथ खो विसाखा मिगारमाता पणीत खादनीय भोजनीय पटियादापेत्वा दासिं आणापेसि—“गच्छ, जे । आराम गन्त्वा काल आरोचेहि—कालो, भन्ते, निट्ठित भत्त” ति । एव, अय्ये, ति खो सा

१ दब्बिहकम्म—रो० । २ तुण्हीभावेन—रो० । ३ चतुसु—सी० । ४ पटिस्सुत्वा—सी०, पटि सुणित्वा—रो० ।

दासी विसाखाय मिगारमातुया पटिस्सुणित्वा आराम गन्त्वा अहस भिक्खू निक्खित्तचीवरे काय ओवस्सापेन्ते, दिस्वान 'नत्थि आरामे भिक्खू, आजीवका काय ओवस्सापेन्ती' ति येन विसाखा मिगारमाता तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा विसाख मिगारमातर एतदवोच—
 “नत्थय्ये, आरामे भिक्खू, आजीवका काय ओवस्सापेन्ती” ति । अथ खो विसाखाय मिगारमातुया पण्डिताय वियत्ताय मेधाविनिया एतदहोसि—“निस्ससय खो अय्या^१ निक्खित्तचीवरा काय ओवस्सापेन्ति । साय बाला मञ्जित्थ—नत्थि आरामे भिक्खू, आजीवका काय ओवस्सापेन्ती” ति, पुन^२ दासिं आणापेसि—“गच्छ, जे । आराम गन्त्वा काल आरोचेहि—कालो, भन्ते, निद्वित भत्त” ति । अथ खो ते भिक्खू गत्तानि सीतिं^३ करित्वा कल्लकाया चीवरानि गहेत्वा यथाविहार पविसिंसु । अथ खो सा दासी आराम गन्त्वा भिक्खू अपस्सन्ती ‘नत्थि आरामे भिक्खू, सुञ्जो आरामो’ ति येन विसाखामिगारमाता^४ तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा विसाख मिगारमातर एतदवोच—“नत्थय्ये, आरामे भिक्खू, सुञ्जो आरामो” ति । अथ खो विसाखाय मिगारमातुया पण्डिताय वियत्ताय मेधाविनिया एतदहोसि—“निस्ससय खो अय्या गत्तानि सीतिं करित्वा कल्लकाया चीवरानि गहेत्वा यथाविहार पविट्ठा । साय बाला मञ्जित्थ—नत्थि आरामे भिक्खू, सुञ्जो आरामो” ति, पुन दासिं आणापेसि—“गच्छ, जे । आराम गन्त्वा काल आरोचेहि—कालो, भन्ते,^५ निद्वित भत्त” ति ।

B 405

२५ अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि—“सन्दहथ^६, भिक्खवे, पत्तचीवर, कालो भत्तस्सा” ति । एव, भन्ते, ति खो ते भिक्खू भगवतो पच्चस्सोसु । अथ खो भगवा पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय—सेय्यथापि नाम बलवा पुरिसो सम्मिञ्जित^७ वा बाह पसारय्य, पसारित वा बाह सम्मिञ्जेय्य, एवमेव—जेतवने अन्तरहितो विसाखाय^८ मिगारमातुया कोट्टके पातुरहोसि । निसीदि भगवा पञ्जत्ते आसने सद्धिं भिक्खुसङ्घेन । अथ खो विसाखा मिगारमाता—अच्छरिय वत् भो अब्भुत्त वत् भो तथागतस्स महिद्धिकता महानुभावता, यत्र हि नाम जण्णुकमत्तेसु^९ पि ओघेसु पवत्तमानेसु^{१०}, कटिमत्तेसु पि ओघेसु पवत्तमानेसु, न हि नाम एकभिक्खुस्स पि^{११} पादा^{१२} वा चीवरानि वा अल्लानि भविस्सन्ती ति—हट्ठा उदग्गा बुद्धप्पमुख^{१३} भिक्खुसङ्घ पणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन सहत्था सन्तप्पेत्वा^{१४} सम्पवारेत्वा भगवन्त भुत्तावि ओनीतपत्तपाणिं एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्ना खो विसाखा मिगारमाता भगवन्त एतदवोच—“अट्ठाह, भन्ते, भगवन्त वरानि याचामी” ति । अतिकन्तवरा खो, विसाखे, तथागता ति । यानि च, भन्ते, कप्पियानि^{१५} यानि च अनवज्जानी ति । वदेहि, विसाखे, ति । इच्छामह, भन्ते, सङ्घस्स यावजीव वस्सिकसाटिक

R 292

B 406

१ स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । २ सीती—स्या०, सीति—रो० । ३ सज्जहथ—सी०, स्या०, रो० । ४ सम्मिञ्जित—म० । ५ जल्लुकमत्तेसु—स्या०, रो० । ६ वत्तमानेसु—सी०, स्या० । ७ एकभिक्खुस्सा पि—स्या० । ८ पादानि—सी० । ९ बुद्धप्पमुख—सी०, रो० । १० कप्पन्ति—स्या० ।

दातु, आगन्तुकभत्त दातु, गमिकभत्त दातु, गिलानभत्त दातु, गिलानुपट्ठाकभत्त दातु, गिलानभेसज्ज दातु, धुवयागु दातु, भिक्खुनीसङ्घस्स^१ उदकसाटिक दातु ति । किं पन त्व, विसाखे, अत्थवस सम्पस्समाना तथागत अट्ठ वरानि याचसी ति^२

इमाह, भन्ते, दासिं आणापेसि—“गच्छ, जे । आराम गन्त्वा काल आरोचेहि—^५कालो, भन्ते, निष्ठित भत्त” ति । अथ खो सा, भन्ते, दासी आराम गन्त्वा अद्दस भिक्खू निक्खित्तचीवरे काय ओवस्सापेन्ते, दिस्वान ‘नत्थि आरामे भिक्खू, आजीवका काय ओवस्सापेन्ती’ ति येनाह तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा म एतदवोच—“नत्थय्ये, आरामे भिक्खू, आजीवका काय ओवस्सापेन्ती” ति । असुचि, भन्ते, नग्गिय जेगुच्छ^३ पटिकूल^४ । इमाह, भन्ते, अत्थवस सम्पस्समाना इच्छामि सङ्घस्स यावजीव वस्सिकसाटिक दातु ।

10 पुन च पर, भन्ते, आगन्तुको भिक्खु न वीथिकुसलो न गोचरकुसलो किलन्तो पिण्डाय चरति । सो मे आगन्तुकभत्त भुञ्जित्वा वीथिकुसलो गोचरकुसलो अकिलन्तो पिण्डाय चरिस्सति । इमाह, भन्ते, अत्थवस सम्पस्समाना इच्छामि सङ्घस्स यावजीव आगन्तुकभत्त दातु ।

पुन च पर, भन्ते, गमिको भिक्खु अत्तनो भत्त परियेसमानो सत्था वा विहायिस्सति, यत्थ वा वास गन्तुकामो भविस्सति तत्थ विकाले उपगच्छिस्सति, किलन्तो अद्धान 15 गमिस्सति । सो मे गमिकभत्त भुञ्जित्वा सत्था न विहायिस्सति, यत्थ वास गन्तुकामो भविस्सति तत्थ काले^५ उपगच्छिस्सति,^६ अकिलन्तो अद्धान गमिस्सति । इमाह, भन्ते, अत्थवस सम्पस्समाना इच्छामि सङ्घस्स यावजीव गमिकभत्त दातु ।

पुन च पर, भन्ते, गिलानस्स भिक्खुनो सप्पायानि भोजनानि अलभन्तस्स आबाधो R 293 वा अभिवद्धिस्सति, कालङ्किरिया^६ वा भविस्सति । तस्स मे गिलानभत्त भुत्तस्स आबाधो न 20 अभिवद्धिस्सति, कालङ्किरिया न भविस्सति । इमाह, भन्ते, अत्थवस सम्पस्समाना इच्छामि सङ्घस्स यावजीव गिलानभत्त दातु ।

पुन च पर, भन्ते, गिलानुपट्ठाको भिक्खु अत्तनो भत्त परियेसमानो गिलानस्स B 407 उस्सुरे भत्त नीहरिस्सति, भत्तच्छेद करिस्सति । सो मे गिलानुपट्ठाकभत्त भुञ्जित्वा गिलानस्स कालेन भत्त नीहरिस्सति, भत्तच्छेद न करिस्सति । इमाह, भन्ते, अत्थवस सम्पस्समाना 25 इच्छामि सङ्घस्स यावजीव गिलानुपट्ठाकभत्त दातु ।

पुन च पर, भन्ते, गिलानस्स भिक्खुनो सप्पायानि भेसज्जानि अलभन्तस्स आबाधो वा अभिवद्धिस्सति, कालङ्किरिया वा भविस्सति । तस्स मे गिलानभेसज्ज परिभुत्तस्स आबाधो न अभिवद्धिस्सति, कालङ्किरिया न भविस्सति । इमाह, भन्ते, अत्थवसं सम्पस्समाना इच्छामि सङ्घस्स यावजीव गिलानभेसज्ज दातु ।

१ भिक्खुनिसङ्घस्स—म० । २ रो० पोत्थके नत्थि । ३ पटिकूल—सी०, रो० । ४ कालेन—सी०, रो०, विकाले—स्या० । ५ न उपगच्छिस्सति—स्या० । ६ कालकिरिया—स्या० ।

पुन च पर, भन्ते, भगवता अन्धकविन्दे दसानिससे सम्पस्समानेन यागु अनुञ्जाता ।
त्याह, भन्ते, आनिससे सम्पस्समाना इच्छामि सङ्घस्स यावजीव धुवयागु दातु ।

इध, भन्ते, भिक्खुनियो अचिरवतिया नदिया वेसियाहि सार्द्धं नग्गा एकतित्थे
नहायन्ति । ता, भन्ते, वेसियो^१ भिक्खुनियो उप्पण्डेसु — “कि नु खो नाम तुम्हाक, अय्ये,
दहरान^२ ब्रह्मचरिय चिण्णेन^३, ननु नाम कामा परिभुज्जितब्बा, यदा जिण्णा भविस्सथ^४ तदा^५
ब्रह्मचरिय चरिस्सथ । एव तुम्हाक उभो अत्था^६ परिग्गहिता भविस्सन्ती” ति । ता, भन्ते,
भिक्खुनियो वेसियाहि उप्पण्डियमाना मङ्कू अहेसु । असुचि, भन्ते, मातुगामस्स नग्गिय
जेगुच्छ पटिकूल । इमाह, भन्ते, अत्थवस सम्पस्समाना इच्छामि भिक्खुनीसङ्घस्स यावजीव
उदकसाटिक दातु ति ।

२६ कि पन त्व, विसाखे, आनिसस सम्पस्समाना तथागत अट्ठ वरानि याचसी ति^{१०}
इध, भन्ते, दिसासु वस्सवुट्ठा^१ भिक्खू सावत्थि आगच्छिस्सन्ति भगवन्त दस्सनाय । ते
भगवन्त उपसङ्गमित्वा पुच्छिस्सन्ति — “इत्थन्नामो, भन्ते, भिक्खु कालङ्कतो,^२ तस्स का गति
को अभिस्सम्परायो” ति^३ त भगवा व्याकरिस्सति^४ सोतापत्तिफले वा सकदागामिफले वा
अनागामिफले वा अरहत्ते^५ वा । त्याह उपसङ्गमित्वा पुच्छिस्सामि — “आगतपुब्बा नु खो,
भन्ते, तेन अय्येन सावत्थी” ति^६ सचे मे वक्खन्ति — “आगतपुब्बा तेन भिक्खुना सावत्थी” ति^{१५} B 408
निट्ठमेत्थ गच्छिस्सामि — निस्ससय मे^१ परिभुत्त^२ तेन अय्येन वस्सिकसाटिका वा आगन्तुकभत्त^३ R 294
वा गमिकभत्त वा गिलानभत्त वा गिलानुपट्ठाकभत्त वा गिलानभेसज्ज वा धुवयागु वा ति ।
तस्सा मे तदनुस्सरन्तिया पामुज्ज जायिस्सति, पमुदिताय पीति जायिस्सति, पीतिमनाय कायो
पस्सम्भिस्सति, पस्सद्धकाया सुख वेदियिस्सामि,^{११} सुखिनिना चित्तं समाधिगियिस्सति । सा मे
भविस्सति इन्द्रियभावना बलभावना बोज्झङ्गभावना । इमाह, भन्ते, आनिसस सम्पस्समाना^{२०}
तथागत अट्ठ वरानि याचामी ति । साधु साधु, विसाखे, साधु खो त्व, विसाखे, इम आनिसस
सम्पस्समाना तथागत अट्ठ वरानि याचसि । अनुजानामि ते, विसाखे, अट्ठ वरानी ति ।
अथ खो भगवा विसाख मिगारमातर इमाहि गाथाहि अनुमोदि —

“या अन्नपान ददतिप्पमोदिता^{१३} ।

सीलूपपन्ना सुगतस्स साविका ॥

ददाति दान अभिमुय्य मच्छर ।

सोवग्गिक सोकनुद सुखावह ॥

25

१ वेसिया-म० । २ दहरान दहरान-सी० । ३ चिण्णे-स्या०, रो० । ४ भविस्सन्ति-रो० ।
५ अन्ता-स्या०, रो० । ६ वस्स वुत्था-सी०, स्या०, रो० । ७ कालङ्कतो-सी०, रो० । ८ व्याकरि
स्सति सी०, रो० । ९ अरहत्तफले-रो० । १० सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ११ परिभुत्ता-
स्या० । १२ वेदियिस्सामि-स्या०, रो० । १३ ददती पमोदिता-सी०, स्या०, अतिपमोदिता-रो० ।

“दिब्ब सा लभते आयु” ।

आगम्म मग्ग विरज अनङ्गण ॥

सा पुब्बकामा सुखिनी अनामया ।

सग्गम्हि कायम्हि चिर पमोदती” ति ॥

- 5 २७ अथ खो भगवा विसाख मिगारमातर इमाहि गाथाहि अनुमोदित्वा उट्ठायासना पक्कामि । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि— “अनुजानामि, भिक्खवे, वस्सिकसाटिक, आगन्तुकभत्त, गमिकभत्त, गिलानभत्त, गिलानुपट्ठाकभत्त, गिलानमेसज्ज, धुवयागु, भिक्खुनीसङ्घस्स उदकसाटिक” ति ।
विसाखाभाणवार निट्ठित ।

§ १८ निसीदनादिअनुजानना

- B 409 २८ तेन खो पन समयेन भिक्खू पणीतानि भोजनानि भुञ्जित्वा मुट्ठस्सती
10 असम्पजाना निद् ओक्कमन्ति^१ । तेस मुट्ठस्सतीन असम्पजानान निद् ओक्कमन्तान सुपिनन्तेन असुचि मुच्चति, सेनासन असुचिना मक्खियति । अथ खो भगवा आयस्सता आनन्देन पच्छासमणेन सेनासनचारिक आहिण्डन्तो अद्दस सेनासन असुचिना मक्खित, दिस्वान आयस्सन्त आनन्द आमन्तेसि— “कि एत, आनन्द, सेनासन मक्खित” ति^२ एतरहि,
R 295 भन्ते, भिक्खू पणीतानि भोजनानि भुञ्जित्वा मुट्ठस्सती असम्पजाना निद् ओक्कमन्ति । तेस
15 मुट्ठस्सतीन असम्पजानान निद् ओक्कमन्तान सुपिनन्तेन असुचि मुच्चति, तयिद, भगवा, सेनासन असुचिना मक्खित ति । एवमेत, आनन्द, एवमेत, आनन्द । मुच्चति हि, आनन्द^३, मुट्ठस्सतीन असम्पजानान निद् ओक्कमन्तान सुपिनन्तेन असुचि । ये ते, आनन्द, भिक्खू उपट्ठितस्सती^४ सम्पजाना निद् ओक्कमन्ति, तेस असुचि न मुच्चति । ये पि ते, आनन्द, पुथुज्जना कामेसु वीतरागा, तेस पि असुचि न मुच्चति । अट्ठानमेत, आनन्द,
20 अनवकासो य अरहतो असुचि मुच्चेय्या ति । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि— “इघाह, भिक्खवे, आनन्देन पच्छासमणेन सेनासनचारिक आहिण्डन्तो अद्दस सेनासन असुचिना मक्खित, दिस्वान आनन्द आमन्तेसि^५ ‘कि एत, आनन्द, सेनासन मक्खित’ ति^२ एतरहि, भन्ते, भिक्खू पणीतानि भोजनानि भुञ्जित्वा मुट्ठस्सती असम्पजाना निद् ओक्कमन्ति । तेस मुट्ठस्सतीन असम्पजानान निद्
25 ओक्कमन्तान सुपिनन्तेन असुचि मुच्चति, तयिद, भगवा, सेनासन असुचिना मक्खित ति । एवमेत, आनन्द, एवमेत, आनन्द, मुच्चति हि, आनन्द, मुट्ठस्सतीन असम्पजानान निद्

१ दिब्ब बल सा लभते च आयु—स्या० । २ ओक्कमयतो—रो० । ३ आनन्द तेस—स्या० ।
४ उपट्ठितस्सती—रो०, सी० । ५ आमन्तेसि—स्या० ।

ओक्कमन्तान सुपिनन्तेन असुचि । ये ते, आनन्द, भिक्खू उपट्ठितस्सती सम्पजाना निह् ओक्कमन्ति, तेस असुचि न मुच्चति । ये पि ते, आनन्द, पुथुज्जना कामेसु वीतरागा तेस पि असुचि न मुच्चति । अट्ठानमेत, आनन्द, अनवकासो य अरहतो असुचि मुच्चेय्या ति ।

“पञ्चिमे, भिक्खवे, आदीनवा मुट्ठस्सतिस्स असम्पजानस्स निह् ओक्कमतो^१—दुक्ख सुपति, दुक्ख पटिबुज्झति, पापक सुपिन पस्सति, देवता न रक्खन्ति, असुचि मुच्चति । इमे^५ खो, भिक्खवे, पञ्च आदीनवा मुट्ठस्सतिस्स असम्पजानस्स निह् ओक्कमतो ।

“पञ्चिमे, भिक्खवे, आनिससा उपट्ठितस्सतिस्स सम्पजानस्स निह् ओक्कमतो—सुख सुपति, सुख पटिबुज्झति, न पापक सुपिन पस्सति, देवता रक्खन्ति, असुचि न मुच्चति । इमे खो, भिक्खवे, पञ्च आनिससा उपट्ठितस्सतिस्स सम्पजानस्स निह् ओक्कमतो ।

B 410

“अनुजानामि, भिक्खवे, कायगुत्तिया चीवरगुत्तिया सेनासनगुत्तिया निसीदन” ति ।^{१०}

तेन खो पन समयेन अतिखुद्दक निसीदन न सब्ब सेनासन गोपेति^१ । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, यावमहन्त पच्चत्थरण आकङ्कति तावमहन्त पच्चत्थरण कातु ति ।

२९ तेन खो पन समयेन आयस्सतो आनन्दस्स उपज्झायस्स आयस्सतो बेलट्टसीसस्स^१ थुल्लकच्छाबाधो होति । तस्स लसिकाय चीवरानि काये लग्गन्ति । तानि भिक्खू उदकेन^{१५} तेमेत्वा तेमेत्वा अपकङ्कन्ति । अहसा खो भगवा सेनासनचारिक आहिण्डन्तो ते भिक्खू तानि चीवरानि उदकेन तेमेत्वा तेमेत्वा अपकङ्कन्ते, दिस्वान येन ते भिक्खू तेनुपसङ्गमि, उपङ्कमित्वा ते भिक्खू एतदवोच—“कि इमस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो आबाधो” ति^२ इमस्स, भन्ते, आयस्सतो थुल्लकच्छाबाधो । लसिकाय चीवरानि काये लग्गन्ति । तानि मय उदकेन^{२०} तेमेत्वा तेमेत्वा अपकङ्कामा ति । अथ खो भगवा एतस्स निदाने एतस्स पकरणे धम्मि कथं^{२०} कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—“अनुजानामि, भिक्खवे, यस्स कण्डु वा पिळ्ळा वा अस्सावो वा थुल्लकच्छु वा^३ आबाधो कण्डुपटिच्छादि” ति ।

R 296

३० अथ खो विसाखा मिगारमाता मुखपुञ्छनचोळक^४ आदाय येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्ना खो विसाखा मिगारमाता भगवन्त एतदवोच—“पटिगण्हातु^५ मे, भन्ते, भगवा^६ मुखपुञ्छनचोळक,^{२५} य मम अस्स दीघरत्त हिताय सुखाया” ति । पटिगण्हेसि भगवा मुखपुञ्छनचोळक । अथ खो भगवा विसाख मिगारमातर धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पसहसेसि । अथ खो विसाखा मिगारमाता भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सिता समादपिता

B 411

१ ओक्कमयतो—रो० । २ सज्जोपेति—म । ३ बेलट्टसीसस्स—सी०, बेलट्टसीसस्स—स्या० । ४ थुल्लकच्छा—स्या०, रो० । ५ कण्डुपटिच्छादि—म० । ६ मुखपुञ्छनचोळ—स्या०, मुखपुञ्छनचोळ—म०, मुखपुञ्छनचोळक—रो० । ७ पटिगण्हातु—सी०, पटिगण्हातु—रो० । ८ अथ पाठो स्या पोत्थके नत्थि ।

समुत्तेजिता सम्पहसिता उद्धायासना भगवन्त अभिवादेत्वा पदविखण कत्वा पक्कामि । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, मुखपुञ्छनचोळक” ति ।

३१ तेन खो पन समयेन रोजो मल्लो आयस्सतो आनन्दस्स सहायो होति । रोजस्स मल्लस्स खोमपिलोतिका आयस्सतो आनन्दस्स हत्थे निक्खित्ता होति । आयस्सतो च आनन्दस्स खोमपिलोतिकाय अत्थो होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स विस्सास गहेतु — सन्दिट्ठो च होति, सम्भत्तो च, आलपितो च, जीवति च, जानाति च, गहिते मे अत्तमनो भविस्सती ति । अनुजानामि, भिक्खवे, इमेहि पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स विस्सास गहेतु ति ।

10 ३२ तेन खो पन समयेन भिक्खून परिपुण्ण होति तिचीवर । अत्थो च होति परिस्सावनेहि पि थविकाहि पि । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, परिकखारचोळक^१ ति ।

§ १९ पच्छिमविकप्पनुपगचीवरादिकथा

३३ अथ खो भिक्खून एतदहोसि — “थानि तानि भगवता अनुञ्जातानि तिचीवर
R 297 ति वा वस्सिकसाटिका ति वा निसीदन ति वा पच्चत्थरण ति वा कण्डुप्पटिच्छादी ति वा
15 मुखपुञ्छनचोळक ति वा परिकखारचोळक ति वा, सब्बानि तानि अधिद्वातब्बानि नु खो, उदाहु, विकप्पेतब्बानी” ति^२ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, तिचीवर अधिद्वातु न विकप्पेतु, वस्सिकसाटिक वस्सान चातुमास अधिद्वातु, ततो पर विकप्पेतु, निसीदन अधिद्वातु न विकप्पेतु, पच्चत्थरण अधिद्वातु न विकप्पेतु, कण्डुप्पटिच्छादिं याव आबाधा अधिद्वातु ततो पर विकप्पेतु, मुखपुञ्छनचोळक अधिद्वातु न
20 विकप्पेतु, परिकखारचोळक अधिद्वातु न विकप्पेतु ति ।

B 412 अथ खो भिक्खून एतदहोसि — “कित्तक पच्छिम नु खो चीवर विकप्पेतब्ब” ति^३ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, आयामेन अट्ठङ्गुल सुगतङ्गुलेन चतुरङ्गुलवित्थत पच्छिम चीवर विकप्पेतु ति ।

३४ तेन खो पन समयेन आयस्सतो महाकत्सपस्स पसुकूलकतो^१ गरुको होति ।
25 भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, सुत्तल्लख कातु ति । विकण्णो होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, विकण्ण उद्धरितु ति । सुत्ता ओकिरियन्ति^३ । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, अनुवात परिमण्ड आरोपेतु ति ।

१ परिकखारचोळ-स्या०, परिकखारचोळक-रो० । २ पसुकूलिकतो-स्या० । ३ ओकिरीयन्ति-सी० ।

३५ तेन खो पन समयेन सङ्घाटिया पत्ता लुज्जन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, अट्टपदक कातु ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्स भिक्खुनो तिचीवरे^१ कयिरमाने सब्ब छिन्नक नप्पहोति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, द्वे छिन्नकानि एक अच्छिन्नक ति ।

5

द्वे छिन्नकानि एक अच्छिन्नक नप्पहोति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, द्वे अच्छिन्नकानि एक^२ छिन्नक ति ।

द्वे अच्छिन्नकानि एक छिन्नक नप्पहोति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, अन्वाधिक पि आरोपेतु, न च, भिक्खवे, सब्ब अच्छिन्नक धारेतब्ब । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति । *

10

३६ तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्स भिक्खुनो बहु चीवर उप्पन्न होति । सो च त चीवर मातापितून^३ दातुकामो होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । मातापितरो ति^४ खो, भिक्खवे, ददमाने^५ कि वदेय्याम^६ ? अनुजानामि, भिक्खवे, मातापितून दातु । न च, भिक्खवे, सद्भादेय्य विनिपातेतब्ब । यो विनिपातेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

R 298

३७ तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु अन्धवने चीवर निक्खिपित्वा सन्तरुत्तरेन^{१५} गाम पिण्डाय पाविसि । चोरा त चीवर अवहरिंसु । सो भिक्खु दुच्चोळो होति ल्खचीवरो । भिक्खू एवमाहसु — “किस्स त्व, आवुसो, दुच्चोळो ल्खचीवरोसी” ति^{१७} इधाह, आवुसो, अन्धवने चीवर निक्खिपित्वा सन्तरुत्तरेन गाम पिण्डाय पाविसि । चोरा त चीवर अवहरिंसु । तेनाह दुच्चोळो ल्खचीवरो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, सन्तरुत्तरेन गामो पविसितब्बो । यो पविसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

B 413

20

तेन खो पन समयेन आयस्सा आनन्दो असतिया^१ सन्तरुत्तरेन गाम पिण्डाय पाविसि । भिक्खू आयस्सन्त आनन्द एतदवोचु — “ननु खो, आवुसो आनन्द, भगवता पञ्जत्त — ‘न सन्तरुत्तरेन गामो पविसितब्बो’ ति^२ किस्स त्व, आवुसो आनन्द,^३ सन्तरुत्तरेन गाम पविट्ठो” ति^४ सच्च, आवुसो, भगवता पञ्जत्त — ‘न सन्तरुत्तरेन गामो पविसितब्बो’ ति । अपि चाह असतिया पविट्ठो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

25

पञ्चिमे, भिक्खवे, पच्चया सङ्घाटिया निक्खेपाय — गिलानो वा होति, वस्सिकसङ्केत वा होति, नदीपार गन्तु^१ वा होति, अमाळगुत्तिविहारो वा होति, अत्थतकठिन^{११} वा होति । इमे खो, भिक्खवे, पच्च पच्चया सङ्घाटिया निक्खेपाय ।

१ चीवरे—स्या० । २ रो० पोत्थके नत्थि । ३ मातापितुन्न—सी०, रो० । ४ हि—रो० । ५ ददमानो—सी० । ६ वदेय्यामि—सी० । ७ ल्खचीवरो—रो०, सी० । ८ असतिया—म० । ९ अय पाठो सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । १० नदीपारगत—सी० । ११ कथिन—म० ।
महावग्गो—४०

पञ्चिमे, भिक्खवे, पञ्चया उत्तरासङ्गस्स निक्खेपाय पे० अन्तरवासकस्स निक्खेपाय—गिलानो वा होति, वस्सिकसङ्केत वा होति, नदीपार गन्तु वा होति, अगळ-गुत्तिविहारो वा होति, अत्थतकठिन वा होति । इमे खो, भिक्खवे, पञ्च पञ्चया उत्तरासङ्गस्स अन्तरवासकस्स निक्खेपाय ।

५ पञ्चिमे, भिक्खवे, पञ्चया वस्सिकसाटिकाय निक्खेपाय—गिलानो वा होति, निस्सीम गन्तु वा होति, नदीपार गन्तु वा होति, अगळगुत्तिविहारो वा होति, वस्सिकसाटिका अकता वा होति विप्पकता वा । इमे खो, भिक्खवे, पञ्च पञ्चया वस्सिकसाटिकाय निक्खेपाया ति ।

§ २० सङ्घिकचीवरुप्पादकथा

B 414

३८ तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु एको वस्स वसि । तत्थ मनुस्सा सङ्घस्स देमा ति चीवरानि अदसु । अथ खो तस्स भिक्खुनो एतदहोसि—“भगवता पञ्चत्त ‘चतुवग्गो

R 209

१० पच्छिमो सङ्घो’ ति । अह चम्हि एकको । इमे च मनुस्सा सङ्घस्स देमा ति चीवरानि अदसु । यन्नूनाह इमानि सङ्घिकानि चीवरानि सावत्थि हरेय्य” ति । अथ खो सो भिक्खु तानि चीवरानि आदाय सावत्थि गन्त्वा भगवतो एतमत्थ आरोचेसि । तुय्हेव, भिक्खु, तानि चीवरानि याव कठिनस्स उब्भाराया ति । इध पन, भिक्खवे, भिक्खु एको वस्स वसति । तत्थ मनुस्सा सङ्घस्स देमा ति चीवरानि देन्ति । अनुजानामि, भिक्खवे, तस्सेव तानि १५ चीवरानि याव कठिनस्स उब्भाराया ति ।

तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु उतुकाल एको वसि । तत्थ मनुस्सा सङ्घस्स देमा ति चीवरानि अदसु । अथ खो तस्स भिक्खुनो एतदहोसि—“भगवता पञ्चत्त ‘चतुवग्गो पच्छिमो सङ्घो’ ति । अह चम्हि एकको । इमे च मनुस्सा सङ्घस्स देमा ति चीवरानि अदसु । यन्नूनाह इमानि सङ्घिकानि चीवरानि सावत्थि हरेय्य” ति । अथ खो सो भिक्खु २० तानि चीवरानि आदाय सावत्थि गन्त्वा भिक्खून् एतमत्थ आरोचेसि । भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, सम्मुखीभूतेन सङ्घेन भाजेतु । इध पन, भिक्खवे, भिक्खु उतुकाल एको^१ वसति । तत्थ मनुस्सा सङ्घस्स देमा ति चीवरानि देन्ति । अनुजानामि, भिक्खवे, तेन भिक्खुना तानि चीवरानि अधिद्वातु—मय्हिमानि चीवरानी ति । तस्स चे, भिक्खवे, भिक्खुनो त चीवर अनधिद्विते^२ अब्जो भिक्खु आगच्छति, समको दातब्बो २५ भागो । तेहि चे, भिक्खवे, भिक्खूहि त चीवर भाजियमाने, अपातिते कुसे, अब्जो भिक्खु आगच्छति, समको दातब्बो भागो । तेहि चे, भिक्खवे, भिक्खूहि त चीवर भाजियमाने, पातिते कुसे, अब्जो भिक्खु आगच्छति, नाकामा दातब्बो भागो ति ।

तेन खो पन समयेन द्वे भातिका^३ थेरा, आयस्सा च इसिदासो आयस्सा च इसिभद्दो^४,

१ एकको—सी० । २ अनधिद्वितेन—रो० । ३ भातुका—सी०, स्या०, रो० । ४ इसिभट्टो—म०, इसिभत्तो—स्या०, रो० ।

सावत्थिय वस्सवुट्ठो^१ अब्जतर गामकावास अगमसु । मनुस्सा चिरस्सा पि थेरा आगता ति सचीवरानि भत्तानि अदसु^२ । आवासिका भिक्खू थेरे पुच्छिसु — “इमानि, भन्ते, सङ्घिकानि चीवरानि थेरे आगम्म उपपन्नानि, सादियिस्सन्ति थेरा भाग” ति । थेरा एवमाहसु — “यथा खो मय, आवुसो, भगवता धम्म देसित आजानाम, तुम्हाक येव तानि चीवरानि याव कठिनस्स उब्भाराया” ति ।

B 415

5

तेन खो पन समयेन तयो भिक्खू राजगहे वस्स वसन्ति । तत्थ मनुस्सा सङ्घस्स देमा ति चीवरानि देन्ति । अथ खो तेस भिक्खून् एतदहोसि — “भगवता पब्बत्त चतुवग्गो पच्छिमो सङ्घो” ति । मय चम्हा^३ तयो जना । इमे च मनुस्सा सङ्घस्स देमा ति चीवरानि देन्ति । कथ नु खो अम्हेहि पटिपज्जितब्ब” ति^४ तेन खो पन समयेन सम्बहुल्य थेरा, आयस्सा च नीलवासी^५ आयस्सा च साणवासी आयस्सा च गोपको^६ आयस्सा च भगु आयस्सा^{१०} च फल्लिक्सन्दानो^६, पाटलिपुत्ते विहरन्ति कुक्कुटारामे । अथ खो ते भिक्खू पाटलिपुत्त गन्त्वा थेरे पुच्छिसु । थेरा एवमाहसु — “यथा खो मय आवुसो भगवता धम्म देसित आजानाम, तुम्हाक येव तानि चीवरानि याव कठिनस्स उब्भाराया” ति ।

R. 300

§ ११ उपनन्दसक्यपुत्तवत्थु

३९ तेन खो पन समयेन आयस्सा उपनन्दो सक्यपुत्तो सावत्थिय वस्सवुट्ठो अब्जतर गामकावास अगमासि । तत्थ च भिक्खू चीवर भाजेतुकामा सन्निपत्तिंसु । ते एवमाहसु —^{१५} “इमानि खो, आवुसो, सङ्घिकानि चीवरानि भाजियिस्सन्ति, सादियिस्ससि भाग” ति^१ आमामुसो, सादियिस्सामी ति । ततो चीवरभाग गहेत्वा अब्ज आवास अगमासि । तत्थ पि भिक्खू चीवर भाजेतुकामा सन्निपत्तिंसु । ते पि एवमाहसु — “इमानि खो, आवुसो, सङ्घिकानि चीवरानि भाजियिस्सन्ति, सादियिस्ससि भाग” ति^२ आमामुसो, सादियिस्सामी ति । ततो पि चीवरभाग गहेत्वा अब्ज आवास अगमासि । तत्थ पि भिक्खू चीवर भाजेतुकामा^{२०} सन्निपत्तिंसु । ते पि एवमाहसु — “इमानि खो, आवुसो, सङ्घिकानि चीवरानि भाजियिस्सन्ति, सादियिस्ससि भाग” ति^३ आमामुसो, सादियिस्सामी ति । ततो पि चीवरभाग गहेत्वा महन्त चीवरभण्डिक^४ आदाय पुनदेव सावत्थि पच्चागच्छि । भिक्खू एवमाहसु — “महापुब्बोसि त्व, आवुसो उपनन्द, बहु ते चीवर उपपन्न” ति । कुतो मे, आवुसो, पुब्ब^५ इधाह, आवुसो, सावत्थिय वस्सवुट्ठो अब्जतर गामकावास अगमासि । तत्थ भिक्खू चीवर भाजेतुकामा^{२५} सन्निपत्तिंसु । ते म एवमाहसु — “इमानि खो, आवुसो, सङ्घिकानि चीवरानि भाजियिस्सन्ति, सादियिस्ससि भाग” ति^६ आमामुसो, सादियिस्सामी ति । ततो चीवरभाग गहेत्वा अब्ज आवासं अगमासि । तत्थ पि भिक्खू चीवर भाजेतुकामा सन्निपत्तिंसु । ते पि म एवमाहसु —

B 416

R 301

१ वस्सवुत्था-सी०, रो०, स्या० । २ अकसु-सी० । ३ मयच्चम्हा-सी० । ४ नीलवासी-रो०, म० । ५ गोतको-म० । ६ फल्लिक्सन्दानो-स्या०, रो०, फल्लिक्सन्तानो-म० । ७ चीवरभण्डिय-सी० ।

‘इमानि खो, आवुसो, सङ्घिकानि चीवरानि भाजियिस्सन्ति, सादियिस्ससि भाग’ ति^१ आमामुसो, सादियिस्सामी ति । ततो पि चीवरभाग गहेत्वा अञ्ज आवास अगमासिं । तथ पि भिक्खू चीवर भाजेतुकामा सन्निपत्तिं सु । ते पि म एवमाहसु—“इमानि खो, आवुसो, सङ्घिकानि चीवरानि भाजियिस्सन्ति, सादियिस्ससि भाग” ति^२ आमामुसो, सादियिस्सामी ति । ततो पि चीवरभाग अगगहेसिं । एव मे बहु चीवर उपपन्न ति । कि पन त्व, आवुसो उपनन्द, अञ्जत्र वस्सवुट्ठो अञ्जत्र चीवरभाग सादियी ति^३ एवमामुसो ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खियन्ति^४ विपाचेन्ति—“कथ हि नाम आयस्सा उपनन्दो सक्कपुत्तो अञ्जत्र वस्सवुट्ठो अञ्जत्र चीवरभाग सादियिस्सती” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० सच्च किर त्व, उपनन्द, अञ्जत्र वस्सवुट्ठो अञ्जत्र चीवरभाग सादियी ति^५ सच्च भगवा ति । विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथ हि नाम त्व, मोघपुरिस, अञ्जत्र वस्सवुट्ठो अञ्जत्र चीवरभाग सादियिस्ससि । नेत, मोघपुरिस, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० विगरहित्वा धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—“न, भिक्खवे, अञ्जत्र वस्सवुट्ठेन अञ्जत्र चीवरभागो सादितब्बो^६ । यो सादियेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

15 तेन खो पन समयेन आयस्सा उपनन्दो सक्कपुत्तो एको द्वीसु आवासेसु वस्स वसि—एव मे बहु चीवर उपपज्जिस्सती ति । अथ खो तेस भिक्खू एतदहोसि—“कथ नु खो आयस्सतो उपनन्दस्स सक्कपुत्तस्स चीवरपटिवीसो^७ दातब्बो” ति^८ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । देथ, भिक्खवे, मोघपुरिसस्स एकाधिप्पाय । इध पन, भिक्खवे, भिक्खु एको द्वीसु आवासेसु वस्स वसति—एव मे बहु चीवर उपपज्जिस्सती ति । सचे अमुत्र उपड्डु 20 अमुत्र उपड्डु वसति, अमुत्र उपड्डु अमुत्र उपड्डु चीवरपटिवीसो दातब्बो । यत्थ वा पन बहुतर वसति, ततो चीवरपटिवीसो दातब्बो ति ।

§ २२ गिलानवत्थुकथा

B 417

४० तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्स भिक्खुनो कुच्छिविकाराबाधो होति । सो सके मुत्तकरीसे पलिपन्नो सेति । अथ खो भगवा आयस्सता आनन्देन पच्छासमणेन सेनासनचारिक आहिण्डन्तो येन तस्स भिक्खुनो विहारो तेनुपसङ्गमि । अहसा खो भगवा 25 त भिक्खु सके मुत्तकरीसे पलिपन्न सयमान,^१ दिस्वान येन सो भिक्खु तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा त भिक्खु एतदवोच—“कि ते, भिक्खु, आबाधो” ति^२ कुच्छिविकारो मे, भगवा, ति । अत्थि पन ते, भिक्खु, उपट्ठाको ति^३ नत्थि, भगवा, ति । किस्स त भिक्खू न उपट्ठहन्ती ति^४ 30 अह खो, भन्ते, भिक्खू न अकारको, तेन म भिक्खू न उपट्ठेन्ती ति । अथ खो

R 302

१ सादियिस्ससी ति—रो०, सादियिस्ससी ति—सी० । २ खीयन्ति—सी०, स्या, रो० । ३ सादियितब्बो—सी० । ४ पटिवीसो—सी०, पटिवीसो—रो०, स्या० । ५ सेमान—सी० । ६ उपट्ठेन्ती ति सी०, स्या०, रो० ।

भगवा आयस्सन्त आनन्द आमन्तेसि — “गच्छानन्द, उदक आहर, इम भिक्खु नहापेस्सामा”
 ति । एव, भन्ते, ति खो आयस्सा आनन्दो भगवतो पटिस्सुणित्वा उदक आहरि^१ । भगवा
 उदक आसिञ्चि । आयस्सा आनन्दो परिधोवि । भगवा सीसतो अगहेसि । आयस्सा आनन्दो
 पादतो उच्चारित्वा मञ्चके निपातेसु । अथ खो भगवा एतस्सि निदाने एतस्सि पकरणे भिक्खुसङ्घ
 सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि — “अत्थि, भिक्खवे, अमुकस्सि विहारे भिक्खु गिलानो”^२
 ति^३ अत्थि, भगवा, ति । कि तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो आबाधो ति^४ तस्स, भन्ते,
 आयस्सतो कुच्छिविकाराबाधो ति । अत्थि पन, भिक्खवे, तस्स भिक्खुनो उपट्ठाको ति^५
 नत्थि, भगवा, ति । किस्स त भिक्खू न उपट्ठेन्ती ति^६ एसो, भन्ते, भिक्खु भिक्खून
 अकारको, तेन त भिक्खू न उपट्ठेन्ती ति । नत्थि वो^७, भिक्खवे, माता, नत्थि पिता, ये वो
 उपट्ठहेय्यु । तुम्हे चे, भिक्खवे, अब्जमब्ज न उपट्ठहिस्सथ, अथ को चरहि उपट्ठहिस्सति^८
 यो, भिक्खवे, म उपट्ठहेय्य सो गिलान उपट्ठहेय्य । सचे उपज्झायो होति, उपज्झायेन
 यावजीव उपट्ठातब्बो, वुट्ठानमस्स^९ आगमेतब्ब । सचे आचरियो होति, आचरियेन यावजीव
 उपट्ठातब्बो, वुट्ठानमस्स आगमेतब्ब । सचे सद्धिविहारिको होति, सद्धिविहारिकेन यावजीव
 उपट्ठातब्बो, वुट्ठानमस्स आगमेतब्ब । सचे अन्तेवासिको होति, अन्तेवासिकेन यावजीव
 उपट्ठापेतब्बो, वुट्ठानमस्स आगमेतब्ब । सचे समानुपज्झायको होति, समानुपज्झायकेन यावजीव^{१०}
 उपट्ठातब्बो, वुट्ठानमस्स आगमेतब्ब । सचे समानाचरियको होति, समानाचरियकेन यावजीव
 उपट्ठातब्बो, वुट्ठानमस्स आगमेतब्ब । सचे न होति उपज्झायो वा आचरियो वा
 सद्धिविहारिको वा अन्तेवासिको वा समानुपज्झायको वा समानाचरियको वा सङ्गेन
 उपट्ठातब्बो । नो चे उपट्ठहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B 418

४१ पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतो गिलानो दूपट्ठो^१ होति — असप्पायकारी^२
 होति, सप्पाये मत्त न जानाति, भेसज्ज न पटिसेविता होति, अत्थकामस्स गिलानुपट्ठाकस्स
 यथाभूत आबाध नाविकत्ता होति ‘अभिक्कमन्त वा अभिक्कमती ति, पटिक्कमन्त वा
 पटिक्कमती ति, ठित वा ठितो’ ति, उप्पन्नान सारीरिकान वेदनान दुक्खान तिब्बान^३ खरान
 कटुकान असातान अमनापान पाणहरान अनधिवासकजातिको होति । इमेहि खो, भिक्खवे,
 पञ्चहङ्गेहि समन्नागतो गिलानो दूपट्ठो होति ।

25

पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतो गिलानो सूपट्ठो होति — सप्पायकारी होति,
 सप्पाये मत्त जानाति, भेसज्ज पटिसेविता होति, अत्थकामस्स गिलानुपट्ठाकस्स यथाभूत
 आबाध आविकत्ता होति ‘अभिक्कमन्त वा अभिक्कमती ति, पटिक्कमन्त वा पटिक्कमती ति,
 ठित वा ठितो’ ति, उप्पन्नान सारीरिकान वेदनान दुक्खान तिब्बान खरान कटुकान

R 303

१ आहरित्वा-रो० । २ ते-रो० । ३ वुट्ठानस्स-सी०, स्या०, रो० । ४ दूपट्ठाको-स्या०,
 दुपट्ठाको-रो० । ५ तिप्पान-सी० ।

असातान अमनापान पाणहरान अधिमासकजातिको होति । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतो गिलानो सूपट्ठो होति ।

पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतो गिलानुपट्ठाको नाल गिलान उपट्ठातु — न पटिबलो होति भेसज्ज सविधातु,^१ सप्पायासप्पाय न जानाति असप्पाय उपनामेति सप्पाय^५ अपनामेति, आमिसन्तरो गिलान उपट्ठाति नो भेत्तचित्तो, जेगुच्छी होति उच्चार वा पस्साव वा खेळ वा वन्त वा नीहातु, न पटिबलो होति गिलान कालेन काल धम्मिया कथाय सन्दस्सेतु समादपेतु समुत्तेजेतु सम्पहसेतु । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतो गिलानुपट्ठाको नाल गिलान उपट्ठातु ।

B 419

पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतो गिलानुपट्ठाको अल गिलान उपट्ठातु — पटिबलो^{१०} होति भेसज्ज सविधातु, सप्पायासप्पाय जानाति असप्पाय अपनामेति सप्पाय उपनामेति, भेत्तचित्तो गिलान उपट्ठाति^१ नो आमिसन्तरो, अजेगुच्छी होति उच्चार वा पस्साव वा खेळ वा वन्त वा नीहातु, पटिबलो होति गिलान कालेन काल धम्मिया कथाय सन्दस्सेतु समादपेतु समुत्तेजेतु सम्पहसेतु । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतो गिलानुपट्ठाको अल गिलान उपट्ठातु ति ।

§ २३ मतसन्तककथा

१५ ४२ तेन खो पन समयेन द्वे भिक्खू कोसलेसु जनपदे^१ अद्धानमगाप्पटिपन्ना^४ होन्ति । ते अब्जतर आवास उपगच्छिंसु । तत्थ अब्जतरो भिक्खु गिलानो होति । अथ खो तेस भिक्खून एतदहोसि — “भगवता खो, आवुसो, गिलानुपट्ठान वण्णित । हन्द, मय, आवुसो, इम भिक्खु उपट्ठहेमा” ति^५ । ते त उपट्ठहिंसु । सो तेहि उपट्ठहियमानो^६ कालमकासि । अथ खो ते भिक्खू तस्स भिक्खुनो पत्तचीवर आदाय सावर्त्थि गन्त्वा भगवतो एतमत्थ^{२०} आरोचेसु । “भिक्खुस्स, भिक्खवे, कालङ्कते” सङ्घो सामी पत्तचीवरे, अपि च गिलानुपट्ठाका^{२०} बहुपकारा^७ । अनुजानामि, भिक्खवे, सङ्घेन तिचीवर च पत्त च गिलानुपट्ठाकान दातु । एव च पन, भिक्खवे, दातब्ब । तेन गिलानुपट्ठाकेन भिक्खुना सङ्घ उपसङ्गमित्वा एवमस्स वचनीयो — “इत्थन्नामो, भन्ते, भिक्खु कालङ्कतो । इद तस्स तिचीवर च पत्तो चा” ति । व्यत्तेन^९ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

R 304

२५ “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामो भिक्खु कालङ्कतो । इद तस्स तिचीवर च पत्तो च । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इम तिचीवर च पत्त च गिलानुपट्ठाकान ददेय्य । एसा जत्ति ।

१ विधातु-रो । २ उपट्ठेति-स्या० । ३ जनपदेसु-सी०, स्या०, रो० । ४ अद्धानमगाप्पटिपन्ना-रो०, सी०, स्या० । ५ उपट्ठेमाति-सी०, स्या० । ६ उपट्ठहियमानो-सी०, स्या० । ७ कालङ्कते-सी०, स्या०, रो० । ८ बहुकारा-सी० । ९ व्यत्तेन-सी०, रो० ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामो भिक्खु कालङ्कतो । इदं तस्स तिचीवरं च पत्तो च । सङ्घो इमं तिचीवरं च पत्तं च गिलानुपट्ठाकानं देति । यस्सायस्मतो खमति इमस्स तिचीवरस्स च पत्तस्स च गिलानुपट्ठाकानं दानं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दिन्नं इदं सङ्घेन तिचीवरं च पत्तो च गिलानुपट्ठाकानं । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति । B 420

४३ तेन खो पन समयेन अब्जतरो सामणेरो कालङ्कतो होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । सामणेस्स, भिक्खवे, कालङ्कते सङ्घो सामी पत्तचीवरे, अपि च गिलानुपट्ठाका बहूपकारा । अनुजानामि, भिक्खवे, सङ्घेन चीवरं च पत्तं च गिलानुपट्ठाकानं दातु । एव च पन, भिक्खवे, दातव्वं । तेन गिलानुपट्ठाकेन भिक्खुना सङ्घं उपसङ्गमित्वा एवमस्स वचनीयो— “इत्थन्नामो, भन्ते, सामणेरो कालङ्कतो, इदं तस्स चीवरं च पत्तो च” ति । 10
व्यक्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतव्वो—

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामो सामणेरो कालङ्कतो । इदं तस्स चीवरं च पत्तो च । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इमं चीवरं च पत्तं च गिलानुपट्ठाकानं ददेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामो सामणेरो कालङ्कतो । इदं तस्स चीवरं च 15
पत्तो च । सङ्घो इमं चीवरं च पत्तं च गिलानुपट्ठाकानं देति । यस्सायस्मतो खमति इमस्स चीवरस्स च पत्तस्स च गिलानुपट्ठाकानं दानं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दिन्नं इदं सङ्घेन चीवरं च पत्तो च गिलानुपट्ठाकानं । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

४४ तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु च सामणेरो च गिलानुपट्ठाकानं उपट्ठाहिसु । सो 20
तेहि उपट्ठाहियमानो कालमकासि । अथ खो तस्स गिलानुपट्ठाकस्स भिक्खुनो एतदहोसि— R 305
“कथं नु खो गिलानुपट्ठाकस्स सामणेस्स चीवरपटिवीसो दातव्वो” ति ? भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानुपट्ठाकस्स सामणेस्स समकं पटिवीसं दातुं ति ।

तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु बहुभण्डो बहुपरिक्खारो कालङ्कतो होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । भिक्खुस्स, भिक्खवे, कालङ्कते सङ्घो सामी पत्तचीवरे, अपि च 25
गिलानुपट्ठाका बहूपकारा । अनुजानामि, भिक्खवे, सङ्घेन तिचीवरं च पत्तं च गिलानुपट्ठाकानं B 421
दातु । यं तत्थं लहुभण्डं लहुपरिक्खारं तं सम्मुखीभूतेन सङ्घेन भाजेतु । यं तत्थं गरुभण्डं गरुपरिक्खारं तं आगतानागतस्स चातुहिसस्स सङ्घस्स अविस्सज्जिकं अवेमज्जिकं ति ।

§ २४. नगिकपटिकखेपकथा

४५ तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु नगो हुत्वा येन भगवा तेनुपसङ्गमि,

उपसङ्गमित्वा भगवन्त एतदवोच — “भगवा,^१ भन्ते, अनेकपरियायेन अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णवादी । इदं, भन्ते, नग्गिय अनेकपरियायेन अप्पिच्छताय सन्तुट्ठिताय^२ सल्लेखाय धुतत्ताय^३ पासादिकताय अपचयाय विरियारम्भाय सवत्तति । साधु, भन्ते, भगवा भिक्खून नग्गिय अनुजानातू” ति । विगरहि
 १५ बुद्धो भगवा — “अननुच्छविक,^४ मोघपुरिस, अननुलोमिक अप्पतिरूप अस्सामणक अकप्पिय अकरणीय । कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, नग्गिय तिथियसमादानं समादियिस्ससि । नेत, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय पे० ” विगरहित्वा धम्मं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, नग्गिय तिथियसमादानं समादियितव्वं । यो समादियेय्य, आपत्तिं थुल्लच्चयस्सा” ति ।

B. 306

§ २५ कुसचीरादिपटिकखेपकथा

१० ४६ तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु कुसचीरं निवासेत्वा पे० वाकचीरं निवासेत्वा पे० फलकचीरं निवासेत्वा पे० केसकम्बलं निवासेत्वा पे० वालकम्बलं^५ निवासेत्वा पे० उल्लकपक्खं निवासेत्वा पे० अजिनक्खिपं निवासेत्वा येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्त एतदवोच — “भगवा, भन्ते, अनेकपरियायेन अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स
 १५ वण्णवादी । इदं, भन्ते, अजिनक्खिपं अनेकपरियायेन अप्पिच्छताय सन्तुट्ठिताय सल्लेखाय धुतत्ताय पासादिकताय अपचयाय विरियारम्भाय सवत्तति । साधु, भन्ते, भगवा भिक्खून अजिनक्खिपं अनुजानातू” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविक, मोघपुरिस, अननुलोमिक अप्पतिरूप अस्सामणक अकप्पिय अकरणीय । कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, अजिनक्खिपं तिथियधजं धारेस्ससि । नेत, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय पे० ”
 २० विगरहित्वा धम्मं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, अजिनक्खिपं तिथियधजं धारेतव्वं । यो धारेय्य, आपत्तिं थुल्लच्चयस्सा” ति ।

B. 422

तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु अक्कनाळं^६ निवासेत्वा पे० पोत्थकं निवासेत्वा येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्त एतदवोच — “भगवा, भन्ते, अनेकपरियायेन अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स,
 २५ वण्णवादी । अयं, भन्ते, पोत्थको अनेकपरियायेन अप्पिच्छताय सन्तुट्ठिताय सल्लेखाय धुतत्ताय पासादिकताय अपचयाय विरियारम्भाय सवत्तति । साधु, भन्ते, भगवा भिक्खून पोत्थकं अनुजानातू” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविक, मोघपुरिस, अननुलोमिक अप्पतिरूप अस्सामणक अकप्पिय अकरणीय । कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, पोत्थकं

१ भगवा हि—रो० । २ सन्तुट्ठिताय—सी०, रो, सन्तुट्ठिताय—स्या० । ३ धुतत्ताय—म० ।
 ४ अननुच्छवियं—सी०, रो० । ५ वालकम्बलं—सी०, स्या०, रो० । ६ अक्कनाळं—सी०, स्या०, रो० ।

निवासेस्ससि । नेत, मोघपुरिस, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० ” विगारहित्वा धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, पोत्थको निवासेतब्बो । यो निवासेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

§ २६ सव्वनीलकादिपटिक्खेपकथा

४७ तेन खो पन समयेन छव्वमिया भिक्खू सव्वनीलकानि चीवरानि धारेन्ति पे० सव्वपीतकानि चीवरानि धारेन्ति पे० सव्वलोहितकानि चीवरानि धारेन्ति ५ पे० सव्वमज्झिद्वकानि^१ चीवरानि धारेन्ति पे० सव्वकण्हानि चीवरानि धारेन्ति पे० सव्वमहारङ्गरत्तानि चीवरानि धारेन्ति पे० सव्वमहानामरत्तानि चीवरानि धारेन्ति पे० अच्छिन्नदसानि चीवरानि धारेन्ति पे० दीघदसानि चीवरानि धारेन्ति पे० पुप्फदसानि^२ चीवरानि धारेन्ति पे० फणदसानि चीवरानि धारेन्ति पे० कञ्चुक धारेन्ति पे० तिरिट्ठक धारेन्ति पे० वेठन धारेन्ति । मनुस्सा^{१०}

उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम समणा सक्थपुत्तिया वेठन धारेस्सन्ति, सेय्यथापि गिही कामभोगिनो” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । न, भिक्खवे, सव्वनीलकानि

B 423

चीवरानि धारेतब्बानि, न सव्वपीतकानि चीवरानि धारेतब्बानि,^३ न सव्वलोहितकानि चीवरानि धारेतब्बानि, न सव्वमज्झिद्वकानि चीवरानि धारेतब्बानि, न सव्वकण्हानि चीवरानि धारेतब्बानि, न सव्वमहारङ्गरत्तानि चीवरानि धारेतब्बानि, न सव्वमहानामरत्तानि^{१५} चीवरानि धारेतब्बानि, न अच्छिन्नदसानि चीवरानि धारेतब्बानि, न दीघदसानि चीवरानि धारेतब्बानि, न पुप्फदसानि चीवरानि धारेतब्बानि, न फणदसानि चीवरानि धारेतब्बानि, न कञ्चुक धारेतब्ब, न तिरिट्ठक धारेतब्ब, न वेठन धारेतब्ब । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

§ २७ वस्संयुद्धान अनुपपन्नचीवरकथा

४८ तेन खो पन समयेन वस्सयुद्धान^१ भिक्खू अनुपपन्ने चीवरे पक्कमन्ति पि, विब्भमन्ति^{२०} R 307 पि, काल पि करोन्ति, सामणेरा पि पटिजानन्ति, सिक्ख पच्चक्खातका पि पटिजानन्ति, अन्तिमवत्थु अज्झापन्नका पि पटिजानन्ति, उम्मत्तका पि पटिजानन्ति, खित्तचित्ता पि पटिजानन्ति, वेदनाद्वा पि^३ पटिजानन्ति, आपत्तिया अदस्सने उक्खित्तका पि पटिजानन्ति, आपत्तिया अप्पटिक्कम्मे उक्खित्तका पि पटिजानन्ति, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खित्तका पि पटिजानन्ति, पण्डका पि पटिजानन्ति, येय्यसवासका पि पटिजानन्ति, तिथियपक्कन्तका पि^{२५} पटिजानन्ति, तिरच्छानगता पि पटिजानन्ति, मातुघातका पि पटिजानन्ति, पितुघातका पि पटिजानन्ति, अरहन्तघातका पि पटिजानन्ति, भिक्खुनिदूसका पि^४ पटिजानन्ति, सङ्घभेदका पि

१ मज्जेद्विकानि-सी०, मज्जेद्विकानि-स्या०, रो० । २ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ३ वस्स युत्था-सी०, स्या०, रो० । ४ वेदनद्वापि-सी०, स्या०, रो० । ५ भिक्खुनीदूसकापि-सी०, स्या०, रो० ।

पटिजानन्ति, लोहितुप्पादका पि पटिजानन्ति, उभतोव्यञ्जनका पि पटिजानन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

४९ इध पन, भिक्खवे, वस्सवुट्ठो भिक्खु अनुप्पन्ने चीवरे पक्कमति, सन्ते पतिरूपे गाहके दातब्ब ।

५ इध पन, भिक्खवे, वस्सवुट्ठो भिक्खु अनुप्पन्ने चीवरे विब्भमति, काल करोति, सामणेरो पटिजानाति, सिक्ख पच्चक्खातको पटिजानाति, अन्तिमवत्थु अज्झापन्नको पटिजानाति, सङ्खो सामी ।

B 424

इध पन, भिक्खवे, वस्सवुट्ठो भिक्खु अनुप्पन्ने चीवरे उम्मत्तको पटिजानाति, खित्तचित्तो पटिजानाति, वेदनाट्ठो पटिजानाति, आपत्तिया अदस्सने उक्खित्तको पटिजानाति, १० आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खित्तको पटिजानाति, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खित्तको पटिजानाति, सन्ते पतिरूपे गाहके दातब्ब ।

इध पन, भिक्खवे, वस्सवुट्ठो भिक्खु अनुप्पन्ने चीवरे पण्डको पटिजानाति, श्येय्यसवासको पटिजानाति, तिथियपक्कन्तको पटिजानाति, तिरच्छानगतो पटिजानाति, मातुघातको पटिजानाति, पितुघातको पटिजानाति, अरहन्तघातको पटिजानाति, भिक्खुनिदूसको १५ पटिजानाति, सङ्खमेदको पटिजानाति, लोहितुप्पादको पटिजानाति, उभतोव्यञ्जनको पटिजानाति, सङ्खो सामी ।

५० इध पन, भिक्खवे, वस्सवुट्ठो भिक्खु उप्पन्ने चीवरे अभाजिते पक्कमति, सन्ते पतिरूपे गाहके दातब्ब ।

इध पन, भिक्खवे, वस्सवुट्ठो भिक्खु उप्पन्ने चीवरे अभाजिते विब्भमति, काल २० करोति, सामणेरो पटिजानाति, सिक्ख पच्चक्खातको पटिजानाति, अन्तिमवत्थु अज्झापन्नको पटिजानाति, सङ्खो सामी ।

इध पन, भिक्खवे, वस्सवुट्ठो भिक्खु उप्पन्ने चीवरे अभाजिते उम्मत्तको पटिजानाति । खित्तचित्तो पटिजानाति, वेदनाट्ठो पटिजानाति, आपत्तिया अदस्सने उक्खित्तको पटिजानाति, आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खित्तको पटिजानाति, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खित्तको २५ पटिजानाति, सन्ते पतिरूपे गाहके दातब्ब ।

इध पन, भिक्खवे, वस्सवुट्ठो भिक्खु उप्पन्ने चीवरे अभाजिते पण्डको पटिजानाति, श्येय्यसवासको पटिजानाति, तिथियपक्कन्तको पटिजानाति, तिरच्छानगतो पटिजानाति, मातुघातको पटिजानाति, पितुघातको पटिजानाति, अरहन्तघातको पटिजानाति, भिक्खुनिदूसको पटिजानाति, सङ्खमेदको पटिजानाति, लोहितुप्पादको पटिजानाति, उभतोव्यञ्जनको ३० पटिजानाति, सङ्खो सामी ।

§ २८ सङ्घे भिन्ने चीवरुप्पादकथा

५१ इध पन, भिक्खवे, वस्सवुट्ठान भिक्खून अनुप्पन्ने चीवरे सङ्घो भिज्जति । तत्थ मनुस्सा एकस्मिं पक्खे उदक देन्ति, एकस्मिं पक्खे चीवर देन्ति—सङ्घस्स देमा ति । सङ्घस्सेवेत । B 425

इध पन, भिक्खवे, वस्सवुट्ठान भिक्खून अनुप्पन्ने चीवरे सङ्घो भिज्जति । तत्थ मनुस्सा एकस्मिं पक्खे उदक देन्ति, तस्मिं येव पक्खे चीवर देन्ति—सङ्घस्स देमा ति । सङ्घस्सेवेत । R 308

इध पन, भिक्खवे, वस्सवुट्ठान भिक्खून अनुप्पन्ने चीवरे सङ्घो भिज्जति । तत्थ मनुस्सा एकस्मिं पक्खे उदक देन्ति, एकस्मिं पक्खे चीवर देन्ति—पक्खस्स देमा ति । पक्खस्सेवेत ।

इध पन, भिक्खवे, वस्सवुट्ठान भिक्खून अनुप्पन्ने चीवरे सङ्घो भिज्जति । तत्थ मनुस्सा एकस्मिं पक्खे उदक देन्ति, तस्मिं येव पक्खे चीवर देन्ति—पक्खस्स देमा ति । पक्खस्सेवेत । 10

इध पन, भिक्खवे, वस्सवुट्ठान भिक्खून उप्पन्ने चीवरे अभाजिते सङ्घो भिज्जति । सब्बेस समक भाजेतब्ब ति ।

§ २९ दुग्गाहितसुग्गाहितादिकथा

५२ तेन खो पन समयेन आयस्सा रेवतो अब्जतरस्स भिक्खुनो हत्थे आयस्सतो सारिपुत्तस्स चीवर पाहेसि—इम चीवर थेरस्स देही ति । अथ खो सो भिक्खु अन्तरामग्गे आयस्सतो रेवतस्स विस्सासा त चीवर अग्गहेसि । अथ खो आयस्सा रेवतो आयस्सता सारिपुत्तेन समागन्त्वा पुच्छि—“अह, भन्ते, थेरस्स चीवर पाहेसिं । सम्पत्त त चीवर ति”^१ नाह त, आवुसो, चीवर पस्सामी ति । अथ खो आयस्सा रेवतो त भिक्खु एतदबोच—“अह, आवुसो, आयस्सतो हत्थे थेरस्स चीवर पाहेसिं । कह त चीवर ति^२ अह, भन्ते, आयस्सतो विस्सासा त चीवर अग्गहेसिं ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । 20

५३ इध पन, भिक्खवे, भिक्खु भिक्खुस्स हत्थे चीवर पहिणति^३—इम चीवर इत्थन्नामस्स देही ति । सो अन्तरामग्गे यो पहिणति तस्स विस्सासा गण्हाति । सुग्गाहित । यस्स पहिय्यति तस्स विस्सासा गण्हाति । दुग्गाहित^३ । B 426

इध पन, भिक्खवे, भिक्खु भिक्खुस्स हत्थे चीवर पहिणति—इम चीवर इत्थन्नामस्स देही ति । सो अन्तरामग्गे यस्स पहिय्यति तस्स विस्सासा गण्हाति । दुग्गाहित । यो पहिणति तस्स विस्सासा गण्हाति । सुग्गाहित^३ । 25

इध पन, भिक्खवे, भिक्खु भिक्खुस्स हत्थे चीवर पहिणति— इम चीवर इत्थन्नामस्स देही ति । सो अन्तरामग्गे सुणाति— यो पहिणति सो कालङ्कतो ति^१ । तस्स मतकचीवर अधिद्वाति । स्वाधिद्धित । यस्स पहिय्यति तस्स विस्सासा गण्हाति । दुग्गहित ।

इध पन, भिक्खवे, भिक्खु भिक्खुस्स हत्थे चीवर पहिणति— इम चीवर इत्थन्नामस्स देही ति । सो अन्तरामग्गे सुणाति— यस्स पहिय्यति सो कालङ्कतो ति । तस्स मतकचीवर अधिद्वाति । द्वाधिद्धित । यो पहिणति तस्स विस्सासा गण्हाति । सुग्गहित ।

R 309 इध पन, भिक्खवे, भिक्खु भिक्खुस्स हत्थे चीवर पहिणति— इम चीवर इत्थन्नामस्स देही ति । सो अन्तरामग्गे सुणाति— उमो कालङ्कता ति । यो पहिणति तस्स मतकचीवर अधिद्वाति । स्वाधिद्धित । यस्स पहिय्यति तस्स मतकचीवर अधिद्वाति । द्वाधिद्धित ।

10 इध पन, भिक्खवे, भिक्खु भिक्खुस्स हत्थे चीवर पहिणति— इम चीवर इत्थन्नामस्स दम्मी ति । सो अन्तरामग्गे यो पहिणति तस्स विस्सासा गण्हाति । दुग्गहित । यस्स पहिय्यति तस्स विस्सासा गण्हाति । सुग्गहित ।

इध पन, भिक्खवे, भिक्खु भिक्खुस्स हत्थे चीवर पहिणति— इम चीवर इत्थन्नामस्स दम्मी ति । सो अन्तरामग्गे यस्स पहिय्यति तस्स विस्सासा गण्हाति । सुग्गहित । यो 15 पहिणति तस्स विस्सासा गण्हाति । दुग्गहित ।

B 427 इध पन, भिक्खवे, भिक्खु भिक्खुस्स हत्थे चीवर पहिणति— इम चीवर इत्थन्नामस्स दम्मी ति । सो अन्तरामग्गे सुणाति— यो पहिणति सो कालङ्कतो ति । तस्स मतकचीवर अधिद्वाति । द्वाधिद्धित । यस्स पहिय्यति तस्स विस्सासा गण्हाति । सुग्गहित ।

इध पन, भिक्खवे, भिक्खु भिक्खुस्स हत्थे चीवर पहिणति— इम चीवर इत्थन्नामस्स 20 दम्मी ति । सो अन्तरामग्गे सुणाति— यस्स पहिय्यति सो कालङ्कतो ति । तस्स मतकचीवर अधिद्वाति । स्वाधिद्धित । यो पहिणति तस्स विस्सासा गण्हाति । दुग्गहित ।

इध पन, भिक्खवे, भिक्खु भिक्खुस्स हत्थे चीवर पहिणति— इम चीवर इत्थन्नामस्स दम्मी ति । सो अन्तरामग्गे सुणाति— उमो कालङ्कता ति । यो पहिणति तस्स मतकचीवर अधिद्वाति । द्वाधिद्धित । यस्स पहिय्यति तस्स मतकचीवर अधिद्वाति । स्वाधिद्धित ।

§ ३० अट्ठचीवरमातिका

25 ५४ अट्ठिमा, भिक्खवे, मातिका चीवरस्स उप्पादाय— सीमाय देति, कतिकाय देति, भिक्खापञ्जत्तिया देति, सङ्घस्स देति, उभतो सङ्घस्स देति, वस्सवुट्ठसङ्घस्स देति, आदिस्स देति, पुगलस्स देति ।

सीमाय देति— यावतिका भिक्खू अन्तोसीमगता तेहि भाजेतब्ब । कतिकाय देति— सम्बहुला आवासा समानलाभा होन्ति एकस्मि आवासे दिन्ने सम्बत्थ दिन्न होति ।

भिक्षुपञ्जत्तिया देति—यत्थ सङ्घस्स धुवकारा करिय्यन्ति तत्थ देति । सङ्घस्स देति—सम्मुखीभूतेन सङ्घेन भाजेतब्ब । उभतो-सङ्घस्स देति—बहुका पि भिक्षू होन्ति एका भिक्षुनी होति, उपङ्क दातब्ब, बहुका पि भिक्षुनियो होन्ति एको भिक्षु होति, उपङ्क दातब्ब । वस्सवुट्ठसङ्घस्स देति—यावतिका भिक्षू तस्मिं आवासे वस्सवुट्ठा तेहि भाजेतब्ब । आदिस्स देति—यागुया वा भत्ते वा खादनीये वा चीवरे वा सेनासने वा भेसज्जे वा ।^५ पुगलस्स देति—इम चीवर इत्थन्नामस्स दम्मी ति ।

R 310

चीवरक्खन्धक^१ अट्ठम^२ ।

§ ३१ तस्सुद्धानं

राजगहको नेगमो दिस्वा वेसालिय गणि ।

B 428

पुन^१राजगह गन्त्वा रञ्जो त पटिवेदयि ॥

पुत्तो सालवतिकाय अभयस्स हि अत्रजो ।

जीवती ति कुमारेन सङ्घातो जीवको इति ॥

10

सो हि तक्कसिल गन्त्वा उमाहेत्वा महाभिसो ।

सत्तवस्सिकआबाध नत्थुकम्मेन नासयि ॥

रञ्जो भगन्दलाबाध आलेपेन अपाकड्ढि^३ ।मम च इत्थागार च बुद्धसङ्घ चुपट्ठह^४ ॥राजगहिको च सेट्ठि अन्तगण्ठि^५ तिकिच्छित ।

15

पज्जोतस्स महारोग घतपानेन नासयि ॥

अधिकार च सीवेय्य अभिसन्न सिनेहति^६ ।तीहि^७ उप्पलहत्थेहि^८ समत्तिसविरेचन ॥

पक्तत्त वर याचि सीवेय्य च पटिग्गहि ।

चीवर च गिहिदान अनुञ्जासि तथागतो ॥

20

राजगहे जनपदे बहु उप्पज्जि चीवर ।

पावारो कोसिय चेव^९ कोजवो अङ्ककासिक^{१०} ॥उच्चावचा च सन्तुट्ठि नागमे सागमेसु^{११} च ।पठम पच्छा सदिसा कतिका च पटीहरु^{१२} ॥

भण्डागार अगुत्त च वुट्ठापेन्ति तथेव च ।

25

उस्सन्न कोलाहल च कथ भाजे कथ ददे ॥

१ चीवरक्खन्धको-म० । २ अट्ठमो-म० । ३ अपाकरि-सी०, अपाकडि-स्या० । ४ चुपट्ठहि-म० । ५ अन्तगण्ठि-सी० । ६ सिनेहयि-सी०, स्या० । ७ तीणि-रो० । ८ उप्पलहत्थेन-रो० । ९ कोसियक्खेव-सी०, रो० । १० अङ्ककासिय-सी० । ११ नागमेसागमेसु-म० । १२ पटिहरु-स्या०, म०, रो० ।

B 429 5

10

R 311

15

20

25

सकातिरेकभागेन पटिवीसो^१ कथ ददे ।
 छकणेन^२ सीतुदका^३ उत्तरितु^४ न जानरे ॥
 ओरोपेन्ता^५ भाजन च पातिया च छमाय च ।
 उपचिकामज्जे जीरन्ति^६ एकतो पत्थिन्नेन च ॥
 फरुसाच्छिन्नच्छिन्नन्धा अद्दसासि उब्भण्डिते ।
 वीमसित्वा सक्थमुनि अनुञ्जासि तिचीवर ॥
 अब्जेन अतिरेकेन उप्पज्जि छिद्दमेव च ।
 चातुद्दीपो वर याचि दातु वस्सिकसाटिक ॥
 आगन्तुगामिगिलान उपट्ठाक च भेसज्ज^७ ।
 धुव उदकसारिं च पणीत अतिखुद्दक ॥
 थुल्लकच्छुमुख खोम परिपुण्ण अधिद्वान^८ ।
 पच्छिम कतो गरुको विकण्णो सुत्तमोकिरि ॥
 लुज्जन्ति नप्पहोन्ति च अन्वाधिक बहूनि च ।
 अन्धवने अस्सतिथा^९ एको वस्स उतुम्हि च ॥
 द्वे भातुका राजगहे उपनन्दो पुन द्विसु ।
 कुच्छिविकारो गिलानो उभो चेव गिलानका^{१०} ॥
 नग्गा कुसा वाकचीर फलक^{११} केसकम्बल ।
 वाळउल्लकपक्ख च अजिन अक्कनाळक^{१२} ॥
 पोत्थक नीलपीत च लोहित मज्झिट्ठेन^{१३} च ।
 कण्हा महारङ्गनामा अच्छिन्नदसिका तथा ॥
 दीघपुप्फफणदसा कञ्चुतिरीटवेठन ।
 अनुप्पन्ने पक्कमति सङ्घो भिज्जति तावदे ॥
 पक्खे ददन्ति सङ्घस्स आयस्सा रेवतो पहि ।
 विस्सासगाहाधिद्वाति अट्ट चीवरमातिका ति ॥

इमम्हि खन्धके वत्थू छन्नवुति ।

चीवरक्खन्धक निट्ठित^{१४} ।

१ पटिविसो-स्या०, रो०, पटिविसो-सी । २ छकणेन-रो० । ३ सीतुण्हि च-रो०, सीतुण्हि च-स्या०, सीतु बी च-सी० । ४ उत्तरितु-सी०, स्या०, रो० । ५ ओरोपेन्तो-रो० । ६ जिरन्ति-रो० । ७ भेसज-सी० । ८ अधिद्वान-सी०, स्या० । ९ असतिथा-सी०, स्या०, रो० । १० गिलायना-स्या०, रो० । ११ फलको-म०, रो०, सी० । १२ अक्कनाळ च-रो०, अक्कनाळक-स्या०, अक्कनाळ-सी० । १३ मज्झिट्ठेन-स्या०, सी०, रो० । १४ चीवरक्खन्धको निट्ठितो-म० ।

९. चम्पेय्यक्खन्धकं

§ १ कस्सपगोत्तभिक्खुवत्थु

१ तेन^१ समयेन बुद्धो भगवा चम्पाय विहरति गम्गराय पोक्खरणिा तीरे । तेन खो पन समयेन कासीसु जनपदे^२ वासभगामो नाम होति । तत्थ कस्सपगोत्तो नाम भिक्खु आवासिको होति तन्तिबद्धो उस्सुक्क आपन्नो — किं ति अनागता च पेसला भिक्खू आगच्छेय्यु, आगता च पेसला भिक्खू फासु^३ विहरेय्यु, अयं च आवासो बुद्धिं विरुद्धि^४ वेपुल्ल आपज्जेय्या ति । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू कासीसु चारिक चरमाना येन^५ वासभगामो तदवसरु^६ । अहसा^६ खो कस्सपगोत्तो भिक्खु ते भिक्खू दूरतो व आगच्छन्ते, दिस्वान आसन पञ्जापेसि^७, पादोदक पादपीठ पादकथलिक उपनिक्खिपि, पञ्चुगन्त्वा पत्तचीवर पटिग्गहेसि, पानीयेन आपुच्छि, नहाने उस्सुक्क अकासि, उस्सुक्क पि अकासि यागुया खादनीये^८ भत्तस्मि । अथ खो तेस आगन्तुकान भिक्खू एतदहोसि — “भद्दको खो अयं, आवुसो, आवासिको भिक्खु नहाने उस्सुक्क करोति, उस्सुक्क पि करोति यागुया^९ खादनीये भत्तस्मि । हन्द, मय, आवुसो, इधेव वासभगामे निवासं कप्पेमा” ति । अथ खो ते आगन्तुका भिक्खू तत्थेव वासभगामे निवास कप्पेसु ।

B 430
R 312

अथ खो कस्सपगोत्तस्स भिक्खुनो एतदहोसि — “यो खो इमेस आगन्तुकान भिक्खू आगन्तुककिलमथो सो पटिप्पस्सद्धो । ये पि मे गोचरे अप्पकतञ्जुनो ते दानि मे गोचरे पकतञ्जुनो । दुक्कर खो पन परकुल्लेसु यावजीव उस्सुक्क कातु, विञ्जत्ति च मनुस्सान^{१०} अमनापा । यन्नूनाह^{११} न उस्सुक्क करेय्य यागुया खादनीये भत्तस्मि” ति । सो न उस्सुक्क अकासि यागुया खादनीये भत्तस्मि । अथ खो तेस आगन्तुकान भिक्खू एतदहोसि — “पुब्बे स्वाय, आवुसो, आवासिको भिक्खु नहाने उस्सुक्क अकासि,^{१२} उस्सुक्क पि अकासि^{१३} यागुया खादनीये भत्तस्मि । सो दानाय न उस्सुक्क करोति यागुया खादनीये भत्तस्मि । दुद्धो दानाय,^{१४} आवुसो, आवासिको भिक्खु । हन्द, मय, आवुसो, आवासिक^{१५} भिक्खु उक्खिपामा” ति । अथ खो ते^{१६} आगन्तुका भिक्खू सन्निपत्तिवा कस्सपगोत्त भिक्खु एतदवोचु — “पुब्बे खो त्वं, आवुसो, नहाने उस्सुक्क करोसि, उस्सुक्क पि करोसि यागुया खादनीये भत्तस्मि । सो दानि त्वं न उस्सुक्क करोसि यागुया खादनीये भत्तस्मि । आपत्तिं त्वं, आवुसो, आपन्नो । पस्ससेत्त आपत्तिं” ति^{१७} नत्थि मे, आवुसो, आपत्ति, यमह पस्सेय्य ति । अथ खो ते आगन्तुका भिक्खू कस्सपगोत्त भिक्खु आपत्तिया अदस्सने उक्खिपिंसु ।

R. 313

B 431

25

१ तेन खो पन—सी० । २ जनपदेसु—सी०, स्या०, रो० । ३ फासु—सी०, स्या० । ४ विरुद्धि—सी०, रो० । ५ तदवसरिंसु—स्या० । ६ अहस—रो० । ७ पञ्जपेसि—म० । ८ खादनीये—रो० । ९ यं नूनाह—रो०, नूनाह—म० । १० करोति—स्या० । ११ करोति—स्या० । १२ दुत्थो दानाय—स्या० । १३ इमं आवासिक—स्या० ।

अथ खो कस्सपगोत्तस्स भिक्खुनो एतदहोसि — “अह खो एत न जानामि
‘आपत्ति वा एसा अनापत्ति वा, आपन्नो चम्हि अनापन्नो वा, उक्खित्तो चम्हि अनुक्खित्तो
वा, धम्मिकेन वा अधम्मिकेन वा, कुप्पेन वा अकुप्पेन वा, ठानारहेन वा अट्टानारहेन
वा’ । यन्नूनाह चम्प गन्त्वा भगवन्त एतमत्थ पुच्छेय्य” ति । अथ खो कस्सपगोत्तो
⁵ भिक्खु सेनासन ससामेत्वा पत्तचीवरमादाय येन चम्पा तेन पक्कामि । अनुपुब्बेन येन
चम्पा येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त
निसीदि । आचिण्ण खो पनेत बुद्धान भगवन्तान आगन्तुकेहि भिक्खूहि सद्धिं
पटिसम्भोदित्तु । अथ खो भगवा कस्सपगोत्त भिक्खु एतदवोच — “कच्चि, भिक्खु,
खमनीय, कच्चि यापनीय, कच्चि^१ अप्पकिलमथेन अद्धान आगतो, कुतो च त्व, भिक्खु,
¹⁰ आगच्छसी” ति^२ खमनीय, भगवा, यापनीय, भगवा, अप्पकिलमथेन चाह, भन्ते, अद्धान
आगतो । अत्थि, भन्ते, कासीसु जनपदे^३ वासभगामो नाम । तथाह, भगवा,^४ आवासिको
तन्तिबद्धो उस्सुक्क आपन्नो — किं ति अनागता च पेसल भिक्खू आगच्छेय्यु, आगता च
पेसल भिक्खू फासु विहरेय्यु, अयं च आवासो बुद्धिं विरुद्धि^५ वेपुल्ल आपज्जेय्या ति ।
अथ खो, भन्ते, सम्बहुला भिक्खू कासीसु चारिक चरमाना येन वासभगामो तदवसरु^६ ।
¹⁵ अहस खो अह, भन्ते, ते^७ भिक्खू दूरतो व आगच्छन्ते, दिस्वान आसन पञ्जापेसि,^८
पादोदक पादपीठ पादकथलिक उपनिक्खिपि, पच्चुमान्त्वा पत्तचीवर पटिग्गहेसिं, पानीयेन
अपुच्छि, नहाने उस्सुक्क अकासि, उस्सुक्क पि अकासिं यागुया खादनीये भत्तसिं । अथ
^{B 492} खो तेस, भन्ते, आगन्तुकान भिक्खून् एतदहोसि — “भद्दको खो अयं आवासिको भिक्खु
नहाने उस्सुक्क करोति, उस्सुक्क पि करोति यागुया खादनीये भत्तसिं । हन्द, मय, आवुसो,
^{R 314} ²⁰ इधेव वासभगामे निवास कप्पेमा” ति । अथ खो ते, भन्ते, आगन्तुका भिक्खू तत्थेव
वासभगामे निवास कप्पेसु । तस्स मय्ह, भन्ते, एतदहोसि — यो खो इमेस आगन्तुकान
भिक्खून् आगन्तुककिलमथो सो पटिप्पस्सद्धो । ये पि मे गोचरे अप्पकत्तञ्जुनो ते दानि मे
गोचरे पक्कत्तञ्जुनो । दुक्कर खो पन परकुल्लेसु यावजीव उस्सुक्क कातु, विञ्जत्ति च मनुस्सान
अमनापा । यन्नूनाह न उस्सुक्क करेय्य यागुया खादनीये भत्तसिं” ति^९ । सो खो अह,
²⁵ भन्ते, न उस्सुक्क अकासि यागुया खादनीये भत्तसिं^{१०} । अथ खो तेस, भन्ते, आगन्तुकान
भिक्खून् एतदहोसि — “पुब्बे ख्वाय, आवुसो, आवासिको भिक्खु नहाने उस्सुक्क करोति,
उस्सुक्क पि करोति यागुया खादनीये भत्तसिं । सो दानाय न उस्सुक्क करोति यागुया खादनीये
भत्तसिं । दुट्ठो दानाय, आवुसो, आवासिको भिक्खु । हन्द, मय, आवुसो, आवासिक^१ भिक्खु

१ कच्चिसि-सी०, स्या० । २ जनपदेसु-सी०, स्या०, रो० । ३ सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि ।
४ विरुद्धि-सी०, रो० । ५ तदवसरिंसु-स्या० । ६ रो० पोत्थके नत्थि । ७ पञ्जापेसिं-म० ।
८ स्या० पोत्थके नत्थि । ९ भत्तसिं ति-स्या० । १० इम आवासिक भिक्खु-स्या० ।

उक्खिपामा” ति । अथ खो ते, भन्ते, आगन्तुका भिक्खू सन्निपतित्वा म एतदवोचु — “पुब्बे खो त्व, आवुसो, नहाने उस्सुक्क करोसि, उस्सुक्क पि करोसि यागुया खादनीये भत्तस्सि । सो दानि त्व न उस्सुक्क करोसि यागुया खादनीये भत्तस्सि । आपत्ति त्व, आवुसो, आपन्नो । पस्ससेत आपत्ति” ति ^१ नत्थि मे, आवुसो, आपत्ति यमह पस्सेय्य ति । अथ खो ते, भन्ते, आगन्तुका भिक्खू म आपत्तिया अदस्सने उक्खिपिसु । तस्स मय्ह, भन्ते, ^५ एतदहोसि — “अह खो एत न जानामि ‘आपत्ति वा एसा अनापत्ति वा, अपन्नो चम्हि अनापन्नो वा, उक्खित्तो चम्हि अनुक्खित्तो वा, धम्मिकेन वा अधम्मिकेन वा, कुप्पेन वा अकुप्पेन वा, ठानारहेन वा अट्ठानारहेन वा’ । यन्नूनाह चम्प गन्त्वा भगवन्त एतमत्थ पुच्छेय्य” ति । ततो अह, ^१ भगवा, आगच्छामी ति । अनापत्ति एसा, भिक्खु, नेसा आपत्ति । अनापन्नोसि, नसि आपन्नो ! अनुक्खित्तोसि, नसि उक्खित्तो । अधम्मिकेनासि कम्मेन ^{१०} उक्खित्तो कुप्पेन अट्ठानारहेन । गच्छ त्व, भिक्खु, तत्थेव वासभगामे निवास कप्पेही ति । एव, भन्ते, ति खो कस्सपगोत्तो भिक्खु भगवतो पटिस्सुणित्वा ^१ उट्ठयासना भगवन्त अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा येन वासभगामो तेन पक्कामि ।

२ अथ खो तेस आगन्तुकान भिक्खून अहुदेव कुक्कुच्च, अहु विप्पटिसारो — B 433
“अलभा वत नो, न वत नो लभा, दुल्लद्ध वत नो, न वत नो सुल्लद्ध, ये मय सुद्ध भिक्खु ^{१५} अनापत्तिक अवत्थुस्सि अकारणे उक्खिपिम्हा ^१ । हन्द, मय, आवुसो, चम्प गन्त्वा भगवतो सन्तिके अच्चय अच्चयतो देसेमा” ति । अथ खो ते आगन्तुका भिक्खू सेनासन ससामेत्वा पत्तचीवरमादाय ^१ येन चम्पा तेन पक्कमिसु । अनुपुब्बेन येन चम्पा येन भगवा तेनुपक्कमिसु, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदिसु । आचिण्ण खो पनेत बुद्धान भगवन्तान आगन्तुकेहि भिक्खूहि सद्धि पटिसम्मोदितु । अथ खो भगवा ते भिक्खू ^{२०} एतदवोच — “कच्चि, भिक्खवे, खमनीय, कच्चि यापनीय, कच्चित्थ ^१ अप्पकिलमथेन अद्धान आगता, कुतो च तुम्हे, भिक्खवे, आगच्छथा” ति ^२ खमनीय, भगवा, यापनीय, भगवा, अप्पकिलमथेन च मय, भन्ते, अद्धान आगता । अत्थि, भन्ते, कासीसु जनपदे ^६ वासभगामो नाम । ततो मय, भगवा, आगच्छामा ति । तुम्हे, भिक्खवे, आवासिक भिक्खु उक्खिपित्था ति ^२ एव, भन्ते, ति । किस्सि, भिक्खवे, वत्थुस्सि कारणे ति ^२ अवत्थुस्सि, भगवा, अकारणे ^{२५} ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविक”, मोघपुरिसा ^१, अननुलोमिक अप्पटिरूप ^२ R. 315
अस्सामणक अकप्पिय अकरणीय । कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, सुद्ध भिक्खु अनापत्तिक अवत्थुस्सि अकारणे उक्खिपिस्सथ । नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० ”

१, ततोह-सी० । २ पटिस्सुत्वा-सी० । ३ उक्खिपिम्हा-सी०, । ४ पत्तचीवर आदाय-रो०, सी० । ५ कच्चि-रो० । ६ जनपदेसु-सी०, स्या०, रो० । ७ अननुच्छविय-सी०, अननुच्छविक भिक्खवे-स्या० । ८ रो०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । ९ अप्पटिरूप-म०, सी० ।

विगरहित्वा धम्मिं कथं^१ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, सुद्धो भिक्खु अनापत्तिको अवत्थुस्सिं अकारणे उक्खिपितब्बो । यो उक्खिपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

अथ खो ते भिक्खू उट्ठायासना एकस उत्तरासङ्ग करित्वा भगवतो पादेसु सिरसा निपतित्वा भगवन्त एतदवोचु — “अच्चयो नो, भन्ते, अच्चगमा यथाबाले यथामूळ्हे^२ यथा-
 ५ अकुसले, ये मय सुद्ध भिक्खु अनापत्तिक अवत्थुस्सिं अकारणे उक्खिपिम्हा^३ । तेस नो, भन्ते, भगवा अच्चय अच्चयतो पटिगण्हातु^४ आयतिं सवराया” ति । तग्घ, तुम्हे, भिक्खवे, अच्चयो अच्चगमा यथाबाले यथामूळ्हे यथाअकुसले,^५ ये तुम्हे सुद्ध भिक्खु अनापत्तिक अवत्थुस्सिं अकारणे उक्खिपित्थ । यतो च खो तुम्हे, भिक्खवे, अच्चय अच्चयतो दिस्वा
 B 434 यथाधम्म पटिकरोथ, त वो मय पटिगण्हाम^६ । बुद्धि हेसा, भिक्खवे, अरियस्स विनये यो
 10 अच्चय अच्चयतो दिस्वा यथाधम्म पटिकरोति, आयतिं^७ सवर आपज्जती ति ।

§ २ अधम्मेन वग्गादिकम्मकथा

३ तेन खो पन समयेन चम्पाय भिक्खू एवरूपानि कम्मानी करोन्ति — अधम्मेन वग्गाकम्म करोन्ति, अधम्मेन समग्गाकम्म करोन्ति, धम्मेन वग्गाकम्म करोन्ति, धम्मपतिरूपकेन^८ वग्गाकम्म करोन्ति, धम्मपतिरूपकेन समग्गाकम्म करोन्ति, एको पि एक उक्खिपति, एको पि द्वे उक्खिपति, एको पि सम्बहुले उक्खिपति, एको पि सङ्घ उक्खिपति, द्वे पि एक
 15 उक्खिपन्ति, द्वे पि द्वे उक्खिपन्ति, द्वे पि सम्बहुले उक्खिपन्ति, द्वे पि सङ्घ उक्खिपन्ति, सम्बहुला पि एक उक्खिपन्ति, सम्बहुला पि द्वे उक्खिपन्ति, सम्बहुला पि सम्बहुले उक्खिपन्ति, सम्बहुला पि सङ्घ उक्खिपन्ति, सङ्घो पि सङ्घ उक्खिपति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे०
 ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम चम्पाय भिक्खू एवरूपानि कम्मानी करिस्सन्ति — अधम्मेन वग्गाकम्म करिस्सन्ति, अधम्मेन समग्गाकम्म करिस्सन्ति, धम्मेन
 20 वग्गाकम्म करिस्सन्ति, धम्मपतिरूपकेन वग्गाकम्म करिस्सन्ति, धम्मपतिरूपकेन समग्गाकम्म करिस्सन्ति, एको पि एक उक्खिपिस्सति, एको पि द्वे उक्खिपिस्सति, एको पि सम्बहुले उक्खिपिस्सति, एको पि सङ्घ उक्खिपिस्सति, द्वे पि एक उक्खिपिस्सन्ति, द्वे पि द्वे उक्खिपिस्सन्ति, द्वे पि सम्बहुले उक्खिपिस्सति, द्वे पि सङ्घ उक्खिपिस्सन्ति, सम्बहुला पि एक उक्खिपिस्सन्ति, सम्बहुला पि द्वे उक्खिपिस्सन्ति, सम्बहुला पि सम्बहुले उक्खिपिस्सन्ति,
 25 सम्बहुला पि सङ्घ उक्खिपिस्सन्ति, सङ्घो पि सङ्घ उक्खिपिस्सती” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० सच्च किर, भिक्खवे, चम्पाय भिक्खू एवरूपानि कम्मानी करोन्ति — अधम्मेन वग्गाकम्म करोन्ति पे० सङ्घो पि सङ्घ उक्खिपती ति^९
 R 316 सच्च, भगवा, ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविक^१, भिक्खवे, तेस मोघपुरिसान

१ धम्मिकथ-रो० । २ यथा बाले यथा मूळ्हे-सी०, रो० । ३ उक्खिपिम्हा-सी० । ४ पति गण्हातु-सी० । ५ यथा अकुसले-सी०, रो० । ६ पतिगण्हाम-सी० । ७ आयतिञ्च-सी० । ८ धम्म पटिरूपकेन-रो० । ९ अननुच्छविय-सी०, रो० ।

अननुलोमिक अप्पतिरूप अस्सामणक अकप्पिय अकरणीय । कथ हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा एवरूपानि कम्मनि करिस्सन्ति — अधम्मेन वग्गकम्म करिस्सन्ति पे० सङ्घो पि सङ्घ उक्खिपिस्सति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० ” विगरहित्वा धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

४ “अधम्मेन^१ चे, भिक्खवे, वग्गकम्म अकम्म न च करणीय, अधम्मेन^२ समग्ग 5 B 435 कम्म अकम्म न च करणीय, धम्मेन वग्गकम्म अकम्म न च करणीय, धम्मपतिरूपकेन वग्गकम्म अकम्म न च करणीय, धम्मपतिरूपकेन समग्गकम्म अकम्म न च करणीय, एको पि एक उक्खिपति अकम्म न च करणीय, एको पि द्वे उक्खिपति अकम्म न च करणीय, एको पि सम्बहुले उक्खिपति अकम्म न च करणीय, एको पि सङ्घ उक्खिपति अकम्म न च करणीय, द्वे पि एक उक्खिपन्ति अकम्म न च करणीय, द्वे पि द्वे उक्खिपन्ति अकम्म न च 10 करणीय, द्वे पि सम्बहुले उक्खिपन्ति अकम्म न च करणीय, द्वे पि सङ्घ उक्खिपन्ति अकम्म न च करणीय, सम्बहुला पि एक उक्खिपन्ति अकम्म न च करणीय, सम्बहुला पि द्वे उक्खिपन्ति अकम्म न च करणीय, सम्बहुला पि सम्बहुले उक्खिपन्ति अकम्म न च करणीय, सम्बहुला पि सङ्घ उक्खिपन्ति अकम्म न च करणीय, सङ्घो पि सङ्घ उक्खिपति अकम्म न च करणीय । 15

५ “चत्तारिमानि, भिक्खवे, कम्मनि — अधम्मेन वग्गकम्म, अधम्मेन समग्गकम्म, धम्मेन वग्गकम्म, धम्मेन समग्गकम्म । तत्र, भिक्खवे, यदिद^३ अधम्मेन वग्गकम्म, इद, भिक्खवे, कम्म अधम्मत्ता वग्गत्ता कुप्प अट्ठानारह, न, भिक्खवे, एवरूप कम्म कातब्ब, न च मया एवरूप कम्म अनुज्जात । तत्र, भिक्खवे, यदिद अधम्मेन समग्गकम्म, इद, भिक्खवे, कम्म अधम्मत्ता कुप्प अट्ठानारह, न, भिक्खवे, एवरूप कम्म कातब्ब, न च मया एवरूप 20 कम्म अनुज्जात । तत्र, भिक्खवे, यदिद धम्मेन वग्गकम्म, इद, भिक्खवे, कम्म वग्गत्ता कुप्प अट्ठानारह, न, भिक्खवे, एवरूप कम्म कातब्ब, न च मया एवरूप कम्म अनुज्जात । तत्र, भिक्खवे, यदिद धम्मेन समग्गकम्म, इद, भिक्खवे, कम्म धम्मत्ता समग्गत्ता अकुप्प ठानारह, एवरूप, भिक्खवे, कम्म कातब्ब, एवरूप च मया कम्म अनुज्जात । तस्मातिह, भिक्खवे, एवरूप कम्म करिस्साम यदिद धम्मेन समग्ग ति — एव हि वो, भिक्खवे, 25 सिक्खितब्ब” ति ।

§ ३ अत्तिविपन्नकम्मादिकथा

६ तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू एवरूपानि कम्मनि करोन्ति — अधम्मेन वग्गकम्म करोन्ति, अधम्मेन समग्गकम्म करोन्ति, धम्मेन वग्गकम्म करोन्ति, 30 धम्मपतिरूपकेन^४ वग्गकम्म करोन्ति, धम्मपतिरूपकेन समग्गकम्म करोन्ति, अत्तिविपन्न

B 436

१ धम्मेन-स्या० । २ एत्थ स्या० पोत्थके ‘चे भिक्खवे’ ति पाठो अत्थि । ३ यमिद-सी०, रो० । ४ धम्मपतिरूपकेन-रो० ।

B 317

पि कम्म करोन्ति अनुस्सावनसम्पन्न,^१ अनुस्सावनविपन्न पि कम्म करोन्ति अत्तिसम्पन्न,
 अत्तिविपन्न पि अनुस्सावनविपन्न पि कम्म करोन्ति, अञ्जत्रा पि धम्मा कम्म करोन्ति, अञ्जत्रा
 पि विनया कम्म करोन्ति, अञ्जत्रा पि सत्थुसासना कम्म करोन्ति, पटिकुट्टकत^२ पि कम्म
 करोन्ति अधम्मिक कुप्प अट्टानारह । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति
 ५ खियन्ति^३ विपाचेन्ति — “कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू एवरूपानि कम्मानी करिस्सन्ति —
 अधम्मेन वग्गकम्म करिस्सन्ति, अधम्मेन समग्गकम्म करिस्सन्ति, धम्मेन वग्गकम्म करिस्सन्ति,
 धम्मपतिरूपकेन वग्गकम्म करिस्सन्ति, धम्मपतिरूपकेन समग्गकम्म करिस्सन्ति, अत्तिविपन्न पि
 कम्म करिस्सन्ति अनुस्सावनसम्पन्न, अनुस्सावनविपन्न पि कम्म करिस्सन्ति अत्तिसम्पन्न,
 अत्तिविपन्न पि अनुस्सावनविपन्न पि कम्म करिस्सन्ति, अञ्जत्रा पि धम्मा कम्म करिस्सन्ति,
 १० अञ्जत्रा पि विनया कम्म करिस्सन्ति, अञ्जत्रा पि सत्थुसासना कम्म करिस्सन्ति,
 पटिकुट्टकत पि कम्म करिस्सन्ति अधम्मिक^४ कुप्प अट्टानारह” ति । अथ खो ते भिक्खू
 भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० ^५ सच्च किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खू एवरूपानि
 कम्मानी करोन्ति — अधम्मेन वग्गकम्म करोन्ति पे० पटिकुट्टकत पि कम्म करोन्ति
 अधम्मिक कुप्प अट्टानारह ति^६ सच्च, भगवा ति । विगरहि बुद्धो भगवा पे०
 १५ विगरहित्वा धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

७ “अधम्मेन चे, भिक्खवे, वग्गकम्म अकम्म न च करणीय, अधम्मेन^७ समग्गकम्म
 अकम्म न च करणीय, धम्मेन वग्गकम्म अकम्म न च करणीय, धम्मपतिरूपकेन वग्गकम्म
 अकम्म न च करणीय, धम्मपतिरूपकेन समग्गकम्म अकम्म न च करणीय, अत्तिविपन्न चे,
 भिक्खवे, कम्म अनुस्सावनसम्पन्न अकम्म न च करणीय, अनुस्सावनविपन्न चे, भिक्खवे,
 २० कम्म अत्तिसम्पन्न अकम्म न च करणीय, अत्तिविपन्न चे, भिक्खवे, कम्म अनुस्सावनविपन्न
 अकम्म न च करणीय, अञ्जत्रा पि^८ धम्मा कम्म अकम्म न च करणीय, अञ्जत्रा पि विनया
 कम्म अकम्म न च करणीय, अञ्जत्रा पि सत्थुसासना कम्म अकम्म न च करणीय, पटिकुट्टकत
 चे, भिक्खवे, कम्म अधम्मिक कुप्प अट्टानारह अकम्म न च करणीय ।

८ छयिमानि, भिक्खवे, कम्मानी — अधम्मकम्म, वग्गकम्म, समग्गकम्म, धम्मपतिरूप-
 २५ केन वग्गकम्म, धम्मपतिरूपकेन समग्गकम्म, धम्मेन समग्गकम्म ।

B 437

(१) कतम च, भिक्खवे, अधम्मकम्म^९ अत्तिदुत्तिये चे, भिक्खवे, कम्मे एकाय
 अत्तिया कम्म करोति, न च कम्मवाच अनुस्सावेति^{१०} — अधम्मकम्म । अत्तिदुत्तिये चे, भिक्खवे,
 कम्मे द्वीहि अत्तीहि कम्म करोति, न च कम्मवाच अनुस्सावेति — अधम्मकम्म । अत्तिदुत्तिये
 चे, भिक्खवे, कम्मे एकाय कम्मवाचाय कम्म करोति, न च अत्ति ठपेति — अधम्मकम्म । अत्ति

१ अनुसावनसम्पन्न—सी० । २ पटिकुट्टक—सी० । ३ खियन्ति—सी०, स्या०, रो० । ४ रो०
 पोत्थके नत्थि । ५ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेषु पेय्यालो न दिससति । ६ एत्थ स्या० पोत्थके ‘चे भिक्खवे’
 ति पाठो अत्थि । ७ एत्थ ‘भिक्खवे’ ति पाठो स्या० पोत्थके अत्थि । ८ अनुसावेति—सी० ।

चतुवगो भिक्खुसङ्घो, ठपेत्वा तीणि कम्मानी — उपसम्पद पवारण अब्भान, धम्मेन समगो सब्बकम्मेसु कम्मप्पत्तो । तत्र, भिक्खवे, ख्वाय पञ्चवगो भिक्खुसङ्घो, ठपेत्वा द्वे कम्मानी — मज्झिमेसु जनपदेसु उपसम्पद अब्भान, धम्मेन समगो सब्बकम्मेसु कम्मप्पत्तो । तत्र, भिक्खवे, ख्वाय दसवगो भिक्खुसङ्घो, ठपेत्वा एक कम्म — अब्भान, धम्मेन समगो सब्बकम्मेसु कम्मप्पत्तो । तत्र, भिक्खवे, ख्वाय वीसतिवगो भिक्खुसङ्घो धम्मेन समगो^६ सब्बकम्मेसु कम्मप्पत्तो । तत्र, भिक्खवे, ख्वाय अतिरेकवीसतिवगो भिक्खुसङ्घो धम्मेन समगो सब्बकम्मेसु कम्मप्पत्तो ।

B 440
R 320

१० चतुवगाकरण चे, भिक्खवे, कम्म भिक्खुनिचतुत्थो^१ कम्म करेय्य — अकम्म न च करणीय । चतुवगाकरण चे, भिक्खवे, कम्म सिक्खमानचतुत्थो^२ कम्म करेय्य अकम्म न च करणीय पे० । सामणेरचतुत्थो कम्म करेय्य अकम्म न च करणीय ।^{१०} सामणेरिचतुत्थो^३ कम्म करेय्य अकम्म न च करणीय । सिक्ख पच्चक्खातकचतुत्थो कम्म करेय्य अकम्म न च करणीय । अन्तिमवत्थु अज्झापन्नकचतुत्थो कम्म करेय्य अकम्म न च करणीय । आपत्तिा अदस्सने उक्खित्तकचतुत्थो कम्म करेय्य अकम्म न च करणीय । आपत्तिा अप्पटिकम्मे उक्खित्तकचतुत्थो कम्म करेय्य अकम्म न च करणीय । पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सगो उक्खित्तकचतुत्थो कम्म करेय्य अकम्म न च करणीय ।^{१५} पण्डकचतुत्थो कम्म करेय्य अकम्म न च करणीय । थेय्यसवासकचतुत्थो कम्म करेय्य अकम्म न च करणीय । तिथियपकन्तकचतुत्थो कम्म करेय्य अकम्म न च करणीय । तिरच्छानगतचतुत्थो कम्म करेय्य अकम्म न च करणीय । मातुघातकचतुत्थो कम्म करेय्य अकम्म न च करणीय । पितुघातकचतुत्थो कम्म करेय्य अकम्म न च करणीय । अरहन्तघातकचतुत्थो कम्म करेय्य अकम्म न च करणीय । भिक्खुनिदूसकचतुत्थो कम्म^{२०} करेय्य अकम्म न च करणीय । सङ्खभेदकचतुत्थो कम्म करेय्य अकम्म न च करणीय । लोहितुप्पादकचतुत्थो कम्म करेय्य अकम्म न च करणीय । उभतोव्यञ्जनकचतुत्थो कम्म करेय्य अकम्म न च करणीय । नानासवासकचतुत्थो कम्म करेय्य अकम्म न च करणीय । नानासीमाय ठितचतुत्थो कम्म करेय्य अकम्म न च करणीय । इद्धिया वेहासे ठितचतुत्थो कम्म करेय्य अकम्म न च करणीय । यस्स सङ्घो कम्म करोति, त — चतुत्थो^{२५} कम्म करेय्य अकम्म न च करणीय ।

चतुवगाकरण ।

११ पञ्चवगाकरण चे, भिक्खवे, कम्म भिक्खुनिपञ्चमो कम्म करेय्य अकम्म न च करणीय । पञ्चवगाकरण चे, भिक्खवे, कम्म सिक्खमानपञ्चमो^४ कम्म करेय्य पे० ।

१ भिक्खुनीचतुत्थो — स्या०, रो०, भिक्खुनी चतुत्थो — सी० । २ सिक्खमानाचतुत्थो — सी०, स्या०, रो० । ३ सामणेरीचतुत्थो — स्या०, रो०, सामणेरी चतुत्थो — सी० । ४ त चतुत्थो — सी० । ५ सिक्खमानापञ्चमो — सी०, स्या०, रो० ।

- B 441 सामणेरपञ्चमो कम्म करेय्य सामणेरिपञ्चमो कम्म करेय्य सिक्ख पच्चक्खातकपञ्चमो कम्म करेय्य अन्तिमवत्थु अज्झापन्नकपञ्चमो कम्म करेय्य आपत्तिया अदस्सने उक्खित्तकपञ्चमो कम्म करेय्य आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खित्तकपञ्चमो कम्म करेय्य पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खित्तकपञ्चमो कम्म करेय्य पण्डकपञ्चमो कम्म करेय्य
- 5 थेय्यसवासकपञ्चमो कम्म करेय्य तिथियपक्कन्तकपञ्चमो कम्म करेय्य तिरच्छानगतपञ्चमो कम्म करेय्य मातुघातकपञ्चमो कम्म करेय्य पितुघातकपञ्चमो कम्म करेय्य अरहन्तघातकपञ्चमो कम्म करेय्य भिक्खुनिदूसकपञ्चमो कम्म करेय्य सङ्खभेदकपञ्चमो कम्म करेय्य लोहितुप्पादकपञ्चमो कम्म करेय्य उभतोव्यञ्जनकपञ्चमो कम्म करेय्य नानासवासकपञ्चमो कम्म करेय्य नानासीमाय ठितपञ्चमो कम्म करेय्य इद्धिया वेहासे
- 10 ठितपञ्चमो कम्म करेय्य यस्स सङ्खो कम्म करोति, त-पञ्चमो कम्म करेय्य — अकम्म न च करणीय ।

पञ्चवग्गकरण ।

- १२ दसवग्गकरण चे, भिक्खवे, कम्म भिक्खुनिदसमो^१ कम्म करेय्य, अकम्म न च करणीय । दसवग्गकरण चे, भिक्खवे, कम्म सिक्खमानदसमो कम्म करेय्य, अकम्म न च करणीय पे० । दसवग्गकरण चे, भिक्खवे, कम्म यस्स सङ्खो कम्म करोति, त-दसमो^२
- 15 कम्म करेय्य — अकम्म न च करणीय ।

दसवग्गकरण ।

- १३ वीसतिवग्गकरण चे, भिक्खवे, कम्म भिक्खुनिवीसो कम्म करेय्य — अकम्म न च करणीय । वीसतिवग्गकरण चे, भिक्खवे, कम्म सिक्खमानवीसो कम्म करेय्य पे० । सामणेरवीसो कम्म करेय्य सामणेरिवीसो कम्म करेय्य सिक्ख पच्चक्खातकवीसो कम्म करेय्य अन्तिमवत्थु अज्झापन्नकवीसो कम्म करेय्य आपत्तिया अदस्सने उक्खित्तकवीसो
- 20 कम्म करेय्य आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खित्तकवीसो कम्म करेय्य पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खित्तकवीसो कम्म करेय्य पण्डकवीसो कम्म करेय्य थेय्यसवासकवीसो कम्म करेय्य तिथियपक्कन्तकवीसो कम्म करेय्य तिरच्छानगतवीसो कम्म करेय्य
- B 442 मातुघातकवीसो कम्म करेय्य पितुघातकवीसो कम्म करेय्य अरहन्तघातकवीसो कम्म करेय्य भिक्खुनिदूसकवीसो कम्म करेय्य सङ्खभेदकवीसो कम्म करेय्य लोहितुप्पादक-
- 25 वीसो कम्म करेय्य उभतोव्यञ्जनकवीसो कम्म करेय्य नानासवासकवीसो कम्म करेय्य नानासीमाय ठितवीसो कम्म करेय्य इद्धिया वेहासे ठितवीसो कम्म करेय्य^३ यस्स सङ्खो कम्म करोति, त-वीसो^४ कम्म करेय्य — अकम्म न च करणीय ।

वीसतिवग्गकरण ।

१ भिक्खुनीदसमो—सी०, स्या०, रो० । २ त दसमो—सी० । ३ स्या० पोत्यके 'इद्धिया वेहासे ठितवीसो कम्म करेय्या' ति पाठो नत्थि । ४ त वीसो—सी० ।

§ ५ पारिवासिकादिकथा

१४ पारिवासिकचतुत्थो चे, भिक्खवे, परिवास ददेय्य, मूलाय पटिकस्सेय्य, मानत्त ददेय्य, त-वीसो^१ अब्भेय्य — अकम्म न च करणीय । मूलाय पटिकस्सनारहचतुत्थो चे, भिक्खवे, परिवास ददेय्य, मूलाय पटिकस्सेय्य, मानत्त ददेय्य, त-वीसो^२ अब्भेय्य — अकम्म न च करणीय । मानत्तारहचतुत्थो चे, भिक्खवे, परिवास ददेय्य, मूलाय पटिकस्सेय्य, मानत्त ददेय्य, त-वीसो अब्भेय्य — अकम्म न च करणीय । मानत्तचारिकचतुत्थो चे, भिक्खवे,^५ परिवास ददेय्य, मूलाय पटिकस्सेय्य, मानत्त ददेय्य, त-वीसो अब्भेय्य — अकम्म न च करणीय । अब्भानारहचतुत्थो चे, भिक्खवे, परिवास ददेय्य, मूलाय पटिकस्सेय्य, मानत्त ददेय्य, त-वीसो अब्भेय्य — अकम्म न च करणीय ।

R 321

१५ एकच्चस्स, भिक्खवे, सङ्खमज्झे पटिकोसना रुहति,^१ एकच्चस्स न रुहति । कस्स च, भिक्खवे, सङ्खमज्झे पटिकोसना न रुहति^२ भिक्खुनिया, भिक्खवे, सङ्खमज्झे पटिकोसना^{१०} न रुहति । सिक्खमानाय, भिक्खवे पे० सामणेस्स, भिक्खवे सामणेरिया,^१ भिक्खवे सिक्खापच्चक्खातकस्स^५ भिक्खवे अन्तिमवत्थु अज्झापन्नकस्स, भिक्खवे उम्मत्तकस्स, भिक्खवे खित्तचित्तस्स, भिक्खवे वेदनाट्टस्स,^५ भिक्खवे आपत्तिया अदस्सने उक्खित्तकस्स, भिक्खवे आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खित्तकस्स, भिक्खवे पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खित्तकस्स, भिक्खवे पण्डकस्स, भिक्खवे थेय्यसवासकस्स,^{१५} भिक्खवे तिथियपक्कन्तकस्स, भिक्खवे तिरच्छानगतस्स भिक्खवे मातुघातकस्स,^{१५} भिक्खवे पितुघातकस्स, भिक्खवे अरहन्तघातकस्स, भिक्खवे भिक्खुनिदूसकस्स,^५ भिक्खवे सङ्खभेदकस्स, भिक्खवे लोहितुप्पादकस्स, भिक्खवे उभतोब्बञ्जनकस्स, भिक्खवे नानासवासकस्स, भिक्खवे नानासीमाय ठितस्स, भिक्खवे इद्धिया वेहासे ठितस्स, भिक्खवे, यस्स सङ्खो कम्म करोति, तस्स च^{१०}, भिक्खवे, सङ्खमज्झे पटिकोसना न रुहति । इमेस खो, भिक्खवे, सङ्खमज्झे पटिकोसना न रुहति ।

B 443

कस्स च, भिक्खवे, सङ्खमज्झे पटिकोसना रुहति^२ भिक्खुस्स, भिक्खवे, पकत्तस्स समानसवासकस्स समानसीमाय ठितस्स अन्तमसो आनन्तरिकस्सा पि भिक्खुनो विञ्जापेन्तस्स सङ्खमज्झे पटिकोसना रुहति । इमस्स खो,^६ भिक्खवे, सङ्खमज्झे पटिकोसना रुहति ।

§ ६ द्वे-निस्सारणादिकथा

१६ द्वेमा, भिक्खवे, निस्सारणा । अत्थि, भिक्खवे, पुगलो अप्पत्तो निस्सारण ।^{२५} त चे सङ्खो निस्सारेति, एकच्चो सुनिस्सारितो, एकच्चो दुनिस्सारितो । कतमो च, भिक्खवे,

१ वीसो—सी० । २ रुहति—सी०, स्या०, रो० । ३ सामणेराय—सी० । ४ सिक्ख पच्चक्खात कस्स—सी०, स्या०, रो० । ५ वेदनाट्टस्स—सी०, स्या०, रो० । ६ भिक्खुनीदूसकस्स—सी०, स्या०, रो० । ७ स्या० पोत्थके नत्थि । ८ म० पोत्थके नत्थि ।

पुगलो अप्पत्तो निस्सारण, त चे सङ्घो निस्सारेति — दुब्बिस्सारितो ^१ इध पन^२, भिक्खवे, भिक्खु सुद्धो होति अनापत्तिको । त चे सङ्घो निस्सारेति — दुब्बिस्सारितो । अय वुच्चति, भिक्खवे, पुगलो अप्पत्तो निस्सारण, त चे सङ्घो निस्सारेति — दुब्बिस्सारितो ।

कतमो च, भिक्खवे, पुगलो अप्पत्तो निस्सारण, त चे सङ्घो निस्सारेति —
 ५ सुनिस्सारितो ^३ इध पन, भिक्खवे, भिक्खु बालो होति अब्बत्तो^४ आपत्तिबहुलो अनपदानो,
 R 322 गिहिससङ्घो^५ विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससङ्घोहि, त चे सङ्घो निस्सारेति — सुनिस्सारितो ।
 अय वुच्चति, भिक्खवे, पुगलो अप्पत्तो निस्सारण, त चे सङ्घो निस्सारेति — सुनिस्सारितो ।

१७ द्वेमा, भिक्खवे, ओसारणा । अत्थि, भिक्खवे, पुगलो अप्पत्तो ओसारण
 B 444 त चे सङ्घो ओसारेति, एकच्चो सोसारितो, एकच्चो दोसारितो । कतमो च, भिक्खवे,
 10 पुगलो अप्पत्तो ओसारण, त चे सङ्घो ओसारेति — दोसारितो ^१ पण्डको, भिक्खवे, अप्पत्तो
 ओसारण, त चे सङ्घो ओसारेति — दोसारितो । थेय्यसवासको, भिक्खवे, अप्पत्तो ओसारण,
 त चे सङ्घो ओसारेति — दोसारितो । तिथियपक्कन्तको, भिक्खवे पे० तिरच्छानगतो,
 भिक्खवे मातुघातको, भिक्खवे पितुघातको, भिक्खवे अरहन्तघातको, भिक्खवे
 भिक्खुनिदूसको,^२ भिक्खवे सङ्घभेदको, भिक्खवे लोहितुप्पादको, भिक्खवे उभतो-
 15 व्यञ्जनको, भिक्खवे, अप्पत्तो, ओसारण, त चे सङ्घो ओसारेति — दोसारितो । अय वुच्चति,
 भिक्खवे, पुगलो अप्पत्तो ओसारण, त चे सङ्घो ओसारेति — दोसारितो । 'इमे वुच्चन्ति,
 भिक्खवे, पुगल अप्पत्ता ओसारण, ते चे सङ्घो ओसारेति — दोसारिता^३ ।

कतमो च, भिक्खवे, पुगलो अप्पत्तो ओसारण, त चे सङ्घो ओसारेति — सोसारितो ^४
 हत्थच्छिन्नो, भिक्खवे, अप्पत्तो ओसारण, त चे सङ्घो ओसारेति, सोसारितो । पादच्छिन्नो,
 20 भिक्खवे पे० हत्थपादच्छिन्नो, भिक्खवे कण्णच्छिन्नो, भिक्खवे नासच्छिन्नो,
 भिक्खवे कण्णनासच्छिन्नो, भिक्खवे अङ्गुलिच्छिन्नो, भिक्खवे अळच्छिन्नो,
 भिक्खवे कण्डरच्छिन्नो, भिक्खवे फणहत्थको, भिक्खवे खुज्जो, भिक्खवे वामनो,
 भिक्खवे गलगण्डी, भिक्खवे लक्खणाहतो,^५ भिक्खवे कसाहतो, भिक्खवे लिखितको,
 भिक्खवे सीपदिको,^६ भिक्खवे पापरोगी, भिक्खवे परिसदूसको, भिक्खवे काणो,
 25 भिक्खवे कुणी, भिक्खवे खड्गो, भिक्खवे पक्खहतो, भिक्खवे छिन्निरियापथो,
 भिक्खवे जरादुब्बलो, भिक्खवे अन्धो, भिक्खवे मूगो, भिक्खवे बधिरो,
 भिक्खवे अन्धमूगो, भिक्खवे अन्धबधिरो, भिक्खवे मूगबधिरो, भिक्खवे अन्धमूग-
 बधिरो, भिक्खवे, अप्पत्तो ओसारण, त चे सङ्घो ओसारेति — सोसारितो । अय वुच्चति, भिक्खवे,

१ स्या० पोत्थके नत्थि । २ अब्बत्तो-रो० । ३ गिहीससङ्घो-सी० । ४ भिक्खुनीदूसको-
 सी०, स्या०, रो० । ५-५ स्या० पोत्थके नत्थि । ६ लक्खणाहतो-म० । ७ सीपदि-स्या० ।

पुग्गलो अप्पत्तो ओसारण, त चे सङ्खो ओसारेति — सोसारितो । (इमे वुच्चन्ति, भिक्खवे, पुग्गल अप्पत्ता ओसारण, ते चे' सङ्खो ओसारेति — सोसारिता ।)

वासमगामभाणवार निड्ढित पठम ।

§ ७ अधम्मकम्मादिकथा

१८ इध पन, भिक्खवे, भिक्खुस्स न होति आपत्ति दट्ठब्बा । तमेन चोदेति सङ्खो वा सम्बहुला वा एकपुग्गलो वा — “आपत्तिं त्व, आवुसो, आपन्नो, पस्ससेत आपत्तिं” ति ^१ सो एव वदेति — “नत्थि मे, आवुसो, आपत्ति, यमह पस्सेय्य” ति । त सङ्खो आपत्तिया ^२ अदस्सने उक्खिपति — अधम्मकम्म ।

B 445

इध पन, भिक्खवे, भिक्खुस्स न होति आपत्ति पटिकातब्बा । तमेन चोदेति सङ्खो वा सम्बहुला वा एकपुग्गलो वा — “आपत्तिं त्व, आवुसो, आपन्नो, पटिकरोहि त आपत्तिं” ति । सो एव वदेति — “नत्थि मे, आवुसो, आपत्ति, यमह पटिकरेय्य” ति । त सङ्खो आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खिपति — अधम्मकम्म ।

10

इध पन, भिक्खवे, भिक्खुस्स न होति पापिका दिट्ठि पटिनिस्सज्जेता ^३ । तमेन चोदेति सङ्खो वा सम्बहुला वा एकपुग्गलो वा — “पापिका ते, आवुसो, दिट्ठि, पटिनिस्सज्जेत पापिक दिट्ठि” ति । सो एव वदेति — “नत्थि मे, आवुसो, पापिका दिट्ठि, यमह पटिनिस्सज्जेय्य” ति । त सङ्खो पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खिपति — अधम्मकम्म ।

R 323

इध पन, भिक्खवे, भिक्खुस्स न होति आपत्ति दट्ठब्बा, न होति आपत्ति पटिकातब्बा । ^४ तमेन चोदेति सङ्खो वा सम्बहुला वा एकपुग्गलो वा — “आपत्तिं त्व, आवुसो, आपन्नो, पस्ससेत आपत्तिं ^५ पटिकरोहि त आपत्तिं” ति । सो एव वदेति — “नत्थि मे, आवुसो, आपत्ति, यमह पस्सेय्य । नत्थि मे, आवुसो, आपत्ति, यमह पटिकरेय्य” ति । त सङ्खो अदस्सने वा अप्पटिकम्मे वा उक्खिपति — अधम्मकम्म ।

इध पन, भिक्खवे, भिक्खुस्स न होति आपत्ति दट्ठब्बा, न होति पापिका दिट्ठि ^६ पटिनिस्सज्जेता । तमेन चोदेति सङ्खो वा सम्बहुला वा एकपुग्गलो वा — “आपत्तिं त्व, आवुसो, आपन्नो, पस्ससेत आपत्तिं ^७ पापिका ते दिट्ठि, पटिनिस्सज्जेत पापिक दिट्ठि” ति । सो एव वदेति — “नत्थि मे, आवुसो, आपत्ति, यमह पस्सेय्य, नत्थि मे, आवुसो, ^८ पापिका दिट्ठि, यमह पटिनिस्सज्जेय्य” ति । त सङ्खो अदस्सने वा अप्पटिनिस्सग्गे वा उक्खिपति — अधम्मकम्म ।

इध पन, भिक्खवे, भिक्खुस्स न होति आपत्ति पटिकातब्बा, न होति पापिका ^९ दिट्ठि पटिनिस्सज्जेता । तमेन चोदेति सङ्खो वा सम्बहुला वा एकपुग्गलो वा — “आपत्तिं

B 446

१ तं चे-रो० । () स्या० पोत्यके नत्थि । २ पटिनिस्सज्जेता-सी । ३ सी०, स्या० पोत्यकेषु नत्थि ।

त्व, आवुसो, आपन्नो, पटिकरोहि त^१ आपत्तिं, पापिका ते दिट्ठि, पटिनिस्सज्जेत पापिक दिट्ठि” ति । सो एव वदेति—“नत्थि मे, आवुसो, आपत्ति, यमह पटिकरेय्य । नत्थि मे, आवुसो^२, पापिका दिट्ठि, यमह पटिनिस्सज्जेय्य” ति । त सङ्खो अप्पटिकम्मे वा अप्पटिनिस्सग्गे वा उक्खिपति—अधम्मकम्म ।

R 324 ६ इध पन, भिक्खवे, भिक्खुस्स न होति आपत्ति दट्ठब्बा, न होति आपत्ति पटिकातब्बा, न होति पापिका दिट्ठि पटिनिस्सज्जेता । तमेन चोदेति सङ्खो वा सम्बहुला वा एकपुगालो वा—“आपत्तिं त्व, आवुसो, आपन्नो, पस्ससेत आपत्तिं^३ पटिकरोहि त आपत्तिं, पापिका ते दिट्ठि, पटिनिस्सज्जेत पापिक दिट्ठि” ति । सो एव वदेति—“नत्थि मे, आवुसो, आपत्ति, यमह पस्सेय्य । नत्थि मे, आवुसो, आपत्ति, यमह पटिकरेय्य । नत्थि मे, आवुसो, पापिका 10 दिट्ठि, यमह पटिनिस्सज्जेय्य” ति^४ । त सङ्खो अदस्सने वा अप्पटिकम्मे वा अप्पटिनिस्सग्गे वा उक्खिपति—अधम्मकम्म ।

१९ इध पन, भिक्खवे, भिक्खुस्स होति आपत्ति दट्ठब्बा । तमेन चोदेति । सङ्खो वा सम्बहुला वा एकपुगालो वा—“आपत्ति त्व, आवुसो, आपन्नो, पस्ससेत आपत्तिं” ति^५ । सो एव वदेति—“आमावुसो, पत्तामी” ति । त सङ्खो आपत्तिया अदस्सने उक्खिपति—
15 अधम्मकम्म ।

इध पन, भिक्खवे, भिक्खुस्स होति आपत्ति पटिकातब्बा । तमेन चोदेति सङ्खो वा सम्बहुला वा एकपुगालो वा—“आपत्तिं त्व, आवुसो, आपन्नो, पटिकरोहि त आपत्तिं” ति । सो एव वदेति—“आमावुसो, पटिकरिस्सामी” ति । त सङ्खो आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खिपति—अधम्मकम्म ।

B 447 20 इध पन, भिक्खवे, भिक्खुस्स होति पापिका दिट्ठि पटिनिस्सज्जेता । तमेन चोदेति सङ्खो वा सम्बहुला वा एकपुगालो वा—“पापिका ते, आवुसो, दिट्ठि, पटिनिस्सज्जेत पापिक दिट्ठि” ति । सो एव वदेति—“आमावुसो, पटिनिस्सज्जिस्सामी” ति । त सङ्खो पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खिपति—अधम्मकम्म ।

इध पन, भिक्खवे, भिक्खुस्स होति आपत्ति दट्ठब्बा, होति आपत्ति पटिकातब्बा
25 पे० होति आपत्ति दट्ठब्बा, होति पापिका दिट्ठि पटिनिस्सज्जेता पे० होति आपत्ति पटिकातब्बा, होति पापिका दिट्ठि पटिनिस्सज्जेता पे० होति आपत्ति दट्ठब्बा, होति आपत्ति पटिकातब्बा, होति पापिका दिट्ठि पटिनिस्सज्जेता । तमेन चोदेति सङ्खो वा सम्बहुला वा एकपुगालो वा—“आपत्तिं त्व, आवुसो, आपन्नो, पस्ससेत आपत्तिं^६ पटिकरोहि त आपत्तिं, पापिका ते दिट्ठि, पटिनिस्सज्जेत पापिक दिट्ठि” ति । सो एव वदेति—

१ पटिकरोहेत—रो० । २, सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि

पटिनिस्सज्जेय ति—सी० ।

“आमावुसो, पस्सामि, आम पटिकरिस्सामि, आम पटिनिस्सज्जिस्सामी” ति । त सङ्घो अदस्सने वा अप्पटिकम्मे वा अप्पटिनिस्सग्गे वा उक्खिपति — अधम्मकम्म ।

२० इध पन, भिक्खवे, भिक्खुस्स होति आपत्ति दट्ठब्बा । तमेन चोदेति सङ्घो वा सम्बहुला वा एकपुगालो वा — “आपत्ति त्व, आवुसो, आपन्नो, पस्ससेत आपत्तिं” ति ^२ सो एव वदेति — “नत्थि मे, आवुसो, आपत्ति, यमह पस्सेय्य” ति । त सङ्घो आपत्तिया ^५ B 325 अदस्सने उक्खिपति — धम्मकम्म ।

इध पन, भिक्खवे, भिक्खुस्स होति आपत्ति पटिकातब्बा । तमेन चोदेति सङ्घो वा सम्बहुला वा एकपुगालो वा — “आपत्ति त्व, आवुसो, आपन्नो, पटिकरोहि त आपत्तिं” ति । सो एव वदेति — “नत्थि मे, आवुसो, आपत्ति, यमह पटिकरेय्य” ति । त सङ्घो आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खिपति — धम्मकम्म । 10

इध पन, भिक्खवे, भिक्खुस्स होति पापिका दिट्ठि पटिनिस्सज्जेता ^१ । तमेन चोदेति सङ्घो वा सम्बहुला वा एकपुगालो वा — “पापिका ते, आवुसो, दिट्ठि, पटिनिस्सज्जेत पापिक दिट्ठि” ति । सो एव वदेति — “नत्थि मे, आवुसो, पापिका दिट्ठि, यमह पटिनिस्सज्जेय्य” ति । त सङ्घो पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खिपति — धम्मकम्म ।

इध पन, भिक्खवे, भिक्खुस्स होति आपत्ति दट्ठब्बा, होति आपत्ति पटिकातब्बा, ^{१५} पे० होति आपत्ति दट्ठब्बा, होति पापिका दिट्ठि पटिनिस्सज्जेता पे० होति आपत्ति पटिकातब्बा, होति पापिका दिट्ठि पटिनिस्सज्जेता पे० होति आपत्ति दट्ठब्बा, होति आपत्ति पटिकातब्बा, होति पापिका दिट्ठि पटिनिस्सज्जेता । तमेन चोदेति सङ्घो वा सम्बहुला वा एकपुगालो वा — “आपत्तिं त्व, आवुसो, आपन्नो, पस्ससेत आपत्तिं ^२ पटिकरोहि त आपत्तिं । पापिका ते ^३ दिट्ठि, पटिनिस्सज्जेत पापिक दिट्ठि” ति । सो एव वदेति — “नत्थि ^{२०} मे, आवुसो, आपत्ति, यमह पस्सेय्य । नत्थि मे, आवुसो, ^५ आपत्ति यमह पटिकरेय्य । नत्थि मे, आवुसो, पापिका दिट्ठि, यमह पटिनिस्सज्जेय्य” ति । त सङ्घो अदस्सने वा अप्पटिकम्मे वा अप्पटिनिस्सग्गे वा उक्खिपति — धम्मकम्म ति । B 448

§ ८ उपालिपुच्छाकथा

२१ अथ खो आयस्सा उपालि येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो आयस्सा उपालि भगवन्त एतदवोच — ^{२५} “यो नु खो, भन्ते, समग्गे सङ्घो सम्मुखाकरणीय कम्म असम्मुखा करोति, धम्मकम्म नु खो त, भन्ते, विनयकम्म” ति ^१ अधम्मकम्म त, उपालि, अविनयकम्म । यो नु खो, भन्ते, समग्गे सङ्घो पटिपुच्छाकरणीय कम्म अप्पटिपुच्छा ^५ करोति पे० पटिञ्जायकरणीय कम्म

१ रो० पोत्थके नत्थि । २ पटिनिस्सज्जेता—सी० । ३ एत्थ स्या० पोत्थके ‘आवुसो’ ति पाठे दिस्सति । ४ सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । ५ अपटिपुच्छा—सी० ।

R. 326

अप्पटिञ्जाय करोति सतिविनयारहस्स अमूळ्हविनय देति अमूळ्हविनयारहस्स तस्स-
पापिय्यसिकाकम्म^१ करोति तस्सपापिय्यसिकाकम्मरहस्स तज्जनीयकम्म करोति तज्जनीय-
कम्मरहस्स^२ नियस्सकम्म^३ करोति नियस्सकम्मरहस्स पब्बाजनीयकम्म^४ करोति पब्बाज-
नीयकम्मरहस्स पटिसारणीयकम्म करोति पटिसारणीयकम्मरहस्स उक्खेपनीयकम्म
५ करोति उक्खेपनीयकम्मरहस्स परिवास देति परिवासारह मूलाय पटिकस्सति
मूलायपटिकस्सनारहस्स मानत्त देति मानत्तारह अब्भेति अब्भानारह उपसम्पादेति,
धम्मकम्म नु खो त, भन्ते, विनयकम्म ति^५ अधम्मकम्म त, उपालि, अविनयकम्म ।

B 449

यो खो, उपालि, समग्गो सङ्खो सम्मुखाकरणीय कम्म असम्मुखा करोति, एव खो,
उपालि, अधम्मकम्म होति अविनयकम्म, एव च पन सङ्खो सातिसारो होति । यो खो, उपालि,
१० समग्गो सङ्खो पटिपुच्छाकरणीय कम्म अप्पटिपुच्छा करोति पे^६ पटिञ्जायकरणीय
कम्म अप्पटिञ्जाय करोति सतिविनयारहस्स अमूळ्हविनय देति अमूळ्हविनयारहस्स
तस्सपापिय्यसिकाकम्म करोति तस्सपापिय्यसिकाकम्मरहस्स तज्जनीयकम्म करोति
तज्जनीयकम्मरहस्स नियस्सकम्म करोति नियस्सकम्मरहस्स पब्बाजनीयकम्म करोति
पब्बाजनीयकम्मरहस्स पटिसारणीयकम्म करोति पटिसारणीयकम्मरहस्स उक्खेपनीयकम्म
१५ करोति उक्खेपनीयकम्मरहस्स परिवास देति परिवासारह मूलाय पटिकस्सति
मूलायपटिकस्सनारहस्स मानत्त देति मानत्तारह अब्भेति अब्भानारह उपसम्पादेति,
एव खो, उपालि, अधम्मकम्म होति अविनयकम्म । एव च पन सङ्खो सातिसारो होती ति ।

२२ यो नु खो, भन्ते, समग्गो सङ्खो सम्मुखाकरणीय कम्म सम्मुखा करोति,
धम्मकम्म नु खो त, भन्ते, विनयकम्म ति^७ धम्मकम्म त, उपालि, विनयकम्म । यो नु खो,
२० भन्ते, समग्गो सङ्खो पटिपुच्छाकरणीय कम्म पटिपुच्छा करोति पे० पटिञ्जाय-
करणीय कम्म पटिञ्जाय करोति सतिविनयारहस्स सतिविनय देति अमूळ्हविनयारहस्स
अमूळ्हविनय देति तस्सपापिय्यसिकाकम्मरहस्स तस्सपापिय्यसिकाकम्म करोति
तज्जनीयकम्मरहस्स तज्जनीयकम्म करोति नियस्सकम्मरहस्स नियस्सकम्म करोति
पब्बाजनीयकम्मरहस्स पब्बाजनीयकम्म करोति पटिसारणीयकम्मरहस्स पटिसारणीयकम्म
२५ करोति उक्खेपनीयकम्मरहस्स उक्खेपनीयकम्म करोति परिवासारहस्स परिवास
देति मूलायपटिकस्सनारह मूलाय पटिकस्सति मानत्तारहस्स मानत्त देति अब्भानारह
अब्भेति उपसम्पदारह उपसम्पादेति, धम्मकम्म नु खो त, भन्ते, विनयकम्म ति^८
धम्मकम्म त, उपालि, विनयकम्म ।

यो खो, उपालि, समग्गो सङ्खो सम्मुखाकरणीय कम्म सम्मुखा करोति, एव खो,
३० उपालि, धम्मकम्म होति विनयकम्म । एव च पन सङ्खो अनतिसारो होति । यो खो,

१ तस्सपापिय्यसिकाकम्म-स्या०, म० । २ तज्जनीयकम्मरहस्स-रो० । ३ निस्सयकम्म-रो० ।

४ पब्बाजनीयकम्म-रो० ।

उपालि, समग्गो सङ्खो पटिपुच्छाकरणीय कम्म पटिपुच्छा करोति पटिब्बायकरणीय कम्म पटिब्बाय करोति सतिविनयारहस्स सतिविनय देति अमूळ्हविनयारहस्स अमूळ्हविनय देति तस्सपापिय्यसिकाकम्मरहस्स^१ तस्सपापिय्यसिकाकम्म करोति तज्जनीयकम्मरहस्स तज्जनीयकम्म करोति नियस्सकम्मरहस्स नियस्सकम्म करोति पब्बाजनीयकम्मरहस्स पब्बाजनीयकम्म करोति पटिसारणीयकम्मरहस्स पटिसारणीयकम्म करोति उक्खेपनीय-^५ B 450 कम्मरहस्स उक्खेपनीयकम्म करोति परिवासारहस्स परिवास देति मूलायपटिकस्सनारह मूलाय पटिकस्सति मानत्तारहस्स मानत्त देति अब्भानारह अब्भेति उपसम्पदारह उपसम्पादेति, एव खो, उपालि, धम्मकम्म होति विनयकम्म । एव च पन सङ्खो अनतिसारो होती ति ।

२३ यो नु खो, भन्ते, समग्गो सङ्खो सतिविनयारहस्स अमूळ्हविनय देति,^{१०} अमूळ्हविनयारहस्स सतिविनय देति, धम्मकम्म नु खो त, भन्ते, विनयकम्म ति^२ अधम्मकम्म त, उपालि, अविनयकम्म । यो नु खो, भन्ते, समग्गो सङ्खो अमूळ्हविनयारहस्स तस्सपापिय्यसिकाकम्म करोति, तस्सपापिय्यसिकाकम्मरहस्स अमूळ्हविनय देति पे० तस्सपापिय्यसिकाकम्मरहस्स तज्जनीयकम्म^३ करोति, तज्जनीयकम्मरहस्स तस्सपापिय्यसिका- R 327 कम्म करोति तज्जनीयकम्मरहस्स नियस्सकम्म^३ करोति, नियस्सकम्मरहस्स तज्जनीयकम्म^{१५} करोति नियस्सकम्मरहस्स पब्बाजनीयकम्म करोति, पब्बाजनीयकम्मरहस्स नियस्सकम्म करोति पब्बाजनीयकम्मरहस्स पटिसारणीयकम्म करोति, पटिसारणीयकम्मरहस्स पब्बाजनीयकम्म करोति पटिसारणीयकम्मरहस्स उक्खेपनीयकम्म करोति, उक्खेपनीयकम्मरहस्स पटिसारणीयकम्म करोति उक्खेपनीयकम्मरहस्स परिवास देति, परिवासारहस्स उक्खेपनीयकम्म करोति परिवासारह मूलाय पटिकस्सति, मूलायपटिकस्सनारहस्स परिवासं^{२०} देति मूलायपटिकस्सनारहस्स मानत्त देति, मानत्तारह मूलाय पटिकस्सति मानत्तारह अब्भेति, अब्भानारहस्स मानत्त देति अब्भानारह उपसम्पादेति, उपसम्पदारह अब्भेति, धम्मकम्म नु खो त, भन्ते, विनयकम्म ति^२ अधम्मकम्म त, उपालि, अविनयकम्म ।

यो खो, उपालि, समग्गो सङ्खो सतिविनयारहस्स अमूळ्हविनय देति, अमूळ्ह विनयारहस्स सतिविनय देति, एव खो, उपालि, अधम्मकम्म होति अविनयकम्म । एव च^{२०} पन सङ्खो सातिसारो होति । यो खो, उपालि, समग्गो सङ्खो अमूळ्हविनयारहस्स तस्सपापिय्यसिकाकम्म करोति, तस्सपापिय्यसिकाकम्मरहस्स अमूळ्हविनय देति पे० तस्सपापिय्यसिकाकम्मरहस्स तज्जनीयकम्म करोति, तज्जनीयकम्मरहस्स तस्सपापिय्यसिका- B 151 कम्म करोति तज्जनीयकम्मरहस्स नियस्सकम्म करोति, नियस्सकम्मरहस्स तज्जनीयकम्म करोति नियस्सकम्मरहस्स पब्बाजनीयकम्म करोति, पब्बाजनीयकम्मरहस्स नियस्सकम्म^{३०}

१ तस्सपापिय्यसिकाकम्मरहस्स-म० । २ तज्जनीयकम्म-रो० । ३ नियस्सकम्म-रो० ।

करोति पब्बाजनीयकम्मरहस्स पटिसारणीयकम्म करोति, पटिसारणीयकम्मरहस्स पब्बाजनीयकम्म करोति पटिसारणीयकम्मरहस्स उक्खेपनीयकम्म करोति, उक्खेपनीयकम्मरहस्स पटिसारणीयकम्म करोति उक्खेपनीयकम्मरहस्स परिवास देति, परिवासारहस्स उक्खेपनीयकम्म करोति परिवासारह मूलय पटिक्कस्सति, मूलयपटिक्कस्सनारहस्स परिवास देति ४ मूलयपटिक्कस्सनारहस्स मानत्त देति, मानत्तारह मूलय पटिक्कस्सति — मानत्तारह अब्भेति, अब्भानारहस्स मानत्त देति अब्भानारह उपसम्पादेति, उपसम्पादारह अब्भेति, एव खो, उपालि, अधम्मकम्म होति अविनयकम्म । एव च पन सङ्खो सातिसारो होती ति ।

२४ यो नु खो, भन्ते, समग्गो सङ्खो सतिविनयारहस्स सतिविनय देति, अमूळ्हविनयारहस्स अमूळ्हविनय देति, धम्मकम्म नु खो त, भन्ते, विनयकम्म ति ? १० धम्मकम्म त, उपालि, विनयकम्म । यो नु खो, भन्ते, समग्गो सङ्खो अमूळ्हविनयारहस्स अमूळ्हविनय देति' पे० तस्सपापिय्यसिकाकम्मरहस्स' तस्सपापिय्यसिकाकम्म करोति पे० तज्जनीयकम्मरहस्स तज्जनीयकम्म करोति पे० नियस्सकम्मरहस्स नियस्सकम्म करोति पे० पब्बाजनीयकम्मरहस्स पब्बाजनीयकम्म करोति पे० पटिसारणीयकम्मरहस्स पटिसारणीयकम्म करोति पे० उक्खेपनीयकम्मरहस्स उक्खेपनीयकम्म करोति पे० परिवासारहस्स परिवास देति पे० मूलयपटिक्कस्सनारह मूलय पटिक्कस्सति पे० मानत्तारहस्स मानत्त देति पे० अब्भानारह अब्भेति, उपसम्पादारह उपसम्पादेति, धम्मकम्म नु खो त, भन्ते, विनयकम्म ति ? धम्मकम्म त, उपालि, विनयकम्म ।

यो खो, उपालि, समग्गो सङ्खो सतिविनयारहस्स सतिविनय देति, अमूळ्हविनयारहस्स अमूळ्हविनय देति, एव खो, उपालि, धम्मकम्म होति विनयकम्म । एव च पन सङ्खो अनतिसारो होति । यो खो, उपालि, समग्गो सङ्खो अमूळ्हविनयारहस्स अमूळ्हविनय देति पे० तस्सपापिय्यसिका कम्मरहस्स तस्सपापिय्यसिकाकम्म करोति पे० तज्जनीयकम्मरहस्स तज्जनीयकम्म करोति पे० नियस्सकम्मरहस्स नियस्सकम्म करोति पे० पब्बाजनीयकम्मरहस्स पब्बाजनीयकम्म करोति पे० पटिसारणीयकम्मरहस्स पटिसारणीयकम्म करोति पे० उक्खेपनीयकम्मरहस्स उक्खेपनीयकम्म करोति पे० परिवासारहस्स परिवास देति पे० मूलय पटिक्कस्सनारह मूलयपटिक्कस्सति पे० मानत्तारहस्स मानत्त देति पे० अब्भानारह अब्भेति, उपसम्पादारह उपसम्पादेति, एव खो, उपालि, धम्मकम्म होति विनयकम्म । एव च पन सङ्खो अनतिसारो होती ति ।

३० २५ अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि — “यो खो, भिक्खवे, सम्मग्गो सङ्खो

सतिविनयारहस्स अमूळ्हविनय देति, एव खो, भिक्खवे, अधम्मकम्म होति अविनयकम्म ।
 एव च पन सङ्खो सातिसारो होति । यो खो, भिक्खवे, समग्गो सङ्खो सतिविनयारहस्स
 तस्सपापिय्यसिकाकम्म करोति पे० सतिविनयारहस्स तज्जनीयकम्म करोति सति-
 विनयारहस्स नियस्सकम्म करोति सतिविनयारहस्स पब्बाजनीयकम्म करोति सतिविनया-
 रहस्स पटिसारणीयकम्म करोति सतिविनयारहस्स उक्खेपनीयकम्म करोति सतिविनया-
 रहस्स परिवास देति सतिविनयारह मूलाय पटिक्खसति सतिविनयारहस्स मानत्त
 देति सतिविनयारह अब्भेति सतिविनयारह उपसम्पादेति, एव खो, भिक्खवे,
 अधम्मकम्म होति अविनयकम्म । एव च पन सङ्खो सातिसारो होति ।

२६ यो खो, भिक्खवे, समग्गो सङ्खो अमूळ्हविनयारहस्स तस्सपापिय्यसिकाकम्म
 करोति, एव खो, भिक्खवे, अधम्मकम्म होति अविनयकम्म । एव च पन सङ्खो सातिसारो
 होति । यो खो, भिक्खवे, समग्गो सङ्खो अमूळ्हविनयारहस्स तज्जनीयकम्म करोति
 पे० अमूळ्हविनयारहस्स नियस्सकम्म करोति अमूळ्हविनयारहस्स पब्बाजनीयकम्म
 करोति अमूळ्हविनयारहस्स पटिसारणीयकम्म करोति अमूळ्हविनयारहस्स उक्खेप-
 नीयकम्म करोति अमूळ्हविनयारहस्स परिवास देति अमूळ्हविनयारह मूलाय
 पटिक्खसति अमूळ्हविनयारहस्स मानत्तदेति अमूळ्हविनयारह अब्भेति अमूळ्ह-
 विनयारह उपसम्पादेति अमूळ्हविनयारहस्स सतिविनय देति, एव खो, भिक्खवे,
 अधम्मकम्म होति अविनयकम्म । एव च पन सङ्खो सातिसारो होति ।

२७ यो खो, भिक्खवे, समग्गो सङ्खो तस्सपापिय्यसिकाकम्मरहस्स तज्जनीयकम्म करोति B 453
 पे० तज्जनीयकम्मरहस्स नियस्सकम्मरहस्स पब्बाजनीयकम्मरहस्स पटिसार-
 णीयकम्मरहस्स उक्खेपनीयकम्मरहस्स परिवासारह मूलायपटिक्खसनारहस्स 20
 मानत्तारह अब्भानारह उपसम्पदारहस्स सतिविनय देति, एव खो, भिक्खवे, अधम्म
 कम्म होति अविनयकम्म । एव च पन सङ्खो सातिसारो होति । यो खो, भिक्खवे, समग्गो
 सङ्खो उपसम्पदारहस्स अमूळ्हविनय देति पे० उपसम्पदारहस्स तस्सपापिय्यसिकाकम्म
 करोति उपसम्पदारहस्स तज्जनीयकम्म करोति उपसम्पदारहस्स नियस्सकम्म करोति
 उपसम्पदारहस्स पब्बाजनीयकम्म करोति उपसम्पदारहस्स पटिसारणीयकम्म करोति 25
 उपसम्पदारहस्स उक्खेपनीयकम्म करोति उपसम्पदारहस्स परिवास देति उपसम्पदारह
 मूलाय पटिक्खसति उपसम्पदारहस्स मानत्त देति उपसम्पदारह अब्भेति, एव खो,
 भिक्खवे, अधम्मकम्म होति अविनयकम्म । एव च पन सङ्खो सातिसारो होती ति ।

उपालिपुच्छाभाणवार निष्ठित दुतिय ।

“अय खो, आवुसो, भिक्खु सङ्खेन तज्जनीयकम्मकतो^१ अधम्मेन समग्गेहि । हन्दस्स मय तज्जनीयकम्म करोमा” ति । ते तस्स तज्जनीयकम्म करोन्ति — धम्मेन वग्गा ।

३२ इध पन, भिक्खवे, भिक्खु भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्खे अधिकरणकारको । तत्र चे भिक्खून एव होति — “अय खो, आवुसो, भिक्खु भण्डनकारको कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्खे अधिकरणकारको । हन्दस्स मय तज्जनीयकम्म करोमा” ति । ते तस्स तज्जनीयकम्म करोन्ति — धम्मपतिरूपकेन समग्गा । सो तम्हा आवासा अञ्ज आवास गच्छति । तत्थ पि भिक्खून एव होति — “अय खो, आवुसो, भिक्खु सङ्खेन तज्जनीयकम्मकतो धम्मपतिरूपकेन समग्गेहि । हन्दस्स मय तज्जनीयकम्म करोमा” ति । ते तस्स तज्जनीयकम्म करोन्ति — अधम्मेन वग्गा । सो तम्हा पि आवासा अञ्ज आवास गच्छति । तत्थ पि भिक्खून एव होति — “अय खो, आवुसो, भिक्खु सङ्खेन तज्जनीयकम्मकतो अधम्मेन वग्गेहि । हन्दस्स मय तज्जनीयकम्म करोमा” ति । ते तस्स तज्जनीयकम्म करोन्ति — अधम्मेन समग्गा । सो तम्हा पि आवासा अञ्ज आवास गच्छति । तत्थ पि भिक्खून एव होति — “अय खो, आवुसो, भिक्खु सङ्खेन तज्जनीयकम्मकतो अधम्मेन समग्गेहि । हन्दस्स मय तज्जनीयकम्म करोमा” ति । ते तस्स तज्जनीयकम्म करोन्ति — अधम्मेन वग्गा । सो तम्हा पि आवासा अञ्ज आवास गच्छति । तत्थ पि भिक्खून एव होति — “अय खो, आवुसो, भिक्खु सङ्खेन तज्जनीयकम्मकतो अधम्मेन समग्गेहि । हन्दस्स मय तज्जनीयकम्म करोमा” ति । ते तस्स तज्जनीयकम्म करोन्ति — धम्मपतिरूपकेन वग्गा ।

§ १० नियस्सकम्मकथा

३३ इध पन, भिक्खवे, भिक्खु बालो होति अब्बत्तो^२ आपत्तिबहुलो अनपदानो, गिहिससट्ठो^३ विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससग्गेहि^४ । तत्र चे भिक्खून एव होति — “अय खो, आवुसो, भिक्खु बालो अब्बत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो, गिहिससट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससग्गेहि । हन्दस्स मय नियस्सकम्म^५ करोमा” ति । ते तस्स नियस्सकम्म करोन्ति — अधम्मेन वग्गा । सो तम्हा आवासा अञ्ज आवास गच्छति । तत्थ पि भिक्खून एव होति — “अय खो, आवुसो, भिक्खु सङ्खेन नियस्सकम्मकतो अधम्मेन वग्गेहि । हन्दस्स मय नियस्सकम्म करोमा” ति । ते तस्स नियस्सकम्म करोन्ति — अधम्मेन समग्गा पे० धम्मेन वग्गा धम्मपतिरूपकेन^६ वग्गा धम्मपतिरूपकेन समग्गा पे० ।

यथा हेट्ठा, तथा चक्क कातब्ब ।

१ तज्जनीयकम्मकतो-रो० । २ अब्बत्तो-सी०, रो० । ३ गिहीससट्ठो-सी० । ४ गिहीससग्गेहि-सी० । ५ निस्सयकम्म-रो० । ६ धम्मपतिरूपकेन-रो० ।

§ ११ पब्बाजनीयकम्मकथा

३४ इध पन, भिक्खवे, भिक्खु कुलदूसको होति पापसमाचारो । तत्र चे भिक्खून एव होति — “अय खो, आवुसो, भिक्खु कुलदूसको पापसमाचारो । हन्दस्स मय पब्बाजनीयकम्म करोमा” ति । ते तस्स पब्बाजनीयकम्म करोन्ति — अधम्मेन वग्गा । सो तम्हा आवासा अब्ज आवास गच्छति । तत्थ पि भिक्खून एव होति — “अय खो, आवुसो, भिक्खु सङ्गेन पब्बाजनीयकम्मकतो अधम्मेन वग्गेहि । हन्दस्स मय पब्बाजनीयकम्म करोमा” ति । ते तस्स पब्बाजनीयकम्म करोन्ति — अधम्मेन समग्गा पे० धम्मेन वग्गा धम्मपतिरूपकेन वग्गा धम्मपतिरूपकेन समग्गा पे० ।

चक्क कातब्ब ।

§ १२ पटिसारणीयकम्मकथा

३५ इध पन, भिक्खवे, भिक्खु गिही अक्कोसति परिभासति । तत्र चे भिक्खून एव होति — “अय खो, आवुसो, भिक्खु गिही अक्कोसति परिभासति । हन्दस्स मय पटिसारणीयकम्म^१ करोमा” ति । ते तस्स पटिसारणीयकम्म करोन्ति — अधम्मेन वग्गा । सो तम्हा आवासा अब्ज आवास गच्छति । तत्थ पि भिक्खून एव होति — “अय खो, आवुसो, भिक्खु सङ्गेन पटिसारणीयकम्मकतो अधम्मेन वग्गेहि । हन्दस्स मय पटिसारणीयकम्म करोमा” ति । ते तस्स पटिसारणीयकम्म करोन्ति — अधम्मेन समग्गा पे० धम्मेन वग्गा धम्मपतिरूपकेन वग्गा धम्मपतिरूपकेन समग्गा पे० ।

B 458

चक्क कातब्ब ।

१३ अदस्सने उक्खेपनीयकम्मकथा

३६ इध पन, भिक्खवे, भिक्खु आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छति आपत्तिं पस्सितु ।¹⁵ तत्र चे भिक्खून एव होति — “अय खो, आवुसो, भिक्खु आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छति आपत्तिं पस्सितु । हन्दस्स मय आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्म करोमा” ति । ते तस्स आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्म करोन्ति — अधम्मेन वग्गा । सो तम्हा आवासा अब्ज आवास गच्छति । तत्थ पि भिक्खून एव होति — “अय खो, आवुसो, भिक्खु सङ्गेन आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मकतो अधम्मेन वग्गेहि । हन्दस्स मय आपत्तिया²⁰ अदस्सने उक्खेपनीयकम्म करोमा” ति । ते तस्स आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्म करोन्ति — अधम्मेन समग्गा पे० धम्मेन वग्गा धम्मपतिरूपकेन वग्गा धम्मपतिरूपकेन समग्गा पे० ।

चक्क कातब्ब ।

§ १४ अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मकथा

३७ इध पन, भिक्खवे, भिक्खु आपत्ति आपज्जित्वा न इच्छति आपत्ति पटिकातु । तत्र चे भिक्खून एव होति — “अय खो, आवुसो, भिक्खु आपत्ति आपज्जित्वा न इच्छति आपत्ति पटिकातु । हन्दस्स मय आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्म करोमा” ति । ते तस्स आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्म करोन्ति — अधम्मेन वग्गा । सो तम्हा ५ आवासा अब्ब आवास गच्छति । तत्थ पि भिक्खून एव होति — “अय खो, आवुसो, भिक्खु सङ्घेन आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मकतो अधम्मेन वग्गेहि । हन्दस्स मय आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्म करोमा” ति । ते तस्स आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्म करोन्ति — अधम्मेन समग्गा पे० धम्मेन वग्गा धम्मपतिरूपकेन वग्गा धम्मपतिरूपकेन समग्गा पे० ।

चक्क कातब्ब ।

§ १५ अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मकथा

B 459 10 ३८ इध पन, भिक्खवे, भिक्खु न इच्छति पापिक दिट्ठि पटिनिस्सज्जितु । तत्र चे भिक्खून एव होति — “अय खो, आवुसो, भिक्खु न इच्छति पापिक दिट्ठि पटिनिस्सज्जितु । हन्दस्स मय पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्म करोमा” ति । ते तस्स पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्म करोन्ति — अधम्मेन वग्गा । सो तम्हा आवासा अब्ब आवास गच्छति । तत्थ पि भिक्खून एव होति — “अय खो, आवुसो, 15 भिक्खु सङ्घेन पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मकतो अधम्मेन वग्गेहि । हन्दस्स मय पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्म करोमा” ति । ते तस्स पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्म करोन्ति — अधम्मेन समग्गा पे० धम्मेन वग्गा धम्मपतिरूपकेन वग्गा धम्मपतिरूपकेन समग्गा पे० ।

चक्क कातब्ब ।

§ १६ तज्जनीयकम्मपटिप्पस्सद्धिकथा

३९ इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सङ्घेन तज्जनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम 20 पातेति, नेत्थार वत्तति, तज्जनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । तत्र चे भिक्खून एव होति — “अय खो, आवुसो, भिक्खु सङ्घेन तज्जनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थार वत्तति, तज्जनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । हन्दस्स मय तज्जनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेमा” ति । ते तस्स तज्जनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेन्ति — अधम्मेन वग्गा । सो तम्हा आवासा अब्ब आवास गच्छति । तत्थ पि भिक्खून एव होति — “इमस्स खो, आवुसो,

१ उक्खेपनीयकम्मकतो—रो० । २ तज्जनीयकम्मकतो—रो० । ३ तज्जनीयकम्मस्स—स्या० ।
४ सी०, रो० पोत्यकेसु नत्थि ।

अधर्मेन समग्गा । सो तम्हा पि आवासा अञ्ज आवासं गच्छति । तत्थ पि भिक्खून् एव
होति — “इमस्स खो, आवुसो, भिक्खुनो सङ्घेन तज्जनीयकम् पटिप्पस्सद्ध अधर्मेन
समग्गेहि । हन्द्स्स मय तज्जनीयकम् पटिप्पस्सम्भेमा” ति । ते तस्स तज्जनीयकम्
पटिप्पस्सम्भेन्ति — धर्मेन वग्गा ।

४३ इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सङ्घेन तज्जनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम ६
पातेति, नेत्थार वत्तति, तज्जनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । तत्र चे भिक्खून एव
होति — “अय खो, आवुसो, भिक्खु सङ्घेन तज्जनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति,
नेत्थार वत्तति, तज्जनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । हन्दस्स मय तज्जनीयकम्म
पटिप्पस्सम्भेमा” ति । ते तस्स तज्जनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेन्ति — धम्मपतिरूपकेन समग्गा ।
सो तम्हा आवासा अञ्ज आवासं गच्छति । तत्थ पि भिक्खून एव होति — “इमस्स खो, 10
आवुसो, भिक्खुनो सङ्घेन तज्जनीयकम्म पटिप्पस्सद्ध धम्मपतिरूपकेन समग्गेहि । हन्दस्स मय
तज्जनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेमा” ति । ते तस्स तज्जनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेन्ति — अधम्मेन वग्गा ।
सो तम्हा पि आवासा अञ्ज आवास गच्छति । तत्थ पि भिक्खून एव होति — “इमस्स
खो, आवुसो, भिक्खुनो सङ्घेन तज्जनीयकम्म पटिप्पस्सद्ध अधम्मेन वग्गेहि । हन्दस्स मय
तज्जनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेमा” ति । ते तस्स तज्जनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेन्ति — अधम्मेन 15
समग्गा । सो तम्हा पि आवासा अञ्ज आवास गच्छति । तत्थ पि भिक्खून एव होति —
“इमस्स खो, आवुसो, भिक्खुनो सङ्घेन तज्जनीयकम्म पटिप्पस्सद्ध अधम्मेन समग्गेहि ।
इन्दस्स मय तज्जनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेमा” ति । ते तस्स तज्जनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेन्ति —
धम्मेन वग्गा । सो तम्हा पि आवासा अञ्ज आवास गच्छति । तत्थ पि भिक्खून एव
होति — “इमस्स खो, आवुसो, भिक्खुनो सङ्घेन तज्जनीयकम्म पटिप्पस्सद्ध धम्मेन वग्गेहि । 20 B 463
हन्दस्स मय तज्जनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेमा” ति । ते तस्स तज्जनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेन्ति —
धम्मपतिरूपकेन वग्गा ।

§ १७ नियस्सकम्मपटिप्पस्सद्धिकथा

४४ इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सङ्घेन नियस्सकम्मकतो^१ सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थार वत्तति, नियस्सस्स कम्मस्स^२ पटिप्पस्सद्धिं याचति । तत्र चे भिक्खून एव होति — “अय खो, आवुसो, भिक्खु सङ्घेन नियस्सकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थार^{२५} वत्तति, नियस्सस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । हन्दस्स मय नियस्सकम्म पटिप्पस्सम्मेमा” ति । ते तस्स नियस्सकम्म पटिप्पस्सम्मेन्ति — अधम्मेन वग्गा । सो तम्हा आवासा अब्ज आवास गच्छति । तत्थ पि भिक्खून एव होति — “इमस्स खो, आवुसो, भिक्खुनो सङ्घेन नियस्सकम्म पटिप्पस्सद्ध अधम्मेन वग्गेहि । हन्दस्स मय नियस्सकम्म पटिप्पस्सम्मेमा” ति ।

१ निस्तयकम्मस्तो-रो० । २ नियस्तकम्मस्त सी०, स्या०, निस्तयस्त कम्मस्त-रो० ।
महावग्गो-४५

ते तस्स नियस्सकम्म पटिप्पस्सम्भेन्ति — अधम्मेन समग्गा पे० धम्मेन वग्गा धम्मपति-
रूपकेन वग्गा धम्मपतिरूपकेन समग्गा पे० ।

चक्क कातब्ब ।

§ १८ पब्बाजनीयकम्मपटिप्पस्सद्धिकथा

४५ इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सङ्घेन पब्बाजनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम
पातेति, नेत्थार वत्तति, पब्बाजनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । तत्र चे भिक्खून
५ एव होति — “अय खो, आवुसो, भिक्खु सङ्घेन पब्बाजनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम
पातेति, नेत्थार वत्तति, पब्बाजनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । हन्दस्स मय
पब्बाजनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेमा” ति । ते तस्स पब्बाजनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेन्ति — अधम्मेन
वग्गा । सो तम्हा आवासा अब्ज आवास गच्छति । तत्थ पि भिक्खून एव होति —
“इमस्स खो, आवुसो, भिक्खुनो सङ्घेन पब्बाजनीयकम्म पटिप्पस्सद्धिं अधम्मेन वग्गेहि ।
10 हन्दस्स मय पब्बाजनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेमा” ति । ते तस्स पब्बाजनीयकम्म पटिप्पस्स-
म्भेन्ति — अधम्मेन समग्गा पे० धम्मेन वग्गा धम्मपतिरूपकेन वग्गा धम्मपति-
रूपकेन समग्गा पे० ।

चक्क कातब्ब ।

§ १९ पटिसारणीयकम्मपटिप्पस्सद्धिकथा

B 464

४६ इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सङ्घेन पटिसारणीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम
पातेति, नेत्थार वत्तति, पटिसारणीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । तत्र चे भिक्खून
15 एव होति — “अय खो, आवुसो, भिक्खु सङ्घेन पटिसारणीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम
पातेति, नेत्थारं वत्तति, पटिसारणीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । हन्दस्स मय
पटिसारणीयकम्म पटिप्पस्सम्भेमा” ति । ते तस्स पटिसारणीयकम्म पटिप्पस्सम्भेन्ति — अधम्मेन
वग्गा । सो तम्हा आवासा अब्ज आवास गच्छति । तत्थ पि भिक्खून एव होति —
“इमस्स खो, आवुसो, भिक्खुनो सङ्घेन पटिसारणीयकम्म पटिप्पस्सद्धिं अधम्मेन वग्गेहि ।
20 हन्दस्स मय पटिसारणीयकम्म पटिप्पस्सम्भेमा” ति । ते तस्स पटिसारणीयकम्म पटिप्पस्स-
म्भेन्ति — अधम्मेन समग्गा पे० धम्मेन वग्गा धम्मपतिरूपकेन वग्गा धम्मपति-
रूपकेन समग्गा पे० ।

चक्क कातब्ब

§ २० अदस्सने उक्खेपनीयकम्मपटिप्पस्सद्धिकथा

४७ इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सङ्घेन आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मकतो
सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थार वत्तति, आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयस्स कम्मस्स
25 पटिप्पस्सद्धिं याचति । तत्र चे भिक्खून एव होति — “अय खो, आवुसो, भिक्खु सङ्घेन

आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थार वत्तति, आपत्तिया अदस्सने^१ उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । हन्दस्स मय आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेमा” ति । ते तस्स आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीय-
कम्म पटिप्पस्सम्भेन्ति — अधम्मेन वग्गा । सो तम्हा आवासा अब्ज आवासं गच्छति । तत्थ
पि भिक्खून एव होति — “इमस्स खो, आवुसो, भिक्खुनो सङ्खेन आपत्तिया अदस्सने^५
उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सद्ध अधम्मेन वग्गेहि । हन्दस्स मय आपत्तिया अदस्सने
उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेमा” ति । ते तस्स आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्म
पटिप्पस्सम्भेन्ति — अधमेन समग्गा पे० धम्मेन वग्गा धम्मपतिरूपकेन वग्गा
धम्मपतिरूपकेन समग्गा पे० ।

B 465

• चक्क कातब्ब ।

§ २१ अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मपटिप्पस्सद्धिकथा

४८ इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सङ्खेन आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मकतो^{१०}
सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थार वत्तति, आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयस्स कम्मस्स
पटिप्पस्सद्धिं याचति । तत्र चे भिक्खून एव होति — “अय खो, आवुसो, भिक्खु सङ्खेन
आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थार वत्तति,
आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । हन्दस्स मय
आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेमा” ति । ते तस्स आपत्तिया^{१५}
अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेन्ति — अधम्मेन वग्गा । सो तम्हा आवासा अब्ज
आवासं गच्छति । तत्थ पि भिक्खून एव होति — “इमस्स खो, आवुसो, भिक्खुनो सङ्खेन
आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सद्ध — अधम्मेन वग्गेहि । हन्दस्स मय
आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेमा” ति । ते तस्स आपत्तिया
अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेन्ति — अधम्मेन समग्गा पे० धम्मेन वग्गा^{२०}
धम्मपतिरूपकेन वग्गा धम्मपतिरूपकेन समग्गा पे० ।

चक्क कातब्ब ।

§ २२ अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मपटिप्पस्सद्धिकथा

४९ इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सङ्खेन पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीय-
कम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थार वत्तति, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे
उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । तत्र चे भिक्खून एव होति — “अय खो,
आवुसो, भिक्खु सङ्खेन पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति,^{२५}
लोम पातेति, नेत्थार वत्तति, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयस्स कम्मस्स

- R 332 पटिप्पस्सद्धिं याचति । हन्दस्स मय पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्म
 B 466 पटिप्पस्सग्गेमा” ति । ते तस्स पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्म पटिप्प-
 स्सग्गेन्ति — अधम्मेन वग्गा । सो तम्हा आवासा अब्ब आवास गच्छति । तत्थ पि भिक्खून्
 एव होति — “इमस्स खो, आवुसो, भिक्खुनो सङ्घेन पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे
 १५ उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सद्ध — अधम्मेन वग्गेहि । हन्दस्स मय पापिकाय दिट्ठिया अप्पटि-
 निस्सग्गे उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सग्गेमा” ति । ते तस्स पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे
 उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सग्गेन्ति अधम्मेन समग्गा पे० धम्मेन वग्गा धम्मपति-
 रूपकेन वग्गा धम्मपतिरूपकेन समग्गा पे० ।

चक्क कातब्ब ।

§ २३ तज्जनीयकम्मविवादकथा

- ५० इध पन, भिक्खवे, भिक्खु भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको
 १० भस्सकारको सङ्घे अधिकरणकारको । तत्र चे भिक्खून् एव होति — “अय खो, आवुसो,
 भिक्खु भण्डनकारको पे० सङ्घे अधिकरणकारको । हन्दस्स मय तज्जनीयकम्म^१ करोमा”
 ति । ते तस्स तज्जनीयकम्म करोन्ति — अधम्मेन वग्गा । तत्रट्ठो सङ्घो विवदति — “अधम्मेन
 वग्गाकम्म, अधम्मेन समग्गाकम्म, धम्मेन^२ वग्गाकम्म,^३ धम्मपतिरूपकेन^४ वग्गाकम्म,
 धम्मपतिरूपकेन समग्गाकम्म, अकत कम्म दुक्कट^५ कम्म पुन कातब्ब कम्म” ति । तत्र,
 १५ भिक्खवे, ये ते भिक्खू एवमाहसु — “अधम्मेन वग्गाकम्म” ति, ये च ते भिक्खू एवमाहसु —
 “अकत कम्म दुक्कट कम्म पुन कातब्ब कम्म” ति, इमे तत्थ भिक्खू धम्मवादिनो ।

- ५१ इध पन, भिक्खवे, भिक्खु भण्डनकारको होति पे० सङ्घे अधिकरण-
 कारको । तत्र चे भिक्खून् एव होति — “अय खो, आवुसो, भिक्खु भण्डनकारको पे०
 सङ्घे अधिकरणकारको । हन्दस्स मय तज्जनीयकम्म करोमा” ति । ते तस्स तज्जनीयकम्म
 २० करोन्ति — अधम्मेन समग्गा । तत्रट्ठो सङ्घो विवदति — “अधम्मेन वग्गाकम्म, अधम्मेन
 समग्गाकम्म, धम्मेन वग्गाकम्म, धम्मपतिरूपकेन वग्गाकम्म, धम्मपतिरूपकेन समग्गाकम्म,
 अकत कम्म दुक्कट कम्म पुन कातब्ब कम्म” ति । तत्र, भिक्खवे, ये ते भिक्खू एवमाहसु —
 “अधम्मेन समग्गाकम्म” ति, ये च ते भिक्खू एवमाहसु — “अकत कम्म दुक्कट कम्म पुन
 कातब्ब कम्म” ति, इमे तत्थ भिक्खू धम्मवादिनो ।

- B 467 25 ५२ इध पन, भिक्खवे, भिक्खु भण्डनकारको होति पे० सङ्घे अधिकरण-
 कारको । तत्र चे भिक्खून् एव होति — “अय खो, आवुसो, भिक्खु भण्डनकारको पे०
 सङ्घे अधिकरणकारको हन्दस्स मय तज्जनीयकम्म करोमा” ति । ते तस्स तज्जनीयकम्म
 करोन्ति — धम्मेन वग्गा । तत्रट्ठो सङ्घो विवदति — “अधम्मेन वग्गाकम्म, अधम्मेन समग्गाकम्म,

१ तज्जनीयकम्म-रो० । २-२ स्या० पोत्यके नत्थि । ३ धम्मपतिरूपकेन-रो० । ४ दुक्कट-सी० ।

धम्मेन वग्गकम्म, धम्मपतिरूपकेन वग्गकम्म, धम्मपतिरूपकेन समग्गकम्म, अकत कम्म दुक्कट कम्म पुन कातब्ब कम्म” ति । तत्र, भिक्खवे, ये ते भिक्खू एवमाहसु — “धम्मेन वग्गकम्म” ति, ये च ते भिक्खू एवमाहसु — “अकत कम्म दुक्कट कम्म पुन कातब्ब कम्म” ति, इमे तत्थ भिक्खू धम्मवादिनो ।

५३ इध पन, भिक्खवे, भिक्खु भण्डनकारको होति पे० सङ्खे अधिकरण-^५ कारको । तत्र चे भिक्खून एव होति — “अय खो, आवुसो, भिक्खु भण्डनकारको पे० सङ्खे अधिकरणकारको । हन्दस्स मय तज्जनीयकम्म करोमा” ति । ते तस्स तज्जनीयकम्म करोन्ति — धम्मपतिरूपकेन वग्गा । तत्रट्ठो सङ्खो विवदति — “अधम्मेन वग्गकम्म, अधम्मेन समग्गकम्म, धम्मेन वग्गकम्म, धम्मपतिरूपकेन वग्गकम्म, धम्मपतिरूपकेन समग्गकम्म, अकत कम्म दुक्कट कम्म पुन कातब्ब कम्म” ति । तत्र, भिक्खवे, ये ते भिक्खू एवमाहसु —^{१०} “धम्मपतिरूपकेन वग्गकम्म” ति, ये च ते भिक्खू एवमाहसु — “अकत कम्म दुक्कट कम्म पुन कातब्ब कम्म” ति, इमे तत्थ भिक्खू धम्मवादिनो ।

५४ इध पन, भिक्खवे, भिक्खु भण्डनकारको होति पे० सङ्खे अधिकरण-कारको । तत्र चे भिक्खून एव होति — “अय खो, आवुसो, भिक्खु भण्डनकारको होति पे० सङ्खे अधिकरणकारको । हन्दस्स मय तज्जनीयकम्म करोमा” ति । ते तस्स^{१५} तज्जनीयकम्म करोन्ति — धम्मपतिरूपकेन समग्गा । तत्रट्ठो सङ्खो विवदति — “अधम्मेन वग्गकम्म, अधम्मेन समग्गकम्म, धम्मेन वग्गकम्म, धम्मपतिरूपकेन वग्गकम्म, धम्मपतिरूपकेन समग्गकम्म, अकत कम्म दुक्कट कम्म पुन कातब्ब कम्म” ति । तत्र, भिक्खवे, ये ते भिक्खू एवमाहसु — “धम्मपतिरूपकेन समग्गकम्म” ति, ये च ते भिक्खू एवमाहसु — “अकत कम्म दुक्कट कम्म पुन कातब्ब कम्म” ति, इमे तत्थ भिक्खू धम्मवादिनो ।

20

§ २४ नियस्सकम्मविवादकथा

५५ इध पन, भिक्खवे, भिक्खु बालो होति अब्बत्तो^१ आपत्तिबहुलो अनपदानो, गिहिससट्ठो^२ विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससग्गेहि । तत्र चे भिक्खून एव होति — “अय खो, आवुसो, भिक्खु बालो अब्बत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो, गिहिससट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससग्गेहि । हन्दस्स मय नियस्सकम्म करोमा” ति । ते तस्स नियस्सकम्म करोन्ति — अधम्मेन वग्गा पे० अधम्मेन समग्गा धम्मेन वग्गा धम्मपतिरूपकेन^{२५} वग्गा धम्मपतिरूपकेन समग्गा । तत्रट्ठो सङ्खो विवदति — “अधम्मेन वग्गकम्म, अधम्मेन समग्गकम्म, धम्मेन वग्गकम्म, धम्मपतिरूपकेन वग्गकम्म, धम्मपतिरूपकेन समग्गकम्म, अकत कम्म दुक्कट कम्म पुन कातब्ब कम्म” ति । तत्र, भिक्खवे, ये ते भिक्खू एवमाहसु —

B 468

“धम्मपतिरूपकेन समग्गकम्म” ति, ये च ते भिक्खू एवमाहसु — “अकत कम्म दुक्कट कम्म पुन कातब्ब कम्म” ति, इमे तत्थ भिक्खू धम्मवादिनो । इमे पञ्च वारा सखित्ता ।

§ २५ पब्बाजनीयकम्मविवादकथा

५६ इध पन, भिक्खवे, भिक्खु कुलदूसको होति पापसमाचारो । तत्र चे भिक्खून एव होति — “अय खो, आवुसो, भिक्खु कुलदूसको पापसमाचारो । हन्दस्स मय पब्बाजनीयकम्म करोमा” ति । ते तस्स पब्बाजनीयकम्म करोन्ति — अधम्मेन वग्गा पे० अधम्मेन समग्गा धम्मेन वग्गा धम्मपतिरूपकेन वग्गा धम्मपतिरूपकेन समग्गा । तत्रट्ठो सङ्घो विवदति — “अधम्मेन वग्गाकम्म, अधम्मेन समग्गकम्म, धम्मेन वग्गाकम्म, धम्मपतिरूपकेन वग्गाकम्म, धम्मपतिरूपकेन समग्गकम्म, अकत कम्म दुक्कट कम्म पुन कातब्ब कम्म” ति । तत्र, भिक्खवे, ये ते भिक्खू एवमाहसु — “धम्मपतिरूपकेन समग्गकम्म” ति ये च ते १० भिक्खू एवमाहसु — “अकत कम्म दुक्कट कम्म पुन कातब्ब कम्म” ति, इमे तत्थ भिक्खू धम्मवादिनो । इमे पञ्च वारा सखित्ता ।

§ २६ पटिसारणीयकम्मविवादकथा

B 469

R. 383

५७ इध पन, भिक्खवे, भिक्खु गिही अक्कोसति परिभासति । तत्र चे भिक्खून एव होति — “अय खो, आवुसो, भिक्खु गिही अक्कोसति परिभासति । हन्दस्स मय पटिसारणीयकम्म करोमा” ति । ते तस्स पटिसारणीयकम्म करोन्ति — अधम्मेन वग्गा पे० १५ अधम्मेन समग्गा धम्मेन वग्गा धम्मपतिरूपकेन वग्गा धम्मपतिरूपकेन समग्गा । तत्रट्ठो सङ्घो विवदति — “अधम्मेन वग्गाकम्म, अधम्मेन समग्गकम्म, धम्मेन वग्गाकम्म, धम्मपतिरूपकेन वग्गाकम्म, धम्मपतिरूपकेन समग्गकम्म, अकत कम्म दुक्कट कम्म पुन कातब्ब कम्म” ति । तत्र, भिक्खवे, ये ते भिक्खू एवमाहसु — “धम्मपतिरूपकेन समग्गकम्म” ति, ये च ते भिक्खू एवमाहसु — “अकत कम्म दुक्कट कम्म पुन कातब्ब कम्म” ति, २० इमे तत्थ भिक्खू धम्मवादिनो । इमे पञ्च वारा सखित्ता ।

§ २७ अदस्सने उक्खेपनीयकम्मविवादकथा

५८ इध पन, भिक्खवे, भिक्खु आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छति आपत्तिं पस्सितु । तत्र चे भिक्खून एव होति — “अय खो, आवुसो, भिक्खु आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छति आपत्तिं पस्सितु । हन्दस्स मय आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्म^१ करोमा” ति । ते तस्स आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्म करोन्ति — अधम्मेन वग्गा पे० अधम्मेन समग्गा २५ धम्मेन वग्गा धम्मपतिरूपकेन वग्गा धम्मपतिरूपकेन समग्गा । तत्रट्ठो सङ्घो विवदति — “अधम्मेन वग्गाकम्म, अधम्मेन समग्गकम्म, धम्मेन वग्गाकम्म, धम्मपतिरूपकेन वग्गाकम्म, धम्मपतिरूपकेन समग्गकम्म, अकत कम्म दुक्कट कम्म पुन कातब्ब कम्म” ति । तत्र, भिक्खवे,

ये ते भिक्खू एवमाहसु — “धम्मपतिरूपकेन समग्गकम्म” ति, ये च ते भिक्खू एवमाहसु — “अकत कम्म दुक्कट कम्म पुन कातब्ब कम्म” ति, इमे तत्थ भिक्खू धम्मवादिनो । इमे पञ्च वारा सखित्ता ।

§ २८ अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मविवादकथा

५९ इध पन, भिक्खवे, भिक्खु आपत्तिं आपजित्वा न इच्छति आपत्तिं पटिकातु । तत्र चे भिक्खून एव होति — “अय खो, आवुसो, भिक्खु आपत्तिं आपजित्वा न इच्छति^५ आपत्तिं पटिकातु । हन्दस्स मय आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्म करोमा” ति । ते तस्स आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्म करोन्ति — अधम्मेन वग्गा पे० अधम्मेन समग्गा धम्मेन वग्गा धम्मपतिरूपकेन वग्गा धम्मपतिरूपकेन समग्गा । तत्रट्ठो सङ्घो विवदति — “अधम्मेन वग्गाकम्म, अधम्मेन समग्गकम्म, धम्मेन वग्गाकम्म, धम्मपतिरूपकेन वग्गाकम्म, धम्मपतिरूपकेन समग्गकम्म, अकत कम्म दुक्कट कम्म पुन कातब्ब कम्म” ति ।^{१०} तत्र, भिक्खवे, ये ते भिक्खू एवमाहसु — “धम्मपतिरूपकेन समग्गकम्म” ति, ये च ते भिक्खू एवमाहसु — “अकत कम्म दुक्कट कम्म पुन कातब्ब कम्म” ति, इमे तत्थ भिक्खू धम्मवादिनो । इमे पञ्च वारा सङ्घित्ता ।

B 470

§ २९ अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मविवादकथा

६० इध पन, भिक्खवे, भिक्खु न इच्छति पापिक दिट्ठिं पटिनिस्सज्जितु । तत्र चे भिक्खून एव होति — “अय खो, आवुसो, भिक्खु न इच्छति पापिक दिट्ठिं पटिनिस्स-^{१५} ज्जितु । हन्दस्स मय पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्म करोमा” ति । ते तस्स पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्म करोन्ति — अधम्मेन वग्गा पे० अधम्मेन समग्गा धम्मेन वग्गा धम्मपतिरूपकेन वग्गा धम्मपतिरूपकेन समग्गा । तत्रट्ठो सङ्घो विवदति — “अधम्मेन वग्गाकम्म, अधम्मेन समग्गकम्म, धम्मेन वग्गाकम्म, धम्मपतिरूपकेन वग्गाकम्म, धम्मपतिरूपकेन समग्गकम्म, अकत कम्म दुक्कट कम्म पुन कातब्ब^{२०} कम्म” ति । तत्र, भिक्खवे, ये ते भिक्खू एवमाहसु — “धम्मपतिरूपकेन समग्गकम्म” ति, ये च ते भिक्खू एवमाहसु — “अकत कम्म दुक्कट कम्म पुन कातब्ब कम्म” ति, इमे तत्थ भिक्खू धम्मवादिनो । इमे पञ्च वारा सखित्ता ।

§ ३० तज्जनीयकम्मपटिप्पस्सद्धिकथा

६१ इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सङ्घेन तज्जनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थार वत्तति, तज्जनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । तत्र चे भिक्खून एव^{२५} होति — “अय खो, आवुसो, भिक्खु सङ्घेन तज्जनीयकम्मकतो^१ सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थार वत्तति, तज्जनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । हन्दस्स मय तज्जनीयकम्म

धम्मपतिरूपकेन समगाकम्म, अकत कम्म दुक्कट कम्म पुन कातब्ब कम्म” ति । तत्र, भिक्खवे, ये ते भिक्खू एवमाहसु — “धम्मपतिरूपकेन वगाकम्म” ति, ये च ते भिक्खू एवमाहसु — “अकत कम्म दुक्कट कम्म पुन कातब्ब कम्म” ति, इमे तत्थ भिक्खू धम्मवादिनो ।

६५ इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सङ्घेन तज्जनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थार वत्तति, तज्जनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । तत्र चे भिक्खून एव 5 होति — “अय खो, आवुसो, भिक्खु सङ्घेन तज्जनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थार वत्तति, तज्जनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । हन्दस्स मय तज्जनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेमा” ति । ते तस्स तज्जनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेन्ति — धम्मपतिरूपकेन समगा । तत्रट्ठो सङ्घो विवदति — “अधम्मेन वगाकम्म, अधम्मेन समगाकम्म, धम्मेन वगाकम्म, धम्मपतिरूपकेन वगाकम्म, धम्मपतिरूपकेन समगाकम्म, अकत कम्म दुक्कट कम्म पुन कातब्ब 10 कम्म” ति । तत्र, भिक्खवे, ये ते भिक्खू एवमाहसु — “धम्मपतिरूपकेन समगाकम्म” ति, ये च ते भिक्खू एवमाहसु — “अकत कम्म दुक्कट कम्म पुन कातब्ब कम्म” ति, इमे तत्थ भिक्खू धम्मवादिनो ।

§ ३१ नियस्सकम्मपटिप्पस्सद्धिकथा

६६ इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सङ्घेन नियस्सकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थार वत्तति, नियस्सस्स कम्मस्स^१ पटिप्पस्सद्धिं याचति । तत्र चे भिक्खून एव होति — 15 “अय खो, आवुसो, भिक्खु सङ्घेन नियस्सकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थार वत्तति, नियस्सस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । हन्दस्स मय नियस्सकम्म पटिप्पस्सम्भेमा” ति । ते तस्स नियस्सकम्म पटिप्पस्सम्भेन्ति — अधम्मेन वगा पे० अधम्मेन समगा धम्मेन वगा धम्मपतिरूपकेन वगा धम्मपतिरूपकेन समगा । तत्रट्ठो सङ्घो विवदति — “अधम्मेन वगाकम्म, अधम्मेन समगाकम्म, धम्मेन वगाकम्म, धम्मपतिरूपकेन वगाकम्म, 20 धम्मपतिरूपकेन समगाकम्म, अकत कम्म दुक्कट कम्म पुन कातब्ब कम्म” ति । तत्र, भिक्खवे, ये ते भिक्खू एवमाहसु — “धम्मपतिरूपकेन समगाकम्म” ति, ये च ते भिक्खू एवमाहसु — “अकत कम्म दुक्कट कम्म पुन कातब्ब कम्म” ति, इमे तत्थ भिक्खू धम्मवादिनो । इमे पि पञ्च वारा सङ्घित्ता ।

B 473

§ ३२ पब्बाजनीयकम्मपटिप्पस्सद्धिकथा

६७ इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सङ्घेन पब्बाजनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम 25 पातेति, नेत्थार वत्तति, पब्बाजनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । तत्र चे भिक्खून एव होति — “अय खो, आवुसो, भिक्खु सङ्घेन पब्बाजनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थार वत्तति, पब्बाजनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । हन्दस्स मय

१ नियस्सकम्मस्स-सी०, स्या०, निरसयकम्मस्स-रो० ।

पब्बाजनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेमा” ति । ते तस्स पब्बाजनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेन्ति — अधम्मेन वग्गा पे० अधम्मेन समग्गा धम्मेन वग्गा धम्मपतिरूपकेन वग्गा धम्मपतिरूपकेन समग्गा । तत्रट्ठो सङ्घो विवदति — “अधम्मेन वग्गाकम्म, अधम्मेन समग्गाकम्म, धम्मेन वग्गाकम्म, धम्मपतिरूपकेन वग्गाकम्म, धम्मपतिरूपकेन समग्गाकम्म, अकत कम्म दुक्कट कम्म पुन कातब्ब कम्म” ति । तत्र, भिक्खवे, ये ते भिक्खू एवमाहसु — “धम्मपतिरूपकेन समग्गाकम्म” ति, ये च ते भिक्खू एवमाहसु — “अकत कम्म दुक्कट कम्म पुन कातब्ब कम्म” ति, इमे तत्थ भिक्खू धम्मवादिनो । इमे पि पञ्च वारा सङ्घित्ता ।

§ ३३ पटिसारणीयकम्मपटिप्पस्सद्धिकथा

६८ इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सङ्घेन पटिसारणीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थार वत्तति, पटिसारणीयस्स कम्मस्स^१ पटिप्पस्सद्धिं याचति । तत्र चे भिक्खून
 10 एव होति — “अय खो, आवुसो, भिक्खु सङ्घेन पटिसारणीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थार वत्तति, पटिसारणीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । हन्दस्स मय पटिसारणीयकम्म पटिप्पस्सम्भेमा” ति । ते तस्स पटिसारणीयकम्म पटिप्पस्सम्भेन्ति — अधम्मेन वग्गा पे० अधम्मेन समग्गा धम्मेन वग्गा धम्मपतिरूपकेन वग्गा धम्मपतिरूपकेन समग्गा । तत्रट्ठो सङ्घो विवदति — “अधम्मेन वग्गाकम्म, अधम्मेन समग्गाकम्म, धम्मेन वग्गाकम्म, धम्मपतिरूपकेन वग्गाकम्म, धम्मपतिरूपकेन समग्गाकम्म, अकत कम्म दुक्कट कम्म पुन कातब्ब कम्म” ति । तत्र, भिक्खवे, ये ते भिक्खू एवमाहसु — “धम्मपतिरूपकेन समग्गाकम्म” ति, ये च ते भिक्खू एवमाहसु — “अकत कम्म दुक्कट कम्म पुन कातब्ब कम्म” ति । इमे तत्थ भिक्खू धम्मवादिनो । इमे पि पञ्च वारा सङ्घित्ता ।

B 474 16 वग्गाकम्म, धम्मपतिरूपकेन वग्गाकम्म, धम्मपतिरूपकेन समग्गाकम्म, अकत कम्म दुक्कट कम्म पुन कातब्ब कम्म” ति । तत्र, भिक्खवे, ये ते भिक्खू एवमाहसु — “धम्मपतिरूपकेन समग्गाकम्म” ति, ये च ते भिक्खू एवमाहसु — “अकत कम्म दुक्कट कम्म पुन कातब्ब कम्म” ति । इमे तत्थ भिक्खू धम्मवादिनो । इमे पि पञ्च वारा सङ्घित्ता ।

§ ३४ अदस्सने उक्खेपनीयकम्मपटिप्पस्सद्धिकथा

६९ इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सङ्घेन आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मकतो
 20 सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थार वत्तति, आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयस्स कम्मस्स^१ पटिप्पस्सद्धिं याचति । तत्र चे भिक्खून एव होति — “अय खो, आवुसो, भिक्खु सङ्घेन आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थार वत्तति, आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । हन्दस्स मय आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेमा” ति । ते तस्स आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्म
 25 पटिप्पस्सम्भेन्ति — अधम्मेन वग्गा पे० अधम्मेन समग्गा धम्मेन वग्गा धम्मपतिरूपकेन वग्गा धम्मपतिरूपकेन समग्गा । तत्रट्ठो सङ्घो विवदति — “अधम्मेन वग्गाकम्म, अधम्मेन समग्गाकम्म, धम्मेन वग्गाकम्म, धम्मपतिरूपकेन वग्गाकम्म, धम्मपतिरूपकेन समग्गाकम्म, अकत कम्म दुक्कट कम्म पुन कातब्ब कम्म” ति । तत्र, भिक्खवे, ये ते भिक्खू एवमाहसु —

१ सी०, स्या० पोत्थकेषु नत्थि । २ पटिसारणीयकम्मस्स—स्या० । ३ उक्खेपनीयकम्मस्स—स्या० ।

धम्मपतिरूपकेन समगाकम्म” ति, ये च ते भिक्खू एवमाहसु—“अकत कम्म दुक्कट कम्म पुन कातब्ब कम्म” ति, इमे तत्थ भिक्खू धम्मवादिनो । इमे पि पञ्च वारा सङ्घित्ता ।

§ ३५ अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मपटिप्पस्सद्धिकथा

७० इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सङ्घेन आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थार वत्तति, आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । तत्र चे भिक्खून एव होति—“अय खो, आवुसो, भिक्खु सङ्घेन आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थार वत्तति, आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । हन्दस्स मय आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेमा” ति । ते तस्स आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेन्ति—अधम्मेन वग्गा पे० अधम्मेन समग्गा धम्मेन वग्गा धम्मपतिरूपकेन वग्गा धम्मपतिरूपकेन समग्गा । तत्रट्ठो सङ्घो विवदति—“अधम्मेन वग्गाकम्म, अधम्मेन समग्गाकम्म, धम्मेन वग्गाकम्म, धम्मपतिरूपकेन वग्गाकम्म, धम्मपतिरूपकेन समग्गाकम्म, अकत कम्म दुक्कट कम्म पुन कातब्ब कम्म” ति । तत्र, भिक्खवे, ये ते भिक्खू एवमाहसु—“धम्मपतिरूपकेन समग्गाकम्म” ति, ये च ते भिक्खू एवमाहसु—“अकत कम्म दुक्कट कम्म पुन कातब्ब कम्म” ति, इमे तत्थ भिक्खू धम्मवादिनो । इमे पि पञ्च वारा सङ्घित्ता ।

B 475

15

§ ३६ अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मपटिप्पस्सद्धिकथा

७१ इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सङ्घेन पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थार वत्तति, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । तत्र चे भिक्खून एव होति—“अय खो, आवुसो, भिक्खु सङ्घेन पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थार वत्तति, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । हन्दस्स मय पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेमा” ति । ते तस्स पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेन्ति—अधम्मेन वग्गा पे० अधम्मेन समग्गा धम्मेन वग्गा धम्मपतिरूपकेन वग्गा धम्मपतिरूपकेन समग्गा । तत्रट्ठो सङ्घो विवदति—“अधम्मेन वग्गाकम्म, अधम्मेन समग्गाकम्म, धम्मेन वग्गाकम्म, धम्मपतिरूपकेन वग्गाकम्म, धम्मपतिरूपकेन समग्गाकम्म, अकत कम्म दुक्कट कम्म पुन कातब्ब कम्म” ति । तत्र, भिक्खवे, ये ते भिक्खू एवमाहसु—“धम्मपतिरूपकेन समग्गाकम्म” ति, ये च ते भिक्खू एवमाहसु—“अकत कम्म दुक्कट कम्म पुन कातब्ब कम्म” ति, इमे तत्थ भिक्खू धम्मवादिनो । इमे पि पञ्च वारा सङ्घित्ता ।

चम्पेय्यवत्तन्धक नवम ।

§ ३७ तस्सुदानं

B 476

चम्पाय भगवा आसि वत्थु वासभगामके ।
आगन्तुकानुस्सुक्क^१ अकासि इच्छितब्बके^२ ॥

R 334

पक्तञ्जुनो ति जत्वा उस्सुक्क न करी^३ तदा ।
उक्खित्तो न करोती ति सागमा^४ जिनसन्तिके ॥

5

अधम्मेन वग्गकम्म समग्ग अधम्मेन च ।
धम्मेन वग्गकम्म च पतिरूपकेन^५ वग्गिक ॥

10

पत्तिरूपकेन समग्ग एको उक्खिपतेकक ।
एको च द्वे सम्बहुले सङ्घ उक्खिपतेकको^६ ॥

दुवे पि सम्बहुला पि सङ्घो सङ्घ च उक्खिपि ।
सब्बञ्जुपवरो सुत्वा अधम्म ति पटिक्खिपि ॥

15

जत्तिविपन्न य कम्म सम्पन्न अनुसावन^७ ।
अनुसावनविपन्न सम्पन्न जत्तिया च य ॥

उभयेन विपन्न च अञ्जत्र धम्ममेव च ।

विनया^८ सत्थु पटिकुट्ट कुप्प अट्टानारहिक^९ ॥

अधम्मवग्ग समग्ग^{१०} धम्म^{११} पतिरूपानि^{१२} ये दुवे ।
धम्मेनेव च सामग्गि अनुब्बासि तथागतो ॥

20

चतुवग्गो पञ्चवग्गो दसवग्गो च वीसति ।

परोवीसतिवग्गो^{१३} च^{१४} सङ्घो पञ्चविधो तथा ॥

ठपेत्वा उपसम्पद य च कम्म पवारण ।

अब्भानकम्मेन सह चतुवग्गेहि कम्मिको ॥

दुवे कम्मे ठपेत्वान मज्झदेसूपसम्पद^{१५} ।

अब्भान पञ्चवग्गिको सब्बकम्मेसु कम्मिको ।

अब्भानेक ठपेत्तान ये भिक्खू दसवग्गिका ।

सब्बकम्मकरो सङ्घो वीसो सब्बत्थ कम्मिको ॥

B 477 25

भिक्खुनी सिक्खमाना च सामणेरो सामणेरी^{१६} ।

१ आगन्तुकान उस्सुक्क—सी०, स्या०, रो० । २ इच्छित्तब्बके—स्या० इच्छित्तब्बके—सी० ।
३ करि—रो० । ४ अगमा—स्या०, रो० । ५ पटिरूपकेन—स्या०, रो० । ६ उक्खिपतेकको—स्या०, रो० ।
७ अनुस्सावन—रो० । ८ विनय—स्या०, विना—सी०, रो० । ९ अट्टानारहिक—सी०, अट्टानरूपक—
स्या० । १० सामग्ग—सी० । ११ सी, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । १२ पटिरूपेन—स्या० ।
१३ अतिरेकवीसतिवग्गो—स्या० । १४ स्या० पोत्थके नत्थि । १५ मज्झदेसुपसम्पदा—स्या०, रो० ।
१६ सामणेरीका—सी०, स्या०, रो० ।

पञ्चक्खातन्तिमवत्थु^१ उक्खित्तापत्तिदस्सने^२ ॥
 अप्पटिकम्मे दिट्ठिया पण्डको थेय्यसवासक^३ ।
 तिथिया तिरच्छानगत^४ मातु पितु च घातक ॥
 अरह भिक्खुनीदूसि^५ भेदक लोहितुप्पाद^६ ।
 व्यञ्जन नानासवास^७ नानासीमाय इट्ठिया ॥ 5
 यस्स सङ्घो करे कम्म होन्तेते^८ चतुवीसति ।
 सम्बुद्धेन पटिक्खित्ता न हेते गणपूरका ॥
 पारिवासिकचतुत्थो परिवास ददेय्य वा ।
 मूला-मानत्तमब्भेय्य^९ अकम्म न च करण^{१०} ॥
 मूला-अरहमानत्ता^{११} अब्भानारहमेव च । 10
 न कम्मकारका^{१२} पञ्च सम्बुद्धेन पकासिता ।
 भिक्खुनी सिक्खमाना च सामणेरो सामणेरिका ।
 पञ्चक्खन्तिमउम्मत्ता खित्तावेदनदस्सने^{१३} ।
 अप्पटिकम्मे^{१४} दिट्ठिया^{१५} पण्डका पि च^{१६} व्यञ्जना^{१७} ।
 नानासवासका सीमा^{१८} वेहास यस्स कम्म च ॥ 15
 अट्टारसन्नमेतेस^{१९} पटिकोस^{२०} न रुहति^{२१} ।
 भिक्खुस्स पकत्तस्स रुहति पटिकोसना ॥
 सुद्धस्स दुब्बिसारितो^{२२} बालो हि सुनिस्सारितो^{२३} ।
 पण्डको थेय्यसवासो^{२४} पक्कन्तो तिरच्छानगतो^{२५} ॥
 मातु पितु अरहन्त^{२६} दूसको सङ्घभेदको । 20
 लोहितुप्पादको चेव उभतो व्यञ्जनो च यो ॥
 एकादसन्न एतेस ओसारण न युज्जति ।

R 335

१ पञ्चक्खातन्तिमवत्थु-रो०, पञ्चक्खातन्तिमवत्थु-सी० । २ उक्खित्तापत्तादस्सने-रो० ।
 ३ पण्डकथेय्यसवासक-सी०, स्या०, रो० । ४ तिथियतिरच्छानगत-सी०, स्या०, रो० । ५ भिक्खुनी
 दूसि-सी०, स्या०, रो० । ६ लोहितुप्पादक-सी०, लोहितुपादक-स्या० । ७ नानासवासको चेव-रो० ।
 ८ होन्ति ते-स्या० । ९ मूलमानत्तमब्भेय्य-स्या०, मूलमानत्त अब्भेय्य-रो० । १० कारण-सी० ।
 ११ मूलअरहमानत्त-स्या० । १२ कम्मकारणा सी० । १३ खित्तवेदनदस्सने-सी० स्या०, रो० ।
 १४ “तिथियतिरच्छानगत माता पीतु च घातक अरह भिक्खुनीदूसि भेदक लोहितुपादक उभतोव्यञ्जन
 चैव नानासवासकपिच” इमा गाथायो अतिरेकवसेन स्या० पोत्थके दिस्सति । १५ अप्पटिकम्मदिट्ठिया-
 स्या० । १६ पण्डका चेव-सी०, पण्डकथेय्यसवासक-स्या० । १७ स्या० पोत्थके नत्थि । १८ नाना
 सीमाय ठितक-स्या० । १९ सत्तवीसानमेतेस-स्या० । २० पटिकोस-स्या०, पटिकोस-रो० ।
 २१ रुहति-सी०, स्या०, रो० । २२ दुब्बिसारितो-सी । २३ सुनिसारितो-स्या० । २४ थेय्यसवास-
 रो० । २५ तिरच्छानगो-स्या० । २६ मातापितुअरहतो-स्या० ।

B 478

5

10

15

20

हत्थपाद^१ तदुभय कण्णनास^२ तदुभय^३ ॥
 अङ्गुलि^४ अळकण्डर फण खुज्जो च वामनो ।
 गण्डी^५ लक्खणकसा^६ च लिखितको च सीपदी^७ ॥
 पापा परिसकाणो^८ च कुणी^९ खज्जो हतो पि च ।
 इरियापथदुब्बलो अन्धो मूगो च बधिरो^{१०} ॥
 अन्धमूगान्धबधिरो^{११} मूगबधिरमेव^{१२} च ।
 अन्धमूगबधिरो^{१३} च द्वत्तिसेते अनून्का ॥
 तेस ओसारण होति सम्बुद्धेन पकासित ।
 दट्ठब्बा पटिकातब्बा निस्सज्जेता^{१४} न विज्जति ॥
 तस्स उक्खेपना कम्मा सत्त होन्ति अधम्मिका ।
 आपन्न अनुवत्तन्ति^{१५} सत्त ते पि अधम्मिका ॥
 आपन्न नानुवत्तन्ति^{१६} सत्त कम्मा^{१७} सुधम्मिका ।
 सम्मुखा पटिपुच्छा च पटिब्बाय च कारणा^{१८} ॥
 सति अमूळ्हापापिका तज्जनीनियस्सेन^{१९} च ।
 पब्बाजनीय पटिसारो^{२०} उक्खेपपरिवास च ॥
 मूला मानत्तअब्भाना^{२१} तथेव उपसम्पदा ।
 अञ्ज करेय्य अञ्जस्स सोळसेते अधम्मिका ॥
 त त करेय्य त तस्स सोळसेते सुधम्मिका ।
 पच्चारोपेय्य अञ्जञ्ज^{२२} सोळसेते अधम्मिका ॥
 द्वे द्वे तम्मूलक^{२३} तस्स ते पि सोळस्स धम्मिका ।
 एकेकमूलक चक्क अधम्म ति जिनोब्रवि ॥
 अकासि तज्जनीय कम्म सङ्खो भण्डनकारको ।
 अधम्मेन वगक्कम्म अञ्ज आवास^{२४} गच्छि^{२५} सो ॥

१ हत्थपादा-स्या०, रो० । २ कण्णनासा-स्या०, रो० । ३ तदुभया रो०, तदुभय-सी०, तदुभय-स्या० । ४ अङ्गुली-सी०, स्या० । ५ गण्डी-रो० । ६ लक्खणकासा-स्या० । ७ सीपदि-रो० । ८ पापपरिसकाणो-सी० रो० । ९ कुणी-रो० । १० बधिरो-स्या०, सी० । ११ अन्धमूगो अन्धबधिरो-सी०, अन्धमूगान्धबधिरो-स्या०, अधमूगबधिरो-रो० । १२ मूगबधिरमेव-स्या० । १३ अन्धबधिरमूगो-रो० । १४ निस्सज्जेत-रो, निस्सज्जेता-सी० । १५ अनुवत्तन्ति-स्या० । १६ अनुवत्तन्ति-स्या० । १७ सत्तकम्मेसु-रो० । १८ कारणा-स्या०, रो० । १९ तज्जनियस्सेन-स्या०, तज्जनियवसेन-रो०, तज्जनिय नियस्सेन-सी० । २० पब्बाजनीयपटिसारा-स्या०, पब्बाजनियपटिसारो-रो० । २१ मूलमानत्तअब्भाना-स्या०, मूलमानत्तअब्भाना-सी० । २२ अञ्जो-स्या०, अञ्जो-रो०, अञ्जमञ्ज-सी० । २३ तम्मूलक-रो०, मूल कता-स्या०, तम्मूलक-सी० । २४ आवास-स्या० । २५ गच्छि-सी० ।

तत्थाधम्मेन^१ समग्गा तस्स तज्जनीय करु ।
 अब्जत्थ वग्गाधम्मेन^२ तस्स तज्जनीय करु ॥
 पतिरूपेन^३ वग्गा पि समग्गा पि तथा करु ।
 अधम्मेन समग्गा च धम्मेन वग्गमेव च ॥
 पतिरूपकेन^४ वग्गा च समग्गा च इमे पदा । 5
 एकेकमूलक^५ कत्वा चक्क^६ बन्धे विचक्खणो ॥
 बाला व्यत्तस्स^७ नियस्स^८ पब्बाजे कुलदूसक । B 479
 पटिसारणीय कम्म^९ करे अक्कोसकस्स च ॥
 अदस्सनाप्पटिकम्मे^{१०} यो च दिट्ठिं न निस्सज्जे^{११} । R 336
 तेस उक्खेपनीयकम्म^{१२} सत्थवाहेन भासित ॥ 10
 उपरि नयकम्मान^{१३} पब्बो^{१४} तज्जनीय^{१५} नये ।
 तेसं येव अनुलोम सम्मा वत्तति याचिते^{१६} ॥
 पस्सद्धि^{१७} तेस कम्मान हेट्ठा कम्मनयेन च ।
 तस्मिं तस्मिं तु कम्मेसु तत्रट्ठो च विवदति^{१८} ॥
 अकत दुक्कट^{१९} चेव पुन-कातब्बक ति च । 15
 कम्मे पस्सद्धिया चा पि ते भिक्खू धम्मवादिनो ॥
 विपत्तिव्याधिते^{२०} दिस्वा कम्मप्पत्ते महामुनि ।
 पटिप्पस्सद्धिमक्खासि सल्लकत्तो व ओसघ ति ॥
 इमं हि खन्धके वत्थूनि छत्तिंसा ति ।
 चम्पेय्यक्खन्धक^{२१} निट्ठित^{२२} ।

—o—

१ तत्थाधम्मेन-रो० । २ वग्गाधम्मेन-स्या०, रो० । ३ पतिरूपकेन-रो० । ४ पतिरूपकेन-रो० । ५ एकेक मूलक-स्या०, एकेक मूल-सी० । ६ चक्क-रो० । ७ व्यत्तस्स-सी०, रो० । ८ निस्सय-रो० । ९ पटिसारणीयकम्म-रो० । १० अदस्सनापटिकम्मे-स्या० । ११ निस्सज्जे-सी०, स्या०, रो० । १२ उक्खेपनीयकम्म-सी०, स्या०, उक्खेपनीयकम्म-रो० । १३ उपविनयकम्मानं-स्या०, उक्खेपनीयकम्मानं-रो० । १४ पब्बो-सी० । १५ तज्जनीय स्या०, रो० । १६ सम्मावत्ततया चित्ते-रो०, सम्मा वत्तति याचितो-सी०, सम्मा वत्तति याचति-स्या० । १७ पस्सद्धि-सी०, स्या० । १८ विवादति-सी०, स्या० । १९ दुक्कट-सी० । २० विपत्तिव्याधिते-रो० । २१ चम्पेय्यक्खन्धको-म० । २२ निट्ठितो-म० ।

१० कोसम्बकखन्धकं

§ १ कोसम्बकविवादकथा

B 480

R 337

१ तेन समयेन बुद्धो भगवा कोसम्बिय विहरति घोसितारामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु आपत्ति आपन्नो होति । सो तस्सा आपत्तिया आपत्तिदिट्ठि होति, अञ्जे भिक्खू तस्सा आपत्तिया अनापत्तिदिट्ठिनो होन्ति । सो अपरेन समयेन तस्सा आपत्तिया अनापत्तिदिट्ठि होति, अञ्जे भिक्खू तस्सा आपत्तिया आपत्तिदिट्ठिनो होन्ति । अथ खो ते ५ भिक्खू त भिक्खु एतदवोचु — “आपत्ति त्व, आवुसो, आपन्नो, पस्ससेत आपत्ति” ति २ नत्थि मे, आवुसो, आपत्ति यमह पस्सेय्य ति । अथ खो ते भिक्खू सामग्गिं लभित्वा त भिक्खु आपत्तिया अदस्सने उक्खिप्पिसु । सो च भिक्खु बहुस्सुतो होति आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो व्यत्तो^१ मेधावी लज्जी कुक्कुच्चको सिक्खाकामो । अथ खो सो भिक्खु सन्दिट्ठे सम्भत्ते भिक्खू उपसङ्कमित्वा एतदवोच — “अनापत्ति एसा, १० आवुसो, नेसा आपत्ति । अनापन्नोमिहि, नमिहि आपन्नो । अनुक्खित्तोमिहि, नमिहि उक्खित्तो । अधम्मिकेनमिहि कम्मेन उक्खित्तो कुप्पेन अट्ठानारहेन । होथ मे आयस्सन्तो धम्मतो विनयतो पक्खा” ति । अलभि खो सो भिक्खु सन्दिट्ठे सम्भत्ते भिक्खू पक्खे । जानपदान पि^३ सन्दिट्ठान सम्भत्तान भिक्खून् सन्तिके दूत पाहेसि — अनापत्ति एसा, आवुसो, नेसा आपत्ति । अनापन्नोमिहि, नमिहि आपन्नो । अनुक्खित्तोमिहि, नमिहि उक्खित्तो । अधम्मिकेनमिहि कम्मेन १५ उक्खित्तो कुप्पेन अट्ठानारहेन । होन्तु मे आयस्सन्तो धम्मतो विनयतो पक्खा” ति । अलभि खो सो भिक्खु जानपदे पि सन्दिट्ठे सम्भत्ते भिक्खू पक्खे । अथ खो ते उक्खित्तानुवत्तका भिक्खू येन उक्खेपका भिक्खू तेनुपसङ्कमिसु, उपसङ्कमित्वा उक्खेपके भिक्खू एतदवोचु — “अनापत्ति एसा, आवुसो, नेसा आपत्ति । अनापन्नो एसो भिक्खु, नेसो भिक्खु आपन्नो । २० अनुक्खित्तो एसो भिक्खु, नेसो भिक्खु उक्खित्तो । अधम्मिकेन कम्मेन उक्खित्तो कुप्पेन अट्ठानारहेना” ति । एव वुत्ते उक्खेपका भिक्खू उक्खित्तानुवत्तके भिक्खू एतदवोचु — “आपत्ति एसा आवुसो, नेसा अनापत्ति । आपन्नो एसो भिक्खु, नेसो भिक्खु अनापन्नो । उक्खित्तो एसो भिक्खु, नेसो भिक्खु अनुक्खित्तो । धम्मिकेन कम्मेन उक्खित्तो अकुप्पेन ठानारहेन । मा खो तुम्हे आयस्सन्तो एत उक्खित्तक भिक्खु अनुवत्तित्थ अनुपरिवारेथा” ति । एव पि खो ते उक्खित्तानुवत्तका भिक्खू उक्खेपकेहि भिक्खूहि वुच्चमाना तथेव त २५ उक्खित्तक भिक्खु अनुवत्तिसु अनुपरिवारेसु ।

B 481

R. 338

२ अथ खो अञ्जतरो भिक्खु येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निस्सिन्नो खो सो भिक्खु भगवन्त एतदवोच — “इध, भन्ते, अञ्जतरो भिक्खु आपत्ति आपन्नो अहोसि । सो तस्सा आपत्तिया आपत्तिदिट्ठि

अहोसि, अब्जे भिक्खू तस्सा आपत्तिया अनापत्तिदिट्ठिनो अहेसु । सो अपरेन समयेन तस्सा आपत्तिया अनापत्तिदिट्ठि अहोसि, अब्जे भिक्खू तस्सा आपत्तिया आपत्तिदिट्ठिनो अहेसु । अथ खो ते, भन्ते, भिक्खू त भिक्खु एतदवोचु — ‘आपत्तिं त्व, आवुसो, आपन्नो, पस्ससेत आपत्तिं’ ति ^१ नत्थि मे, आवुसो, आपत्तिं यमह पस्सेय्य ति । अथ खो ते, भन्ते, भिक्खू सामगिं लभित्वा त भिक्खु आपत्तिया अदस्सने उक्खिपिंसु । सो च, भन्ते, भिक्खु ^५ बहुस्सुतो जागतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो ब्यत्तो मेधावी लज्जी कुक्कुच्चको सिक्खाकामो । अथ खो सो, भन्ते, भिक्खु सन्दिट्ठे सम्भत्ते भिक्खू उपसङ्कमित्वा एतदवोच — ‘अनापत्ति एसा, आवुसो, नेसा आपत्ति । अनापन्नोमिहि, नमिहि आपन्नो । अनुक्खित्तोमिहि, नमिहि उक्खित्तो । अधम्मिकेनमिहि कम्मेन उक्खित्तो कुप्पेन अट्टानारहेन । होथ मे आयस्सन्तो धम्मतो विनयतो पक्खा’ ति । अलमि खो सो, भन्ते, भिक्खु सन्दिट्ठे सम्भत्ते भिक्खू ^{१०} पक्खे । जानपदान पि सन्दिट्ठान सम्भत्तान भिक्खून् सन्तिके दूत पाहेसि — ‘अनापत्ति एसा, आवुसो, नेसा आपत्ति । अनापन्नोमिहि, नमिहि आपन्नो । अनुक्खित्तोमिहि, नमिहि उक्खित्तो । अधम्मिकेनमिहि कम्मेन उक्खित्तो कुप्पेन अट्टानारहेन । होन्तु मे आयस्सन्तो धम्मतो विनयतो पक्खा’ ति । अलमि खो सो, भन्ते, भिक्खु जानपदे पि सन्दिट्ठे सम्भत्ते भिक्खू पक्खे । B 482 अथ खो ते, भन्ते, उक्खित्तानुवत्तका भिक्खू येन उक्खेपका भिक्खू तेनुपसङ्कमिंसु, उपसङ्क- ^{१५} मित्वा उक्खेपके भिक्खू एतदवोचु — ‘अनापत्ति एसा, आवुसो, नेसा आपत्ति । अनापन्नो एसो भिक्खु, नेसो भिक्खु आपन्नो । अनुक्खित्तो एसो भिक्खु, नेसो भिक्खु उक्खित्तो । अधम्मिकेन कम्मेन उक्खित्तो कुप्पेन अट्टानारहेना’ ति । एव वुत्ते ते, भन्ते, उक्खेपका भिक्खू उक्खित्तानुवत्तके भिक्खू एतदवोचु — ‘आपत्ति एसा, आवुसो, नेसा अनापत्ति । आपन्नो एसो भिक्खु, नेसो भिक्खु अनापन्नो । उक्खित्तो एसो भिक्खु, नेसो भिक्खु अनुक्खित्तो । ^{२०} अधम्मिकेन कम्मेन उक्खित्तो अकुप्पेन ठानारहेन । मा खो तुम्हे आयस्सन्तो एत उक्खित्तक भिक्खु अनुवत्तिथ अनुपरिवारेथा’ ति । एव पि खो ते, भन्ते, उक्खित्तानुवत्तका भिक्खू उक्खेपकेहि भिक्खूहि वुच्चमाना तथेव त उक्खित्तक भिक्खु अनुवत्तन्ति अनुपरिवारेन्ती” ति ।

३ अथ खो भगवा ‘भिन्नो भिक्खुसङ्घो, भिन्नो भिक्खुसङ्घो’ ति — उट्ठायासना येन उक्खेपका भिक्खू तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा पज्जत्ते आसने निसीदि, निसज्ज खो भगवा ^{२५} उक्खेपके भिक्खू एतदवोच — “मा खो तुम्हे, भिक्खवे, ‘पटिभाति नो, पटिभाति नो’ ति यस्मिं वा तस्मिं वा भिक्खु उक्खिपितब्ब मज्जित्थ ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु आपत्ति आपन्नो होति । सो तस्सा आपत्तिया अनापत्तिदिट्ठि होति, अब्जे भिक्खू तस्सा आपत्तिया आपत्तिदिट्ठिनो होन्ति । ते चे, भिक्खवे, भिक्खू त भिक्खु एव जानन्ति — ‘अय खो आयस्सा बहुस्सुतो जागतागमो धम्मधरो विनयधरो ^{३०}

R 339 मातिकाधरो पण्डितो व्यत्तो मेधावी लज्जी कुक्कुच्चको सिक्खाकामो । सचे मय इम भिक्खु आपत्तिया अदस्सने उक्खिपिस्साम, न मय इमिना भिक्खुना सद्धि उपोसथ करिस्साम, विना इमिना भिक्खुना उपोसथ करिस्साम, भविस्सति सद्धस्स ततो निदान भण्डन कलहो विग्गहो विवादो सद्धभेदो सद्धराजि सद्धववत्थान सद्धनानाकरण' ति, भेदगरुकेहि, भिक्खवे, 5 भिक्खूहि न सो भिक्खु आपत्तिया अदस्सने उक्खिपितब्बो ।

B 463 “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु आपत्ति आपन्नो होति । सो तस्सा आपत्तिया अनापत्तिदिट्ठि होति, अज्जे भिक्खू तस्सा आपत्तिया आपत्तिदिट्ठिनो होन्ति । ते चे, भिक्खवे, भिक्खू त भिक्खु एव जानन्ति — ‘अय खो आयस्सा बहुस्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो व्यत्तो मेधावी लज्जी कुक्कुच्चको सिक्खाकामो । 10 सचे मय इम भिक्खु आपत्तिय अदस्सने उक्खिपिस्साम, न मय इमिना भिक्खुना सद्धि पवारस्साम, विना इमिना भिक्खुना पवारस्साम । न मय इमिना भिक्खुना सद्धि सद्धकम्म करिस्साम, विना इमिना भिक्खुना सद्धकम्म करिस्साम । न मय इमिना भिक्खुना सद्धि आसने निसीदिस्साम, विना इमिना भिक्खुना आसने निसीदिस्साम । मय इमिना भिक्खुना सद्धि यागुपाने निसीदिस्साम, विना इमिना भिक्खुना यागुपाने 15 निसीदिस्साम । न मय इमिना भिक्खुना सद्धि भत्तग्गे निसीदिस्साम, विना इमिना भिक्खुना भत्तग्गे निसीदिस्साम । न मय इमिना भिक्खुना सद्धि एकच्छन्ने वसिस्साम, विना इमिना भिक्खुना एकच्छन्ने वसिस्साम । न मय इमिना भिक्खुना सद्धि यथानुद्ध अमिवादन पच्चुट्ठान अज्जलिकम्म सामीचिकम्म करिस्साम, विना इमिना भिक्खुना यथानुद्ध अमिवादन पच्चुट्ठान अज्जलिकम्म सामीचिकम्म करिस्साम । भविस्सति सद्धस्स 20 ततोनिदान भण्डन कलहो विग्गहो विवादो सद्धभेदो सद्धराजि सद्धववत्थान सद्धनानाकरण ति, भेदगरुकेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि न सो भिक्खु आपत्तिया अदस्सने उक्खिपितब्बो” ति ।

४ अथ खो भग्वा उक्खेपकान भिक्खून एतमत्थ भासित्वा उट्ठायासना येन उक्खित्तानुवत्तका भिक्खू तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा पज्जत्ते आसने निसीदि, निसज्ज खो भग्वा उक्खित्तानुवत्तके भिक्खू एतदवोच — “मा खो तुम्हे, भिक्खवे, आपत्ति आपज्जित्वा 25 ‘नाम्ह’ आपन्ना, नाम्ह आपन्ना’ ति आपत्तिं न पटिकातब्ब मज्जित्थ ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु आपत्ति आपन्नो होति । सो तस्सा आपत्तिया अनापत्तिदिट्ठि होति, अज्जे भिक्खू तस्सा आपत्तिया आपत्तिदिट्ठिनो होन्ति । सो चे, भिक्खवे, भिक्खु ते भिक्खू एव जानाति — ‘इमे खो आयस्सन्तो’ बहुस्सुता आगतागमा धम्मधरा विनयधरा मातिकाधरा पण्डिता व्यत्ता मेधाविनो लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, B. 484 30 नाल मम वा कारणा अज्जेस वा कारणा छन्दा दोसा मोहा भया अगतिं गन्तु । सचे म

इमे भिक्खू आपत्तिया अदस्सने उक्खिपिस्सन्ति, न मया सद्धिं उपोसथ करिस्सन्ति, विना मया उपोसथ करिस्सन्ति, भविस्सति सङ्खस्स ततोनिदान भण्डन कलहो विग्गहो विवादो सङ्खभेदो सङ्खराजि सङ्खववत्थान सङ्खनानाकरण' ति, भेदगरुकेन, भिक्खवे, भिक्खुना परेस पि सद्धाय' सा' आपत्ति देसेतब्बा ।

R. 340

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु आपत्ति आपन्नो होति । सो तस्सा आपत्तिया^५ अनापत्तिदिट्ठि होति, अञ्जे भिक्खू तस्सा आपत्तिया आपत्तिदिट्ठिनो होन्ति । सो चे, भिक्खवे, भिक्खु ते भिक्खू एव जानाति — ‘इमे खो आयस्सन्तो’ बहुस्सुता आगतागमा धम्मधरा विनयधरा मातिकाधरा पण्डिता व्यत्ता मेधाविनो लज्जिनो कुक्कुच्चका सिम्खाकामा, नाल मम वा कारणा अञ्जेस वा कारणा छन्दा दोसा मोहा भया अगति गन्तु । सचे म इमे भिक्खू आपत्तिया अदस्सने उक्खिपिस्सन्ति, न मया सद्धिं पवारेस्सन्ति, विना मया^{१०} पवारेस्सन्ति । न मया सद्धिं सङ्खकम्म करिस्सन्ति, विना मया सङ्खकम्म करिस्सन्ति । न मया सद्धिं आसने निसीदिस्सन्ति, विना मया आसने निसादिस्सन्ति । न मया सद्धिं यागुपाने निसीदिस्सन्ति, विना मया यागुपाने निसीदिस्सन्ति । न मया सद्धिं भत्तम्गे निसीदिस्सन्ति विना मया भत्तम्गे निसीदिस्सन्ति । न मया सद्धिं एकच्छन्ने वसिस्सन्ति, विना मया एकच्छन्ने वसिस्सन्ति । न मया सद्धिं यथावुद्धि अभिवादन पच्चुट्ठान अञ्जलिकम्म सामीचिकम्म करिस्सन्ति,^{१५} विना मया यथावुद्धि अभिवादन पच्चुट्ठान अञ्जलिकम्म सामीचिकम्म करिस्सन्ति, भविस्सति सङ्खस्स ततोनिदान भण्डन कलहो विग्गहो विवादो सङ्खभेदो सङ्खराजि सङ्खववत्थान सङ्खनानाकरण' ति, भेदगरुकेन, भिक्खवे, भिक्खुना परेस पि सद्धाय सा आपत्ति देसेतब्बा” ति । अथ खो भगवा उक्खित्तानुवत्तकान भिक्खू एतमत्थ भासित्वा उट्ठयासना पक्कामि ।

५ तेन खो पन समयेन उक्खित्तानुवत्तका भिक्खू तथेव अन्तोसीमाय' उपोसथ^{२०} करोन्ति, सङ्खकम्म करोन्ति । उक्खेपका पन भिक्खू निस्सीम गन्त्वा उपोसथ करोन्ति, सङ्खकम्म करोन्ति । अथ खो अञ्जतरो उक्खेपको भिक्खु येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्त अभिवादेत्ता एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो सो भिक्खु भगवन्त एतदवोच — ‘ते,^{२५} भन्ते, उक्खित्तानुवत्तका भिक्खू तथेव अन्तोसीमाय उपोसथ करोन्ति, सङ्खकम्म करोन्ति । मय पन उक्खेपका' भिक्खू निस्सीम गन्त्वा उपोसथ करोम,^{२५} सङ्खकम्म करोमा” ति । ते चे, भिक्खु, उक्खित्तानुवत्तका भिक्खू तथेव अन्तोसीमाय उपोसथ करिस्सन्ति, सङ्खकम्म करिस्सन्ति, यथा मया जत्ति च अनुस्सावना च पञ्जत्ता, तेस तानि कम्मानी धम्मिकानि कम्मानी” भविस्सन्ति अकुप्पानि ठानारहानि । तुम्हे चे, भिक्खु, उक्खेपका भिक्खू तथेव अन्तोसीमाय उपोसथ करिस्सथ, सङ्खकम्म करिस्सथ,

B 485

१ सन्धाय-रो० । २ म०, रो० पोत्यकेसु नत्थि । ३ आयस्सन्ता-सी० । ४ अन्तोसीमाय-सी० । ५ एते-सी० । ६ उक्खेपका भन्ते-सी०, स्या० । ७ सी०, स्या०, रो पोत्यकेसु नत्थि ।

यथा मया जत्ति च अनुस्सावना च पञ्जत्ता, तुम्हाक पि तानि कम्मनि धम्मिकानि कम्मनि भविस्सन्ति अकुप्पानि ठानारहानि । त किस्स हेतु^१ नानासवासका एते^२ भिक्खू तुम्हेहि, तुम्हें च तेहि नानासवासका ।

द्वेमा, भिक्खु, नानासवासकभूमियो—अत्तना वा अत्तान नानासवासक करोति, समग्गो वा न सङ्घो उक्खिपति अदस्सने वा अप्पटिकम्मे वा अप्पटिनिस्सग्गो वा । इमा खो, भिक्खु, द्वे नानासवासकभूमियो । द्वेमा, भिक्खु, समानसवासकभूमियो—अत्तना वा अत्तान समानसवास^३ करोति, समग्गो वा न सङ्घो उक्खित्त ओसारेति अदस्सने वा अप्पटिकम्मे वा अप्पटिनिस्सग्गो वा । इमा खो, भिक्खु, द्वे समानसवासकभूमियो ति ।

R 341

६ तेन खो पन समयेन भिक्खू भत्तग्गे अन्तरघरे भण्डनजाता कलहजाता विवादापन्ना अञ्जमञ्ज अननुलोमिक कायकम्म वचीकम्म उपदसेन्ति, हत्थपरामास करोन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति^४ विपाचेन्ति—“कथ हि नाम समणा सक्कपुत्तिया भत्तग्गे अन्तरघरे भण्डनजाता कलहजाता विवादापन्ना अञ्जमञ्ज अननुलोमिक कायकम्म वचीकम्म उपदसे-
स्सन्ति, हत्थपरामास करिस्सन्ती” ति । अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खियन्तान विपाचेन्तान । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—

B 486

15 “कथ हि नाम भिक्खू भत्तग्गे अन्तरघरे भण्डनजाता कलहजाता विवादापन्ना अञ्जमञ्ज अननुलोमिक कायकम्म वचीकम्म उपदसेस्सन्ति, हत्थपरामास करिस्सन्ती” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खू भत्तग्गे अन्तरघरे भण्डनजाता पे० हत्थपरामास करोन्ती ति^५ सच्च, भगवा ति । विगरहि बुद्धो भगवा पे० विगरहित्वा धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—भिन्ने, भिक्खवे, 20 सङ्घे अधम्मियायमाने^६ असम्मोदिकाय वत्तमानाय ‘एत्तावता न अञ्जमञ्ज अननुलोमिक कायकम्म वचीकम्म उपदसेस्साम, हत्थपरामास करिस्सामा’ ति आसने निसीदितब्ब । भिन्ने, भिक्खवे, सङ्घे धम्मियायमाने सम्मोदिकाय वत्तमानाय आसनन्तरिकाय निसीदितब्ब” ति ।

७ तेन खो पन समयेन भिक्खू सङ्घमज्जे भण्डनजाता कलहजाता विवादापन्ना अञ्जमञ्ज मुखसत्तीहि वितुदन्ता विहरन्ति । ते न सक्कोन्ति त अधिकरण वूपसमेतु । 25 अथ खो अञ्जतरो भिक्खु येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त अट्ठासि । एकमन्त ठितो खो सो भिक्खु भगवन्त एतदवोच—“इध, भन्ते, भिक्खू सङ्घमज्जे भण्डनजाता कलहजाता विवादापन्ना अञ्जमञ्ज मुखसत्तीहि वितुदन्ता विहरन्ति । ते न सक्कोन्ति त अधिकरण वूपसमेतु । साधु, भन्ते, भगवा येन ते भिक्खू तेनुपसङ्गमतु अनुकम्म उपादाया” ति । जघिवासेसि भगवा तुण्हीभावेन^६ । अथ खो भगवा येन ते 30 भिक्खू तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा पञ्जत्ते आसने निसीदि, निसज्ज खो भगवा ते भिक्खू

१ ते-स्या० । २ समानसवासक-सी०, स्या०, रो० । ३ खीयन्ति-सी०, स्या०, रो० ।

४ धम्मिकथं-रो० । ५ अधम्मियायमाने-सी०, स्या०, रो० । ६ तुण्हीभावेन-रो० ।

एतदवोच — “अल, भिक्खवे, मा भण्डन मा कलह मा विग्गह मा विवाद” ति । एव वुत्ते अञ्जतरौ अधम्मवादी भिक्खु भगवन्त एतदवोच — “आगमेतु, भन्ते, भगवा धम्मस्सामी,^१ अप्पोस्सुक्को, भन्ते, भगवा दिट्ठधम्मसुखविहारमनुयुत्तो विहरतु । मयमेतेन भण्डनेन कलहेन विग्गहेन विवादेन पञ्जायिस्सामा” ति । दुतिय पि खो भगवा ते भिक्खू एतदवोच — “अल, भिक्खवे, मा भण्डन मा कलह मा विग्गह मा विवाद” ति । दुतिय पि खो सो अधम्मवादी^५ भिक्खु भगवन्त एतदवोच — “आगमेतु, भन्ते, भगवा धम्मस्सामी, अप्पोस्सुक्को, भन्ते, भगवा दिट्ठधम्मसुखविहारमनुयुत्तो विहरतु । मयमेतेन भण्डनेन कलहेन विग्गहेन विवादेन पञ्जायिस्सामा” ति ।

R. 342

B 487

§ २ दीघावुवत्थु

८ अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि — “भूतपुब्ब, भिक्खवे, बाराणसिय ब्रह्मदत्तो नाम कासिराजा अहोसि अड्ढो महद्धनो महाभोगो महब्बलो महावाहनो महाविजितो^{१०} परिपुण्णकोसकोट्टागारो । दीधीति नाम कोसलराजा अहोसि दलिद्दो अप्पधनो अप्पभोगो अप्पबलो अप्पवाहनो अप्पविजितो अपरिपुण्णकोसकोट्टागारो । अथ खो, भिक्खवे, ब्रह्मदत्तो कासिराजा चतुरङ्गिनि सेन सन्नय्हित्वा दीधीति कोसलराजान् अब्भुय्यासि । अस्सोसि खो, भिक्खवे, दीधीति कोसलराजा — ब्रह्मदत्तो किर कासिराजा चतुरङ्गिनि सेन सन्नय्हित्वा मम^१ अब्भुय्यातो ति । अथ खो, भिक्खवे, दीधीतिस्स कोसलरञ्जो एतदहोसि —^{१५} “ब्रह्मदत्तो खो कासिराजा अड्ढो महद्धनो महाभोगो महब्बलो महावाहनो महाविजितो परिपुण्णकोसकोट्टागारो, अह पनहि दलिद्दो अप्पधनो अप्पभोगो अप्पबलो अप्पवाहनो अप्पविजितो अपरिपुण्णकोसकोट्टागारो, नाह पटिबलो ब्रह्मदत्तेन कासिरञ्जा एरुसङ्घात पि सहितु । यन्नूनाह^३ पटिगच्चेव^४ नगरम्हा निप्पतेय्य” ति ।

अथ खो, भिक्खवे, दीधीति कोसलराजा महेसिं आदाय पटिगच्चेन नगरम्हा^{२०} निप्पति । अथ खो, भिक्खवे, ब्रह्मदत्तो कासिराजा दीधीतिस्स कोसलरञ्जो बल च वाहन च जनपद च कोस च कोट्टागार च अभिविजिय अज्झावसति^५ । अथ खो, भिक्खवे, दीधीति कोसलराजा सपजापतिको येन बाराणसी तेन पक्कामि । अनुपुब्बेन येन बाराणसी तदवसरि । तत्र सुद, भिक्खवे, दीधीति कोसलराजा सपजापतिको बाराणसिय अञ्जतरस्सि पच्चन्तिमे ओकासे कुम्भकारनिवेसने अञ्जातरुवेसेन परिब्बाजरुच्छन्नेन पटिवसति । अथ^{२५} खो, भिक्खवे, दीधीतिस्स कोसलरञ्जो महेसी नचिरम्सेव गब्भिनी अहोसि । तस्सा एवरूपो दोहळो उप्पन्नो^६ होति — इच्छति सुरियस्स उगमनकाले चतुरङ्गिनि सेन सन्नद्ध वम्मिक^७ सुभूमिय^८ ठित पस्सितु, खगान च धोवन^९ पातु । अथ खो, भिक्खवे, दीधीतिस्स

B 488

१ धम्मसामी-स्या०, रो० । २ म-स्या० । ३ यन्नूनाह-म० । ४ पटिगच्चेव-म । ५ अज्झावसि-सी । ६ सी०, स्या०, रो० पोत्यकेसु न दिस्सति । ७ वम्मि-सी० । ८ सुभूमे-म०, सुभूमिय-रो० । ९ धोपन-सी० ।

कोसलरञ्जो महेसी दीधीतिं कोसलराजान एतदवोच—“गम्भिनीम्हि^१, देव । तस्सा मे एवरूपो दोहळो उप्पन्नो—इच्छामि सुरियस्स उग्गमनकाले चतुरङ्गिणि सेन सन्नद्ध वम्मिक सुभूमिय ठित पस्सितु, खग्गान च धोवन पातु ति । कुतो, देवि, अम्हाक दुग्गतान चतुरङ्गिणी सेना सन्नद्धा वम्मिका सुभूमिय ठिता, खग्गान च धोवन पातु^२ ति । सचाह, देव, न लभिस्सामि, मरिस्सामी ति ।

B 343

९ तेन खो पन समयेन, भिक्खवे,^३ ब्रह्मदत्तस्स कासिरञ्जो पुरोहितो ब्राह्मणो दीधीतिस्स कोसलरञ्जो सहायो होति । अथ खो, भिक्खवे, दीधीति कोसलराजा येन ब्रह्मदत्तस्स कासिरञ्जो पुरोहितो ब्राह्मणो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा ब्रह्मदत्तस्स कासिरञ्जो पुरोहित ब्राह्मण एतदवोच—“सखी^४ ते, सम्म, गम्भिनी । तस्सा एवरूपो दोहळो उप्पन्नो—
10 इच्छति सुरियस्स उग्गमनकाले चतुरङ्गिणि सेन सन्नद्ध वम्मिक सुभूमिय ठित पस्सितु, खग्गान च धोवन पातु” ति । तेन हि, देव, मय पि देवि पस्सामा ति । अथ खो, भिक्खवे, दीधीतिस्स कोसलरञ्जो महेसी येन ब्रह्मदत्तस्स कासिरञ्जो पुरोहितो ब्राह्मणो तेनुपसङ्गमि । अद्दसा^५ खो, भिक्खवे, ब्रह्मदत्तस्स कासिरञ्जो पुरोहितो ब्राह्मणो दीधीतिस्स कोसलरञ्जो महेसिं दूरतो न आगच्छन्ति, दिस्वान उट्ठायासना एकस्स उत्तरासङ्ग करित्वा येन दीधीतिस्स
15 कोसलरञ्जो महेसी तेनञ्जलिं पणामेत्वा तिव्वत्तु उदान उदानेसि—“कोसलराजा वत भो कुच्छिगतो, कोसलराजा वत भो कुच्छिगतो” ति । अत्तमना^६, देवि, होहि । लच्छसि सुरियस्स उग्गमनकाले चतुरङ्गिणि सेन सन्नद्ध वम्मिक सुभूमिय^७ ठित पस्सितु, खग्गान च धोवन पातु ति ।

B 489

अथ खो, भिक्खवे, ब्रह्मदत्तस्स कासिरञ्जो पुरोहितो ब्राह्मणो येन ब्रह्मदत्तो कासिराजा
20 तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा ब्रह्मदत्त कासिराजान एतदवोच—“तथा, देव, निमित्तानि^८ दिस्सन्ति^९, स्वे^{१०} सुरियुग्गमनकाले^{११} चतुरङ्गिणी सेना सन्नद्धा वम्मिका सुभूमिय तिट्ठतु, खग्गा च धोवियन्तु” ति^{१२} । अथ खो, भिक्खवे, ब्रह्मदत्तो कासिराजा मनुस्से आणापेसि—“यथा, भणे, पुरोहितो ब्राह्मणो आह तथा करोथा”ति । अलभि खो, भिक्खवे, दीधीतिस्स कोसलरञ्जो महेसी सुरियस्स उग्गमनकाले चतुरङ्गिणि सेन सन्नद्ध वम्मिक सुभूमे ठित पस्सितु, खग्गान
25 च धोवन^{१३} पातु । अथ खो, भिक्खवे, दीधीतिस्स कोसलरञ्जो महेसी तस्स गम्भस्स परिपाकमन्वाय पुत्त विजायि । तस्स दीघावू ति नाम अकसु । अथ खो, भिक्खवे, दीघावु कुमारो नचिरम्सेव विञ्जुत पापुणि । अथ खो, भिक्खवे, दीधीतिस्स कोसलरञ्जो एतदहोसि—
“अय खो ब्रह्मदत्तो कासिराजा बहूनो अम्हाक अनत्थस्स कारको, इमिना अम्हाक बल च

१ गम्भिनीम्हि—स्या०, रो० । २ पातु ति पाठो सी०, स्या०, रो० पोत्थकेषु नत्थि । ३ म० पोत्थके नत्थि । ४ सखिनी—सी० । ५ अद्दसा—रो० । ६ अविमना—सी०, स्या०, रो० । ७ सुभूमे-म०, सुभूमिय—रो० । ८ निमित्तो—सी० । ९ दिस्सति—सी० । १० सुवे—सी० । ११ सुरियस्स उग्गमनकाले—म० । १२ धोपियन्तु ति—सी० । १३ धोपन—सी० ।

वाहन च जनपदो च कोसो च कोट्टागार च अच्छिन्न । सचाय अम्हे जानिस्सति, सब्बेव तयो घातापेस्मति । यच्चूनाह दीधिवु कुमार बहिनगरे वासेय्य” ति । अथ खो, भिक्खवे, दीधीति कोसलराजा दीधिवु कुमार बहिनगरे वासेसि । अथ खो, भिक्खवे, दीधिवु कुमारो बहिनगरे पटिवसन्तो नचिरस्सेव सब्बसिप्पानि सिक्खि ।

R 344

१० तेन खो पन समयेन दीधीतिस्स कोसलरज्जो कप्पको ब्रह्मदत्ते कासिरज्जे^१ पटिवसति । अहसा^२ खो, भिक्खवे, दीधीतिस्स कोसलरज्जो कप्पको दीधीति कोसलराजान सपजापतिक बाराणसिय अज्जतरस्सि पच्चन्तिमे ओकासे कुम्भकारनिवेसने अज्जातकवेसेन परिब्बाजकच्छन्नेन पटिउसन्त, दिस्वान येन ब्रह्मदत्तो कासिराजा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा ब्रह्मदत्त कासिराजान एतदवोच — “दीधीति, देउ, कोसलराजा सपजापतिको बाराणसिय अज्जतरस्सि पच्चन्तिमे ओकासे कुम्भकारनिवेसने अज्जातकवेसेन परिब्बाजकच्छन्नेन^३ पटिवसती” ति । अथ खो, भिक्खवे, ब्रह्मदत्तो कासिराजा मनुस्से आणापेसि — “तेन हि, भणे, दीधीति कोसलराजान सपजापतिक आनेथा” ति । एव, देवा, ति खो, भिक्खवे, ते मनुस्सा ब्रह्मदत्तस्स कासिरज्जो पटिउत्सुत्वा^४ दीधीति कोसलराजान सपजापतिक आनेसु । अथ खो, भिक्खवे, ब्रह्मदत्तो कासिराजा मनुस्से आणापेसि — “तेन हि, भणे, दीधीति कोसलराजान सपजापतिक दब्बाय रज्जुया पच्छाबाह गाळ्हबन्धन बन्धित्वा खुरमुण्ड करित्वा खरस्सरेन^५ पणवेन रथिकाय^६ रथिक^७ सिङ्घाटकेन सिङ्घाटक परिनेत्वा दक्खिणेन द्वारेन निक्खामेत्वा दक्खिणतो नगरस्स चतुधा छिन्दित्वा चतुद्दिशा बिलानि निक्खिपथा” ति । एव, देवा, ति खो, भिक्खवे, ते मनुस्सा ब्रह्मदत्तस्स कासिरज्जो पटिउत्सुत्वा दीधीति कोसलराजान सपजापतिक दब्बाय रज्जुया पच्छाबाह गाळ्हबन्धन बन्धित्वा खुरमुण्ड करित्वा खरस्सरेन पणवेन रथिकाय रथिक सिङ्घाटकेन सिङ्घाटक परिनेन्ति ।

B. 490

20

अथ खो, भिक्खवे, दीधिवुस्स कुमारस्स एतदहोसि — “चिरदिट्ठा^८ खो मे मातापितरो । यच्चूनाह मातापितरो पस्सेय्य” ति । अथ खो, भिक्खवे, दीधिवु कुमारो बाराणसि पविसित्वा अहस मातापितरो दब्बाय रज्जुया पच्छाबाह गाळ्हबन्धन बन्धित्वा खुरमुण्ड करित्वा खरस्सरेन पणवेन रथिकाय रथिक सिङ्घाटकेन सिङ्घाटक परिनेन्ते, दिस्वान येन मातापितरो तेनुपसङ्गमि । अहसा खो, भिक्खवे, दीधीति कोसलराजा दीधिवु कुमार दूरतो व आगच्छन्त,^९ दिस्वान दीधिवु कुमार एतदवोच — “मा खो त्व, तात दीधिवु, दीध पस्स, मा रस्स । न हि, तात दीधिवु, वेरेन वेरा सम्मन्ति, अवेरेन हि, तात दीधिवु, वेरा सम्मन्ती” ति । एव^{१०} बुत्ते, भिक्खवे, ते मनुस्सा दीधीति कोसलराजान एतदवोचु — “उम्मत्तको अय दीधीति कोसलराजा विप्पलपति । को इमस्स दीधिवु^{११} क अय एवमाह — मा खो त्व, तात दीधिवु, दीध पस्स, मा रस्स । न हि, तात दीधिवु, वेरेन वेरा सम्मन्ति, अवेरेन हि, तात दीधिवु,^{१२}

R 345

१ अहस-रो० । २ पटिउत्सुत्वा-स्या० । ३ रथिकाय-स्या०, रो, रथिया-सी० । ४ रथिय-सी०, स्या०, रो० । ५ चिरदिट्ठा-म०, चिर दिट्ठा-स्या० ।

- वेरा सम्मन्ती” ति । नाह, भणे, उम्मत्तको विप्पलपामि, अपि च यो विञ्जू सो विभावेस्सती ति । दुतिय पि खो, भिक्खवे पे० ततिय पि खो, भिक्खवे, दीधीति कोसलराजा दीघावु कुमार एतदवोच — “मा खो त्व, तात दीघावु, दीघ पस्स, मा रस्स । न हि, तात दीघावु, वेरेन वेरा सम्मन्ति, अवेरेन हि, तात दीघावु, वेरा सम्मन्ती” ति । ततिय पि खो, भिक्खवे, ते मनुस्सा दीधीति कोसलराजान एतदवोचु — “उम्मत्तको अय दीधीति कोसलराजा विप्पलपति । को इमस्स दीघावु ? क अय एवमाह — मा खो त्व, तात दीघावु, दीघ पस्स, मा रस्स । न हि, तात दीघावु, वेरेन वेरा सम्मन्ति, अवेरेन हि, तात दीघावु, वेरा सम्मन्ती” ति । नाह, भणे, उम्मत्तको विप्पलपामि, अपि च यो विञ्जू सो विभावेस्सती ति । अथ खो, भिक्खवे, ते मनुस्सा दीधीति कोसलराजान सपजापतिक रथिकाय रथिक
- B 401 10 सिङ्घाटकेन सिङ्घाटक परिनेत्वा दक्खिणेन द्वारेन निक्खामेत्वा दक्खिणतो नगरस्स चतुधा छिन्दित्वा चतुद्दिशा बिलानि निक्खिपित्वा गुम्ब ठपेत्वा पक्कमिस्सु । अथ खो, भिक्खवे, दीघावु कुमारो बाराणसि पविसित्वा सुर नीहरित्वा गुम्बिये पायेसि । यदा ते मत्ता अहेस्सु पतिता, अथ कट्टानि सङ्कट्टित्वा चित्तक^१ करित्वा मातापितून^२ सरीर चित्तक आरोपेत्वा अग्निं दत्त्वा पञ्जलिको तिव्वत्तु चित्तक पदक्खिण अकासि ।
- 15 ११ तेन खो पन समयेन^३ ब्रह्मदत्तो कासिराजा^४ उपरिपासादवरगतो होति । अद्दसा^५ खो, भिक्खवे, ब्रह्मदत्तो कासिराजा दीघावु कुमार^६ पञ्जलिक तिव्वत्तु चित्तक पदक्खिण करोन्त, दिस्वानस्स एतदहोसि — “निस्ससय खो सो मनुस्सो दीधीतिस्स कोसलरञ्जो आति वा सालोहितो वा, अहो मे अनत्थको,^७ न हि नाम मे कोचि आरोचेस्सती” ति । अथ खो, भिक्खवे, दीघावु कुमारो^८ अरञ्ज गन्त्वा यावदत्थ कन्दित्वा
- 20 रोदित्वा वप्प^९ पुञ्चित्वा बाराणसि पविसित्वा अन्तेपुरस्स सामन्ता हत्थिसाल गन्त्वा हत्थाचरिय एतदवोच — “इच्छामह, आचरिय, सिप्प सिक्खितु” ति । तेन हि, भणे माणवक,^{१०} सिक्खस्सू ति । अथ खो, भिक्खवे, दीघावु कुमारो रत्तिया पच्चूससमय पच्चुद्वाय हत्थिसालाय मञ्जुना सरेन गायि, वीण च वादेसि । अस्सोसि खो, भिक्खवे, ब्रह्मदत्तो कासिराजा रत्तिया पच्चूससमय पच्चुद्वाय हत्थिसालाय मञ्जुना सरेन गीत वीण च वादित,
- R 346 25 सुत्वान मनुस्से पुच्छि — “को, भणे, रत्तिया पच्चूससमय पच्चुद्वाय हत्थिसालाय मञ्जुना सरेन गायि, वीण च वादेसी” ति^{११} अमुकस्स, देव, हत्थाचरियस्स अन्तेवासी माणवको रत्तिया पच्चूससमय पच्चुद्वाय हत्थिसालाय मञ्जुना सरेन गायि, वीण च वादेसी ति । तेन हि, भणे, त माणवक आनेथा ति । एव, देवा, ति खो, भिक्खवे, ते मनुस्सा ब्रह्मदत्तस्स कासिरञ्जो^{१२}

१ न विप्पलपामि-सी० । २ स्या० पोत्थके नत्थि । ३ मातापितुज-सी , रो० । ४ भिक्खवे समयेन स्या०, समयेन भिक्खवे-रो०, सी० । ५ कासीराजा-स्या० । ६ अद्दस-रो० । ७ दीघावु कुमारं-रो० । ८ अनत्थतो-सी०, म० । ९ दीघावुकुमारो-रो०, सी० । १० वप्प-सी०, खप्प-म० । ११ माणवक-सी० । १२ कासीरञ्जो-स्या० ।

पटिस्सुत्वा^१ दीधिवु कुमार आनेसु^२ । त्व भणे माणवक^३, रत्तिया पच्चूससमय पच्चुट्ठाय हत्थि-
 सालाय मञ्जुना सरेन गायि, वीण च वादेसी ति^४ एव, देवा ति । तेन हि त्व, भणे माणवक,
 गायस्सु, वीण च वादेही ति । एव, देवा, ति खो, भिक्खवे, दीधिवु कुमारो ब्रह्मदत्तस्स
 कासिरञ्जो पटिस्सुत्वा आराधापेक्खो^५ मञ्जुना सरेन गायि, वीण च वादेसि । त्व, भणे B 402
 माणवक, म उपट्ठहा ति । एव, देवा, ति खो, भिक्खवे, दीधिवु कुमारो ब्रह्मदत्तस्स^६
 कासिरञ्जो पच्चस्सोसि । अथ खो, भिक्खवे, दीधिवु कुमारो ब्रह्मदत्तस्स कासिरञ्जो
 पुब्बुट्ठायी अहोसि पच्छानिपाती किङ्कारपटिस्सावी मनापचारी पियवादी । अथ खो, भिक्खवे,
 ब्रह्मदत्तो कासिराजा दीधिवु कुमार नचिरस्सेव अब्भन्तरिके^७ विस्सासिकट्ठाने ठपेसि ।

१० अथ खो, भिक्खवे, ब्रह्मदत्तो कासिराजा दीधिवु कुमार एतदवोच—‘तेन
 हि, भणे माणवक, रथ योजेहि, मिगव गमिस्सामा’ ति । एव, देवा, ति खो, भिक्खवे,^{१०}
 दीधिवु कुमारो ब्रह्मदत्तस्स कासिरञ्जो पटिस्सुत्वा रथ योजेत्ता ब्रह्मदत्त कासिराजान एतद
 वोच—युत्तो खो ते, देव, रथो, यस्स दानि काल मञ्जसी’ ति । अथ खो, भिक्खवे,
 ब्रह्मदत्तो कासिराजा रथ अभिरुहि^६ । दीधिवु कुमारो रथ पेसेसि । तथा तथा रथ पेसेसि
 यथा यथा अब्जेनेव सेना अगमासि अब्जेनेव रथो । अथ खो, भिक्खवे, ब्रह्मदत्तो कासिराजा
 दूर गन्त्वा दीधिवु कुमार एतदवोच—‘तेन हि, भणे माणवक, रथ मुञ्चस्सु, किलन्तोग्धि,^{१५}
 निपज्जिस्सामी’ ति । एव, देवा, ति खो, भिक्खवे, दीधिवु कुमारो ब्रह्मदत्तस्स कासिरञ्जो
 पटिस्सुत्वा रथ मुञ्चित्वा पथविय^८ पल्लङ्गेन निसीदि । अथ खो, भिक्खवे, ब्रह्मदत्तो कासिराजा
 दीधिवुस्स कुमारस्स^९ उच्छङ्गे सीस कत्ता सेय्य कप्पेसि । तस्स किलन्तस्स मुहुत्तेनेव^९ निद्वा^९
 ओक्कमि । अथ खो, भिक्खवे, दीधिवुस्स कुमारस्स एतदहोसि—‘अय खो ब्रह्मदत्तो कासि-
 राजा बहुनो अम्हाक अनत्थस्स कारको । इमिना अम्हाक बल च वाहन च जनपदो च कोसो^{२०} R 347
 च कोट्ठागार च अच्छिन्न । इमिना च मे मातापितरो हता । अय खस्स कालो योह^{११} वेर
 अप्पेय्य’ ति कोसिया खग्ग निब्बाहि । अथ खो, भिक्खवे, दीधिवुस्स कुमारस्स एतदहोसि—
 ‘पिता खो म^{१२} मरणकाले अवच ‘मा खो त्व, तात दीधिवु, दीध पस्स, मा रस्स । न हि, तात
 दीधिवु, वेरेन वेरा सम्मन्ति, अवेरेन हि, तात दीधिवु, वेरा सम्मन्ती’ ति । न खो मेत पतिरूप,^{१३}
 ग्वाह पितुवचन अतिक्कमेय्य’ ति कोसिया खग्ग पवेसेसि । दुतिय पि खो, भिक्खवे, दीधा-^{२५}
 वुस्स कुमारस्स एतदहोसि—‘अय खो ब्रह्मदत्तो पे० निब्बाहि । दुतिय पि खो, B 403
 भिक्खवे, दीधिवुस्स कुमारस्स एतदहोसि—‘पिता खो म पे० पुनदेव कोसिया खग्ग

१ पटिस्सुणित्वा—स्या० । २ एत्थ ‘अथ खो भिक्खवे ब्रह्मदत्तो कासीराजा दीधिवु कुमार एतद
 वोच ।’ ति पाठो स्या०, रो० पोत्थकेसु अत्थि । ३ सी० पोत्थके नत्थि । ४ आराधापेक्खो—रो०,
 आराधनापेक्खो—सी० । ५ अब्भ तरिमे—म० । ६ अभिरुहि—रो०, स्या० । ७ पठविय—स्या०, सी०,
 रो० । ८ दीधिवुकुमारस्स—रो० । ९ मुहुत्तेनेव—सी० । १० निद्—रो०, स्या० । ११ ग्वाह—सी० ।
 १२ मे म—सी० । १३ पटिरूप—स्या०, रो० ।

पवेसेसि । ततिय पि खो, भिक्खवे, दीघावुस्स कुमारस्स एतदहोसि — “अय खो ब्रह्मदत्तो कासिराजा बहुनो अम्हाक अनत्थस्स कारको । इमिना अम्हाक बल च वाहन च जनपदो च कोसो च कोट्टागार च अच्छिन्न । इमिना च मे मातापितरो हता । अय रुग्गस्स कालो योह वेर अप्पेय्य” ति कोसिया खग्ग निब्बाहि । ततिय पि खो, भिक्खवे, दीघावुस्स कुमारस्स
 ५ एतदहोसि — “पिता खो म मरणकाले अय च ‘मा खो त्व, तात दीघावु, दीघ पस्स मा रस्स । न हि, तात दीघावु, वेरेन वेरा सम्मन्ति, अवरेन हि, तात दीघावु, वेरा सम्मन्ती’ ति । न खो मेत पतिरूप^१, ग्वाह पितुवचन अतिक्रमेय्य” ति पुनदेव कोसिया खग्ग पवेसेसि । अथ खो, भिक्खवे, ब्रह्मदत्तो कासिराजा भीतो उब्बिग्गो उस्सङ्की उत्रस्तो^२ सहसा बुद्धासि^३ । अथ खो, भिक्खवे, दीघावु कुमारो ब्रह्मदत्त कासिराजान एतदवोच — “किस्स
 १० त्व, देव, भीतो उब्बिग्गो उस्सङ्की उत्रस्तो सहसा बुद्धासि” ति^४ इध म, भणे माणवक, दीघीतिस्स कोसलरज्जो पुत्तो दीघावु कुमारो सुपिनन्तेन खग्गेन परिपातेसि । तेनाह भीतो उब्बिग्गो उस्सङ्की उत्रस्तो सहसा बुद्धासि ति । अथ खो, भिक्खवे, दीघावु कुमारो वामेन हत्थेन ब्रह्मदत्तस्स कासिरज्जो सीस परामसित्वा दक्खिणेन हत्थेन खग्ग निब्बाहेत्वा ब्रह्मदत्त कासिराजान एतदवोच — “अह खो सो, देव, दीघीतिस्स कोसलरज्जो पुत्तो
 १५ दीघावु कुमारो । बहुनो त्व अम्हाक अनत्थस्स कारको । तया अम्हाक बल च वाहन च जनपदो च कोसो च कोट्टागार च अच्छिन्न । तया च मे मातापितरो हता । अय रुग्गस्स कालो ग्वाह^५ वेर अप्पेय्य” ति । अथ खो, भिक्खवे, ब्रह्मदत्तो कासिराजा दीघावुस्स कुमारस्स पादेसु सिरसा निपतित्वा दीघावु कुमार एतदवोच — जीवित मे, तात दीघावु, देहि । जीवित मे, तात दीघावु, देही” ति । क्याह उम्सहामि देवस्स जीवित
 २० दातु^६ देवो खो मे जीवित ददेय्या ति । तेन हि, तात दीघावु, त्व चेव मे जीवित देहि, अह च ते जीवित दम्मी ति । अथ खो, भिक्खवे, ब्रह्मदत्तो च कासिराजा दीघावु च कुमारो अञ्जमञ्जस्स जीवित अदसु, पाणिं च अग्गहेसु, सपथ च अकसु अहुभाय^७ ।

B 494

R 348

अथ खो, भिक्खवे, ब्रह्मदत्तो कासिराजा दीघावु कुमार एतदवोच — “तेन हि, तात दीघावु, रथ योजेहि, गमिस्सामा” ति । एव, देवा, ति खो, भिक्खवे, दीघावु कुमारो
 २५ ब्रह्मदत्तस्स कासिरज्जो पटिस्सुत्वा रथ योजेत्वा ब्रह्मदत्त कासिराजान एतदवोच — “युत्तो खो ते, देव, रथो, यम्स दानि काल मञ्जसी” ति । अथ खो, भिक्खवे, ब्रह्मदत्तो कासिराजा रथ अभिरुहि^६ । दीघावु कुमारो रथ पेसेसि । तथा तथा रथ पेसेसि यथा यथा नचिरस्सेव सेनाय समागच्छि^७ । अथ खो, भिक्खवे, ब्रह्मदत्तो कासिराजा बाराणसि पविसित्वा अमच्चे पारिसज्जे सन्निपातापेत्वा एतदवोच — “सचे, भणे, दीघीतिस्स कोसलरज्जो पुत्त दीघावु

१ पतिरूप-स्या०, रो० । २ उत्रस्तो-रो० । ३ उद्धासि-सी० । ४ योह-स्या० । ५ अहु भाय-सी०, अदुद्भाय-स्या०, अद्रुभाय-रो० । ६ अभिरुहि-रो०, स्या० । ७ समागच्छि-सी०, स्या०, रो० ।

कुमार पस्सेय्याथ, किं ति न^१ करेय्याथा” ति^२ एकच्चे एवमाहसु — “मय, देव, हत्थे छिन्देय्याम । मय, देव, पादे छिन्देय्याम । मय, देव, हत्थपादे छिन्देय्याम । मय, देव, कण्णे छिन्देय्याम । मय, देव, नास छिन्देय्याम । मय, देव, कण्णनास छिन्देय्याम । मय, देव, सीस छिन्देय्यामा” ति । अय खो, भणे,^३ दीघीतिस्स कोसलरब्जो पुत्तो दीधवु कुमारो । नाय लब्भा किञ्चि कातु । इमिना च मे जीवित दिन्न, मया च इमस्स जीवित दिन्न ति ।^५

१२ अथ खो, भिक्खवे, ब्रह्मदत्तो कासिराजा दीधवु कुमार एतदवोच — “य खो ते, तात दीधवु, पिता मरणकाले अवच ‘मा खो त्व, तात दीधवु, दीघ पस्स, मा रस्स । न हि, तात दीधवु, वेरेन वेरा सम्मन्ति, अवरेन हि, तात दीधवु, वेरा सम्मन्ती’ ति, किं ते पिता सन्धाय अवचा” ति^१ य खो मे, देव, पिता मरणकाले अवच ‘मा दीघ’ ति मा चिर वेर अकासी ति । इम खो मे, देव, पिता मरणकाले अवच मा दीघ ति । य खो^{१०} मे, देव, पिता मरणकाले अच ‘मा रस्स’ ति मा खिप्प मिच्चेहि भिज्जित्था ति । इम खो मे, देव, पिता मरणकाले अवच मा रस्स ति । य खो मे, देव, पिता मरणकाले अवच “न B 495 हि, तात दीधवु, वेरेन वेरा सम्मन्ति, अवरेन हि, तात दीधवु, वेरा सम्मन्ती” ति देवेन मे मातापितरो हता ति । सचाह देव जीविता वोरोपेय्य, ये देवस्स अत्थकामा ते म जीविता वोरोपेय्यु, ये मे अत्थकामा ते ते जीविता वोरोपेय्यु — एव त वेर वेरेन न वूपसमेय्य ।^{१५} इदानि च पन मे देवेन जीवित दिन्न, मया च देवस्स जीवित दिन्न । एव त वेर अवरेन वूपसन्त । इम खो मे, देव, पिता मरणकाले अवच — न हि, तात दीधवु, वेरेन वेरा सम्मन्ति, अवरेन हि, तात दीधवु, वेरा सम्मन्ती ति । अथ खो, भिक्खवे, ब्रह्मदत्तो कासिराजा — अच्छरिय वत भो, अब्भुत वत भो, याव पण्डितो अय दीधवु कुमारो, यत्र R 349 हि नाम पितुनो सङ्घित्तेन भासितस्स वित्थारेन अत्थ आजानिस्सती ति पेट्ठि बल च^{२०} वाहन च जनपद च कोस च कोट्टागार च पटिपादेसि, धीतर च अदासि । तेस हि नाम, भिक्खवे, राजून आदिन्नदण्डान आदिन्नसत्थान एवरूप खन्तिसोरच्च भविस्सति । इध खो पन त, भिक्खवे, सोमेथ य तुम्हे एव स्वाक्खाते धम्मविनये पब्बजिता समाना खमा च भवेय्याथ सोरता चा ति^२ ततिय पि खो भगवा ते भिक्खू एतदवोच — “अल, भिक्खवे, मा भण्डन मा कलह मा विग्गह मा विवाद” ति । ततिय पि खो सो अधम्मवादी^{२५} भिक्खु भगवन्त एतदवोच — “आगमेतु, भन्ते, भगवा धम्मस्सामी^३, अप्पोस्सुक्को, भन्ते, भगवा दिट्ठधम्मसुखविहारमनुयुत्तो विहरतु । मयमेतेन भण्डनेन कलहेन विग्गहेन विवादेन पञ्जायिस्सामा” ति । अथ खो भगवा — परियादिन्नरूपा खो इमे मोघपुरिसा, नयिमे सुकरा सञ्जापेतु ति — उट्ठायासना पक्कामि ।

दीधवुभाणवार निट्ठित पठम ।

१४ अथ खो भगवा पुब्बण्हसमय निवासेत्ता पत्तचीवरमादाय कोसम्बि पिण्डाय पाविसि । कोसम्बिय पिण्डाय चरित्वा पच्छाभत्त पिण्डपातपटिकन्तो सेनासन ससामेत्वा पत्तचीवरमादाय सङ्खमज्जे ठितको व इमा गाथायो अभासि —

B 496

“पुथुसहो समजनो न बालो कोचि मञ्जथ ।

5

सङ्खस्मिं भिज्जमानस्मि नाञ्ज भिय्यो^१ अमञ्जरु ॥

“परिसुद्धा पण्डिता भासा वाचागोचरभाणिनो ।

याविच्छन्ति मुखायाम येन नीता न त विदू ॥

“अक्कोच्छि म अवधि म अजिनि म अहासि मे ।

ये च त उपनय्हन्ति वेर तेस न सम्मति ॥

10

“अक्कोच्छि म अवधि म अजिनि म अहासि मे ।

ये च^२ त नुपनय्हन्ति वेर तेसूपसम्मति ॥

“न हि वेरेन वेरानि सम्मन्तीध^३ कुदाचन ।

अवेरेन च सम्मन्ति एस धम्मो सनन्तनो ॥

“परे च न विजानन्ति मयमेत्थ यमामसे ।

15

ये च तत्थ विजानन्ति ततो सम्मन्ति मेधगा ॥

R 350

“अट्ठिच्छिन्ना^४ पाणहरा गवास्सधनहारिनो ।

रट्ठ विलुम्पमानान तेस पि होति सङ्गति ॥

“कस्मा तुम्हाक नो सिया—

“सचे लभेथ निपक सहाय

20

सद्धिं चर साधुविहारि धीर ।

अभिभुय्य सब्बानि परिस्सयानि

चरेय्य तेनत्तमनो सतीमा ॥

“नो चे लभेथ निपक सहाय

सद्धिं चर साधुविहारि धीर ।

25

राजा व रट्ठ विजित पहाय

एको चरे मातङ्गरञ्जेव नागो ॥

“एकस्स चरित सेय्यो

नत्थि बाले सहायता ।

एको चरे न च पापानि कयिरा

30

अप्पोस्सुक्को मातङ्गरञ्जेव नागो” ति ॥

१ मीय्यो—सी० । २ स्या०, रो० पोत्यकेसु नत्थि । ३ सम्मन्तिध—रो० । ४ अट्ठिच्छिन्ना—सी०, अट्ठिच्छिन्ना—स्या० ।

§ ३ बालकलोणकगमनकथा

१५ अथ खो भगवा सङ्गमज्झे ठितको व इमा गाथायो भासित्वा येन बालक लोणकगामो^१ तेनुपसङ्गमि । तेन खो पन समयेन आयस्सा भगु बालकलोणकगामे विहरति । अद्दसा खो आयस्सा भगु भगवन्त दूरतो व आगच्छन्त, दिस्वान आसन पञ्जापेसि,^२ पादोदक पादपीठ पादकथलिक^३ उपनिक्खिपि, पच्चुगन्त्वा पत्तचीवर पटिग्गहेसि । निसीदि भगवा पञ्जत्ते आसने, निसज्ज खो भगवा^४ पादे पक्खालेसि । आयस्सा पि खो भगु भगवन्त^५ अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्न खो आयस्सन्त भगु भगवा एतदवोच — “कच्चि, भिक्खु, खमनीय, कच्चि यापनीय, कच्चि पिण्डकेन न किलमसी” ति^६ खमनीय, भगवा, यापनीय, भगवा, न चाह, भन्ते, पिण्डकेन किलमामी” ति । अथ खो भगवा आयस्सन्त भगु धम्मिया कञ्चय सन्दस्सेत्ता समादपेत्वा समुत्तेजेत्वा सम्पहसेत्वा उट्ठायासना येन पाचीनवसदायो^७ तेनुपसङ्गमि ।

B 497

10

§ ४ पाचीनवसदायगमनकथा

१६ तेन खो पन समयेन आयस्सा च अनुरुद्धो आयस्सा च नन्दियो आयस्सा च किम्बिलो^८ पाचीनवसदाये विहरन्ति । अद्दसा खो दायपालो भगवन्त दूरतो व आगच्छन्त, दिस्वान भगवन्त एतदवोच — “मा, समण, एत दाय पाविसि । सन्तेत्थ तयो कुलपुत्ता अत्तकामरूपा विहरन्ति । मा तेस अफासुमकासी” ति । अस्सोसि खो आयस्सा अनुरुद्धो दायपालस्स भगवता सद्धि मन्तयमानस्स, सुत्वान^९ दायपाल एतदवोच — “भावुसो, दायपाल,^{१०} भगवन्त वारेसि । सत्था नो भगवा अनुप्पत्तो” ति । अथ खो आयस्सा अनुरुद्धो येनायस्सा च नन्दियो आयस्सा च किम्बिलो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्सन्त च नदिय आयस्सन्त च किम्बिल एतदवोच — “अभिक्रमथायस्सन्तो अभिक्रमथायस्सन्तो, सत्था नो भगवा अनुप्पत्तो” ति । अथ खो आयस्सा च अनुरुद्धो आयस्सा च नन्दियो आयस्सा च किम्बिलो भगवन्त पच्चुगन्त्वा एको भगवतो पत्तचीवर पटिग्गहेसि, एको आसन पञ्जापेसि, एको^{११} पादोदक पादपीठ पादकथलिक उपनिक्खिपि । निसीदि भगवा पञ्जत्ते आसने, निसज्ज खो भगवा^{१२} पादे पक्खालेसि । ते पि खो आयस्सन्तो^{१३} भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदिसु । एकमन्त निसिन्न खो आयस्सन्त अनुरुद्ध भगवा एतदवोच — “कच्चि वो, अनुरुद्धा, खमनीय, कच्चि यापनीय, कच्चि पिण्डकेन न किलमथा” ति^{१४} खमनीय भगवा, यापनीय भगवा, न च मय, भन्ते, पिण्डकेन किलमामा ति ।

R 351

B 498

25

१ बालकलोणकारगामो-सी०, स्या, रो० । २ पञ्जापेसि-म० । ३ पादकथलिक-सी० । ४ ‘खो भगवा’ ति पाठो सी०, स्या०, रो० पोत्यकेषु नत्थि । ५ पाचीनवसदायो म० । ६ किम्बिलो-म० । ७ सुत्वा-रो० । ८ ‘खो भगवा’ ति पाठो सी०, स्या०, रो० पोत्यकेषु नत्थि । ९ आयस्सन्ता-सी०, रो० ।

कच्चि पन वो अनुरुद्धा समग्गा सम्मोदमाना अविवदमाना खीरोदकीभूता अञ्जमञ्ज पियचक्खूहि सम्पस्सन्ता विहरथा ति ? तग्घ मय,^१ भन्ते, समग्गा सम्मोदमाना अविवदमाना खीरोदकीभूता अञ्जमञ्ज पियचक्खूहि सम्पस्सन्ता विहरामा ति । यथा कथ पन तुम्हे, अनुरुद्धा, समग्गा सम्मोदमाना अविवदमाना खीरोदकीभूता अञ्जमञ्ज पियचक्खूहि ५ सम्पस्सन्ता विहरथा ति ? इध मय्ह, भन्ते, एव होति — “लाभा वत मे, सुलद्ध वत मे, योह एवरूपेहि सव्वहचारीहि सद्धि विहरामी” ति । तस्स मय्ह, भन्ते, इमेसु आयस्सन्तेसु मेत्त कायकम्म पञ्चुपट्ठित आवि चेव^२ रहो च, मेत्त वचीकम्म मेत्त मनोकम्म पञ्चुपट्ठित आवि चेव रहो च । तस्स मय्ह, भन्ते, एव होति — “यन्नूनाह सक चित्त निक्खिपित्वा इमेस येव आयस्सन्तान चित्तस्स वसेन वत्तेय्य” ति । सो खो अह, भन्ते, सक चित्त निक्खिपित्वा १० इमेस येव आयस्सन्तान चित्तस्स णसेन वत्तामि । नाना हि खो नो, भन्ते, काया, एक च पन मञ्जे चित्त ति ।

आयस्सा पि खो नन्दियो पे० आयस्सा पि खो किम्बिलो भगवन्त एतदवोच — “मय्ह पि खो, भन्ते, एव होति — ‘लाभा वत मे, सुलद्ध वत मे, योह एवरूपेहि सव्वहचारीहि सद्धि विहरामी’ ति । तस्स मय्ह, भन्ते, इमेसु आयस्सन्तेसु मेत्त कायकम्म पञ्चुपट्ठित आवि १५ चेव रहो च, मेत्त वचीकम्म मेत्त मनोकम्म पञ्चुपट्ठित आवि चेव रहो च । तस्स मय्ह, भन्ते, एव होति ‘यन्नूनाह सक चित्त निक्खिपित्वा इमेस येव आयस्सन्तान चित्तस्स वसेन वत्तेय्य’ ति । सो खो अह, भन्ते, सक चित्त निक्खिपित्वा इमेस येव आयस्सन्तान चित्तस्स वसेन वत्तामि । नाना हि खो नो, भन्ते, काया, एक च पन मञ्जे चित्त ति । एव खो मय, भन्ते, समग्गा सम्मोदमाना अविवदमाना खीरोदकीभूता^३ अञ्जमञ्ज पियचक्खूहि २० सम्पस्सन्ता विहरामा” ति ।

B 499
R 352

कच्चि पन वो, अनुरुद्धा, अप्पमत्ता आतापिनो पहितत्ता विहरथा ति ? तग्घ मय, भन्ते, अप्पमत्ता आतापिनो पहितत्ता विहरामा ति । यथा कथ पन तुम्हे, अनुरुद्धा, अप्पमत्ता आतापिनो पहितत्ता विहरथा ति ? इध, भन्ते, अम्हाक यो पठम गामतो पिण्डाय पटिक्कमति सो आसन पञ्जापेति,^४ पादोदक पादपीठ पादकथलिक^५ उपनिक्खिपति, २५ अवक्कारपातिं धोवित्वा उपट्ठापेति, पानीय परिभोजनीय^६ उपट्ठापेति । यो पच्छा गामतो पिण्डाय पटिक्कमति, सचे होति भुत्तावसेसो, सचे आकङ्कति भुज्जति, नो चे आकङ्कति अपहरिते^७ वा छड्ढेति । अप्पाणके वा उदके ओपिल्लपेति । सो आसन उद्धरति, पादोदक पादपीठ पादकथलिक पटिसामेति, अवक्कारपातिं धोवित्वा पटिसामेति, पानीय परिभोजनीय पटिसामेति, भत्तग्ग सम्मज्जति । यो पस्सति पानीयघट^८ वा परिभोजनीयघट^९ वा वच्चघट

१ ते मय-स्या० । २ आविचेव-सी० । ३ खीरोदकीभूता-रो० । ४ पञ्जपेति-म० । ५ पादकथलिक-सी० । ६ पानीय परिभोजनीय-रो० । ७ अप्पहरिते-सी०, रो०, म० । ८ पानीय-घट-रो० । ९ परिभोजनीयघट-रो० ।

वा रिक्तं तुच्छं सो उपद्रापेति । सचस्स होति अविसय्ह, हत्थविकारेण दुतिय^१ आमन्तेत्वा हत्थविलङ्घकेन उपद्रापेम,^२ न त्वेव मय, भन्ते, तप्पच्चया वाच भिन्दाम । पञ्चाहिकं खो पन मय, भन्ते, सब्बरत्ति^३ धम्मिया कथाय सन्निसीदाम । एव खो मय, भन्ते, अप्पमत्ता आतापिनो पहितत्ता विहरामा ति ।

§ ५ पालिलेख्यकगमनकथा

१७ अथ खो भगवा आयस्सन्त च अनुरुद्ध आयस्सन्त च नन्दिय आयस्सन्त च^५ किम्बिल धम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा समुत्तेजेत्वा सम्पहसेत्वा उट्ठायासना येन पालिलेख्यक^६ तेन चारिक पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिक चरमानो येन पालिलेख्यक तदवसरि । तत्र सुद भगवा पालिलेख्यके विहरति रक्खितवनसण्डे भद्दसालमूले । अथ खो भगवतो रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स^७ एव चेतसो परिवितक्को उदपादि—अह खो पुब्बे आकिण्णो न फासु^८ विहासि तेहि कोसम्बकेहि^९ भिक्खूहि भण्डनकारकेहि कलहकारकेहि विवादकारकेहि^{१०} भस्सकारकेहि सङ्गे अधिकरणकारकेहि । सोम्हि एतरहि एको अदुतियो सुख फासु विहरामि अञ्जत्रेव तेहि कोसम्बकेहि भिक्खूहि भण्डनकारकेहि कलहकारकेहि विवादकारकेहि भस्सकारकेहि सङ्गे अधिकरणकारकेहि^{११} ति ।

अञ्जतरो पि खो हत्थिनागो आकिण्णो विहरति हत्थीहि हत्थिनीहि हत्थिकलमेहि^{१२} हत्थिच्छापेहि,^{१३} छिन्नग्गानि चेव तिणानि खादति, ओभग्गोभग्ग चस्स साखाभङ्ग खादन्ति,^{१४} आविलानि च पानीयानि^{१५} पिबति, ओगाहा चस्स^{१६} उत्तिण्णस्स^{१७} हत्थिनियो काय उपनिघसन्तियो गच्छन्ति । अथ खो तस्स हत्थिनागस्स एतदहोसि—“अह खो आकिण्णो विहरामि हत्थीहि हत्थिनीहि हत्थिकलमेहि हत्थिच्छापेहि, छिन्नग्गानि चेव तिणानि खादामि, ओभग्गोभग्ग च मे साखाभङ्ग खादन्ति, आविलानि च पानीयानि पिबामि, ओगाहा च मे उत्तिण्णस्स हत्थिनियो काय उपनिघसन्तियो गच्छन्ति । यन्नूनाह एको व गणस्सा^{२०} वूपकट्टो विहरेय्य” ति । अथ खो सो हत्थिनागो यूथा अपक्कम्म येन पालिलेख्यक रक्खितवनसण्डो भद्दसालमूल येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा सोण्डाय भगवतो पानीय परिभोजनीय उपद्रापेति, अपहरित^{२१} च करोति । अथ खो तस्स हत्थिनागस्स एतदहोसि—“अह खो पुब्बे आकिण्णो न फासु^{२२} विहासि हत्थीहि हत्थिनीहि हत्थिकलमेहि हत्थिच्छापेहि, छिन्नग्गानि चेव तिणानि खादि, ओभग्गोभग्ग च मे साखाभङ्ग खादिसु,^{२३} आविलानि च पानीयानि अपायि ओगाहा च^{२४} मे उत्तिण्णस्स हत्थिनियो काय उपनि-

B 500

R 353

१ दुतिय पि-स्या० । २ उपद्रापेति-सी० । ३ सब्बरत्तिया-सी०, स्या०, रो० । ४ पालिलेख्यक-सी०, स्या०, रो० । ५ पतिसल्लीनस्स सी० । ६ फासु-सी०, स्या० । ७ कोसम्बिकेहि-स्या० । ८ हत्थिकलमेहि-रो०, म० । ९ हत्थिच्छापकेहि-रो । १० पानियानि-रो० । ११ ओगाहस्स-स्या०, ओगाहन्तस्स-रो० । १२ ओतिण्णस्स-म०, स्या०, रो० । १३ अपहरित सी०, रो०, म० । १४ फासु-सी०, स्या० । १५ ओगाहस्स-स्या०, ओगाहन्तस्स-रो० ।

घसन्तियो अगमसु । सोहि एतरहि एको अदुतियो सुख फासु विहरामि अब्जत्रेव हत्थीहि हत्थिनीहि हत्थिकलमेहि हत्थिच्छापेही” ति ।

अथ खो भग्ना अत्तनो च पविवेक विदित्वा तस्स च हत्थिनागस्स चेतसा चेतोपरिवितक्क अब्जाय ताय वेलाय इम उदान उदानेसि —

५ “एत^१ नागस्स नागेन ईसादन्तस्स हत्थिनो ।

समेति चित्त चित्तेन यदेको रमती वने” ति ॥

अथ खो भग्वा पालिलेय्यके यथाभिरन्त^१ विहरित्वा येन सावत्थि^१ तेन चारिक पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिक चरमानो येन सावत्थि तदवसरि । तत्र सुद भग्वा सावत्थिय विहरति जेतने अनाथपिण्डकस्स आरामे । अथ खो कोसम्बिकान उपासकान एतदहोसि^१ —

B 501 10 “इमे खो अय्या कोसम्बका भिक्खू बहुनो अम्हाक अनत्थस्स कारका । इमेहि उब्बाव्हो भग्वा पक्कन्तो । हन्द मय अय्ये कोसम्बके भिक्खू नेव अभिवादेय्याम, न पच्चुट्ठेय्याम, न अञ्जलिकम्म सामीचिकम्म करेय्याम, न सक्करेय्याम, न गरु^१ करेय्याम, न मानेय्याम, न भजेय्याम^१, न पूजेय्याम, उपगतान पि^१ पिण्डक^१ न दज्जेय्याम^१ — एव इमे अम्हेहि असक्करियमाना अगरुकरियमाना अमानियमाना अभजियमाना^१ अपूजियमाना असक्कारपक्ता 15 पक्कमिस्सन्ति वा विब्भमिस्सन्ति वा भगवन्त वा पसादेस्सन्ती” ति । अथ खो कोसम्बका^१ उपासका कोसम्बके भिक्खू नेव अभिवादेसु, न पच्चुट्ठेसु, न अञ्जलिकम्म सामीचिकम्म अकसु, न सक्करिसु, न गरु करिंसु, न मानेसु, न भजेसु न पूजेसु, उपगतान पि पिण्डक न अदसु । अथ खो कोसम्बका भिक्खू कोसम्बकेहि उपासकेहि असक्करियमाना अगरु करियमाना अमानियमाना अभजियमाना अपूजियमाना असक्कारपक्ता एवमाहसु — “हन्द 20 मय, आवुसो, सावत्थि गन्त्वा भगवतो सन्तिके इम अधिकरण वूपसमेय्यामा^१” ति ।

R. 354

§ ६ अट्टारसवत्थुकथा

१८ अथ खो कोसम्बका भिक्खू सेनासन ससामेत्वा पत्तचीवरमादाय येन सावत्थि^१ तेनुपसङ्कमिसु । अस्सोसि खो आयस्सा सारिपुत्तो — “ते किर कोसम्बका भिक्खू भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्घे अधिकरणकारका सावत्थि आगच्छन्ती” ति । अथ खो आयस्सा सारिपुत्तो येन भग्वा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा 25 एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिच्चो खो आयस्सा सारिपुत्तो भगवन्त एतदवोच — “ते किर, भन्ते, कोसम्बका भिक्खू भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्घे अधिकरणकारका सावत्थि आगच्छन्ति । कथाह, भन्ते, तेसु भिक्खूसु पटिपज्जामी” ति ?

१ एव—रो० । यथाभिरत्त—सी० । ३ सावत्थी—स्या० । ४ अथ खो कोसम्बका उपासका—सी०, रो०, म० । ५ गरु—सी०, स्या०, रो० । ६ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेषु नत्थि । ७ स्या०, रो० म० पोत्थकेषु नत्थि । ८ पिण्डपात—रो० । ९ ददेय्याम—सी० । १० सी०, स्या०, रो० पोत्थकेषु नत्थि । ११ कोसम्बिका—स्या० । १२ वूपसमेमा ति—रो० । १३ सावत्थी—स्या० ।

तेन हि त्व, सारिपुत्त, यथा धम्मो तथा तिद्वाही^१ ति । कथाह, भन्ते, जानेय्य धम्म वा अधम्म वा ति ?

अद्वारसहि खो, सारिपुत्त, वत्थूहि अधम्मवादी जानितब्बो । इध, सारिपुत्त, भिक्खु अधम्म धम्मो ति दीपेति, धम्म अधम्मो ति दीपेति, अविनय विनयो ति दीपेति, विनय अविनयो ति दीपेति, अभासित अलपित तथागतेन भासित लपित तथागतेना ति दीपेति, 5 B 502 भासित लपित तथागतेन अभासित अलपित तथागतेना ति दीपेति, अनाचिण्ण तथागतेन आचिण्ण तथागतेना ति दीपेति, आचिण्ण तथागतेन अनाचिण्ण तथागतेना ति दीपेति, अप्पञ्चत्त^२ तथागतेन पञ्चत्त तथागतेना ति दीपेति, पञ्चत्त तथागतेन अप्पञ्चत्त तथागतेना ति दीपेति, अनापत्ति आपत्ती ति दीपेति, आपत्ति अनापत्ती ति दीपेति, लहुक आपत्तिं गरुका आपत्ती ति दीपेति, गरुक आपत्ति लहुका आपत्ती ति दीपेति, सावसेस आपत्ति 10 अनवसेसा आपत्ती ति दीपेति, अनवसेस आपत्तिं सावसेसा आपत्ती ति दीपेति, दुट्ठुल आपत्तिं अदुट्ठुल आपत्ती ति दीपेति, अदुट्ठुल आपत्तिं दुट्ठुल आपत्ती ति दीपेति—इमेहि खो, सारिपुत्त, अद्वारसहि वत्थूहि अधम्मवादी जानितब्बो ।

अद्वारसहि च खो, सारिपुत्त, वत्थूहि धम्मवादी जानितब्बो । इध, सारिपुत्त, भिक्खु अधम्म अधम्मो ति दीपेति, धम्म धम्मो ति दीपेति, अविनय अविनयो ति दीपेति, 15 B 355 विनय विनयो ति दीपेति, अभासित अलपित तथागतेन अभासित अलपित तथागतेना ति दीपेति, भासित लपित तथागतेन भासित लपित तथागतेना ति दीपेति, अनाचिण्ण तथागतेन अनाचिण्ण तथागतेना ति दीपेति, आचिण्ण तथागतेन आचिण्ण तथागतेना ति दीपेति, अप्पञ्चत्त तथागतेन अप्पञ्चत्त तथागतेना ति दीपेति, पञ्चत्त तथागतेन पञ्चत्त तथागतेना ति दीपेति, अनापत्ति अनापत्ती ति दीपेति, आपत्ति आपत्ती ति दीपेति, लहुक आपत्तिं 20 लहुका आपत्ती ति दीपेति, गरुक आपत्ति गरुका आपत्ती ति दीपेति, सावसेस आपत्तिं सावसेसा आपत्ती ति दीपेति, अनवसेस आपत्ति अनवसेसा आपत्ती ति दीपेति, दुट्ठुल आपत्तिं दुट्ठुल आपत्ती ति दीपेति, अदुट्ठुल आपत्तिं अदुट्ठुल आपत्ती ति दीपेति—इमेहि खो, सारिपुत्त, अद्वारसहि वत्थूहि धम्मवादी जानितब्बो ति ।

१९ अस्सोसि खो आयस्सा महामोग्गल्लानो पे० अस्सोसि खो आयस्सा 25 महाक्खस्सपो अस्सोसि खो आयस्सा महाक्कच्चानो अस्सोसि खो आयस्सा महाक्कोट्ठिको^३ अस्सोसि खो आयस्सा महाक्कप्पिनो अस्सोसि खो आयस्सा महाच्चुन्दो अस्सोसि खो आयस्सा अनुरुद्धो अस्सोसि खो आयस्सा रेवतो अस्सोसि खो आयस्सा उपालि अस्सोसि B 503 खो आयस्सा आनन्दो अस्सोसि खो आयस्सा राहुलो—“ते किर कोसम्बका भिक्खू भण्डन-कारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्घे अधिकरणकारका सावत्थि आगच्छन्ती” 30

१ पतिद्वाही—स्या० । २ अपञ्चत्त—म० । ३ महाक्कोट्ठितो—स्या०, रो०, सी० ।

ति । अथ खो आयस्सा राहुलो येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो आयस्सा राहुलो भगवन्त एतदवोच — “ते किर, भन्ते, कोसम्बका भिक्खू भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्घे अधि करणकारका सावत्थि आगच्छन्ति । कथाह, भन्ते, तेसु भिक्खूसु पटिपज्जामी” ति^१ तेन^२ ५ हि त्व, राहुल, यथा धम्मो तथा तिद्वाही^३ ति । कथाह, भन्ते, जानेय्य धम्म वा अधम्म वा ति^४

अट्ठारसहि खो, राहुल, वत्थूहि अधम्मवादी जानितब्बो । इध, राहुल, भिक्खु अधम्म धम्मो ति दीपेति, धम्म अधम्मो ति दीपेति, अविनय विनयो ति दीपेति, विनय अविनयो ति दीपेति, अभासित अलपित तथागतेन भासित लपित तथागतेना ति दीपेति, भासित लपित तथागतेन अभासित अलपित तथागतेना ति दीपेति, अनाचिण्ण तथागतेन १० आचिण्ण तथागतेना ति दीपेति, आचिण्ण तथागतेन अनाचिण्ण तथागतेना ति दीपेति, अप्पञ्चत्त^५ तथागतेन पञ्चत्त तथागतेना ति दीपेति, पञ्चत्त तथागतेन अप्पञ्चत्त तथागतेना ति दीपेति, अनापत्ति आपत्ती ति दीपेति, आपत्ति अनापत्ती ति दीपेति, लहुक आपत्ति गरुका आपत्ती ति दीपेति, गरुका आपत्ति लहुका आपत्ती ति दीपेति, सावसेसं आपत्ति अनवसेसा आपत्ती ति दीपेति, अनवसेस आपत्ति सावसेसा आपत्ती ति दीपेति, दुट्ठुल्ल १५ आपत्ति अदुट्ठुल्ल आपत्ती ति दीपेति, अदुट्ठुल्ल आपत्ति दुट्ठुल्ल आपत्ती ति दीपेति — इमेहि खो, राहुल, अट्ठारसहि वत्थूहि अधम्मवादी जानितब्बो ।

अट्ठारसहि च खो, राहुल, वत्थूहि धम्मवादी जानितब्बो । इध, राहुल, भिक्खु अधम्म अधम्मो ति दीपेति, धम्म धम्मो ति दीपेति, अविनय अविनयो ति दीपेति, विनय विनयो ति दीपेति, अभासित अलपित तथागतेन अभासित अलपित तथागतेना ति दीपेति, भासित लपित २० तथा तेन भासित लपित तथागतेना ति दीपेति, अनाचिण्ण तथागतेन अनाचिण्ण तथागतेना ति दीपेति, आचिण्ण तथागतेन आचिण्ण तथागतेना ति दीपेति, अप्पञ्चत्त तथागतेन अप्पञ्चत्त तथागतेना ति दीपेति, पञ्चत्त तथागतेन पञ्चत्त तथागतेना ति दीपेति, अनापत्ति अनापत्ती ति दीपेति, आपत्ति आपत्ती ति दीपेति, लहुक आपत्ति लहुका आपत्ती ति दीपेति, गरुका आपत्ति गरुका आपत्ती ति दीपेति, सावसेसं आपत्ति सावसेसा आपत्ती ति २५ दीपेति, अनवसेस आपत्ति अनवसेसा आपत्ती ति दीपेति, दुट्ठुल्ल आपत्ति दुट्ठुल्ल आपत्ती ति दीपेति, अदुट्ठुल्ल आपत्ति अदुट्ठुल्ल आपत्ती ति दीपेति — इमेहि खो, राहुल, अट्ठारसहि वत्थूहि धम्मवादी जानितब्बो ति ।

२० अस्सोसि खो महापजापति^१ गोतमी — “ते किर कोसम्बका भिक्खू भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्घे अधिकरणकारका सावत्थि आगच्छन्ती” ति । ३० अथ खो महापजापति गोतमी येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा

१ पतिद्वाही—स्या० । २ अपञ्चत्त—म । ३ महापजापती—सी०, स्या०, रो० ।

एकमन्त अट्टासि । एकमन्त ठिता खो महापजापति गोतमी भगवन्त एतदवोच — “ते किर, भन्ते, कोसम्बका भिक्खू भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्घे अधिकरणकारका सावत्थि आगच्छन्ति । कथाह, भन्ते, तेसु भिक्खूसु पटिपज्जामी” ति^१ तेन हि त्व, गोतमि, उभयत्थ धम्म सुण । उभयत्थ धम्म सुत्वा ये तत्थ भिक्खू धम्मवादिनो तेस दिट्ठिं च खन्ति च रुचिं च आदाय च रोचेहि । य किञ्चि भिक्खुनिसङ्घेन^२ ५ भिक्खुसङ्घतो पञ्चासीसितब्ब^३ सब्ब त धम्मवादितो व पञ्चासीसितब्ब ति ।

२१ जस्सोसि खो अनाथपिण्डिको गहपति — “ते किर कोसम्बका भिक्खू भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्घे अधिकरणकारका सावत्थि आगच्छन्ती” ति । अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो अनाथपिण्डिको गहपति भगवन्त १० एतदवोच — “ते किर, भन्ते, कोसम्बका भिक्खू भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्घे अधिकरणकारका सावत्थि आगच्छन्ति । कथाह, भन्ते, तेसु भिक्खूसु पटिपज्जामी” ति^४ तेन हि त्व, गहपति, उभयत्थ दान देहि । उभयत्थ दान दत्वा उभयत्थ धम्म सुण । उभयत्थ धम्म सुत्वा ये तत्थ भिक्खू धम्मवादिनो तेस दिट्ठिं च खन्ति च रुचिं च आदाय च रोचेही ति । १५

२२ अस्सोसि खो विसाखा मिगारमाता — “ते किर कोसम्बका भिक्खू भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्घे अधिकरणकारका सावत्थि आगच्छन्ती” ति । अथ खो विसाखा मिगारमाता येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्ना खो विसाखा मिगारमाता भगवन्त एतदवोच — “ते किर, भन्ते, कोसम्बका भिक्खू भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्घे २० अधिकरणकारका सावत्थि आगच्छन्ति । कथाह, भन्ते, तेसु भिक्खूसु पटिपज्जामी” ति^५ तेन हि त्व, विसाखे, उभयत्थ दान देहि । उभयत्थ दान दत्वा उभयत्थ धम्म सुण । उभयत्थ धम्म सुत्वा ये तत्थ भिक्खू धम्मवादिनो तेस दिट्ठिं च खन्ति च रुचिं च आदाय च रोचेही ति ।

२३ अथ खो कोसम्बका भिक्खू अनुपुब्बेन येन सावत्थि^६ तदवसरु^७ । अथ खो २५ आयस्सा सारिपुत्तो येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो आयस्सा सारिपुत्तो भगवन्त एतदवोच — “ते किर, भन्ते, कोसम्बका भिक्खू भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्घे अधिकरणकारका सावत्थि अनुप्पत्ता । कथ नु खो, भन्ते, तेसु भिक्खूसु सेनासने^८ पटिपज्जितब्ब” ति^९ तेन हि, ३० सारिपुत्त, विविच्च सेनासन दातब्ब ति । सचे पन, भन्ते, विविच्च न ३०

१ भिक्खुनीसङ्घेन-सी०, स्या०, रो० । २ पञ्चासिसितब्ब-सी०, स्या०, रो० । ३ सावत्थी-स्या० । ४ तदवसरिं-स्या० । ५ सेनासन-स्या० । ६ तेन हि तया-स्या० ।

होति, कथं पटिपज्जितब्बं ति ? तेन हि, सारिपुत्त, विविचं कत्वा पि दातब्बं, न त्वेवाह, सारिपुत्त, केनचि परियायेन वुद्धतरस्स भिक्खुनो सेनासनं पटिबाहितब्बं ति वदामि । यो पटिबाहेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्सा ति ।

आमिसे पन, भन्ते, कथं पटिपज्जितब्बं ति ? आमिसं खो, सारिपुत्त, सब्बेसं समकं भाजेतब्बं ति ।

§ ७ ओसारणानुजानना

B 506

२४ अथ खो तस्स उक्खित्तकस्स भिक्खुनो धम्मं च विनयं च पच्चवेक्खन्तस्स एतदहोसि — “आपत्तिं एसा, नेसा अनापत्तिं । आपन्नोम्हि, नम्हि अनापन्नो । उक्खित्तोम्हि, नम्हि अनुक्खित्तो । धम्मिकेनम्हि कम्मेन उक्खित्तो अकुप्पेन ठानारहेना” ति । अथ खो सो उक्खित्तको भिक्खु येन उक्खित्तानुवत्तका भिक्खू तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा उक्खित्तानुवत्तके
10 भिक्खू एतदवोच — “आपत्तिं एसा, आवुसो, नेसा अनापत्तिं । आपन्नोम्हि, नम्हि अनापन्नो । उक्खित्तोम्हि, नम्हि अनुक्खित्तो । धम्मिकेनम्हि कम्मेन उक्खित्तो अकुप्पेन ठानारहेन । एथ म आयस्सन्तो ओसारेथा ति । अथ खो ते उक्खित्तानुवत्तका भिक्खू त उक्खित्तकं भिक्खु आदाय येन भगवा तेनुपसङ्गमिस्सु, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । एकमन्तं निसिन्ना खो ते भिक्खू भगवन्तं एतदवोचु — “अयं, भन्ते,
16 उक्खित्तको भिक्खु एवमाह — ‘आपत्तिं एसा, आवुसो, नेसा अनापत्तिं । आपन्नोम्हि, नम्हि अनापन्नो । उक्खित्तोम्हि, नम्हि अनुक्खित्तो । धम्मिकेनम्हि कम्मेन उक्खित्तो अकुप्पेन ठानारहेन । एथ म आयस्सन्तो ओसारेथा’ ति । कथं नु खो, भन्ते, पटिपज्जितब्बं” ति ? आपत्तिं एसा, भिक्खवे, नेसा अनापत्तिं । आपन्नो एसो भिक्खु, नेसो भिक्खु अनापन्नो ।
R 357 उक्खित्तो एसो भिक्खु, नेसो भिक्खु अनुक्खित्तो । धम्मिकेन कम्मेन उक्खित्तो अकुप्पेन
20 ठानारहेन । यतो च खो सो, भिक्खवे, भिक्खु आपन्नो च उक्खित्तो च पप्सति च, तेन हि, भिक्खवे, तं भिक्खु ओसारेथा ति ।

§ ८ सङ्घसामग्गीकथा

२५ अथ खो ते उक्खित्तानुवत्तका भिक्खू त उक्खित्तकं भिक्खु ओसारेत्वा येन उक्खेपका भिक्खू तेनुपसङ्गमिस्सु, उपसङ्गमित्वा उक्खेपके भिक्खू एतदवोचु — “यस्मिं, आवुसो, वत्थुस्मिं अहोसि सङ्घस्सं भण्डनं कलहो विग्गहो विवादो सङ्घभेदो सङ्घराजि
25 सङ्घववत्थानं सङ्घनानाकरणं, सो एसो भिक्खु आपन्नो च उक्खित्तो च पप्सि च ओसारितो च । हन्तं मयं, आवुसो, तस्स वत्थुस्सं वूपसमायं सङ्घसामग्गिं करोमा” ति ।

B 507

अथ खो ते उक्खेपका भिक्खू येन भगवा तेनुपसङ्गमिस्सु, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । एकमन्तं निसिन्ना खो ते भिक्खू भगवन्तं एतदवोचु —

१. उक्खेपका भिक्खू—सी०, स्या० ।

“ते, भन्ते, उक्खित्तानुवत्तका भिक्खू एवमाहसु — ‘यस्मिं, आवुसो, वत्थुस्मिं अहोसि सङ्घस्स भण्डन कलहो विग्गहो विवादो सङ्घभेदो सङ्घराजि सङ्घववत्थान सङ्घनानाकरण, सो एसो भिक्खु आपन्नो च उक्खित्तो च पस्सि च ओसारितो च । हन्द मय, आवुसो, तस्स वत्थुस्स वूपसमाय सङ्घसामगिं करोमा’ ति । कथं नु खो, भन्ते, पटिपज्जितब्ब” ति १ यतो च खो सो, भिक्खवे, भिक्खु आपन्नो च उक्खित्तो च पस्सि च ओसारितो च, तेन हि, भिक्खवे, ५ सङ्घो तस्स वत्थुस्स वूपसमाय सङ्घसामगिं करोतु । एव च पन, भिक्खवे, कातब्बा । सब्बेहेव एकज्झ सन्निपतितब्ब गिलनेहि च अगिलनेहि च । न केहिचि ठन्दो दातब्बो । सन्निपतित्वा व्यत्तेन’ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यस्मिं वत्थुस्मिं अहोसि सङ्घस्स भण्डन कलहो विग्गहो विवादो सङ्घभेदो सङ्घराजि सङ्घववत्थान सङ्घनानाकरण, सो एसो भिक्खु आपन्नो च १० उक्खित्तो च पस्सि च ओसारितो च । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो तस्स वत्थुस्स वूपसमाय सङ्घसामगिं करेय्य । एसा वत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यस्मिं वत्थुस्मिं अहोसि सङ्घस्स भण्डन कलहो विग्गहो विवादो सङ्घभेदो सङ्घराजि सङ्घववत्थान सङ्घनानाकरण, सो एसो भिक्खु आपन्नो च उक्खित्तो च पस्सि च ओसारितो च । सङ्घो तस्स वत्थुस्स वूपसमाय सङ्घसामगिं करोति । १५ यस्सायस्मतो खमति तस्स वत्थुस्स वूपसमाय सङ्घसामगिया करण, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति सो भासेय्य ।

“कता सङ्घेन तस्स वत्थुस्स वूपसमाय सङ्घसामग्री । निहतो सङ्घभेदो, निहता सङ्घराजि, निहत सङ्घववत्थान, निहत सङ्घनानाकरण’ । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

20

तावदेव उपोसथो कातब्बो, पातिमोक्ख उद्दिसितब्ब ति ।

§ ९ उपालिसङ्घसामग्रीपुच्छा

२६ अथ खो आयस्सा उपालि येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो आयस्सा उपालि भगवन्त एतदवोच — “यस्मिं, भन्ते, वत्थुस्मिं होति सङ्घस्स भण्डन कलहो विग्गहो विवादो सङ्घभेदो सङ्घराजि सङ्घववत्थान सङ्घनानाकरण, सङ्घो त वत्थु अविनिच्छिनित्वा अमूला २५ मूल गन्त्वा सङ्घसामगिं करोति, धम्मिका नु खो सा, भन्ते, सङ्घसामग्री” ति १ यस्मिं, उपालि, वत्थुस्मिं होति सङ्घस्स भण्डन कलहो विग्गहो विवादो सङ्घभेदो सङ्घराजि

B 508

R 358

१ व्यत्तेन—सी०, रो० । २ ‘निहत सङ्घववत्थान निहत सङ्घनानाकरण’ ति पाठो सी०, रो० पोत्थकेषु नस्ति ।

सङ्खववत्थानं सङ्खनानाकरणं, सङ्खो त वत्थु अविनिच्छिनित्वा अमूला मूल गन्त्वा सङ्खसामग्गिं करोति, अधम्मिका सा, उपालि, सङ्खसामग्गी ति ।

यस्मिं पन, भन्ते, वत्थुस्मिं होति सङ्खस्स भण्डन कलहो विग्गहो विवादो सङ्खभेदो सङ्खराजि सङ्खववत्थानं सङ्खनानाकरणं, सङ्खो त वत्थु विनिच्छिनित्वा मूला मूल गन्त्वा सङ्खसामग्गिं करोति, धम्मिका नु खो सा, भन्ते, सङ्खसामग्गी ति ^१ यस्मिं, उपालि, वत्थुस्मिं होति सङ्खस्स भण्डन कलहो विग्गहो विवादो सङ्खभेदो सङ्खराजि सङ्खववत्थानं सङ्खनानाकरणं, सङ्खो त वत्थु विनिच्छिनित्वा मूला मूल गन्त्वा सङ्खसामग्गिं करोति, धम्मिका सा, उपालि, सङ्खसामग्गी ति ।

कति नु खो, भन्ते, सङ्खसामग्गियो ति ^२ द्वैमा, उपालि, सङ्खसामग्गियो — अत्थुपालि, सङ्खसामग्गी अत्थापेता व्यञ्जनपेता, ^१ अत्थुपालि, सङ्खसामग्गी अत्थुपेता च व्यञ्जनपेता च । कतमा च, उपालि, सङ्खसामग्गी अत्थापेता व्यञ्जनपेता ^२ यस्मिं, उपालि, वत्थुस्मिं होति सङ्खस्स भण्डन कलहो विग्गहो विवादो सङ्खभेदो सङ्खराजि सङ्खववत्थानं सङ्खनानाकरणं, सङ्खो त वत्थु अविनिच्छिनित्वा अमूला मूल गन्त्वा सङ्खसामग्गिं करोति, अयं वुच्चति, उपालि, सङ्खसामग्गी अत्थापेता व्यञ्जनपेता । कतमा च, उपालि, सङ्खसामग्गी अत्थुपेता ^३ च व्यञ्जनपेता च ^४ यस्मिं, उपालि, वत्थुस्मिं होति सङ्खस्स भण्डन कलहो विग्गहो विवादो सङ्खभेदो सङ्खराजि सङ्खववत्थानं सङ्खनानाकरणं, सङ्खो त वत्थु विनिच्छिनित्वा मूला मूल गन्त्वा सङ्खसामग्गिं करोति, अयं वुच्चति, उपालि, सङ्खसामग्गी अत्थुपेता च व्यञ्जनपेता च । इमा खो, उपालि, द्वे सङ्खसामग्गियो ति ।

B 509

अथ खो आयस्सा उपालि उट्ठायासना एकस्स उत्तरासङ्गं करित्वा येन भगवा तेनज्जलिं पणामेत्वा भगवन्तं गाथाय अज्झमासि —

“सङ्खस्स किच्चेसु च मन्तमासु च
अत्थेसु जातेसु विनिच्छयेसु च ।
कथपकारोधं नरो महत्थिको
भिक्षु कथं होति पमाहारहो ति ॥

R. 359 25

“अनानुवज्जो पठमेन सीलतो
अवेक्खिताचारसुसवुत्तिन्द्रियो ^१ ।
पच्चत्थिका नूपवदन्ति ^२ धम्मतो
न हिस्स त होति वदेय्यु ^३ येन न ॥

^१ व्यञ्जनपेता-रो०, व्यञ्जनपेता-सी० । ^२ अत्थपेता-सी० । ^३ अवेक्खिताचारो सुसवुत्तिन्द्रियो-सी०, रो०, म० । ^४ नोपवदन्ति-सी०, स्या०, न उपवदन्ति-रो० । ^५ वदेय्यु-रो० ।

“सो तादिसो सीलविसुद्धिया ठितो
 विसारदो होति विसय्ह भासति ।
 नच्छम्भति परिसगतो न वेधति
 अत्थ न हापेति अनुय्युत भण ॥
 “तथेव पण्ह परिसासु पुच्छितो
 न चेव^१ पज्झायति न मङ्कु होति ।
 सो कालगत व्याकरणारह^२ वचो
 रञ्जेति विञ्जूपरिस विचक्खणो ॥

5

“सगारवो बुद्धतरेसु भिक्खुसु आचरेकम्हि च सके विसारदो ।
 अल पमेतु पणुणो कथेतवे पच्चत्थिकान च विरद्धिकोविदो^३ ॥
 “पच्चत्थिका येन वजन्ति निग्गह महाजनो सञ्जपन^४ च गच्छति ।
 सक च आदायमय न रिञ्चति वियाकर^५ पण्हमनूपघातिक ॥
 “दूतेय्यकम्मेसु अल समुग्गहो सङ्घस्स किञ्चेसु च आहु न यथा ।
 कर वचो भिक्खुगणेन पेसितो अह करोमी ति न तेन मञ्जति ॥

10

B 510

“आपज्जति^६ यावतकेसु वत्थुसु
 आपत्तिया होति यथा च बुद्धिति^७ ।
 एते विभङ्गा उभयस्स स्वागता^८
 आपत्ति बुद्धानपदस्स कोविदो ॥
 “निस्सारण गच्छति यानि चाचर
 निस्सारितो होति यथा च वत्तना^९ ।
 ओसारण त वुसितस्स^{१०} जन्तुनो
 एत पि जानाति विभङ्गकोविदो ॥
 “सगारवो बुद्धतरेसु भिक्खुसु
 नवेसु थेरेसु च मज्झिमेसु च^{११} ।
 महाजनस्सत्थचरोध पण्डितो
 सो तादिसो भिक्खु इध पग्गहारहो ति ॥

15

20

25

कोसम्बकसन्धक निद्रित दसम ।

१ चापि-स्या० । २ व्याकरणारह-रो० । ३ विसन्धिकोविदो-सी० । ४ पञ्चापन-रो०,
 स्या० । ५ वेय्याकरं-स्या०, व्याकरं-रो०, सो व्याकरं-सी० । ६ आपज्जतै-सी० । ७ बुद्धाति-
 रो० । ८ समगता-सी०, स्या०, रो० । ९ वत्थुना-सी०, स्या०, रो० । १० त वुसितस्स-सी० ।
 ११ सी० पोत्यके नत्थि ।

§ १० तस्सुद्धानं

कोसम्बिय जिनवरो विवादापत्तिदस्सने ।
 उक्खिपेय्य^१ यस्मिं तस्मिं सद्वायापत्ति^२ देसये ॥
 अन्तोसीमाय^३ तत्थेव बालक चेव वसदा^४ ।
 पालिलेय्या च^५ सावत्थि^६ सारिपुत्तो च कोलितो ॥
 ५ महाक्कस्सपक्काना^७ कोट्टिको^८ कप्पिनेन च ।
 महाचुन्दो च^९ अनुरुद्धो रेवतो उपालि चुभो^{१०} ॥
 आनन्दो राहुलो चेव गोतमीनाथपिण्डिको^{११} ।
 ३ ५११ सेनासन विवित्त च आमिस समक पि च^{१२} ॥
 न केहि^{१३} छन्दो दातब्बो उपालिपरिपुच्छितो ।
 १० अनानुवज्जो सीलेन^{१४} सामग्गी जिनसासने ति ॥

— ० —

महावग्गपालि निद्धिता ।

१ उक्खिपेय्य-सी०, स्या०, रो० । २ तस्स यापत्ति-स्या०, रो० । ३ अन्तोसीमाय-सी०
 स्या० । ४ पक्क एकस्त्रेव सम्पदा-रो० । ५ पारिलेय्य-सी०, पारिलेय्या च-रो०, स्या० । ६ सावत्थी-
 स्या० । ७ महाक्कस्सपक्कानो-रो०, स्या० । ८ कोट्टितो-सी०, स्या०, रो० । ९ महाचुन्दो-म० ।
 १० चुभये-सी०, उपालिचुयो-रो०, स्या० । ११ गोतमी सुदत्तेन च-सी, गोतमीनाथपिण्डिको
 विसाखाभिगारमाता च-रो०, स्या० । १२ समक ददे-सी० । १३ केन-रो० । १४ अननुवज्जोधि
 सीलेन-सी०, अनुपवज्जि विसीलेन-रो०, अनुपवज्जो सीलेन-स्या० ।

सूची

[सन्धा उपमायो सेय्यथासदस्स हेट्ठा दट्ठन्ना ।]

अ

अकटयूस	२२५	अजविसाणवद्धिका उपाहनायो	२०५
अकतकप्प	२३३	अजिनचम्मपरिक्खटा उपाहनायो	२०६
अकारको	३१६	अजिनक्खिप	३२०
अकालमेघो	५	अजिनप्पवेणिं	२११
अकिरियवादो	२४८	अज्झत्त	१७
अकुसला धम्मा	२५१	अज्झाचारे	६९
अकनाळ	३२०	अज्झोकासे	२०६
अक्ख	२४७	अज्जनियो	२२२
अगारिका	२८९	अज्जनिःस्थविक	२२२
अगार	२०१	अज्जिनिसलाक	२२२
अगळ	२६१, ३०६	अज्जनूपपिंसनेहि	२२१
अगिसालम्हि	२६	अज्जन	२२१
अगिसाला	१४६	अज्जलिं	४३
अगिहुत्त	३६	अज्जलिकम्म	३७०, ३८४
अगिहुत्तमुखा	२६०	अज्ज	२०२
अगिहुत्तमिस्स	३३	अज्जतिस्थियपुब्बो	५७
अग्यन्तरायो	११४	अज्जतिस्थिया	१०५
अग्यागार	२६, २७	अज्जमज्जानुलोमता	१६७
अङ्गमगधा	२९	अज्जाकोण्डज्जो	१५
अङ्गवातो	२२३	अट्ठो	१४७
अङ्गीरसो	२५९	अट्ठकवग्गिकानि	२१५
अङ्गुलिमालो	७८	अट्ठको	२५९
अचिरवतिया	२१०, ३०९	अट्ठङ्गिको मग्गो	१३
अच्चय	३२९	अट्ठपदक	३१३
अच्चारद्धवीरियस्स	२०१	अट्ठ पानानि	२६०
अच्चारद्धवीरिय	२०२	अट्ठमिया	१०५
अच्छ	२३६	अट्ठमिय	२२२
अच्छकस्सि	२२५	अट्ठकासिक	२९८
अच्छरिय	३७९	अट्ठकुसिं	३०४
अच्छवस	२१९	अट्ठमण्डल	३०४
अच्छिन्नकानि	३२१	अट्ठयोगो	५५, १००
अच्छिन्नन्ध	३०३	अतक्कावचरो	६, ७, ८
अजचम्म	२१४	अतिकन्तमानुसकेन	११
पाअजलनिग्रोधो	४, ६	अतिकन्तवरा	२९७
		अतिदिट्ठिया	६९

अतिरेकदसवर्गोन	५६	अनिट्टा	२०४
अतिरेकवीसतिवर्गो	३३४	अनियते	११४
अतिलीनवीरिय	२०२	अनीक	२०४
अतिविस	२१९	अनुपरिवेणिय	८२
अत्तकामरूपा	३८१	अनुप्यत्तसदत्थो	२०२
अत्तकिलमथानुयोगो	१३	अनुपुब्बि कथ	१९,२५
अत्ता	१६,१७	अनुयोग	१९०,१९१
अत्तान गवेसेय्याथ	२५	अनुख्खा	३८१
अत्थतकठिनो	२६८	अनुख्खो	३८१,३८५
अत्थतकठिन	३१४	अनुल्लोमपटिलोम	३,४
अदिट्ठ	२५३	अनुवात	३१२
अदिक्खादायी	८९	अनुविवट्ठ	३०४
अदुक्खमसुख	३४	अनुस्सावकस्स	७८
अदुट्ठुल्ल	३८५	अनुस्सावना	३७२
अदुतियो	३८३	अनुस्सावनविपन्न	३३२
अधम्मकम्म	११६	अनुस्सावनसम्पन्न	३३२
अधम्मवादी	३७३	अन्तका	२३
अधम्मियायमाने	३७२	अन्तरागठाबाधो	२९३
अधिकरणकारका	१९४	अन्तरगाहिका विट्ठि	१९१
अधिकरण	३७२	अन्तरघरे	११२
अधिकार	५३	अन्तरघर	३९
अधिचित्त	२०९	अन्तरट्ठकासु	३२
अधिपब्बज	२०९	अन्तरवासको	९८
अधिसीले	६९	अन्तरवासक	३०४
अधिसील	२०९	अन्तरायिके धम्मे	९९
अनगारिय	१२,२०१	अन्तलिक्खे	२००
अनञ्जथाभावीमनञ्जनेञ्ज	३६	अन्ता	१३
अनत्ता	१६,१७	अन्तानि	२९३
अननुल्लोमिकेहि	३५७	अन्तिमवत्थु	१४१,१७०,३२१
अनपदानौ	३४८	अन्तिमवत्थु अज्झापन्नको	१२२
अनरियो	१२	अन्तेपुरे	७९
अनधिवासकजातिको	३१७	अन्तेवासिको	५८,३१७
अनन्तजिनो	११	अन्तेवासिं	२३४
अनभिरति	१५०	अन्तेवासी	३७६
अनागामिफले	३०९	अन्तो-कोट्टागारिका	२२७
अनाथपिण्डकस्स आरामे	३८७	अन्धकविन्दा	१११
अनाथपिण्डको	३८७	अन्धकविन्दे	३०९
अनापत्तिविट्ठि	३७१	अन्धकविन्द	२३७
अनामिन्तघारो	२६६	अपगम्भो	२४९
अनिर्घ	१७	अपचयस्स	४३

अपमारो	७६	अमूकहविनय	३४२,३४३
अपरपञ्चयो	२०	अम्बपान	२६०
अपरपञ्चयो सत्थुसासने	१५	अम्बपाली	२४६,२८६
अपरिसङ्क	२५३	अम्बवन	२४८
अपस्सेनफलक	४५	अम्बो	३१
अपाय	२४३	अय्यका	८०
अपिधान	२२२	अय्यपुत्ता	२४७
अपुत्तकताय	४१	अय्या	१५१,३८४
अप्पकतञ्जुनो	३२७	अरहत्ते	३०९
अप्पटिवत्तिथ	१५	अरहन्तघातको	१२२,९२
अप्पमत्ता	३८२	अरहत्तो	१८,२१
अप्पमत्तो	२०२	अरहा	११,२६
अप्परजक्खजातिका	२३,७८	अरह	१२
अप्परजक्खजातिको	१०	अरियसावको	१७,३७
अप्परजक्खे	१०	अरियस्स विनये	३३०
अब्रह्मचारी	८९	अरियो	२१५
अब्भञ्जन	२२३	अरिय आयतन	२४४
अब्भान	३३५	अरुणे	३०४
अब्भानारहो	४७,१५०	अलङ्कार	२२६
अब्भुत	३७९	अलज्जि	२९५
अभयूवरा	७८,८०	अलमरियजाणदस्सनविसेस	१२
अभयो	२८	अत्तकारपाति	१६५,१६६
अभिजीविनिक्कस्स	२०७	अवत्थुस्सि	३२९
अभिञ्जाय	१३	अवन्तिदक्खिणापथो	२१४
अभिघम्मे	६९	अवन्तीसु	२१३
अभिवादन	३७०	अवापुरणं	८२
अभिचिनये	६९	अविज्जा	३
अभिसन्नकायो	२२५	अविदमाना	३८२
अभिसमाचारिकाय ,	६९	अव्यापजाधिमुत्तो	२०२
अभिसम्बुद्धो	१४	असक्यपुत्तियो	१००
अमच्चे	३७८	असप्पायकारी	२१७
अमत	३२	असमादानचारो	२६६
अमतदुन्दुभिं	११	असम्मोहाधिमुत्तो	२०२
अमतमधिगत	१२	असुत	२५३
अमतस्स द्वारा	१०	असेखेन	६७
अमतस्स द्वार	७,८	अस्सजि	३८
अमनुस्सन्तरायो	११	अस्सजिस्स	१६
अमनुस्सा	१८	अस्सत्थो	२४९
अमनुस्सिकाबाघो	२२१	अस्सरथो	२९०
अमनुस्सेन	२९४	अस्सत्थर	२११

अस्सभण्डे	८९	आपण	२५९
अस्समणो	१००	आपत्ति	५६
अस्समो	२६,२६०	आपत्तिक्खन्धान	१०७
अस्सा	२३६	आपत्तिदिट्ठिनो	३७१
अस्सावो	२२१	आपत्तिबुट्ठानता	१६७
अस्सिमानस्स	५	आपत्तिसामता	४४
अहिना	२२४	आमकमस	२२१
अहिनागो	२७	आमकलोहित	२२१
अहिमस	२३६	आमलकी	३१
अहिवातकरोगेन	८२	आमलक	२२०,२९५
आ		आमिसखार	२२५
		आमिस	३८८
आकासगोत्तो	२३३	आयर्ति सवराय	३३०
आगतागमो	३६८	आरञ्जका	२६६
आगतानागतस्स चातुदिसस्स सङ्खस्स	३१९	आरञ्जिकेन	९६
आगन्तुकभत्त	३०८	आरामकिनिया	२२६
आगन्तुका	१२०	आरामवत्थु	१४६
आगारिकभूतो	२०	आरामा	२८६
आचमनकुम्भिया	४६	आरामिकगामो	२२६
आचमनपादुका	२१०	आरामिको	२२५,२२६
आचरियो	३१७	आरामो	१४६
आचारविपत्ति	१९१	आराम	३८,८९
आचिण्ण	३२८	आलेपेन	२९०
आजीवका	३०७	आलोको	१३,१४
आजीवको	११	आवरण	८८
आतापिनो	३८२	आवसथागार	२४२
आतापी	२०२	आवासिका	१३६
आनुमा	२६२	आवासिको	३२७
आदाय	३८७	आवासो	३२७
आदिकल्याण	२३	आवास	९६,२८१
आदिच्चो	२६०	आवुसोवादेन	१२
आदिअदण्डान	३७९	आवेणिक	७६
आदिअसत्थान	३७९	आसन्दि	२११
आदिअसत्थचरियकाय	६९	आसवक्खय	११
आदीनवा	२४३	आसवेहि	१८,२०
आदीनवो	२१५	आसावच्छेदिका	२६८
आनन्दो	८१,२६१,२९६,३१३,३८५	आसाकिहया	१४४
आनिससा	२३७	आसिविसो	२६,२७
आनेअप्पत्तं	२०३	आळम्बर	१८
आपणसाला	१४७	आळारो कालामो	१०
आपणो	१४७		

आळिन्द	२६१	उत्तरिमनुस्सधम्मो	१०१
आळहकथालिक	२५५	उत्तरिमनुस्सधम्म	१२,२००
इ		उत्तरालुम्प	३०२
इट्ठा	२०४	उदकन्तरायो	११४
इणाथिको	७९	उदकनिमित्त	१०९
इत्थत्ताय	१८,३५	उदकमणिक	२४२
इत्थागार	७६,२९०	उदकसाटिक	३०८
इदप्पच्चयतापटिच्चसमुप्पादो	६,७,८	उदकसुद्धिका	२१४
इद्धानुभावो	२५४	उदकोट्टक	२२४
इद्धानुभाव	२२७	उदग्गचित्त	२४१
इद्धाभिसङ्कार	१९,२०,२६	उदपानो	१४६
इद्धिपाटिहारियेन	२७	उदपानसाला	१४६
इद्धिपाटिहारिय	२००	उदान	३,४,५,१५,१९,३७४
इद्धिमा	२७	उदायी	११७
इरियापथसम्पन्नो	३९	उदुक्खल	२२१
इसयो	२५९	उदेनो	१४५
इसिदासो	३१४	उपासको	१४५
इसिपतने	२३४,११,१५	उदोसितो	१४७
इसिपतने सिगदाये	२०८,३०६	उद्को रामपुत्तो	१०
इसिभदो	३१४	उद्दम्मपरिक्खटा उपाहनायो	२०६
इसिं	२७	उद्दिस्स क्त	२५३
ई		उद्दिसापेतुकामो	४५
ईस	२४७	उद्देक	२९४
उ		उद्देसभत्त	५५,१००
उक्कपिण्डका	२२९,२५४	उद्देस	२०९
उक्क	२०७	उद्धच्चाय	२०२
उक्कुटिक	४३	उद्धलोमिं	२११
उक्खित्तको	१०२,१२२,	उन्दूरेहि	३००
उक्खित्तको	१०१	उपकण्णके	२५२
उक्खेपनीयकम्म	३४९	उपको	११
उक्खेपनीय	४७	उपचिकाहि	३००
उच्चासयनमहासयनानि	२११	उपज्झायो	४३,३१७
उच्छेज्जे	३७७	उपज्झ	९७
उच्छुरस	२६०	उपट्ठाको	१९९,३१६
उच्छेदवादो	२४९	उपट्टानसाला	४६
उज्जेनिय	२९३	उपट्टानसालाय	१२६
उतुकाळ	३१४	उपतिस्सो	४१
उत्तरकुरु	२९	उपधिसङ्खये	४१
उत्तरासङ्को	९८	उपधीसु	३६
उत्तरासङ्ग	७,२४,३०४	उपनन्दस्स सक्कपुत्तस्स	८२,८९

उपनन्दो सव्यपुत्तो	१६०, २३१, ३१५	एकन्तपरिसुद्ध	२०१		
उपसमाय	१३	एकन्तलोमि	२११		
उपसम्पदा	५५	एकपलासिक उपाहन	२०४		
उपसम्पदापेक्खो	५४	एकभत्तं	२१३		
उपसम्पद	२९	एकवाचिक	१८८		
उपसेनो वङ्गन्तपुत्तो	५६	एकसेय	२१३		
उपादानक्खयाधिमुत्तो	२०२	एकावासो	१०८		
उपादान	३	एकिन्निद्रय	१४४, २०८		
उपालि	१०, ३४, ३४२, ३८५, ३८९	एकुपोसथा	१११		
उपालि दारको	८०	परगू	२१६		
उपासका	६	एलकचम्म	२१४		
उपासको	२०	एलकसवासब्जेव	१६६		
उपासिका	२१	ओ			
उपाहना	४४		ओदन	५७	
उपोसथकम्मं	१०६		ओदातवसना	२०७	
उपोसथागार	११०, १२०		ओपायिक	४३	
उपोसथिक	१००		ओमुक्क	२०६	
उपोसथ	३७१		ओवट्टिकरणमत्तेन	२६७	
उप्पलानि	९, १०		ओवट्टिक	३०६	
उप्पलिनिय	९		ओवड्डेय्यकरणमत्तेन	२६७	
उम्भाराय	२६८, ३१४		ओवरक	२३४	
उम्भिद	२२०		ओसारणा	३३८	
उभतोव्यञ्जनको	९२, १२२		ओसारण	३९१	
उम्मत्तको	१२५		ओसारेतब्बो	१०१	
उरुवेलकस्सपो	२५, २६, २७		ओहितभारो	२०२	
उरुवेलवासी	३६	अ			
उरुवेलाय	११, ३४		असबन्धको	२२२	
उल्लकचम्मपरिक्खटा उपाहनायो	२०६		क		
उल्लकपक्ख	३२०			ककुधे	२९
उल्लिखितमत्तेन	२६७			कङ्खारेवतो	२२८
उसीरद्धजो	२१६			कजङ्गल	२१६
उसीर	२१९			कञ्चुक	३२१
उस्सवो	२२६			कटाकट	२२५
उस्सावनन्तिक	२५४			कटुकरोहिणी	२१९
उलुम्प	४			कट्टिस्स	२११
ऊ				कट्टुम्ब	२२३
				कट्टपादुकायो	२०७
ए				कट्टमय	२२२
				कठिनदुस्स	२६७
				कठिन	२६६
एकस्त्रियो	३०६				
एकन्तपरिपुण	२०१				

कठिनुद्धारो	२६८,२७०	काचमया पादुका	२१०
कणसुत्तक	३०३	काजेहि	२५९
कण्डकि	८९	कामतण्हा	१३
कण्डको	८९	कामसुखल्लिकानुयोगो	१३
कण्डु	२२१	कायबन्धन	४४
कण्डुपटिच्छादी	३१२	कायो	३४
कण्डुसकरणमत्तेन	२६७	कारका	२३४
कण्डूसक	३०६	काराय	७८
कण्हवद्विका उपाहनायो	२०५	कासायानि वत्थानि	२०१
कतकरणीयो	२०२	कासिन पुर	११
कतिका	३८,१५९	कासिराजा	२९८,३७३
कतिकाय	९२,३२४	कासीसु जनपदे	३२७
कत्तरदण्ड	२०७	काळकचम्मपरिक्खटा उपाहनायो	२०६
कत्तरसुप्पे	२८७	काळञ्जन	२२१
कन्तारा	२८८	काळलोण	२२०
कपल्ल	२२१	काळानुसारिय	२२१
कपिलवत्थु	८६	किङ्कारपटिस्सावी	३७७
कप्पको	३७५	किम्बिलो	३८१
कप्पासपण्ण	२ २	किरियवादो	२५७
कप्पासिक	५५,१००	किरियवादिनो	७६
कप्पियकारका	२३०	किरीटक	३२१
कप्पियकुटि	१४६	किलासो	७६
कप्पियभूमि	२५३	किसको	३६
कवल्लिक	२२४	कुक्कुतेन	२६८
कमलपादुक	२०९	कुक्कुच	२३९,३२९
कम्बल	५५,१००,२९८	कुक्कुचको	१२०,३६८
कम्बलपादुका	२०९	कुक्कुटारामे	३१५
कम्मब्जा	२०२	कुच्छिविकारावाधो	३१६
कम्मवाच	३३२	कुटजकसाव	२२०
कम्मवादिनो	७६	कुटजपण्ण	० २२०
कम्ममारभण्डु	८०	कुट्ट	७६
कलन्दकनिवापे	१४४	कुत्तक	२११
कलहकारका	१९४	कुमारकस्सपो	९७
कल्लचित्त	२४१	कुम्भकारनिवेसने	३७३
कवादपिट्ठ	४५	कुरुरवरे	२१३
कसाव	२९४	कुलपुत्ता	१२,१८,१९,३०५
कसावानि भेसज्जानि	२२०	कुलूपको	२११,२२६
कसाहत	९४	कुलुपच्छेदाय	४१
कस्सपगोत्तो	३२७	कुल्ल	२४५
काको	२९४	कुलिं	३०४

कुसिनारा	२६०	खीरोदकीभूता	३८२
कुसिनाराय	२६२	ग	
कुसे	३१४	गगगराय	३२७
कूटागारसालाय	२४८	गगगो	१२४
कूटागारानि	२८६	गङ्गा	२४५
केणियो	२५९, २६०	गणङ्गणुपाहना	२०४
केसकम्बल	३२०	गणन	८०
कोजव	२९१	गणपूरको	१५०
कोटिगामो	२४५	गणभोजन	२६६
कोटिगाम	२४६	गणबन्धिक	५६
कोटुको	४६, १४६	गणिका	२४६, २८६
कोट्टागार	३७३	गणिक	४४
कोण्डञ्जो	१५	गण्डाबाधो	२२४
कोमुदिया	१६३	गण्डो	७६
कोलम्बे	२४१	गङ्गभवस	२१९
कोलितो	४१	गन्धा	२३
कोविदो	३९१	गन्धालेप	२२५
कोस	३७३	गम्भवीसो	९७
कोसजाय	२०२	गमिकभर्त	३०८
कोसम्बका	३८४, ३८५	गमिकाभिसङ्कारो	२४८
कोसम्बय	२९५, ३६८	गयाकस्सपो	२५, २६
कोसलेसु जनपदे	९६, ११४	गयासीस	३४
कोसलेसु जनपदेसु	२९९	गय	११
कोसिनारका	२६०	गरुधम्म	४६
कोसिया	३७७	गलगण्डी	३३८
कोसेय्य	५५, २११	गवम्पति	२१
कोळिविसो	१९९	गहपति	२५, ५५
कसमया पादुका	२०	गहपतिचीवर	२९८
ख		गहपति	२५४
खग्गा	३७४	गिज्झकूटे	१०५
खग्गा	३७७	गिज्झकावसथे	२४७
खणित्ति	२८८	गिम्ह	८२, १४४
खन्दरजनं	३०२	गिरिम्बज	४१, ४२
खन्तिसोरम्भ	३७९	गिलानभत्त	१४९
खन्ति	३८७	गिलानुपट्टाकभर्त	१४२, ३०८
खमनीय	३८१	गिहिविकति	२१२
खमा	३७९	गिहीससट्टो	३४८
खल्लकबद्धा उपाहतायो	२०५	गीते	२८६
खारिकाजमिस्स	३३	गीत	२५९, ३७६
खीणासवो	२०२	गीवेय्यक	३०४

गुहा	५५,१००	चारिक	३२७,३८३
गुळो	२२८	चिण्णक	३०४
गोस्त	२२१	चितक	३७६
गोचरकुसलो	३०८	चित्तक	२११
गोचरे	३२७	चित्रा उपाहनायो	२०५
गोट्टफल	२२०	चीवरनिदहका	३००
गोनक	२११	चीवरपटिगाहक	३००
गोतम	४,१२,८६	चीवरपटिवीसो	२७९,३१६
गोतमके चेतिये	३०४	चीवरभाजको	३०२
गोतमतिथ	२४५	चीवरभिसिं	३०४
गोतमद्वार	२४५	चीवररज्जु	४४,३०३
गोतमो	३५	चीवरविचारणमत्तेन	२६७
गोत्तेन	९६	चीवरवस	४४,३०३
गोनिसादिक	२५४	चीवर	४७
गोपको	३१५	चुण	४५
		चुल्ल	३०२
घरणी	२८९	चोचपान	२६०
घरदिन्नकाबाधो	२२५	चोदको	१९२
		चोदनावस्थु	११७
		चोरन्तरायो	११४
चक्र	२४७	चदन	२२१
चक्रुकरणी	१३		
चक्रुगोबाधो	२२१	छ	
चक्रु	१३,१४,३४	छकणेन	३०२
चक्रमनसाला	१४६	छकणं	२२१
चक्रमा	१८	छत्ते	१५९
चक्रमो	१४६	छन्दसो	२६०
चतुत्थस्स क्षानस्स	१०७	छन्दहारको	१२३
चतुरङ्गिनिया सेनाय	२५५	छन्दागतिं	३००
चतुरङ्गिनि	३७३	छदो	११२,३३३,३८५
चतुवगो	३१५,३३४	छब्बगिया	९८,१०८,११५,३३१
चतूसु अरियसच्चसु	१४	छब्बगो	१६
चत्तारि अकरणीयानि	१००	छमाय	३०३
चत्तारो महाराजानो	६,२६९	छ रजनानि	३०२
चम्पाय	१९९,३२७	छवकुटिकाय	१५९
चाटिया	१५९	छविदोसाबाधो	२२५
चातुहसे	९०,१०५		
चातुदीपिको महासेधो	३०६	ज	
चातुमासिनिया	१६३	जङ्घेय्यक	३०४
चातुम्महाराजिका देवा	१५	जटिला	२५
चारिका	१४५	जटिलका	७६
		जटिलो	३३,२६०

जतुमथ	२२२	तक्क	२५१
जतुनि भेसज्जानि	२२०	तगर	२२१
जनपद	३७३	तचरजन	३०२
जन्ताघरपीठ	४५	तज्जनीय	४७
जन्ताघरसाला	१४६	तण्हक्खयाधिमुत्तो	२०२
जन्ताघर	४५, १४६	तण्हक्खयो	६, ७, ८
जन्तु	२१६	तण्हा	३, १३
जम्बुपान	२६०	ततियस्स ज्ञानस्स	१०७
जम्बुदीपो	३०	तथागतो	१२
जरामरण	३	तथागत	१२
जाति	३	तन्तिबद्धो	३२७
जातिया	२५६	तन्तियो	२०२
जातियावने	२०९	तन्तिस्सरे	२०२
जानपदा	२२	तपस्सी	२४९
जिना	११	तपस्सुभल्लिका	५, ६
जिब्हा	३४	तम्बलोहमया पादुका	२१०
जीवक कोमारभञ्ज	७६	तरच्छ	२३६
जीवितन्तरायो	११४	तरुणप्पसन्नो महामत्तो	२३८
जीव	२०८	तस्सपापिय्यसिकाकम्म	३४२
जेगुच्छी	२४९	तादिनो	२०४
जैतवने	१६५	तालतरुणानि	२०८
ज्ञान	१०१	तालपत्तपादुकायो	२०८
अ		तालावस्थुकता	२५१
अत्ति	५४, ११०, ३७२	तालिस	२२१
अत्तिचतुत्थेन	५३	तालो	१०१
अत्तिविपन्न	३३१	तावर्तिसा देवा	१५
अत्तिसम्पन्न	३३२	तिक्खिन्द्रिये	९, १०
अत्ति	३३२	तिकोटिपरिसुद्ध	२५३
आणकरणी	१३	तिगुणा उपाहना	२०४
आणदस्सन	१४	तिचीवर	३०५
आण	१३, १४	तिणण्डुपक	२२६, २२७
डाकरस	२६०	तिणपादुक	२०९
डाक	२६२	तिणसन्धारको	३०३
त		तिण्णविचिकिच्छो	१५
तकपार्णि	२२०	तित्तिरपत्तिका उपाहनायो	२०५
तकपत्ति	२२०	तित्थायतन	५७
तकं	२२०	तित्थियपक्कन्तको	९०, १२२
तकसिद्धा	२६७	तित्थियसमादान	१६७, ३२०
		तित्थियेसु	५२
		तिपरिवद्ध	१४

तिपुमया पादुका	२१०	दमका	२३०
तिमण्डल	५८	दसधम्मविदू	३८
तिरच्छानकथ	२०८	दसबलो	३८
तिरच्छानगतो	१२२	दसवग्गेन	५६
तिलकङ्क	२२४	दसवग्गो	३३४
तिल	२२९	दसवासो	३८
तिवग्गेन	५६	दस सहस्सी लोकधातु	१५
तुण्ण	३०६	दस्सन	१४
तुम्बानि	२२३	दण्हीकम्म	३०६
तुसिता देवा	१५	दान	२५२
तूलिक	२११	दायका	२३४
तेकटुलयागुया	२२९	दायको	१४५
तेचीवरिका	२६६	दायज्ज	८६
तेजोधातु	२६	दायपालो	३८१
तेलपज्जोत	२००	दाय	३८१
तेलपदीप	२४२	द्वादसाकार	१४
तेलपाक	२२३	दासकम्मकरपोरिस	२५५
तेल	५५,१००	दासी	२८७,३२०
तेवाचिका	२९	दासो	६०,२९०
तेवाचिको	२०	दिट्ठधम्मसुखविहारमनुयुत्तो	२७३
तेवाचिक	१८८	दिट्ठधम्मिके अत्थे	१९९
थ		दिट्ठधम्मो	१५,२८
थविकायो	२२७,२४०	दिट्ठिगत	४६
थालकेसु	२२१	दिट्ठिविपत्ति	१९१
थुल्लकच्छावाधो	३११	दिट्ठि	३८७
थुल्लकच्छु	२२१	दिट्ठेन	१६७
थुल्लकुमारिकागोचरो	७४	दिब्बा	२३
थुल्लच्चयस्स	१३४	दिब्बेन चक्खुना	११,२४३
थुल्लच्चय	१९१	दिसापामोक्खो	३८७
थूण	२१६	द्विगुणा उपाहना	२०४
थेथ्यसवासको	९०,१२२	दीघदसानि	३२१
थेरा	३१५	दीघमखान	२४५
थेरो	८७	दीघावु	३७४
द		दीघ	३७७,३७९
दक्खिणमादिसे	२४५	दीपिचम्मपरिकलटा उपाहनायो	२०६
दक्खिणगिरि	३०३	दीपि	२३६
दक्खिणगिरि	८२	दुक्कटस्स	५५
दधि	२५८	दुक्कट	१९१
दन्तकट्टं	४४	दुक्कलक्खन्धस्स	३
दन्तमय	२२२	दुक्खनिरोधगामिनी पटिपदा भरियसच्च	१३

दुक्खनिरोध अरियसच्च	१३	धम्मियायमाने	३७२
दुक्खसमुदय अरियसच्च	१३	धर्मि कथ	२०४
दुक्ख	१७	धातीन	२८७
दुक्ख अरियसच्च	१३	धीरो	३८
दुद्दगहणिको	२२५	धुतस्स	४३
दुद्दुल्ल	३८५	धुवनहान	२१६
दुत्तियस्स ज्ञानस्स	१०७	धुवभत्तेन	२७
दुपट्ट	३०६	धुवयागु	३०८, ३०९
दुबग्गेन	५६	धूमनेत्तथविक	२२३
दुब्भासित	१९१	धूमनेत्त	२२३
दूत	१५४		
देय्यधम्म	२८९	न	
देवता	५, १०, ३०	नच्चे	८६
देवतायो	२४४	नत्तमालकसाव	२२०
देवदत्तो	११७	नत्थुकम्मेन	२८९
देवानुभाव	१५	नत्थुकम्म	२२२
देवो	३७८	नत्थुकरणि	२२२
द्वेवाचिका	६	नदीकस्सपो	२५, २६
द्वेवाचिक	१८८	नदीनिमित्त	१०९
दोवारिको	२८७	नन्दिमुखिया	३०४
दोसगिगना	३४	नन्दियो	३८१
दोसागति	३००	नन्दि रागसहगता	१३
दोसाभिसञ्चो	२९६	नन्दे	८६
दोसारितो	३३८	नवनीत	५५, १००, २१८, २५८
दोहळो	३७३	नहानगरुका	२१४
		नहापितपुब्बो	२६२
ध		नळमय	२२२
धजबन्धो चोरो	७८	नागयोनिया	९०
धञ्जागार	२५४	नागराजा	५, २६, २७, २३६
धनिया	७९	नागो	२६, ९०, ३८०
धम्मकत्तिकेहि	१८८	नातिका	२४७
धम्मचक्क	११, १५	नानासवासकदिट्ठि	१३९
धम्मचक्खु	१५, १९, २०, ३९, २००	नानासवासकभूमियो	३७२
धम्मदेसनाय	९, १०	नानासवासका	३७२
धम्मधरो	१२०, ३६८	नानासवासके	१३९
धम्मवादिनो	३५७	नामगोत्त	३५
धम्मविनये	३७९	नामरूप	३
धम्मविनयो	२१, २२	नावाय	१५९
धम्मसञ्चिनो	१२९	नाव	२४५
धम्मस्सामी	३७३, ३७९	नासन्नन्तिका	२६८
धम्मा	३४	नासेतु	८९

नाळियावापकेन	२६२	नीलवासी	३१५
निक्कसावो	४	नीला	२७
निगण्ठसाउको	२४८	नेक्खम्माधिमुत्तो	२०२
निगण्ठो नातपुत्तो	२४८	नेक्खम्मान	१०७
निओधारामे	८६	नेक्खम्म	२०४
निञ्च	१७	नेगमो	२८६
निट्टानन्तिका	२६८	नेत्थार वत्तेय्य	४७
निधिं	१५७	नेरञ्जराय	३
निब्बकोस	१५९	नेरञ्जराय	२६,३२
निब्बत्तबीज	२३३		
निब्बानाय	१३	प	
निब्बान	६,७,८	पकतञ्चुनो	३२७
निब्बिन्दति	१७	पक्कमनन्तिका	२६८
निब्बुतो	११	पक्खगणना	११९
निमन्तन	५५,१००	पक्खिक	५५,१००
निम्बकसाव	२२०	पग्गवकसाव	२२०
निम्बपण्ण	२२०	पञ्चत्थरण	३११
निम्मानरती देवा	१५	पञ्चन्तिमा जनपदा	२१६
निमित्तकतेन	२६७	पञ्चथा	९१
निमित्ता	१०८	पञ्चुट्टान	३७०
निमित्तानि	३७४	पच्छासमण	४४
निमित्त	२०२	पच्छिमिका	१४४
नियस्स	४७	पजा	६
निरय	२४३	पज्जोतस्स	२९३
निरूपधिं	२१५	पज्ज	२२४
निरोधधम्म	१५,२०	पज्ज गोरसे	२५८
निरोधो	३,६,७,८	पज्जवगिया भिक्खू	११,१२,१४
निवेसन	१४७	पज्जवगिये भिक्खू	१२,१३,१६
निसदकोत्तक	२२०	पज्जवगो	३३४
निसद	२२०	पज्जुपादानक्खन्धा	११३
निसीदनपञ्चत्थरण	६४	पज्जा	६३,१४
निसीदन	३१२	पज्जाक्खन्धेन	६८
निस्सयपटिप्पस्सद्धियो	६७	पटलिक	२११
निस्सये	५६	पटाक	२५१
निस्सयो	६९	पटिक	२११
निस्सरणान	१०७	पटिगाहक	३००
निस्सारणा	३३७	पटिचयो	२०४
निस्सारण	३९१	पटिच्चसमुप्पाद	३,४
निहुहुक्को	४	पटिच्छादनीय	२२५
नीलवद्धिका उपाहनायो	२०५	पटिपदा	३३
		पटिपटि	२३७

पटिप्पस्सार्द्धं	३५६	पब्बवातो	२२४
पटिसल्लानसारुप्प	३८	पब्बाजनीयकम्म	३४९
पटिसल्लाना	२४	पब्बाजनीय	४७
पटिसल्लीनस्स	२३	परदत्तभोजिन	२३८
पटिसारणीयकम्म	३४९	परनिमित्तवसवत्ती देवा	१५
पटिसारणीय	४७	परम सुख	५
पटिसोत्तगामिं	६,८	परलोक्वज्जभयदस्साविनो	९,१०
पटोलकसाव	२२०	परिकथाकतेन	२६७
पटोलवण	,,	परिक्खारचोलक	३१२
पठमस्स ज्ञानस्स	१०७	परिक्खारो	४७
पठमाभिसम्भुद्धो	३,४,५	परिक्खीणभवसयोजनो	२०२
पण्डकगोचरो	७५	परिपुच्छितुकामो	४५
पण्डको	८७,१२२	परिपुच्छ	२०९
पण्डितो	१२०,३६८	परिब्बाजच्छेन	३७३
पण्डुभत्तिकाय	३०२	परिब्बाजका	१०५
पण्डुरोगाबाधो	२१३,२२५	परिब्बाजको	३१
पणवेन	३७५	परिभण्डकरणमत्तेन	२६७
पणेन	५९	परिभोजनीयघट	१६५
पण्णरसे	९१,१८५	परिभण्ड	३१२
पण्णानि भेसज्जानि	२२०	परिमण्डल	५८
पत्तचीवर	१२,४४	परियोगाळहधम्मो	१५,१९
पत्तधम्मा	१६,२१,२२	परियोसानकल्याण	२३
पत्तधम्मो	२०	परिवासदान	१५०
पत्तरजन	३०२	परिवासारहो	४६
पत्तिका	३४६	परिवासो	७६
पत्तिको	२४९	परिवास	४७,३३७
पत्ते	६,३०३	परिवितक्को	३८३
पत्तो	९८	परिवेण	४६,१४६
पदक्खिण	१०,२०१,२५७	परिवेसना	२४७
पदमलोक	३९	परिसङ्काय	१६७
पदीपो	१२०,२०७	परिसदूस्को	३३८
पटुमानि	९,१०	परिस्सावनानि	२२७,२४०
पटुमिनिय	९	परिहार	७६
पद	३६	पलिबोधा	२८२
पधानपहितत्त	११	पल्लङ्क	२११
पधानविग्भन्तो	११	पवत्तमस	२३४,२५२
पब्बजिता	९२	पवारणा	१६७
पब्बज्जा	२२,५५	पवारणाय	१६२
पब्बज्ज	१५,२१	पवारणाहारको	१६९
पब्बतनिमित्त	१०८	पवारण	३३५

पवित्रेकाधिसुत्तो	२०२	पारिच्छत्तकपुष्फ	३१
पवित्रेकान	१०७	पारिसज्जे	३७८
पवित्रेक	२०४	पारिसुद्धि	१२१
पसुसवासञ्जेव	१६६	पारिसुद्धि-उपोसथ	१२५
पसेनदि कोसलो	१६०	पारिसुद्धिहारको	१२२
पस्सावपादुका	२१०	पालिगुण्डिमा उपाहनायो	२०५
पहितत्ता	३८२	पालिलेय्यक	३८३
पहितत्तो	२०२	पावारो	२९८
पाचित्तिय	१९१	पावेय्यका	२६६
पाचीनवसदाये	३८१	पासाणनिमित्त	१०९
पाटङ्कि	२११	पासादा	२८६
पाटलिगामिका	२४२	पासादो	५५,१००,१४६
पाटलिगामो	२४२	पालिबन्ध	३०३
पाटलिपुत्त	२४४,३१५	पिटकानि	२४१
पाटिदेसनीय	१९१	पिट्खादनीय	२६२
पाटिपदिक	५५,१००	पिण्डक	३८४
पाणातिपाति	८९	पिण्डपातिका	२६५
पातरास	२९५	पिण्डपातो	४४
पातिमोक्खानि	७०,८४	पिण्डयालोपभोजन	५५
पातिमोक्खुद्देसको	११७	पितुघातको	९१,१२२
पातिमोक्खुद्देस	१०६	पिप्पलिं	२२०
पातिमोक्ख	१०६	पियवादी	३७७
पातिथा	३०३	पिलिन्दवच्छस्स	२२३
पाथेय्य	२५८,२८८	पिलिन्दबच्छो	२२५,२२६
पादकठलिक	१२	पिसाचेहि	१५५
पादकथलिक	४४	पिळका	२२१
पादखीलाबाधो	२०७	पीतका	२७
पादपीठ	१२,४४,४५	पीतबद्धिका उपाहनायो	२०५
पादम्भजन	२२४,२८९	पुगालिकानि	२६३
पादोदक	४४	पुटबद्धा उपाहनायो	२०५
पाद	१००	पुण्डरीकानि	९,१०
पानानि	२५९	पुण्डरीकिनिय	९
पानीयघट	१६५	पुण्णजि	२१
पापरोगी	३३८	पुथुज्जना	३१०,३११
पापरोर्गि	९४	पुनम्भवो	१४
पापसमाचारो	३४९	पुष्फदसानि	३२१
पापिकाय	१९९	पुष्करजन	३०२
पापिमा	२३,२४	पुरिमिका	१४४
प्रागुणिके	३०६	पुरिसदम्मसारथि	३५,२५६
पाराजिकानि	११४,१९१	पुरोहितो	३७४

पूतिमुत्तभेसज्ज	५५	ब्रह्मचरिय	१६,१८,२०१
पेत्तिक	३७९	ब्रह्मदत्ते	३७३
पोक्खरट्ट	२३२	ब्रह्मलोके	७
पोक्खरणी	१४६	ब्रह्मवाद	४
पोत्थक	३२०	ब्रह्मा	७
पोत्थनिक	२३४	बाराणसिय	११,१५,१८
पोथुज्जनिको	१२	बाराणसी	२०८,२३३,३६६,३७३
पोनोळभविका	१३	चालकलोनकगामो	३८१
पोसावनिक	२९०	बाहन्त	३०४
पसुकूलचीवर	५५,१००	बाहितपापधम्मो	४
पसुकूलिका	२६६	ब्राह्मणभोजने	४३
पसुकूलिको	२९७	ब्राह्मणस्स	३
पसुकूले	३०५	ब्राह्मणा	१०८
पसुकूल	२९	ब्राह्मणो	४
		बिल	२२०
फ		बुद्धचक्खुना	९,१०
फणदसानि	३२१	बुद्धो	३
फलकचीर	३२०	बोधिरुक्खमूले	२
फलतुम्ब	२२३	बोधिं	११
फलमय	२२२		
फलरजन	३०२	भ	
फलानि भेसज्जानि	२२०	भगन्दलाबाधो	२३३,२९०
फल	१०१	भगवा	३,६,११,१२
फस्सो	३	भगु	२५९,३१५,३८१
फलिकमया पादुका	२१०	भङ्गोदक	२२५
फलिकवण्णायो	२७	भङ्ग	५५,१००
फलिकसन्दानो	३१५	भण्डनकारका	१९४
फाणित	५५,१००,२१८	भण्डागारिको	३०१
फारुसकपान	२६०	भण्डागार	३०१
फोटुब्बा	२३	भण्डुकम्माय	७६
		भत्तग्गो	४२
ब		भत्तपटिपाटि	२६२
बन्धनमुत्तक	२२२	भदन्ता	७७
बब्बजपादुक	२०९	भद्दमुत्तक	२१९,२२१
बहिद्धा	१७	भद्दयुग	४१
बहुस्सुतो	६९,७२,३६८	भद्दवग्गिया	२५
ब्बयग्घ	२३६	भद्दवत्तिका	२९४
ब्बयज्जन	३९	भद्दसालमूले	३८३
ब्बयत्तो	३६८	भद्दियनगरे	२५४,२१५
ब्रह्मकायिका देवा	१५	भद्दियस्स	१५
ब्रह्मचरियन्तरायो	११४	भद्दिय	२०५
ब्रह्मचरियपरियोसान	१२,२०२		

भयागति	३००	मज्जेहा	२७
भवतण्हा	१३	मणिमया पादुका	२१०
भवो	३	मण्डपे	१२६
भवनेत्ति	२४६	मण्डपो	१४६
भस्सकारका	१९४	मण्डल	३०४
भारद्वाजो	२१४	मतकचीवर	३२४
भिक्षा पञ्चत्तिया	३२४	मत्तिका	४५
भिक्षुगतिको	१५५	महकुच्छिग्निह	१०८
भिक्षुनीगोचरो	७५	मधु	५५, २१८
भिक्षुनीदूसको	९२, १२२	मधुकुप्फरस	२६०
भिक्षुसङ्ग	२०	मधुगोलक	२३७, २३८
भिक्षू	१३	मधुपान	२६०
भिक्षार	३८	मधुपिण्डकाय	५
भिसिबिम्बोहन	४५	मधुपिण्डक	६
भिस	२३२	मधुं	१००
भुजिस्सो	९७	मनसिकारा	२४
भुम्मथरण	४५	मनापचारी	३७७
भुम्मा देवा	१५	मनुस्सनागो	२७
भूतकालो	९८	मनुस्स तरायो	११५
भेदपुरेक्खारा	१३४	मनो	३४
भेसज्जानि	२१८	मन्तपद	२५९
भोजयागु	२३९	मन्तान कत्तारो	२५९
		मन्तान पवत्तारो	२५९
		मन्थेन	५
		मन्थ	६
मगधखेत्त	३०३	मन्दाकिनिया	२३२
मगधमहामत्ता	२४३	मन्दासुखियो	३२
मगधेसु	७, ८, ७६	मरियादबन्ध	३०३
मग्गनिमित्त	१०९	मरियाद	३०५
मग्ग	१०१	मरीच	२२०
मच्छमस	२५३	मल्ला	२६०
मच्छवस	२१९	मल्लो	३१२
मज्जापायी	८९	महको	८२
मज्जारचम्मपरिक्खटा उपाहनायो	२०६	महाकच्चानो	२१३, २१४, ३८५
मज्जार	११६	महाकप्पिनो	१०८, ३८५
मज्ज	२२३	महाकस्सपो	९६, १११, ३८५
मज्झिमा पटिपदा	१३	महाकोट्टिको	३८५
मज्झिमेसु जनपदेसु	३३५	महाजुन्दो	३८५
मज्झेकल्याण	२३	महाजनो	३९१
मज्झपटिपादका	४५	महाजानियो	३९०
मज्जो	४५		
मज्झिटिका वड्डिका उपाहनायो	२०५		

महानामस्तवद्विका उपाहनायो	२०५	मुत्तहरीतक	२२५
महानामस्त	१६	मुदिङ्ग	१८
महानुभावो	२८, २००	मुदिन्द्रिये	८, १०
महापञ्चापतिगोतमी	३८६	मुद्विकपान	२६०
महामोग्गल्लानो	२३२, ३८५	मुदुचित्त	२४१
महायञ्जो	२९	मुसल	२२१
महारङ्गरत्तवद्विका उपाहनायो	२०५	मुसावादी	८९
महारजक्खे	१०	मुळालिक	२३२
महावाहनो	३७३	मूगब्बत	१६६
महाविकटानि	२२४	मूलरजन	३०२
महाविजितो	३७३	मूलानि भेसज्जानि	२१९
महावीरा	४२	मूलाय पटिकस्सनारहो	४७
महासमणो	२६, २७	मेण्डको	२५४
महासेद	२२४	मेण्डविसाणवद्विका उपाहनायो	२०५
महिद्विको	२८, २००	मेत्त	३८२
महेसक्खा	२४४	मेधगा	३८०
महेसिं	३७३	मेधावी	१२०, ३६८
मागधिका	४१	मोक्खचिकाय	२९२
मागधिकान	३५	मोग्गल्लानो	३९
माणवको	३७६	मोघपुरिसा	३२९
मातिका	३२४	मोचपान	२६०
मातिकाधरो	१२०, ३६८	मोरगू	२१६
मातुगामस्स	३०९	मोरपिण्डपरिसिद्धिता उपाहनायो	२०५
मातुघातको	१०, १२२	मोहगिगा	३४
मानत्तदान	१५०	मोहागतिं	३००
मानत्त	४७		य
मातुसा	२३	यञ्जा	२६०
मारसेन	४	यमकथविक	२२३
मारो	२१, २४	यमदग्गि	२५९
माळो	१४७	यसो	१८, १९
मिगचम्म	२१४	यसोजो	२५४
मिगदाये	११, १५, १०८	यस्सुस्सदा	४
मिगव	३७७	यागु	४४, २१८
मिच्छादिट्ठि	१९१	यागुपान	८८
मिच्छादिट्ठिको	८९	यानानि	२४६
मुखपुच्छनबोळक	३११, ३१२	यापनीय	३८१
मुखसत्तीहि	३७२	यामकालिक	२६४
मुग्ग	२२८, २२९	यामा देवा	१५
मुचल्लिन्दो	५	यावजीविक	२६४
मुअपाडुक	२०९	यिट्ठे	३६

युग	२४७	ल	
यूसपिण्डपातेन	२९७	लक्खणाहतो	७९
योनिसे	२४	लक्खणाहत	९४
		लज्जि	९५
रक्खितवनसण्डे	३८३	लज्जी	१२०,३६८
रजनकुर्मिभ	३०२	लट्ठिवसुच्च्याने	३५
रजनकोलम्ब	३०२	लहु	४३
रजनघट	३०२	लिखितको चोरो	७९
रजनदोणिक	३०३	लिखितक	९४
रजन	४७	लिच्छवी	२४६,२४७
रट्ट	३८०	लुक्का	२३६
रथत्थर	२११	लेख	८०
रथिक	३७५	लेण	२२५
रथो	३७७	लोकक्खायिक	२०८
रसज्जन	२२१	लोकविदू	३५,२५६
रसवती	१४७	लोको	६
रसा	२३	लोक	१०
रस्स	३७७,३७९	लोणसक्खरिकाय	२२४
रागगिना	३४	लोणसोवीरक	२२८
राजकथ	२०८	लोणानि भेसज्जानि	२२०
राजगहको	२८६	लोम पातेय्य	४७
राजगहे	१०५	लोहतुम्ब	२२३
राजगह	३५	लोहमय	२२२
राजन्तरायो	११४	लोहितकवद्धिका उपाहनायो	२०५
राजभटा	९२	लोहितिका	२७
राजभटो	७८,९७	लोहितुप्पादको	९२,१२२
राजभट	७८		
राजायतन	५	व	
राजुपट्टान	२८७	वग्गकम्म	३३०,३३६
राओ	५३	वग्गेन सङ्गेन	१२४
राहुलमाता	८६	वचत्थ	२१९
राहुलो	८६,३८५	वच	२१९
रक्खमूलसेनासन	५५,१००	वच्चकुटि	१४६
रक्खनिमित्त	१०९	वच्चकुटी	४६
रुचि	३८७	वच्चघट	१६५
रूपा	२३	वच्चपादुका	२१०
रूपियमया पादुका	२०९	वच्छको	२१२
रूप	१६,८०	वज्जीन	२४३
रेवतो	३२३,३८५	वजो	१५८
रोजो	३१२	वणिप्पथो	२४४
रोजो मङ्गो	२६१	वणो	२२४

वर्त्तिकम्	२३३	विज्ञाचरणसम्पन्नो	३५,२५६
वर्त्थि	२३८	विञ्जति	३२७
वत्थु	१९३,१९४	विञ्जाण	३,१६,१७
वत्थु	३९०	विदितधम्मो	२०
वत्थूनि	२४४	विदू	३८०
वनट्ट	२३२	विधवागोचरो	७४
वननिमित्त	१०९	विनयकम्म	३४१
वप्पस्स	१५	विनयधरपञ्चमेन	२१६
वप्प	३७६	विनयधरेहि	१८८
वस्मिकनिमित्त	१०९	विनयधरो	१२०,२६८
वस्मिक	३७३	विनयपुरेक्खारता	१६७
वयमतीतो	२७	विनयसज्जिनो	१२९
वर	८६,२९५	विनयो	११५
वसानि भेसज्जानि	२१९	विनय	३८५
वस्सावासो	१४४,१६३	विनीवरणचित्त	२४१
वस्सिकसङ्केत	३१३	विपरिणामधम्म	१७
वस्सिकसाटिक	३०७	विप्पटिसारो	२२९,२३९
वस्सूपगतो	१२८	विभङ्गा	३९१
वस्सूपनायिका	१४४	विभवतण्हा	१३
वस्सूपनायिकं	२६६	विभीतक	२२०
वस्स	८२,१२१,१४४	विमलो	२९
वाक्कीर	३२०	विमुत्ति	१४,२४
वाणिजा	६	विमुत्तिकखन्धेन	६८
वातपाना	४६	विमुत्तिआणदस्सनखन्धेन	६८
वादिते	२८६	विमुत्तिसुखपटिसवेदी	३,४,५
वामको	२५९	विमोक्खान	१०७
वामदेवो	२५९	विमोक्ख	१०१
वाराणसेख्यको	२९३	विरागता	५
वासभगामो	३२७	विरागो	६,७,८
वासेट्ठी	२५९	विरेचन	२२५,२३४,२९६
वाहन	३७३	विसाखा मिगारमाता	३०६,३८७
वाहनागारेसु	२९४	विसाखायमिगारमातुया	१५९
वाळकम्बल	३२०	विसाणमय	२२२
वाळन्तरायो	११४	विसारदो	३९१
वाळेहि	१५५	विलङ्ग	२२०
विकारं	२८९	विवट्ट	३०४
विगतकथङ्कथो	१५,२०	विवादकारका	१९४
विधासादा	२४१	विवेको	५
विजितसङ्गामो	७,८	विहारपञ्चायाय	१९९
विज्ञा	१३,१४	विहारो	५५,१००

वीणाथ	२०२	स	
वीण	१८,३७६	सकदागामीफले	३०६
वीतरागा	३१०,३११	सकटेसु	२५३
वीथिकुसलो	३०८	सकुन्तका	१४४
वीर	७,८	सकेसु	८६
वीरियसमत	२०२	सक्को देवानमिन्दो	२८
वीरियारम्भस्स	४३	सक्यकुला	३५,३९
वीसतिवग्गो	३३४	सक्यपुत्तिया	४२,७६,११९,३७२
वुड्ढपब्बजितो	२६२	सक्यपुत्तो	३५,३९,२५९
वुसितब्रह्मचरियो	४	सग्गा	२३९
वुसितवा	२०२	सङ्गनाभिमथ	२२२
वृपकट्टो	२०२,३८३	सङ्गलिखित	२०१
वेज्जो	२३३	सङ्गारा	३,१६,१७
वेठन	३२१	सङ्गति	३८०
वेतन	२५५	सङ्गर	२६०
वेदना	३,१६,१७	सङ्गकम्म	१०८,३७०
वेदनट्टा	३२१	सङ्गनानाकरण	३७०
वेदन्तगू	४	सङ्गभत्तं	८८,५५,१००
वेधव्याथ	४१	सङ्गभेदको	९२,१२२
वेनयिको	२४९	सङ्गभेदो	१५८,३७०
वेय्याकरणसिं	१५	सङ्गराजि	३७०
वेय्यावच्चो	६१	सङ्गववस्थान	३७०
वेरा	३७५	सङ्गसामग्गि	३८९
वेलट्टसीसस्स	२२०	सङ्गाटिं	९८,३०४
वेलट्टो कच्चानो	२४०	सङ्गादियो	४४
वेसारज्जप्पत्तो	१५,२०	सङ्गातनिक	७५
वेसालिका	२४६	सङ्गादिसेसा	१९१
वेसालिय	३०६	सङ्गादिसेसे	११४
वेसाली	३०४	सङ्गाराम	८८
वेसियागोचरो	७४	सङ्गिकानि	२६३,३१६
वेसी	२५	सङ्गुपट्टाका	२३४
वेस्सामित्तो	२५९	सङ्गुपट्टाको	१४५
वेहास	२००	सच्चकालो	९८
वेळुरियमया पादुका	२१०	सज्जलस	२२०
वेळुपत्तपादुकायो	२०९	सज्जयो	३८
वेळुमय	२२२	सज्जेय्यानि	४१
वेळुवने	१४४	सज्जा	१६,१७
वेळुवन	३८	सत्तरसवग्गिया	८०
वोहारिके महामत्ते	७८	सत्ताहकरणीयेन	१४६,१६२
व्यत्तो	१२०	सत्ताहकालिक	१२८,२६४
व्यग्धचम्मपरिक्खटा उपाहनायो	२०६		

सर्वाहवहलिका	५	सबसङ्कारसमथो	६,७,८
सर्तिविनय	३४३	सबूपधिपटिनिस्सगो	६,७,८
सत्थकम्म	२२४,२३३	सब्रह्मके	१४
सत्थल्लख	३०४	सबबाभिभू	११
सत्थवाह	७,८	सभागा आपत्ति	१२७,१७४
सत्था	११,३५,३०८,३८१	समगकम्म	३५६
सत्थेन	१५९	समग्गसञ्जिनो	१२९
सदेवके	१४	समण	२३
सद्वा	२३	समणसारूप्यं	३०४
सद्धादेय्य	३१३	समणो गोतमो	११
सद्धामत्तक	२०२	समन्तचक्खु	७
सद्धिविहारिको	४३,५६,३१७	सम्परायिके अत्थे	१९९
सद्ध	१०	सम्मारसेद	२२४
सन्तमनूपधीक	३६	सम्मदब्बा-विमुत्तो	२०२
सन्तानकं	४५	सम्मप्यधाना	२४
सन्थागारे	२४८	समाधिकखन्धेन	६८
सन्दिट्टान	३६८	समाधीन	१०७
सनन्तनो	३८०	समार्धि	१०१
सन्निट्टानन्तिका	२६८	समानवस्सिक	१८८
सन्निस्सज्ज	२०७	समानसवासकदिट्ठि	१३९
सपजापतिको	३७३	समानसवासकभूमियो	३७२
सपत्तसवांसञ्जेव	११६	समानसवासके	१३९
सपदान	२२६	समानसवासा	१११
सप्पि	५५,१००,२१८,२५८	समानचरियको	३१७
सब्वकण्हा उपाहनायो	२०५	समानुपज्झायको	३१७
सब्वकण्हानि	३२१	समापत्ति	१०७
सब्वत्थक महामत्त	२२६	समारके	१४
सब्वनीलकानि	३२१	समिहित	२५९
सब्वनीलिका उपाहनायो	२०४	समुदयधम्म	१५,२०
सब्वपीतिकानि	३२१	समुदयो	३
सब्वपीतिका उपाहनायो	२०५	समुद्वक्खायिक	२०८
सब्वमज्झिकानि	३२१	सम्बोधाय	१३
सब्वमज्झेट्टिका उपाहनायो	२०५	सम्माभाजीवो	१३
सब्वमहानामरत्तानि	३२१	सम्माकम्मन्तो	१३
सब्वमहारङ्गत्ता उपाहनायो	२०५	सम्मादिट्ठि	१३
सब्वमहारङ्गरत्तानि	३२१	सम्मासङ्कप्पो	१३
सब्वलोहितकानि	३२१	सम्मासति	१३
सब्वमहानामरत्ता उपाहनायो	२०५	सम्मासमाधि	१३
सब्वलोहितिका उपाहनायो	२०५	सम्मासम्बुद्धो	१२,१३,३५,२४८
सब्वविदूहमस्सि	११	सम्मासम्बोधि	१४

सम्भावाचा	१३	सामीचिकम्भ	३७०,३४४
सम्भावायामो	१३	सामुक्कसिका धम्मदेसना	१९,२४१
सम्भुति	२५४,३००	सामुद्	२२०
सम्भोदनीय	४,२५	सारणीय	४,३५
सम्भोदमाना	३८२	सारदिकेन	२१८
सपनिघट	१४७	सारिपुत्तमोगलाना	३८
सरणागमनेहि	८६	सारिपुत्तो	३९,१६,२३२,३८३
सरण	६,२४	सालवती	२८६
सरवती	२०२	सालुकपान	२६०
सरावकेसु	२२१	सालोहितो	३७६
सरीसपन्तरायो	११४	सावकत्त	२५१
सरीसपेहि	१५५	सावकयुग	४१
सलाकभत्त	५५,१००	सात्रको	३६
सलाकोधानिय	२२२	सावत्थि	३८७
सल्लवती	२१६	सावत्थिय	१६५
सल्लेखस्स	४३	सावत्थी	८७,३८४
सवनन्तिका	२६८	सावित्ति	२६०
सवरभय	११४,१८८	सासपकुड्डेन	२२४
सस्समणब्राह्मणिया	१४	साहु	४३
सहम्पति	७,८,१०,२८	सावखाते	३७८
सहम्पतिस्स	६	सिक्खमाना	१५२
सहायं	३८०	सिक्खाकामो	१२०,३६८
सहेतुधम्म	३	सिक्खापदानि	८७१
सहुम्भारा	२६८	सिक्खापद	५६
सळायतन	३	सिक्ख पञ्चखातको	१२२
साकियो	७६	सिक्खिवेर	२१९
साकेता	९१	सिङ्गीनिकखसुवण्णो	३७
साकेते	२६५,२८८	सिङ्घाटकबन्ध	३०३
सागतो	१९९	सिङ्घाटक	३४५
साटका	२९०	सित्थ	२३९
साणवासी	३१५	सिंधव	२२०
साण	५५,१००	सिप्पस्स	२०७
सातिसारो	३४२	सिप्पानि	३७५
सापतेय्य	२९१	सिप्प	३७६
सामर्गि	३६९	सिबिकाय	१९९
सामग्गी	१०८	सिबिक	२११
सामणेरपब्बज्ज	८६	सीतवने	२०१
सामणेरी	१५३	सीतालोर्णि	२२५
सामणेरो	६७,१५३	सीतासु	३२
सामिसो	२२८	सीतीभूतोस्मि	११

सीपदिको	३३८	सूकरसून	२२१
सीपदि	९४	सूपव्यञ्जनक	२५५
सीमातिक्रान्तिका	२६८	सूपानि	२५४
सीमासम्मुति	१०९	सूप	५७
सीम	१०९, ३०५	सेखेन आणेन	२०
सीलखन्धेन	६७	सेट्टिगहपति	१९
सीलम्बतपरामास	२०३	सेतकणिक	२१६
सीलविपत्ति	१९१	सेतुघातो	१६६
सीवेच्यक	२९५	सेदकम्म	२२३
सीसमया पाडुका	२१०	सेनानायके महामत्ते	७७
सीसाबाधो	२९१	सेनानिगमो	२३
सीहचम्मपरिक्खटा उपाहनायो	२०५	सेनापति	२४८
सीहचम्म	२११	सेनासनचारिक	२०१
सीहो	२४८	सेनासने	९६
सीह	२३६	सेनासन	१५५
सुगतकुलेन	३१२	सेय्यथापि आनन्द देवेहि तावत्तिसेहि	२४४
सुगतो	२३, ३५, ७८, २५६	सेय्यथापि गवाघातन	२०१
सुची	२१५	सेय्यथापि गिहिकामभोगिना	२१०
सुब्जागार	२४३	सेय्यथापि गोधामुख	२३३
सुणिता	२८९	सेय्यथापि गोपालका	१५९
सुणिताय	२५५	सेय्यथापि गङ्गा महियायाति	२१०
सुतधम्मस्स	५	सेय्यथापि छवडाहका	१५९
सुतवा	१७	सेय्यथापि तिथिया	१५९
सुतेन	१६७	सेय्यथापि तिथिया	९३
सुत्तन्तिकेहि	१८८	सेय्यथापि दीपिच्छापो	२१२
सुत्तन्नो	१४७	सेय्यथापि नाम उप्पलनिय	९
सुद्धोदनो सक्को	८६	सेय्यथापि नाम गावी तरुणवच्छा	२६१
सुद्धमस	२३६	सेय्यथापि नाम तालो मत्थकच्छिन्नो	१०१
सुनीधवस्सकारा	२४३	सेय्यथापि नाम पण्डुपलासो	१००
सुपस्सो नाम	२३६	सेय्यथापि नाम पुरिसो सीसच्छिन्नो	१००
सुपिन	३११	सेय्यथापि नाम फालो दिवससन्तप्तो	२४१
सुप्पतिट्ठे चेतिये	३५	सेय्यथापि नाम बल्ला पुरिसो	७, १२, १५, १९
सुप्पिया उपासिका	२३४	सेय्यथापि नाम सुद्ध वत्थ	१९, २१, ३६, ३७, २००
सुप्पियो	२३४	सेय्यथापि पिसाविह्लिका	१५९
सुबाहु	२१	सेय्यथापि पुथुसिला द्वेधा भिन्ना	१५९
सुरियो	४	सेय्यथापि भत्ते निकुजित वा	२०, २४३
सुलसिपण्ण	२२०	सेय्यथापि भन्ते सेलो पम्बतो	२०३
सुवण्णपाडुकायो	१८	सेय्यथापि महन्ता अग्निक्खन्धा	२७
सुसान	१८, ४७, २९९	सेय्यथापि मिगल्लुहका	१५९
		सेय्यथापि मूगसूकरा	१०६

सोकपरिदेवदुःखदोमनस्सुपायासा

सोणो

सोणो कुट्टिकण्णो

सोतज्जन

सोतापत्तिफले

सोत

सोरता

सोवण्णमया पादुका

सोसारितो

सोसो

सगीति

सयमो

ह

हत्थवट्ठक

हत्थत्थर

हत्थप्पत्त सुसान (उप०)

हत्थाचरिय

हत्थिकलभेहि

हत्थिच्छापेहि

हत्थिनागो

हत्थिभण्डे

हत्थिसाल

हत्थी

हम्मिय

हरीतकी

हरीतक

हल्लिहिं

हारको

हिङ्गुजलु

हिङ्गुसपाठिकं

हिङ्गु

हिन्तालपादुक

हिमपातसभये

हिरञ्ज

हीनायावत्तिवा

हुते

हुहुङ्गातिको

हेतुप्पभवा

३

१९९

२१३

२२१

३०९

३४

३७९

२०९

३३८

७६

१००

५

२११

२११

१८

३७६

३८३

३८३

३८३

८९

२९४, ३७६

२३५

५५, १००, १४६,

३१

२२०

२१९

१४५

२२०

२२०

२०९

३०४

२०४, २८८

२०१

३६

४

३९

हेमन्तिकासु

हेमन्तं

३३

८२, १४४

गाथायो

अक्कोच्छि म अवधि म वेर तेसूपसम्मति

३८०

अक्कोच्छि म अवधि म वेर तेस न सम्मति

३८०

अग्गिहुत्तमुखा यञ्जा सावित्ति

२६०

अट्टिच्छिन्ना पाणहरा

३८०

अथ रत्तिया अच्चयेन

२७

अनानुवज्जो पठमेन सीलतो

३९०

अत्तल्लिक्खचरो पासो

२३

अपास्ता तेस अमतस्स

१०

अप्पेव म न विहेट्ठेय्य

२७

अप्प वा बहु वा भासस्सु

३९

अह हि अरहा लोके

११

आगतो खो महासमणो

४१, ४२

आपज्जति थावतक्केसु

३९१

इट्ठा धम्मा अनिट्ठा च

२०४

उभिल्ल सजोतिभूतान

२७

एक्कस्स चरित सेय्यो

३८०

एते द्वे सहायका आगच्छन्ति

४१

एत नागस्स नागेन

३८४

एत्थेव ते मनो न रमित्थ

३९६

एसेव धम्मो यदि

३९, ४२

कस्सा तुम्हाक नो सिया

३८०

क्किच्छेन मे अधिगत

६, ८, ९

किमेव दिस्सा उरुवेलवासि

३६

गम्भीरे आणविसये अनुत्तरे

४१

चतुल्ल अरियसञ्चान यथाभूत

२४६

तण्हक्खयाधिसुतस्स असम्मोह

२०४

ततो न अनुकम्पन्ति माता पुत्त

२४५

तथेव पण्ह परिसासु

३९१

तस्सा हि यागु अलमेव दातु

२३८

तस्स सम्मा-विमुत्तस्स

२०४

१ नि प्तानि दिट्टानि भवनेति
 तिण्णो तिण्णेहि सह पुराणजटिलेहि
 दन्तो दन्तेहि सह पुराणजटिलेहि
 दसवासो दसबलो दसधम्मविद्
 दिब्ब सा लभते
 दिस्वा आदीनव लोके
 दिस्वा इंसिं पविट्ट अहिनागो
 दिस्वा पद सत्तमनूपधीक
 धम्मचक्र पवत्तेतु गच्छामि
 नक्खत्तान मुख चन्दो आदिच्चो
 न खो मे महासमण गरु
 न मे आचरियो अत्थि
 नयति वे महावीरा सद्धम्मेन
 न हि वेरेन वेरानि
 निस्सारण गच्छति यानि
 नीला अथ लोहितका मज्जेट्टा
 नेक्खम्म अभिसुत्तस्स
 नेरञ्जराय भगवा उरुवेलकस्सप
 नो वे लभेथ निपक
 पटिभानमस्स उपजायते ततो
 पटिसोतगामिं निपुण
 पत्तम्हि ओदहित्वा अहिनाग
 परिमुट्ठा पण्डिताभासा
 परे च न विजानन्ति
 पातुरहोसि मगधेषु पुब्बे
 पुथुसद्दो समज्जो न बालो
 बद्धोसि मारपासेहि
 बद्धोसि सब्बपासेहि

१४६	मक्खं च असहमानो	२७
३७	मादिसा वे जिना होन्ति	११
३७	मुत्ताह मारपासेहि	२४
३८	मुत्ताह सब्बपासेहि	२३
३१०	मुत्तो मुत्तेहि सह पुराणजटिलेहि	३७
२१५	यदा हवे पातुभवन्ति भवेदी ति	४
२७	यदा हवे पातुभवन्ति ओभासयमन्तल्लिक्ख ति	४
३६	यदा हवे पातु भवन्ति धम्मा सहेतुधम्म ति	३
११	यस्मि पदेसे कप्पेति वास	२४५
२६०	या अन्नपान ददतिप्पमोदिता	३०९
२७	या तत्थ देवता आसु तास	२४५
११	ये तरन्ति अण्णव सर	२४५
४२	ये धम्मा हेतुप्पभवा	३९,४०
३८०	यो धीरो सब्बधि दन्तो	३८
३९१	यो ब्राह्मणो बाहितपापधम्मो	४
२७	यो सञ्जतान परदत्तभोजिन	२३८
२०४	रूपा सद्दा रसा गन्धा	२३
२६	रूपे च सद्दे च अथो रसे च	३६
३८०	सगारवो तुद्धतरेसु भिक्खुसु	३९१
२३८	सङ्गस्स किच्चेसु च	३९०
६,८,९	सत्तो सन्तेहि सह पुराणजटिलेहि	३७
२७	सब्बाभिभू सब्बविद्दुहमस्मि	११
३८०	सुखा विरागता लोके	५
३८०	सुखो विवेको तुट्ठस्स	५
७,८,९	सेले यथा पब्बतमुद्धनिट्ठितो	७,८,९
३८०	सेलो यथा एकग्वनो	२०४
२४	सोकावतिण्ण जनतमपेतसोको	७,८,९
२३	सो तादिसो सीलविसुद्धिया	३९१